

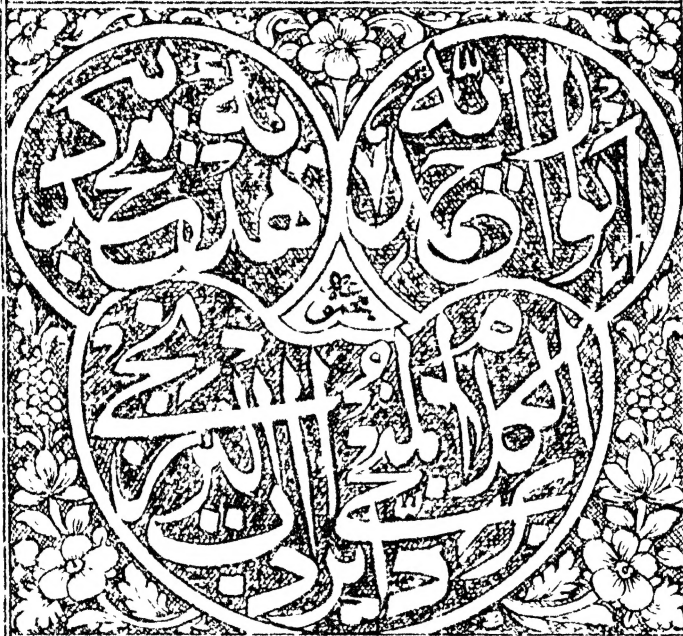
UNIVERSAL
LIBRARY

OU_190144

UNIVERSAL
LIBRARY

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِكَرَمِكَ وَكَرَمِ رَحْمَتِكَ
 أَنْ تَجْعَلَ لِي مِثْلَ مَا لَكَ

در بهیستہ حمد و ثنا شارب بارگاہ کبریا کہ درین زمان فرخی اقتران کتاب مستطاب

از افادات علیہ صغر میثاقنا بحکم وکیل احمد صاحب سنگ رپوری دام فیوض یافہ فی الجحہ

مَطْعَمُ مَحْتَسَبَاتِ دَهْلِي
 دَلِصْ مَحْتَسَبَاتِ دَهْلِي

مختصر فہرست کتب تصوف جو دہ کتب خانہ تجارت مطبع مجتہائی دہلی

احیاء العلوم عربی کشتی انیس الارواح لمفوقات حضرت خواجہ عثمان بادینی رح مرتبہ حضرت خواجہ معین الدین چشتی رح سہرا العارفین ترجمہ اردو دلیل العارفین -	موسول السماع عربی مع ترجمہ فارسی از مولانا فخر الدین زراوی خلیفہ حضرت نظام الدین اولیا رحمتہ اللہ علیہ انیس الغراب مصنفہ حضرت شاہ قطب عالم پند دی - انوار الہندیہ منظوم اخلاق ناصری فارسی - ارشاد رحمانی لمفوقات حضرت قطب دران حضرت فضل الرحمن گنج مراد آبادی - اخلاق حسنی فارسی - انوار الیون فی اسرار المکونین اعجاز غوثیہ و حکایات صغیہ برزبان اردو - ارشاد مجددی از مولانا شیخ محمد صاحب محدث تہما لوی رح ارشاد مرشد از حاجی امداد احمد صاحب اردو مجتہائی - انوار احیاء فارسی از مولوی حکیم اکمل احمد صاحب کیندر پوری انیس الاشباح ترجمہ اردو مولانا الارواح لمفوقات حضرت خواجہ معین الدین چشتی رح ارشاد لطائفین از خود درویش	بہار الحقیقت اردو اصلاح نفس مین عجیب کتاب ہے بہار علم شرح عین العلم اردو بہار المعانی مصنفہ حضرت سید کی رحمہ اللہ پندنامہ حضرت شیخ فرید الدین عطار پیراہن یوسفی ترجمہ اردو مثنوی مولانا روم منظوم کامل - پادشاهت اردو بہار کمالک مجتہائی تحفۃ الاسرار از مولوی ولی احمد صاحب تذکرۃ الاولیاء فارسی از حضرت شیخ فرید الدین عطار - رحمہ اللہ تذکرۃ الاولیاء اردو مطبوعہ مبئی مجلد - تحفۃ العشاق منظوم از حاجی امداد احمد صاحب تحائف رشیدی - تحفۃ الرحلہ حاجی منظوم از مولانا عبد الرحمن جامی فارسی تحفۃ العاشقین کلان مع تحفۃ العارفین اردو - تذکرۃ الفقراء اردو دہلی تذکرۃ المشائخ اردو لاہوری جذب القلوب لی دیا رح محبوبہ از حضرت شیخ عبدالحی محدث دہلی	لصغیۃ القلوب ترجمہ ضیاء القلوب ایک کاملین ضیاء القلوب فارسی اور دوسرے کاملین باجا ورہ اردو ترجمہ باب - جمال العارفین ترجمہ اردو رسالہ حق نما - جواہر غری فارسی در بحث وحدت وجود وغیرہ جامع الاخلاق ترجمہ اردو خلق حکما جہاں اکبر از حاجی امداد احمد صاحب چشمہ فیض ترجمہ پندنامہ عطار حکایات الصالحین حکایات الصالحین اردو مجتہائی حالیۃ الاولیاء اردو کشتوری حدیقہ حکیم شنائی فارسی حیات العارفین فارسی معروف بہ شطحیات از اشکوہ قادری - دلیل العارفین لمفوقات حضرت خواجہ معین الدین چشتی رح مجتہائی جمع کردہ حضرت خواجہ قطب الدین نعمتیار کاکلی اوشی رح در المعارف از مولانا رؤف احمد صاحب براد حضرت شاہ ابوسعید حساسین لمفوقات حضرت شاہ غلام علی رح بقیۃ النسخہ تفصیل کیفیت قاتل
--	---	--	--

صِحَّتِ نَامِستَنِ اَنوَا اَحْمَدِيَّة

صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۶	۱۲	گل	گل	۲۸	۱۳	بکال	بکتر
۷	۱۳	ازمۃ	ازمۃ	۳۰	۸	بعضہا	بعضہا
۷	۷	مختلقون	مختلقون	۳۱	۱۴	صحت	صحت
۸	۱۷	تنزلہ	تنزلہ	۳۲	۲	ساراند	ساراند
۹	۳	ابراہیم	ابراہیم	۷	۱۳	داول	داواول
۱۰	۱۹	ستین	ستین	۳۳	۸	تفصیل	تفصیل
۱۲	۱۶	ام	ایم	۳۴	۱	صورت	د صورت
۱۳	۱۱	است کہ	است	۴۱	۶	آوردند	آوردند
۱۶	۲	وامعارف	وامعارف	۴۲	۱	نئے دارند	نئے دارند
۷	۱۵	وعلماء	اولیاء و علماء	۷	۲	کمال	کلام
۱۷	۱۸	عین البقین	عین البقین و حق البقین	۴۴	۴	از	ازو
۲۰	۱۶	پیشتر	بیشتر	۴۵	۱	وہم	واوہم
۲۱	۵	واہن	وآن	۷	۱۲	اگر	"
۲۴	۳	مجید	مجیدۃ	۵۲	۱۰	العاقبة	العافیۃ
۲۵	۶	بغیر	تعبیر	۷	۱۱	نمود	نمودن

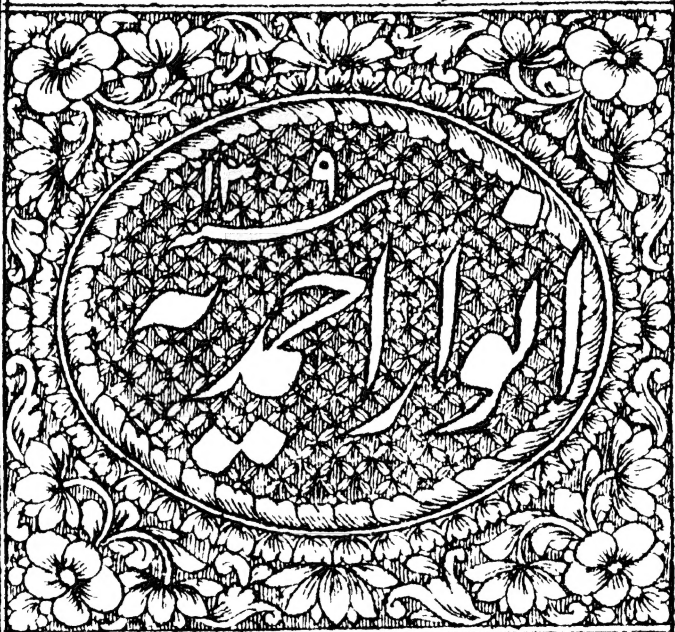
صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۵۴	۱۶	مبارک	مبارک	۶۶	۹	تشکیکاً نہ	تشکیکاً نہ
۵۵	۱۸	نصب	نصب	۶۷	۱۶	اگر	اگر حقیقت محمدی
۵۹	۷	باعتبار	باعتبار	۷۷	۱۳	تفسیر	تفسیر
۶۰	۹	نمودہ	نمودہ	۸۱	۱۰	تختین	تختین
۶۱	۱۲	جنب	جنب	۸۳	۱۸	دوری	دوری
۶۵	۱۸	قوم آنحضرت	قوم آنحضرت	۹۲	۳	جیو	حضرت جیو

صحت نامہ حوشتی انوار احمدیہ

صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۷	۹	فریقین	فریقین	۳۹	۱۰	الولایت	الولایت
	۱۹	مبالغہ	مبالغہ	۴۰	۱۹	شمارا	شما
	۲۰	ر	را	۵۸	۹	بسم	بسم اند
۱۲	۲۲	دلی حل	دافل	۸۳	۷	خود وغیرہ	خود وغیرہ
۱۵	۶	لقب	لقب	۸۶	۲۱	درین	ازین
"	۷	برائکہ	برائکہ	"	۲۴	متعرضین	معرضین
"	۲۱	وجدان	فقدان	۰	۰	۰	۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُ أَمِيرُ شَيْءٍ وَهَذَا لِيَمِينِ

الحمد لله الذي أنزل في القرآن سائر حاوي نكاحات غنية مضموني ببركات ربنا محمد وآله

انعم الله علينا وانا نحمد الله الذي جعل في كتابه ما لا يحصى من النعمان والبراهم

مَطْعَةٌ مَحْتَبَاةٌ وَافِعَةٌ مَطْبُوعَةٌ

بسم الله الرحمن الرحيم

محمد و احدی را سرزد که وجود را آئینه تجلیات ساخته و شهود را در دیده بصیرت از قیود
 تعینات پر دانسته و وجود را در مقامات تجلیات ذات او بار نیست و شش شهود را
 در آئینه تعینات او سر و کاری متفاوتش عین ذات است مگر از حیثیات تعینات
 اتصافش بذات مبدء کائنات است مگر نه در مقام ذات و لغت مر رسولی را
 زبید که شاید حقیقت محمدی را حلیه خوبیت بهجیت پوشانیده و آفاق حقا
 احمدی الوار ذات بچونی درخشانیده شهباز فضای مشرقین و مغربین چنان
 قاب قوسین سید اولاد آدم ضل وجود فرع عالم صلی الله علیه و آله و همین
 اما بعد میگوید فتمرو کیل احمد نقشبندی مجرودی است
 ره بلفظ اسرمدی که چون طبیعت مردم از جوهر شناسی حقائق و معارف میباید
 بعض احیان بدام مکر شیطانی افتاده بناخن لدد و عناد و شورش و فسل بل الله را
 که مرجع کمالات صوری و معنوی باشند می خراشد آیین جا استر آتی عبث
 در انکار کلام معارف نظام سلطان طریقت برهان حقیقت کاش استرار
 سنج مثانی حجر مواج همه دانی شمع بزم عرفانی مقتدای ارباب دانی امام ربانی

الحمد لله رب العالمین
 عنک ظنوا مست

شدن مر

حضرت شیخ احمد سہ بندی مجدد الف ثانی قدس سرہ الروحانی افتادہ لب و دہان
 را بہ کلمات مفرخات از سب و شتم کشادہ با آنکہ او را در اکی کجا ست کہ بال
 طیرانی در ہوائے نکاتش بزند و قوت تخیل کو کہ در حوال کعبہ مضامینش طوفانی کند زنگار
 جہانت آئینہ خیالش را نہ چنان مظلم کردہ است کہ غیر خدا لست و مگر اہی حرفی
 در زبانش آید و در عصال جہل مرکب نہ بوجہی اور از گلشن ہدایت دور افگندہ
 کہ کہ بہ بکلمات حق تر نعم نماید ۵

آن مجتہد عظیم بحر آسما	آن مجدد کہ داشت احمد نام
بوستانی است بر گل و نسیرین	آسمانی است بر مرہ و پروین
لعنت حق بد شمنانش باد	رحمت ایزدی بجانش باد
و شمن جبار او سیا باشد	مرکہ او دشمن خدا باشد

چون خود را دید کہ یاوہ گویش را از حرکات مجنونانہ انکارند و سنجید کہ بیہودہ
 مقالاتش را مثل پرکاہ بمقابلہ کوی شہانہ انداز مکتوبات شریف عبارات چند را
 حسب فہم کاسد خود تعریب نمودہ بادہ ہزار روپیہ پیش سید محمد برزنجی فرستادہ
 کہ حسب مرام او جواب نگار و تا بذریعہ این تحریر دست آویزی شکر بادست آورد
 برزنجی این عطیہ را از مفتحات الکا شتہ رسالہ قبح الزند کمال جد و جہد نگاشتہ
 و در توہین و تہجین تکفیر حضرت محدوح دقیقہ از دقاتق فرو کنداشتہ مگر قاضی مفتی
 مدینہ طیبہ با وصف الحاح برزنجی بر و راضی نگردیدند و از مہر و دستخط ابا و زیدند
 پس برزنجی بکہ معطرہ رسیدہ از مفتی و قاضی و دیگر علما حرم محترم التجار مہر و دستخط
 نمودہ مگر احدی از علما مشار الیہم بالنیان بسوی او التفات نفرمودہ چارناچار

۵۰
 ۵۱
 ۵۲

عقوبت او حرمان وجد و فقدان شہود ۵

ما آبگینہ ایم شویم از شکست تیند ۵ آزار یابد آنکہ بود در شکست ما
نقل است جوانی بر صوفیان انکار داشت روزی ذوالنون مصری گشتری
خود را بوی داد کہ بر قلان نان بانی برده بیک دینار گر و کن چون نزد او رفت
بگر و گرفت پیش شیخ آمد و ماجرا عرض کرد گفت پیش جوہری بر تا قیمت کند
جوہری ہزار روپیہ قیمت کرد شیخ گفت علم بحال صوفیان چون علم نان پزند است
بدین گشتری جوان انتباہ گرفت و مخلص شد طرفہ این است کہ این گجراتی
از عین عرفان ہم خبر نہ دارد مگر خود را عارف می شمارد و با وصف آنکہ بہ صلاح صوفیہ
صافیہ قدس اللہ اسرار ہم الوافیہ صلاکاہ نیست لیکن تجریر بغوات فرخزات
خوشمتن را از متصوفین متاہمین می انگارد بتای تصوف برتر گئیہ نفس نہا
اند نہ بر قیل و قال اساسش بر فنا و بقا حضور قلب و تواضع و انکسار
داشته اند نہ بر جنگ و جدال ۵

تو نقش نقشہندان را چہ دانی ۵ تو شکل و پیکر جان را چہ دانی
گیاہ سیر و اند قدس باران ۵ تو خشکی قدر باران را چہ دانی
ہنوز از کفر و ایمانت خبر نیست ۵ حقائقہای ایمان را چہ دانی
از ملا عبد الرحمن جامی پرسیدند کہ سبب چیست کہ شما از تصوف کم میگوئید
بپاسخ گفتند این راہ جستجو است نہ راہ گفتگو حضرت جنید فرمودہ این تصوف
بقیل و قال نگرتم و این علم را بجنگ و جدال بدست نیاوردہ ام بلکہ از گر سنگی و
ترک دنیا و مجاہدہ یافتہ ام حق این است کہ قدر این گل ندانم تا آنکہ نبوید

و این راه را نیا بد تا آنکه بخوید	
قدر گل دل باده پرستان دهند	نه خود منشان و تنگستان دهند
از نقش توان بسوی بی نقش شدن	کین نقش غریب نقشندان دهند
چون فقیر حقیر نقشبندی است اورا با امام کارو بار نیازمندی است	
از برای سجده عشق آستانی یافتم	سرزمینی بود منظور آسانی یافتم
پس در خود دلای استماع اینچنین سخنان تضلیل و تکفیر نیافته ناچار قلم برداشتم و نگاشتم آنچه نگاشتم	
آز رده شد از چشم من شب کف پات	ای وای کف پائی ترا چشم رسیده است
معهد الجول الله و قوته هما اکنج لوله خاطر را ضبط نمایم و زبان قلم را بتکفیر و تصدیق آید	
سینه ام کسب صفا از خاکساری میکند	از عیار آینه مشق بی عباری میکند
و عاکنم که حق تعالی جل شانہ اورا هدایت فرماید و راه رست برویش کشاید	
زمین عشق بکونین صلح گل گردم	تو خصم کرده ز ما دوستی تماشا کن
و این رساله را به النوار احمدیہ نامیدم و من الله التوفیق و بیانا ارفه الحقیر	
قبل از آنکه بازاحت ہفتوات گجراتی متوجہ شدم برفع چند اشتباہات می پردازم	
مطالب را اطمینان بدست آید شہادہ چون بزرگان دین را با خداوند سبحان نسبت درست باشد و او را تعالی شانہ برین طائفہ عنایت خاص بود پس	
چرا نسبت ایشان براسنہ عوام ہرنا سزا جاری نماید انتباہ این را سرار	
محببت است مکملہ یفعل با و لیائہ ولا یبائی لا یسئل عما یفعل و ہم یسألون	
نمی بینی کہ انبیاء مرسلین را علیہم السلام بچون و سحر و کھانت نسبت نمودند و ملائکہ	

بانی نظام
انصاف و عدل
ارواح پاک
بہار عالم
و بی بی شہزادہ
عبدالمجید
عبدالمجید
خود و جہ
عبدالمجید
نشی و شہزادہ
و بی بی شہزادہ
بندگیان دین را چرا عوام نام نہ کریند

از ملوک پیشین بر تومن سپهر قرین بر سرستی بگذشت مست گستاخانه بملک خطاب کرد و
گفت ای ملک این اسپ خود بمن بفروش ملک از راه و قارلب بجواب آن بخشود و چون
بدولت سر رسید حکم داد تا آن مست را حاضر کردند همان مستی او پرواز کرده بود و آب منجوشی
او بر خاک ریخته آداب بندگی بجای آورد و دواد ملج و ثناده و ملک پرسید که سمنند باد پیمایی
ما را میخری گفت شاها آنکه خریدار او بود از اینجا رخت بیرون کشید و آنکه حریف این گستاخی
بود مهره اقامت بر چید اکنون که تواند چنین جرات نمود و گنگون شاه را که تواند خرید
ملک بخندید و آن اسپ بر ق رفتار بوی بخشید جان برادر پاره از تنگنای عقل بیرون
ای و اندکی از خود بینی و خوشیستن پستی پائی بیرون گذارتا بسر منزل مقصود رسی
قال بعضی ملحدان از معجزه انبیاء و کرامت اولیاء منکرند همچنین عقائد باطل این
قوم بسیار است اما در ملک هند در قصبه سهند از طائفه مذکوره در وقت چهار انگیر باد شاه
پیدا شده بود که دعوی باطل بسیار می نمود و لافهای دروغ میزد که در آن ارشاد
انبیاء هم سری ایشان بود و امانت بنیاد اولیا و علمای فرمود و این همه بیدان خج
می نوشت چون باد شاه آنوقت بعضی ازین عقائد خبر یافت ریش را و کندید و بر قلعه
گوالیار قید نمود **قول** این چه طعنیه سرو پا و افترا می بصل است که بر فتراک
اهل الله بسته

خدا که خواری اهل وفا نخواسته باشد + چرا تو خواسته باشی خدا نخواسته باشد
حلقه طائفه علیه مجددیه را از ملحدان منکرین معجزه انبیاء و کرامت اولیا گرفتن منسوب
به عقیده باطل نمودن دل را در حرکت و اضطراب می آورد
چون آستین همیشه چینم ز چین پرست + یعنی دلم ز دست تو ای نازنین پرست

در سرگافل میداشتند در عین سستی بہمن قصد را بہ بادشاہ عرض کردند و گفتند کہ شما اعتقاد دارید
 کہ حضرت ابو بکر صدیق افضل الا ولیا است بحال شیخ احمد سہزادی خود را بر حضرت ابو بکر
 افضل نوشته است ازین سخن بادشاہ جفا کشیدہ برای تحقیق این سخن حضرت ایشان را از سہزاد
 طلبید بحضور خود این واقعہ را پیرایہ ایشان دیدند کہ بادشاہ در سکر است حقائق و دقائق
 سخن باخی فہم تنزل کردہ جواب میانہ قریب بفہم عام گفتند کہ من خود را بر سگ افضل منیدام
 چگونہ بر حضرت صدیق اکبر خود را افضل گویم اما چون عالی و عروجی وارود شدہ بوشیخ خود
 مخفی نوشتہ تا صحت سقم آن را معلوم کنند بحال دشمنان از نا فہمیدگی بحضرت بادشاہ
 معروض داشتہ اند جوابش بسیار است آسان تر جواب آن است کہ بادشاہ مرا بعد از پنجہ
 سال مروزیاد کردہ بحضور خود طلبیدہ اند و از مقام میران و شاہزادہ گذشتہ اینک
 قریب شما ایستادہ ام نمیتوان گفت کہ من از پنجہزاری و دہ ہزاری افضل شدم مقام
 ہمان خانہ کهنہ است کہ در سہزادی معروف است بعد از مدتی یکبارہ مرا بحضرت بادشاہ
 رسانیدند و از مقام امرایان گذرایندہ بشما مقرب ساختند و بہمن مان تنزل کردہ
 بخانہ خود میروم و تمام عمر در مقام اصلی خود می باشم وزیران شما ہمیشہ از مقربانند و
 مثل ما در عمری یکبارہ برای حاجتہ آمدم و رفتم ہم چنین محاب کرام ہمیشہ از مقربان حضرت
 پیغامبران مثل طالبان و تمام عمر یکبارہ بحضرت رسیدیم و حاجت خواستہ زود رجوع کردیم
 و در مقام اصلی خود ماندہ ایم نازندہ ام ازین جواب سادہ بادشاہ خوشوقت شد ایشان را
 با عزا و اکرام خصصت کرد و دشمنان دیدند کہ شیخ ازین بلا خاص غمید بلای دیگر ترتیب
 دادند و کمالات کار کردند و بادشاہ در عین سستی گفتند کہ شیخ احمد انقدر مریدان دارد اگر خواہد
 دعویٰ بشاہی کند و در تواریخ نوشتہ اند کہ فلان شیخ بادشاہی برد گرفت و خود بادشاہ

مجدد بر صد سال خواهد بود نہ بر ہزار سال برین دعوی ہم دلیلی نیست کہ در مجدد مائتہ و اربعہ
در مرتبہ فرق است این دعوی ہم باطل است کہ آنچہ درین مدت فیضان بامتان رسد از
توسط مجدد باشد و اگرچہ در آن وقت قطاب غوث و ابدال و اوتاد و بختیاد و نقباء بوده
باشند و این دعوی ادینر باطل است کہ دلیل نہ دارد و قصد او درین دعوی آن است کہ
سلاسل مشائخ بر ہم زند **اقول** چون شریعت محمدیہ علی صاحبہا الصلوٰۃ و السلام
تا قیام قیامت باقی خواهد بود و بسبب مرور و ہر مدائمتی در دین پیدا می شود
مصلحت الملحی مقتضی شد تا بر سر ہر مائتہ مجدد دین پیدا کند تا تجدید مراسم دین متین نماید
و گرہی از احوال عالم و عالمیان کشاید حضرت مجدد علیہ الرحمۃ چنانکہ بر سر مائتہ بود و ہر چنان
بر سر الف و دورہ الف از دورہ مائتہ قوی باشد و قوت تجدید حضرت مجدد روح بسط قوت
بود لہذا اباب علم حضرت ایشان مجد و الف ثانی گویند و بمقام خود بیان شدہ است
کہ مجدد را بقریئہ حال مجدد میگویند پس بقریئہ حال حضرت را مجدد الف ثانی گفتند
در حدیث انکار نمیکنی یافتہ نمی شود کہ مجدد الف نخواہد بود بلکہ در حدیث لفظ کل مائتہ واقع
است کل گاہی مجموعی باشد گاہی افرادی اگر کل افرادی مراد گرفتہ شود بر صدر ہر مائتہ
مجددی خواہد بود اگر مجموعی مراد داشتہ باشد بر سر الف مجدد خواہد بود و این معنی خود
ظاہر است کہ چنانکہ در مائتہ و الف فرقیہا است بہچنان در میان مجدد مائتہ و مجدد الف
چہ مجدد مائتہ را بہین قدر لیاقت کافی است کہ آنچہ در عرصہ صد سال مدائمت واقع شدہ
آنرا دفع کند یا درین مائتہ آنچہ ضرورت داعی باشد بآن متوجہ گردد یا آنکہ فیضان در مائتہ سار
باشد و مجدد الف را لیاقتی در کار است کہ در امور مذکورہ بالا بہمچو امور قوتی داشتہ باشد
تا ہزار سال کافی باشد پس ظاہر است کہ قوت مجدد الف افزون تر از قوت مجدد

ماتہ باشد و این معنی که آنچه درین بیت فیضان با متیان سداز توسط مجدد باشد امری است
متعلق بکشف الهام و اثرش به قطع سلاسل مشائخ نه رسد چه اگر مصلحت ازیدی مقتضی آن
باشد که بھر سلاسل بذریعہ شخص واحد که اورا تعلق خاص بھر سلاسل بود است فیضی رسد درین
بہج مخدوری لازم نیاید چنانکہ از مبدا فیاض فیضان بذریعہ حضرت غوث الاعظم رضی اللہ
عنه بہ مشائخ برسد و سلاسل حقیقیہ و سحر و رومیہ و نقشبندیہ از ان منقطع نہ گردان این باب نظر
و صاحب حال قائل اند کہ کسی کہ از خدمت مشائخ بہرہ ندارد و بجز انکار و استحاله چہ نگارد
حدیث عشق چہ داند کسی کہ در ہمہ عمر بستر نکوفتہ باشد در سرائی را
باقی ماند این معنی کہ درین دورہ الف ظہور حضرت عیسیٰ امام مہدی علیہ السلام خواهد بود
بجراتی جوابش ناقل از حضرت مجدد رحم میگوید کہ در امت یکی راہ قرب بنوشت و
دوم راہ قرب لایت در راہ قرب بنوشت معاملہ توسط مفقود است ہر کہ این راہ فتنہ است
بسیج جائے توسل در میان ندارد و بے توسط احدی نہذ فیوض و برکات می نماید جیلو
در راہ دومی است فقط معاملہ این موطن علیحدہ است و حضرت عیسیٰ علیہ السلام و حضرت
امام مہدی علیہ الرضوان براہ اول داخل اندانتہی فالحمد للہ علی ذلک حق بزبان عربی است
عشق آن چاک کہ در پیر ہن پوسف زدہ پرودہ بود کہ از کار ریخسایر بہشت
قال لاف دیگر آنست کہ علوم و معارف من مقتبس از انوار مشکوۃ نبوت اند این
علوم و معارف من از حیط ولایت خارج اند از باب لایت در رنگ علمائی نکوا ہر در اورا
آن عاجز اند این نیز باطل خلاف شرع چہ ہما ولایا اقتباس از مشکوۃ نبوت دارند از
کجا ثابت شد کہ بجز مدعی دیگر بر اقتباس نیست میگوید صاحب بن علوم و معارف مجدد
این الف است کما لا یخفی علی الناظرین فی علومہ و معارفہ الحق تتعلّق بالذات الصفاۃ

از حضرت غوث مجاہدان
چنان کہ از غوث اعظم
بہرہ میبرد و از غوث
سوی فیضی رسد در تمام
جہان فیضی رسد و بقی
کہ در ملکوتی برکت
تغلب بر آنکہ از غوث اعظم
تغلب بر آنکہ از غوث اعظم
تغلب بر آنکہ از غوث اعظم

ولایت فاضل انوار
قلب الاقطاب الافراد
و قلب الاقطاب الافراد
و قلب الاقطاب الافراد
و قلب الاقطاب الافراد
و قلب الاقطاب الافراد
و قلب الاقطاب الافراد
و قلب الاقطاب الافراد
و قلب الاقطاب الافراد
و قلب الاقطاب الافراد

انوار احمدیہ

وَالْأَفْئَالِ وَالتَّلْبِيسِ بِالْأَحْوَالِ وَالْمَوَاجِدِ وَالتَّجَلِّيَاتِ وَالتَّظَهُّوَاتِ فَيَعْلَمُونَ أَنَّ هَؤُلَاءِ
 الْعُلُومَ وَمَعَارِفَهَا عُلُومُ الْعُلَمَاءِ وَوَرَاءَ مَعَارِفِ الْأَوَلِيَاءِ بَلْ هُوَ بِالنِّسْبَةِ إِلَى تِلْكَ
 الْعُلُومِ قَسْرٌ قَدْ تِلْكَ الْمَعَارِفُ لُبُّ ذَلِكَ الْقَسْرِ أَرَيْنَ عِبَارَتِ مُضَيِّبِ
 اوبرائے اربعہ و علماء کرام و اولیاء عظام لازم می آید کہ بدون شاہد کتاب سنت اجماع
 است کسی چگونه قبول نماید علاوہ برین اگر علوم و معارف بزرگواران قشر است علوم و
 معارف ایشان بسا زین باہانت و نقص ہمہ علماء و انبیاء لازم می آید کہ در سلف اول
 گذشتہ اند و مہر کہ انبیاء و علماء علم ایشان را بنظر حقارت نگرد و یاد کر ایشان باہانت کنند
 کافر شود و جامی دیگر بر عکس این میگوید کہ چنانچہ انبیاء علیہم السلام علوم از وحی میگیرند چنان
 اولیاء آن علوم را از اصل خدمی کنند و علماء آن علوم را از شرائع اخذ کردہ اند و بطریق اجمال
 آورده اند ہمان علوم است چنانچہ انبیاء تفصیلاً و کشفاً حاصل میشود ایشان را نیز بر ہمان
 پنج اصل میشود اصالت تبعیت در میان است این قبل و دعوی او را کہ بالا کردہ بود در میکند
 چون علوم و معارف انبیاء و اولیاء و علمای کی باشد و فوق اصالت تبعیت در میان بود پس علوم
 و معارف کسی کہ وراثی علوم علماء و وراثی معارف اولیاء باشد حکم او چہ خواہد بود و چون ہمان
 علوم است کہ انبیاء علیہم صلوات از وحی گرفتہ اند و ہمان علوم است کہ اولیاء از الہام میگیرند
 و علماء از شرائع اخذ می کنند ازینجا تحقیق گشت کہ علوم و معارف انبیاء و علمای کی است فرق
 اصالت تبعیت در میان است و علوم و معارف او مخالف ایشان است پس یکہ علوم و معارف
 ایشان را بنسبت علوم و معارف خود قشر دانند و علوم و معارف خود را لب خوانند باہانت علماء
 و معارف انبیاء و اولیاء و علماء کردہ باشد چنانچہ خود قائل شدہ **اقول** حضرت مجدد
 علیہ الرحمہ در مکتوب چہارم از جلد ثانی کہ بمیر محمد نعمان صدور یافتہ می فرماید بدانند کہ علم ازین

انوار احمدیہ
 "فصل فی معرفت
 علماء و اولیاء"

عبارت از شهودایات است که فاده یقین علمی یارین شهود فی الحقیقت استدلال است
 از اثر بموثر پس آنچه از تجلیات و ظهورات و مریای آفاق نفس دیده شود همه از قبیل
 استدلال اثر بموثر است اگر چه آن تجلیات و تجلیات ذاتیه نامند آن ظهورات را بی کیف
 خوانند چه ظهور شی در مراتب حصول اثرات آن فنی بحصول عین آن شی پس سیر
 آفاقی و نفسی تمام مقدم از دایره علم الیقین بیرون نکشد و غیر از استدلال از اثر بموثر نصیب
 آن نباشد قال الله تبارک و تعالی سنوهم آیاتنا فی الافاق و فی انفسهم حق یتبین لهم انه الحق
 دیگران سیر آفاقی را از علم الیقین دانسته اند و عین الیقین حق الیقین سیر نفسی ثبات ده
 و بیرون انفس سیر نگفته **ع** آن ایشانند من چنینم یارب .
 میداند که حضرت حق سبحان تعالی بر بنده از بنده نزدیکتر است پس از بنده تا حق جل و علا
 در جانب قربیت سیر دیگر مختل است که محمول بقطع آن منوط است این سیر ثالث نیز
 فی الحقیقت مثبت علم الیقین است هر چند از دایره ظلمت بیرون است اما از شائبه ظلمت
 پاک و برزیت زیرا که اسما و صفات اجبی جل سلطانها فی الحقیقه ظلال حضرت ذاتند تعالی
 و تقدس هر جا شوب ظلمت است داخل آثار و آیات است پس ایشانان از همه سه سیر علم الیقین
 یک سیر اول مخصوص بعلم الیقین ساخته اند و سیر دوم آنرا حاصل عین الیقین گردانیده اند و
 سیر ثالث بکشفاده تا دایره علم الیقین تمام شود عین الیقین حق الیقین هنوز در پیش است
 قیاس کن رنگستان من بچاره را از عین الیقین حق الیقین چه گوید و اگر گوید که فهم
 کند و که دریا بدین معارف از حیطة ولایت ارباب لایت در رنگ علما رطو هر در و دراک
 آن عاجزند و در رک آن قاصر این علوم مقبض از مشکوة انوار نبوت اند علی اربابها الصلوة
 و السلام و نتیجت که بعد از تجدید الف ثانی بتبعیت وراثت تازه گشته اند و بطراوت ظهور یافته

صاحب این علوم و معارف مجد داین الف است کما لا یخفى علی الناطقین فی علومه معارفه فی الفی
تعلق بالذات والصفات و الافعال تتلکس بالاحوال و المولود و التجلیات و الظهورات فیقولون
ان هؤلاء المعارف و العلوم و لا علوم العلماء و و لا معارف الاولیاء بل علوم هلق لا یر
بالنسبة الی تلك العلوم فتشیر ق تلك المعارف کتب ذلك القشر سبحانه اهلادی
و بداند که بر سر راه مجد دی گزشته است اما مجد و ماته دیگرست و مجد و الف دیگر چنانچه در
ماته و الف فرق است و مجد و دین اینها نیز همان قدر فرق است بلکه زیاده از ان مجد و دین
است که هر چه در ان مدت از فیوض باستان برسد توسط او برسد اگر چه قطاب و تاوان
وقت بودند و بدلا و بجا باشند **و** خاص کند بنده مصلحت عام را و انتهی اعتراضی که معتز
کرده منی برنا فیهی است آنچه حضرت مجد و میفرماید این معارف از حیث ولایت ارباب ولایت
و رزنگ علما و ظواهر و ادراک ان عاجزند ازین عبارت ظاهر است که ارباب ولایت که برنگ
علما و ظاهرا ندیدند کما یشان این معارف در نه آید و درین هیچ غیب نیست که بایه این معارف عالیه
همچنان است قطع نظر از دقایق که طائر ادراک بکنگره بلندش نرسد هر سخنی از سخنان مشایخ
ظہری بطنی دارد و هر بطنی دیگر تا اول مقتضای فهم ظاهر عمل بجای نیارند از فهم بطنی اول
نصبی نیابند و تا بر مقتضای فهم بطنی اول عمل نکنند از فهم بطنی ثانی بی بهره مانند و علی بن ابراهیم
دلیل علمی بر علمی سبیل فهم دیگر تا نگاه که بمنتهای بطون کلام برسند و امکان رسیدن بدان و
بود که امکان رسیدن بمقام شکم و درجه علم او باشد و از اینجا معلوم شود که جمول بمنتهای بطون
کلام الهی حدیث بنوی مقدم و کسی نباشد و اما کلمات مشایخ هر که اقتضای بطون اشارات
ایشان نماید و یا بپایه از مدارج و محارج اعمال فهم آن ترقی کند و قوس وصول بمقام شکم دارد
یعنی که بمنتهای بطون کلام ایشان سد پس هرگاه صاحب این علوم و معارف مجد و الف

فیهی
در فیهی
لبس
با و

باشد و آن سخن از حیث فهم اولیا که بزرگ علما نظر ظاهر اند خارج باشد چه باک بود و از آن چه مخدور
لازم آید و تشبیه معارف به لب عموماً در اصطلاح رایج است مولانا رومی فرماید **س**

من ز قرآن مغز را برداشتم * استخوان پیش سگان انداختم
و سوق عبارت حضرت مجدد روح ولایت بر اولیا زمان خود میکنند پس بیگونه فضیلت
برائمه ارجح و غیره لازم نه آید و ازین کلام امانت منقصت انبیاء الله علیهم السلام فهمیدن سخن
نادانی است چه هیچ جاذب انبیاء الله یافته نبی شود پس این کفر قرار دادن چه اسلام است **س**
اگر طاعلام کرد تکفیر * چراغ کذب نبود فروغ * مسلمانش بخونم در کافا * دروغی را جواب میدور
و آنچه تقریر دیگر در باب امانت انبیاء الله پیش کرده از تقریر اول سخیف تر است چه اصل مدعا
همین است که این معارف از حیث ادراک ارباب لایت که در رنگ علما نظر ظاهر اند خارج است
پس ازین تقریر امانت منقصت هیچ نبی از انبیاء الله لازم نه آید و ادعائی مساوات علوم
و معارف انبیاء و اولیا و علما را با وصف اظهار فرق هم پایه هذیان است هر گاه بفجرائی
تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَفْضَلُ سُلَاطَانٌ مُنْفَاوَاتِ هِست پس به تفاوت حالات
و مقامات اولیا و الله و علما چه رسد **س** هست بر مقتضای فیض ازل *
بعض از بعض افضل و اکمل در جمیع مواقع از تکفیر بزرگان دین اجتناب کلی باید و الا
هر شب را فردای است **س**

پند حکیم عین صواب است و محض خیر * فرخنده نخت آنکه بسمع ضا شیند
از مکتوبات ششم از جلد ثانی و مکتوب نود و چهارم از جلد ثالث مراد آن است
که خواجہ عالم صلی الله علیه و سلم ولایت ابراهیمی حاصل نکرده بودند و به ولایت خود متحقق گشتند
بودند و بغیب لغیب نرسیده بودند و آنچه برای حصول این دولت در دعای اللهم صل علی

محمد کما صلیت علیہ و آلہ و سلم تا ہزار سال می خواہند مستجاب نشد مگر از تو سطرود است کہ بعد از
 ہزار سال آمدہ و بہ راہ دیگر کسب کردہ خواہد عالم را صلی اللہ علیہ وسلم ولایت ابراہیمی و ولایت
 محمدی و غیب لغیب ساینہ بعد از آن مقام محبوبیت خواہد عالم صلی اللہ علیہ وسلم بدرجہ علیا
 رسید و اظہار بزرگی خود میکند کہ مقصود از آفرینش من این بود کہ کمالات مذکورہ خواہد عالم
 را صلی اللہ علیہ وسلم حاصل آید و برکات حضرت ابراہیمی تحصیل نماید و درین چند قباحات پیدا آید
اول آنکہ خود بآن مقرر کردہ بود کہ در راہ نبوت جہلوت و توسط نیست **دوم آنکہ**
 حصول محبوبیت خلقت محبت آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم از کتاب سنت اجماع است
 ثابت است و کمال ہمہ بنیا خواہد عالم را صلی اللہ علیہ وسلم در شب تولد عطا شد و کمال انبیا
 علیہم السلام وہی است نہ کسی ایشانرا اول ولایت عنایت میکنند بعد از آن نبوت سوم **آنکہ**
 مراد از صباحت ملاحت حسرت ہست نہ ولایت این نیز غلط میرسد کہ نسبت صباحت
 حضرت یوسف است علیہ السلام نہ بحضرت ابراہیم علیہ السلام **اقول** اینہمہ تقریر مبنی
 بر نا فہمی است

عاقلی گزیند و طعنہ نادان صبار + لائق است کہ آشفته و برہم نشود
 زیرا کہ این بیت کمال است بجا عالم مشہور + انجین بیت چرا شہرہ عالم نشود
 سنگ بدگوہر اگر کاسہ زرین شکند + قیمت سنگ نیفزاید و زر کم نشود
 بر ما ضرور افتاد تا عبارت صرد و مکتوب بقدر ضرورت در نیمقام نقل کنم و بیشتر اشکالے
 کہ در نیمقام وارد می کنند جواب یگان یگان کہ حضرت مجدد روح و متقسان حضرت ایشان
 تحریر فرمودہ اند بزرگوارم تا مسلک زخار و خاشاک پاک و صاف گردد و در مکتوب ششم از جلد
 ثانی کہ بحضرت خواہد معصوم قدس سرہ صدور یافتہ مذکور ہست انگارم کہ مقصود از آفرینش

من آنست که ولایت محمدی بولایت ابراهیمی علیهما الصلوٰۃ والتحیات منبغ گردد و حسن
 ملاحظت این ولایت باجمال صباحت آن ولایت مستخرج شود و در ذیل این بحث آنحضرت
 اَصْبَحُوا لَنَا اَفْکَکُ و باین انصباغ و امتزاج مقام محبوتیت محمدیه بدرجه علیا رسد تا آنکه مقصود
 از امر با تباغ ملت ابراهیم علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ و السلام حصول این دولت عظمی بوده است
 و طلب صلوٰۃ و برکات مائل صلوٰۃ و برکات حضرت ابراهیم علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ و السلام بر
 این غرض بوده و در مکتوب نو و چهارم از جلد ثالث که نیز بحضرت مخدوم زاده خواجہ محمد معصوم
 صلوات الله علیه و آله و سلم و خیر فرموده اند حضرت حق سبحانه تعالی فی حدوٰتہ جمیل است حسن جمال ذاتی
 او را ثابت است نه آن حسن جمال که کشف و مدرک ما گردد و در عقل و خیال ما در آید و مع ذلک
 در آنحضرت مرتبه ایست اقدس که این حسن جمال هم از غایت عظمت و کبریا ی آن بآن مرتبه
 نمیتواند رسید و حسن جمال متصف نمی تواند ساخت تعیین اول که تعیین مجودی است تعیین آن
 کمال و جمال ذاتی است و ظل اول آنهارا از آن مرتبه اقدس که کمال و جمال با هم انجا گنجایش نیست
 که ادا از غایت عظمت و کبریا ی هیچ تعیینی متعین نمی گردد و در کدام آینه در آید و مع ذلک
 سرے و نشان از آن مرتبه اقدس در مرکز دایره این تعیین اول و دلیلت نهاده اند و نشانی
 انجا تعبیه نموده اند چنانچه تعیین اول نشان و ولایت خلیلی است آن سروان نشان که در مرکز آن
 تعیین نهاده اند نشان و ولایت محمدی است علی صاحبها الصلوٰۃ و التسلیمات و این حسن و
 جمال ذاتی که تعیین اول ظل آنهاست شباهت به صباحت دارد که در عالم مجاز از قبیل حسن
 خد و جمال خال است و آن سرو نشان که در مرکز و دلیت نهاده اند مناسبت بملاحت دارد
 که و را در شاق و قد و صباحت خد است و رای حسن چشم و جمال خال امری است ذوقی تا ذوق
 ندهند در نماید شاعر گوید

و در حدیث
 من یوسف سبع
 وین یحیی و یزید
 ۱۱

آن دارو آن نگار که آن هست هر چه است * آنرا طلب کنید حرفان که آن کجاست
 ازین بیان تفاوت در میان این دو ولایت دریاب هر چند هر دو از قرب حضرت
 ذات تعالی تقدس نشانی میگردند اما مرجع یکی کمالات ذات است معاد دیگری صرف
 ذات تعالی و چون ملاحظت فوق صباح است پس حصول مباحث بعد از طی مراتب
 صباح صورت بند و تا وصول به جمیع مقامات لایت ابراهیمی میسر نشود و حصول بحقیقت
 این لایت که ذروه علیای ولایت محمدی است میسر نیاید علی صاحبها الصلوٰۃ و السلام ازینجا
 تواند بود که خاتم الرسل علیه و علیهم الصلوٰۃ و التسلیمات مأمور بتبایعت ملت حضرت ابراهیم
 علیهما الصلوٰۃ و السلام تا بوسیله این تبایعت بحقیقت لایت او برسد و ازینجا بحقیقت لایت
 خود که تعبیر ازان مباحث رفته است متحقق گردد و چون حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم را مرکز دایره ولایت
 خلعت مناسبت ذاتی است که بحضرت اجمال ذات اقرب است به محیط آن دایره نسبت کمتر است
 که روبرو به تفصیل کمالات ذات دارد و تعالی پستان بکمالات محیط آن دایره هم متحقق نشود و ولایت
 خلعت تمام نگردد و ازینجا است که در صلوٰۃ منطوقه آمده است لَا تَكُنْ لِرَبِّكَ كَمَا تَكُنْ لِرَبِّكَ
 تا کمالات ولایت خلعت تمام او را میسر آید چنانچه صاحب آن ولایت را میسر شده بود
 علی نبینا و علیه الصلوٰۃ و السلام و چون مکان طبیعی ولایت محمدی مرکز دایره ولایت خلعتی است
 علیهما الصلوٰۃ و التحيات سیر و نیز مقصور بر سیر مرکزی آن دایره ناچار از انجا برآمدن و
 به محیط آن دایره درآمدن و اکتساب کمالات آن کردن متعسر شد و خلاف مقتضای
 طبیعت بود پس متوسطی باید از افراد است او علیه و علی آله الصلوٰۃ و السلام که به تبعیت از علیه الصلوٰۃ
 و السلام در عین آن مرکز بود و از راه دیگر مناسبت به محیط آن دایره داشته باشد تا او
 اکتساب کمالات آن مرتبه نماید و بحقیقت آن مرتبه متحقق گردد و به پیغمبر مبتنی و بحکم

مِنْ سُنَّةٍ حَسَنَةٍ فَلَمْ أَجْزِهَا وَاجْتَمَعَتْ عَلَيَّ بِهَا تَبَسُّطٌ وَصَوْلٌ وَبَانَ كَمَا لَا تَنْتَهِي
 شود و مرتب لایت خلیل تمام کند پس آن سرور را علیه علی آله الصلوٰۃ والسلام بتوسط آن
 فرد کلمات محیط آن دایره نیز میسر شده ولایت خلیل مرقی او علیه و علی آله الصلوٰۃ و
 السلام نیز تمام گشت و دعای اللهم صل علی محمد و آل محمد کما صلیت علی ابراهیم بعد از هزار سال
 باجابت مقرون گشت مسئول متجرب شد آن سرور را علیه علی آله الصلوٰۃ والسلام بعد
 از تمامی ولایت خلعت کار و بار بآن سرور نشاء است که در مرکز و دیعت نخواهد اندوخت
 بسلامت یافته است آن فرد را از برای حراست محافظت است از ان مقام بجا می آید باز گویند
 خود در خلوتخانه غیب لعیب با محبوب خلوت داشته
 هَنِئِلًا لَا دَبَابِ الثَّعْبِ نَعِيمًا * وَلِلْعَاشِقِ الْمُسْكِينِ مَا يَسْتَجِرُّ
 باید دانست که محیط مرکز ثالث هر چند نسبت به محیط مرکز ثانی و اول صغری نباید
 اما اجمع است چه هر چه بحضرت ذات جل شانه نزدیک تر است جامع تر است صغران
 صغرانسان باید دانست که با وجود صغریا معتبرین جمیع منافع عالم است ایضا شخصی که
 بکلمات این محیط تحقق گشت از جمال مرکز تفصیل محیط آید آن بی مناسبتی که به محیط و
 تفصیل و شت زائل شد و بی تکلف از تفصیلی نت و کلمات آن تفصیل نیز تحقق گشت
 بشنوب وجود کمال اقتدار چون نظام عالم بحکمت منوط ساخته اند و تربیت محبوبان نیز از
 وجود اسباب چاره نمود هر چند وجود سبب پیش از بجهان نباشد و زیاده از روپوش قمر نباشد
 سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَكِنْ نَحْنُ بِلِسَانِهِ تَبَدَّلًا أَنْتَهَى قَبْلُ الزَّانِ كَبَدَكَ
 ایرادات و اجوبه آن متوجه شوم مناسب نیست که از رخ عبارات نقاب جمال
 بردارم قو که ضیاع لغوه انکارم که مقصود از آفرینش این میگویم که چون بعضی امور شرط یا

که در این
 یک عالمی
 از این
 که در این
 این است که
 این است که
 این است که

موقوف علیہ امری باشد تحقق مشروط و موقوف را محتاج الیه باشد لیکن این معنی مستلزم افضلیت
 مشروط بر مشروط یا موقوف علیہ بر موقوف نباشد نمی بینی که اکثر صفات نهائی که تحقق آنها موقوف
 بر وجود ممکن است چنانچه حق تعالی خوشترین در کلام مجید رَبِّ الْعَالَمِينَ می ستاید معنی تربیت
 رسانیدن شئی است بتدریج بر ترقی کمال اثر تربیت بی مری صورت نه بند و و کذا کس
 مضمون معیت هم بغیر طریق باقیته نمی شود و هکذا کمال الشَّاقِّ وَالرَّحِيمِ وَالْقَرِيبُ وَالْغَنِي
 إِلَى غَيْرِ ذَلِكَ مِنَ الصِّفَاتِ الْإِلهِيَّةِ وَنَحْوِهَا تَوَانِ كُنْتَ كَمَا لَمْ يَكُنْ لَمْ يَكُنْ
 نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ ذَلِكَ الْأَوْهَامِ چه خدای تعالی از چنین صفات خود را می ستاید پس
 بی کمال اینها چه گنجایش است اگرچنین همه صفات در تحقق وجود و محتاج ممکنات هستند
 لیکن ازین توقف احتیاج فضل ممکن ثابت نمی شود بلکه فضل و کمال محضرت باری ذات
 است که بندای عجزه خود را بنوازشهای بوقلمون مرهون منت فرمود و کذا کس سیری و
 سیرانی و شفا هم فعل حق است تعالی شانه و عادات او سبحانه تعالی برین جاریست که بی طعام
 و شراب و دوا این امور صورت نمی بند و پس ازین توسط نقصی بافعال و تعالی لایق نمی شود
 و همچنین است ارادات از لیه حق تعالی که باوقات و کلمات منوط اند مثلا اراده موجودیت
 زید در فلان وقت بوده باشد و تا آن وقت نیاید اراده او تعالی در کس بطورن خواهد بود
 پس وقت آن هم واسطه موجودیت زید شد و این هم مستدعی فضل آن وقت نیست پس عالم
 نیز باعتبار ترتیب آثار ازین توسط است ازین توسط فضل عالم بر خدای تعالی ثابت
 نمی شود معاذ الله قوله رضی الله عنه تا وصول به جمیع مقامات لایست ابراهیمی میسر نشود و حصول
 بحقیقت ازین لایست که ذروه علیائی ولایت محمدیست میسر نیاید می گویم مقصود ازین
 عبارت این است که ولایت ابراهیمی بمنزله سلم و نردبان است برای عروج بذروه علیائی

لا یخفى ان
 حال را ازین دوام دور
 و محبت و غیره
 صفات نهائی است

حقیقت محمدی پس از متابعت ملت او فرمود تا بواسطه اتباع ملت مناسبتی بولایت برابری حاصل شود آن را زینہ ساختہ عروج بمقام ارفع خود فرمایند پس آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم از ہمان راہ بمقام خویش رسیدند و از آن ولایت بقدر اجمال در مرقیق بہرہ برداشتند چنانچہ این عبارت پس از چار از اینجا بردن بہ محیط آن اترہ درآمدن لالت صریح دارد بر آن کہ آن سرور در عین مرکز کہ اقرب است بذات تعالی بسوخت و مستقر دارند و مراد از لفظ حقیقت نہ عین آن مرکز است کہ بغیر از آن بجلالت رفتہ بلکہ مرکز با جمیع کیفیات خصوصیات عوارض مراد است تحمیل نہ ظہور بعضی قائلین آن مقام منوط بطبع جمیع مراتب محیط بود و درین ہیچ مخدور لازم نمی آید کہ اصل آن مقام کہ در مراتب قرب خداوندی از پیش قدمی نیست آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم را ثابت است چون کہ اصل آن مقام کہ عبارت از محبوبیت ملاحظہ است آن سرور را حاصل است و کذا کہ محیط کہ عبارت از صباحت خلعت بطریق اجمال حاصل است پس محقق شد کہ آنحضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام بمقام خلعت صبا و محبوبیت و ملاحظہ متحقق و ممتازند تحقیق مقام اینکہ مراد از حقیقت محمدی عین مرکز نیست بلکہ مراد از مرکز با تمہات لواحق است یکی از تمہات محیط دائرہ است مابود است این تحقیق را اینچہ کہ در مکتوب بیان طریق بر نگاشته اند کہ مرکز آن مقام کہ مقام اجمال است نصیب خاتم الرسل است و باقی بہر مفصل حضرت خلیل مسلم مانا کہ پیغمبر مصلی اللہ علیہ وسلم ان اجمال طلب فرمودند پس آن سرور را مقام محبوبیت کہ خاصہ اوست بالفعل حاصل است قو کہ و چون حضرت پنجمہ را بر کرد اترہ ولایت خلعت مناسبت ذاتی است انجہ میگویم مرکز اینجا نہ بمعنی جزر لایتجزی است بلکہ بمعنی غایۃ رفیع است چہ شمی عظیم ہر چند دور تر میرود و خرمی نماید و آیش آن است کہ در مثال مرکز اول نوشتہ اند چون در آن مرکز دور تر رفتہ می شود آن

مرکز بصورت دائره می نماید الخ نمی بینی که آفتاب در حساب اهل تنجیم صد و شصت چند ضعف
زیرین است و از دوری و بلندی اوست کما این قدر مرئی می شود و این مرکز چون مقابل مبدأ
تعالی واقع شده است بزرگ و برآمده است که او سبحانه بسیط حقیقی است مع ذلک سبوت
مجهول الکیف نیز در آن نزهتگاه کائنات است ان الله و اسع عکیده و نیز اگر چه محیط اوست
مگر آن هیچ قباح نیست ظل اگر نیز از چند اصل باشد هیچ مقدار ندارد نسبت باطل
نمی بینی که سایه هر چیزی که در ابتدا طلوع آفتاب شاهد میگردد و قریب غروب ده چند آن

میشود اکنون بذکر اشتباهات اجوبه آن متوجه می شوم

زبان مان در آن میان بوس کنایم از روایت نیست چیزی در میان حدیث ارم از روایت
اشتباه اول مقام محبت ارفع است از مقام خلت پس با وجود حصول مقام محبت
تحصیل مقام خلت چه در کار است جوابش آنکه بشب معراج بجناب حضرت خاتم
مقام محبت عطا شده بود در حدیث صحیح وارد شده ان الله اشکذنی خلیفه ابراهیم علیه السلام
پس معلوم شد که با وجود حصول مقام محبت که ارفع از مقام خلت است حصول مقام خلت
در کار بود و الا بحصول آن فخر نمی فرمودند و نمی گفتند ان الله اشکذنی خلیفه ابراهیم علیه السلام
و نیز از احادیث صحیح ثابت است که جمیع کمالات از خاتمیت الواعز می و رسالت با بجناب
عطا شده است ظاهراً که درین کمالات بعضی ارفع اند و بعضی غیر ارفع پس معلوم شد که
با وجود حصول ارفع حصول غیر ارفع هم در کار میشود خصوصاً وقتی که آن غیر ارفع طریق حصول
ارفع باشد و در راه آن واقع شود که درین صورت حصول آن غیر ارفع موقوف علی حصول ارفع است
اگر نظر بان کنند که آن غیر ارفع فی نفسه کمال است نیز مطلوب است و اگر نظر بان کنند که آن غیر
ارفع طریق حصول ارفع است پس نیز مطلوب است مثل آنکه جسم را نامی بودن کمال است

لا
اشکذنی خلیفه
ابراهیم علیه السلام

آن جناب را بتوسط بعضی از افراد امت عموماً مهدی عیسی علیه السلام خواهند بود و حاصل خواهد شد
چنانچه در جامع صغیر یا بمعنی اشارتی واقع شده که **خَاتَمُ عَصَابَتَانِ عَصَابَةُ تَقْضُوا إِلَيْهِمَا**
و **عَصَابَةُ لَكُنْ مَحْصِيَةً** نیز بحال مثل آفتاب روشن گشت که آنحضرت را جمیع کمالات حاصل بود
و تصرف در آن کمالات بتوسط بعضی افراد امت واقع شده و در زنگ آنکه آنحضرت را علماً
اولین آخرین حاصل بود چنانچه در صحاح سته وارد است که **أُعْطِيَتْ عِلْمُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ**
لیکن تصرف در کلام مثلاً بتوسط شیخ ابوالحسن اشعری شیخ ابونصیر مازندرانی و استاد
ابو اسحاق اشعری و امام غزالی و امام رازی امثالین مردم آن جناب را حاصل شد و همچنین
تصرف در علم فقه و تفصیل احکام شرعیة از کتاب چهارت گرفته تا کتاب سلم و الشفوعه و فرائض و
وصایا بتوسط حضرت امام عظیم رحمه الله علیه و امام شافعی رحمه الله علیه آن جناب را حاصل شد و همچنین
تصرف در آداب طریقت و مقرر کردن اشغال او را و ذکر جهر و خفیه و طور مراقبه آن حضرت را
بتوسط حضرت سید عبد القادر جیلانی و حضرت خواجہ بزرگ معین الدین چشتی و امثالین
بزرگواران حاصل شده و کما آن حضرت صلی الله علیه و سلم مقتضی آن بود که تهذیب
ظاهر باعمال و تهذیب قلب نفس عقل باعمال باطن فرمایند و تصرف در مادیات و ان
تفویض بحال است نمایند زیرا که اہم المقاصد و موقوف علیہ جمیع کمالات همین است
و بمعنی برواقفان سیرت مصطفوی صلی الله علیه و سلم از شغل ہما و تعلیم ارکان اسلام و تقوا
اجالیہ سلوک از مادیات ذکر لسانی و تکثیر مناجات و ادویہ و اذکار و تفقد احوال قلب
از حب و بغض و احوال مدد از لفظ و غفلت و توجه آن قوت دراک و ضمن ہر تعبیر و تجرد
خواہ نفسی باشد خواہ آفاقی بسوئے مبدی و انیاز حب شیر با سوس و بذل ان و اہل و اولاد
در حب او و مانند این اعمال و وضع من الشمس است و این من لا مسح چنانچه در تفسیر لک فی الشاہد

بنا بر این است من
دو قسم مردمان
بودند از مردمان که
ندیدند و ندانند
و در دنیا بیکدیگر
این مردم قوی بودند
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

شغل و تصرفیکہ آنجناب دارد و تہذیب ظاہر و باطنی حکم الظاہر بودہ و تہذیب باطنی باطن
 باطن بود چنانچہ از متبع سیر ہویدا است لیکن در مقام خلعت دیگر ولایات فرق بدیست
 بستہ وجہ **وجہ اول** آنکہ از مقامات دیگر نشان داده اند و طریق تحصیل آن بیان
 نموده تَارَةً صَرِيحًا وَ تَارَةً كِنَايَةً مَثَلًا يُحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّونَ لَهُ وَ رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ
 رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَ رَضُوا عَنْهُ لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرِ
 فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَ إِلَىٰ مُحِبِّ أَرْبَعَةٍ مِنَ الْأَحْبَابِ وَ أَخْبَرَ بِأَنَّهُ يُحِبُّهُمْ إِلَىٰ
 غَيْرِ ذَلِكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالْأَحَادِيثِ الدَّلِيلُ عَلَىٰ أَنَّ بَعْضَ الْأَعْمَالِ وَالْأَشْغَالِ
 عَلَامَةُ حُبِّ اللَّهِ كَلَوْنِ الشَّخْصِ مُحِبًّا لِلَّهِ وَ بَعْضُهَا مَوَاصِلُ إِلَىٰ مُحِبِّ بَيْتِهِ اللَّهُ
 بخلاف مقام خلعت کہ ہرگز از طریق تحصیل و علامات حصول آن نشان نداده اند و **وجہ**
دو ہم ولایات دیگر در زمان قریب از زمان سعادت نشان آن حضرت راجع و
 متداول شدند و صحابہ و تابعین و متبع تابعین و ہلم جرجاں (جرجاں) الجندی و آخرین
 ہم ہلم جرجاں (جرجاں) رقی ساء القناد رقیہ و الجشتیہ کثیر التداول و
 طریق تحصیل آن مدون محبوب و مفصل گردید بخلاف مقام خلعت کہ درین عہد متداول
 اصلاً کسی نہ کور آن نکرد و نہ طریق تحصیل آنرا کسی بیان نمود تا ہزار سال گذشت طریق تحصیل
 آن مقام در پیرہنہ اختفا و اجتناب ماند تا آنکہ حق تعالی حضرت مجدد را بروی کار آورد و ایشانرا
 نشانظہور این مقام کہ در جوہر شریف آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم مودع و کمون بود و گردید
 و ہزاران طالبان را بطریق ایشان سلوک این طریقہ میسر شد الحمد للہ حال بیان این طریقہ
 بوجہی نمایم کہ خصاص آن باہتمام مجدد کاشتمس فی رابعة الشہارہ مکشف گردید
 قبل از حضرت مجدد طرق سلوک ہم از راہ محبت و محبوبیت بودہ اند اول راہ محبت

اگر غیر منکر شود باکی ندارد

نقشبندی عجب قافله سارانشد که بر بند از ره پنهان مجرم قافله را
حاسدی گر کند این طائفه را طعن و حاش نشد که بر آرم بزبان این گله را
همه شیران جهان بسته این سلسله اند و ربه از حیل چسان بگسلد این سلسله را
وجه سوم خلعت حالتی است متمیز از محبت و محبوبیت من و لجانین پس نسبت
با مقام محبت و محبوبیت نسبت مرکب بسیط است و البسیط مُقَدَّمٌ عَلَى الْمُرَكَّبِ طَبْعاً
فَقَدَّمَ وَضْعاً اول درین است محبت صرفه و محبوبیت صرفه راجع شد باین طریق که در
اول سلوک محبت باشد و آخر آن محبوبیت گما فی السَّالِکِ الْجَدُّ قُبَّ یا بالعکس
گما فی الْجَدُّ قُبَّ السَّالِکِ چون دوره بساط تمام شد دوره مرکب شروع شد
چون فراغت ز مفردات آمد و وقت مشق مرکبات آمد

و عجب آنست که هر چند این طریقه جدید در رواج و شیوع و فیضان فیوض الهی در ضمن آن است
مصطفویه متاخر است از طرق دیگر لیکن مبدأ آن مقدم است بر بادی طرق دیگر زیرا که
این طریقه منسوب بحضرت صدیق رضی الله و اول خلفا است و اَوَّلُ مَنْ اسَّكَرَ مِنْ
الرَّجَالِ الْبَالِغِينَ است و نیز در حق او استحقاق خلعت منصوص است جایکه پیغمبر فرموده است
لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِهِ خَلِيلًا لَا تُتَّخَذُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا إِلَى آخِرِ الْحَدِيثِ
و اگر کسی را بنحاطه طور کند که درین صورت لازم می آید که عوام اتباع جدیدیه فضل بشنند
اولیای سابقین سُبْحَانَكَ هَذَا جَهَنَّمُ عَظِيمٌ که گویم جوابش سه وجه است **اول**
آنکه این وقت لازم می آید که طریق خلعت را افضل از جمیع طرق انگاریم حال آنکه چنین نیست
بلکه مقام محبوبیت فضل است از مقام خلعت بدیل لا مَوْثِقَ لَیْسَ عَلَی خَلِيلٍ

انوار الحکدیه
فصل در بیان
نقشبندی

دوم آنکه فضیلت به علوی مرتبه است در هر مقام که باشد خواه خلعت خواه محبت خواه محبت
مثالش آنکه بادشاهان مرا را یا ران مصاحبان باشند که مدام در حضور حاضر باشند و از
و نیاز بآنها در میان امراد صوبه داران عمده و رسالداران داروغهای کارخانجات
متصدیان و فاتر نیز پیدا شوند و مرتبه اینهمه اشخاص بسیار بلندتر از مرتبه یاران مصاحبان
یباشد گو دوام در حضور و محبت دائمی مخصوص به یاران مصاحبان مجلس است بلکه با خوا
و خدمتگاران سوم آنکه منتهبیان هر طریقه لایق منی یعنی دوام حضور و قرب منی حال
پس ببلین قرب دائمی نیز از منتهبیان طرف دیگر نمیتواند شد آری مبتدیان این طریقه
را باین وجه ترجیح و تفصیل میتوان بود که در مجاهدات و ریاضات کشف و کرامات ظهور
خوارق عادات به مبتدیان طرق دیگر ارجح باشد و لهذا گوینده گفته است

اول ما آخر هر منتهی است و آخر ما جیب منتهی است

حاصل آنکه فضل جزئی را بجای کلی گرفتن ملاحظه وجه فضل نکردن را بقا صرفمان است
تشبیهی بر چند بعضی کمالات را بنوسط فروی از افراد امت خود حاصل نماید و بتول
او بعض مقامات برسد اما نقص آن نبی ازین راه لازم نه آید و آن فرد را مرتبه این
توسط بر آن نبی حاصل نه شود چه آن فرد این کمال را بتابعیت آن نبی یافته است و
بطفیل او باین دولت رسیده پس آن فی الحقیقت از آن نبی است و نتیجه متابعت او
و آن فرد پیش از خادم او نیست که از خزان او خرج کرده بیا سهپای مزیت طبیار کرده
می آرد که باعث مزید حسن جمال مخدوم میگردد و در عظمت و کبر بای او می افزاید اینجا
که ام نقص مخدوم است و کدام مزیت خادم امداد و اعانت از همگنان نقص است اما از
خدا و علمان که امداد و اعانت واقع شود معین کمال است و موجب از دیاد جاه و جلال

باقصی باشد که یکی را بدیگری غلط کند و در توهم منقصت افتد با و شایان با مداد خدم ششم
ملکها میگیرند و قلمها فتح می نمایند و ازین مداد غیر از عظمت ابهت با و شایان هیچ معلوم
نمی شود و نیز از شرف عزت خدم و ششم هیچ ظاهر نیگرود و امتان خدام و غلمان انبیاء
علیهم الصلوٰۃ و التسلیمات اگر ازینها امداد باین بزرگواران برسد چه جای توهم منقصت
شان است و آنکه گویند این بزرگواران مستلحا محتاج با مداد نیستند و جمیع مراتب کمال
ایشان را بالفعل حاصل است مکابر صریح است چه بزرگواران نیز بنندگان خدا اند
جل شان و همواره از فیوض برکات فضل و رحمت او امیدوار اند و همیشه خواهان ترقی
اند و در حدیث آمده مِنْ اَسْتَوْكَاهُ فَهُوَ مَعْبُودٌ و آن سرور مراتب خود فرموده است
عَلَيْهِ عَلَيَّ آيَةُ الصَّلَاةِ وَالسَّلَامُ سَكُوْا لِي الْوَسِيْلَةَ وَاَيْضًا در حدیث صحاح آمده است
كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَقْفِرُ بِصَدْحَا لَيْلِكَ امَّا جَرِيْبٌ
یعنی پیغمبر خدا علیه و آله الصلوٰۃ و السلام در جنگها طلب فتح میکرد و بتوسل فقرای مجربان
این همه طلب و امداد و اعانت است جمعی که امداد و اعانت امتان را در حق این بزرگواران
تجویز نمی نمایند و این بزرگواران را محتاج با مداد و شان نمی دانند نظرشان بر بزرگی
انبیاء افتاده است علیهم الصلوٰۃ و التسلیمات علوی و درجات شان و در نظر آنها آ مدفع
و ذلک اگر نظرشان بر عبودیت این بزرگواران نیز می افتاد و احتیاجات ایشان که
بمولای خود دارند جل شان معلوم شان می گشت از امداد امتان انکار نمی نمودند و از
اعانت خدام و غلمان شان استبعاد نمی کردند و چه چهارم کشف اهل شکر است
و درست است لیکن در بعضی اوقات حقیقت الامر بطریق اجمال در می یابند و در بعضی اوقات
به تفصیل و در بعضی اوقات مشج بشی و در بعضی اوقات بغیر حجاب مستبعان کلام صوفیه لاجرا

بالعلم
والتقوى
والتواضع
والتواضع
والتواضع

از نخستین اجمال تفصیل و غماض نظر از مخالفتی که قائل در میان کلام محل و کلام مفصل میباشد پس ما شک نداریم که در هر طائفه از زمان فیضی دیگر فتح میکنند و درین زمانه فیضی دیگر در میان مردمان مفتوح شد و چون روح حضرت خاتم النبیین علیه الصلوٰۃ و التسلیما تسبب علوی مبدأ تعین ایشان عموم فیضی است که بر ایشان تقاضا شده است هر فیضی جدید که در عالم پیدای شود و تبارگی بروی کار می آید ضمیمه طریقه القدس میشود و اصل بسیار است که این امر را اجمالاً ادراک کنند و باین لفظ تعبیر نمایند که این کمالات الحال آن جناب را حاصل شده است و تفصیل این کلام و ایفای حق آن آنست که گفته شود که مصلحت کلیه الهیه تقاضا کرده است که بعضی شروح و تفصیل و عکس تجلی غلظ در هر عصری پیدا شود و منشأ آن شخصی باشد از کمال که بآن نور مجدد بمنزله شعلی تجلی عظم و بمشایه اعراض آن جوهر فخم گردد و آن ظهور خود است بحسب طوار و ادوار و تطور خود است بحسب اشخاص و ازمان چون این مقدمه ممهّد شد باید دانست که حقائق اجمالی که بر اصل الشّدتا هر میشود چون لغت و عرف از تعبیر آن کوتاه است این طائفه لفظی از کتاب و سنت که بحسب فن اشاره و اعتبار بر آن حمل توان کرد میگیرند و آن را عنوان آن حقائق اجمالیّه فائزانه بر قلب ایشان میگردانند و سخن را بآن مربوط میسازند و آن معارف غامضه را در پروه آن لفظ ادا می فرمایند متفرسان از مطالعه کنندگان را لازم است که از خصوصیت این لفظ اغماض نظر کنند و مطلع نظر خود همان حقیقت اجمالیّه معرفت غامضه سازند پس فیما بین و تنبیه اقامت لفظ خلقت و انتخاب دعای اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّيْتَ عَلٰی اِبْرَاهِیْمَ و تصویری دایره که مرکز صرف ذات است و محیط آن کمالات ذات و باز صیوره آن مرکز دایره تامه که مرکز آن محبوبیت است و محیط آن امتزاج محبت

همه نیز نگفن اشاره و اعتبار است اعتراض مثل این مقدمات وارد نمی شود چنانکه صورت
 رَأَيْتُ اسْكَانِي حَيْ اِعتراض بنقد انبیا و اطلاق اسد و یا وبر و ذنب و جهی ندارد
 و همچنین است سخن در حقیقت قرآن و حقیقت کعبه حقیقت محمدیه و بیان و ادوات و اس
 علاوه برین بدانند که هر غمیه بر ایا پروردگار خویش معامله علوه است و ستری جدا که هیچ حدی
 را در آن معامله بالا صالت شرکت نیست مثلاً نسبتی قزلی که سید اولین و آخرین اصلی الله
 علیه و سلم هست غیر او را میسر نیست و همچنین قربی که مخصوص حضرت ابراهیم است دیگری
 نه و علی هذا القیاس ما آن نسبت و قرب مجهول الکفایت است و چون عارفی را خواهند که
 بعلم آن نسبت و قرب که هر یکی را ازین کار ثابت است سرفراز سازند آن قرب نسبت
 در صورت مثالی با مریکه مناسب آن قرب مشابه آن نسبت است ظاهر میسازند چنانچه اطلاع
 بر خالق آن نسبت بی صورت مثالی متعسر است پس غایت قرب اتصال را بصورت مرکز
 می نمایند و قرب یگر را بصورت محیط و علی هذا القیاس پس خلاصه کلام آن است که بعد از لف
 فتح دوره دیگر شده است که بعضی اعتبارات اجمال فیوض مقدمه است مثلاً احوال قلب روح و
 سر و غیر آن همه محل شده هیئت جمعیت پیدا کرده و بعضی اعتبارات تفصیل فیوض مقدمه است
 با بحکم حضرت مجدد دار اصل این ره اند و بسامعار مختصین از زبان شیخ بطریق رزویا سار زده و شیخ قطاب
 ارشاد این دوره است و بردست وی بسیاری از گمراهان بادیه بدعت خلاص شده اند تعظیم
 شیخ تعظیم حضرت مدورادوار و مکنون کائنات است و شکر نعمت شیخ شکر نعمت بفیض است
 اعظم الله تعالی لا الا جور و چه نعمت مبداء تعین محمد صلی الله علیه و سلم محبوبیت صرفه است و
 مبداء تعین ابراهیم علیه السلام خلقت که زینیه پایه تعین محمدی است صاحب لایت می باشد
 ولایت ابراهیمی ضرورت که زینیه پایه وی است لیکن چون محبوبیت صرفه می خواهد که محبوب

بر زینہ پایہ توقف نہ نماید و در مقام خلعت ہم فضیلتی عظیم است گو کہ زینہ پایہ از محبوبیت صرف
 است رب العالمین خواست کہ تفصیل مقام خلعت ہم بعضی پیروان محمد صلی اللہ علیہ وسلم و اتباع او
 کنند تا آن منصب عالی زیر نگین آن سرور محبوبان باشد **فَإِنَّ الْعَبْدَ وَكَافٍ يَدُ**
مِلْكٍ لِمَوْلَاكَ یعنی غلام و آنچه در دست اوست ملک خداوند اوست حق تعالی بعد
 ہزار سال این مستجاب گردانید و حضرت مجدد را کہ یکی از اتباع آن سرور است بدست
 متابعت آن سرور علیہ السلام باین سرفراز کردہ **اشتباہ سوم** ہر چہ گفتہ شد
 کہ متوسطی از افراد است آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم را باید کہ از راہ دیگر مناسب بہ محیط
 داشتہ باشد تا اکتساب کمالات آن مرتبہ نماید و بحقیقت آن مرتبہ متحقق گرد این الفاظ
 ناشی از کدام عالم است منجر بہ تشویش می شود گوئیم جای تشویش نیست زیرا کہ مراد از راہ
 دیگر راہ محبت محبوبیت است و ازین ہر دو راہ مناسب بہ محیط دائرہ خلعت میتوان شد
لَمَّا سَبَقَ أَنْ الْخَلَّةُ مَا هِيَ مُمْتَزَجَةٌ مِمَّنْ الْمُحِبَّةِ وَالْمُحْبِقِ بَيْتَةٍ وَحِصُولِ
أَحْضَانِ عَيْنٍ مِنْ شَيْءٍ يَحْصُلُ مَنَاسِبَتَهُ مَعَ ذَلِكَ الشَّيْءِ وَهَذَا الْأَمْرُ كَالْبَدِيَّةِ ظَاهِرًا مُعْتَرِضًا
 راہ دیگر راہ وراہی اتباع پیغمبر علیہ السلام فہمیدہ و بہ تشویش فائدہ حال آنکہ خود در کلام بتی
 اقرار نمودہ کہ جناب پیغمبر را صلی اللہ تعالی علیہ وسلم جمیع راہ ہا کشادہ بودند و بیچ راہی از محیط
 جمعیت ایشان بیرون نماندہ باز این توہم چہ معنی دارد و ہر چند ازین عبارت بصراحت
 مستفاد نمی شود کہ مراد ازین فرد ذات شریف خود را مراد داشتہ باشند لیکن واقع چنین است
 و ہر کہ از احوال حضرت ایشان آگاہ است میداند کہ جمیع قیود و رذات حضرت ایشان
 متحقق بودند زیرا کہ ایشان را قبل از آنکہ این طریقہ عنایت شود از والد بزرگوار خود شیخ
 عبد الاحد قدس اللہ سرہ طریقہ قادریہ کہ بنا بر آن محبوبیت است باستیفاء کسب بودند

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

بودند و حضرت شیخ عبد الاحد از شاه کمال کتبی و ایشان از سید فضیل و علم جلالی آخر
 اسلسله عجب تر آنکه حضرت ایشان را بعد از آن که این طریقه عنایت شد و سالها
 تسلیم طالبان رین طریقه فرمودند باز حضرت شیخ سکندر بنیر حضرت شاه کمال
 کتبی قدس الله سرها بامرواجازت از صاحب طریقه محبوبیت خرقة را آورده در سر مندر حضرت
 ایشان پوشانیدند پس از راه مقام خلعت بمقام محبوبیت رسیدند چنانچه سابق از راه
 محبوبیت بمقام خلعت رسیده بودند و این قسم نیز نگار از عجایب معاملات خدا است با
 بندگان برگزیده خود چنانچه حضرت پیغمبر را صلی الله علیه و سلم در ابتداء بوضع حجر سهدو
 شرکت در بنا کعبه مقام ابراهیم حاصل شده بود و بعد از آن در مدینه منوره بسبب اغتغال
 بجهاد و مقابل با یهود و نصاری مقام موسوی و عیسوی حاصل شد بلکه از شب معراج
 وقوع اسراء موسوی بیت المقدس آغاز نمیشد بود تا غزوه تبوک که اول غزوات
 شام است اینمینی تضاعت ترزاید پذیرفت تا آنکه در حجة الوداع باز بکمال برابری محسنی
 مشرف شدند و مقام ابراهیمی در آن روز جلوه عظیم نمود و الله یاکبیر هی الشجوة
 الی البکایة متحقق گشت **شباه چهارم** و در بعض جا حضرت مجد نوشته اند
 آن فرد خضر باشد یا ایاس در اینجا خود را صریح مراد داشته اند **جواب** درین کلام
 تناقض نیست زیرا که در کثوفات اکثر شی بهیم القامی شود باز تعیین آن بهیم میفرمانند و در وقت
 که شی بهیم القامی شود عقل را در تعیین با صدق آن بهیم جولانی روی میدهند چنانچه از آن حضرت
 صلی الله تعالی علیه و سلم این قسم ابهام تعیین اتع شده در صحیحین موجود است **اینی** رایت
 فی المنام **اینی** اهلجر من فکة **الی** ارضی بها اخل **فذهب** و **هله** اهلکما **او کھر** فاذا **هلی** المدینة **یکثر** بک همچنین است حال حضرت مجد و درین کشف

این حدیث از حدیث
 شیخ فضیل است
 بخلاف آنچه از ابیاری
 علم افاد یافت
 ان بحر بلایین
 انداد الی انزل
 بیجا وین الیما
 لان الیما
 که در این ۱۲

تُقَاتِلُ عَلَیْکُمْ یَا یٰلَیْلُ الْقُرْآنِ کَمَا قَاتَلْتُ عَلَی تَنْزِیلِهِ
و این معنی بعد از سی سال از دست حضرت مرتضی علی بوقوع آمد و در جریده اعمال آن حضرت
محسوب گشت اینجا نمی توان گفت که قتال علی تاویل القرآن کمالی بود و عده و آنحضرت را
حاصل نه شده مگر بواسطه علی مرتضی زیرا که کمال آنجناب که قتال علی تنزیل القرآن بود اربع و
اکمل بود از قتال علی تاویل القرآن لیکن چون این قتال یعنی تاویل القرآن آنحضرت را
بی واسطه متوسطی از افراد امت ممکن نبود ناچار متوسطی را بروی کار آوردند که بواسطه او این
قتال منسوب با آنحضرت گردد و وجه عدم امکان آنست که در عهد آنحضرت صلی الله علیه و سلم
قتال علی تاویل القرآن متصور نیست زیرا که هر تاویلی را که آنحضرت بر زبان خود فرمایند آن
تاویل تنزیل میگردد پس قتال بر آن قتال بر تنزیل می شود نه بر تاویل و منکر آن تاویل
کافر می شود گویا که منکر نص صریح قرآن شد پس لابد متوسطی باید و جهتین من جهت خلیفه و
مجتهد باشد تا انکار تاویل او کفر نگردد و با انکار تنزیل منجر شود من جهت متحد الحکم با پیغمبر خلیفه
حکم مستخلف دارد چون انکار حکم او یا تعرض انکار حکم پیغمبر است انکارش منسوب بآن حضرت
میشود و در جریده اعمال آن حضرت این کمال هم ثبت گردد کذا اهدا بعینه **ششم**
ششم آن راه از کجا آوردند گوئیم مراد از عالم دیگر عالم امتزاج مجبیه است
که تعبیر از آن بمقام خلعت کرده میشود ازین راه از نزد خدا آوردند چنانچه حضرت علی مرتضی
کرم الله وجهه قتال علی تاویل القرآن را از نزد خدا آوردند و آن قتال از عالم دیگر است
از قبیل جهاد کفار هم نیست و از قبیل قتل مسلمین هم نیست مقتضی دارد این معنی
ایشان را بحکم خلافت بنمود و متابعت آن جناب حاصل شده چنانچه حضرت ایشان را
نیز بسبب کمال متابعت آنجناب روزی شده و عجب است از کسافی که بر حضرت ایشان

لمن میکنند باین حیل که حضرت ایشان م استقلال میزنند و برنخ را از میان برنی دارند
و نمی شنوند و نمی بینند که کمال حضرت ایشان در مکتوبات و غیر آن مشحون مملو است از
تخریص بر کمال متابعت پیغمبر و جا بجا برای خود و تابعان همین معنی را از خدا طلب دارند
جا بجا میفرمایند که بنا بر طریقه ما بر کمال متابعت سنت است و اجتناب از بدعت **ششم**
مستقیم برنخ محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم از میان برنی خیز و خلیلی تمام بواسط آن
باشد از ولایت موسوی حاصل شدن معنی ندارد که گوئیم فی الحال گذشت که تصرف و ولایت
خلیلی آن حضرت را حاصل بود و تصرف در آن نه فرموده بودند بسبب شغل بهم تر از آن
حضرت ایشان را محض کمال متابعت آن حضرت حاصل شد از پیشگاه جناب الهی و
منسوب بآن حضرت گردید چنانچه تصنیف ثنوی شریف که پراز جوهر گوناگون علم سلوک و علم
معرفت است از حضور خداوندی لمولانا رومی قدس الله سره محض کمال متابعت پیغمبر خود
عنایت و منسوب بحضرت رسالت گشت بی آنکه تصنیف ثنوی از آن حضرت ممکن باشد بقوله
وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَكَأَيُّ بَعْجٍ كَمَا تَرْتَفَعُ بَرْنَخُ لَا فَمَهْدِنَ از قبیل او هاست شیطانیه
است مَعَاذَ اللَّهِ مِنْ ذَلِكَ وَحَلَّ شَبَابُ الْكَلْبَةِ كَمَا مَعْنَى و مضامین ثنوی همه ما خود از
مشکوه نبوت است و مسوت شعر پوشانیدن محض بمولانا جلال الدین رومی است چنانچه
اجزا بر مقام غلت یعنی محبت محبوبیت همه ما خود از جناب ختمی است و تصرف در هیئت متمیز
مخصوص حضرت ایشان است تصرف در هیئت متمیز در اختصاص کافی است چنانچه واضح
سکنجبین اگر دعوی اختصاص سکنجبین نبود کند سزاوار است که سرکه و شهد از دیگری باشد و
خواص سرکه و شهد را از دیگری آموخته باشد کذا **بدا** **اشمیتا** **ششم** دعاء الله صلی
عَلَى مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ بعد از هزار سال مقرون با جابت گشت و مبذول متجانب

سلامه در تقییم
کدام در انصاف
و شاعری
در اندیشه
نبیست

گویم درین هیچ استعاذت لقوله تعالیٰ یُدْرِیْ اَلْاَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ اِلَى الْاَرْضِ فَخُذْ
 یَعْرِجُ اِلَیْهِ فِیْ یَوْمٍ کَانَ مِقْدَارُهُ اَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّوْنَ ۝ ازین آیه صریح
 معلوم میشود که بعض کارهای خدا با تنزاج فیض سماوی وارضی صعود وادیهبوطاً در مدت هزار
 سال تمام میشود فَلَیْکُمْ مِّنْ جُمْلَتِهَا هَٰذَا الَّذِیْ عَاوِیْضًا وَّعَارِیْضًا وَّوَسِیْلَةً وَّمَقَامٌ مَّحْمُودٌ بَعْدَ هَٰذَا
 سال متجرب خواهد شد اگر این دعا بعد یک هزار سال مستجاب شد چه عجب و آیتها
 بعض مواجید الهی در باره پیغمبر وامت پیغمبر در زمان حضرت امام مهدی علیه السلام بوقوع
 خواهد آمد اگر دعا را این مطالب کرده شود و قبول آنرا قطعاً زیاده تر بر هزار سال خواهد گشت
 و در تفاسیر و روایات صحیح آمده است که حضرت آدم در حق خود و ذریت خود دعاهای
 بسیار فرموده بودند و بعض از آن عباد و عهد حضرت سلیمان علیه السلام مستجاب شد و بعضاً
 دعا حضرت ابراهیم و حضرت اسمعیل علیهما السلام رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَیْنِ لَكَ وَ مِنْ
 ذُرِّیَّتِنَا اُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ اِلٰی قَوْلِهِ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِیْهِمْ رَسُوْلًا مِنْهُمْ یَتْلُوْا عَلَیْهِمْ
 اٰیٰتِكَ وَیُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ وَ الْحِكْمَةَ وَیُزَكِّیْهِمْ بَعْدَ هَٰذَا رِسَالٌ
 مقرون با جابت شد و همچنین وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِی الْبُحُوْرِ مِنْ بَعْدِ
 الَّذِیْنَ اَنَّ الْاَرْضَ یِرْتَعٰ اَعْبَادُکَ الصَّابِرِ الْحَقُوْنَ ۝ بعد هزار سال مقرون
 با جابت شد **شبهه پنجم** درین مدت هزاران اولیا و خلفا را شنیدیم بوده اند
 از هیچ یکی این کار نشد تعجب است گویم محل تعجب کلامیه بوده این شخص است منی
 فهمد که اراده الهی مخصوص بعض حوادث بعض اوقات و بعض امكنه و اشخاص سوالی لم در آن
 جاری نیست و چون چرا و در آن گنجایش نیست منی توان گفت که حضرت خواجہ بزرگ
 خواجہ معین الدین چشتی رحمه الله چنانچه مخصوص بار خدا و اهل هند شدند تا آنکه شهره آفاق است ایشان را

این دعا در روایت
 من پیغمبر
 محمد و ان کبریا
 آیات و روایات
 سند و تعلیم
 بیست و یک
 آیه در حدیث
 و غیره

نکات استقامت که عباد
 صاحب این مآدات
 زمین و آسمان
 معین الدین چشتی
 در کتابش مذکور
 یافته اند

ولی الهندی گویند قبل از ایشان از وفات آنحضرت قریب ششصد سال گزشته بود و در مدت هزاران هزار اودیاد و خلفا را را شنیدین بود و از هیچ یک این کار نشد تعجب است و فتح ظاهری ملک هندوستان بر دست سلطان محمود غزنوی انار الله برانه مخصوص شد حال آنکه قبل از مدت چارصد و سال تقریباً گذشته بود و در آن مدت سلاطین عظام و خلفا خودی الاحترام از هیچ یک این کار نشد جای تعجب است **اشباه و هم آثار آن** اکتاب که بر رسول خدا صلی الله علیه و سلم بسته می کنند کجا است خیلی تعجب گویم معنی نسبت کردن بر رسول الله صلی الله علیه و سلم سابق گذشت این شخص سلفی العروض در حقوق صفتی از صفات اصنافه بجانب حضرت رسالت بآب صلی الله علیه و سلم متوسط واقع می شود و هست ایشان را از آن کمال کمسوب خود و هر دو ساز و دو آثار آن جز به تزیب باطن که عبارت از لطائف است بحصول ملکه یادداشت و حضور دائمی و نسبت بزرگی در جمع کثیر از است مسطفوی صلی الله علیه و سلم امری دیگر نیست و بحد الثداین معنی کاشمیس را بجهت انحصار مشخص است و اگر قیمن مکان این جماعت کثیر که سوال کجا از آن بود می توان گفت که بخارا و سمرقند بلخ و بدخشان و قندار و کابل و غزنی و تاشکند و یارکند و شهر سمر و حصار شادمان که مسکن اهل اسلام است بی مشارکت نبود و در افض و نصاری است موجود است غیر از این طریق و طریقه دیگر در آن رائج نیست الا نشد و داند و در **اشباه و هم** این فرد را برای حر است است چگونه فرستاد گویم دلیل آنی این دعوی پر ظاهر است که از وجود ذات شریف حضرت ایشان شبهات ملاحظه و در افض و غالیان توحید و بتدعیان طرائق معتقدان مشرک خفی و حلی بالکلیه بر طرف شد و تا بحال ایشان بفضله تعالی در اتباع سنت سرگرم و اجتناب از بدعت پیش قدم پس بمنزله آن شد که شخصی بپاید و دعوی کند که مرا فلان حکیم

سلطان
محمود غزنوی
در اکتاب انتقال
فرموده ۱۲۰۰

عبد الجبار
در تاریخ
بینی ۱۲۰۰

جز جزئیات چاره نیست پس فضل کلی باید که نصیب خلیل باشد گوئیم دایره تعیین اصل مثل در دو
 چیز است مرکز و محیط مرکز مبدء آنحضرت صلی الله علیه وسلم است و محیط مبدء تعیین خلیل نه آنکه مبدء
 تعیین خلیل کل و مبدء تعیین حبیب جز آن باشد چون مرکز حکم اصل دارد و محیط ظل آن فضل کلی
 مرکز را بود و از اینجا است که در مکتوب صد و سست و دوم از جلد ثالث باین عبارت
 نوشته اند حقیقت محمدی که ظهور اول است حقیقت الحقائق است حقائق دیگران
 که اظلال اند و او را و اصل آن حقائق است پس چنانچه حقیقت اسط بود میان سایر حقائق و
 میان حق جل و علا و اصل حدی بی توسط او علیه الصلوة و السلام محال باشد ^{له} فهو نبی
 الانبیاء و المرسلین و ارسله رحمة للعالمین و ازین جا است که انبیاء را و اولوا العزم با وجود
 صالت تبعیت توسط اومی خواهند و آرزوی اشتراک است اومی کردند فهو علیه و
 الیه الصلوة و السلام كما هو افضل من کل فن من الانبیاء الکرام
 و املا شكة العظام افضل من کل من حیث هو کل زیرا که اصل
 بطل خود فضل است **شباه چهارم** مراد از صباحت و ملاحظت حسن ظاهر است
 نه ولایت و این نیز غلط صیرح است که نسبت صباحت به حضرت یوسف است علیه السلام
 نه به حضرت ابراهیم علیه السلام گوئیم مراد از صباحت و ملاحظت همان صباحت ملامت
 است که آن هر روز فرموده علیه علی اله الصلوة و السلام انی یوسف صبی و انا امه
 ملاحظت از برای خود اثبات فرموده و صباحت را بحضرت یوسف منسوب ساخت
 که از پدر کلان خلیل الرحمن است بایشان رسیده است علی نبینا و علیهما الصلوة و التسلیما
 اگر خادمی خدمت کاری نماید و مشاطگی کند و حسن صاحب جمال را طراوت دهد و زینت
 بخشد و فریب سازد و بحسن دلالت دهد و صاحب جمال را جمع کند و حسن یکدگر را با هم دگر

ادبی انبیاء
 و مرسلین است
 برای رحمت عالم
 تعالی و او را فرستاده
 الله آن سرور

عالمی شریف
 و مرسلین است
 برای رحمت عالم
 تعالی و او را فرستاده
 الله آن سرور

متمنّج ساز و چه قصور آن دو صاحب جمال هست کدام نقص است در حسن شان مشکلی
 الحمد للہ کہ بنامی شبہات نہدم گردید و چون گرد باد سر بھوا کشید
 از آہ حسرت جگر شعلہ آب شد و از آتش دل آتش کباب شد
 چندین نفس ز شونی بال پر شکست آہ از کجا نصیب من این اضطراب شد
قال در مکتوب نو و پنجم از جلد ثالث می نویسند کہ ولایت این فقیر چند مرآت ولایت
 محمدی ولایت موسوی است و بہ طفیل این دو اکابر مرکب از نسبت محبوبی و محبتی است
 کہ رئیس محبوبان حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وسلم و راس محبان حضرت کلیم اللہ علیہ
 الصلوٰۃ والسلام اما بواسطہ متابعت حضرت خاتم الرسل علیہ الصلوٰۃ والسلام در ولایت
 من کار و بار دیگر است و معاملہ من علاحدہ بآن مربوط است اگر چہ اصل این ولایت
 ولایت پیغمبر خود است کہ ولایت محمدی باشد کہ منشأ آن بالا صالت ناشی از محبوبیت
 صرفست لیکن چون ولایت موسوی کہ منشأ آن بالا صالت ناشی از محبت صرفست
 باین ولایت ضم گشتہ و منصب بزرگ آن شدہ ہستی دیگر پیدا کردہ بلکہ توان گفت کہ
 حقیقت دیگر گشتہ و ثمرہ دیگر دادہ و نتیجہ دیگر بخشیدہ ازین عبارت او افضلیت ولایت
 او از ولایت خواجہ عالم صلی اللہ علیہ وسلم و از ولایت حضرت موسی علیہ السلام صریح
 پیدا است این دعوی باطل محض است **اقول** این شبہ ہیچ دلجوچ است کدامی
 لفظ دال بر چنین افضلیت نیست مطالب نیست کہ ولایت مرابی ولایت محمدی و ولایت
 موسوی علیہما السلام و از طفیل این فواید متبرکات ولایت از نسبت محبت و محبوبیت
 ترکیب یافتہ است اما از میان متابعت خاتم الرسل و ولایت من امر آخر لایح شدہ
 اگرچہ ملاک این ولایت ہم ولایت محمدیست کہ منشأ او محبوبیت است لیکن ولایت موسوی

کہ محبت صرف نسبت بہ نسبت لایتم انصباغ و ملوین لایت محمدیہ یافتہ است ازین بنیبت ازجی
 و صورت انصباغی اطلاق ثمرہ آخر برو بجای خود است و این مستدعی صالت آن
 ہر دو ولایت و فرعیست ولایت امام است چنانکہ بر عاقل فطین مجتہی نسبت درین مہج مشک
 نیست کہ ولایت اولیا جزئیات ظلال ولایات انبیاست علیہم السلام چنانچہ درین مقام
 از لفظ مرابا و اصل این لایت پیغمبر خود است صاف ظاہر است پس لایت ایشان
 در رنگ کوزہ باشد کہ از دو دریا سے مختلف الطعم پر کردہ باشند این کوزہ اگرچہ امتزاج
 کیفیتہ جداگانہ بہر سائیدہ است خصوصیتی علیحدہ بدست آورده است لیکن فضل همان دو دریا
 راست بلہی بود کہ این کوزہ را برین دریا با تفضیل و ہدایا بمساوات گمان برو چہ این کوزہ
 را بآن بجا رذخا ہرچہ مقدار نیست و اگر بالفرض ازین کلام ادعای مزیت و خصوصیت
 مفہوم می شود پس آن بہ نسبت انبیا جنس خود است کہ اولیا باشند انبیا معاذ اللہ عنہ
 و این مجملہ تذکار تحریف بہ نعمت اللہ است و درین مقام شبہ دیگر ناشی می شود و تقریرش
 این است کہ حضرت رسالت مآب علیہ الصلوٰۃ والسلام ہم محبوب است و ہم محبوبان
 ہر دو مرتبہ بکمال دارد پس جامع مراتب محبوبیت محبت باشد پس بطفیل این دو اکابر
 ترکیب در نسبت محبوبی و محبی گفتن چہ معنی ازین ظاہری شود کہ در ولایت محمدی نسبت
 محبت نیست لیس کذلک جوایش از مکتوب نو و ششم جلد ثالث ظاہر میشود و نوشتہ اند
 کہ حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم سہی بدو اسم است احمد و محمد صلی اللہ علیہ وسلم ہر کدام ازین اسم مبارک
 را ولایت علیحدہ است ولایت محمدی اگرچہ ناشی از محبوبیت اوست علیہ السلام اما انجا
 محبوبیت صرف نیست مزجی از نشاء محبت نیز دارد ولایت احمدی پیش قدم است از ہر یک
 مرحلہ مطلوب نزدیکتر ازین بیان ہوید اگشت کہ آن سرور صلی اللہ علیہ وسلم ہر دو

مقام محبوبیت ممتاز است غایه الامر آن است که محبوبیت صرف تعلق با اسم مبارک
 الهی است و محبوبیت متمیز به محبت با اسم مبارک محمد صلی الله علیه و سلم متعلق است آنچه
 نوشته اند که مری از انشا محبت نیز دارد و بنا بر آن است که با وجود تمیز از غلبه محبت بر محبت این
 تقریر بیان نبردی محبت حضرت کلیم الله علیه الصلوة و السلام بر محبت آن سرور صلی الله
 علیه و سلم غالب باشد چه اینجا محبت خالص است و اینجا محبت با محبوبیت متمیز گردیده
 است فافهم

کاری نیست فروغ رخ عالم سوزش این چراغیست که از خون من فروخته اند
 قال در مکتوب نو و سوم از جلد ثالث تعیین این را تعیین بودی قرار داده است
 و آنرا دایره دانسته تعیین حضرت ابراهیم و خلعت میداند و مرکز این دایره را مبدعین
 حضرت حبیب محبت آدمی خواهد و نولید که این مرکز برشته رفته بصورت دایره شد که محیط
 آن صرف محبت مبدع تعیین حضرت موسوی است و مرکز آن مبدع ولایت محمدی است
 و این مرکز نیز رفته رفته بعد از سال بصورت دایره برآمد که محیطش جامع خلعت و
 محبت محبوبیت گشته این مبدع ولایت فردا است شده بود و مرکزش صرف محبت
 مانده که مبدع ولایت محمدیست صلی الله علیه و سلم در آخر مکتوب نو و چهارم جلد ثالث
 نوشته است که محیط این مرکز ثالث که مبدع ولایت فردا است هر چند نسبت
 تعیین اصغر نماید اما اجمع است چه هر چه بذات جل شانده نزدیک تر است جامع تر است
 صغران در رنگ صغرا انسان که با وجود صغرا جامع ترین جمیع صغراف عالم است درین
 عبارت از هر سه انبیاء اولی العزم کمال و زیاده معلوم میشود اگر در خاطر ساده لوحی بگذرد
 که فضل خبری انبیاء غیر انبیاء آمده است گویم آمده است از سبب متابعت خواجہ عالم

صلی اللہ علیہ وسلم در خیریت ^۱ فصلت علی الانبیاء ستة جعلت لی الارض
 مسجداً و ترابها طهوراً و اُحلت لی الغنائم و نصرت بالسر عیب
 و اعطيت الشفاعة و بعثت الی الخلق كافة و ختم لی النبیون پس از سبب
 متابعت خواجہ عالم علیہ السلام ازین همه دوستہ چیز این است را نیز میسر شد کہ انبیا را
 سابق را بنود و این حقیقت فضل سوال است نہ فضل است **اقول** ازین ہر دو مکتوب
 فضل برستہ انبیا را ولی العزم دانستن بجهالت است حضرت مجد در ح در مکتوب نود و ہفتم
 از جلد ثالث می فرماید بنی ہر چند بعضی کمالات را بہ توسط فردی از افراد است خود حاصل
 نمایند و بہ توسل او بہ بعض مقامات برسند اما نقص آن بنی ازین راہ لازم نیاید و آن فرد را
 مرتبتی باین توسط بران بنی حاصل شود چہ آن فرد این کمال را متابعت آن بنی یافت
 است الی آخرہ چنانچہ سالم عبارت پیش ازین مذکور شدہ است **س**

عرق نشسته ز پندم رخ نکونی ترا ز من مرغ کہ میخوام آبروی ترا
 و سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم را بر دیگر انبیا فضل کلی بود نہ جزئی اگر همان فضائل
 یا برخی از آن یا مت اگر چہ لطیف حاصل شود آنہم فضل کلی خواهد بود پس از تقریر معترض
 فضل کلی است بر انبیا را لازم می آید بآنکہ با اتفاق است فضل کلی مرا انبیا را است علی بنی
 و علیہم الصلوٰۃ والسلام **س**

سخت میخوام کہ در آغوش تنگ آرم ترا ہر قدر افشردہ دل را بیفشارم ترا
 بعد ازین پنجہ بر مکتوب ہشتاد و ہشتم ایراد پیش کردہ چون شرحش در رسالہ ^۲ بیجہتم
 بر نگاشته شد لہذا درین مقام ذکرش ترک کردیم **قال** در مکتوب نوزدہم از جلد ثانی
 ینویسد و اجتنبوا عن البلاء ما استطعتم فان الفرداء ما لا یطاق

نقل دادہ شد
 بر انبیا را در پیش
 امور تمام ازین
 را سبب
 قرار دادہ شدہ
 و فاکل پاکر
 گردانیدہ شدہ
 دال بتمت

بر احاطہ شدہ و فیض
 شدہ بہ سبب
 تمام تفاوت
 رسید شدہ
 و بخت تمام
 حرم بودہ و اجابہ
 تمامی منقول
 ازین بیان

الفراغ لا یقف

تناقض یافته شود اما بفرمای حدیث اشکال الناس بلائ الانبیاء ثم الامثل فالامثل چون کم و زیادتی در بلا را تصور است فی الواقع درین هم تناقض نیست و نه موجب تنقیص است انبیاء را تا آنکه تصریح باشدیت بلا مثل انبیا نکند باین طور که بگوید انبیا از بلا رفرار نموده اند و ما با وجود مبتلا شدن مثل بلا یکبار انبیا نازل شده فرار ننمودیم و مقیم هستیم و انبیا رصبر نکردند و فرار نمودند ما صبر کرده ایم درین صورت البته موجب تنقیص شان انبیا متصور می شد علاوه برین خوش گفت آنکس گفت

نزل عنا عافیت انبیا است و آنکه ترا عافیت آمد بلا است

قال آنچه در مکتوب دویست و هشتم از جلد اول تحریر نموده بر آن چند اعتراض عائد شود اول حقیقت محمدی احمدی زبده و خلاصه و منشأ همه حقائق است پس حقیقتی که از روی کتاب و سنت و اجماع است اول اثر ب اشرف و اعلی و زبده و مبدا و منشأ و محابیه و حقائق باشد و از بعد از هزار و چند سال عروج کردن حقیقت کعبه متحد شدن چه منعی باشد حقیقت کعبه را مسجود حقیقت محمدی را ساجد و ستن بکدام دلیل بود که بالا آن حقیقت جز ذات حضرت احد نیست ازین عبارت صریح امانت حقیقت محمدی لازم نمی آید و دوم آنچه گفته شد که حقیقت محمدی حقیقت احمدی نام یابد و هر دو هم مبارک برستی متحد شوند این نیز خلاف واقع است برین برهان چیست اتقاق همه علماء و مشایخ برین که حقیقت محمدی و احمدی یکی است از تعداد اسماء ذات سنی متکثر میگردد سوم آنچه نوشته که حقیقت محمدی بعد از هزار و چند سال منظر ذات احد گردد و بطلان صریح و دعوی قبیح است زیرا که حقیقت محمدی از ازل تا ابد منظر ذات احد است و همه حقائق منظر او است چهارم آنچه نوشته مقام سابق از حقیقت محمدی که خالی ماند در الوقت حقیقت عیسوی از مقام خود عروج نموده

حقیقت محمدی و احمدی و حقیقت کعبه

نازل شود بر محمدی
در روز ۲۲ بهمن ۱۲۰۴

بمقام حقیقت محمدی که خالی مانده بود استقرار کند نیز خطای غیلم و ناصواب جسم است معلوم شد
که اصلاً از حقیقت محمدی بهره ندارد و حقیقت محمدی برزخ است میان احدیت و احدیه
اگر این برزخ در میان نباشد پیکسل وجود مانده شهود و خالی ماندن حقیقت محمدی که
تعیین علمی جا نیست و بجای او در آمدن حقیقت عیسوی که تعیین علمی تفصیلی است چون
راست آید زیرا که در علم الهی تغیر و تبدل نیست اینجا میر محمد نعمان سوال کرده که چون حقیقت
محمدی حقیقت عیسوی که تعیین علمی جالی و تفصیلی است عروج و نزول چگونه است راست آید
در جواب میگوید که مراد من از حقیقت محمدی و احمدی عالم خلق و امر است نه تعیین جوبی
که عروج تعیین جوبی معنی ندارد پس عالم خلق او جوع بعالم امر او نمود ازین جایز قیاست
غیلم پیدا میشود چون بالا مقرر کرده بود که حقیقت کعبه حقیقت احمدی یکسیت و گفته که حقیقت
کعبه مسجود حقیقت محمد است ازینجا لازم می آید که تن مبارک او روح مطهر خود را سجده میکرد و خدا
را سجده اینهمه عنایات او است که خلاف کتابی سنت اجماع است و در کنز الهدایه
به هدایه هیزدم بر عکس این مینویسد که تعیین اصل حقیقت محمدی است که ظهور اول است
و حقیقتة الحقائق است بالمعنی که حقائق دیگر چه حقائق نبی اکرام و چه حقائق ملائکه عظام کانظر اندر
او داد اول همه حقائق است قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَوَّلُ مَا خَلَقَ اللهُ نُوْرِي اَيْضًا خَلَقْتُ
مِنْ نُوْرِ اللهِ وَالْمُؤْمِنُونَ مِنْ نُوْرِي و باید دانست که چون مراد او از
حقیقت محمدی تن مبارک آنحضرت است از حقیقت احمدی روح مطهر او پس حقیقت
عیسوی لا چه قرار داده باشد و چه گفته پنجم چون نزد حقیقت محمدی و احمدی یکی
نباشد حقیقت کعبه حقیقت احمدی چگونه یکی باشد که خلاف اجماع است و از کتاب سنت
اثبات نیافته و اتفاق همه برین است که حقیقت محمدی و احمدی یکسیت چنانچه از اسم مبارک

اول خدا
علی الله و عیسی
اول چیزی که
الله تعالی
پیدا کرد و
من بود و من

نویسنده
از نشانی
تعالی
محمد رسول
از من و من
سوره شمس

احمد ذات بابرکات خواجه عالم صلی الله علیه وسلم مراد است همچنان از اسم مبارک محمد
ذات بابرکات آن خلاصه موجودات مراد است و حقیقت کعبه از پر تو نور او است
و ظل او و جزو او چنانچه او نیز در کنز الهدایه به هدایت یازدهم مقرر کرده است بلکه گوئیم که
چون حقیقت بانی کعبه ربانی از پر تو نور او باشد چه حقیقت کعبه ربانی از پر تو نور او
بناشد پس حقیقتی که از پر تو نور او بود و ظل جزو او باشد چگونه سجود وی گردد و او ظل
ساجد آن شود بلکه توان گفت که حقیقت کعبه ساجد او است و ظل او است زیرا که هر چه
ساجد کل خود است ششم جماع اهل سنت و جماعت بر آنست که در بقعه که وجود شریف
خواجه عالم صلی الله علیه وسلم مدفون است بر کعبه فضل و شرف دارد بلکه بر عرش و کرسی نیز
گفته اند و حدیث شریف بر بطلان او شایه است که المؤمن افضل من الکعبه
ایضا قال النبی صلی الله علیه وسلم المؤمن اعظم حرمة من الکعبه اخرجه ابن ماجه
عن ابن عمر رضی الله عنه قول سلطان العارفين بايزيد بسطامي رحمه الله عليه زیارة
اهل القلب خير من زیارة الکعبه سبعین مرتبه هفتم آنچه در سوال
جواب نوشته است پراز قباحات می نماید و فساد و فساد می افزاید چه حقیقت هر شی
بطن بطون آن شی هست علی الاخیفی علی الناظرین پس حقیقت محمدی را نهایت نزول
محمد صلی الله علیه وسلم گفتن حقیقت کعبه را نهایت عروج کعبه دانستن خلاف عقل و نقل
است هرگاه حقیقت کعبه اهل مسجد حقیقت محمدی گفته پس ظاهرا هست که اصل و مسجد
چگونه ظل و ساجد را زین اول خواهد بود و چون ولیا هست او را از عروجات آن هر دو
صلی الله علیه وسلم نصب تمام است و در ویزه نمودن حقیقت کعبه زبرکات این بزرگوار
علی الدوام نه بعد از مضی الف عام پس قوف نمودن عروج حقیقت محمدی اتحاد آن

درین محل
است از کعبه
نموده و در
خدا صلی الله علیه
و سلم
از کعبه
زیارت
است از
زیارت کعبه
مقتضای بار

حقیقت کعبه و حقیقت احمدی معطل و شستن منظرش مرذات احمدی را تا بهار چندی
از کدام کس صورت بند و چون حقیقت کعبه و حقیقت احمدی یکی باشد پس بطواف اولیا
است آمدن و از ایشان درویره نمودن و بطواف آمدن چنان راست آید و
چگونه صورت بند **ششم** چون بالا از حقیقت محمدی جسد مبارک آن حضرت
صلی الله علیه و سلم مراد داشته و از حقیقت احمدی روح مطهر او تقرر بخانه از اینجا لازم
می آید که چون تن مبارک او عروج میکند و اولیا راست از ویره می آید یا بند پس
روح مقدس و از ایشان درویره می نماید و بطواف می آید **ششم** جای او و پسر او
محمد معصوم گفته است که مراد پدر من از حقیقت کعبه ذات حق است و فساد اظهرا
من الاول چه برین تقدیر لازم می آید که ذات حضرت حق تعالی از عروج اولیا
خود درویره می نماید و بطواف ایشان می آید درین قول هم ایست حقیقت احمدی
لازم می آید و هم سوره ادب جناب حضرت احمدی نخو ذ باشد منها و **هفتم** آنچه در مکتوب
دو است و **ششم** جلد اول نوشته است که کمالات و مقامات حقیقت کعبه فوق کمال
بشری و ملک است فوق کمالات نبوات و رسالات و ولایات است خلاف آنست که
بالا نداشت چون بطواف اولیا راست می آید و از ایشان برکات میجوید و درویره می نماید
بکدام کس باشد که کمالات او را فوق کمالات نبوات و ولایات و رسالات خوانده و فوق
کمال بشری و ملک اند **یازدهم** آنچه گفته که این کمالات حضرت ابراهیم را مفصل
حاصل بود و خواجه عالم علیه السلام او را محصل حصول نمود و بعد از هزار سال آن حضرت صلی الله علیه
و سلم نیز مفصل تحصیل فرموده هیچ صلی ندارد دلیل برین چیست چون حقیقت کعبه زینه
اول حقیقت محمدی است و از اولیا راست او درویره می نماید و بطواف می آید چگونه کمال

الحمد لله
این عالم

درست
بدرست

مفصل و خواجہ جلی اللہ علیہ وسلم بعد از ہزار سال تحصیل فرماید **قول** این برادات از
مکتوب دویست و ہشتم از جلد اول تعلقی ندارد و در حوالہ غلطی واقع شدہ **ح**
بے عربہ از من سخن آغاز نمیکرد و یک حرف نمی گفت کہ صد تا از منیکرد
تعلقش از مکتوب دویست و نهم از جلد اول معلوم میشود کہ بہ میر محمد نعمان بخشی
در حل بعضی از عبارات مبدا و معاودہ ریافتہ پس اولاً و برین مقام عبارت مکتوب
مذکور نقل کردہ می شود عبارت آن رسالہ این است کہ بعد از ہزار و چند سال از زمان
حلت آن سرور علیہ علی الصلوٰۃ و السلام زمانی می آید کہ حقیقت محمدی از مقام خود
عروج فرماید و بمقام حقیقت کبشہ متحد گردد و این زمان حقیقت محمدی حقیقت احمدی
نام یابد و منظر ذات احد جل سلطانہ گردد و ہر دو اسم مبارک بہ مسمی متحقق شود و مقام
سابق از حقیقت محمدی خالی ماند تا زمانیکہ حضرت عیسی علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ و السلام
نزول فرماید و عمل بشریعت محمدی نماید علیہم الصلوٰۃ و التحیات و آنوقت حقیقت عیسی
از مقام خود عروج فرمودہ بمقام حقیقت محمدی کہ خالی مانده بود استقرار کند باید دانست کہ
حقیقت شخصی عبارت از تعیین جوئی است کہ تعیین مکانی آن شخص ظل آن تعیین است
و آن تعیین جوئی اسمی است از اسماء الہی جل سلطانہ کالعلیم و القدیر و المربد و المتکلم
و امثالها و آن اسم الہی جل شانہ رب آن شخص است و مبدا فیوض جوئی توابع
وجودی او و این اسم را نسبت بحضرت ذات تعالی شانہ مراتب شتی است و در مرتبہ شان
صفت کہ وجود آن زائد است بر وجود ذات این اسم اطلاق می یابد و در مرتبہ شان کہ
زیادتی آن بر ذات بہ مجرد اعتبار است نیز این اسم صادق می آید و فرق در میان صفت
و شان در مکتوبیکہ در بیان سلوک مذکور شدہ تفصیل فرمایند اگر خنای

و حقيقت کعبه سجاني نیز همان معنی است بنویسکه پیش از خلق حضرت آدم علی نبینا وعلیه الصلو
 و السلام آن سرور را حاصل بوده و از آن مرتبه خبر داده و گفته گشت نبیاً و آدم بین الملاء
 و الطین باعتبار حقیقت احمدی بوده است که بعالم امر تعلق دارد و همین اعتبار حضرت
 عیسی علی نبینا وعلیه الصلو و السلام که گفته شده بود اند و بعالم امر بیشتر مناسبت داشته
 بشارت قدوم آن سرور علیه علی آله الصلو و التسلیمات باسم احمد داده و فرموده
 وَبَشِّرْكَ بِرَسُولٍ يَأْتِيهِ مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ و بنوی که بمشام عنصری تعلق دارد
 باعتبار حقیقت محمدی است بلکه باعتبار حقیقتین است و ربك در نیرتبه آن شان است و
 مبدء آن شان لهذا دعوت با نیرتبه اتم است از دعوت مرتبه سابق چه در آن مرتبه دعوت
 او مخصوص بعالم امر بوده و تربیت و مقصور بر روحانیان و در نیرتبه دعوت او شامل
 خلق و امر است تربیت او متعل بر اجساد و ارواح غایت مافی الباب درین نشان
 عنصری او را علیه علی آله الصلوات و السلام غالب ساخته بودند بر نشان طلی او تا مناسبت
 که سبب فاده و استفاده است بیشتر پیدا شو و بخلائق که جانب بشریت در ایشان غلبه است
 حضرت حق سبحانه و تعالی صیب خود را صلی الله علیه و علی اله و سلم با کد وجه امر میفرماید بالظهار
 بشریه خود که قال سبحانه و تعالی قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُعَاجِلُ الْكَافِرِينَ
 اتیان لفظ شلکم از برای تاکید بشریت است و بعد از ارحال از نشان عنصری جانب حاکمیت
 او علیه الصلو و السلام غالب مدو مناسبت بشریت رو مقصود و نورانیست عوالت
 پیدا کرد بعضی از اصحاب کرام فرموده اند که هنوز از دفر آن سرور علیه وعلیه السلام فارغ
 نشده بودیم که در دلهای خود تفاوت یافتیم علی ایمان شهودی بایمان غیبی مبدل گشت
 و محاط از آغوش بگوش کشید و از دیدن به خشنیدن آمد و از زمان رحلت او علیه علی آله

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

الصلوٰۃ والسلام چون ہزار سال گذشت کہ مدت مدیدہ است و از منہ شطاد و لہ جانب
 روحانیت بر پنجی نالک کہ جانب بشریت را تمام متلون بلون خود ساخت کہ عالم خلق
 منبج عالم امر گردانیدہ پس ناچارانچہ از عالم خلق او علیہ علی الصلوٰۃ والسلام رجوع
 بحقیقت خود نمودہ بود یعنی حقیقت محمدی عروج فرمودہ ملحق بحقیقت احمدی گشت حقیقت
 محمدی با حقیقت احمدی متحد شد مراد از حقیقت احمدی و حقیقت محمدی در اینجا تعین بکافی
 خلق را مراد است علیہ علی الصلوٰۃ والسلام نہ تعین جوبی کہ تعین بکافی او ظل آن است
 چہ عروج تعین جوبی را معنی نیست و متحد گشتن آن تعین معقول نہ چون حضرت عیسیٰ علی نبیا و
 علیہ الصلوٰۃ والسلام نرودل خواہد فرمود و متابعت شریعت خاتم المرسل علیہما الصلوٰۃ والسلام
 خواہد نمودہ از مقام خود عروج فرمودہ بتجیت بمقام حقیقت محمدی خواہد رسید تقویت
 دین او علیہما الصلوٰۃ والتحمیات خواہد نمود و اینجا است کہ نقل میکنند از شرائع ما تقدم کہ بعد
 از ہزار سال از ارتحال پیغمبر اولی العزم از انبیا اکرام و رسل عظام مبعوث می شدند کہ تقویت
 شریعت آن پیغمبر فرمایند و اعلا رکبہ او نمایند و چون دورہ دعوت شریعت او تمام میشود
 پیغمبر اولی العزم دیگر مبعوث می گشت تجدید شریعت خود میفرمود و چون شریعت خاتم الرسل
 علیہم الصلوٰۃ والتسلیمات از نسخ و تبدیل محفوظ است علما رہت او را حکم انبیا دادہ کہ
 تقویت شریعت نمایند ملت را بایشان تفویض فرمودہ مع ذلک یک پیغمبر اولی العزم
 متابع او ساختہ ترویج شریعت او نمودہ است قال اللہ سبحانہ تعالیٰ تاتحنن نزلنا الذکر
 و انالک الحاکم فظنون بدانند کہ بعد از ہزار سال بعد از ارتحال خاتم الرسل علیہم الصلوٰۃ
 والسلام ایلیا است او کہ بظہور آیند ہر چند اقل باشند اکمل بودند تا تقویت این شریعت بر جہ
 اتم نمایند حضرت مہدی کہ خاتم الرسل علیہم الصلوٰۃ والسلام از قدم مبارک او بشارت

فرمودہ اند بعد از ہزار سال بوجود خواہند آمد و حضرت عیسیٰ علی نبینا وعلیہ الصلوٰۃ والسلام
نخود نیز بعد از ہزار سال نزول خواہند فرمود و با کمال کمالات اولیاء این طبقہ شعیبہ
کمالات اصحاب کرام است ہر چند بعد از انبیا بفضل مر اصحاب کرام راست علیہم الصلوٰۃ
والسلام اما بجای آن دارد کہ از کمال تشابہ یکی با بر دیگری فصل نتوان داد و از اینجا متواتر
بود کہ آن سرور فرمودہ علیہ علیہ السلام لا یدری اقا لہو خیر
اخر ائمہ فرمود ادری اولہم خیر ام اخرہم لعلہم بحال کلی من الفریقین لہذا
قال خیر القرون قری اما چون از کمال مشابہت جامی تردد بود فرمود و لا یدری
اگر پسند کہ آن سرور علیہ علیہ السلام بعد از قرن اصحاب قرن تابعین
خیر ساخته است و بعد از قرن تابعین قرن تبع تابعین پس خیریت این دو قرن نیز
برین طبقہ متیقن باشد پس تشابہ این طبقہ در کمالات با اصحاب کرام جہ بود و در جواب گوئیم
تواند بود کہ خیریت آن دو قرن برین طبقہ باعتبار کثرت ظهور اولیاء اللہ باشد و قلت
وجود اہل بدعت مذرت ارباب فسق و معصیت و هو لا ینافی کون بعض الافراد من
اولیاء اللہ فی ہذہ الطبقة خیرا من اولیاء ذین القربان کثرت المہتک مثلا
فیض روح القدس اربازد و فرماید دیگران ہم کہند انچہ میگوید
اما قرن اصحاب از جمیع وجوہ خیر است انجا سخن کردن از فضولی است سابقان
سابقانند و در جنب نعم مقربان ایشانند کہ انفاق کوہ و ہب دیگران بجز غیر ایشان
نرسد و اللہ یختص بہ نعمت من یشاء باید دانست کہ از بیان سابق واضح گشت معنی آن
عبارت کہ در رسالہ مبدا و معاد فوق این مذکور مسطور گشتہ است کہ حقیقت کعبہ ربانی
مسجود حقیقت محمدی گشت چہ حقیقت کعبہ ربانی بعینہا حقیقت احمدی است کہ حقیقت

۱۰ نہایت
۱۱ بخیر کرد اول ایشان
۱۲ بہتر است با آخر ایشان
۱۳ سید منکر اول ایشان
۱۴ بہتر است با آخر ایشان
۱۵ سید منکر اول ایشان
۱۶ سید منکر اول ایشان
۱۷ حال بر ذوق می باشد
۱۸ بعین در تردد و کثرت
۱۹ زن را است ۱۲
۲۰ درین منافعت
۲۱ این سخن را بعضی ادیان
۲۲ بعضی مفسرین معنی علیہ السلام
۲۳ افضل بودہ اند
۲۴ با نعم ربی صلوات
۲۵ نقطہ دوم علی الانوار تصدق
۲۶ بہ عادت
۲۷ فقرات خاصہ
۲۸ اعمت خود بر کرد
۲۹ سہ فواید
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰

محمدی فی الحقیقتہ نطل و است پس ناچار مسجود حقیقت محمدی باشد اگر سوال کنند کہ کعبہ بطور
اولیاء است اومی ید و از ایشان برکات می جوید چون حقیقت او را تقدم باشد حقیقت
محمدی اینجی چگونه جائز باشد در جواب گوئیم کہ حقیقت محمدی نہایت مقامات نزول محمد
از اوج تنزیہ و تقدیس حقیقت کعبہ نہایت مقامات عروج کعبہ است زینہ اول مرعروج
حقیقت محمدی را بر مرتبہ تنزیح حقیقت کعبہ است نہایت عروج و جات او را غیر از حق سبحانہ
ندارد و چون اولیاء اکمل است او را از عروجات آن سرور علیہ علیہ الصلوٰۃ والسلام
نعیب تمام است اگر کعبہ از برکات این بزرگواران در یوزہ نماید چه عجب
زمین را زاده بر آسمان تاخستہ و زمین و زمان را پس انداختہ
و عبارت دیگر از ان رسالہ کہ در بنیام واقع شدہ بود نیز حل شد و ان عبارت نیست
کہ صورت کعبہ همچنانکہ مسجود و صور اشیاء است حقیقت کعبہ نیز مسجود و حقائق آن اشیاء است
چہ از مقدمات سابق معلوم شدہ است کہ حقائق اشیاء عبارت از شمار الہی است جل سلطان
کہ مبادی فیوض جودی و توابع جودی ایشان است و حقیقت کعبہ فوق آن سہا است
پس ہر آنہ حقیقت کعبہ متبع حقائق اشیاء باشد آری اگر کمال ولیا را سیر بالا ترا حقیقت
کعبہ واقع شود و الوار بالا را گرفتہ بمثل حقائق خود کہ سغبیہ با حیا طبعی اشیاء است در مرتبہ
عروج فرو آیند کعبہ از برکات ایشان توقع خود ہر نمود کما مر سابقا و ایضا در رسالہ مبداء
و معاد چند فقرہ نوشتہ است و بر بیان فضیلت انبیاء اولی العزم صلوات اللہ تعالیٰ علیہم
علیہم معنی فضیلت ایشان را از بعض دیگر چون مبنای آن بر کشف و الہام است کہ ظنی است
از ان نوشتن تفرقہ نمودن و فضل نام و مستغفر است چہ در ان باب سخن کردن جز بربیل
قطعی جائز نیست انتہی اکنون بدفع ایرادات متوجہ میشود

ساتی بیاباد و دہواز عود را : یکدم باند کن نجات سرود را
جامی پشنگان جیات ابدیان : می برزیند ز باد خشک حسود را

جواب امراول جای تحریر نیافتہ کہ حقیقت احمدی بعد از ہزار و چند سال

عروج کردہ بحقیقت کعبہ متحد شود ان هذا الاثر اداء بلا امتداد البتہ این معنی مذکور
است کہ حقیقت محمدی با حقیقت احمدی حقیقت کعبہ متحد شود و تصریح ان معنی خود در مکتوب
مذکور اندراج یافته و انہی را امانت گفتن محمول بر نا فہمی است او معنی حقیقت احمدی و حقیقت
کعبہ حضرت مجدد روح در رسالہ مکاشفات غیبیہ میفرماید کہ شیخ محمد طاہر بخشی استفسار نمود
کہ در رسالہ مبدا و معاد واقع است کہ صورت کعبہ چنانچہ مسجد الیہ صورۃ محمدیست حقیقت
کعبہ نیز مسجد الیہ حقیقت محمدیست علی آلہ الصلوٰات التسلیمات ازین عبارت فضیلت
حقیقت کعبہ مظہر لازم می آید از حقیقت محمدی علی منظر الصلوٰۃ والسلام و التوحید حال
مقرر است کہ مقصود از خلقت عالم و عالمیان است علیہ الصلوٰۃ والسلام و آدم و
آدمیان ہمہ طفلی می اند علیہ الصلوٰۃ والسلام لَوْلَا مَا خَلَقَ اللَّهُ إِلَّا فَلَكَ وَلَمَّا
ظَهَرَ الْبُيُوتَةُ كَأَوْدَ باید دانست کہ صورۃ کعبہ عبارت از سنگ کلوح نیست چہ اگر
فرضنا سنگ کلوح در میان نباشد کعبہ کعبہ است و مسجد و خلایق است بلکہ صورت کعبہ با آنکہ
از عالم خلق است در رنگ خفایق اشیاء امری است مبطن کہ از حیث حسی خیال بیرون است
از عالم محسوسات است ہیچ محسوس و متوجہ الیہا است مراشیار را ویج در توجہ نہ ہستی است
کہ بلباس نیستی پوشیدہ است نیستی است کہ بکسوت ہستی خود را و انمودہ در جہت بے
جہت است در سمت بے سمت است باجملہ این صورت حقیقت منش اعجوبہ است کہ عقل
در تشخیص عاجز است و عقلا در تعین آن حیلان گویا نمونہ از عالم بچونی و بچگونگی دارد و

۵

۶

۷

۸

۹

۱۰

۱۱

۱۲

۱۳

۱۴

۱۵

۱۶

۱۷

۱۸

۱۹

۲۰

۲۱

۲۲

۲۳

دولت به ساجدیه و سجدیه عقلای ذوقندون را پی به تفاوت حقائق اینان نبوده است
 که در مقام احترام نذر دل بطعن شینغ کشاوه حضرت سبحان تعالی انصاف شان به
 که نا فهمیده ماست نکنند نتیجی **جواب** امر دوم این خدشه محمول است برین
 غلط فہمی کہ حقیقت محمدی احدی کیست و آنچه گفته شد کہ برین اتفاق علماء مشائخ است
 ہرگز صحیح نیست عبارت قوم گاشتنی است با این اتفاق از عبارت کہ امی از علماء مشائخ
 نقل کردنی است و بران کثفی در مکتوب مذکور است پس استدلال عجبت **۵**
 فریاد از آن لفظ کہ درد دلم آشوخ پر سدر من قوت گفتار نباشد
جواب امر سوم این معنی صحیح است کہ بعد از ہزار سال حقیقت محمدی احمدی
 گردد حضرت مجدد روح در سالہ مکاشفات غیبیہ می فرماید کہ نوشتہ بود مذکہ بعد از ہزار سال
 حقیقت محمدی احمدی گردد و تتمہ عبارت نوشتند کہ بعد ازین فقرہ واقع است و سہمی
 بگرد و سہم متحقق گردد بعد از ملاحظہ این عبارت بہ بیند کہ آن خدشہ می ماند یا نہ چہ نفع
 کہ یک مسئلہ بدو سہم خود کہ عبارت از کمالات مخصوصہ اند متعاقب یکدیگر بعد از او نہ
 متطاو لہ متحقق شود و از کمالی بکمالی دیگر کہ بالقوہ داشت ترقی فرماید سخن فلا سہم
 کہ در مجردات حصول جمع کمالات را با فعل اعتبار کردہ اند و ترقی از قوہ بفعل تجویز نمودہ
 این از کوتہ نظری ایشانست **مِنْ اسْتَوْفَعَا فَاَهُ فَهُوَ مَعْبُودٌ** از اینجا تراند بود
 کہ حضرت عیسی علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ و السلام کہ نزول و بعد از ہزار سال از بعثت آن
 سرور است علیہ علی آلا الصلوٰۃ و السلام آنحضرت را علیہ علی آلا الصلوٰۃ و السلام ہام
 احدیاد کردہ است و قوم خود را بشارت قوم آنحضرت باین اسم داده کہ ایام دولت آن
 اسم است و الا این اسم غیر مشہور یا در کردن چہ گنجایش داشت کہ خلقی در شہابہ افتد و از اسم

۵
نقصان
آمدن
۳۰

به مسمی هتند نگرند و ازین نیز قیاس باید کرد که نام آن سرور علیه علی آله الصلوٰه و السلام
 بر زمین محمد است و در آسمان احمد چه کمالات محمدی مناسبت با اهل زمین از دو کمالات
 احمدی مناسبت با اهل آسمان ملا را علی و چون از حلق آن سرور علیه علی آله الصلوٰه و
 السلام هزار سال بگذرد که آن مدت را مدخلتی تمام داده اند در تغیر و تبدیل امور و مبتدا
 مراد الهی نبینا و علیه الصلوٰه و السلام با اهل زمین کم مانند کمال احمدی طلوع کند و علوم و معارف
 آن کمال ظهور فرماید خدشه چیست و ترویج کدام آنچه در گذشته نوشته اند اینجا که حقیقت
 است زبان نیست و تغیر و تبدیل نه تا از حقیقت چه مراد داشته باشد و از تغیر و تبدیل چه
 خواسته قلب حقیقت نیست نقاب حقیقت است از کمالی بکمالی و انصباح او است از
 رنگی بزرگی ازین بیان حل گشت تشکیکا نیکه نموده بود که مراد او حقیقت خودست و الاقید
 هزار چراست و چرا گفت که مسؤل هزار ساله با جابت رسید چه حقیقت احمدی واضح گشت و
 فائده هزار سال بوضوح انجا میدانمهی مگر آنچه در تقریر اعتراض بر نگاشته شد که حقیقت
 محمدی بعد از هزار و چند سال منظر ذات گرد و داغ مبنی است بر عدم فهم معنی حقیقت محمدی
 حقیقت محمدی عبارت از شان اعلم است حقیقت احمدی کنایه از آن معنی که مبداء ایشان
 است و همین است حقیقت کعبه و فرق میان شان و صفات آن است که صفات و خارج
 موجودند و وجود زائد بر ذات تعالی و تقدس شیونات مجرد اعتبار اند و در ذات غیر سلطان
 این محبت بشانی روشن گردد آب مثلاً بالطبع از بالا به پایین فرو روی آید این فعل
 طبعی در روی اعتبار حیات و علم و قدرت و ارادت پیدا میکند چه ارباب علم بواسطه
 ثقل خود بمقتضای علم از بالا به پایین می آیند و توجه فوق نمیکند و علم تابع حیوة است و
 اراده تابع علم است و قدرت نیز ثابت شد چه ارادت تخصیص احد المقدورین است این

مبارک الحمدوات بابرکات خواجہ عالم صلی اللہ علیہ وسلم مراد است همچنان از اسم مبارک
 محمدوات بابرکات آن خلاصہ موجودات مراد است اتھی ای برادر حقیقت محمدی و حقیقت
 احمدی مراد از اسم مبارک نیست ہر گاہ معنی حقیقت و حقیقت محمدی و حقیقت احمدی
 تفصیل بیان کردہ غدیس این قول از معرض محمول بر کمال نا فہمی و بلات است **بجواب**
 کل العجب کہ حقیقت کعبہ از پرتو نور وی صلی اللہ علیہ وسلم می گوید ہر گاہ حقیقت کعبہ سبب
 شان علیم باشد پس آنرا پرتو نور وی صلی اللہ علیہ وسلم گفتن بعید از عقل و گیا است است
 انہ نگاشته کہ چون حقیقت بانی کعبہ ربانی از پرتو نور او باشد ہر حقیقت کعبہ بانی از پرتو نور او نباشد
 محض سفسطہ است ندانم کہ مراد از حقیقت بانی کعبہ بانی چیست اگر حضرت ابراہیم علی نبینا وعلیہ الصلوۃ
 مراد داشته شوند پس اگر از ان لازم خواہد آمد ہمین کہ کعبہ ربانی از پرتو نور او باشد نہ آنکہ
 سبب شان علیم لغو بذی اللہ من تلك الخرافات والہذیان است
 پس ہر گاہ میان کعبہ و رب کعبہ فرقیہا است حضرت ابراہیم علیہ السلام بانی کعبہ باشد
 نہ معاذ اللہ خالق رب کعبہ پس اگر کعبہ از پرتو نور مصطفوی علی صاحبہا الصلوۃ و السلام
 باشد رب کعبہ پرتو نور وی نہ خواہد بود و چون حقیقت کعبہ از تحقیق سابق سبب شان
 علیم بود پس چگونه مسجود نخواہد بود فان ذات اللہ تعالیٰ مسجود الیہ البتہ
جواب امر ششم در کعبہ حقیقت کعبہ فرقیہا است چنانکہ میان کعبہ و رب کعبہ
 پس اگر بقعہ کہ وجود شریف خواجہ عالم صلی اللہ علیہ وسلم در آن مدفون است بر کعبہ و
 عرش کرسی تفضیل و عرش دار و یا مومن فضل بر کعبہ باشد در آن بحف نیست بحث و حقیقت
 کعبہ است کہ بمعنی سبب شان علیم است بر آن ہیچ چیز را فریتی نیست این اعتراض نیز بمعنی است
 بر نا فہمی از معنی حقیقت **جواب امر ہفتم** اولاً معنی حقیقت کہ نگاشته شد خلا

مصطلح است ثانیاً درین شک نیست کہ حقیقت کعبہ محل و مسجد حقیقت محمدی است
 مگر حقیقت کعبہ رطل و ساجد را زینہ اول قرار دادن محض نا فہمی است عبارت حضرت
 مجدد روح ازین پاک و صاف است عبارت حضرت مجدد روح این است زینہ اول
 معروج حقیقت محمدی را بر مرتبہ تنزیہ حقیقت کعبہ است معترض این عبارت را
 مطلقاً نہ فہمیدہ پس اعتراضش را جمع بر فہم و سہ خواہد بود تا لکشا دروینہ نمودن
 حقیقت کعبہ مرئیت عجیب فسوس است کہ معترض میان کعبہ حقیقت کعبہ فرقی نہیں
 و چون یکی را بجائی دیگری احتمال میکند در تحریری افتد منشأ غلط این است کہ اولاً
 دروینہ نمودن حقیقت کعبہ نگاشتنہ درین مقام کعبہ تحریر کردنی بود پس بر آن تفسیر
 کردہ کہ چون حقیقت کعبہ حقیقت احمدی کی باشد پس بطواف اولیا راست آمدن و
 از ایشان در یوزہ نمودن و بطواف آمدن چنان راست آمد دروینگی کہ مستلزم
 جواز دروینگی حقیقت کعبہ نسبت کہ مساوی حقیقت احمدی است **جواب** **مترجم**
 حقیقت محمدی را جسد مبارک و حقیقت احمدی را روح طیب قرار دادن از ہذا

جواب امر فہم اعتراض بے سرو پا است

زبان شوخ من ترکی و من کی نمیدم : چه خوش بودی اگر بودی بانس دیوان
 بر معترض لازم بود نشانہ ہی عبارتیکہ بر و اعتراض عائد کردہ میشود **جواب** **مترجم**
 در نقل غلطی واقع شدہ تصحیح نقل مطلوب است لکن درین شبہ نیست کہ آیت
 الناس ورب الناس حقیقت کعبہ بطواف اولیا را اللہ نمی آید لکن خطا محمول
 بر غشاوت بصری معترض است **جواب** **امریا** **مترجم** ہم ندانم کہ عبارت
 منقولہ کجا است و از ما نحن فیہ کدام تعلق دارد و حقیقت کعبہ را زینہ اول حقیقت

محمدی گفتن محمول برنا فهمی است کما بیناه مسابقه ازان ظاهراًست که زینہ اول مرتبہ
تنزیہ حقیقت کعبہ است باین غلط فهمی دراز نفسی محترض محل شکایت است **۵**
بعد ازین لبر ما عر بده جو خواحد بود به همه را از همه روری بدو خواهد بود
چکند خاطر من صبر و تحمل دارد تا ترا جور و جفا عادت و خو خواهد بود
تحقیق مقام و توضیح مرام این است که مراد از حقیقت ذات شئی و ما به الشئی هو نیست
بلکه حقیقت شئی بطور این طائفه حلیه عبارت از اسم الهی است که مبدع تعین وجود آن
بوده است و آن شئی کا نطل و الحاکس نیست آن اسم واسطه فیوض از حضرت قدسیه
برای آن شئی باشد و همچنانکه شان ذاتی واسطه میان آن اسم مقدس ذات منزله جل شان
تعالی و عبودانه است از آنکه توسط و وسائط و رعایات مناسبات در میان مغیض و
مستفیض عاده الله جاری است چون این دشتی کنون بدان که پیغمبر صلی الله علیه و سلم
کمالات و مقامات اند که استقصا روحا طاعت آن مستحیل میماند و مرا آنحضرت را صلی الله علیه
و سلم دو اسم اند و هر کدام را ولایت علاحد پس باعتبار وجود عنصری او و ارشاد او در این
عالم ظلمانی را اسم مقدس او محمد است صلی الله علیه و سلم و ولایت این اسم مبارک ناشی است
از اسم الهی که مناسب به تربیت این عالم سفلی دارد و مسمی است بحقیقت محمدی باعتبار
وجود روحانی او که مربی عالم ملکوت و روحانیات عالم علویست و پیش از وجود عنصری آن
وجود نبی بود نام پاک او احمد است و ولایت این نام ناشی است از شان جامع که مبدع
و اصل است مر حقیقت محمدیه را و مناسب است مرتبیت آن عالم نورانی را که مسمی به
حقیقت احمدیه است و نیز معجز حقیقت کعبه ربانیه است و مرا آنحضرت را صلی الله علیه و سلم
درای این هر دو تعین که بمنزله لبر مکان طبعی او است باعتبار هر دو اسم مبارک او

عروجات لاتعد ولا تحصى اند که نهایت آنرا علام الغیوب ند چنانچه در قول آنحضرت صلی الله علیه وسلم به آن اشارت رفته لی مع الله وقت لا یسئعنی فیه ملک مقرب ولا یبغی مرسلا و بان مومی است قول الله تبارک وتعالی کما کان قاب فوق سبین اوقاد فی داین است شمره سر صطفائی و محبوبیت صرفه و این است مناط فضل و مدار تقوی ازین تحقیق لایح گشت که این تفوق فی الحقیقت تفوق بعض کمالات آن سرور است صلی الله علیه وسلم بر بعض دیگر و نیز حقیقت کعبه جزئی است از حقیقت جامع اولی الله علیه وسلم که جامع است مرکبات جسمانیه و روحانیه خلق و امراور صلی الله علیه وسلم پس توهم تفوق باطل شد و حدیث فضیلت محمل گشت معلوم باید کرد که فضیلت حقیقتی بر حقیقتی دیگر موجب فضیلت صورتی بر صورتی نمیشود چه جائز است که صورت را با حقیقت او که رتب است قرب اتصالی باشد که آن قرب اتصال بصورت دیگر با حقیقت او که رتب است بنا شد و این در مانحن فیه اظهر است و ران خفائی نبوده است زیرا که کمال قرب نیست مگر بفناء و بقا و عروج مخصوص به بشر غیر انسان علی مقامی است معلوم حضرت خواجه معصوم قدس سره میفرمایند تفوق یک حقیقت بر حقیقت دیگر موجب فضیلت صاحب حقیقت اولی بر صاحب حقیقت ثانیه نیست چه می تواند که صاحب حقیقت تحتانی را عروجات حقیقت فوقانی شود و مراتب قرب رود و صاحب حقیقت فوقانی مجبوس حقیقت خویش بود عروج از حقیقت خود نه نماید و مراتب قرب که مدار فضل بر نیست حاصل نمکند نمی بینی که ولایت ملای علی فوق ولایت خواص بشر است و فضل مر خواص بشر را است باعتبار عروج از حقائق بلکه ملک را عروج از حقائق خود با نیست و اما من الا که مقام معلوم و در شرح مواقف مذکور است ان الملائکه وان كانوا فوق البشر فی بعض الامور

۱۰۰
۱۰۱
۱۰۲
۱۰۳
۱۰۴
۱۰۵
۱۰۶
۱۰۷
۱۰۸
۱۰۹
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰
۲۰۱
۲۰۲
۲۰۳
۲۰۴
۲۰۵
۲۰۶
۲۰۷
۲۰۸
۲۰۹
۲۱۰
۲۱۱
۲۱۲
۲۱۳
۲۱۴
۲۱۵
۲۱۶
۲۱۷
۲۱۸
۲۱۹
۲۲۰
۲۲۱
۲۲۲
۲۲۳
۲۲۴
۲۲۵
۲۲۶
۲۲۷
۲۲۸
۲۲۹
۲۳۰
۲۳۱
۲۳۲
۲۳۳
۲۳۴
۲۳۵
۲۳۶
۲۳۷
۲۳۸
۲۳۹
۲۴۰
۲۴۱
۲۴۲
۲۴۳
۲۴۴
۲۴۵
۲۴۶
۲۴۷
۲۴۸
۲۴۹
۲۵۰
۲۵۱
۲۵۲
۲۵۳
۲۵۴
۲۵۵
۲۵۶
۲۵۷
۲۵۸
۲۵۹
۲۶۰
۲۶۱
۲۶۲
۲۶۳
۲۶۴
۲۶۵
۲۶۶
۲۶۷
۲۶۸
۲۶۹
۲۷۰
۲۷۱
۲۷۲
۲۷۳
۲۷۴
۲۷۵
۲۷۶
۲۷۷
۲۷۸
۲۷۹
۲۸۰
۲۸۱
۲۸۲
۲۸۳
۲۸۴
۲۸۵
۲۸۶
۲۸۷
۲۸۸
۲۸۹
۲۹۰
۲۹۱
۲۹۲
۲۹۳
۲۹۴
۲۹۵
۲۹۶
۲۹۷
۲۹۸
۲۹۹
۳۰۰
۳۰۱
۳۰۲
۳۰۳
۳۰۴
۳۰۵
۳۰۶
۳۰۷
۳۰۸
۳۰۹
۳۱۰
۳۱۱
۳۱۲
۳۱۳
۳۱۴
۳۱۵
۳۱۶
۳۱۷
۳۱۸
۳۱۹
۳۲۰
۳۲۱
۳۲۲
۳۲۳
۳۲۴
۳۲۵
۳۲۶
۳۲۷
۳۲۸
۳۲۹
۳۳۰
۳۳۱
۳۳۲
۳۳۳
۳۳۴
۳۳۵
۳۳۶
۳۳۷
۳۳۸
۳۳۹
۳۴۰
۳۴۱
۳۴۲
۳۴۳
۳۴۴
۳۴۵
۳۴۶
۳۴۷
۳۴۸
۳۴۹
۳۵۰
۳۵۱
۳۵۲
۳۵۳
۳۵۴
۳۵۵
۳۵۶
۳۵۷
۳۵۸
۳۵۹
۳۶۰
۳۶۱
۳۶۲
۳۶۳
۳۶۴
۳۶۵
۳۶۶
۳۶۷
۳۶۸
۳۶۹
۳۷۰
۳۷۱
۳۷۲
۳۷۳
۳۷۴
۳۷۵
۳۷۶
۳۷۷
۳۷۸
۳۷۹
۳۸۰
۳۸۱
۳۸۲
۳۸۳
۳۸۴
۳۸۵
۳۸۶
۳۸۷
۳۸۸
۳۸۹
۳۹۰
۳۹۱
۳۹۲
۳۹۳
۳۹۴
۳۹۵
۳۹۶
۳۹۷
۳۹۸
۳۹۹
۴۰۰
۴۰۱
۴۰۲
۴۰۳
۴۰۴
۴۰۵
۴۰۶
۴۰۷
۴۰۸
۴۰۹
۴۱۰
۴۱۱
۴۱۲
۴۱۳
۴۱۴
۴۱۵
۴۱۶
۴۱۷
۴۱۸
۴۱۹
۴۲۰
۴۲۱
۴۲۲
۴۲۳
۴۲۴
۴۲۵
۴۲۶
۴۲۷
۴۲۸
۴۲۹
۴۳۰
۴۳۱
۴۳۲
۴۳۳
۴۳۴
۴۳۵
۴۳۶
۴۳۷
۴۳۸
۴۳۹
۴۴۰
۴۴۱
۴۴۲
۴۴۳
۴۴۴
۴۴۵
۴۴۶
۴۴۷
۴۴۸
۴۴۹
۴۵۰
۴۵۱
۴۵۲
۴۵۳
۴۵۴
۴۵۵
۴۵۶
۴۵۷
۴۵۸
۴۵۹
۴۶۰
۴۶۱
۴۶۲
۴۶۳
۴۶۴
۴۶۵
۴۶۶
۴۶۷
۴۶۸
۴۶۹
۴۷۰
۴۷۱
۴۷۲
۴۷۳
۴۷۴
۴۷۵
۴۷۶
۴۷۷
۴۷۸
۴۷۹
۴۸۰
۴۸۱
۴۸۲
۴۸۳
۴۸۴
۴۸۵
۴۸۶
۴۸۷
۴۸۸
۴۸۹
۴۹۰
۴۹۱
۴۹۲
۴۹۳
۴۹۴
۴۹۵
۴۹۶
۴۹۷
۴۹۸
۴۹۹
۵۰۰
۵۰۱
۵۰۲
۵۰۳
۵۰۴
۵۰۵
۵۰۶
۵۰۷
۵۰۸
۵۰۹
۵۱۰
۵۱۱
۵۱۲
۵۱۳
۵۱۴
۵۱۵
۵۱۶
۵۱۷
۵۱۸
۵۱۹
۵۲۰
۵۲۱
۵۲۲
۵۲۳
۵۲۴
۵۲۵
۵۲۶
۵۲۷
۵۲۸
۵۲۹
۵۳۰
۵۳۱
۵۳۲
۵۳۳
۵۳۴
۵۳۵
۵۳۶
۵۳۷
۵۳۸
۵۳۹
۵۴۰
۵۴۱
۵۴۲
۵۴۳
۵۴۴
۵۴۵
۵۴۶
۵۴۷
۵۴۸
۵۴۹
۵۵۰
۵۵۱
۵۵۲
۵۵۳
۵۵۴
۵۵۵
۵۵۶
۵۵۷
۵۵۸
۵۵۹
۵۶۰
۵۶۱
۵۶۲
۵۶۳
۵۶۴
۵۶۵
۵۶۶
۵۶۷
۵۶۸
۵۶۹
۵۷۰
۵۷۱
۵۷۲
۵۷۳
۵۷۴
۵۷۵
۵۷۶
۵۷۷
۵۷۸
۵۷۹
۵۸۰
۵۸۱
۵۸۲
۵۸۳
۵۸۴
۵۸۵
۵۸۶
۵۸۷
۵۸۸
۵۸۹
۵۹۰
۵۹۱
۵۹۲
۵۹۳
۵۹۴
۵۹۵
۵۹۶
۵۹۷
۵۹۸
۵۹۹
۶۰۰
۶۰۱
۶۰۲
۶۰۳
۶۰۴
۶۰۵
۶۰۶
۶۰۷
۶۰۸
۶۰۹
۶۱۰
۶۱۱
۶۱۲
۶۱۳
۶۱۴
۶۱۵
۶۱۶
۶۱۷
۶۱۸
۶۱۹
۶۲۰
۶۲۱
۶۲۲
۶۲۳
۶۲۴
۶۲۵
۶۲۶
۶۲۷
۶۲۸
۶۲۹
۶۳۰
۶۳۱
۶۳۲
۶۳۳
۶۳۴
۶۳۵
۶۳۶
۶۳۷
۶۳۸
۶۳۹
۶۴۰
۶۴۱
۶۴۲
۶۴۳
۶۴۴
۶۴۵
۶۴۶
۶۴۷
۶۴۸
۶۴۹
۶۵۰
۶۵۱
۶۵۲
۶۵۳
۶۵۴
۶۵۵
۶۵۶
۶۵۷
۶۵۸
۶۵۹
۶۶۰
۶۶۱
۶۶۲
۶۶۳
۶۶۴
۶۶۵
۶۶۶
۶۶۷
۶۶۸
۶۶۹
۶۷۰
۶۷۱
۶۷۲
۶۷۳
۶۷۴
۶۷۵
۶۷۶
۶۷۷
۶۷۸
۶۷۹
۶۸۰
۶۸۱
۶۸۲
۶۸۳
۶۸۴
۶۸۵
۶۸۶
۶۸۷
۶۸۸
۶۸۹
۶۹۰
۶۹۱
۶۹۲
۶۹۳
۶۹۴
۶۹۵
۶۹۶
۶۹۷
۶۹۸
۶۹۹
۷۰۰
۷۰۱
۷۰۲
۷۰۳
۷۰۴
۷۰۵
۷۰۶
۷۰۷
۷۰۸
۷۰۹
۷۱۰
۷۱۱
۷۱۲
۷۱۳
۷۱۴
۷۱۵
۷۱۶
۷۱۷
۷۱۸
۷۱۹
۷۲۰
۷۲۱
۷۲۲
۷۲۳
۷۲۴
۷۲۵
۷۲۶
۷۲۷
۷۲۸
۷۲۹
۷۳۰
۷۳۱
۷۳۲
۷۳۳
۷۳۴
۷۳۵
۷۳۶
۷۳۷
۷۳۸
۷۳۹
۷۴۰
۷۴۱
۷۴۲
۷۴۳
۷۴۴
۷۴۵
۷۴۶
۷۴۷
۷۴۸
۷۴۹
۷۵۰
۷۵۱
۷۵۲
۷۵۳
۷۵۴
۷۵۵
۷۵۶
۷۵۷
۷۵۸
۷۵۹
۷۶۰
۷۶۱
۷۶۲
۷۶۳
۷۶۴
۷۶۵
۷۶۶
۷۶۷
۷۶۸
۷۶۹
۷۷۰
۷۷۱
۷۷۲
۷۷۳
۷۷۴
۷۷۵
۷۷۶
۷۷۷
۷۷۸
۷۷۹
۷۸۰
۷۸۱
۷۸۲
۷۸۳
۷۸۴
۷۸۵
۷۸۶
۷۸۷
۷۸۸
۷۸۹
۷۹۰
۷۹۱
۷۹۲
۷۹۳
۷۹۴
۷۹۵
۷۹۶
۷۹۷
۷۹۸
۷۹۹
۸۰۰
۸۰۱
۸۰۲
۸۰۳
۸۰۴
۸۰۵
۸۰۶
۸۰۷
۸۰۸
۸۰۹
۸۱۰
۸۱۱
۸۱۲
۸۱۳
۸۱۴
۸۱۵
۸۱۶
۸۱۷
۸۱۸
۸۱۹
۸۲۰
۸۲۱
۸۲۲
۸۲۳
۸۲۴
۸۲۵
۸۲۶
۸۲۷
۸۲۸
۸۲۹
۸۳۰
۸۳۱
۸۳۲
۸۳۳
۸۳۴
۸۳۵
۸۳۶
۸۳۷
۸۳۸
۸۳۹
۸۴۰
۸۴۱
۸۴۲
۸۴۳
۸۴۴
۸۴۵
۸۴۶
۸۴۷
۸۴۸
۸۴۹
۸۵۰
۸۵۱
۸۵۲
۸۵۳
۸۵۴
۸۵۵
۸۵۶
۸۵۷
۸۵۸
۸۵۹
۸۶۰
۸۶۱
۸۶۲
۸۶۳
۸۶۴
۸۶۵
۸۶۶
۸۶۷
۸۶۸
۸۶۹
۸۷۰
۸۷۱
۸۷۲
۸۷۳
۸۷۴
۸۷۵
۸۷۶
۸۷۷
۸۷۸
۸۷۹
۸۸۰
۸۸۱
۸۸۲
۸۸۳
۸۸۴
۸۸۵
۸۸۶
۸۸۷
۸۸۸
۸۸۹
۸۹۰
۸۹۱
۸۹۲
۸۹۳
۸۹۴
۸۹۵
۸۹۶
۸۹۷
۸۹۸
۸۹۹
۹۰۰
۹۰۱
۹۰۲
۹۰۳
۹۰۴
۹۰۵
۹۰۶
۹۰۷
۹۰۸
۹۰۹
۹۱۰
۹۱۱
۹۱۲
۹۱۳
۹۱۴
۹۱۵
۹۱۶
۹۱۷
۹۱۸
۹۱۹
۹۲۰
۹۲۱
۹۲۲
۹۲۳
۹۲۴
۹۲۵
۹۲۶
۹۲۷
۹۲۸
۹۲۹
۹۳۰
۹۳۱
۹۳۲
۹۳۳
۹۳۴
۹۳۵
۹۳۶
۹۳۷
۹۳۸
۹۳۹
۹۴۰
۹۴۱
۹۴۲
۹۴۳
۹۴۴
۹۴۵
۹۴۶
۹۴۷
۹۴۸
۹۴۹
۹۵۰
۹۵۱
۹۵۲
۹۵۳
۹۵۴
۹۵۵
۹۵۶
۹۵۷
۹۵۸
۹۵۹
۹۶۰
۹۶۱
۹۶۲
۹۶۳
۹۶۴
۹۶۵
۹۶۶
۹۶۷
۹۶۸
۹۶۹
۹۷۰
۹۷۱
۹۷۲
۹۷۳
۹۷۴
۹۷۵
۹۷۶
۹۷۷
۹۷۸
۹۷۹
۹۸۰
۹۸۱
۹۸۲
۹۸۳
۹۸۴
۹۸۵
۹۸۶
۹۸۷
۹۸۸
۹۸۹
۹۹۰
۹۹۱
۹۹۲
۹۹۳
۹۹۴
۹۹۵
۹۹۶
۹۹۷
۹۹۸
۹۹۹
۱۰۰۰

لكن الْأَفْضَلِيَّةُ بِمَعْنَى كَثَرَةِ الثَّوَابِ لِلْبَشَرِ وَنِزَالِ عَالَمٍ مُفْرَقٍ عَالَمِ خَلْقٍ هُوَ
وَفَضْلُ عَالَمِ خَلْقٍ رَاسِتٍ چِه قَرَبِ عَالَمِ خَلْقِ صِلَى هُوَ وَتَقَرُّبِ عَالَمِ اِزْطَلَى عِنْدِ خَلْقِ پَايِن
تَرِ لَطَافِ عَالَمِ خَلْقِ وَ عَالَمِ اِزْطَلَى هُوَ سَبَبِ فَعْتِ اَو گِشْتِه اِست وَ قَرُونِ كِه
خَاكِيَانِ رَاسِتِ قَد سِيَا نَرَانِه

زَمِينِ زَادِه بِرَأْسِ اَنْسَانِ تَا خْتِه ۛ زَمِينِ وَ زَمَانِ رَا پَسِ اَنْدَا خْتِه
اَنْتَهی بَايِدِ اَنْسِتِ كِه لَفْظِ حَقِيقَتِ مُحَمَّدِي وَ رِعْبَارَتِ حَضَرَتِ اِمَامِ رَبَانِي قَدَسِ سِرِه
بِعَانِي مَخْتَلَفِه دَاخِلِ اَنْخَارِ شَتِي وَ اَرُو شْدِه چُونِ بِحَقِيقَتِ اَحْمَدِيه وَ بَا حَقِيقَتِ كَبَرِيه تَقَابِلِ
شُو وَ مَرَادِ اَز اَنْ اِسْمِ اَلْهِي جَامِعِ بَاشْدِ كِه مَنَاسِبِتِ بِه تَرْبِيَّتِ اَيْنِ عَالَمِ سَفَلِي وَ اَرُو چُونِ تَقَابِلِ
بِحَقِيقَتِ اَلْهِي شُو وَ مَرَادِ اَز اَنْ شَانِ ذَاتِي جَامِعِ بَاشْدِ كِه مَتَوَلِي تَرْبِيَّتِ عَالَمِ عَلَوِي گِرُو
وَ اَيْنِ جَامِعِ جَمِيعِ شَيْئُونَ ذَاتِيه وَ اَصْلِ مَبْدِ اِسْمِ جَامِعِ بَاشْدِ كِه تَضَمِّنِ جَمِيعِ اَمَارَتِ اَيْنِ
شَانِ و كَلِ بُو دِ بَرَأِي سَامِرِ حَقَائِقِ اَيْنِ شَانِ كِه حَقِيقَتِ كَبَرِيه رَبَانِي هُوَ اِست نِيَز دُرَانِ حَقِيقَتِ
جَامِعِ دَخَلِ جَزِ اَو بَاشْدِ وَ هِمَنِ هُوَ مَبْدِ بِحَقِيقَتِ اَلْحَقَائِقِ وَ مَدَافِعِ مَنْدَفِعِ بُو دِ چِنَا پَنَجِه دَاخِلِ مَكْتُو
وَ قَرْنَالَتِ بِه اَنْ ذِكْرِ رَفْتِه كِه حَقِيقَتِ مُحَمَّدِيه فَوْقِ جَمِيعِ حَقَائِقِ هُوَ تَنْذِيلِ حَضَرَتِ اِمَامِ رَبَانِي
وَ رِ مَكْتُو بِيكِه نَدَكُورِ شُدِ مِيَنِرَايِدِ حَقِيقَتِ مُحَمَّدِي نَهَايَتِ مَقَامَاتِ نَزُولِ مُحَمَّدِي هُوَ اِست اَز اَو جِ
تَنْزِيهِ تَقَابِلِ حَقِيقَتِ كَبَرِيه نَهَايَتِ مَقَامَاتِ عُرُوجِ كَبَرِيه اِست زِيَّه اَو لِمَرِ عُرُوجِ حَقِيقَتِ مُحَمَّدِي
رَا مَرْتَبَه تَنْزِيهِ حَقِيقَتِ كَبَرِيه هُوَ نَهَايَتِ عُرُوجَاتِ اَو رَا عِيْلَه اِسْلَامِ غَيْرِ اَز حَقِ سِجَانِه اَطْلَاعِ نَدَارُو
وَ چُونِ كَمَلِ اَو لِيَا اِست اَنْ سِرُو رَا عِيْلَه الصَّلَوةُ وَ اِسْلَامِ اَز عُرُوجَاتِ اَو عِيْلَه اِسْلَامِ نَهْيِ
اِمَامِ هُوَ اِست اِگِرِ كَبَرِيه زَبَرِكَاتِ اَيْنِ بَزَرِ گُوَارَانِ دِرِ يُو زِه نَمَايِدِ چِه عَجَبِ نَهْتِي وَ دِرِ اَيْنِ مَقَامِ مَرَادِ اَز
حَقِيقَتِ كَبَرِيه اِسْمِ اَلْهِي هُوَ حَقِيقَتِ اَحْمَدِي هِمَنِ هُوَ اِست تَا مَخَالِفَتِ بَا سَبَقِ لَازِمِ اَيِدِ

بلکه مراد روحانیت کعبه است نه احجار و خشاب حضرت مجدد و در مکتوب صدم از جلد ثالث
 که به شیخ نورالحق ابن شیخ عبدالحق دهلوی که یکی از مقتصدان الوارا فادت حضرت مجدد
 بود تحریر میفرماید غایت مافی الباب منشاء ظهور قرآنی از صفات حقیقیه است و منشاء
 ظهور محمدی از صفات اصنافیه ناچار از اقدیم و غیر مخلوق گفتند و این را حادث مخلوق
 و معامله کعبه ربانی ازین و ظهور اسمی هم عجیب تر است که آنجا ظهور معنی تنزیهی است
 بی کسوت صورت و اشکال چه کعبه که مسجود الیه خلّاق است از سنگ گل و نیست همچون
 حیدران توقف نیست چه اگر اینها نباشند کعبه کعبه است و مسجود الیه است پس آنجا ظهور
 هست اما هیچ صورت نیست این از عجیب عجایب است اتھی حضرت عروۃ الوثقی در
 مکتوب بیست و چهارم فرماید که حقیقت کعبه بزرگست میان حقائق مخلوقات حقیقت
 واجب جل سلطان که مرتبه احدیت ذاتست تعالی چه کعبه مسجود الیه خلّاق است حقیقت آن
 از حقائق سایر خلّاق البته باید که ممتاز باشد چه مسجود ذات حق است سبحانه کعبه باید که
 ناشی از ان مرتبه مقدسه بود حضرت ایشان یا قدسنا الله سبحانه بسرۃ الاقدس
 در مکتوبیکه دخل سه جلد مکتوبات نیست نوشته اند که حقیقت کعبه ذات واجب است
 تعالی چه مسجود فی الحقیقت همان مرتبه مقدسه است نه آبا بد نیست که مسجود هر چند ذات
 بیچون است لیکن اعتبار مسجودیت باطل و گذشته است لاجرم از مرتبه احدیت ذات
 که میرا از نسبت اعتبارات متنزل باشد و در دیده دانش گرفتاری تمیز بود و در مکتوب
 صد و هشتاد و سوم میفرماید که آنکه از بعضی عبارات آنحضرت مستفاد میشود که حقیقت
 کعبه فوق اعتبار شیون و صفات است و از ما سبق خلاف آن مفهوم گشت **جواب**
 مراد از صفات و شیون که حقیقت کعبه را از آن تفوق است صور علمیه صفات است

کہ در مرتبہ یقین علمی ثبوت دارند چه در اصطلاح قوم مقام صفات و شیون عبارت
از همین صور علمیه تفصیلیه است چنانچه اجمال این مرتبه را مرتبه ذات میگویند و تجلی آنرا تجلی
ذات میدانند و نیز مراد از آن صفات حسیض تفصیل مرتبہ یقین وجودی است که حضرت
ایشان با ثبات این تعین ممتازند و نزد حضرت شیخ محی الدین عربی و تابعان او قدس
اسرار هم این مرتبه مرتبہ لا تعین مرتبه اطلاق ذات است تعالی چه فوق تعین علمی جملی که
تعین اول است نزدشان مرتبہ لا تعین است و وجود و بخت و نزد ما این مرتبه که مرتبه
وجود و بخت است بتعین موصوف است و تعینات صفات نیز درین مرتبه ثابت است
که از جهل آن تعینات یقین علمی است لیکن چون علم اجمع صفاتست و راجحاً نیز در رنگ
وجود صفات و شیونات ذاتیه کائن است و آن را نیز در رنگ وجود و مرتبه است
مرتبه اجمال که آنرا دیگران تعین اول و حقیقت محمدی میدانند و مرتبه تفصیل ازین تحقیق
لاح گشت که تعین علمی جملی تعین اول صفت علم است که از صفات حقیقت زائده است
نه تعین اول حضرت ذات تعالی بلکه در تعین اول بودن آن مرصفت علم را نیز سخن است
چه فوق تعین وجودی در آن مکتوب خیر تعین جی اثبات کرده اند که در اینجا نیز اجمال
و تفصیل است بر سر اصل سخن رویم حقیقت کعبه ربانی چنانچه فوق صور علمیه و احدیت
که نزد قوم مقام شیون و صفات است و فوق اجمال علم که نزدشان مقام وحدت و
تجلی ذات سبحانین فوق تفصیل کمالات مرتبه حضرت وجود است که نزد حضرت ایشان
ماجره از آن کمالیت از کمالات حضرت ذات مفتی است از صفات او تعالی و
یز فوق اجمال حضرت وجود است که تعین اول و حقیقت محمدی است بقول قدیم آنحضرت
و در قول اخیر آنحضرت تعین اول و حقیقت محمدی تعین جی است که فوق تعین وجودیت

چه حب است که سلسله وجود و ایجاد را جنبانیده است چنانچه فلجبت ان اعرف
 رمزیت ازان اگر گویند کعبه هر چند بیت الله است اما قلب مومن بحکم یعنی آنچه
 نیز حکم آن دارد پس تفوق آن برین از کدام رود بود گوئیم وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْأَعْلٰی
 در عالم مجاز سلاطین را هر چند ممکنه و شستگاه بسیار است لیکن چنانچه خاند است که از مرا
 اعیان بیگانه است و آرام گاه جانانه است نشستگاه دیگر را با خانه چه نسبت و کدام
 مساوات هذا من صفات حقیقت زائده که اصلا انفساک شان از ذات تعالی جائز
 نیست اگر از بیت الله فوق بود کنجایش در و اعلم عند الله سبحانه فَاسْتَدْفَعِ
 الْمُنَافَاتِ وَ زَالَ الْاَشْتِبَاهُ ^{تشمیه} از بیان سابق لایح گشت که
 حقیقت کعبه ربانی فوق حقیقت محمدی است چه حقیقت محمدی علی صاحبها الصلوٰه و
 اسلام و الخیمه ناشی از مراتب تعینات است و حقیقت کعبه فوق مراتب تعینات
 است مانند حقیقت قرآن مجید سبحانی که بحقیقت کعبه ربانی چه نسبت دارد و رساله
 مبداء و معاد که از مصنفات حضرت ایشان ما است آنست که حقیقت قرآنی
 و حقیقت کعبه ربانی فوق حقیقت محمدیست حقیقت کعبه ربانی فوق حقیقت قرآنی و
 در مکتوبی از مکتوبات جلد ثالث برنگاشته اند که حقیقت قرآنی فوق حقیقت کعبه
 و آنچه در ماستی از آنحضرت منقول شد نیز شعر بهین معنی است تطبیق میان این دو تحقیق
 آنچه بخاطر فاتر راه میدهد ناشی است از تحقیق سابق که در شیون و صفات واجب است
 مشروح ساخته چه قرآن مجید ناشی از صفت یا شان اوست سبحانه و در شیون و
 صفات و اعتبار مبین گشت اعتبار تعین اعتبار اطلاق و لاتعین پس نظر بر این
 دو اعتبار حکم به سبقت هر کدام از حقیقتین برد دیگری میتواند که بوده باشد یک حکم یک اعتبار

بود و حکم دیگر باندازه اعتبار دیگر قلا تخالف فی الحقیقه و آنچه در مکتوب صدم از جلد ثانی
 اندراج یافته است که معالجه کعبه ربانی ازین دو ظهور رسمی یعنی ظهور قرآنی و ظهور محمدی
 هم عجیب تر است که آنجا ظهور معنی تنزیحی است بی کسوت صورت و اشکال چه کعبه که سجود الیه
 خلالتی است عبارت از سنگ و کلنج نیست و همچنین جدران و سقف نیست چه اگر آنها
 نباشد کعبه کعبه است و سجود الیه سست پس آنجا ظهور هست اما هیچ صورت نیست این از
 اعجاب عجائب است انتحی لالت بر تفوق این حقیقت بر حقیقت قرآنی ندارد چه معنی
 تنزیحی یا هر چه در آنحضرت جل سلطان اعتبار نموده آید از الوهیت و ربوبیت و وجوب
 وجود و غیره از صفات حقیقت که بشرافت وجود خارجی پیوسته اند از متنزل است چنانچه
 در مکتوب ثالث از جلد ثانی این معنی مبیین مشروح است آری ظهور این حقیقت بی کسوت
 صورت است بخلاف ظهور کلام مجید و ظهور محمدی که بکسوت حرف و صوت و صورت
 انسانی است و این از غرائب است حقیقت محمدی چون اسما ی ضافیه است ناچار از
 هر دو حقیقت متنزل بود **سوال** ازین بیان لازم آمد که کعبه حسنا ی از حضرت پیغمبر
 صلی الله تعالی وسلم افضل باشد **جواب** گویم ممنوع است زیرا که تفوق یک حقیقت
 بر حقیقت دیگر موجب فضیلت صاحب حقیقت اولی بر صاحب حقیقت ثانیه نیست
 چه میتواند که صاحب حقیقت تحتانی را عروجات بر حقیقت فوقانی شود و مراتب قریب و دیر
 و صاحب حقیقت فوقانی محسوس حقیقت خویش بود و عروج از حقیقت خود نماید و کثرت است
 قرب که مدار فضل بر آنست حاصل نکند بنی که ولایت ملا را علی فوق ولایت خواص بر آنست
 و فضل خواص بر آنست بشر است باعتبار عروج از حقائق ملک ملک را عروج از حقائق خود را
 نیست و ما مئلا الا که مقام معلوم و در ما عن فیہ نیز انیمعنی ظا هرست و نیز عالم امر فوق عالم

خلق است افضل عالم خلق است چه قرب عالم خلق صلی است و قرب عالم امر ظلی عنقریب
پایین از لطائف عالم خلق و عالم امر است و پستی او سبب رفعت او گشته و قربی که خاکیان
راست قدسیان را نه **س**

زمین زاده بر آسمان تا خسته به زمین و زمان را پس انداخته
فَافْهَمُوا وَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَاصِرِينَ اگر گویند که آنحضرت قدسنا الله
تعالی سره الاقدس در مکتوبی که به شیخ طاهر جوینوری نوشته اند و آن مکتوب
داخل جلد های مکتوبات قدسی آیات نه شده بزرگاشته اند که حقیقت کعبه عبارت از ذوات
یع چون و آیه لوجود است جل سلطان که گردی از طلیست و ظهور بوی راه نیافته است
و نشان باین سجودیت و جبروتیت است ازین عبارت تفوق این حقیقت از صفات
حقیقه حقیقت قرآنی مطلقا لازم می آید که خلاف تحقیق سابق است گویم اول چون
مقرر قوم است که فوق مراتب تعینات که مراتب ظلال ظهور است مرتبه اطلاق ذات
تعالی بنا بر آن آنحضرت نیز ازین مرتبه تغیر بذات ی چون نموده باشند و این تحقیق
تفصیل را که فوق تعین علمی و وجودی می است بعد از آن افاده فرموده و ثانیاً آنکه
یتواند که ان حقیقت را ذات ی چون مجاز باعتبار ملائستی که صبا بیت را با بیت است
فرموده باشند چه فی الحقیقت سجود ذات ی چون است تعالی و بیت و اسطر است این
حقیقت که در اینجا سخن از آن می رود معنی بیت است و این ملحوظ است و ثالثاً آنکه تکرار
بود که مراد از ذات ی چون ذات مقید باعتبار مجوسیت و سجودیت و مانند آن بود
نه ذات مطلق مع از نسبت اعتبارات چنانچه لفظ سلطان در خانه نیست که در اول
کتاب مسطور شد مشعر باین معنی است یعنی سلطان را قطع نظر از آنکه نسبت بخانه دارد باید

و بیرون ازین اعتبارات باید طلبید صفات حقیقت را و همچنین شیونات را که کالاهولند
 مر این صفات را از سائر اعتبارات ذات تعالی تفوق است چه ذات مقید باعتبار نظر
 در آنجا همان اعتبار است نه ذات چنانچه ارباب محقول در علم نمی بوجه گفته اند که محلول
 همان وجه است نه شیئی و حقیقت قرآنی جامع جمیع کمالات ذاتیه است که اولاد در مرتبه
 صفت ملک شان کلام فائض می شوند تا نیا از آنجا به عالم افاده می آیند و آن حقیقت
 بتوسط این شان صورت لغظی گرفته جلوه گر گشته است چنانچه حضرت ایشان فرموده اند
 که در مرتبه شیونات که زائد بر ذات نیستند الا بالا اعتبار شان کلام بانی معنی مخصوص گشت
 هر چه از کمالات در مرتبه ذات و شیونات متحقق بود تمام در شان کلام فائض گشت حاصل
 تمام حقیقت آن شان همین قرآنست و بس بهین عبارت عربی و ترتیب مهور و مکتوب
 در مصاحف و هر کتابی که بفر بنی منزل شده است جز ویت از اجزای این قرآن که
 از بعض عبارات او بعض وجه مستفادست و تخلیق جمیع کمونات من الاول
 الی الاخر هم مستفاد از ان **اِنَّمَا قَوْلُنَا اِذَا ارَدْنَاهُ اَنْ نَّقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ**
 مصداق این قول است **ما شاء و کلام که بنگینان افضل گفته باشند اگر گفته اند که حقیقی**
افضل گفته باشند که آن سر اول شان ربانیت و منشأ ربوبیت و قابلیت مسجودیت
است این بنا جادوی را افضل نگفته اند و این قول در مجلدات ثلثه مکتوبات داخل شده
البته در رساله مبدا و معاد نوشته اند که حقیقت کعبه فوق حقیقت محمد صلیت فوقیت تسلیم
افضلیت نیست بلکه میان این عموم و خصوص است فکل افضل فوق صلی و معنی
و لیس کل فوق افضل بگزید که عالم ملائکه فوق عالم انسان است و لیکن بشر افضل است
از ملک و عالم امر فوق عالم خلق است اما عالم خلق افضل است از عالم امر پس بقول اول

حضرت ایشان حقیقت احمدی و حقیقت کعبه فوق حقیقت محمدی است اما حقیقت محمدی افضل است از حقیقت احمدی و کعبه پیش ثابت شد که فوقیت مستلزم فضیلت نیست بقول آخر ایشان حقیقت محمدی به مطلقاً افضل است بر کعبه و غیره چرا که او حقیقته الحقائق است حضرت مجدد و دو مصطلح دارند و بهر دو مصطلح حقیقت محمدی افضل است از کعبه اهل حرمین چند لمخط دارند نظر بجانب خانه مومن را افضل میگویند و نظر بر روحانیت کعبه نبی و اولیا را افضل میگویند و نظر بر نشان مسجودیت و اسرار الوهیت و منشأ ربوبیت حقیقت کعبه را افضل می گویند هر که کعبه را افضل گفته است مراد کعبه حقیقی است که آن سر اول شان ربانی است و منشأ ربوبیت و قابل مسجودیت است و هر که مومن را افضل گفته است مراد او کعبه جمادی است اینجا مراد لمخط است هر کس به نظر خود حکمی فرموده است که با اعتبار هر چه صحته دارد و کجا بودم و از کجا بجای رسیدم

همسایه شنید نامه ام گفت خاقانی را در گرشب آمد

امید دارم که بسبح قبول در آید و تشاهد مقصودم در بر آید

خوشم به سنگدلیهای او که در و مرا دل از نه سنگ بود طاق شنیدن نیست
قال آنچه در مکتوب نو ووششم از جلد ثالث مینویسد که خواجه عالم صلی الله علیه و سلم بدو اسم مسمی است اینجها از عنایات او است که خلاف علوم علما و درائی معارف اولیا است و هر دو اسم مبارک محمد احمد در قرآن مجید است و بعضی مفسران بر آنند که طه نیز اسم مبارک او است و در حدیث دیگر آمده اَنَا اُسْمٰی عَلَی الْاَرْضِ بِحَدِّ وَفِی السَّمَاءِ بِاَحْمَد وَفِی النَّارِ بِحَمُودٍ و عَلَی الْعَرْشِ بِاَحَدٍ و در حدیث دیگر است اَنَا اَحْمَدُ بِلَا مِیْمٍ اَزِیْنِ بِرَدِّ وَ حدیث معلوم شد که احد هم نام مبارک او است که از احمد هم

تزدیک تر است و مقصود از این همه نامها ذات مبارک او است صلی الله علیه و سلم پس آنچه صاحب
مکتوب حقیقت محمدی را بجد بسیار نسبت کرده و حقیقت احمدی را بروح مطهر قرار داده
خلاف همه است و آنچه گفته که از تعیین جسدی آن حضرت صلی الله علیه و سلم بعد از هزار
سال هیچ اثر نماند غلط محض است و خلاف اجماع و حدیث و اتفاق همه بزرگان است که جسد
شریف انبیاء علیهم الصلوات و التسلیات در قبر بوسیده و بریزیده نشود و تعیین جسدی خواجیه
عالم صلی الله علیه و سلم همیشه بحال خود است و محمد احمد نام ذات مبارک او است و تن
آنحضرت صلی الله علیه و سلم صفت روح گرفته است **اقول** در نیکام اولاً عبارت
مکتوب نود و ششم از جلد ثالث که بخواجه هاشم کشمی شرف صدور یافته نقل میکنم حضرت
پیغمبر ما علیه و علی اله الصلوٰة و السلام مسمی بدو اسم است که هر دو اسم مبارک او در قرآن مجید
مسطور است فرمود محمد رسول الله و نیز فرمود در حکایت بشارت روح الله اسم الله محمد و هر
کدام این دو اسم مبارک را ولایت علیّه است ولایت محمدی هر چند ناغنی از مقام
محبوبیت او است علیه الصلوٰة و السلام اما انجا محبوبیت صرف کائن نیست مزجی از نشانه
مجیدیت نیز دارد اگرچه آن مخرج بالاصالت او را ثابت نباشد اما مانع مقام محبوبیت صرف
است و ولایت احمدی ناشی از محبوبیت صرف است که شایبه مجیدیت ندارد و این ولایت
از ولایت سابق پیش قدم است و یک مرحله بمطلوب نزدیک تر است و به مجیدیت مرغوب
چه محبوب هر چند در محبوبیت تمام تر بود استغنا و بی نیازی او را کاملتر باشد و در نظر محب
زیباتر و در آید در عنایت نماید و بیشتر محب را بخود جذب سازد و ضیفته و والد تر گرداند
نه تنها آفتم زیبای او است * بلای من زنا پرورای او است
مراد از بلا افراط عشق است که مطلوب عاشق است سبحان الله احمد عجب اسمی است

که مرکب از کلمه مقدسه احد است و از حلقه حرف میم که از غوا مضل سر را آهی جل نشانه
در عالم بیچون گنجایش ندارد که در عالم چون تعبیر از آن سر کنون بغیر از حلقه میم تو آنکه
اگر گنجایش میداشت حضرت حق سبحانه و تعالی به آن تعبیر میفرمود و احد احد است که
لا شریک له است و حلقه میم طوق عبودیت است که بنده ملازم مولی متمیز گردانیده است
پس بنده همان حلقه میم است و لفظ احد از برای تعظیم او آمده است و اظهار اختصاص
او کرده است علیه و علی آله الصلوٰه و السلام

چون نام نیست نام آور چه باشد ۛ مکرم تر بود از هر چه باشد
بعد از هزار سال که آنرا تا بشری نخواهد آمد در تغییر امور عظام معامله آن ولایت
باین ولایت کشید و ولایت محمدی بولایت احمدی انجامید و کار و بار از
دو طوق عبودیت بیک طوق رسید و بجای طوق تحسین ج حرف الف که رمزی
از رب او است متکلم گشت تا محمد احمد شد علیه و علی آله الصلوٰه و السلام بیا نشان آن
که دو طوق عبودیت عبارت از دو حلقه میم است که در اسم مبارک محمد صلی الله علیه
علیه و آله و صحبه و سلم و بارک اندراج یافته است تواند بود که آن دو طوق بشارت
بدو تعین او باشد علیه و علی آله الصلوٰه و السلام یکی از آن دو تعین ج بدی بغیری است
و دوم تعین روحی ملکی در تعین ج بدی هر چند بواسطه عرض موت فتور رفته بود تعین
روحی قوت گرفته اما اثر آن تعین باقی مانده بود و هزار سال بایست تا آن اثر نیز زایل شود
و نشانی از آن تعین نماند چون هزار سال آخر آمد و اثری از آن تعین نماند و یک
طوق عبودیت از آن دو طوق گسسته شد و زوالی و نقای به آن طاری گشت
الف الوهیت که آنرا در رنگ بقای باشد توان گفت بجای آن نبشست ناچار

محمد احمد گشت ولایت محمدی بولایت احمدی انتقال فرمود پس محمد صلی اللہ تعالیٰ علیہ الہ وصحبہ وسلم عبارت از دو تعین آمد و احمد کناست از یک تعین باشد پس این اسم بحضرت طلاق اقرب باشد و از عالم دور تر بود سوال فنا و بقا کہ مشائخ قرار داده اند و ولایت بان مربوط ساختہ بچہ معنی است و این فنا و بقا کہ در تعین محمدی گفتہ شد بکدام معنی جواب فنا و بقا کہ ولایت بہ آن مربوط است فنا و بقا شہودی است اگر فنا و زوال است ہائیکہ نظر است و اگر بقا و ثبات است ہم باعتبار نظر آنجا صفات بشری را استتار است نہ زوال و فنا ای این تعین اینچنین است بلکہ آنجا صفات بشری را زوال و جوئی متحقق است و انخلع از جسدی بروحی کان در جانب بقا اینجا نیز ہر چند بندہ حق نشود و از زندگی بر آید اما بحق نزدیکتر می افتد و محیط بیشتر پیدا میکند و از خود دور تر گشتہ احکام بشری از وی مسلوب تر میگردد و باید دانست کہ این عروج محمدی کہ مربوط با تنفای صفات بشریت ہر چند کار و بار و علیہ علی الصلوٰۃ و السلام بالاتر برد و بذروہ علیا رسانید و از کشاکش غیر و غیریت و ارباب دنیا محاطہ بر متبانی و علیہ علی الصلوٰۃ و السلام تنگ تر گشت و نور ہدایت او کہ بواسطہ مناسبت بشریت بود کمتر شد و توجہی کہ بحال این در پس ماندگان داشت قلت پیدا کرد و بکلیت بہ محبوبیت خود متوجہ شد و از اینجا است کہ بعد از ہزار سال ظلمات کفر و بدعت مستولی گشتہ است و نور اسلام سنت نقصان پیدا کردہ انتہی از عبارت معترض و شبہ مفهوم میشود و ہر دو شبہ مثل اعتراضہائی سابق ناشی است از عدم معرفت فن تصوف ۵

ہر عضو تنف ساوہ تر از عضو دیگر بود موی کہ بر اندام تو دیدیم کمر بود

شبہ اول محمد و احمد نام ذات مبارک است پس انچہ حقیقت محمدی

بجہد مبارک نسبت کرده حقیقت احمدی را بروح مطہر قرار داده خلاف ہمہ اشباح
 این است کہ این شبہ ناشی از نا فہمی محترض است سلنا کہ محمد و احمد نام ذات مبارک است
 صلی اللہ علیہ وسلم مگر حقیقت محمدی را بجہد مبارک نسبت کردن حقیقت احمدی را روح
 مطہر یعنی چہ مضمون عبارت را نا فہمیدہ شبہ بیان کردن باعث کمال تعجب است
شبہ دوم وجود شریف سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم در قبر پوشیدہ نہ شود
 از تشنہ این است کہ این نقساب مبنی بر فہم محترض است حاشا کہ حضرت مجد درج
 قائل بآن بودہ باشند بلکہ بضم سوال جواب تقریری در توضیح سخن ثناء و بقا بیان
 فرمودہ تا مسمی تعین جسدی و روحی ظاہر گردد و متعہد الب با اعتراض کشادن محمول
 بر نادانستگی است از معارف

صالح بزرہد و توبہ و تقوی مزین است ❖ چون نیست نیست نشہ او سیر و نیست
 حضرت مجد درج در رسالہ معارف لدنیہ فرماید فنا عبارت از نسیان مادون حق است
 سبحانہ بواسطہ استیلا شہودستی او جل ذکرہ بیان نش آنست کہ روح انسانی مَعَ مَا يَتَّخِذُهُ
 مِنَ الْمَلَائِكَةِ مِنَ السَّيْرِ وَالْخَفِيِّ وَالْأَخْفَى پیش از تعلق بہ بدن بصلانع خود جل
 علمی داشت و نحوئی از توجہ بہ نجنا بہ قدس او را تحقق بود و چون در ہنہا و او استعدا و ترقی
 ہنہا و ہو نہد و طہور آن استعدادات منوط بود و تعلق بہ بدن عنصری لاجرم اولاً او را صفات
 تعشق و محبت عطا فرمودند و روی او را ثانیاً باین پیکر ہیولانی گردانیدند و ارتباطی بوجہ
 کمال در اینہا پیدا آوردند پس روح بواسطہ این تعلق حی سبب کمال لطافت خویش خور
 درین محبوب ظلمانی گم ساخت و وجود خود را با تواہج آن دوری فانی گردانید لہذا البسیا
 از عقلا خود را غیر از جسد نمی انگازند و دورای جسد امری دیگر اثبات نمیکنند و حضرت

حق سبحانه که رحم الرحمن است از کمال محبت خویش با سئو انبیا که رحمتها ی عودا لمن
صلوة الله تعالی و تسلیما نه علی جمیعهم عموماً و علی اخصهم و خاصهم خصوصاً
ایشان را بجناب قدس خود دعوت فرمود و از ان تخلق ظلمانی منع نمود و قال الله سبحانه
قُلْ لِلّٰهِ کُفْرٌ زَهُّمَّ ہر کسی را کہ سعادت ازلی در کار گشت رجوع قہقری نمود و دواع
مودت عالم سفلی کرد و وی بجالم علوی آورد و ساعت فساعت محبت قدیم غلبه کرد
و دوستی حادث روی بزوال آورد تا آنکہ نسیان تام نسبت این محبوب ظلمانی میشد
و اثری از محبت او نماند این زمان فنای جسدی متحقق گشت و از دو خطوہ کہ درین
راہ اعتبار نموده اند کہ خطی تان و قد وصلت بہ یک خطوۃ بانجام
رسانید بعد از ان اگر بہ محض فضل نیردی جل سلطانہ ترقی از ان مقام واقع شود و روحی
می افتد در نسیان جو نفس روح و توابع وجودی و آنافا نای نسیان از ویادی پیدا کند
تا آنکہ خود را تمام نمیشناسد و خبر شہود حضرت واجب بوجود جل جلالہ را ہیچ نماند این نسیان
معبر بفنا روحی است کہ خطوہ دومئی است از ان خطوہ مقصود از فرو رفتن او بجالم
سفلی تحصیل این قسم اخیر قنابو و بدون آن این دولت میسر نمیشد اللہ العالی اعظم
فی ذلک غیر محقق علی کل اهل اللہ و ذلک البشر هو ان الروح لا بد
لہ نسیان نفسہ من شدۃ المحبۃ و کمال المودۃ مع الغیر و الحبۃ
کما تکون غلبتہا فی الشہادۃ لا تکون فی الغیب مثلاً فالنسیان
فی الشہادۃ کمال المحبۃ المفنی نفس لروح او لا شتم اعمدہ فی الغیب بقیۃ
نفسہ ثانیاً و هذا سر غامض لا یعرف الا الکابر من العبد فاعلم ان
پس این اعراض دین در از نفسی محمول بر بے خبری است از علم تصوف

لنظری در این باب
درین بر تالی ای اثر
پیشہ نیست از
سران است از ان
محبت و کمال بود
روح را با کمال بود
خود و غیرہ کہ از
دست دید و غیر
محبت چنانکہ در شہاد
ساخته درین
نسیان است
کمال محبت می باشد
کمال نفس روح
کمال را در غیب
قافی می گردد و در
قافی ثانوی است
قافی ثانوی است
معبد این سر
سر کبریا و غیرہ
نسیان در این
۱۴۱۸
۱۴۱۹

از خود ای بے خرا کنون که شدی سپر بر من جمع کن خاطر و چون روغن ازین شیر برآ
 خود نمائی است گزشتن زلبا سیکه تراست از ته پیرهن خویش چو تصویر برآ
قال در مکتوب دو سیت و شصتم از جلد اول مینویسد باید دانست که منصب نبوت
 ختم بر حضرت خاتم الرسل صلعم شده است اما از کمالات آن منصب طریق تبعیت است
 متابعان اورا متلی الله علیه وسلم نصیب کامل است این کمالات در طبقه صحابه بیشتر است
 و در تابعین نیز این دولت بر سبیل قلت سرایت کرده و با ستارا آورده و غلبه
 کمالات ولایت ظلی جلوه گر گشته اما امید است که بعد از مضی الف این دولت از سر نو باز
 گردد و غلبه شیوع پیدا کند و کمالات اصلی رو بظهور آورد و ظلی استتار پیدا کند و حضرت مهدی
 علیه الرضوان بظواهر و باطن مروج این نسبت علیه باشند و بر آن حیثیت که تبعیت همیشه
 باقی است و بعد از آنکه رو با ستارا آورده و غلبه کمالات ظلی جلوه گر گشته بر نقص پیش آمد
 و غلبه کردن لا است ظلی چه معنی دارد و بعد از مضی الف کمالات اصلی در سرتازه گردد و ظلی
 استتار پیدا کند و جهش حیثیت ازین عبارت همسری او با بنیاد پیا می شود **اقول**
 و در حدیث است خَيْرُ الْقُرُونِ قُرْنِي ثُمَّ الدِّينُ يَلْقُوهُمْ ثُمَّ الدِّينُ يَلْقُوهُمْ ثُمَّ الدِّينُ يَلْقُوهُمْ
 بعد خیر القرون انواع النواع بدعات شیوع یافتند چون در الف ثانی انشاء الله تعالی ظهور
 امام مهدی علیه السلام گردد و دین از سر نو زنده یابد از شرک و کفر و بدعات و دنیا پاک
 صاف گردد و از شعاع اسلام و اتباع سنت چار دهاک عالم متور گردد و این را بر همسری
 محمول کرده یا ده گویم بهانه شاید

ز شوخی پشت بر من کرده برو نمی آیم کنی گر جانب من پادرازان نیز بدارم
 با بزرگان دین همچنین بد بودن و بد گفتن چه حاصل

یک ناله مستانه ز جای نه شنیدیم. ویران شود آن شهر که میخانه ندارد
و هر کسی که صوفی نباشد کلام صوفی که فهمد متهم دانند و میگویم که جواب رساله شیخ عبد
به هدیه مجددیه ورد برزنجی در الکلام المنجی بر دایر اداست البرزنجی پرداخته ام و تخریر کردی
در فقه بوده است برای جوابش تخریرات فقه که بمقابل و ما بیان است کافل است
از من پرس که از دست او دلم چوین است. از و پرس که انگشتهاش پر خون است
رساله اسرار المناسک قشاشی از نظر فقه نگذاشته فاما وجه خصوصیت قشاشی مذکور
میشود که خالی از لطف نیست

خوبان هزار سنگ جفا بردم زدند. این همیشه رشاکسته هتوز از وفا پرست
قصه اش چنان است که چون حضرت سید ادم نبوری علیه الرحمة در کعبه رسیدند ششماه
اقامت نمودند و در بندت کشفیاتیکه از کعبه مکرمه ظاهر میشد گاهی بیان میکردند و در روز
فرمودند که چنین می بینم که این بیت طواف میکند حقیقت خود را و نورانیت او غالب است
بر نورانیت طالبان و درین اثنا بعضی پرسیدند که انسان فضل است یا کعبه فرمودند
که بر انسان هیچ چیز افضل نیست و درین ایام چیزی در معرفت فصلیت حقیقه و ماهیته
محمدی صلی الله علیه وسلم بر حقیقت و ماهیته کعبه برایشان ظاهر شده بود و در ورق نشسته
بودند و اصل حقائق محمدی و سایر انبیاء بر کعبه بیان میکردند علیهم الصلوٰة و السلام چنانچه
تفسیر این مطالب در تفسیر فاتحه مشروعا مبین نموده اند چون بعدینه منوره رسیدند
در و من مسجد مخصوص بایران می نشستند گاهی نزدیک حجه حضرت پیغمبر علیه الصلوٰة و السلام
حلقه نموده و مراقبه میکردند گاهی کلام میکردند و از کشفیات و لمحات و معارف خود بیان
میکردند اکثر اهل مدینه بایشان مخلص شدند و جمعی از طالبان مرید گشتند و طالبان بایران

ایشان واقعات خوب و احوالات نیک مشاہدہ میگردند بعضی از علماء ترک و ہندوئی ل
 بایشان مناظرہ کردہ آخر و خواب بشارت یافتند و دخل طریقہ شدند روز بروز شہرت
 و جمعیت بسیار میشد چندی از خادمان میدان شیخ قشاشی نیز اخلاص و زیدہ بعضے
 مرید شدند ازین شہرت و تفرقہ خادمانش قشاشی را حسد زیادہ شد و ہمیشہ پیش حاضران
 مجلس خود تا سف نمود و پیچ و تاب میخورد و میگفت کہ بپزید این شیخ ہندی را کہ نزد یک
 حجرہ حضرت پیغمبر علیہ الصلوٰۃ و السلام بی ادبی نمودہ ہمیشہ با مردم سخن میگوید و گاہی برآمد
 بہ حلقہ مراقبہ می نشیند و تکبیر اورا بینید کہ باملاقات ہم نکر و دعا گفتہ فرستاد آخر از فرط
 حسد و فکر آن بود کہ امانتی بایشان رساند تا شہرت ایشانرا کم کند چچ علایجی نیافت
 الا آنکہ کتا بہا پر از سوالات مشکل نوشتہ می فرستاد بنیت آنکہ اگر جوابی بگوید شاید نکته
 یا بد کہ بہر آن متخلف کند و اگر جواب نگوید با سم جہالت و نادانی مشہور سازد و روزی از
 توحید و مسئلہ ہر اوست سوالی نوشتہ فرستاد بنیت آنکہ اگر جواب بحسب ظاہر گوید اورا
 با صطلح اہل باطن رو کنم و اگر موافق صوفیہ پاسخ دہد اورا با صطلح شرعیہ جواب دہم حضرت
 شیخ برینت ہای جنبشہ و دہامہای شیطانیہ وی مطلع گردیدہ چچ کی را جواب مفصل نگفتند
 و عذر نمودند کہ من عربی نمیدانم تا جواب شافی بنویسم جواب این مسئلہ ما با قیل و قال
 در کتابہا نوشتہ اند بجواب ما حاجت نیست ازین علت از ایشان بچانہ یافت و در
 مجلسہا شہرت داد کہ فلان شیخ ہندی مردی جاہلی است چچ کی سوالہا را بجواب
 نتوانست گفت باز سوالی نوشت کہ ما شنیدہ ایم کہ شیخ شما کجہ را بر انبیا افضل گفتہ است
 شاید میگویی ایشان جواب نوشتند حاشا و کلا شیخ ما قدر سرہ کہ بعد دیوار را بحدی
 افضل گفتہ است بلکہ شیخ محی الدین عربی کشف خود ہمین دیوار را بر غیر انبیا افضل

یافتہ است و این قصہ در فتوحات یکہ مکتوب است اما عقیدہ ما آنست کہ بر نبیا علیہم
 الصلوٰۃ و التسلیمات بیچ چیز فضل نیست بلکہ ایشان افضل از بر کعبہ و مسودہ و در کعبہ
 و حقیقت محمدی و حقیقت کعبہ نوشته بودند و افضلیت حقیقت محمدی و حقانیت انبیا
 دیگر از حقیقت کعبہ ثابت نموده بودند طلبیدہ پیش ایشان خواندند رسولان رفتند نزد
 باز رسولان آمدند همان مسودہ را نقل نموده بروند چون شیخ قشاشی بیچ موقع طعن میناف
 خدشاتی چند در عبارت بر آورده بجای مسخوری نمود و بجہالت شہرت میداد و
 حضرت شیخ جیو در ہمین ایام کہ قرب رمضان بود نیت اعتکاف ابوعین کردند از شیخ الحرم
 حجرہ از حجرہ مسجد طلبیدند اتفاقا همان حجرہ قشاشی را کہ گاہ گاہ در وی می نشست کتاب
 او نیز همان جا بود با ایشان دادند ایشان درون حجرہ در نیا آمدند اما پیش دروازہ قشاش
 کشیدہ با فقرار اعتکاف نشستند چون این خبر بقشاشی رسانیدند کہ حجرہ ترا شیخ فلانی
 گرفته است و در مقام تو نشسته است آتش حسد در سینہ اش در گرفت پگاہ آمد قشاش ہمارا
 بینداخت فقرار را میخواست کہ براند نتوانست پس طعن و تشنیع نموده شیخ الحرم کس فستاد
 او جواب گفت مسجد ملک کسی نیست بلکہ جای مصلیان متکفانست ازین جواب نتوانست
 کہ ایشان را دور کند پس کجف و مجادلہ را پیش کرد تا بنیرار شوند و ازینجا بروند همان نقل مسودہ
 ایشان را بر آورد و گفت کہ چرا از مومنان سکوت کرد و حال آنکہ ایشان بر کعبہ افضل اند ایشان
 گفتند دین محل سکوت اولی است او گفت لا غلط کرده این حدیث صحیح است کہ من افضل
 از کعبہ یا کعبۃ اللہ ما اطیب ریحک و ما اعظم حرمتک المؤمن اعظم حرمة
 منک قشاشی گفت کہ در عبارت خود نویسی کہ ہر مومن افضل است بر کعبہ ایشان گفتند
 من نمی نویسم تا ہمہ علماء اتفاق نکنند حدیث و کلام ایشانرا پیش علماء و مفتی فرستادند

مفتی شافعی شیخ عبدالرحمان جنابری کرامت کرد و هیچ جواب نگفت و گفت شیخ قشاشی
غمو لا یکنز است همیشه فتنه و مشریت خواهد ورید بین مسلمة بنا حثه چه حاجت است درین باب سکوت
لازم است پیش مفتی روم حنفی المذهب که ابایزید افندی بوده است بروند و نیز در جواب
گفت درین باب سکوت اولی است اما این حدیث صحیح نیست بر تقدیر ثبوت مراد از
المؤمن اعظم مومن کمال است که انبیاء اند علیهم الصلوات و التسلیمات زیرا که لا ا
عهد از برای کمال می باشد پیش مدرسان بروند از ایشان ملا نافع که از علما ترک بود
جواب خوب داد که من خود را از سنگ فضل نمیدانم چه گونه بر کعبه که قبله عالمیاست افضل
دانیم و حال آنکه تعظیم و احترام او بر انبیاء و اولیاء فرض است و تعظیم هر مومن فرض نیست
بلکه استحباب است اگر مومن صالح باشد حدیث را نمودند گفت این حدیث منقول از
صحیحین نیست تا معتبر باشد و بر تقدیر ثبوتش مراد از مومن مومن کامل است که انبیاء
باشند هر مومن افضل نخواهد بود بعضی از مومنان از گاو و خریه تر اند و دیگر آنکه بر ما لازم نیست
بهر حدیث عمل کردن و عقیده گرفتن تا ثابت شود و علما قبول کنند خصوصاً درین مسئله
که باب عقائد است تا حدیث صحیح نباشد اعتماد نباید کرد و اما طالب علمان رومی شافعی
با مدرس بحث کردند که مومن چرا افضل باشد از کعبه قبول نداریم جمیع علما و صلحا جانب
کعبه شب روز سجده می کنند و بنیادی و ناله طواف میکنند و روی خود را بر خاک حرم
می مالند تا از طفیل و خنثیده خون با این همه خوار می گوییم که همه فضل از کعبه ایم آنچه
عقل است و چه انصاف است مدرس گفت لا مومن کل فضل است ما تو فضل نیستی تم
هر که بر کعبه افضل است سجده و طواف را لا امر الله میکند اگر امر میکرد و جانب این گنبد همین
طرف سجده می کردیم سجده لا امر الله است نه از جهت افضلیت طالب علم گفت پس سجده

ملائکہ حضرت آدم را الامر اللہ باشد و سجود الیہ افضل نباشد برین تقدیر حضرت آدم بر ملائکہ
 افضل نباشد بلکه ساجد بر سجود الیہ افضل باشد ازین لازم می آید کہ ملائکہ بر انبیاء افضل باشند
 و این مذہب معتزله است مذہب بنی انصاری کہ سجود الیہ افضل است بر ساجد مدرسن همین
 قدر گفت شاید کہ این قاعده کلیہ نباشد و سکوت کرد و عرض آنکہ میان طالب علمان
 و علمای بختها پیدا شد و گفت گوی و شهر منتشر گشت آخر چون علمای و مفتیان تقویت
 قول حضرت جیوراکر و مذہب قشاشی ترسیدند کہ ترک کرد اما تعصب عداوت کی می گذارد
 کہ سخن او پس ماند شیخ قشاشی از خجالت و محب سرخ و زرد میشد حضرت جیوراکر ہم نمی بودند
 و میگفتند اگر مراد تو از کعبہ همین بنا و احوال است هیچ کس قف نمیکند کہ مومن از سنگ
 افضل نباشد و اگر مراد تو از کعبہ قبلہ اصل کعبہ حقیقت است اوست ناچار و فضیلت است
 سکوت میکنم قشاشی گفت کعبہ نیست الا همین بنا و دیوار دیگر را نمیدانم ما تو و ہمراہ
 مجلس از کعبہ افضل ایم حضرت جیوراکر قسم نموده فرمودند یا شیخ غلاف کعبہ را بتبرکی می برند
 چاه شمارا کسی تبرک یخیزد ازین قسم و متابہ در قہر و غضب شد و درون حجرہ رفت
 و انصراف چون علمای و مفتیان تقویت کلام حضرت جیوراکر کردند بلکه بر سکوت ایشان تحقیق
 نمودند و شیخ محرم و اعوان و خدا و مان حرم اکثر اہل مسجد مخلص بودند هیچ علایق نتوانستند کرد
 الا اگر حکمی بدست او بود و فتنے را بیشتر میکرد و امانت میرسانید همان مثل کہ خدا تعالی
 نگهبان غریبان است هیچ یک سر مو امانت نتوانست کرد بلکه خودش شرمندہ و ملعون
 اہل مدینہ شد حسد و عداوت او بین خاص اہل عام ظاہر گشت بعد ازین یک نیم ما حضرت
 جیوراکر قید حیات بودند از جانب قشاشی آوازی و حرکتی و سوالی هیچ ظاہر نشد زیرا کہ
 بعد اوت مشہور غیبی کس سخن او را قبول نمیکرد و بعد وفات حضرت جیوراکر قشاشی را از نو

در رد کلام حضرت جیو که حاصل عایک و رقی است باقی همه مکر و عبث و کذب افترا و کج فہمی است لیکن سالہ خود را بر اہل مدینہ نہ نمود زیرا کہ ایشان حسد و عداوت اورا ویت ^{حقیقت} کلام جیو را مبدل کنند اما رسالہ را بہ پنهانی بہ ہندیان می نمود و نوشتہ می داد و اعانت خرچی میکرد و بعد بواسطت جوی می نمود بدین جہ بعضی ہندیان انہی را وسیلہ یافتند و با سہم عداوت شیخ با اولاد اقات می کردند و حجرہ و طعام می یافتند و رسالہ اورا نوشتہ منتشر میکردند در سال مہتم از وفات حضرت ایشان شیخ سورتی شطاریہ مقابلہ از دشمنان طریقہ نمود و رسالہ خود را بمحایرہ علما و را آورد و حقیقت انحال را ظاہر ساخت ملا نافع کہ علم علما و مدینہ منورہ بود رسالہ را دید و مضمون رسالہ را بجا خزان تقریر کرد و در مسجد جمعی از مخلصان قشاشی نشستہ بودند بہ تہجیم طایرہ فاستند ملا نافع افندی استادہ ماند و ایشان را مخاطب نمود کہ فلانی رسالہ برد رسالہ شیخ شما نوشتہ است از انجا ملا عنایت اشہر جواب داد بلی در مکہ از ایشان تحقیق کردہ ام حق جانب حضرت جیو است شیخ قشاشی سہو کردہ است و اعتراضہای بی محل نمودہ اکنون تقریر را با انجام رسانم و سمنذ قلم را در پی ہفتوا تش نہ دو انم

گر مست در جفا دل و همچنان من ۛ شرمندہ ام کہ حوصلہ محنت نہ ماند دست بہ دعا بردارم کہ او تعالی او را بجزائی این یاوہ گوئہا ش و طعن تشنیع بزرگان دین ہر انچہ مقتضای عدست فرماید

آن کشتہ هیچ حق محبت ادا نکرد ۛ کز بہر دست و بازوی قاتل و عاقل و

مناجات بدو گاہ و بہ عطیات ہتموسل بزرگان نقشبند علیہم التسلیمات

نہا دنداجسن بے مثال	بر آتے کرے تا بد جالت
بحق سرورارض و سملوات	بچشم نورین جلوہ ذات
بصدق سانی صدیق اکبر	بلمان حقیقت یاب داور
بنور قاسم نیکو سرشتہ	بصدق جعفر والا خجستہ
بحق بایزید پیر بسطام	بحق بوخشن نیکو سر انجام
بخواجه بوعلی پیر کامل	بہ یوسف داشت کو آئینہ سان
بہ عبدالخالق ارشاد ایجاد	بخواجه عارف توحید بنیاد
بہ محمودیکہ از سرار باری	شدہ وردہر بحر فیض جاری
بحق فیض آن خواجہ عزیزان	زبان او ز وحدت نکتہ ریزان
بہ آن بابا ساسی پیر حق بین	دلش جوہر کشر آئینہ دین
بہ آن سید امیر پیر عارف	کہ بود از نکتہ های راز واقف
الحی از فیوض پیر پیران	کہ بہت او دستگیر دستگیران
بہاء الدین چو باب فیض کشاد	درون عالمی شد وحدت ایجاد
از وسر حقیقت را پناہ	وزو توحید حق را دستگاہ
بعالم تافت ز دخور شید ہلر	ناید سینہ ہا سر مشق انوار
بہ اوزید خطاب نقشبندی	کہ میدارد بعرقان ارجمندی
گشت بر لوح دل نقشش ہلر	بہر سو جلوہ آرا گشت انوار

<p> زبان من ز وحدت باز گردید کہ در عالم فشانداو عطر اسرار کہ دستش بود از اسرار کاشف کہ چشمش بود و انعم محو انوار وز و لا مقام اجنبی لبش گویای اسرار طریقت دلش از نور عرفانی جلا خیزد حقائق راز بانس بود کاشف عیان میکرد اسرار ولایت حقیقت کیش عالم عبید باقی تنش سیاح صحرائ طریقت کہ بود او عارف راز نهانی بہ ابواب حقیقت نکتہ جوی تماشایین النور تقدس کہ بود او حافظ اسرار قیوم کز ایشان قصر ایمان شد مشید بچرخ زہد و تقوی ماہ تابان کز و سر سبز شد باغ ولایت کہ جانش بود محو سنی ہو </p>	<p> بدل تا نقش بند راز گردید بہ آن خواجہ علاء الدین عطار بہ آن یعقوب چرخ پیر عارف بہ آن خواجہ عبید اللہ احرار از وریب طریق نقش بندی دلش وریای النور حقیقت محمد زابد آن پیر صفا خیر بہ ویش محمد کز محارف بہ آن خواجہ محمد کز ہدایت بہ آن سرمست نشہ ختم ساقی دلش سیاح وریای حقیقت بہ النور محمد دال فثانی بہ اسرار ولایت راز گوئی دلش از لوحہ آفاق و انفس با دراکات جان خواجہ معصوم بہ سیف الدین و آن نور محمد بہ آن منظر کہ بودہ جانجامان بہ عبد اللہ آن بحر ہدایت بہ سعد اللہ آن پیر ملک خو </p>
--	--

<p>دش جو ہر شس راز حقیقت زبانش مطلع اسرار سبحان دل و جانم ز عشق خویش بگدا بر این گہا سائے باغ زاہدیت درون از نور خود جو ہر شاکن بزلف مکر شیطان مبتلا یم بصد خواری بروئے خاک غلیلید ز آہ و بچہ ورودل نالہ کارم بن مویکم ہزاران برق افروخت شرر بر خاک چون برقی طلپیدہ ز نخلت ہا نمودہ رنگ دروم نگاہے بر غزالان دارم امروز ز من کا بیسے ٹکڑو کردن نیامد ازین دستم بہ سوی آسمانت ز فضل تست یارب کارم نیک خدا یا بودہ ام سرست عصیان ببین کار ہوس انگیزے من کشاز دست و پای من غل و بند زودیدہ اشک خون نابی بریزد</p>	<p>بر آن اشرف علی پیر طریقت دل او مخزن انوار سبحان بحق این وفا کیشان جانبار بر این مستان بزم شادیت الہی سینہ ام آئینہ زاکن الہی من بغفلت اشتہا یم دل من از می غفلت چونو شید ز عصیان در دل خود شرمسارم شرر ہای خجالت سینہ ام سوخت بیراشک کہ از چشم چکپیدہ گناہانے کہ من دانستہ کردم ز حیرانی پریشان کارم امروز ز من جز خفتن و خوردن نیامد تمنا یم ز لطف بیکر آنست بلطف احتیاجی دارم اینک خدا یا عاجزم از دست عصیان ببین کردار عصیان خیرے من مراد غفلت و عصیان پسند بر این عاجز بدہ دستی کہ خیزد</p>
--	--

<p> یہ آید سوئے تو افتان و خیزان امیدم باشد از فیضت ہزاران طیان چون برق از سوزش دلم را ز عشق این دان جانم تھی ساز دلم محور موزِ ناز گردان چراغ معرفت بر سینہ بر کن ضمیم کن تھی از ماسوایت مراد عشق خود و محمور گردان خیال ماسوخی باشد نہ مارا خدا یا بر دلم بکشا ی راہی خدا یا کن نگاہ لطف بر من و ما غم رانہ باشد جز خیالت ول عاجز بر نگ بکشا طیان بجان عاجز برق تنویر </p>	<p> ز دام مکر شیطانی گریزان بن زابر عنایت قطرہ باران چراغ طور گردان حاصلم را سہرمن کن بہ عشق خود جنون تاز زبانم ترجمان راز گردان بہر مویم تجلی پر شرر کن دلم پر کن ز سر نہکتہ زایت دلم دریا و خود سرور گردان ز بالم کن سبجہ آتشکارا نگاہی آزرودارم نگاہی ازین ماؤ منی مگذار در من حدیث نفس من باشد و صلت رگ عرفان من چون برقی بکشا دلش را کن بدام قدس تسخیر </p>
---	---

————— ❦ —————

احمد مدد المنة کہ کتاب انوار اچھا از تصنیفات سرآمد فضلا مولانا وکیل احمد صاحب المدد
باتہام جناب مولوی حافظ محمد عبدالاحد صاحب مطبع مجتہدی واقع دہلی طبع گردید فقط
ماہ رمضان المبارک سنہ ۱۳۸۴ھ

فہرست اتوار حمیدہ تصنیف مولوی کلیل احمد پوری نقشبند مجددی

صفحہ	مضمون
۲	خطبہ
۳	وجہ تالیف
۴	وعید شدید در باب امانت اولیاء اللہ قدس سرہ
۵	نقل انگلشتری ذوالنون مصری رحمہ اللہ
۶	اشتباه کہ بزرگان دین را چہ عوام نام نہ گویند مع جواب
۷	اشتباه در اہلہار مقالات شورا نگینز متقدیان بن اچہ نفع و در کتمان کلام ضرر مع جواب
۸	اشتباه جماعت منکرین چہ البزاز سیدند مع جواب
۹	اشتباه بعضا ز منکرین بہ صلاح موصوف اند مع جواب
۱۰	اشتباه ہا و نین این جماعت چہ دیگران شدند مع جواب
۱۱	توجیہ کلام بزرگان بن ح
۱۲	خفا کے جہانگیر پادشاہ
۱۳	تحقیق مجدد الف ثانی -
۱۵	تحقیق علوم و معارف
۲۲	تحقیق ولایت ابراہیمی
۲۵	ولایت محمدی و ولایت موسوی و محبت و محبوبیت
۲۷	تعیین و جودی

صحت نامه ہدیہ مجددیہ

صفحہ	۴	غلط	صحیح
۲	۵	ناز شکوہ	ناز شکوہ
۶	۱۳	اشارات	اشارات
۱۳	۲	بیش	پیش
"	۱۵	نفر	ولفر
۱۴	۸	دیگرے	دیگرے
۱۵	۳	یواقیت	ایواقیت
۲۰	۱۳	بیارائید	بیارامند
۲۱	۸	بدانند	انبیادانند
۲۲	۱۵	مگر نبود	مگر بود
"	۲۴	مرادر	مراورا
۲۳	۱۱	دوست	دوست است
۲۵	۱۶	نہمائی	نعمائی
۲۶	۳	نعمت باشد	نعمت باشد و شکر نعمت بامو باشد پس از ظہارت
۲۹	۱	خلقنی	خلقنی و زرقنی
"	۱۱	الافکار	الانکار
۳۰	۱۸	خطیرو	حظیرہ
۳۴	۱۲	اگر	اگرچہ
"	۱۴	بخشہ	بخشیتہ
۳۸	۱	اگر	اگرچہ
"	۶	شد	باشد
۳۹	۵	تالیخ	تالیخ لہ
"	۸	عقد	عقائد
۴۴	۷	فرو	نرو

صفحہ	۴	غلط	صحیح
۴۷	۳	الاتحاد	الاتحاد بل شبہ الاتحاد
۵۵	۱	سرد	سرہ گفتہ
۵۶	۲	مشرک	شرک
۶۶	۶	خیر	خیر
"	۱۰	ایمانم	ایمانم
۷۱	۱	رجید	لمجود
"	۱۱	مصباح	مصباح الاتوال
۷۳	۳	آنگہ	آنکہ
۷۵	۱۲	اووا	اورا
۸۰	۱۸	نجشی	مخشی
۸۹	۴	خلق	خلق
۹۳	۱۲	اوستادنا	استادنا
۹۵	۱	وصحابہ	دور زمان صحابہ
"	۲	واچشتیہ	و اچشتیہ کثیر اللہ اول
۱۰۶	۷	ایراوت	ایراوات
۱۰۹	۱۵	آستہ	آستہ
۱۱۰	۱	الرزائل	الرزائل
۱۱۲	۱۲	ہدایت	ہدایت
"	۱۹	حضرت	مقولہ حضرت
۱۲۱	۳	مجاہدات	و مجاہدات
"	۱۱	ازین	ازین راہ
۱۲۷	۱۸	نوششتہ	ناقص نوششتہ
۱۲۸	۲	مقریان	مقریان
"	۱۲	معاملہ	و معاملہ
۱۳۶	۱۴	اطمینان	اطمینان نفس

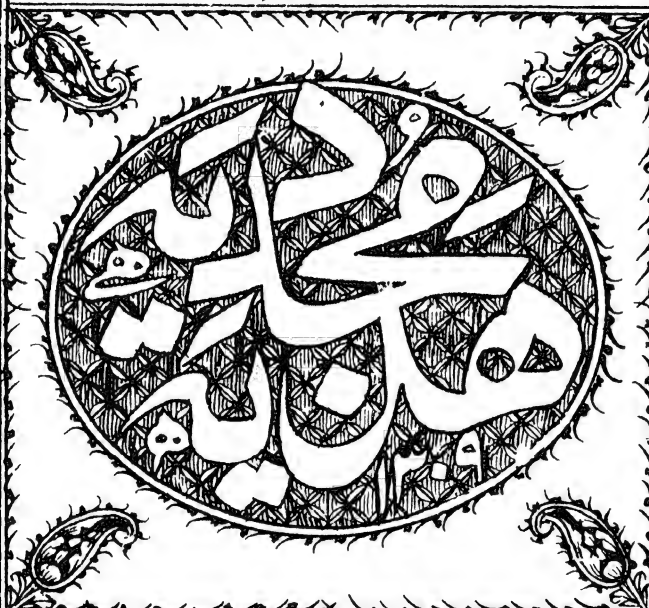
صفحہ	غلط	صحیح	صفحہ	غلط	صحیح
۱۳۹	۹	اطاعت عین	۱۳۹	۱۲	صبر
۱۴۰	۲	ریاضت	۱۹۳	۱۳	محبستے
۱۴۱	۸	شرط	۱۹۵	۹	پارسل
۱۴۲	۱۵	ظاہر شد	۱۹۶	۵	محال
۱۴۳	۱۹	منکہ	۲۰۱	۵	شد
۱۴۴	۴	زغیر	۲۰۲	۱۱	یاعبد
۱۴۵	۸	بر	۲۰۹	۱۳	تخسیر
۱۴۶	۹	متوازی	۲۱۰	۲	پیر
۱۴۷	۱۶	الکرا	۲۱۲	۱۰	برہر
۱۴۸	۴	الکرا	۲۱۳	۱۳	آری
۱۴۹	۱۴	الہی	۲۱۴	۲۰	گرد
۱۵۰	۲	والمعرفة والمتعلقة	۲۱۵	۱۶	بامردان
۱۵۱	۱۱	میدان	۲۲۱	۱۴	نیافتند
۱۵۲	۴	المحض	۲۲۲	۳	در راه اصلاح
۱۵۳	۲	یا اسہ	۲۲۳	۸	سیر
۱۵۴	۴	داولش	۲۲۴	۱۵	ندہن
۱۵۵	۶	افرد	۲۲۵	۱	گرد
۱۵۶	۱	نزیبہ	۲۲۶	۹	سیکنم
۱۵۷	۱۳	آتہ	۲۳۰	۲	نشاید
۱۵۸	۳	تقبلہ	۲۳۱	۱۹	اورا
۱۵۹	۸	تہجہ	۲۴۰	۲۰	در
۱۶۰	۱۲	برہائی			
۱۶۱	۴	بجٹ			

صفحه	غلط	صحیح	صفحه	غلط	صحیح
۲۴۱	وصفانند	۲	۳۲۴	گیر بیان	صحیح
۲۴۳	را	۱۲	۳۲۵	هو	هو
۲۴۶	ابتدا و مذکر	۲	۳۲۷	مشارت	اشارت
۲۵۵	یلهیم	۱۰	۳۲۸	مادت	تادت
۲۶۹	گو	۱۹	۳۲۹	اهتزاز	اهتزاز
۲۷۱	واسط	۶	صحت بنا حاشیه پیچیده		
۲۷۲	ودر	۱۳			
۲۷۸	نداشت	۱۹	صفحه	غلط	صحیح
۲۸۳	مقاصد	۱	۸	۱۶۴	۲۲۲
۲۸۴	در ظاهر	۲	۱۱	اسلام	سلام
"	بدرجه	۶	"	گفته	گفت
۲۸۸	دور است	۵	"	۱۲۷	۱۶۷
"	قال	۱۲	۱۲	الربا	الربا
۲۸۹	درین صورت	۳	۱۵	۹۷۲	۹۷۲
"	مریات	۵	۱۹	قرص	دو قرص
"	خطا	۱۸	۲۴	غرامت	نرم
۲۹۰	غلیط	۱	"	غرم	غرامت
۲۹۵	الایهی	۵	"	علت	عدت
۳۰۱	تقدیر سکر	۱۶	۲۸	شرعی است	عده شرعی است
۳۰۵	نشانند	۲۰	۳۳	نمی نشود	نمی شود
۳۰۶	انکشف	۲	"	ابن دب	ابن درید
"	اثر	۵	۳۹	۳۸۰	۲۹۰
"	فاتا و	۶	"	صولی	أصولی
۳۱۲	بشرش	۸	۴۰	چسیت	نیمت
۳۱۳	سر حشیه	۱۰			

صفحه	خط	صحیح	صفحه	خط	صحیح
۴۲	۲۴	نرخان سیت	نرخان است	۱۵۰	۲
۴۳	۵	معنی	یعنی	۱۶۲	۱
۴۶	۱۲	کر	سکر	"	۲
۴۷	۱	له	ء	"	۴
"	۵	شا اتحاد	شبه اتحاد	۱۷۷	۳
"	۱۸	ه	ه	۱۷۸	۱
"	۲۳	شود	شود که	۱۸۶	۱۳
۴۹	۲۲	استادان	استادند	۲۳۲	۴
۵۱	۴	قرمات	قریات	۲۷۱	۴
"	۲۴	لو	او	"	۱۷
۵۵	۲۷	زبد	زید	۲۷۳	۱۹
۵۹	۳	وانسته	دوخته عام از یک بران	۲۷۴	۱۶
			ثواب ترسب نشو یا شد	۲۸۲	۶
			مثل میان و فضل کلی	۲۸۵	۲
			مبارت از کثرت زیادتی	۲۹۰	۱
"	"	"	ثواب استند	۳۱۱	۳
۶۶	۵	در	فی	۳۱۴	۲۶
۷۱	۸	شوی	شود	۳۱۵	۱۴
۷۴	۱	۲۶۷	۲۶۷	۳۲۵	۳
۷۶	۴	که	لکه	۳۳۱	۱۲
۷۷	۵	فصوص	فصوص	"	۱۶
۷۸	۱	ریا	ریا	"	۱۷
۷۹	۱۰	کر اگر تیره شد	اگر تیره شد		
۸۰		یا حرو	ریا حرو		
۸۱	۱۱	باشه	نکاح شسته		
"	۲۱	برقعه	زرقعه		

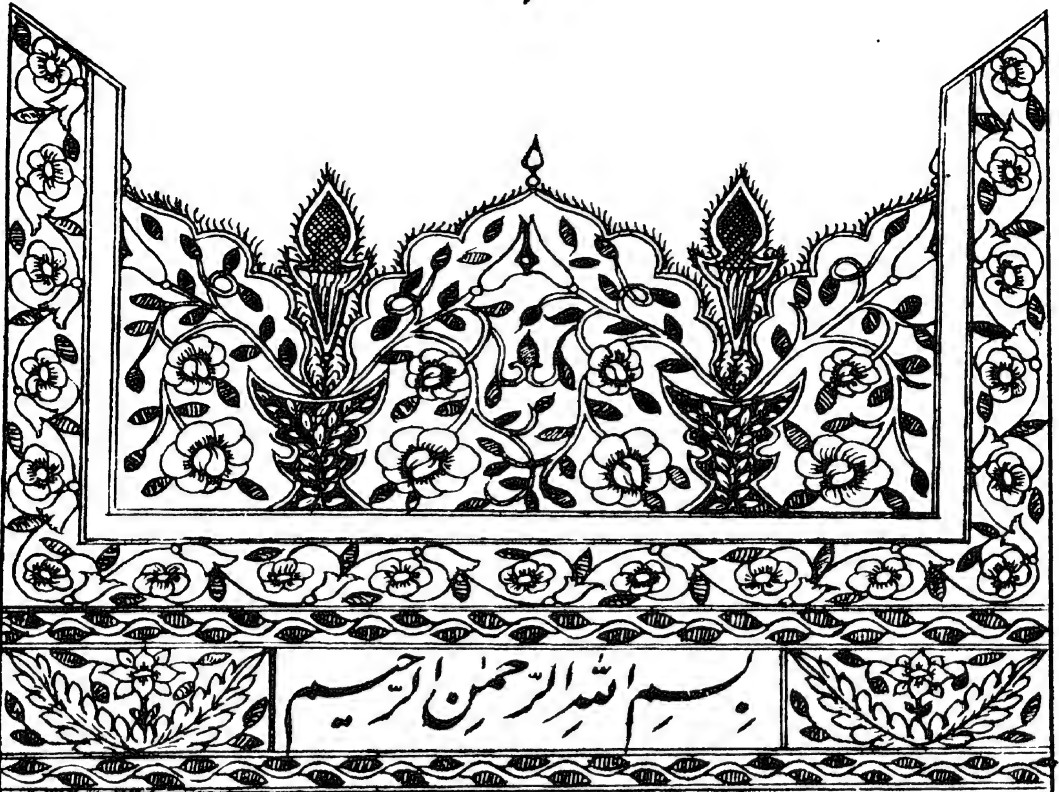
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُ إِلَهٌ مَرْتَبَةٌ وَمِنْ أَلَمِينَ

در برهه چو شمشاد بارگاه و کبریا که درین انجمن غنی از قرآن کتاب کتاب گلزار احمد است

استاد علمیه و افاضه حضرت آیت الله العظمیٰ خراسانی قدس سره و کمال اسکنان و افاضه حضرت آیت الله العظمیٰ خراسانی قدس سره و کمال اسکنان و افاضه حضرت آیت الله العظمیٰ خراسانی قدس سره و کمال اسکنان

مطبع و دایره مطبوعه
 در محبت و اوج مطبوعه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمد ذاتیکہ مظاہر کو فی رائیئہ تجلیاتِ حقیقتِ محمدیہ سائنہ و شکرِ مدعیہ شارِقِ ذرّت
 عالمِ ناسوت را از خورشیدِ لاہوتِ حقیقتِ احمدیہ تافہ را بہ عروسِ غیبِ ہوتِ انپردہ
 قابضہ بقاشیدہ و نثارِ حقائی اتحاد را پیرایہ عالمِ شہادتِ بخشیدہ آزل پردہ ایت از
 جلوہ خستین گنجینہ ذات او و آبدوزِ نزلتِ از لا انتہائے دراج صفات او حالِ جلالت
 از انار شکوہ ظہور او و مقامِ جلوہ است از تجلی کدہ نور او و تفائے بحت فقرِ حقیقی ست
 و سواد الوجہ فی الدارین جوع بسوئے عدم صلی در بار گاہِ فعیش سکر انبساط آرد
 و صحو بعد غیبت و زوال احساس عارف را با عالمِ ساس مارد غیبتِ آئینہ ایت از جلالت
 انوار او و قبض و بسط نرہتکدہ ایت از گلشنستان اسرار او تا خیالات بطون را و آئینہ
 ہائے ارواح کشیدہ مقاماتِ لایعینہ بہ تعینات رسیدہ الہی حرفے از شنائے

بے منتہائے تو بر زبانِ خویش نمی آرم کمالِ عجز و فراوانی از شنائی تو بر تو می پیام

بیت آنجا که کمالِ کبر پائے تو بود | عالم نئے از بحر عطائے تو بود

مارِ چپِ حمد و شنائے تو بود | هم حمد و شنائے تو منراے تو بود

وقت مر رسو لے کہ دیرائی حقیقت قطره است از متوج شہودش و تجلی گاہِ فخر
 ذرہ است از صیقل طرازی و جودش پیکرش زلہور است در مظاہر حقائق امکانی
 و ذلش جوہر است از گنجینہ نہانی خلوت سرمدی نعمہ است از اغنون حقیقتش
 و نوائی کن اشارت است از عشرت مکہ معرفتش نہالِ وجودِ آرائش بوستانِ کائنات
 گل شہود و ادب پیلایہ گلزار تجلیات مشاہد کمالش شہادت گاہ شہاد اطلاق و نہاد
 بازارِ لہورش تجلی فروزش جواہر اشراق صیقل گری لمعات انظارش جوہر نامی شمیر
 امکانی و آئینہ خیزی اشعات توجہ اش خورشید بار مطلع اکوانی گوہر است کہ میتان
 کن بجوہر نامش باریدہ و مشرقیت کہ آفتاب احدیہ از منظرش دخیلہ عالمِ اجمال
 خلوت گاہ شاہ کمال است و عالم تفصیل جلوت کدہ لہور جمال آواز اکابر اتیانش در
 ہر صدی شخصی پدید آید کہ تجدید دین متین فرماید و مگر ہی از احوال پرخت لال
 عالم و عالمیان کفاید نقوس آلِ اہلارش در سخن گاہ ملکوت چندان گوشہ
 کلاہ نہ شکستہ اند کہ سیائی نورانیان جبین سائی بار گاہ شان نتوان گردید و ذوات
 اصحابش در تجلی گاہ تقدیس آن قدر سرکشیدہ اند کہ دید روحانیان را بخار کف پاتی
 این بزرگواران جلا نخواہد بخشید اما بعد فقیر حقیر وکیل احمد سکندر پوری
 نقشبندی مجددی عفا عنہ ربہ بلطفہ السرمی می گوید کہ بر مریائی ضائر اولو الابصار
 مگر قبس اشراقات علم و کمال اند مختفی نخواہد بود کہ آفتاب فیضان مبدہ فیاض تالمعین

معاونِ قلبِ انسانی گردیده ہر جوہر مقتضائی صفا طینتی خویش در بازارِ کمال تابیدہ
آنرا کہ در نگارستانِ ازل نو بنیش داده اند از لمعات آن آفتاب عالم تاب و خورشید
و کسے را کہ در شیاق التفاتی کردہ اند از ضیائی مہر انجلائی باطنش آفاقِ نور گردیدہ
مصدقِ این ذاتِ تقدس بآبِ کما لیت انتساب سلطانِ طریقت بر مانِ حقیقت
مہبطِ انوارِ الہی موردِ برکاتِ نامتناہی امامِ ربانی حضرت شیخ احمد ہندی
مجددِ اہلِ ثمانی علیہ الرحمۃ است کہ از ظہور انکشافِ صبحِ شعور در آفتابِ انوار
تقدیسِ بودہ و ہر جلوۃِ انوارِ تقدس کہ در دیدۃِ تکیوں مخفی بود از آئینۃِ خویش و انوارِ

قصیدہ

<p>ز ہی نیالِ تو مرآتِ قدس نورانی لوامعِ دلِ تو نور بارِ صبح و جود نگارِ صورتِ تو کارِ نامہٗ احیاء خمیرِ پایۂ تو آبِ وزنگِ نورِ بستا دقائقِ تو ہم آوازِ لوحِ محفوظ است و میکہ نوِ خمیرِ تو لمعہ ریزان شد ہوایِ مقدمِ تو صبحِ جنتِ فردوس نسیمِ گلشنِ فیضِ تو مایۂ اشباح شہودِ از رخِ تو رازِ دانِ لطفیکے ثباتِ کونِ ز تکیوںِ تو بستا پایہ ز ہی جمالِ تو الماعِ آفتابِ قدیم</p>	<p>خہی جمالِ تو مصباحِ نورِ یزدانی سواطعِ رخِ تو آفتابِ عرفانی صریرِ خامۂ تو نقشِ بندِ اکوانے ضمیرِ پاکِ تو مرآتِ رازِ حقانی حقائقِ تو ہم آہنگِ رازِ قدرانی خردِ چو دیدۂ خفاشِ گشتِ ظلمانی در آئی محملِ تو عندِ لیبِ صنوانے شمیمِ گیسوئے خلقِ تو طبعِ روحانی وجودِ از دلِ تو محوِ سز و جدانے ابدِ شکوہِ ز ظلمِ تو جوہرِ عرفانی خہی جلالِ تو اشراقِ نورِ جمسانی</p>
---	--

تکلم تو فواسج از ترانه کن
 رموز کو حوض غیبی عیان فیض منش
 لموع نیر فیض تو لمعہ اشراق
 بآن خدائے که در کارگاه لم یزلے
 بلعہ ریزی اشراق تیز زہن عقول
 بہ سطح باطن و قعر محدب افلاک
 بعقل نقش طرازی کہ بصفائح خاک
 بصانعی که کشد بر لوح صلاب
 بجوش تلبیہ محران بیت اللہ
 بگرمی لمعات شرار سوزش عشق
 کہ ذات است ز مشکوٰۃ احمر مل
 مقام پاک تو اوزنگ کعبہ دیدار
 مقاصد تو تحیر و مزاج عقول
 بکافہ فیض تو اشراق آفتاب کمال
 محاکات تو کہ رموز کتاب محفوظ است
 معاقدت ہلکی عقدائے لایخل
 کسی راز تو پی می برد بسالم کون
 شہا بہ بین بل من کہ نسخہ عصیان
 دمی نگاہ بجن بر عبا سینه من

تبسم تو شکر خند صبح مکانی
 خطاب تو ریح آمد مہام ربانی
 سطوع اختر خلق تو لطف یزدانی
 گزید جوہر ذات بشرف روحانی
 کہ کارگاہ جہان رکند نورانی
 کہ سقف گشتہ باوج خیام اکوانی
 کشید از قلم منع نقش بلدانے
 شیون متقلبات طباع دلدانی
 بزہدینتی عاکفان لبنانی
 بشوخی ازلی جمال نورانی
 فروغ بخش دل کائنات امکانی
 مسیر قدس تو افراشت بزم یزدانی
 مطالب تو دقایق فروش یونانی
 فروغ روی تو خوشید نور سجانی
 بکربطبع خرد غون زنگار معانی
 غوامض تو تحیر فروش لقمانی
 گشت مرشسانس موز قرآنی
 بود ظہور علامات لوح پیشانی
 کہ تابدا نیک پر نور ضو عرفانی

پای فکرت بمنزل محنی تواند رسید **اللَّهُمَّ احْفَظْنَا مِنَ الْإِسْتِغَالِ بِالْمَدَاهِ**
وَأَرِنَا حَقَاقِ الْأَشْيَاءِ كَمَا هِيَ **ه**

آه شب و گریه سحر کلام ده
انگه پی خود ز خود بخود را هم ده

یارِ دل پاک و جان آگاہم ده
در راهِ خود امل ز خودم بخود سخن

مقدمہ در بیان بعض امور ضروریہ

امراؤل علم حقیقت طلیست کزان به اسرار علوم شرعیہ پی می برند چہ این علم
 باطنست مرعوم نظم ہر تہ را و تا آنکہ از آب زلال فیض الہی سیراب نگردد قطرہ
 ازین بکام احدی نہ ریزند کار ہر کس نیست کہ گامی دین گلشن جاوید بہار نہ
 یاد دین بحر ناپید انا غوطہ زند پس فضل علوم باشد و عن الحسن قال قال
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لکل ائیم ظہر و بطن مراد اینست
 کہ برای ہر آیت ظہرت کہ بار باب علم ظاہر از معاش ظاہر گردد و اسرار است کہ
 بران ارباب حقائق مطلع شوند آخر ج ابو نعیم عن ابن مسعود قال ان
 القرآن انزل علی سبعۃ احرف مافیہا حرف الا کہ ظہر و بطن
 وان علی بن ابی طالب عنده من علم الظاہر والباطن واخرج
 الذیلم فی مسند الفردوس بسند مسلسل من طریق محمد بن عثمان
 عن عبد الواحد بن زید عن الحسن عن حذیفہ مرفوعا سالت جبریل
 عن علم الباطن ما هو فقال قال اللہ هو سر بیفی و بین الحجاب

۱۱۔ لکھنؤ میں پیدا ہوئے

الَّذِي تَرِيدُونَ وَإِنَّمَا عَنِ الْعِلْمِ بِاللَّهِ تَعَالَى قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ لَيْسَ الْعِلْمُ بِكَثْرَةِ
 الرِّوَايَةِ إِنَّمَا الْعِلْمُ الْخَشْيَةُ وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّمَا الْعِلْمُ نُورٌ يَقْضِيهِ اللَّهُ فِي الْقُلُوبِ
 علماء باطن علم باطن ابر کتاب سنت عرض کنند زیرا که زید اهل حقائق و ارباب لایات در
 شریعت و حقیقت منافات نیست از پیشینیان بسی ارباب صدق و صفا جامعیت و
 طریقت گذشته اند مثل بنید بغدادی و شیخ عبدالقادر جیلانی و ابن فارض
 و شمس الدین بباطنی مالکی و علی بن فاضالی و شیخ محی الدین بن عربی و شیخ شهاب الدین
 سهروردی و خواجہ محمد پارسا نقشبندی و شیخ مجدد الدین ثانی و دیگر اکابر رحمۃ اللہ
 علیہم کہ ذکرشان موجب طابست و رحمت و اودست العلماء و رتبه اکنبیاء
 معاش نیست کہ علمای ظاہر و معارف وارث انبیاء بوده اند زیرا کہ داشت نبوة برود
 قسمت اول وارث ظاہری دوم وارث باطنی پس اہل شریعت صاحب
 علوم کتبہ ظاہریہ اند و اہل حقیقت وارث علوم و سببہ باطنیہ شریعت منع عبارت
 ظاہرہ است و حقیقت منع اشارات باطنہ زیر عبارت شرعیہ من حیث اشارات
 احکام و معارف و حقائق بوده اند کہ حق تعالی جل شانہ اصفیاء و صدیقین ابران اطلاق اود
 پس از باطن عبارت اشارت لایح شود نہ از ظاہر عبارت و رحمت و اودست فضل
 العالم علی العابد کفصل علی امتی درین حدیث مراد از علم علم مع بشر و مطلق
 و عنان و غیر نیست بلکہ علم بامد تعالی و توحید یقین است امام شافعی باوصف جلال و تربت
 باشیباں اعمی می نشست و از مسائل می پرسید از امام شافعی پرسیدند کہ مثل شما
 ازین بدوی سوال کند امام فرمود ہذا اوفق لما علیکنا و شیبان بدوی ضی اعش
 اعمی بود و چون از اعمی مثل شافعی امام الاممہ سوال کند پس عظمت شان ائمہ اہل تصوف نگریستی است

ابن تمیمه جنلی انکار این اجتماع وار وومی گوید که شیبان بعهد شافعی نبود مگر این انکار قابل
اعتدال نیست زیرا که ائمه اسلام مثل قشیری و ابن جوزی قائل باجماع بودند چنانچه
ابن جوزی نقل کرده که امام احمد و شافعی بربشیبان گذشتند امام احمد گفت که ازین راعی
سوالی می کنم بینم چه جواب میدهند شافعی منع کرد امام احمد باز نیامد پرسید که اگر شخصی
چاکریت نماز بخیزد و در سجده اربعه سهو کند پس کدام امر او را لازم می شود و شیبان گفت
بر مذہب من یا بر مذہب ایشان امام احمد گفت که این هر دو یک مذہب بوده اند شیبان
گفت که نزد شما لازم است که دو رکعت نماز گذارد و سجده سهو کند و نزد من این شخصیت که قلب
غافل است برو واجب است که قلب خود را عقاب کند تا ترکب این غفلت نشود امام احمد
پرسید که اگر کسی مالک چهل گو سفند گردید و برو خیال گذشت پس چه کند شیبان فرمود
که نزد شما برو یک گو سفند لازم آید و نزد من بنده با وجود مالک نیبار مالک که می شنی نمی شود
از استماع این کلام امام احمد از هوش رفت هر گاه به هوش آمد امام احمد و امام شافعی راه
خود گرفتند ائمه مجتهدین مثل شافعی و غیره برین معنی اعتراف دارند که علمای باطن را بر علمای
ظاهر فضل است **امروم** تا بعین رضی الله عنهم چنانکه جمیع علوم را از صحابه آموختند و فنون را
به تبع تا بعین تعلیم کردند چنان علم زهد و معامله و احوال و جهاد و عبادت احسن بصری
و مالک بن نیار و ثابث بن ابی لیث و عطاء بن یساف و اویس قرنی و ربیع بن خثیم رحمهم الله
از ائمه زهد و عبادت و حفاظ طریق معالمت بودند حسن بصری امام الائمه بود و برو
علوم اختصاص و خصوص محبت غالب بود و بر مذہب تصوف باثبات و عبارات
شاید بود و برای علم باطن و تصوف و نسک اصحاب خاص و شہت مثل عبدالواحد بن زید
و مالک بن نیار و غیره بعد حسن بصری در علوم خصوص محبت موجود و صفائی از کار علوم

امروم تا بعین رضی الله عنهم چنانکه جمیع علوم را از صحابه آموختند و فنون را
به تبع تا بعین تعلیم کردند چنان علم زهد و معامله و احوال و جهاد و عبادت احسن بصری
و مالک بن نیار و ثابث بن ابی لیث و عطاء بن یساف و اویس قرنی و ربیع بن خثیم رحمهم الله
از ائمه زهد و عبادت و حفاظ طریق معالمت بودند حسن بصری امام الائمه بود و برو
علوم اختصاص و خصوص محبت غالب بود و بر مذہب تصوف باثبات و عبارات
شاید بود و برای علم باطن و تصوف و نسک اصحاب خاص و شہت مثل عبدالواحد بن زید
و مالک بن نیار و غیره بعد حسن بصری در علوم خصوص محبت موجود و صفائی از کار علوم

اسرار و آثار عبد الواحد بن زید و دیگران گوی سبقت ربود و عتبت الغلام و برآج قبی
 و جان حمزه و موی الانج و احمد بن عطاء الجعفی و حمیه متصوفین و ناک اقتدایش
 فرمودند ازین بزرگواران در علوم هست و تصوف اخبار و حکایات بر زبانهاش هم معروف
 است بعد عبد الواحد بن زید احمد بن عطاء الجعفی بر سبقت تصوف نشست و استاذین فن
 گردید و در احوال تصوف تکلم فرمود و در انجم خانقاهی وقف کرد که در متبعین و مریدین و مین
 عن الدنيا گرد آمدند و مذنب تصوف مذنب متفرد بر سوره و احواله و خاتمه فطاه و باطنه
 گردید و طرق تصوف از طرق دیگر علوم و مسومات تبائن گشت پس متصوفین و جمیع هم
 و افراد توحید و معامله و اسرار و حضور و ازکار و شواهد و انوار و وجود تکلم فرمودند پس
 مذنب تصوف از وقت تا بعین راج یافت و مریدین آن را دست برت گرفتند و در صد
 ترویج و تقادشند پس خاتمه تصوف طریقه بطریقه و عصر بعد عصر و وقتا بعد وقت
 هکذا من مزیة در امصار و دیار رواج کلی یافت بعد احمد بن عطاء احمد بن عثمان بر سواد
 تصوف نشست متصوفین و ناک دست بیعت اتباع دادند احمد بن عثمان از احمد بن
 عطاء احسن عبارت و وقت معنی گوی سبقت بود و ذات مقدس خود را به مذنب
 تصوف نصب کرد و مکانی که خانقاه گویدش بر مریدین وقف کرد و بر ایشان مذهب تصوف
 بیان می فرمود و خلیفه معتمد حضرت ایشان اطلب داشت تا خلق قرآن بان کشاید و حضرت
 ایشان انکار فرمودند پس به بغداد مجوس کرد او با احمد بن حنبل و ابی یعقوب بویحی و بن
 در زمان احمد بن عثمان در بصره جماعتی از متصوفین بوشل حمویه و ابی بکر عطشی و ابی عبد الله
 اجمال و غیره که خود را عسانیه می گویند مذنبه الی انسان و ابو حاتم عطا و بصره و آن وقت
 و بعد ایشان بوده و در عبارت تصوف و اشارت توحید کلام حسن بر زبان می آورد و غیره

عبد الواحد بن زید
 خلیفه احمد بن زید
 و استاذین فن
 و مریدین و مین
 و جمیع هم
 و افراد توحید
 و معامله و اسرار
 و حضور و ازکار
 و شواهد و انوار
 و وجود تکلم
 فرمودند پس
 مذنب تصوف
 از وقت تا بعین
 راج یافت و
 مریدین آن را
 دست برت گرفتند
 و در صد
 ترویج و تقادشند
 پس خاتمه تصوف
 طریقه بطریقه
 و عصر بعد عصر
 و وقتا بعد وقت
 هکذا من مزیة
 در امصار و دیار
 رواج کلی یافت
 بعد احمد بن عطاء
 احمد بن عثمان
 بر سواد
 تصوف نشست
 متصوفین و ناک
 دست بیعت
 اتباع دادند
 احمد بن عثمان
 از احمد بن
 عطاء احسن
 عبارت و وقت
 معنی گوی
 سبقت بود و
 ذات مقدس
 خود را به
 مذنب
 تصوف نصب
 کرد و مکانی
 که خانقاه
 گویدش بر
 مریدین وقف
 کرد و بر
 ایشان مذهب
 تصوف
 بیان می
 فرمود و
 خلیفه معتمد
 حضرت ایشان
 اطلب داشت
 تا خلق قرآن
 بان کشاید
 و حضرت
 ایشان انکار
 فرمودند پس
 به بغداد
 مجوس کرد
 او با احمد
 بن حنبل و
 ابی یعقوب
 بویحی و بن
 در زمان
 احمد بن
 عثمان در
 بصره
 جماعتی از
 متصوفین
 بوشل
 حمویه و
 ابی بکر
 عطشی و
 ابی عبد
 الله
 اجمال و
 غیره که
 خود را
 عسانیه
 می گویند
 مذنبه
 الی انسان
 و ابو حاتم
 عطا و
 بصره و
 آن وقت
 و بعد
 ایشان
 بوده و
 در عبارت
 تصوف و
 اشارت
 توحید
 کلام
 حسن
 بر زبان
 می آورد
 و غیره

مَنْ ذَكَرَ نِعْمَةَ اللَّهِ وَقَدِّمَ مَتَّهِ لِنَسِي عَمَلَهُ وَمَنْ ذَكَرَ اللَّهَ

هر کس است که نیت الله تعالی و سنت اوست سابقه او را یاد کند عمل خود را فراموش کند و هر که الله تعالی

لِنَسِي نَفْسَهُ وَمِنْ خِزَانَةِ يَأْكُلُ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ

یا کند نفس خود را فراموش کند اهل کتاب بیایند بموئے کلمه که میان

بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ بَعْدَ عَمَلِ حَسَنٍ مَوْجِبٍ دَرَجَةِ ادْبُو

و شهاب را برست پیشکش کنید مگر خدا تعالی را * * *

که در حسن کلام و تصوف ثبوت دید طولانی و پشت درین وقت سری سقطی و اسحاق

لبان و حداد کبیر و ابو حمزه بغدادی و حارث بن اسد المجاسبی و احمد بن سروق

و ابو الحسن فوری و ابن ابی الورد و نصر بن جاد و حسن اثنی و احمد بن عمرو بن ابی حاتم

و شامی و بن حشیم و حمزه سم الله بودند که هر یکی از ایشان در شمار تصوف آفتابی بودند

و بسبب صحت مذهب و حقائق تصوف قبولی و خاص عام می داشتند و بنید

بن محمد درین وقت از مریدین به مجالس حسن موحی بود و بعد مسوحی ابو حمزه

که از شاگردان حسن موحی بود و مسوحی ابو حمزه را استادی گفت ابو حمزه مقبول

معروف در تصوف بود و او را حلقه در جامع بود که در آن تصوفین جمع می شدند و

اهل این مذاهب بگرد می آمدند و ابو حمزه را امام بن حنبل و رسالت باین طور خطاب

می کرد یا صوفی ما تقوّل فی مسئلة کذا و کذا و کذا و کذا

تصوف و غرائب امور درین وقت بشر بن حارث و معروف کرخی و سری سقطی

و محمد بن منصور طوسی حسن موحی را بود و هر گاه ابو حمزه در جامع نشست در مجلس

او حارث بن اسد المجاسبی و احمد بن سروق و بنید بن محمد و غیره هم

هم

۲
در بیان صفات و احوال
در بیان صفات و احوال

جمع می شدند و تصوف در کمال بود و ابو حمزه در لبط علوم معارف از استاد
خود که حسن موسوی بود قدیمی بیش و ثبوت بعد وفات ابو حمزه ابو القاسم
جنید بن محمد و جامع بجا نشیبت تمامی متصوفین و طایفه اتباعش در آمدند
و کلامش اجماع و اعرف و احسن از کلام استاد و استادش بود و بر
اقران خود گوئی سبقت بود معاصرین بر او است و جلالت او در فن تصوف
نبردند درین وقت بر ضمیمه از دست فرقه طائیفه که قصه اش
طویل است حیفی رفت تا آنکه گروهی از متصوفین مجوس گردیدند این سانچه در
۲۶۲ هجری اتفاق افتاد درین فتنه محنتی عظیم بر صاحب بشرین الحارث
و معروف کرنی و سری سقطی و غیره افتاد چون فتنه فرو نشست جنید بن
محمد تزیب ده مسند مذکره مذہب تصوف گردید بقیه مشایخ پروانه وار
گردش جمع آمدند مثل ابی العباس بن سرق سمیل بن بکرت سگری و موسی الحفا
و ابی جعفر الحاکم و ابراهیم النبا و ابی جعفر بن زهیب و ابی محمد الحریری و ابی
احمد القلانسی و یعقوب الزیات و ابی العباس بن عطاء و غیر هم و هم نشانیان
افصح مشائخین در علم تصوف بودند و در صفائی احوال متوحید و مواعید و موارد مشابه
و حضور کلام کردند و در علوم خود اشارت نغز وضع کردند تا بجزایشان کسی دیگر
نه شناسد و حقائق تصوف از باطل محفوظ ماند این وقت سرری دنیا از آن متصوفین
و مشایخ کبری محمود بود و آفتاب علم تصوف بر دایره نصف النهار تابان بود
طایبین در کتاب تجرد و اخلاص و توکل و زهد و صبر و جہاد فی الخلق
و المحبته جهد بلیغ می کردند هر گاه بایشان در معرفت بتحائق تصوف ملکه تمام حاصل

و اضع روضه جنید بود

اشارات دقیق در توحید و معرفت بیان فرمودند تا آنکہ در غراب علوم تصوف کے
 بر دیگرے سے افزود و در اندک زمان علم تصوف پر موز و اشارات مثل سائر
 علوم بلکہ ادق و خفی و اعزازان گردید و این علم مخصوص متصوفین گشت پس
 ایشان در جمع و تفریق و فرق اول و فرق ثانی و فناء و بقا و سحر و شادیہ
 و حضور و مراقبہ و خفا و کشف و موارد و موجد و شواہد و طلوع و احوال
 کثیرہ کہ متعلق بمعانی قلوب و اسباب غیوب است کتب و رسائل مدون فرمودند
 و این علم در بلاد و مصارثائع گشت و کثرت جماعت مشائخ تصوف گردید و کتب
 و رسائل میان عارفین تحریر یافتند و ہر یکی از ایشان بر دیگرے در تفوق باطلہا
 و قائق اشارات تصوف جہد بلین می فرمود تا آنکہ بہر فیض محمد و عبدین محمد
 شرفا و غربا و جنوبا و شمالا از انوار تصوف منور گردید تقریبات تملکہ ہجری
 ۸۰۰ بسطد رشک طالع شمس بود مگر چون ہر کمالی راز والی است اکثری
 مشائخ قبل و بعد سہ مذکور بسیر رضوۃ ضوان تشریف فرما شدند

امروم علمائے باطن کہ ایشان را حق تعالی جل شانہ بر حقائق معارف و حکم
 اطلاع دادہ گاہی تصنیفی کنند کہ بر ستر بعض مقابالتش سوامی اہل باطن ہیچ یکے
 از اہل ظاہر نہسد چہ در ظاہر عبارتش اشکالات و رموز مخلقہ باشد کہ بجز ناخن
 علمائے باطن دیگرے آزانہ کشاید مثل غنیۃ الطالبین و بعض قصائد حضرت
 سیدنا شیخ عبدالقادر جیلانی رحمہ و صفات شیخ محی الدین بن عربی و ابن فارض
 و ابن سبعین و ابن جلا و عقیقہ تلمانی و مہلکات ایما و غزالی و منفذ و نفیخ و
 ستوبہ و مصونۃ علی غیر ملہا و خفیۃ علی ملہا و مصونۃ علی ملہا و معراج السالکین

اسم تصوف و توحید
 از عبد اللہ بن سہروردی
 روایت ابن سہروردی
 سہروردی کا حال
 و سلمہ از خضوع و غلبہ
 اہل التصوف و غلبہ
 الجوع و العطش و غلبہ
 اللہ بنظر الہم و غلبہ
 ایما و غلبہ
 زبانیہ و غلبہ
 الصوفی و غلبہ
 علی بن عقیقہ و غلبہ
 منہ
 امروم علمائے باطن کہ ایشان را حق تعالی جل شانہ بر حقائق معارف و حکم
 اطلاع دادہ گاہی تصنیفی کنند کہ بر ستر بعض مقابالتش سوامی اہل باطن ہیچ یکے
 از اہل ظاہر نہسد چہ در ظاہر عبارتش اشکالات و رموز مخلقہ باشد کہ بجز ناخن
 علمائے باطن دیگرے آزانہ کشاید مثل غنیۃ الطالبین و بعض قصائد حضرت
 سیدنا شیخ عبدالقادر جیلانی رحمہ و صفات شیخ محی الدین بن عربی و ابن فارض
 و ابن سبعین و ابن جلا و عقیقہ تلمانی و مہلکات ایما و غزالی و منفذ و نفیخ و
 ستوبہ و مصونۃ علی غیر ملہا و خفیۃ علی ملہا و مصونۃ علی ملہا و معراج السالکین

حکایت از سیدنا ابوالحسن علی بن عقیقہ کہ فرمود کہ ہر کس کہ خواہد کہ علم تصوف حاصل کند

بجای دیگر علوم مثل نجوم و منطق و حکمت که بدون زحمت تعلیم و تعلم مجبور بر اصطلاحات آن
 امکان ندارد اگر اهل انکار از جاده حد برآیند طریق اهل اسد برگزینند
 این انکار و حسد و دشمنی و همان اصطلاح بر زبان حال و قال ایشان جاری گردد
 که بر زبان این طائفه جاری است آنچه این قوم می گویند همه از تعلیم الهی است
 که بر قلوب شان از مبدی فیاض مطابق شریعت می ریزد حق جل شانہ آنرا پدید
 علمه لا ینسان ما لم یعلم کما اینکه هر در گذر آشفته مدار علم بظاہر حال
 داشته اند در ایشان استعداد این معنی نیست که از مبدی فیاض کتاب الوار
 علوم نمایند فکر هر کس بقدر سمیت اوست **اشتباه** اگر علوم صوفیه مقصود
 می بود پس ائمه مجتهدین دین باب توجه می کردند لیکن از ائمه مجتهدین هیچ یک
 در تصوف ساله نگاشته **انتباه** ائمه مجتهدین به وجه التفات باشاعت
 علم تصوف نکردند **اول** امر ارض قلوب در زمین ائمه شائع نشده بود تا ضرورت
 بیان طرق علاج داعی باشد چون ریا و حسد و کبر و عجب و غل و حقد نظایر شد
 و دین باب رسائل مستقله مدون کرده شد و و هم ائمه مجتهدین با عظیم توجه و توجو
 از آن فرصتی نیافتند تا بامر دیگر متوجه شوند همچون جمع اوله شریعت
 و بیان ناسخ و منسوخ و مفصل و مجمل و تمهید قواعد مردم بآن متوجه شوند اگر قواعد شریعت
 که آنرا مجتهدین محمد کردند نمی بود که اعمال ظاهری و باطنی را نمی شناسید
 پس اشتغال ائمه مجتهدین باین سوا هم بود به نسبت تالیف سائل بعلم تصوف **اشتباه**
 صوفیه بظاہر کتاب و سنت چرا متوجه نشدند آیا این امر ایشان را کافی نبود
انتباه چون صوفیه صافیه تحصیل علم باطن پرور شدند لهذا توجه این طائفه

این کتاب از علمای کرام
 استیلا اگر علوم صوفیه مقصود می بود پس ائمه مجتهدین دین
 در تصوف ساله نگاشته **انتباه** ائمه مجتهدین به وجه التفات باشاعت
 علم تصوف نکردند **اول** امر ارض قلوب در زمین ائمه شائع نشده بود تا ضرورت
 بیان طرق علاج داعی باشد چون ریا و حسد و کبر و عجب و غل و حقد نظایر شد
 و دین باب رسائل مستقله مدون کرده شد و و هم ائمه مجتهدین با عظیم توجه و توجو
 از آن فرصتی نیافتند تا بامر دیگر متوجه شوند همچون جمع اوله شریعت
 و بیان ناسخ و منسوخ و مفصل و مجمل و تمهید قواعد مردم بآن متوجه شوند اگر قواعد شریعت
 که آنرا مجتهدین محمد کردند نمی بود که اعمال ظاهری و باطنی را نمی شناسید
 پس اشتغال ائمه مجتهدین باین سوا هم بود به نسبت تالیف سائل بعلم تصوف **اشتباه**
 صوفیه بظاہر کتاب و سنت چرا متوجه نشدند آیا این امر ایشان را کافی نبود
انتباه چون صوفیه صافیه تحصیل علم باطن پرور شدند لهذا توجه این طائفه

شیخ عبدالقادر جیلانی رحمہ فرماید ۵

قَالَ أَيْنَ أَبِي سَرَّاءَ وَمَوَدِّكُمْ
أَفْتَنَ بِسَفْكَتِ مَوَدِّكُمْ لَيْسَ هَذَا مُسْلِمٌ

خوش گفت آنکہ گفت

ز ابلیس لعین بے شہادت اگر از دیوارت آید گاہ از بام اگر امانت تو اندر حق پرستیست اگر امانت تو گرد خود نمائیست ہمہ روی تو در خلق است ز بہا	شود پیدا ہزاران فرق عادت گہی بر دل نشیند گہ بر اندام جز آن کہ در یاد و عجب مستیست تو فرعون و داین دعویٰ خدائیست ٹمن خود را درین علت گرفت
--	--

حضرت محمد و مملک بہاری رحمہ در مکتوب بہ تہتم می فرماید کہ کد اور محل ولایت باشد با کر است آرام گیر و خود را حل کر مت نشناسد از بہر آنکہ خداوند ہر دو چیز و ہر چیز نہ کہ ضدین باشد روان باشد کہ حکم این یکے حکم آن دیگرے باشد تحقیق ضدیت را بزرگان بکرامات بدین چشم نگزد و یکے از ایشان گفتہ است کہ بت اند عالم بسیار است یحی از بتان کر مت مست تا کافران بت تعلق کنند اعدا باشند چون از بت تبرا کنند اولیا گردند بت عارفان را کر امانت است اگر با کر امانت بیا ریند محبوب معزول گردند و اگر از کر امانت تبرا کنند مقرب گردند و موصول گردند عزیزے گفتہ است قطع

ز اہل ان اجنت العز و س با پند گاہ لطف اورا حام و خاص نیک و بی با بند	عاشقان را لذت اندر قعر زندان و بس قہر اورا پیش فلک کمر دران است و بس
---	---

از نیجاست کہ چون خداے عز و جل مر لیشان را چیزے از کر امانت پیدا آرد اندر دل ایشان خضوع و خشوع زیادہ گردد و فل و تواضع بیش از ان باشد کہ بود و ترس و خوف زیادہ از ان گردد کہ بود سلطان السامیین ابو یزید بسطامی قدس اللہ سرہ العزیز

ملایکہ علیہ السلام
بانی بزرگ خدای عزوجل
فوق قدر و تعریف و امانت
ناپیدا کار حضرت محمد
صلی اللہ علیہ وسلم
خود بر خود و از دست
مست و غلامان
است و فرمود
از صفات پاک
الوارثیہ ہرگز ناپا
بہر کسی نیست
تجربہ الین از روی
بود سبب بیان
بر مکتب ہرگز

در سفر خویش بلباب رسیده که کشتی نداشت در خاطرش گزشت که نمی
کشتی چون گزوم در حال ایسی در میان آب پدید آمد فریاد برآورد که المکر المکر
و باز گشت و اینجاست رست لطیف و آن آنست که صحت ولایت متعلق است
با عرض از غیر دوست و ترک دادن بحیب و ترک داخداوند و قبال و عرض
مخالف یکدیگر اند چون بکرامات اقبال کرد و کرامات دید و بهمان عمت داد و از
مکر م عرض نمود و بنیغ دوست اقبال کرد و لا ولایت مع الاعراض ولایت
با عرض هرگز نبود در مکتوب و هم مذکور است در معجزه اظهار شرط است
و دیگر است کتمان شرط است و دیگر آنکه بدانند که این معجزات است پیش از
آمدن خبر و بعد از معجزات اما اولیایانند که این کرامات است و از فتن کرامات خبر
ندارند پیش از آمدن کرامات خبر ندهند و این بیان اصل است که ولی رحل
ولایت ثابت نگردد و تا خوشی تن را کمترین هم خلق ندانند چون خوشی تن را چنین دانند
او را دعوی کرامت کی بود و چون دعوی نباشد از آمدن و رفتن کرامت چه
خبر دارد و گفتند هر کرا از حق جز حق چیزی باید او را مقام ولایت نیست چون
دعوی کرامت کند از دوست و خود دوست خواست پس این نفی ولایت باشد
نه ثبوت ولایت باز در همان مکتوب می فرماید اما اتفاق کرده اند مشایخ این طائفه
و جمله اصل سنت و جماعت بر آنکه روا باشد که فعلی تا قضا عادت مانند معجزه نبیا
و کرامات اولیا پدید آید بر دست کافر و کسی را اندر کذب وی شک نیفتد
و این چنان بود که فرعون چهل صد سال عمر یافت که و س را اندران میان
یاسیح بیماری نمود و آب از پس و س بالا رسید و چون او بایستاد آب

معجزات است از طرف
نفس با خفاقت و تقابل
باسو ادب و انوار آیات
و کرامات بنابر از انوار
از حد کذا فی اصطلاحات
مشیخ الکابر ۱۲

بایستاد و چون او برفت آب برفت و هیچ عاقل یا اینجا شبہ نیفتد ورا نکہ او دعویٰ
 خدائی می کرد زیرا کہ ہمہ تخلصا متفق و متقربند کہ خداوند جسم و جوہر و خوردندہ و خستند
 و روندہ و آیندہ و گوشت و پوست نیست و اگر چنین افعال ناقض بروے بسیار
 پدید آمدے هیچ عاقل را بر کذب و دعویٰ او شک نبودے و شبہ نیفتادے
 زیرا کہ اگر چنین چیز از خلاف عادت کہ بروے پدید آمدے را شبہ خواہ نگند
 ہزار چیز ظاہر کہ بروے پدید آمدہ است شاہدست بر کذبانی وے آن شبہ را
 دفع کند و مانندین را حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وسلم کہ صراط قائمست
 جردادہ است کہ اندر آخر الزمان و جلال خواہد آمد و دعویٰ خدائی خواہد کرد و کوہ
 انجبینہ تکی بر رست وے دیکھے پر چپ فحے می رود این کوہ کہ بر رست بود
 با جگاہ نعیم بود و آنکہ بر چپ وے بود و جگاہ عذاب بود و گوید این بہشت و آن
 دوزخ ہر کہ بمن ایمان بسیار داد و اندرین بہشت اندازم و ہر کہ بمن ایمان نیاورد و
 اندرین دوزخ اندازم و حق تعالی بہت وے یکے را میراند و یکے را بزیاند
 این ہمہ کہ یاد کردیم مانند مجرہ و کرات است و حق تعالی ہمہ مرد و من را بدہد
 از بہر آنکہ اینجا شبہ نیفتد کہ ہر کہ بہت داد کہ ہر کہ بر خورشید خدائی نبود و اسعور
 خدائے نبود و خوردندہ و خستندہ خدائے نبود پس این استدراج و مکر نبود و معنی استدراج
 آن بود کہ ایشان ہر چند بے حرمتی کنند ایشان را با آسانی و بمراد گرداناد
 بے حرمتی و تفریدی خویش ہلاک شوند چنانکہ با فرعون کرد اگر مراد آب روان
 نکڑے او دعویٰ خدائی باز گشتے و معنی مکر آن باشد کہ نجات نماید و ہلاک آرد
 و عز نماید فل آرد ہر ہی نماید و سلال آرد با عدل این صفت باشد یعنی ہر کہ دشمن را

چيزی ازین معنی بدست ندهد استدرج و مکر باشد پس این سه گونه از انبیاء و اهل بیت و
اولیاء و اهل بیت و اعداء و اعداء است بسیار معجزات باشد و اولیاء و اهل بیت و اعداء
اعداء و اعداء استدرج باشد باز در همین مکتوب تحریر می فرمایند تا یکی از مشایخ
چند گفته است رحمه الله علیه که بت اندر عالم بسیار است یکی از ایشان این طائفه
کرامت است تا کافران را بابت تعلق بود اعدا باشند چون از بت روی گردانند
و بت را کنند اولیاء گردند همچنین بت عارفان کرامت است اگر با کرامات سکون گیرند محبوب
گردند و اگر از کرامات اعراض نمایند و بت را کنند مقرب و مکشوف گردند

هرگز نشود اے بت بگزیده من	مهرت ز دل و خیالت از دیده من
گر از پس مرگ من بجوئی یابی	آن ذوق در استخوان بوسیده من

و این سرانست که در مکتوبی تحریر افتاده است که صحت ولایت متعلق با عرض اخیر
دوست و ترک مادون بحسب و ترک و اخذ هر دو صند اند چون بکرامات اقبال کرد
و کرامات دید و بر کرامات اعتماد کرد از دوست اعراض کرد و بغیر دوست اقبال نمود
و لا بقاء للوالایة مع الاعراض عن الحبيب و الاقبال الی غیر الحبيب
نقل است که وقتی سلطان العارفين خواجہ بایزید بسطامی را در سفر آبی پیش آمد که
بکشتی باید گذشت و کشتی حاضر نبود در خاطرش آمد که چگونه گزرم در حال بدید که دریا
آب راه پدید آمد فریاد برآمد گفت المکر المکر باز گذشت و گفت

من بگرمائی قیامت خون خرم بریادوست	جوی شیر از آنما کوشش که کوثر بود
-----------------------------------	----------------------------------

و دیگر برین معنی اشارت کرده است	
---------------------------------	--

حاشا که دلم از تو جدا نخواهد شد	یا با کسی دیگر آشنا نخواهد شد
---------------------------------	-------------------------------

این کلام از دوست اخیر
ناید و بغیر دوست اخیر
نکرد و لا یشئ باقی نماند

عَنْ أَبِي نَضْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ الْمُسْلِمُونَ يَرَوْنَ أَنَّ
 مِنْ شُكْرِ النِّعْمَةِ أَنْ يُحَدِّثَ بِهَا بِرَّكَاهِ نَزْوَاعِلِ حُلٍّ وَحَقِّ ذِكْرِ نِعْمَتِ شُكْرِ نِعْمَتِ
 بِأَشَدِّ سِرِّ جِرْ النِّعْمِ إِلَيْهِ بِرِزْبَانِ نَزْوَعِينَ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
 قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمُنْبَرِ مَنْ لَمْ يَشْكُرْ
 الْقَلِيلَ لَمْ يَشْكُرِ الْكَثِيرَ وَمَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ وَالْحَمْدُ
 بِنِعْمَةِ اللَّهِ شُكْرٌ وَتَرْكُهَا كُفْرٌ وَالْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ يُعْنَى سِرُّهُ عَالِمٌ صَلَّى اللَّهُ
 وَسَلَّمَ بِرِزْبَانِ نَزْوَعِينَ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
 شُكْرُ خَدِّكَ وَتَحْدِثُ نِعْمَةً أَسَدُ شُكْرٍ وَتَرْكُهَا كُفْرٌ وَجَمَاعَةُ حَمْدٍ سِتْ
 أَيْضِينَ حَدِيثٌ صَرِيحٌ ظَاهِرٌ سِتْ كَيْ نَعْمَا بَارِي تَعَالَى رَاغِبٌ فِي دَهْنٍ فِي نَفْسِهِ كُنْتُ
 لَيْسَ تَحْدِثُ نِعْمَةً أَسَدُ كَيْ شُكْرٍ سِتْ أَمْرِي بِأَشَدِّ ضَرُورِي أَلَا رَجَاءُ فِي هَذِهِ ضَعِيفٌ
 سِتْ مَكْرُجُونَ دِينَ بَابِ أَحَادِيثِ كَثِيرَةٍ وَارْدَانِ وَنِزْوَعِينَ دَفْضَالِ أَعْمَالِ عِلْمِ بَحْثِ
 ضَعِيفٌ صَحِيحٌ سِتْ لِهَذَا الْإِتِّقَاجُ بِأَشَدِّ أَمَامِ شِعْرَانِي وَرِطَالِفِ الْمُنَنِ وَالْإِخْلَاقِ
 فِي بَيَانِ وَجُوبِ التَّحْدِثِ نِعْمَةً أَسَدُ عَلَى الْإِطْلَاقِ مِي طَرِزُ وَ قَدْ رَوَى
 الطَّبْرَانِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ وَغَيْرُهُمَا مَرَّةً فَوْعَاً التَّحْدِثُ بِالنِّعْمَةِ شُكْرٌ زَادَ فِي
 رِوَايَةِ الْبَيْهَقِيِّ وَتَرْكُهَا بَعْدَ الشُّكْرِ كُفْرٌ أَيْضِينَ تَحْدِثُ نِعْمَةً أَسَدُ
 شُكْرٍ وَتَرْكُهَا كُفْرٌ وَخَرَجَ ابْنُ جَبْرِ فِي تَفْسِيرِهِ وَغَيْرُهُ عَنْ أَبِي
 نَضْرَةَ الْعَقَّارِيِّ قَالَ كَانَ الْمُسْلِمُونَ يَرَوْنَ أَنَّ مِنْ شُكْرِ النِّعْمَةِ
 إِظْهَارُهَا وَالتَّحْدِثُ بِهَا يَقُولُهُ تَعَالَى لِأَنَّ شُكْرَهُ لَا زَيْدٌ نَكْمٌ
 وَلَكِنْ كُفْرُهُ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ فَتَوَعَّدَهُمْ عَلَى كُفْرِهِمْ

عَنْ أَبِي نَضْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ الْمُسْلِمُونَ يَرَوْنَ أَنَّ مِنْ شُكْرِ النِّعْمَةِ أَنْ يُحَدِّثَ بِهَا بِرَّكَاهِ نَزْوَاعِلِ حُلٍّ وَحَقِّ ذِكْرِ نِعْمَتِ شُكْرِ نِعْمَتِ بِأَشَدِّ سِرِّ جِرْ النِّعْمِ إِلَيْهِ بِرِزْبَانِ نَزْوَعِينَ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمُنْبَرِ مَنْ لَمْ يَشْكُرْ الْقَلِيلَ لَمْ يَشْكُرِ الْكَثِيرَ وَمَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ وَالْحَمْدُ بِنِعْمَةِ اللَّهِ شُكْرٌ وَتَرْكُهَا كُفْرٌ وَالْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ يُعْنَى سِرُّهُ عَالِمٌ صَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمَ بِرِزْبَانِ نَزْوَعِينَ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ شُكْرُ خَدِّكَ وَتَحْدِثُ نِعْمَةً أَسَدُ شُكْرٍ وَتَرْكُهَا كُفْرٌ وَجَمَاعَةُ حَمْدٍ سِتْ أَيْضِينَ حَدِيثٌ صَرِيحٌ ظَاهِرٌ سِتْ كَيْ نَعْمَا بَارِي تَعَالَى رَاغِبٌ فِي دَهْنٍ فِي نَفْسِهِ كُنْتُ لَيْسَ تَحْدِثُ نِعْمَةً أَسَدُ كَيْ شُكْرٍ سِتْ أَمْرِي بِأَشَدِّ ضَرُورِي أَلَا رَجَاءُ فِي هَذِهِ ضَعِيفٌ سِتْ مَكْرُجُونَ دِينَ بَابِ أَحَادِيثِ كَثِيرَةٍ وَارْدَانِ وَنِزْوَعِينَ دَفْضَالِ أَعْمَالِ عِلْمِ بَحْثِ ضَعِيفٌ صَحِيحٌ سِتْ لِهَذَا الْإِتِّقَاجُ بِأَشَدِّ أَمَامِ شِعْرَانِي وَرِطَالِفِ الْمُنَنِ وَالْإِخْلَاقِ فِي بَيَانِ وَجُوبِ التَّحْدِثِ نِعْمَةً أَسَدُ عَلَى الْإِطْلَاقِ مِي طَرِزُ وَ قَدْ رَوَى الطَّبْرَانِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ وَغَيْرُهُمَا مَرَّةً فَوْعَاً التَّحْدِثُ بِالنِّعْمَةِ شُكْرٌ زَادَ فِي رِوَايَةِ الْبَيْهَقِيِّ وَتَرْكُهَا بَعْدَ الشُّكْرِ كُفْرٌ أَيْضِينَ تَحْدِثُ نِعْمَةً أَسَدُ شُكْرٍ وَتَرْكُهَا كُفْرٌ وَخَرَجَ ابْنُ جَبْرِ فِي تَفْسِيرِهِ وَغَيْرُهُ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ الْعَقَّارِيِّ قَالَ كَانَ الْمُسْلِمُونَ يَرَوْنَ أَنَّ مِنْ شُكْرِ النِّعْمَةِ إِظْهَارُهَا وَالتَّحْدِثُ بِهَا يَقُولُهُ تَعَالَى لِأَنَّ شُكْرَهُ لَا زَيْدٌ نَكْمٌ وَلَكِنْ كُفْرُهُ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ فَتَوَعَّدَهُمْ عَلَى كُفْرِهِمْ

سنه ۹۰
سنه ۱۰۰

وَحُوْذَ لِكَ بِحُجْجٍ مِّمَّنْ بَيْنَ اَيْنَ الْفَاظِ فَرْقٌ هَاسْتِ وَخَلْقَتْنِي وَصُورَتْنِي بَاكِي
 ندرتند فاما بر قائل انا اولی الله سبحانک کشاید مگر از اندک تامل آشکار گردد که انا
 ولی الله گفتن باکی ندارد و الله تعالی هر مومن را ولی گفته می فرماید ^{الله دوست من است که ایمان آورده است} وَلِیُّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا
 پس هرگاه الله تعالی ولی مومنان باشد مومنان ولی باری تعالی باشند پس در انا
 ولی الله گفتن باکی نخواهد بود شیخ علی شاذلی ربیب شیخ ابی الموهب می گوید که چون
 شاذلیه به منائے نفوس خود لب می کشادند از شیخ ابی الموهب که مریدش بودم
 می گفتم که به فقیر کی روا بود که زبان خود را به تناکشاید تا آنکه مبعث می رسیدم که
 بعد فوژان مقام شاذلیه شامی خود می کردند پس دیدم که بعد رسیدن آن مقام
 بر فقیر واجب است مح خود کردن و شکر قلبی درین مقام کافی نمی باشد بلکه
 بر اظهارش مجبور می شود تا عام و خاص بران اطلاع یابند اما شعرانی در لغت
 می نگارد فَإِیَّاكَ یَا اَخِیْ اِنْ تَبَادَرَا الْاَوْكَارَ عَلٰی اَحَدٍ مِنَ الْعَارِفِیْنَ
 اِذَا مَدَحَ نَفْسَهُ وَتَحَمَّلَهُ عَلَی الْاَعْرَاضِ النَّفْسَانِیَّةِ بَعْدَ اِطْلَاعِکَ
 عَلٰی هٰذِهِ الْاَدِلَّةِ وَالنَّقُوْلِ الَّذِیْ ذَكَرْنَاهَا وَعَلِیْكَ اَنْ تَحْمِلَهُمْ
 عَلٰی اَحْسَنِ الْمَحَامِلِ یعنی اگر کسی از عرفان سر می کند بران انکار نشاید و بر غرض
 نفسانی محمول نباید کرد بلکه آن را بر حسن محامل حل باید کرد و بیشتر از علماء اعلام
 مناقب و مدائح خود در کتب و رسائل تحریر کرده اند چنانچه نام نامی شان مذکور میشود
 شیخ امام فقیه محدث عبد الغفار الفارسی علامه عماد کاتب اصفهانی شیخ امام مقرئ
 الفقیه یا قوت المحوی شیخ علامه لسان الدین بن الخطیب شیخ ابو عبد الله القرشی
 شیخ ابو الرزج المالکی شیخ صفی الدین بن ابی المنصور شیخ ابوشامه شیخ حافظ

علامه فوژان ادب بود
 تاریخ ابن خلکان از جوش
 جمال بسط بدو کورست در
 جری در اصفهان منوکه
 در سنه ۶۵۰ و در سنه ۱۲۰۰
 کرد

۱۰

در اخبار الاخیار در
ذکر شیخ علی نقی ماکور
است کہ در عرض موت
گفتند کہ من قلم و ذریت
سکرات موت لازمہ
نام و قیمت است بہم
نعمت و ربابت پس اگر
بہ من شدت سکرات
موت بینید اعتقاد
نہ کنید ۱۰ مرتہ

تقی الدین فارسی شیخ ابوحسان حافظ بن حجر شیخ جلال الدین سیوطی
عہد الوباب شعرانی وغیرہم در لطائف المنن مذکور است و کان الحسن
البصری یقول فی قولہ تعالیٰ اِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّہٖ لَکَنُودٌ اَی
بعد المصائب الَّتِیْ یُصِیْبُہٗ وَ یَنْسِیَ التَّحَدُّثَ بِالتَّعْمِیْرِ یعنی حسن بصری ۷
در تفسیر آیت کہ ترجمہ اش اینست بنحیث انسان برائے رب خود ناشناس
ست می فرمود کہ صورتش اینست کہ چون از انسان مصیبت دور شود و رنج
براحت مبدل گردد و رومی آسائش بنید و او تذکرہ نعمت را فراموش کند
وَرَوٰی اَبُو نَعِیْمٍ فِی الْحُلِیَّۃِ عَنْ وَهَبِ بْنِ مُنَبِّہٍ اَنَّہُ سُئِلَ عَنْ سَبَبِ
سَلْبِ بُلْعَامَ بِاَعْوَرَ بَعْدَ تِلْكَ الْاٰیٰتِ وَالْکَرَامَاتِ فَقَالَ اِنَّ بَعْضَ
الرَّسُلِیَّۃِ سَالَ رَبُّہٗ عَنْ سَبَبِ ذٰلِكَ فَاَوْحٰی اللّٰہُ تَعَالٰی اِلَیْہِ اَنَّهُ لَمْ یَشْکُرْنِیْ
یَوْمَ مَا قُطِعَ عَلٰی مَا اَعْطٰیہٗ وَلَوْ شَکَرْتَنِیْ عَلٰی ذٰلِكَ مَرَّةً وَ اَحَدَةً لَّمَّا
سَلَبْتُہٗ نِعْمَتِیْ وَلَکِنْ جَرٰی بِذٰلِكَ قَضَائِیْ وَ تَمَّتْ فِیْہِ اِرَادَتِیْ وَ مَشِیَّتِیْ
یعنی از وہب بن منبہ سوال کردہ شد کہ بعد این چنین آیات و کرامات از
بلعم با عور چرا نعمت سلب کردہ شد گفت کہ بعضی انبیاء علیہم السلام
حق تعالیٰ جل شانہ از سبب سوال کردند و وحی آمد کہ او گاہے شکر نعمائی
الہی نہ کرد اگر یکبار شکر می کرد از سلب نعمت من نمی شد و نعمائی قضا و قدر
ہمین بود ہر گاہ سبب عدم تحدّث بنعمۃ اللہ محنت سابقہ را بگمان و مردم از
خطیرہ قدس دور افکندہ شود پس چرا تحدّث نہ کنند بہجتہ الاسرار از ذکر
نعمائے حضرت غوث الاعظم ۷ الامال است روزے بعد ذکر نعمائے کثیر و فرمودہ

يَا عَزِيزُ أَنْتَ وَاحِدٌ فِي السَّمَاءِ وَأَنَا وَاحِدٌ فِي الْأَرْضِ بَعْضُ بَعْضٍ تَوَدُّ أَسْمَانُ
 کما هستی من وزمین و در مرض موت به اولاد خود فرموده بیتی و بینکم
 وَبَيْنَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ بَعْدُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ضِلَّ لَا تَقِيسُونِي بِأَحَدٍ
 وَلَا تَقِيسُونِي عَلَى أَحَدٍ اِيعْنِي دِيَانِ مَاوِشَمَاوُ خَلْقِ فَرْقِ مِیَانِ آسْمَانِ وَ
 زَمِیْنِ سِتْ مَا رِبْرِ کِسِی وَ کِسِی رَا بَرِ بَا قِیَاسِ نَکِنِید رَوِزِی فِرْمُودِہ مَا مِیْنِ نَبِیِّ
 خَلْقَهُ اللّٰهُ تَعَالٰی وَلَا وَلِیِّ اِلَّا قَدْ حَضَرَ فَجَلِیْ هَذَا الْاَحْیَاءُ بِاَبْدَانِهِمْ
 وَالْاَمْوَاتُ بِاَرْوَاحِهِمْ اِیعْنِی تَمَامِ اَنْبِیَاءِ وَاَوَلِیَاءِ بِحُلَسَا حَاضِرِ شَدِہ اَنْدِ
 زِنْدِہ بِذَاتِ خُودِ و مَرْدِہ بَا رُوحِ خُوشِ رَوِزِی اَرْشَادِ فِرْمُودِہ وَ کُلُّ
 رَجَالِ الْحَقِّ اِذَا وَصَلُوا اِلَى الْقَدَرِ اَمْسَكُوا اِلَّا اَنَا وَصَلْتُ اِلَيْهِ وَ فِیْمِیْنِ
 فِیْہِ رَوِزِیْنِ قَا وَ تَحَبَّتْ فِیْہَا وَ تَا زَعَتْ اِقْدَارَ الْحَقِّ بِالْحَقِّ فَالْحَقُّ قَالَتْ لَیْلُ
 هُوَ الْمَنَازِعُ الْقَدَرِ لَا لِقَا اَفِیْکَ اِیعْنِی دِسْتُورِ تَمَامِی اَوَلِیَاءِ اِلِیِّیْنِ سِتْ
 کَہِ چُونِ بَقْدَرِ سِنْدِ خُودِ رَا بَا زَا دَا نَدِ مَکَرِ مَنِ کَہِ بَقْدَرِ سِیْمِ و بَرَا ئِیْنِ رَوِزِیْنِ
 کَشَادِ شَدِیْسِ دَرِ اَدَمِ دَرِ اَنِّ کُوشِیْمِ اَقْدَارِ حَقِّ رَا مَرْدِہَا نِسْتِ کَہِ مَنَازِ
 بَا مَدَرِ کُنْدِہ اَنکَہِ بَا قَدَرِ مَوَافِقِ بَا شَدِیْنِ تَعَامِ دُو تَا شَبِہِ عَوَلِیْنِ اَرُومِیْ شُودِ
 اَوَّلِ خِلَافِ قَضَا بِہَرَمِ چُونِ وَاَقِعِ شُودِ جَوَاشِ اَنْسِیْتِ کَہِ حَضَرْتِ مَجْدُوحِ دَرِ
 مَکْتُوبِ دُو صَدِ وَ نَعْدِہِمِ اَزِ جِلْدِ اَوَّلِ کَہِ بِلَا طَا ہِرِ قَدِ سِی صَدِ و رِیَافَتِہِ چِہَا نِ
 تَحْرِیْرِ فِرْمُودِہ اَنْدِ کَہِ قَضَائِیْ مَخْلُوقِ بَرِ دُو کُونِہِ اَسْتِ قَضَائِیْتِ کَہِ تَعْلِیْقِ اَوْرَادِ رُوحِ
 مَحْفُوظِ طَا ہِرِ سَاخْتِہِ اَنْدِ و لَکَہِ رَا بَرِ اَنْ اَطْلَاعِ دَاوَدِہِ قَضَائِیْ کَہِ تَعْلِیْقِ اَوْ زِنْدِ حَضَرْتِ
 جَلِ شَانِہِ و لِسِ و دَرِ لُوحِ مَحْفُوظِ صُورْتِ قَضَائِیْ بِہَرَمِ دَاوَا یْنِ قِسْمِ اَخِیْرِ اَزِ قَضَائِیْ

۲
 بلوغ و بلوغ
 جزئی جزئی
 ہونہ

فَصَدَر عَنْهُمْ امْتِثَالًا لِلْأَمْرِ وَيَكُونُ ذَلِكَ الْأَمْرُ تَنْبِيْهَا لِفَضْلِهِمْ
 وَبَيَانًا لِعُنُوشَانِهِمْ وَتَعْرِيفًا لِلْخَامِلِ كَبِيرٍ قَدْ رَهِمَ وَارْتَشَدَ إِلَى
 التَّخَلُّقِ لَهُمْ وَالتَّوَسُّلِ بِرَفِيعِ جَاهِهِمْ وَسَبِّ الْمَصْرِحِ الْعِبَادِ وَنَفْعِهِمْ إِيَّاهُمْ
 دُرِّ شَمْسِي فَرِيَدِ كَرَامَةِ أَعْلَامِ اسْمِ بَالِهَامِ شُودِ يَكْشِفُ يَسْمَاعَ خَطَابِ يَغِيْرُ الْبَعْضِ
 شَطْحَ تَائِيْلٍ مَعْلُومٍ كُنْدِ خَمَانِجَرِ رَاكِي مَلَاتِ ابْنِ لَغِيْثِ بَنِ جَمِيْلٍ بِرِجَامَتِ فَعْمَا
 آمَدَ ابْنِ لَغِيْثِ مَبْعَاثُهُ حَالِ الْإِشَانِ فَرَمُودِ مَرْحَبًا لِعَبِيدِي فِي فَعْمَا نَاخُوشِ
 شَدَمِ وَازِ اسْمِ مَحْمُودِ حَضْرِي شَكَايَتِ أَوْزْدِ حَضْرِي جَوَابِ اَدْرَاكِتِ كُفْتِ
 أَنْتُمْ عِبِيدُ الْهُوَيِّ وَالْهُوَيِّ عِبِيدُهُ يَا نَفْسُ كُوَيْدِ

وَلَبَّيْكَ لَهُ التَّوَاتُؤُ فِي الشَّطْحِ ظَاهِرًا
 وَبَقَرُ لَتَعْرِيفِ وَنَصْرُ لِيَقْتَدَسَ
 شَيْخُ ابْنِ لَغِيْثِ ابْنِ جَمِيْلٍ كُوَيْدِ الْأَرْضِ حَضْرِي وَالسَّمَاءِ سَمَائِيْ بَعْضِ جَالِ
 مِيْنِ بُوَيْدِ نَكَا شَدَمِ

جَزَتْ الْقُصُوفُ إِلَى الْحُرُوفِ إِلَى الْهَجَا
 حَتَّى انْتَهَيْتِ مَرَاتِبَ الْإِبْدَاعِ
 لِيَعْنِي مَقَامَاتِ اُولِيَا يَالْمَلَاكُمُ رَاتِجَا وَزَكْرِي وَبِهَسْوِي عِلْمِ حُرُوفِ وَاسْمَاوِ طِلَاعِ
 عَلَى الْاَسْرَارِ شَدِي تَا أَنْكَبَ بِقَامِ تَكْيُوسِ خَلْقِ خُتَارِ شَدِي اَلْوَلِيْثِ بِجَوَابِ
 مَرْهُوْدِ

وَحَيَّانِي الْمَلَاكُ الْمُهَيَّمُونَ وَاجْتَبَيْ
 فَالْأَرْضُ حَضْرِي وَالسَّمَاءُ سَمَائِي
 شُخْرِبِ بَاشْطِخِ أَنْ رَا كُوَيْدِ كَالِي عَظِيْمِ بِيَانِ كُنْدِ تَا اَزْ قُلُوبِ مَرْهُوْمِ اَعْتَقَادِ شِ
 زَائِلِ شُودِ وَبَاوَسْوِي تَلْنِ كُنْدِ مَقْصُودِ شِ كِهْ عَدَمِ اِتْفَاتِ مَرْهُوْمِ مَتِ مَاصِلِ شُودِ
 شَيْخُ مَحْيِ الدِّيْنِ بَنِ عَزْزِي فَرِيَدِ

۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

حرام زیاده تر نخواهد رسید مع هذا از لافانی گناه استغفار کرده می شود تا وقتیکه کار از
 ارتکاب بکمره برآید از تکاب حرام جائز نیست درین مقام چند اقوال شطح نموده
 می شود **الْوَلَايَةُ أَفْضَلُ مِنَ النَّبُوَّةِ** تو جبهاتے دارد اول آنکه
 عموماً ولایت از نبوت افضل باشد زیرا که ولایت نسبت مع الاستفاضه
 از حضرت تقدس و تعالی است پس در آن ردیجی باشد و نبوت اخبار بخلق
 و افاضت برکت بر ایشان است که در آن ردیجی باشد و ردیجی افضل است از
 ردیجی پس ولایت افضل باشد از نبوت این کلام منافی شرح نیست زیرا که
 بالاتفاق انبیاء افضل اند از اولیاء چه نبوت تفسی مراتب و ولایت درین
 جهان مترتب بالاتر از ان نیست هر درجه مرتبه که ولی پیدا و لامحاله نبی را
 حاصل است در نبوت صرف ردیجی نیست که توهم مغضولیت نبوت از ولایت
 گردد بلکه در نبوت ردیجی است و هم ردیجی ظاهرش باطن است و باطنش با حق
 پس انبیا جامع و شامل هر دو نسبت مذکوره اند چه ولایت جزو نبوت است و نبوت
 کل و وجود نبوت بدون وجود ولایت غیر ممکن که **الْكُلُّ أَكْبَرُ مِنَ الْجُزْئِ**
 پس نبوت افضل باشد از ولایت دوم آنکه ولایت افضل است بعد از نبوت
 درین فقره من بمعنی بعد است چنانکه **وَأَطَعُوا مَنْ جِئُوا بِهِمْ** که این توجیه خلا
 قواعد ادب است زیرا که در فقره **الْوَلَايَةُ أَفْضَلُ مِنَ النَّبُوَّةِ** تفضیلیه است
 و تفضیلیه بمعنی بعد نمی باشد پس چگونه استعمالش بمعنی بعد جائز خواهد بود سوّم آنکه
 ولایت نبی افضل از نبوت تشیعی و سالت است همین است مسلک شیخ
 محی الدین بن عربی و ولایت عام است مراد جمله موجودات کامله را تا آنکه هر مؤمن در وجه

ولایت افضل است از نبوت
 سخن از در کلان باشد

بعد از نبوت

و نه توجیه خلق مانع توجیه حق تعالی در نبوت تنهار و بخلق نیست تا ولایت اگر رو بحت دارد
 ترجیح بروی بدیند عیاذ الله سبحانه و تبارک و تعالی تها بر عوام کالانعام است
 شان نبوت از ان برتر است فهم این معنی را باب سکر را دشوار است اما بکبرستقیم حال
 باین معرفت ممتاز اند هُنَّ اِلَادُ بَابِ النَّعِيمِ نَعِيمُهَا خُصْرَتُ بَايَزِيدِ بَطَامِي مَدَسِ سِرْ
 فرموده خیمه بر پهلوی عرش نه ایم به نام را در عرش طلب مومن باشد یعنی متعارف عرش
 هستیم حضرت بایزید فرماید لَوَا لِي اَرْفَعُ مِنْ لَوَا مُحَمَّدٍ بَرَايِ تَصْحِيحِ اِيْنِ كَلَامِ
 چند توجیهات کرده اند توجیه اول آنست که لَوَايِ مُحَمَّدٍ جبریل بود و لَوَايِ
 بایزید محمد صلی الله علیه و سلم پس لَوَايِ بایزید از لَوَايِ مُحَمَّدٍ برتر باشد این قول بقول
 حضرت موسی علیه السلام می ماند که در مناجات خود فرموده است اَلِهِيَ اِنِّجْهِ دَرِ كَلْبَةٍ كَلْبِي
 هست در خزانة خسروی تو نیست ندانشند که ای موسی آن چیست که تو داری
 من ندانم عرض نمود اَلِهِيَ هِجُو تُوِيْ دَارَمُ و تو هِجُو خودی نداری می گویم که این توجیه
 صحیح نیست زیرا که جبریل علیه السلام بلسان شرع یا عرف معتبر بل و اجماع نیست توجیه
 دوم آنکه این احکامیه عن الحق سبحانه تعالی گفته هِجُو هَلُو كَلْمَةِ اِنِّ اَنَا اللهُ اَزْ
 دخت مهر موسی علیه السلام توجیه سوم من یعنی بعدت چنانکه اطعته هم من
 جَوْع یعنی طعام داد ایشان را بعد از جوع نزارا تم این توجیه نیز راست نمی آید زیرا که
 من معنی بعد در کتب خود تفا سیر موجوده از نظر نگزاشته و این من تفصیلی است
 و درین محل زینهار من معنی بعد صحیح نخواهد بود توجیه چهارم ولایت افضل است از
 نبوت پس معنی چنین باشد که لَوَايِ ولایت من افضل است از لَوَايِ نبوت این توجیه
 هم صحیح باطلان است زیرا که ولایت هیچ ولی بر نبوت منسل نیست و لَوَايِ شرفی

لَوَايِ اَبَا بَالِ
 مال ایشان را که داد
 علم من لَوَايِ شَرَفِ
 و لَوَايِ اَبَا بَالِ
 و لَوَايِ اَبَا بَالِ

ہرچہ گوید آن پری گفت بود
چون پری را این دم و قالون بود
اوی خود فرستہ پری خود او شدہ
چون بہ خود آید نڈانک لغت
پس خداوندی پری و آدمی
شیر گیر از شیر کے ترسد بگو
شیر گیر از خون فرہ شیر خورد
در سخن پرواز از راز حسن
بادہ را چون بود این شورشور
اگر ترا از تو بکل خالی کند
گرچہ قرآن از لب پیغمبرست
چون ہمای بی خودی پرداز کرد
عقل را سیل تخیل در رہ بود
نیت اندر جہ ام لا خدا
آن مریدان حبلہ دھسم آندند
ہر یکی چون طحان در گرد کوہ
ہر کہ اندر شیخ تیغی می خلید
دانکہ اور از خم اندر سینہ زد
یک اثرنی بر تن آن ذوفنون

زین سکر نہ زان سرے گفتہ بود
کردگار آن پری خود چون بود
ترک بی الہام تازی گو شدہ
چون پری را بہت این صفت
از پری کی باشدش آخر کمی
شرح راہ از کور کے پرسد بگو
تو بگوئی او نکرد آن بادہ کرد
تو بگوئی با گفت ست آن سخن
نور حق را بہت آن فرہنگ زور
تو شوی بہت او سخن عالی کند
ہر کہ گوید حق نہ گفت او کا بہت
آن سخن را با یزید آسمان کرد
زان قوی تر گفت کا دل گفتہ بود
پہ خد جوی در زمین و در سما
تیغہا بر جسم پاکش مے زدند
کارومی زد پیر خود را بی ستوہ
بازگونہ او تن خود مے درید
سینہ اش بگفت شد مردہ ابد
وان مریدان خستہ و غرقاب خون

کسی کہ اسرار سے
تربیب و تربیت باشد
مصلحتی در شہد کیست
کیفیت سبب باشد از جا
در نہایت خود داری تادیب
۱۲ غیاث
نام گو بہت درانی را
کہ طحان نام از خود کرد
تازی بالائی آن جرح
شد و دندہ افشا الفت

سیرت

کرای

ہر کہ او سوی گلویش زخم برد
 وانکہ آگہ بود زان صاحبقران
 نیم دانش مست او رستہ کرد
 روز گشت آن مردیان گاست
 پیش او آمد سزاران مردوزن
 این تن تو گرتن مردم بدے
 با خودی یا بخودی دو چارزد
 ای زده بر بخودان تو ذوالفقار
 زانکہ فی خود فانی ست ایست
 نقش او فانی و او شد آئینہ
 گر کنی تفس سوی روئے خود کنی
 و رہ بینی روی زشت اہم توئی
 او نہ اینست و نہ آن او سادہ است
 چون رسید اینجا سخن لب در لب
 لب بہ بند از چہ فصاحت بہ شد
 بل لب بامی تو اسے مست دمام
 ہر زمانے کہ شوی تو کامران
 ہر زمان خود را ہر سان باش تو
 خلق خود بد رنیدہ ویدوزار مرد
 دل نداش کہ ز نذر خیم گران
 جان بہ برد الا کہ او رستہ کرد
 نوحہا از جان شان برنگاستہ
 کہ دو عالم درج در یک پیر ہن
 چون تن مردم ز خنجر کشدے
 با خود اندر ویدہ خود خارزد
 بر تن خود میزنی آن ہوشدار
 تا ابد در اینی او ساکنست
 غیر نقش روئے غیر ان جالبی نہ
 و رزنی بر آئینہ بر خود زنی
 و رہ بینی عیسی مریم توئی
 نقش تو در پیش تو بہناہ است
 چون رسید اینجا قلم در ہم شکست
 دم مزین و اللہ اعلم بالرشاد
 بہت بخشین یا فردا کو اسلام
 آن دم خوش ہد اکس با دم ان
 بچو بخش خبیہ کنی فاش تو

ہتمہ اقوال دال اند بزی خودی ولی طبعی حضرت سلطان العارفين

خَضَّتْ جُرْأَوْفَ الْأَنْبِيَاءِ بِسَاحِلِهِ دَرَسَ الْحَاسَنُ بِذِكْرِ سِتْ
كَيْفَ يُقَالُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ خَضَّتْ جُرْأَوْفَ الْأَنْبِيَاءِ بِسَاحِلِهِ فَإِنْ
هَذَا الْقَوْلُ عَنْهُ فَيَنْبَغُ أَنْ يُجْمَلَ عَلَى صُدُورِهِ عَنْهُ فِي حَالِ
السُّكْرِ أَوْ عَلَى أَهْلِهِ وَقَوْلُ الْبَعْدِ وَأَفِي ذَلِكَ الْبَحْرُ مَنْ رَأَوْا
فِيهِ أَهْلِيَّةَ الْعُبُورِ وَلَيَعْبُو مَنْ لَيْسَ فِيهِ أَهْلِيَّةٌ أَوْ لَيْدِ رُكُوعِ
مَنْ لَوْ أَنَّهُ اشْرَفَ عَلَى الْغُرُفِ أَوْ لَحِقَ ذَلِكَ مِمَّا فِيهِ نَفْعُ الْغَيْرِ
كَمَا يَقِفُ الْأَفْضَلُ يَشْفَعُ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ وَيُدْخِلُ الْمُفْضُولَ
أَوْ مَا قَالَ بَعْضُهُمْ إِنَّ وَقْفَهُمْ وَقُوفُ صُدُورٍ لَا وَقُوفُ
وَرُودٍ أَوْ حَافِظٍ مِنْ حَجَرٍ سَوَالٍ كَرْدِ كَرْدِ زَيْنِ قَوْلٍ بَايَزِيدِ نَقَصَتْ أَنْبِيَاءُ الْأَزْمِ
أَيْدِ جَوَابٍ وَنَدِ الْقَوْلِ لَمْ يَصِحَّ عَنْهُ وَإِنْ صَحَّ فَمَعْنَاهُ جَمِيعُهُ أَعْطَى
الْأَوْلِيَاءُ مِمَّا أُعْطِيَ الْأَوْلِيَاءُ كَزَقِّ مَلَأَ عَسَلًا وَرَشَحَتْ
مِنْهُ رَشَحَاتُ هِيَ مَا أُعْطِيَ الْأَوْلِيَاءُ وَمَا فِي بَاطِنِ الرِّقِّ هُوَ
مَا أُعْطِيَ الْأَنْبِيَاءُ وَقَوْلُهُمْ بِسَاحِلِهِ لِيَعْبُرُوا مَنْ رَأَوْا فِيهِ
أَهْلِيَّةٌ أَوْ لَيْدِ رُكُوعِ مَنْ رَأَوْا أَنَّهُ اشْرَفَ عَلَى الْغُرُفِ فَهَذَا
الْقَوْلُ إِنْ كَرُمَا يَكُنْ مَعْنَاهُ حَالُ السُّكْرِ تَعَيَّنَ تَأْوِيلُهُ
بِمَا يَلِيْقُ بِجَلَالَةِ الْأَنْبِيَاءِ بِمَثَلِ مَا ذَكَرْتُ مِمَّا فِيهِ نَفْعُ
لِلْغَيْرِ كَمَا يَقِفُ الْأَفْضَلُ يَشْفَعُ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ وَيُدْخِلُ
الْمُفْضُولَ مَا فَظَّ سَيُطَوَّى دَرَسَ تَنْبِيْهِ الْغَنِيِّ تَنْبِيْهِ بْنِ عَرَبِيٍّ مَعْنَى مَكَارِدِ

لوح محفوظ منم در جواب شخصی که گفت حق تعالی رالوح محفوظ است و ہم شیخ
 بایزید بسطامی از موزن شیند اندک بگفت انا اکبر و ہم شیخ بایزید
 بسطامی گفته برآدم از پوست بشریت چنانچه ما را از پوست خود برآید پس
 دیم که من اویم قال کذب حین سئل عَنِ الْمَعْرِفَةِ بِاللَّهِ وَالْعَارِفِ
 لَوْ كُنَ الْمَاءُ لَوْ كُنَ اِنَّا لَعَلَّهِ یعنی رنگ آب رنگ ظرف است چه آب در حد ذات
 خود رنگی مخصوص ندارد و برنگ ظرف با ظاهری شود آشنایان ذات مطلقه
 حق تعالی و حقیقت خود از جمیع شیو و لوازمی که اذمان و افهام در تصور کرده
 مطلق است و حسب قابلیت اذمان افهام اورا تصور کرده اند نه آن حقیقت
 که ذات مطلقه است و او مبدأ آثار و احکام و بنیه و حاجیه است چه او عین جمیع
 اشیا است ابن عقل گویش شبلی گوید اِنَّ مُحَمَّدًا اِشْفَعُ فِيْ اُمَّتِهِ
 وَاَنَا اَشْفَعُ بَعْدَكَ فِيْ اَهْلِ النَّارِ حَتَّى لَا يَبْقَى مِنْهَا اَحَدٌ مِنْهُمْ
 حضرت شبلی گوید گیس فی الدَّارِ غَيْرُهُ هَذَا يَأْتِي الطَّيْفُ
 حیند رحمه الله روزی و سه رختاب کرد که انچه مادر سر و پا بیگفت
 تو بر منبر گوی شبلی رح گفت اَنَا اقُولُ وَاَنَا اَسْمَعُ هَلْ فِي الدَّارِ رَيْبٌ
 غَيْرُ رَيْبٍ از شبلی رح پرسیدند تصوف چیست گفت تصوف شرکت
 از حضرت شبلی رح ابو محمد ریوم قدس سره پرسید که توحید چیست گفت کسیکه
 جواب از توحید دهد اولی حد است و کسیکه تعریف کند او مشرک است و کسیکه
 توحید را بداند کافر است و کسیکه بتوحید اشارت کند بت پرست است و کسی که از
 توحید سوال کند جاہل است حضرت ابو بکر شبلی رح سر غالب داشت و بسیار

لوح محفوظ منم در جواب شخصی که گفت حق تعالی رالوح محفوظ است و ہم شیخ
 بایزید بسطامی از موزن شیند اندک بگفت انا اکبر و ہم شیخ بایزید
 بسطامی گفته برآدم از پوست بشریت چنانچه ما را از پوست خود برآید پس
 دیم که من اویم قال کذب حین سئل عَنِ الْمَعْرِفَةِ بِاللَّهِ وَالْعَارِفِ
 لَوْ كُنَ الْمَاءُ لَوْ كُنَ اِنَّا لَعَلَّهِ یعنی رنگ آب رنگ ظرف است چه آب در حد ذات
 خود رنگی مخصوص ندارد و برنگ ظرف با ظاهری شود آشنایان ذات مطلقه
 حق تعالی و حقیقت خود از جمیع شیو و لوازمی که اذمان و افهام در تصور کرده
 مطلق است و حسب قابلیت اذمان افهام اورا تصور کرده اند نه آن حقیقت
 که ذات مطلقه است و او مبدأ آثار و احکام و بنیه و حاجیه است چه او عین جمیع
 اشیا است ابن عقل گویش شبلی گوید اِنَّ مُحَمَّدًا اِشْفَعُ فِيْ اُمَّتِهِ
 وَاَنَا اَشْفَعُ بَعْدَكَ فِيْ اَهْلِ النَّارِ حَتَّى لَا يَبْقَى مِنْهَا اَحَدٌ مِنْهُمْ
 حضرت شبلی گوید گیس فی الدَّارِ غَيْرُهُ هَذَا يَأْتِي الطَّيْفُ
 حیند رحمه الله روزی و سه رختاب کرد که انچه مادر سر و پا بیگفت
 تو بر منبر گوی شبلی رح گفت اَنَا اقُولُ وَاَنَا اَسْمَعُ هَلْ فِي الدَّارِ رَيْبٌ
 غَيْرُ رَيْبٍ از شبلی رح پرسیدند تصوف چیست گفت تصوف شرکت
 از حضرت شبلی رح ابو محمد ریوم قدس سره پرسید که توحید چیست گفت کسیکه
 جواب از توحید دهد اولی حد است و کسیکه تعریف کند او مشرک است و کسیکه
 توحید را بداند کافر است و کسیکه بتوحید اشارت کند بت پرست است و کسی که از
 توحید سوال کند جاہل است حضرت ابو بکر شبلی رح سر غالب داشت و بسیار

حسین بن منصور گوید ما صحت الفتوة الا لاجل ابي عبد الله
ابن طالب می گوید لکن علی بن الحنفیة از من الخائف

نیت بر طبق ضرر رسان زیاده از خلق ۱۲

پس خود کردند سرخوش شدنش عراقي را چو ابراهیم کردند *

ابو سعید خراسانی گوید اکبر ذنبی اليه معترفی ایسا *

گناه کبیره من همین است که او را شناختم ۱۱

مشایخ طریقت و حقیقت در فوت سخن بسیار گفته اند بعضی از آن یاد کرده میشود شیخ حسن بصری رحمه الله
فرمود که فوت آنست که دشمنی کنی نفس خود از جهت حق جل و علا حارث محاسبی رحمه الله علیه فرمود که فوت
آنست که انصاف بر خود واجب دانی و انصاف خود را نسبتانی فیصل عیاض حمة الله علیه فرمود که فوت آنست
که فرق کنی که نعمت تو که میخورد یعنی در مقام خدمت یا ثنائی نعمت حق بر بندگان و میان مؤمنان کافر نیز کنی میان دوست و دشمن
تفاوت کنی ابوالقاسم جلیله قدس سره فرمود که فوت دادن عطا است و باز داشتن پست یعنی حقیقت
فوت آنست که چند آنکه طاقت داری وجود خود را بسبب خیر و احسان و اسطر رحمت بندگان حق سازی و بر لباط احسان
مقابله به آن طرح بی نیازی شیخ بهیل ابن عبد الله شری حمة الله علیه فرمود که فوت ثنائیت نسبت به کسی است
که هیچ نسبت سنتهای رسول علیه السلام فرمود که زارد و بزرگترین نسبتی از سنتها حارث نیست پس شیخ کونیا را با حال دنیا را
بزرگان در مقام فوت است نباید باین میزد قدس سره العزیز فرمود که فوت آنست که هر چه از تو بگیران را
انسان اگر چه بسیار بود آن اندک شمیری و هر چه از دیگران بخواهد اگر چه اندک بود از بسیار دانی یحیی بن معاذ رازی قدس سره
فرمود که فوت قسم است خوب روی یا پارسائی و خوب سخنی با مالیت داری و خوب ادبی کردن با بخوار بی نیازی
که از خداوند بندگان در بطن مکرم گردانید است نفع است یحیی حال نعمت است که بتو غلبت است و حاکم است حال از
نعمت دوم فساد بلا نعمت و این از جمله نعمتهاست که به نسبت است نعمت مال است که آن را بخت دل است از بیم شمس

کتب برانی سید احمد بن عینی خراز از شیطیات مملو است جماعت علماء و زبانا
انکار کشا ندینر شیخ ابو سعید خراز قدس سره گفت مدتی اورا می بینم
خود را می یافتم اکنون خود را می جویم اورا می یابم در نفحات مذکورت که امام احمد
غزالی گوید که شیخ ابوالقاسم گرگانی بلیس را بلیس نمی گفت بلکه خواجه
نوحا جگان سرور و مهوران می گفت عین بقضاة همدانی از بزرگه حکایت
می کند که فرمود جوان مرد آنجا که بلیس است ترانه است و این دولت از کجا آوری
چهره مصطفی یابد که دیده او در جهان بلیس نظر نکند عبد الکیرم حبیلی
در کتاب مناظر آئینه در بیان فرق میان غاف و غفور می نگارد *

(بقیه صفحه ۵۳)

تا بدان بدام عارض شومل شود و سباطاعت میا دار پس غنی باید که این بر سه نعمت امطیه سعادت
ابدی و سترایه تجارت نفیم سمری سازد و در حال پارسائی ادیان امن بود و در فصاحت حق گوئی ناصح
و در برادری با بذل و وفا الوخص صدا و حجت الله علیه فرمود که قوت آنست که ایزد تعالی
اختیار کرده است در قرآن از برای پیغمبر خود فرمود که یا محمّد بگیر یعنی گنج در صفت علم دور گردان
برادران خود گناه ایشان را و نکافات کرنه نیکی در و گردان از جا بلان یعنی جل ایشان را بجل
مقابل کن ابو علی دقاق رحمه الله علیه فرمود که قوت آنست که بر دم زنی کاشی
و بیان ایشان غریب یعنی اخنی باید که آمیزگار باشد بخلق و با هم بسته گان حق شفقت نصیحت نمود
احسان زندگانی کند و با این از همس بریده بود و در سر پر بسته بختی شومل باشد ابو الحسن نورانی
فرمود که قوت آنست که تحمل کند نجوش و لی آنچه ترا دشوار آید نهانم که درین مقام از قوت کلام سنی مراد است که

نصو را بلیس نیست کرد ۱۲

تألیف
مجله

هُوَ الَّذِي يَغْفِرُ الشَّرَّكَ

الغنى

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ
بَيَانُ حَالِ الْعَافِيَةِ وَإِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا بَيَانُ
حَالِ الْعَفْوِ وَهَذَا الْقَوْلُ نَازِلٌ لِعَدَمِ خُلُودِ الْكَفَّارِ فِي النَّارِ

شیخ روزبهان فضیلی در تفسیر العرائس تصریح بآن کرده چنانچه شیخ

محی الدین عربی ہم بان قابل ست نیز شیخ عبدالکریم جلی می کن

وَبَيْنَ سِتِّ مَعْنَى عِبَادَةٍ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

و این قول منہی بر آن است کہ امر آہی تعالیٰ مضیٰ ارادہ است و تخلف مراد از

ارادہ محال است پس ہمہ اطاعت امری نمایند و عصیان بحقوق نہ شیخ محی الدین

عربی نیز تصریح باین معنی کرده از محمد و م. بهاء الدین در ایمنقول است

اسلام و کفر سوزم این امتحان هست

موسیٰ و خضر و یونس از ایں روان هست

جمله بشر کو لب و افلاک و اجمن	جبریل با ملائک از چاکران است
-------------------------------	------------------------------

عجود خود بدیدم ران ادیبانم
فوا! بشد که جنت تو المیکان است

شیخ ابوالفتح محمد بن عبدالحق شافعی است

عزیز دنیا چہر انگاہ محبینہ خزان است
 من عرش و لوح پیچم و زیرتلم نہم
 درسل نبی طفیل من انبیاء شدند
 جماعہ بشر کو کب و افلاک و انجمن

سجود خود بدیدم زلال
فرمان بشد که جنت

هائیف است انسان کامل انصافی در معرفت توحید وجودی مشرک است

سجود خو و بدیدم زان اولیاست دم
فرمان بشد که جنت تو لا مکان است

بن جلیل الدین بنی بو محمد علوم ظاهر باطن فقه و حدیث

سید ازاد محمد علی بود و در سن ۱۲۰۰ هجری قمری
 جامع علم و ادب بود و در سن ۱۲۰۰ هجری قمری
 شایسته شایسته بود و در سن ۱۲۰۰ هجری قمری
 شایسته شایسته بود و در سن ۱۲۰۰ هجری قمری

همانifest انسان کامل انصافی معرفت توحید و جود می

فارس بن عیسیٰ بغدادی قدس سرہ گفت لذت طاعت
و شکر برابریست و در تامل کریمہ و اعبدہ رَبِّکَ حَتَّٰی یَا تِیَّکَ الْبَقِیْنَ
مے گوید ہر کہ معبود را دید از عبادت بگذشت و ہر کہ از عبادت گذشت از
معبود گذشت عباس بن یوسف شکلی رحمۃ اللہ علیہ گوید
ہر کہ با خدا مشغول است از ایمان او نباید پرسید

پستی و بلندی ہمہ شد ہموار | من مذہب ہفتاد و ست ملت دارم
از مظفر کرمان شاہی پرسیدند کہ فقیر کیست گفت کسی کہ حقش
بخدا بنود شیخ ابوالحسن خرقانی کہ غوث وقت خود بود قدس سرہ گفت من
بدو سال خردترم از پروردگار خود شیخ ابوسعید ابوالخیر گوید

تا روئے ترانندیم اسے شمع طراز | نے کار کنم نہ روزہ دارم نہ نماز
چون باتو بوم فجاز من جملہ نماز | چون بے تو شوم نماز من جملہ فجاز
جسم ہمہ اٹک گشت چشم گبریت | در عشق تو بی جسم بھی با ید زریست
از من شری نماند این عشق از کیست | چون من ہمہ معشوق شوم عاشق کیست

شیخ الاسلام عبداللہ انصاری گوید زاہد بزہد خویش از دود عالم
بہ علم از صوفیہ چہ گویم کہ او اللہ است و نیز عبداللہ انصاری گفتہ
ربوبیت صین عبودیت است امام محمد غزالی در اللہ صونۃ علی بن ابیہا و خفیتہ
علی ابیہا لغیم جنت و عذاب قبر از قبیل خیال قرار دادہ اند شیخ احمد غزالی
روزے در نیت نماز گفت کافر شدم ز ما بستم اللہ است شیخ برکتہ قدس سرہ
گفت ہفت صد بار پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را بخواب دیدم امروز

تکرار کردن ۱۱
در سال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
مکمل و شہود بہشت از
دراودہ شد فیروز گویہ
حقی ظاہرست در بابیانی
فلاک و مالا لہ فی انبیاء
امکانہ و لذت لہ فی
النور و ان النور
مصطفی لا لفظ علیہ
و ب فلوکات علیہ
ہر بظہر و زرق
پیش از آنکہ
و الخیال از جہان
غیر از آن کہ
ہذا المحسن
و جود اللذات العظیما
و جود نیست محسوس
الذی لیست غایب
المذہب و باب غایب
و جود محسوس
بوضوح بعضی
لغفل انفس و جہان
بعد الموت و جہان
ذلت از فی القدر و جہان
التصاوت قال الشیخ

معلوم شد کہ خود را سے دیدم۔

عین القضاۃ ہمدانی گوید ہر کہ خدائی را شناخت عزوجل نمی گوید و ہر کہ
اسد گوید حق را شناخت نیز عین القضاۃ گفتہ از دیدن نور محمد
صلی اللہ علیہ وسلم جملہ مؤمنان کافر شد و بیچکس را از ان خبر نیست
شیخ روز بہان نقلے گوید از ہر کہ مے پرسی جز تو کس نیست
تسبیحائے گوی کہ ما را انا حق بس نیست و نیز روز بہان رحمہ اللہ گفتہ
عارف در معروف غائب است و نیز روز بہان در تاویل آیہ کریمہ و لا
یرکضہ لعیبادہ الکفر گفتہ است کہ حق تعالی کفر را خلق نکرده است
در روی زمین و راضی نیست کہ کافر شود پس کافر موجود نباشد
شیخ سعد الدین جموی قدس سرہ گوید

آنم کہ جان چو حق در مشت منست	این قوت حق ز قوت ایش منست
کوین و مکان ہر آنچه در عالم ہست	در قبضہ قدرت دو انگشت منست

از سلطان المشائخ مشہور و معروف است کہ گفت یاد دارم در روز
یثاق کہ اسد تعالی از من عہدی کہ گرفت در نغمہ پور بی بود ازین جہت
شیخ این نغمہ را افرادان دوست داشتی شیخ عبد اللہ بلبانی گوید
خدا باشید و اگر خدا نباشید خود نباشید چون خود نباشید خدا باشید
شرف الدین محیی نسیری در ارشاد الطالبین می آرد کہ اگر کسی وجود عالم
ظاہر را منکر شود کہ این وجود وجود او تعالی نیست کافر شود زیرا کہ آن وجود حقیقی
است کہ بہ کسوت وجود ظاہر پیداشدہ است پس منکر چگونہ کافر شود شیخ عبد اللہ گوید

راغبت الی اللہ
بہنگان خود را کفر است
شیخ غیاث الدین بیہقی
شیخ غری و بیہقی
و خیال این مشہور و بیہقی
چند اسد در زبان پور بی
راغبت است ۱۲

با جملہ خداے پاک پاکیم ۛ	خز آتش و باد و آب و خاکیم
تا حق بد و چشم سر نبینم ہر دم	از پائے طلب نمی نشینم ہر دم
گویند خدا چشم سر نتوان دید	آن ایشانند و من چنینم ہر دم

مولانا دروم قدس سرہ در وحدت و اتحاد بے اشعار دل پذیر
و غزلیات موزون گفته است یک بیت ازان گفتا نمایم ۛ

علم حق در علم صوفی کم بود ۛ | ۛ | ۛ | این سخن کے باور مردم بود
شیخ شرف الدین پامی پی بے سگریات و غزلیات خود
آوردہ است کہ ناظر ا جزیرت نمی افزاید از آنجملہ اینست ۛ

چو مونی چلیسی چہ میر مرسلان احمد | چہ تر ساد چہ من انجا ہمیشہ برابر میں

بالجملہ ازیں جماعتہ سکارے در ولو کہ عشق و سطوت ظہور وحدت حقیقی کہ از خود
گذشتہ اند و غیر محبوب حقیقی ندیدہ کلمات شطحیہ فزون از شمار سرزده است
و بمچنین صوفیہ جو دیہ بخصوص از زبان شیخ محی الدین بن عربی جماعات و
طبقاتی کہ خارج از احصا اند بر مسلک توحید رفتہ اند و سوائے اُن کہ اے
نہ انکاشتہ و این مشرب را باب و تاب چہ در نظم و چہ در شعر بیان نمودہ اند کہ
کتب و رسائل بے شمار از ان مملو است یک چندے ازان کلمات کہ
نقل شد و بعضی اشعار دیگر را اینجا ایراد نمایم تا معلوم همگان شود کہ ازیں طائفہ
علیہ صاحب تصرفات و خوارق عادات کہ عقل بر کنگرہ مقام شان بلند
پردازی نمئے توان کرد چہ سان الفاظ غت کہ ظاہر شرع میں اُن را
بر تائبہ صادر شدہ است تا قاصر نظرے جرات و دراز نفسی نہ نماید و بازار

شہزادہ حق پرزادہ
دارالعلوم درسا و ضلالت
الصادقین بانجام و توفیق
میرزا در غزلیات جمع و توفیق
ادبیات شریفی و کلام و جملان
نظم و رسالت پامی پان
را شہو چہ و تائبہ مرسلان
بالجملہ ازیں جماعتہ
گذشتہ اند و غیر محبوب
حقیقی ندیدہ کلمات
شطیحیہ فزون از شمار
سرزده است و بمچنین
صوفیہ جو دیہ بخصوص
از زبان شیخ محی الدین
بن عربی جماعات و
طبقاتی کہ خارج از
احصا اند بر مسلک
توحید رفتہ اند و
سوائے اُن کہ اے
نہ انکاشتہ و این
مشرب را باب و تاب
چہ در نظم و چہ در
شعر بیان نمودہ
اند کہ کتب و رسائل
بے شمار از ان
مملو است یک چندے
از ان کلمات کہ
نقل شد و بعضی
اشعار دیگر را
اینجا ایراد نمایم
تا معلوم همگان
شود کہ ازیں
طائفہ علیہ صاحب
تصرفات و خوارق
عادات کہ عقل
بر کنگرہ مقام
شان بلند پردازی
نمئے توان کرد
چہ سان الفاظ
غت کہ ظاہر شرع
میں اُن را بر تائبہ
صادر شدہ است
تا قاصر نظرے
جرات و دراز
نفسی نہ نماید
و بازار

جاوہ مراعات آداب بیرون نبردہ

غیرتشخیر در جهان نگذشت	لاجرم عین جملہ اشیا شد
تا صومعه و مدرسه ویران نشود	این کار فلندری پیرامان نشود
بت اینجا منظم عشق است و حدت	بود زار بستن عین خدست
چه کفر و دین بود قائم بہستی	بود توحید عین بت پرستی
می گفت دریا بان نہرے دہن جرید	عاجف خاندانہ را دانست آفریدہ
گنجے کہ طاسم است عالم ہائیم	ذاتے کہ صفات است آدم ہائیم
اے آنکہ توئی طالب اسم عظم	از نا بگذر کہ اسم عظم ہائیم
چہ غیر و کجا غیر کو نقش غیر	سوی اللہ و اللہ ہائے الوجود

ملا اسماعیل صوفی صفہائی می گوید

بشکتم ہر بتے کہ در را ہم بود + باقی ست بت خدا پرستیدن من
میر فتح الدین محمد نفیسی بن کوشش و سز زش ملا متوجہ شد ملا جواب داد کہ دین
نشا از دنیا دست برداشتمہ ایم در دنیا با تو انباز نہ گشتیم و بچنین در آخرت
چون بزعم تو ملحدیم بہ دوزخ رویہ بہشت با تو در نیائیم پس باید تو از ماضی
و شاکر باشی کہ دنیا و آخرت را بتو باز گذاشتیم

ز اہل سامان پرستان نمی اندازما کہ ما +	خود شریک ہیچ در دنیا و عقبی نہ ایم
دشمنی خیزد ز شرکت ما بہ قصد دوستی	آخرت را با ختم و در پے دنیا نہ ایم

امہ ہفتیم اتفاق جمہور بران ست کہ فضل جزئی معارض فضل کلی نمی توان
والفضل الجزئی عیارہ عن زیادۃ شئی قلیل مٹا حسنہ اللہ

فضل جزئی
از یاد
لا

أَعْمَرُ مَنْ أَنْ يَتَرْتَّبَ عَلَيْهِ الثَّوَابُ أَوْ لَا كَمَا لَمْ يَلْحَ وَالْفَضْلُ الْكُلُّ
 عِبَارَةٌ عَنْ كَثْرَةِ الثَّوَابِ وَزِيَادَتِهِ بَابٌ وَالشَّيْءُ كَفَضْلٍ كُلِّ مَرْنَبٍ
 عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ارْتِ وَاحِدٌ مِنْ أَوْلِيَاءِ كَرَامِ حُجُبِ رَتَبَةُ أَنْبِيَاءِ عَالِي مَقَامٍ تَوَانِ سَيِّدِ
 زِيرِ كَلَامِ أَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ مَعْصُومٌ أَنْدَرِ جَمِيعِ مَعْصِيٍّ وَآمُونٌ أَنْدَرِ زُخُونِ خَاتَمِ
 كَرَمِ أَنْدَرِ وَحِيٍّ وَمُشَاهِدَةٍ مَلَكٍ وَمُحْكَمٌ أَنْدَرِ بَارِثِ وَأَنَامٌ وَتَبْلِيغِ أَحْكَامِ بَعْدِ رِزِّ
 الْقَصَافِ كَمَا لَمْ يَكُنْ أَنْدَرِ أَوْلِيَاءِ عِظَامِ بَانَ تَصِفِ أَنْدَرِ مَلَأَ عَلَى قَارِئِيٍّ وَرِشْرِحِ فَهْمِ الْكَبَرِ
 سَيَكُونُ الْجَمَاعَةُ الْعُلَمَاءُ عَلَى أَنَّ الْأَنْبِيَاءَ أَفْضَلُ مِنْ الْأَوَّلِيَاءِ وَرِشْرِحِ عَقَائِدِ الشَّيْئِ
 مَذْكُورِ لَا تَبْلَغُ وَرِشْرِحِ دَرَجَةِ الْأَنْبِيَاءِ بِالْجَمْعِ فَضِيلَتِ أَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ أَنْدَرِ
 أَوْلِيَاءِ كَرَامِ مِنْ قِطْعِيَّاتِ دِينِ سَبَرِ كَمَا بَخْلَافِ أَنَّ عَقْدَ دَارِ دَارِ دَارِ إِيْمَانِ سِرُونِ
 رُودِ شَيْخِ مَحْيِ الدِّينِ عَرَبِيٍّ وَطَبَقَاتِ صُوفِيَّةِ طَارِزِ دَعْلَطَتْ فِي النَّبُوءَةِ وَالْوِلَايَةِ
 وَرِشْرِحِ أَنَّ الْوِلَايَةَ أَعْلَى وَالتَّوَكُّلُ ذَلِكَ أَكْثَرُ نَظَرُ إِلَى قِصَّةِ مُوسَى
 وَخُضْرٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى فَوَجَدَ عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا إِلَى قَوْلِهِ
 لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا أَوْ تَوَهَّمْتَ هَذِهِ الطَّبَقَةَ أَنَّ حَالَ الْوِلَايَةِ أَفْضَلُ
 مِنْ حَالِ النَّبُوءَةِ لِمُجُوعِ مُوسَى إِلَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ لَكَ أَنَّ اللَّهَ يَخْصُصُ مِنْ نَبِيَّائِهِ
 بَعْدَ يَشَاءُ خُصْرَ الْأَنْبِيَاءِ بِالْمُعْجَزَاتِ ثُمَّ خُصَّ مَرْيَمُ عَلَيْهَا السَّلَامُ بِقَوْلِهِ تَعَالَى
 إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلْقًا نَافِلًا لِمَا جَعَلْنَاكَ خَلْقًا نَافِلًا لِمَا جَعَلْنَاكَ خَلْقًا نَافِلًا لِمَا جَعَلْنَاكَ خَلْقًا نَافِلًا
 لِمَا جَعَلْنَاكَ خَلْقًا نَافِلًا لِمَا جَعَلْنَاكَ خَلْقًا نَافِلًا لِمَا جَعَلْنَاكَ خَلْقًا نَافِلًا لِمَا جَعَلْنَاكَ خَلْقًا نَافِلًا

از معجزه در
 نبوة و طهارت
 غلظت و افاضت
 است این حال
 گفته که در این طراز
 و این است بخاند
 خصوصاً در این
 علیها السلام این
 و اینست که حال
 و اینست که در این
 نبوی و معجزه
 و اینست که در این
 و اینست که در این
 و اینست که در این
 و اینست که در این

در بیان معجزه در نبوة و طهارت غلظت و افاضت است این حال گفته که در این طراز و این است بخاند خصوصاً در این علیها السلام این و اینست که حال و اینست که در این نبوی و معجزه و اینست که در این و اینست که در این و اینست که در این

مشهور است مگر فقده اگر که حق می بوده است از امام عظیم نیست فقده اگر امام تمام از ابو طایع لمجی مروی است از این فقیر
 واقع شده تفصیل این مقام در رساله مقدسه بهر از اینها ششم است ۱۲۸۵ اجماع علماء بر آن است که انبیا افضل اند
 منزه رساله کلامی دلی درجه پیران ۱۲۸۵ این رساله ایست از ابن عربی خلیفه کباب در کشف مذکور نیست درین

و دعویٰ محبت این طائفہ کردند و بدیشان گمان نیکو کردند و ایشان را متابعت
کردند گفتند مقام ولایت برتر از مقام نبوت است و مرئی را علم وحی باشد
و مرولی را علم سر باشد و ولی بسر خبر ما و اند که پیغامبران را ازان خبر نباشد
و مرآن علم را علم لدنی نام کردند و این لقب را اشتقاق از قصہ موسیٰ و خضر
گرفتند صلوة علیہما و گفته کہ خضر ولی بود و موسیٰ بنی موسیٰ و نامای وحی ظاہر بود تا او را
بوحی ظاہر خبر نکردند کہ نہستی باز خضر علیہ السلام را علم لدنی بود و غیب
بدانستے بے وحی تا موسیٰ را بشنا گردی حاجت آمد و استاد فضلتر از شاگرد بود
اما آنکہ پیران این مذہب اند و بر دین ایشان اعتماد است ازین بیزالند و رواندازند
کہ هیچکس مقام برتر از مقام انبیا باشد یا برابر مقام انبیا باشد
اما جواب آن شبہ کہ ایشان گفتند آنست کہ خضر افضل مقید بود آن علم لدنی است
و موسیٰ افضل مطلق بود و فضل مقید بطل فضل مطلق نیست چنانکہ فضل مریم
پار ساضی امدها و آن فرزند بے مساس بشر است باطل نہ کند فضل شہرہ
و فاطمہ رنہ را کہ ایشان را فضل مطلق بود بر جملہ نساء عالم انتہی و فضل جبرئیل مجال
معارضہ با فضل کلی بوجہ کلی ندارد چہ ظاہر است کہ ہر اہل حرفہ مثل حاکم و حجام
و خیاط و نجار و بلجاء و صناعات خود ہا فی الجملہ زیادتی بر علماء دارند چہ ہمارا ازین فوج
و دستکاری واقف نباشند لیکن ایشان را فضلی بر عالم نباشد چہ صرف
زیادات موجب شرف نمی باشد شیخ محی الدین ابن عربی رحمۃ اللہ علیہ در باب
ثالث و سبعین از جہر ثنائی فتوحات مکیہ مے نگار و فقہ زبیدی
و یَفْضُلُ بَعْضُ النَّاسِ غَيْرَ كَثَرَتِ شَيْءٍ مَا فِيهِ ذَلِكَ الْفَضْلُ فَإِنَّ الْفَضْلَ

۴
عکس از خط ابن عربی
کہ بعضی را از بعضی
و فضیلت غالب شود

عَلَى أَنْ تَعْلِمَنِي مِمَّا عَلِمْتَ رُشْدًا وَقَالَ الْقَاضِي الْبَيْضَاوِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ فِي
بُيُوتِهِ وَكَوْنُهُ صَاحِبَ الشَّرِيعَةِ أَنْ يَتَعَلَّمَنَّ مِنْ غَيْرِهِ مَا لَمْ يَكُنْ تَشْرُطُ فِي
أَبْوَابِ الدِّينِ فَإِنَّ الرَّسُولَ يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ أَعْلَمَ مِمَّنْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ فِيمَا
يُعْتَبَرُ بِهِ مِنْ أَصُولِ الدِّينِ وَفُرُوعِهِ لَا مُطْلَقًا وَقَدْ رَأَيْ فِي ذَلِكَ غَايَةَ
التَّقَوُّضِ وَالْإِدْبِ فَاسْتَخَجَنَ نَفْسَهُ وَاسْتَاذَنَ أَنْ يَكُونَ تَابِعًا لَهُ وَسَأَلَ
مِنْهُ أَنْ يُرْشِدَهُ أَنْ يُتِمَّ عَلَيْهِ بِتَعْلِيمِهِ بَعْضَ مَا أَلْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَانْضَرَّتْ سُرُورُ
عَالَمِ صَلَواتِهِ وَسَلَمُ مَقُولِ سِتِّ كَبَعْضِ أَزْوَاجَاتِ ظَاهِرِهِ وَكَمَالَاتِ بَاهِرِهِ
دُرِّ أَفْرَادِ ائِمَّانٍ بِأَشْدِّ كُنْيَا عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بَأَن غَبِطَهُ كُنْزُ عِلْمِهِ شَيْخُ جَلَالِ الدِّينِ
سَيِّدِي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَدُرِّدُورِي أَفْرَهُ فِي أُمُورِ الْآخِرَةِ أَوْرَدَهُ عَنْ مُعَاذِ نَبِ
جَبَلِي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُنْجَبُونَ فِي اللَّهِ عَلَى
مَنَابِرٍ مِنْ نُورٍ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ يَغْبِطُهُمْ
بِمَكَانِهِمُ النَّبِيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ

و حاکم بر اوست امیر المؤمنین عمر بن الخطاب آوردند که ایشان فرموده اند که من
 روزی همراه آنحضرت نشسته بودم فرمودند که پیش من بنزد کو کنید که فصل
 انواع ایمان ایمان کدام مردم است عرض کردند یا رسول الله ایمان فرشتگان
 آنحضرت فرمودند که ایشان را چنانچه است منزلت فرشتگان را نزد خدا می بیند
 مردم عرض کردند یا رسول الله ایمان پیغمبران فرمودند از ایمان پیغمبران چه عجب که
 حق تعالی ایشان را بر رسالت و نبوت خود ممتاز فرموده است عرض کردند
 یا رسول الله ایمان کسانی که همراه انبیا حاضر شدند و بر دین جان خود را نثار کرده اند
 یا قتل فرمودند ایمان ایشان چه عجوبگی دارد که همراه انبیا صحبت داشته اطوار و ضایع
 آنها را دیده است تمام حاصل کرده اند مردم عرض کردند یا رسول الله پس بفرمایید
 که ایمان کدام فرقه افضل است فرمودند که ایمان آن فرقه که هنوز در پشت پدرانند و بعد
 از من خواهند آمد و بر من ایمان خواهند آورد و مرا ندیدند چند ورق سیاه کرده
 و ز نظر ایشان افتاد و بسبب قوت ایمان موافق آن نوشته عمل نمودند این گروه
 در ایمان افضل اند از دیگران انتهی و شیخ عبدالحق دهلوی رحمه الله در تكمیل الایمان طراز
 ابن جود رضی الله عنه فرموده است که ام محمد صلی الله علیه و آله هر روز روشن بود بر سر
 او را دیده است ایمانی صفا حاصل تر از آن نباشد که در غیب بوسی ایمان آرند و بعضی از
 مفسران یومنون لغیب را هم بدین معنی تفسیر کردند و نیز در حدیث آمده است که در
 آخر زمان چنان شود که تمسک مین سنت من مثل گرفتن خنجر سوزان باشد و دست
 هر که در آن زمان تمسک بکسبت بود اجروا جروا مقدار اجر پنجگانه باشد پس رسیدند
 یا رسول الله پنجگانه از ایشان یا از ما فرمودند بلکه از شما انتهی فقیر حقیر گوید که بر

و اتفاقاً غموض کلام در مورد مقام نیکو روشن است که این حدیث اشارت به فضل
جزئی می کند زیرا که فضل کلی صحابه است رضی الله عنهم حق سبحانه تعالی
ایشان را برابر صحت و نصرت اعانت حضرت فاطمه برگزیده و تقویت دین
قدیم و ارادت صراحتاً مستقیم از ایشان رضاشده دیگران را چه یار که جنب و مقابل
ایشان بر آیند در اشعه المعات شرح شکوة مذکور است نزد جمهور است که فضل
کلی ثابت است صحابه را و این منافات ندارد بثبوت فضل بوجه جزئی دیگران را
انتهی و نیز در تکمیل الایمان می آرد تحقیق و محتمل همان است که جمهور علماء بر آنست
و مراد باین خیریت که پسینان اثبات کرده اند از وجه خاص است که ایسان
پغیب باشد لیکن فضل کلی صحابه است فضل جزئی منافات با فضل کلی ندارد
انتهی در رساله سبده و معاد حضرت مجدد حمایه می فرماید اگر دلی فضل
از فضائل جزئی حاصل شود که بنی را حاصل نبود و درجه خاص از درجات علیا میسر
شده که بنی نداشته بنی را نیز از ان فضل جزئی و از ان درجه خاص نصیب
کمال است چه حصول آن کمال بواسطه متابعت نبی است و نتیجه است از نتائج
اتباع سنت او پس ناچار بنی را از ان کمال بهره تام باشد قال علیه الصلوٰه و السلام
مَنْ سَنَّ سُنَّةَ حَسَنَةٍ فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا لَيْكِنْ وَلِي
در حصول این کمال سابق است و در حصول این درجه مقدم است و این قسم فضل ولی بر
بنی جائز داشته اند که جزئی است که مجال معارضه بکلی ندارد و انتهی یعنی اگر چه
بنظر ظاهر در بعض فضیلت جزئی سبقت و تقدم ولی بر بنی پیدا می شود که ناچار
برج بفضل جزئی است فاما در حقیقت هیچ وجه فضل ولی بر بنی هرگز لازم نمی آید چه بنی را

۴
بنی را در بعض فضیلت جزئی سبقت و تقدم ولی بر بنی پیدا می شود که ناچار
بنظر ظاهر در بعض فضیلت جزئی سبقت و تقدم ولی بر بنی پیدا می شود که ناچار
بنظر ظاهر در بعض فضیلت جزئی سبقت و تقدم ولی بر بنی پیدا می شود که ناچار

از آن فضل خاص نصیب کامل و مضاف حاصل است زیرا که فضل کلی که منافی است
و مدار محبت است این حضرات را حاصل است و معجزه آن نبی را ازین کمال مخصوص
استغناء تمام حاصل است چه کمالیکه ارفع و اعلی است حضرت ایشان را ثابت است
لیکن با وصف این استغناء و نبی پر دانی از ثواب آن کمال از ثمره آن درجه
حضرت ایشان را نیز علیه السلام بهره کامل حاصل است چه کمال است در جریده
اعمال پیغمبر محبوب است بدانکه واسطه دو قسم است واسطه فی الثبوت و واسطه فی
فی العروض و واسطه فی الثبوت عبارت است از صفتیکه واسطه و ذی الواسطه هر دو
متصف شوند لیکن اول سبب حصول ثانی شود و حرکت المِفْتَاح بواسطه
الْيَدِ فَإِنَّ هُنَاكَ حَرَكَتَيْنِ أَحَدُهُمَا قَائِمَةٌ بِهَالِيَةٍ وَ ثَانِيهِمَا
ثَابِتَةٌ فِي الْفِتَاحِ نَاشِئَةٌ عَنْ حَرَكَةِ أَلْيَدِ وَ اسطه فی العروض
عبارت است از صفتیکه واسطه متصف شود و حقیقه و بالذات و ذو الواسطه متصف
گردد مجازاً و بالعرض که حرکتی بجا نیس السَّفِينَةِ بِوَاسِطَةِ السَّفِينَةِ فَإِنَّ
حَرَكَةَ وَاحِدَةٍ قَائِمَةٌ بِالسَّفِينَةِ حَقِيقَةً وَ يُنْسَبُ إِلَى جَالِسِهَا
بِحَاجَازٍ وَ هِیَ مَعْنَى دَرِیْخِیْنِ بَعْدَهُ مَرَاوِسْتِ زَیْرَ اَکْهَامَ لَمْ یُذْکَرْ کَیْ سَوَیْهِمْ فَفَضْلُ بَیْزِی
مسطور است و حقیقت کسب آن از وی و بواسطه ایشان منسوب بجناب نبی می گردد و محمد
بن نصیر الدین جعفری در بحر المعانی فرماید جمیع شایان نبوت در درجه فضل اند

از آن فضل خاص نصیب کامل و مضاف حاصل است زیرا که فضل کلی که منافی است
و مدار محبت است این حضرات را حاصل است و معجزه آن نبی را ازین کمال مخصوص
استغناء تمام حاصل است چه کمالیکه ارفع و اعلی است حضرت ایشان را ثابت است
لیکن با وصف این استغناء و نبی پر دانی از ثواب آن کمال از ثمره آن درجه
حضرت ایشان را نیز علیه السلام بهره کامل حاصل است چه کمال است در جریده
اعمال پیغمبر محبوب است بدانکه واسطه دو قسم است واسطه فی الثبوت و واسطه فی
فی العروض و واسطه فی الثبوت عبارت است از صفتیکه واسطه و ذی الواسطه هر دو
متصف شوند لیکن اول سبب حصول ثانی شود و حرکت المِفْتَاح بواسطه
الْيَدِ فَإِنَّ هُنَاكَ حَرَكَتَيْنِ أَحَدُهُمَا قَائِمَةٌ بِهَالِيَةٍ وَ ثَانِيهِمَا
ثَابِتَةٌ فِي الْفِتَاحِ نَاشِئَةٌ عَنْ حَرَكَةِ أَلْيَدِ وَ اسطه فی العروض
عبارت است از صفتیکه واسطه متصف شود و حقیقه و بالذات و ذو الواسطه متصف
گردد مجازاً و بالعرض که حرکتی بجا نیس السَّفِينَةِ بِوَاسِطَةِ السَّفِينَةِ فَإِنَّ
حَرَكَةَ وَاحِدَةٍ قَائِمَةٌ بِالسَّفِينَةِ حَقِيقَةً وَ يُنْسَبُ إِلَى جَالِسِهَا
بِحَاجَازٍ وَ هِیَ مَعْنَى دَرِیْخِیْنِ بَعْدَهُ مَرَاوِسْتِ زَیْرَ اَکْهَامَ لَمْ یُذْکَرْ کَیْ سَوَیْهِمْ فَفَضْلُ بَیْزِی
مسطور است و حقیقت کسب آن از وی و بواسطه ایشان منسوب بجناب نبی می گردد و محمد
بن نصیر الدین جعفری در بحر المعانی فرماید جمیع شایان نبوت در درجه فضل اند

مثل حرکت کلمه است بواسطه دست و وقت کثافت و قلیل و حرکت می باشد یکی از آنست که شایسته و تمام می باشد یکی کلیه که حرکت است
پیدا می شود ۱۲ مثل حرکت می خنند که بواسطه کشتی می شود و بجا یک حرکت است که سینه تمام است حقیقه و مجازاً است
چنانچه سینه منسوب می شود ۱۳ نصیر الدین جعفری می گوید از علم طغاف می شیخ نصیر الدین می گوید و تفسیر و توحید
تمام عالمی دارد و از افراد و ایستادگی ظاهر باطن می عقل جریان است آنچه از احوال خود بیان کرد است محقق می شود که عوی و حق
عمر و از یافته بود از آن سلطان محمد خلق تا از آن سلطان بهلول و حیات بود و حسن شریفش از مد و تاج و از بارگاه

مسلم
تفسیر

أَعْلَمُ أَنَّ تِلْكَ الْوَلَايَةَ مُخْصُوصَةٌ لِمُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَلِمُحَمَّدٍ بَيْنَ
وَلِهَذَا قَالَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا لَيْسَنِي كُنْتُ مِنْ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ
عَلَيْهِ السَّلَامُ ثُمَّ قَالَ فَوَاللَّهِ لَا تَحْصِلُ لِي إِلَّا بِمُتَابَعَتِهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنَّهُ كَمَا قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُنْزِلُ
عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنَ السَّمَاءِ الرَّابِعِ إِلَى الْأَرْضِ ضِلَّ جَلَّ تِلْكَ الْوَلَايَةُ
الَّتِي فِي مُعَائِنَةِ الْحَقِّ بِمُتَابَعَتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَمَّا
قَالَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَلَامٍ بَيْنَ خَوَاسْتِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ
بِهِمْ مِنْ لَأَيْتِ حَضْرَتِ رَسَالَتِ عَلَيْهِ السَّلَامُ هُتْ كِهْ خَوَاجَهْ عَالَمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَرَمُودَهْ
أَلَوْ لَا يَهْ مِنْنِي دَوَايِ مَجُوبِ كَمَانِ نَبَرِي كِهْ دَوَايَا رَا بَرَانِيَا فَضْلِ مِي كَنْمِ كُوشِ دَارِ
الْمِثَالِ مُصْبَحِ الْأَقْوَالِ يَنْبَغِي أَكْرُو دَرُونَ خَلُوتِ بَا حَضْرَتِ مَعشُوقِ دَرِ قُرْبِ
مُشَاهِدِ دَرَانِ مَقَامِ مَخْصُوصِ بَاشِي بَرَادَرَانِ تَرَا حَيْثُ نَبَاشَتِ كِي كِهْ مُحَرِّمِ
بِرْگَرُونِ خُودِ دَارِنْدِ اِيْشَانِ دَرُونَ مُحَرَّمِ وَبَرَادَرَانِ بِيرونِ نَا مُحَرَّمِ بَسِ خُوشِ آمِدِ
وَبِهْ آمِدِ فَضْلِ بَرِ بَرَادَرَانِ كِهْ دَرِ دِلْمِزَانْدِ كِهْ بَاشِدِ وَرَوَانِ بِنُودِ بَحْمِينِ سَمِ اَنْبِيَا عَلَيْهِمُ
السَّلَامُ بَرَادَرَانِ حَضْرَتِ رَسَالَتِ صَلَوَاتِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنْدِ دَوَايَا بِهْ آمِدِ وَخُوشِ آمِدِ
اَنْ حَضْرَتِ اَنْدِ لَا مَحَالِ دَرِ مَقَامِ خَوَاجَهْ عَالَمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قُرْبِ مُشَاهِدِ يَابِنْدِ سَهْمَرِيْنِ مَعْنِي
حَضْرَتِ رَسَالَتِ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَمَزِ اَزْ قُرْبِ اِيْشَانِ بِيرونِ دَاوَهْ هُتْ كِهْ يَرْمُومُ
اللَّهُ تَعَالَى فِي مَقَامِي وَانِيكَ فَرَمُودَهْ اَلَوْ لَا يَهْ مِنْنِي يَعْزِي اَنَا مَدِ بَيْنَهُ
اَلْعِلْمُ اَيِ الْوَلَايَةِ يَسْنِي كَفْتِ مِنْ شَهْرَتَانِ دِلَايَتِ اَمِ وَ عَلِيٌّ بَا بَهْ

برای آنکه این ولایت مختص
است برای محمد صلی الله علیه و آله
و سلم و برای اوست و
رسالت و نبوت و
ازین جهت که کاشی
گفته که کاشی می
مجلسی علیه السلام
مجلسی علیه السلام
بسیار گفته اند از این جهت
که این کلمه را در
معدنی که گفته اند
و همان جهت است
برای همین ولایت است
و این است که
غیر دلس و دلسی علیه السلام
گفته اند از این جهت
و علی علیه السلام
و ولایت ازین جهت
شال و علی علیه السلام
و اینان خود را بنده
و اینان و اینان
و ولایت ازین جهت
نیز این است که
علم ولایت است
و اینان و اینان
و اینان و اینان

از پنجاست گزافه و بزرگ
افضل از خوف من بزرگ
ولایت زوایشان بحدوث
از ششم هوقی نیست و خوف
عبادت از حدوت غایت
بآن که شمس را در هدایت
نی کند بآن که شمس را

از زمان یاقوت حج می از انبیا و اولیای خداوند که الشیخ را از سر اصله ای می رسید

یعنی در این شهرستان علم پسر عم من است که علی ابن ابی طالب است کرم الله وجهه
پس این مدینه شهرستان کرام است که در دربان این شهرستان همچون علی کرم الله وجهه
آمد اگر من این مدینه را تمامی بر حکم شاه عیان کنم و اسرار علی را کرم الله وجهه
بیانم و هم کار نبوت همه انبیا و بر زبان رود آسمان محبوب فضل مطلق مرا بخت
است المقصود این تفصیل نبوت و قتی است که ولایت نبوت را در شخصی
اعتبار کنی امامی محبوب هرگاه که نبوت و ولایت در یک ذات باشد با تفاق
جمع مشایخ قدس الله اسرارهم ولایت را فضل است بر نبوت وَلِهَذَا أَتَى الْقَوْلُ
الْوَلَايَةَ أَفْضَلَ مِنَ النَّبُوَّةِ لِأَنَّ الْوَلَايَةَ عَنْهُ هُمْ عِبَادَةٌ عَنْ
شُهُودِ الْحَقِّ وَالنَّبُوَّةُ عِبَادَةٌ عَنْ دَعْوَةِ الْخَلْقِ پس از اعلام شود
افضل است درین کلمات من خدین کسان چون در فهم قاصر بودند گمراه گردیدند بخیر
در کلام مجید و فرقان حمید عالمی ضلالت یافته اند که یُضِلُّ بِهِ كَثِيرٌ أَوْ يَهْدِي بِهِ كَثِيرٌ

هر که رویش دید ایمان باز یافت
زیر زلف دوست پنهان باز یافت
زنده گشت و آب حیوان باز یافت
کز میان درد و رمان باز یافت

اگر عالمانِ عصر و شیخانِ دہر درین کلمات من ساہار بسیا و قرہائے بیشمار
 شامل شافی کنند و اندوہ مقصود این فقیر را در نیابت استنباط ۴ ۴
 ہمیشہ از زمانِ پاستانِ یسج یکے از حضرت انبیاء یا اولیا نگذشتہ اند
 کہ ایشان را از دست اعدا ازین نرسید ملاحظہ رود کہ برائے حضرت اعظم السلام

ابیس بود و بہ حضرت نوح علیہ السلام حام کہ ایزامی رسانید و در پئے داؤد علیہ السلام
 جالوت افتادہ بود و برائے سلیمان علیہ السلام صحرا بود حضرت عیسیٰ علیہ السلام
 و حیات ست یکے حیات اولے در آن وقت بخت نصر عدو بود و دیگرے
 حیات ثانی در آن و جال علم مخالفت خواہد برافراخت در پئے ایزارسانی حضرت
 ابراہیم مژد کمر بستہ بود و حضرت موسیٰ علیہ السلام نزعون چہا چہا ایزا ہا رسانید
 و بہ سرور صلی اللہ علیہ وسلم بوجہ دل دقتہ از ایزارسانی مندر و نگشت نہر و حضرت
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم مآؤ ذی احد مآؤ ذیبت فی اللہ عترت و حبل
 پناخہ سخاوی و متقاعد سنہ نگاشتہ نماز عبد المہدی بنیر علیہ السلام را بر او نفا
 منسوب کردند و در حالت نماز وے آب گرم شد و احرار تریختند تا آنکہ چہرہ
 اش سوخت و اراضی اسد عنہ بنایت استغراق خبرے نہ شد و بعد سلام فقہ
 پر سید چون مطلع شد نہر مود حسبتنا اللہ و نعم الوکیل و تا زمانہ دراز در دوسر
 و رود زناک بود سعد بن ابی وقاص اکہ از مشہور ہر با بختہ بود و جمال کوفہ از بیت
 می دادند تا آنکہ گلہ پیش حضرت عمر رضی اللہ عنہ بر زد کہ او نماز بوجہ حسن بنی گزار داد
 انکہ از ربعہ امام ابو حنیفہ را تا زیانہ زود و جس کردند کہ انکہ بختہ حفا لہ و سید کہ
 کہ بست پنج سال برائے جمعہ و جماعت بر نیامد کہ امام شافعی اہل عراق و مصر کہو
 رسانیدند و امام احمد حنبل را ضرب و طیس کردند و بخاری رحمہ اللہ را از بخارا خارج
 کردند حضرت بایزید بسطامی را بوسطہ جماعت از علمائے ہفت بار از بسطام خارج
 کردند حضرت ذوالنون صری را مقید کردہ زنجیر انداختہ از مصر سوئے بغداد فرستادند
 و اصل مصر جو ق جوق بارے بودند تا شہادت زندہ او اسازند

۱۷
 چہا چہا ایزا ہا رسانید
 ۱۸

وَمَا كَانَ يَفْتُوَانِ بِشَيْءٍ إِلَّا جَلَبَ سُلُوحًا كَرِهَ مَعَالِمَهُ أَسَاجِدَ عِجَابٍ وَغَرِيبَ سِتْرٍ
 وَتَرْتِيبٍ بَدِيعٍ بَيْنَ دَنَقَتِهِ اِذَا خُتِمَتْ شَوْهَدًا
 چون او تکبیرین با جواب قاطع یہ ادخال فی حیلہ ایدارسانی چنین کردند کہ سوئے اخلاص
 نگاشتند و کفوشش دوز را مبلغی دادند تا در پاپوشش دوختہ پس آن را خریدہ از
 مقام بعید ہ بہ پیش وے بطور تحفہ فرستادند شیمی کہ ازین معاملہ ناواقف بود
 چون پاپوشش در پا کرد بہ نائب طلب اطلاع کردند کہ شیمی سورہ اخلاص نویا ایندہ
 در پاپوشش دارد چون بطلین بہ حکم نائب طلب پارہ کردہ شد از ان سورہ کا خلاص
 برآمد شیمی بیچ جوایشند او پس حکم بہ سلخ وے دادند او در توحید اشعار کفیت
 و پوستن رسمی آورند و او روے سلخ وے دیدر شیخ ابامدین منسوب زندقہ
 نمودند و از بجانہ خارج کردند تا بہ سوے تلمسان رفت شیخ ابو الحسن شافلی ہر گاہ
 در دیا مغرب بود وصیت کمال آتش و اقصای مغرب افتاد مردمان آتش حسد
 افروختند و از استخوانش زند و داینداشم قیقہ نگاشتند تا آنکہ مردمان را
 از ملاقات وے بازداشتند و او از ندیق می گفتند ہر گاہ شیخ عزم صر کرد
 بہ سلطان مصر نگاشتند کہ از زادقہ مغرب شخصی عازم آن نواحی است کہ او را از بلا
 خود خارج کردہ ام اعطاء اہل اسلام راضائع می کرد چنان نہ شود کہ از زبان درازی
 خود سلطان افریدہ او از کجا ملحدین است و قصہ شش بس دراز است مختصر این است
 کہ خداوند کرم اورا از کید ایشان محفوظ داشت بر شیخ عزالدین بن عبد السلام
 فتوی کفر دادند و براے تیغ حق عقیقہ وے مجلسے قرار دادند بر شیخ تاج الدین
 سبکی فتوے کفر دادند و شہادت دادند کہ او بیع خمر است و ولولت و ذکر
 زمار می بندد و او را زنجیر انداختہ از شام مبصر مقید آوردند عظم شان رفعت مکان

تکلیف کردہ شیخین
دارالاحیاء
کہ ان دیہ رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم و آلہ و اصحابہ و انصارہ
نام غزالی بوسی و عیسی علیہما السلام
در نزد علی و عیسی علیہما السلام
کہ ابیاد است ایشان
این دانش گویا بود جویبار
کہ نہ ۱۲ سالہ بود در آن
دینا کار ۱۲

امام ابو حامد غزالی نہ چنان ست کہ درین ایام کسے لب بانکار او کشاید امام باقی
در نشر الحاسن می فرماید و مِمَّا حَكَمَ وَاسْتَهْدَرَ وَرَوَيْنَا عَنْ الشَّيْخِ الْعَارِفِ
بِاللهِ اَبِي الْحَسَنِ الشَّاذِلِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فِي التَّوَكُّمِ بَا فِي مَوْجِبِهِ وَعَيْسَى عَلَيْهِمَا السَّلَامُ بِالْاَوَّامِ الْغَزَالِي رَضِيَ
اللهُ عَنْهُ وَقَالَ اِنِّي اُمَّتِكُمَا حُبُّ كَهَذَا اَقْلَاكُ لَا شَيْخَ ابْنِ حَوَازِمِ رَوَى
کتاب احیاء را دیدہ گفت این عجت مخالف سنت است چون شیخ مذکور معتقد
تمامی تکان بلاد مغرب بود از جمع مردمان کتاب احیاء طلب داشت
وہ سلطان آن زمان تحریر نمود سلطان مغرب منادی عام کنانید

۵ احیاء علوم الدین کتابی است مشہور در تصوف می گویند کہ احیاء چنان حادی است کہ اگر سبب دانا
کتاب اسلام ضائع گردد و احیاء باقی ماند کافی خواهد بود ابن جوزی در غلاط احیاء (اعلام الاحیاء با غلاط الاحیاء)
کتابی دارد و در بزرگترین مجلس ہم تعاقب نموده سبط ابن جوزی گوید کہ چون غزالی احیاء را بر نہد بصوفیہ تصنیف کردہ
و قانون فقہ را گذاشتہ و احادیث غیر صحیحہ آورده ازین روزان انکار برد کشاندہ ابوالخیر گوید کہ ایراد این چنین احادیث
ترغیب ترہیب جازست صاحب کشف فرماید بشرطیکہ حدیث موضوع نباشد حافظ زین الدین عراقی در تخریج احادیث
احیاء و کتاب دارد یکی ضخیم دیگری چیز در حیز احادیثی درج کردہ کہ از ضخیم مترک شدہ بود کہ سبب تصنیف فرمودہ
صغیر کہ تصنیف شدہ نامش المنشی عن حمل الاسفار فی تخریج مانی الاحیاء من الاخبار بودہ است چون بنویسد احادیث
مترک بود حافظ ابن حجر و تخریج احیاء کتابی نگاشتنہ حافظ ابن حجر در ۵۲۰ متعال فرمودہ حافظ قطار بنیاض حنفی المتوفی ۷۵۰
تختہ الاحیاء فیما مات من متخرج احادیث الاحیاء نگاشتنہ غزالی کتابے دارد در حل مشکلات احیاء جمہور علماء
بسبب قبولت احیاء اختصار دسے کردہ اند احیاء در کبیر اوست و پنج یوم تصنیف شدہ ۱۲

فَرَمَا اللهُ تَعَالَى

که بروے لعنت خداے تعالیٰ باد که کتاب احیا پیش خود داشته حاضر نیارو
مردمان جوق جوق نسخ موجوده با تمثال امر شیخ و سلطان حاضر آوردند بر روز
مجلس انعقاد یافت فقہائی وقت دیدہ فتوے با عراق داند و چنان قرار یافت
که صبح آن روز جمعه سوخته شود در شب جمعه که میان بود شیخ ابوالحسن که مشہور
بابین حوازم است بخواب می بیند که از باب جامع مسجد که اذان باب داخل مسجد
می شد به مسجد میرود و در کن مسجد نورے دید و دریافت که سرور عالم صلی اللہ علیہ
وسلم و ابوبکر و عمر نشسته اند پیش ابن حضرات غزالی کتاب احیا در دست
گرفته ایستاده است و ابوالحسن را دیدہ گفت که خصم ماست پس غزالی ہر دو زانو
بر زمین نہادہ و چون کو دکان بزبان نزد ابوبکر و عمر راضی اللہ عنہما رسید تا آنکہ
نزد سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم فائز گشت و کتاب احیا پیش کردہ عرض داشت
کہ ملاحظہ فرمودہ شود کہ اگر این بیعت و مخالف سنت است چنانکہ ابوالحسن
می فرمود تو بہ کردم و اگر شے مستحسن است اذان لمن برکتے حاصل کن و ان خصم من
انصافی بفرما سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم ورق ورق تا آخر ملاحظہ فرمودند
و ارشاد فرمودند **وَاللّٰہُ اِنَّ هٰذَا شَیْءٌ مِّنْ حَسَنٍ** پس ابوبکر اور اگر گفت همچنان
معائنہ ساخت و بر زبان آورد **وَاللّٰہُ اِنِّیْ بَعَثْتُکَ بِالْحَقِّ یَا رَسُولَ اللّٰہِ**
اِنَّہٗ لِحَسَنٍ پس عمر گرفت و بعد معائنہ همچنان گفت پس سرور عالم صلی اللہ علیہ
وسلم حکم کرد تا پارچہ از جہم ابوالحسن برآند و برو مخفتری نافذ کنند چون حکم
بعد تجرید از ثوب پنج تا زیانہ زدہ شد ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ لب بہ شفا
کشادہ کہ ابوالحسن انچہ گفتہ بطریق اجتہاد و سنت و بعظیم سنت گفتہ غزالی ہم

نہ بخواند این ہم سن

نہ خدا را در این سن
فرمود و یا رسول اللہ ان
بناست ۱۲ ۱۳

معفرت ساخت که ابو الحسن بیدار شد و به جمع مجله از اصحاب خود واقعه
بیان ساخت و قریب یک ماه باین در و مبتلا بود پس احیار امعانه کرد مطلبی
صافی موافق کتاب دشت بندش در آمد پس سرور عالم صلی الله علیه و سلم را بجا
دید که از دست مبارک خود به جائے ضرب مسح فرمود که در از ازل شد بعد بخت و بخت
چاق شد امام یافعی بعد ذکر این حکایت می طراز و لولا ان هذا الشیخ
للذکور اذکر که اللطف بالتوبة والهداية وشفع فيه
الصديق و سبقت له العناية لكان يموت على ذلك الحال
و یلقی العذاب الشدید والنکال یعنی که این جویری که از حفاظ
و اکابر محدثین است چه قدر در تعصب حضرت محبوب سبحانی رضی الله عنه افتاده
و تاریخ یافعی مذکور است قد سمعت فیما مضی انه جالس بسبب الشیخ
عبد القادر بانته كان ينكر عليه وكان بينه وبين
ابنه عداوة بسبب انكار المذکور اخبرني من وقف
على كتاب له ينكر فيه على قطب الولاية و نتائج المفاهيم الذی
خضعت بقائه رقاب الائمة الشیخ محی الدین عبد القادر قدس
سیره و توفیر شیخ محی الدین بن عربی مردمان قریه نکند استند

۱۰ اگر این شیخ را توبه و دلالت نصیب نمی شد و حضرت صدیق اکبر رضی الله عنه لب بر شفا عت می نمی کشاد و دعایت بوسی
مستوجب شد و بی امان می و بنفد است و عقوبت بتلانی تا ۱۲ نخال الفتح عقوبت ۱۴ بن جزی عالم عراق او عطا آفاق بود
و بهی تیایخ بگریه لایوسف اجتنی تا حفظ عنایا عبایا الصغیرا ان عبایا کثرة اطلاع و جود در ۵۹ انتقال فرمود و در ۵۹ از مجلس سطرانی یا آزار
بعضی اولاد سیند شیخ عبدالحق جیلانی رضی الله عنه تخم عدو کاشت تا پاداشش می رسد و کار سید باجیلار سال دارد

[illegible]

شیخ الصوفیہ اصحاب المقامات العالیہ از اقوال شائع مے فرماید اَقْلُ عُقُوبَةِ الْمُنْكَرِ
 عَلَى الصَّالِحِينَ اَنْ يُكْرَمَ مَرْكَزُهُمْ قَالُوا وَنَحْنُ عَلَيْهِ سَوْءُ الْخَاتَمِ قُلْ
 شیخ محمد الدین فیروز آبادی صاحب قلموس گوید کہ یہ پچیس رائے رسد کہ انکار اولیاء
 کندہ بادی الرای چہ ایشان در فہم و کشف مراتب عالی دارند گاہے نہ شنیدہ ام کہ
 کسے از اولیاء اللہ حکمی کردہ باشد کہ ہادم دین باشد مثلاً وضو یا نماز یا دیگر فرائض و سبھا
 راسخ کردہ باشد بہتہ ایشان کلام و قیق میگویند کہ فہمیدن آن دشوار باشد و نیز گفتہ
 کہ قوم گاہے بقامات و درجات علوم مجہولہ رسد کہ تصریحی از ان در کتاب سنت
 نیست لیکن علماء عالمین گاہے بمقتضای استنباط و حسن ظن ایشان باز مرہاجین
 آن را بر کتاب سنت عرض کنند کار ہر کس نیست کہ ہر گاہ کلامے بہ شنود کہ از دائرہ فہم
 او خارج باشد یا آن خیال نیک پیدا کند بلکہ برخیزے از ایشان بر صاحب آن قول لب
 انکار مے کشاید و خَلَقَ الْاِنْسَانَ عَجُوًّا اَبی العباس بن شریح کہ منکر صوفیہ
 و مجلس ابے القاسم جنید آمد تا از و کلامے شنود کہ از صوفیہ شائع گشتہ بعد سمع کلام
 ہر گاہ مراجعت کرد و فطیش پرسید نہ گفت من ہیچ نہ فہمیدم اِلَّا اَنْ صَوَّتَ الْكَلَامَ
 لَيْسَتْ بِهَوْلَةٍ مُبْطِلٍ نیز گفتہ کہ چنان کہ بہ اولیاء اللہ کرامات عطا کردند کہ فرع
 معجزات است پس دین چہ باک است کہ با ایشان عباسی عطا فرمودہ کہ از فہم آن
 فحول علماء قاصر بودہ اند شیخ الاسلام مخزومی گفتہ کہ ہرگز جائز نیست ہیچ عالمے را کہ
 بر صوفیہ انکار کند تا آنکہ بر طریقہ ایشان رود و افعال و اقوال ایشان را مخالف کتاب
 و سنت یا بد صرف بر بنای کلامی کہ مردمان بایشان منسوب کنند انکار ایشان روا
 بود بر منکر ضرور است کہ اقل درجہ ہفتاد و امر را نگہدار دپس از ان اورا انکار میرسد

کے سیکر
 اولیاء اللہ شکر فرماید
 کہ بہت عفت
 نشان این است
 کہ بہت محرم
 ہند و گوشت و خمر
 خوف سوار تہ
 کہ دہشت پیدا
 جلدی کنند ۱۰۰
 اورا کلامے
 جلا بطل ۱۱

از انجمله آن است که در معجزات انبیاء الله علی اختلاف طبقاتهم و کرامات اولیاء علی اختلاف طبقاتهم غور نماید و بآن ایمان آورد و اعتقاد کند که اولیاء الله در جمیع معجزات باستثنای بعضی از آن و ارث انبیا بوده اند از آن جمله آن است که بر کتب تفسیر سلفاً و خلفاً حاوی باشد تا اسرار کتاب و سنت و اختلاف ائمه مجتهدین و تفسیر و تاویل و شرائط و لغات عرب و محاورات و استعارات را در یاد آنان جمله آن است که مقامات سلف و خلف در معنی آیات صفات و اخبار آن به فهمد و بشناسد که کدام معنی ظاهر گرفته و کدام را تاویل نموده و دلیل کدام از ایشان راجع است از انجمله است بحر و علم اصول و معرفت منازعات علم کلام و از انجمله است معرفت اصطلاحات قوم از تجلی ذاتی و تصویری و ماهیات و ذات الذوات و معرفت حضرات الاسما و الصفات و فرقی میان حضرات و فرقی میان احدیت و واحدیت و معرفت ظهور و بطون و آنزل و آبد و عالم الغیب و اکوان و شهادت و شیون و عالم الملائکة و تهوتیه و سکر و محبت و ^{دکلام} ^{سکر بوده است} ^{تقریر نکرده شود} ^{و کلام در معنی گوشت} ^{کلام سوا فاعده} ^{نموده آمد} ^{و من هو الصادق فی الشکی حتی یسأله} ^{و من هو الکاذب حتی یؤاخذ} و عن ذلک پس هر شخص که از اصطلاحات قوم واقف نباشد چگونه بر حل کلام یا انکار بامری که مراد ایشان نیست قادر باشد شیخ ابن حجر شرح بعض آیات ابن فاضل رضی الله عنه کرده به شیخ ابی مدین فرستاد اما که اجازت نگارد شیخ تحریر فرموده

سَادَتْ مَشْرِقَةً وَ سِرَتْ مَغْرِبًا	شَقَّانَ بَيْنَ مَشْرِقِي وَ مَغْرِبِي
--	--

۱- شیخ الاسلام شهاب الدین احمد متقلانی ثم المصری در سنه متولد شده اولاً به فن ادب متوجه شد پس در سنه ۹۲۰ بحیل فن حدیث مصروف شد امام حفاظ محدثین بود کتب نافعه در فن حدیث دارد فسیح المبارکی از عمده تصانیف حضرت ایشان است در ذی قعدة ۹۵۰ انتقال فرموده ۱۱

ن امرنہم و ذکر حضرت مجدد الف ثانی

۱۲۱۱ھ میں شیخ عبدالحق دہلوی نے حضرت مجدد الف ثانی کے بارے میں جو کچھ لکھا ہے وہ تمام کمال ہے

وزو حافظ بن حجر فرستاد ابن حجر بر امرے کہ از مخفی بود و انتباه گرفت و تاموت ملائق
شیخ ابے مدین گزیدہ

امرنہم حضرت قطب الاقطاب شیخ احمد بن عبد الاحد از خطہ پاک سہرند خاستہ کہ
اوشہری است میسان دہلی و لاہور

سوادش زلف رخسار فتوح است از ان شہرے کہ ناشن مضمر آمد چہ معدن معدن قندمانے از و پیدا بہ شہر سہری دکاہنا	غبارش تو تیا سہ چشم روح است برائے ما عجب کا نے برآمد بہ شکر او است این شکر ثنائی روان در دشت جانہا کاروانہا
---	--

نسبت آن جناب بہ بست و ہشت واسطہ بامیر المومنین سیدنا عمر رضی اللہ عنہ
می رسد در سلسلہ قدم بعالم شہود و نہادہ و کتر ایام تحصیل علوم فراغ حاصل کردند
جامع معقول منقول بودند و حافظہ قوی می داشتند بہ اندک زمان قرآن شریف
یاد گرفتند بیشتر علوم از والد ماجد خود و برخی از علماء کبار آن زمان تحصیل کردند
و بسیا لکوث کہ شہری است از ملک پنجاب نزد مولانا کمال الدین کشمیرے کہ از فحول
دانشوران متورع بود و از باطن نیز بہرہ داشت بعضی کتب مشککہ را چون عضد می امثالہ

۱۲۱۱ھ شیخ عبدالحق دہلوی نے فرمایا کہ شیخ عبد القدوس گنگوہی رحمہ اللہ نے فرمایا کہ رادت و آمدہ تلمیذین و ذکار تلمیذین
بطور فراغ فرستند و طلب مصاحبت نمودند حکم شد کہ بعد تحصیل علوم بلا خطہ کبر سن شیخ بر زبان آوردند کہ رسم پس از اتمام انہم
علوم دینہ این گرامی صحبت را در نیام شیخ فرمودند آن وقت بفرزند مکن الدین رجوع کن پس بعد از تکمیل علوم ظاہری سبب
ارحمال شیخ از شیخ مکن الدین فرقہ خلافت قادریہ و چشتیہ پوشیدند و گرامی حیات را بہ افادات و اخاضات با انجام رسانید
و از کمال بی نفسی و تفرید با وجود کثرت تلامذہ و اسرار کی انجام دہی خود قبول نکردند و حوالہ خانہ از باز خود می آوردند و خیلی متبع
سنت بودند و سنتی را متروک نہ گذشتند در ششہ انتقال فرمودند و مرز بہ را زوارش بہرہ دان سہرند بجانب غربی واقع است

آن شیخ کہ بود عالم اندر بہرین | اہانش گہر سر ازل و ماحول | چون شیخ زمانہ بود در علم کل | آریخ وصال او گویہ شیخ زین
۱۲۱۱ھ حلال و قاتق و کشف حقائق بود زبست علمی غالب داشت مجموعہ علم و عمل مذہب و تقوی بود و ہمایا لکوث و لاہور مستغفادہ م

نمودیم گفتیم شاید کسی از اهل این شهر قابلیت این معنی داشته باشد که بعد از این نپهر آید
 همان روز که شمارا دیدیم هم حلیه شمارا موافق یافتیم و هم نشان آن قابلیت در شما مشهود گشت
 منقول است که حضرت خواجہ فرمودند که در بلده سهرند دیده شده بود که ما چراغ عظیم آنجا
 افروختیم و مشاهد می گشت که ساعت بساعت نور آن چراغ افزون شد و نیز مشهود میگردید
 که مردم از آن یک چراغ افروخته ما چراغهاے کثیره برافروخته اند این را نیز اشارت بمعامله
 شما میدانیم حضرت خواجگی بیکه از مخلصان خود تحریر فرمود شیخ احمد نام مردی است از
 سهرند کثیر العلم و قوی العمل روزی چند فقیر باو نشست و برخاست کرده عجائب بسیار از
 روزگار اوقات او مشاهده نموده بآن ماند که چراغ شود که عالمها از روشن گرد و الحمد لله
 تعالی احوال کامله او را یقین پیوسته و این شیخ مشارالیه برادران واقربا دارد و همه
 مردم صالح و از طبقه علمای چندی را دعا گوئی ملازمت کرده جوهر عالیہ دانسته است و او را
 عجیب و ارشد فرزندان آن شیخ که اطفال اند اسرار آبی اند با کلمه شجره طیبه است لحمہ ۱۱۲
 نبی تا حسرت و نیز حضرت خواجہ فرمودند که شیخ احمد آفتابی است که مثل ماه را را ان
 ستارها در سایه او گم اندا محال حضرت ممدوح از زمین نظر تربیت و برکات و هدایت
 حضرت خواجہ رحمکم کل و تکمیل و صل گردیدند پس در ساعتی که مشتری از و کسب
 سعادت نماید حضرت ایشان را خلعت اجازت کامله پوشانید و سپهرند که وطن مالوف
 آنحضرت بود و رخصت فرمودند جمعی از طالبان صادق خود را و خدمت ایشان تعیین
 نمودند پس حضرت ایشان بانعت های فراوان بوطن بازگشتند و با مر حضرت خواجہ
 و رآن بلده تربیت طالبان پرداختند بعد از آنکه ایام آوازه حضرت بلند شد
 و آستان فیض نشان محط حال و مجمع اصحاب کمال گشت علما از دور و نزدیک

سلام بر زاده الله
 تعالی را و شکر بر او
 صلواتی بر او
 یعنی در فرزند الصیبا
 و علامه آفتابی را
 در سلسله انجمن بیاد
 شیخ خواجہ سید ابوالقاسم
 را بنای مایهات می
 چون گفتند بنویسند
 که شیخ آفتابی بر مریدان و
 اعجاب و محبت در آنجا
 و به تخیل حال می نمود
 و خود هم برای استقامت و
 غفلت بودی شریعی
 آورد و دیگر مکر شیخ بود
 آنجا است که در و علم
 از انجمن فیض می نمود
 است ۱۱۲ -

بخدمت رسیدند و امر از ترک و تاجیک بشرف حضور بهره ور گردیدند مشایخ عباد ارات
آوردند اکابر زمانه بتواضع برخاستند بدولت ایشان مس ماطلا شد و ذره با آفتاب گروید
ذات بابرکات ایشان آیت بود از آیات الهی و نعمتی بود از نعمات الهی ۵

هر لطافت که نهان بود پس پرده غیب	همه در صورت خوب تو عیان ساخته اند
هر چه بر صفحه اندیشه کشد کلک خیال	شکل مطبوع تو زیبا تر از ان ساخته اند

اطلاع بر مغیبات و اشرف بر خواطر و تصرفات در مکنونات اونی صفت بود از صفات
جمیله ایشان شماره خوارق و کرامات که در کتب مقامات مروی شده به هفت صد میرسد
هر چند بحکم کلام ذی الاحترام قطب دقت ابوالحسن نوری نورالدین مرقد که فرموده **وَأَعْظَمُ**
الْعَلَمَاتِ فِي زَمَانِنَا شَيْئَانِ عَمَّا كَانَتْ تَعْمَلُ بَعْدَهُ وَعَارِفٌ يُطِيقُ عَنْ حَقِيقَتِهِ
همان کثرت علم و معرفت اکمل حضرت ایشان که است شگرف بود و نیز بحکم آن گفته اند

۵ اشرف معجزات قرآن است ۵

و قائل حقّ آن غوث الخلائق عظیم ترین خوارق است فاما چون بعض متصدیانند که
شمه از کرامات بشنوند لهذا کرامات چند بمعرض بیان در آورده میشود تولد حضرت مجدد
حسب بشارت شیخ الاسلام احمد نامقی است در نجات مذکور است که از حضرت شیخ
الاسلام احمد رسیدند که مقامات مشایخ شنیده ایم و کیفیت ایشان دیده از هیچ کس
مثل این حالات که از شما ظاهر میشود ظاهر نشده است فرمود که ما در وقت ریاضت بر ریاضت که داریم
که اولیا خدا کرده بودند بجا آوریم و بر آن مزیدی نیز کردیم حق بفضل و کرم خود هر چه
پراکنده بایشان داده بود یکبار به احمد داد و ذکر چارصد سال چون احمد شخصی پیدا آید تمام
عنایت ایزد تعالی در باب او این باشد که همه خلق بینند **هَذَا آمِنٌ قَهْرٌ لِّدِينِ** وفات شیخ احمد
۱۰۰۰

۵ در ذریعۃ الاسلام
از حضرت اسلام است
که شیخ احمد در مقام
بیشتر از کرامات خود
که بکثرت و در میان
مفسدین که امویان
در مقام است
تو در طایفه طالبان خود
نموده است که در
دی که در زمان آن
اند و می دانند که ایشان
مثل ذلک مخصوص است ۵

در ۳۶ هجری بود منقول است که آن حضرت بقصد سیر و گشت بیابان و دشت کابل متوجه شدند
 روزی از قریه به قریه آخری تشریف فرما بودند که در میان راه آفتاب گرمی کرد و از حرارت
 هوا و گرد و غبار تشنگی و ماندگی بر مخدوم زاده بزرگ رحمه الله و دیگران که پیاده در عنان
 می رفتند غلبه نمود اما از غایت ادب جرأت عرض نداشتند درین میان حضرت ایشان بمرحومی
 مولانا محمد یوسف سمرقندی که از قدماء اصحاب آن حضرت بود خطاب نموده فرمودند هاجرات
 آفتاب و تراکم غبار یاران را ایند امید مولانا معروض داشت چون معلوم و مکشوف حضرت
 ایشان است چه حاجت بعرض مخلصان است حضرت ایشان تبسم نموده گوشه چشم
 حق بین جانب آسمان کرده چیزی در زیر لب گفته قدمی چند ز رفته بودند که قطعه ابر ظاهر شد و
 محاذی ایشان و اصحاب ایشان آمده سایه افکند و بهمان مقدار که غبار فرو نشیند و به جل
 نه انجامد متقاطر شد و شمالی بغایت اعتدال وزیدن گرفت منقول است یکی از امرای او
 را سلطان دقت به غضب تمام از لاهور طلبید که از توضیحات بوقوع آمده از مشاهده کثرت قصب
 سلطان حاضران را عقیده آن بود که بجز رسیدن او را بر پاسبان پیل افکند وی نیز این
 معنی را دریافته سخت هراسان گردیده بود چون بسهر نرسید بخد مت ایشان که غایبان
 اخلاصی داشت آمده بزاری تمام التماس حمایت نمود ایشان فرمودند انشاء الله سبحانه
 خاطر جمع باشمید که هیچ مکر و حی غیر سبیل سلطان التفات و مهربانی نخواهد نمود وی از
 غایت اضطراب معروض داشت که آنچه در حق این مخلص بزبان مبارک رفت آن را
 بزبان قلم نیز بیارند و آن رقیه را بمن بپارند که مرا اطمینان تمام حاصل گردد چون بانه
 نمود حضرت ایشان تبسم نموده نوشته دادند که چون فلان از خوف غضب سلطان که
 نمونه غضب الهی است به فقر رجوع نمود فقرا او را در ضمنی گرفت ازین مهلکه رانیدند بعد از

مخض فرمودن او و چندین روز یکی ناگاه خبر آورد که این شخص را سلطان آزار داده
 بزدان فرستاده چون خبر بسمع حضرت ایشان رسید تبسم نموده فرمودند در نظر بعض فقرا
 چون قلیق هیچ درآمده که وی از سلطان شفقت و عنایت بیند این خبر که میگویند صدقی
 ندارد و تا بعد از دوسه روز خبر رسید که آن مرد همین که بنظر سلطان درآمد سلطان بخندید و
 از روی نصیحت کلمه چند با و در میان آورد ناگاه بالغات تمام خلعتش داد و رخصت فرمود
 منقول است یکی از سلاطین زاده را با دلاشاه وقت در زندان کرد و رای ملک بقتل آن
 مقرر شد آن بیچاره هر سودست و پامی زد به فقر نیز رجوعی نمود در آن اثنا حضرت
 ایشان به آگاه تشریف فرمودند مجوس مایوس یکی از مخلصان منظور حضرت ایشان را
 که آشنای قدیم او بود طلب نمود و بزبان او از حضرت ایشان توجیه خاص الخاص
 براسه رمائی و خلاص خود نمود آن عزیز آمده به نهایت تضرع و کالح التماس و ابرابضر
 رسانید ایشان آن شب متوجه شده فرداش فرمودند که با و مرثیه رسان که از قتل
 خلاص شدی و از حبس عنقریب رمائی خواهد یافت این مرثیه با و رسانید اما ویرا غلبه
 اضطرابی که داشت اطمینان تمام روم نداد و بیکیه از مجاذیب معتبر کس فرستاده
 التماس خلاصی خود از توجیه او نیز نمود و آن مجذوب را بر زبان رفت که خاطر جمع دار
 که دیدم که قلاب یکی از اکابر نقشبندیه آمده ماهی او را از گرواب بلاکت کشید مقارن
 آن سلطان زاده از حبس خلاص یافت و به منصب رسید منقول است که در سفری حضرت
 ایشان به رباطی فرود آمده بودند ناگاه بیاران فرمودند که مری گردید درین شهر امروز
 بلیه روی خواهد داد و در غامه اهل شهر سرایت خواهد نمود بیاران مایکدگیری را خبر کنند که
 هر یک دعای مانوره بسم الله الذی لا یضر مع استیم غنی فی الزکری و لا فی السماء گویند

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مَخْلَقًا رَاكِرًا رَاغَائِنْدَ كِه هَر كِه اَيْن دِعار اِنجواند بِنَايَتِ الْمَدِينَةِ وَی
 وَاَسْبَابِش مَحْفُوظ ماندا زین فرموده ایشان دو ساعت ز رفته بود که در بعضی خانه های
 آن رباط آتش در افتاد و به شدت هر چه تمام تر مشتعل شد چنانکه مردم از اطفالی
 آن عاجز گشتند و بسا خانه ها بسوخت و بسا متعه چه بحرقت و چه بسرقت رفت مولانا
 عبدالمومن لاهوری که فاضل بود از مخلصان ایشان اسباب او نیز محروق گشت
 و او خود را بصدمت بخد مت ایشان رسانید حضرت ایشان بمولانا فرمودند که مگر شما
 را کسے بخواندن دِعار ما ثوره مذکوره خبر نه کرد گفت نه حضرت ایشان یا ران را از عدم
 اخبار مولانا اعتبار نمود و هر یاری که آن دعا خوانده بود اسبابش بسلامت رهایی یافت
 منقول است شیخ محمد مسعود که برادر فرزند حضرت ایشان بود و از مریدان مقبول صاحب
 کشف حضرت خواجہ عالی شان قدس الدسرها جهت کفاف معیشت بر سبیل تجارت به
 قندار رفته بود در آن ایام پیغمبری حضرت ایشان بخادمی که حاضر وقت بود فرمودند که
 عجب معامله است متوجه احوال مسود شدم هر چند بدیده مکاشفه جست و چون مردم وی را
 هیچ جا در زمین نیافتم بعد از آن چون نیک متوجه شدم صورت قبر او که بتازگی فوت
 شده در نظر آمد سامعان در حیرت رفتند بعد ازین فرموده ایشان بچند روز رقیقانش
 رسیده خبر وفات او رسانیدند منقول است از شاہزادہ حق پڑوہ دار اشکوہ کہ در سفینۃ الاولیاء

این شاهزاده بادشاه صورت درویش سیرت بود و خلق خلاف از دست عارف حق آگاه ملا شاه پوشید و خدمت حضرت بیان میر بالعمود
 هم حاضر شده مستفید گردید و در فقر شافی عالی و مرتبه بلند داشت سفینۃ الاولیاء سیر اکبر دیوان اکبر اعظم سالہ حق مکر سالہ معارف
 از دست بخش دریای توحید است از دست او رنگ زیب مالگیر باد غیش بقتل رسیده

آنکه شاه بلند اقبال است رتبه اش در مقام ابدال است شاه دار اشکوہ نامش بود مقام دلی مقامش بود
 شد جو زین دام گاه حزن ملال شد بغر دس بادل خوشال جمہ و غرہ مسہ عاشور بود تاریخ وصل آن مغفور
 سال تاریخ نقل آن مشہدین شد رقم صاحب بہشت برین در قد آن قسطل عشق الہ ہست در گنبد سائین شاہ

در ذکر حضرت مجدد م می طراز از متاخرین مشائخ و صاحب ریاضت و مجاهدت و خوارق و تصانیف اند و در آخر حال بعضی بر شیخ تهمت کردند که شیخ میگوید مرتبه من زیاده است از خلفای راشدین رضی الله عنهم اما این محض بهتان و افترای مخالفان است بر شیخ چرا که این فقیر خود شنیده از سیادت و نقابت پناه فضائل و کمالات و دستگاه حقائق و معارف آگاه افضل فضلالی عصر علامی فهمی استادی حضرت میرک شیخ بن شیخ فصیح الدین که میفرمودند که و طعنتی مارا عبور بهرند و واقع شد و کیف ما اتفق ملاقات شیخ احمد روی داد و در اثنای ملاقات بخاطر گذشت که اگر شیخ را کرامتی است باید که مردم آنچه از ایشان بیان میکنند خاطر نشان من سازند و دیگر آنکه شنیده بودم که خواجه باقی که پیر ایشان است بے اجازت مولانا خواجگی املکنی مرید میگرداند و دیگر آنکه بخواجه خاوند محمود چه اعتقاد دارند چون ساعتی پیش شیخ ششم جزوی از زیر مسند خود بمن دادند که مطالعه نمایند چون آنرا تمام بدیدم بمن گفتند ازین چیزی ظاهراً می شود گفتیم ازین خود هیچ ظاهراً نمی شود و آنچه در اینجا است درست است

سه روزی در سفر گلبرگه فقیر حقیر را از جناب شاه معروف صاحب قادری که از مشایخ حیدر آباد نظام دکن بوده اند اتفاق صحبت افتاد و قال قال ذکر تحریر مرید میگردیدیم بیان کرد جناب شاه صاحب بر محنت فقیر لب تحسین کشادند و فرمودند که در ملت مشائخ انتصار پیران ملت از داهیات است و از داهیات خود بیان فرمودند که ایشان در عنوان مشایخ بر داهیات حضرت مجدد الف ثانی علیهما الرحمة متوجه شدند و بعد از آن سال جلدی خفیم رخا شدند اتفاقاً کواکب لشکر جنگ بهلورگه از امرای حیدر آباد بودند برای ملاقات شاه صاحب تشریف فرما شدند و مجلسی را که پیش نظر شاه صاحب بود در دوشه از یکیتش استفسار نمودند چون معلوم شد که تحریر شاه صاحب است بود حضرت مجدد و اب صاحب فرمودند که صد در این فعل از حضرت شاه صاحب خیلی مستبعد است مناسب است که درین باب اظهار کرده بر بشارت عمل نموده شود شاه صاحب ستاره شکر که چون بخواب رفتند می بینند که ایشان در صحرائی قی و دوق دارند و در آنجا دوازده تن از اقطاب سر بر آید و فرموده اند ایشان السلام ملیکم گفتند یکی از اقطاب ایشان را از جیب بر آید و در خواب سلام دادند چون از ملا حظ حال معلوم میشد که این اقطاب با اظهار کسی نیستند که بزرگی نوسانی صبح و خیر بلند بالا لباس سفید و در حال ایشان شدند اقطاب خوش حال شده به نظیر بر خاستند شاه صاحب را معلوم شد که حضرت مجدد علیه السلام بوده اند همان قلب که خواب سلام پرداخته بودند بشارت نموده بشارت بر شاه صاحب کرده عرض داشتند که این شاه معروف اند که بجز برای ادا حضرت معروف اند حضرت مجدد نظر غلیظ بر ایشان انداخته تا آنکه از فطانت خرق شده چون بیدار شدند همان وقت مجلس خفیم داشتند

گفتند پس باینکه آنچه از ما واقع شده همین است و باقی اقرار است باز بعد از سعی گفتند که روزی خمسه
 خواند محمد با بنجا آمده بود و نگفتند که خواجه باقی اجازت صبح از پی خود دارد بجهت آنکه روزی مولانا خواجگی
 انگلی خرپزه می خوردند و قاج قاج را خود بریده بدست حاضران و مریدان میدادند
 و خواجه باقی ندادند اصحاب گفتند خواجه نیز حاضر اند مولانا خواجگی انگلی فرمودند ما خرپزه
 با و درست دادیم خواجه باقی ازین استنباط کردند که مرا اجازت ارشاد دادند من گفتم
 این چنین نیست چرا که ما هرگز این چنین سخنی از پی خود و از دیگر مردم نشنیده ایم بلکه خواجه
 باقی ابامی کردند که این کار از دست من نمی آید و این بار را من نمیتوانم برداشتم و مولانا
 خواجگی میفرمودند که ما اجازت دادیم و ترا این کار را باید کرد درین اثنا چندی از ریش
 سفیدان نیز گفته اند که ما بدان مجلس حاضر بودیم که مولانا خواجگی اجازت ارشاد و خواجه باقی
 دادند خواجه خواندند و گفتند پس ما غلط شنیده بودیم و بعد از آن شیخ احمد فرمودند که آنچه
 از مریدان خواجه خواندند محمود با ایشان اعتقاد دارد خواجه آیینان نیستند و من آن ختمها
 بخواجه ندارم هر سه سوالی که در خاطر حضرت اخوند گزیده بود شیخ جواب داد و منقول است
 چون علامه الزمان شیخ الاسلام هندوستان مولوی عبدالحکیم سیال کوٹی در اوائل
 سیکه از مساندان حضرت شیخ بود شبی شیخ را خواب دید که روی آیه **قُلِ اللَّهُمَّ ذَرِّهُمْ**
 می خواند به مجرد شنیدن این آیت جذب شیخ و شوق الهی مجبوری در دل وی اثر کرد و
 قلاب وی ذاکر گردید چون از خواب بیدار شد دل خود را ذاکر یافت چند روز به تصور
 شیخ ذاکر متوج کرد و خود را اولی شیخ میگفت آخر بخدمت حاضر آمد و بدرجات والار رسید
 منقول است شیخ ظاهر لاهوری قدس سره که از اعظم خلفای حضرت مجدد است اوستاد
 شیخ محمد سعید و محمد معصوم هر دو صاحب زاده شیخ بود قبل ازین بیعت به خاندان شاه

کمال کی تھلی قادری داشت چون عالم تبخر بود هر دو صا جزا ده تعلیم علم ظاهری از وی
میکردند روزی در محفل غلام منزل حاضر بود که حضرت شیخ محمد در از راه مکاشفه احوال
شیخ ظاهر ظاهر شد و فرمود که مرا معلوم شده است که شخصی از حاضرین این حلقه طوق کفر
بگردن خود خواهد انداخت و از راه هدایت و طریق دین متین خواهد برگشت و من بر پیشانی
وی لفظ هوا کافر نوشته می بینم با شماع این معنی یاران که حلقه بندگی و اخلاص بگوش
جان میداشتند نهایت ترسان و لرزان شدند و از شیخ بزرگ مستفسر این حال شدند
که آیا ازین تمام اهل حلقه آن سبب نصیب بکس که باین بلا مبتلا خواهد شد نیست و نامش چیست
فرمود که آن شیخ ظاهر است یاران مجلس نظم و سلوک معنی متاسف شدند مگر احدی این
سخن بگوش شیخ ظاهر نرسانید آخر کار بعد چند ماه شیخ ظاهر بر برزخ کافره عاشق شد و لهوات
اسلام را مبدل بجهالت کفر ساخت و زنا را رتد و بگردن جان آویخت چون شیخ
ظاهر او را در حضرتین عالین بود از وقوع این حال بسیار غم و الم دامنگیر سال هر دو صا جزا ده
بلند اقبال شد آخر روزی بوقت خوش بخدمت والد بزرگوار عرض کردند که اوستا و ما
غریب دریای کفر شده است توجیه فرمایند که باز شرف باسلام گردد و فرمود که هر چه شدنی بود
شد که در لوح محفوظ بقی او همین مکتوب بود آخر هر دو فرزند سعادت مند در باب مغفرت
شیخ ظاهر از بس اصرار کردند حضرت شیخ بنماط داری فرزندان و بلند دست و عار بجنای
کبریا بردشت و عرض کرد که آبی حضرت غوث الاعظم شیخ عبدالقادر جیلانی فرموده است که
هیچ کس را بر قضای مبرم دست قدرت نیست مگر ما چون یکی از دوستان خود را این
مرتبه عالی کرامت فرمودی من هم امید دارم که بواسطه من از شیخ ظاهر این بلا ی ازلی
بگردد و فی الحال تیر و ما بهدف اجابت رسید و شیخ ظاهر از خواب غفلت و مستی عشق مجازی

زمان قربت از زمان سعادت نشان آنحضرت رائج و متداول شدند و صحابه و تابعین و
 تبع تابعین و کلمه جی الی زمان الجذید و اکثر آنکه تفرقت جری الی زمان رؤس القادریه
 و الی حقیقت و طریق تحصیل آن مدون و مبوب و مفصل گردید بخلاف مقام خلت که درین
 عمود متطاو له صلا کسی مذکور آن نکرد و نه طریق تحصیل آنرا کسی بنیان نمود تا هزار سال گذشت طریقی
 تحصیل آن متفاو له بوده اختفا و احتجاب ماند تا آنکه حق سبحانه تعالی حضرت مجدد را بر روی
 کار آورد و ایشان امضا ظاهر این مقام که در جوهر شریف آنحضرت صلی الله علیه و سلم موع
 و مکنون بود گردانید و هزاران طالبان را لطیف الیشان سلوک این طریقه میسر شد کجاست
 حال بیان طریقه بوجهی نایم که اختصاص آن باتباع مجددیه کاشمش فی رابته النہار کشف
 گرد و قبل از حضرت مجدد طرق همه از راه محبت و محبوبیت بوده اند و اول راه محبت می پیوند
 و آخر بمرتبه محبوبیت فائز میشوند و آنچه لوازم محبت است از ذکر جهر و وجد و شوق و انکسار
 و تضرع و صبر و توکل و رضا جوئی و مراقبه صفات خصوصاً احاطه و معیت و استغراق در
 توحید فعلی و خود را کالمیت فی یک المثل داشتن و صفات خود را و غیر خود را مستهلک
 در صفات او دیدن بلکه ذات خود را و ذات او منج ساختن حسن و جمال او را و هر منظر
 مشاهده نمودن در آن کوشش بلیغ نمایند تا آنکه با نوار و تجلیات در ابتدا سلوک و
 فنا و بقا در انتها آن فائز می گشتند و دم اتحاد می زدند که انا من اهلوی و انا اهلوی انا که
 حضرت خضر بحضرت عبدالحق غجدوانی که ارباص طریقه مجددیه بودند تعلیم و ذکر خفی نمودند باز در
 عهد حضرت خواجه نقشبند این معنی برگ و بار پیدا کرد لیکن در عهد حضرت خواجہ عبیدالسا حرار
 علوم توحید باین نسبت ممتاز شدند و غلبه پیدا کردند تا آنکه حضرت مجدد قدس الله سره آن
 همه را در بطون رسانیدند و از چاک سینه خود سراغی به محبوب پیدا کردند تا لایعنایت ساری

کتب این از زمان بنی
 پس تا زمان رسول الله
 حبشیه

موقوف شد و شوق و اشتیاق و وجد و جناحات و تضرع یکطرف مانند هر چه هست در قلب روح
و سر و رخی و انحنای و عناصر بدن است تا آنکه انوار و تجلیات از باطن خود می افتد و رفته رفته بمقام
خلت می کشد معنی بحیثیت عاشقی است و معنی محبوبیت معشوقی است و معنی خلعت یارانه است
و سابق عاشقی و معشوقی بود و رنج آرزو و نیاز از جانبین است و سرگوشیها از طرفین واقع
میشود و در عاشقی نغمه و بیتابی و سر برد و دیوار شکستن و در معشوقی غنچ و دلال و فخر و مباهات
بوده است اینست طریق خلعت بطریق اجمال و اگر تفصیل آن کس خواهد با اتباع مجددیه
چند سال نشست و برخاست نماید و در وجدان خود نظر کند که چه رنگ پیدا میشود و رای
طرق سابقین انتهی علماء مشارالیه هم بالبنان که در طول باع نظیر خود داشتند بملأ حظه
براهین ساطعه و حجج قاطعه به مجددیت حضرت ایشان ام لب کشادند چنانچه مولانا عابد الحکیم
سیالکوٹی و مولانا جان محمد لاهوری و مولانا عابد السلام دیوکی و غیرهم رحمتهما علیهم اجمعین
در تحریرات و تقریرات خود با حضرت ایشان را مجد و الف ثانی گفته اند صاحب جواهر السعایق
در کتاب خود می آرد امام ربانی شیخ احمد سهرندی از اکابر صوفیه است و جامع علوم ظاهری و
باطنی و صاحب مقامات علییه و کرامت جلیه است اکثری از علماء و عرفا و ارباب بزرگ داشته اند
فاضل محقق مولانا عابد الحکیم سیالکوٹی بر مجددیت وی رفته و مجدد حادی عشر گفته است و مشاهیر
عرفا در سلسله وی درهند و هند و عرب و عجم خصراً در روم و شام و عراق و کردستان و دیگر

سلا معنی مجدد الف ثانی نزد ایشان و توابع ایشان اینست که واسطه فیض ولایت درین هزار دوم وجود مبارک ایشان است چنانچه تجوید
فرموده اند که بر من بکشف ساختند که حضرت امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه و جناب سیده رضی الله عنها واسطه فیض ولایت مطلقاً اند اگر چه اولیاً
ام سابق باشند و بعد از ایشان تا آمد اثناعشر بعین منصب قائم است پس حضرت شیخ عبد القادر جیلانی قدس سره نیز ازین دولت عظمی سرفراز
شده اند و بعد از ایشان بر سر الف ثانی حق سبحانه تعالی مراهم ازین منصب نائب ایشان فرموده و سرفراز باین غلعت نموده لهذا درین هزار دوم
بر کس که بر وجه ولایت میرسد واسطه فیض او من می باشم بجز توسل من هیچ ولی بولایت نخواهد رسید ۱۲ در المعارف

بلدان درین زمان اشتهار تمام دارد و آوست که نشر انواع علوم و اسرار فرموده در شرح مقامات طریقه از سابقین سبقت برده است و آوست که بفهم مقطعات قرآنیہ مغز گشته و بحصول اسرار تشابهات قرآنیہ انبیا زیافته است و آوست که اسرار انبیاء به هندوستان و تابان ایشان بروی کشف گشته و مقامات و درجات ایشان را مبین ساخته است و آوست که باعلام آتہی جلشانہ مراتب ولایت و نبوت و رسالت و کمالات اولی الغزم و مقامات غلت و محبت بیان فرموده و مخصوصات سید انبیاء علیہ و علیہم الصلوٰۃ والسلام ظاہر نموده است قدس اللہ تعالیٰ روحہم و افاض علیہم فتوحہم انتہی مولانا شاہ عبدالعزیز دہلوی در مکتوب اسمی حافظ صدر الدین حیدر آبادی می طراز و ہر گاہ این معرفت پختہ شد و رفتہ رفتہ در فہم کلمات عارفان طریقہ مردم کج فہم راہ اکادمی و ندوین معرفت غامضہ و وسیلہ ابطال شرائع و تکلیفات نمودند و مذہب شیخ محب اللہ آبادی کہ ظاہر شد قدم در وادی اکادمیزند شیوع تمام و رواج مالاکلام یافت عنایت خداوندی حضرت شیخ احمد سہرندی را بروی کار آورد و علوم غریب برایشان القا فرمود من قبیل تعدیل اسرار بالبار و الرطب بالیابس تا ہیئت اعتدالیہ در اذمان مردم جاگیرد و باطل مزوج بحق ارتفاع و امضا پذیرد و ہمین است مصداق معنی مجددیت انتہی اول کسے کہ حضرت راجد و الف ثانی گفت مولانا عبدالحکیم سیالکوٹی رحمۃ اللہ علیہ بود و در برکات احمدیہ می طراز راقم حروف گوید مر ابر دل خطور میکرد اگر یکے از اعظم علما سے وقت این معنی را کہ حق سبحان حضرت ایشان را مجد و الف ساخته مسلم میداشت تائید تمام بود و تا روزی باین خطر بندست

سلہ دی از افاض علما و اعظم علمای ہند و بود و در علوم باطنی و در علوم ظاہری فرید و در تمامی علوم ماہر بود و زمان دی و جامعیت کسے ہم پایہ انجود مجریز، ہرودی و لامع و جوہر غالب آمدہ شاگرد حضرت مولانا کمال الدین کشمیری است تصانیف عدیدہ دارد کہ ہمہ حق تعالی انما وہ عاشیہ بیضی و عاشیہ مقدسات توبی عاشیہ خیال عاشیہ شرح شمس عاشیہ مطول عاشیہ عبدالغفور ترجمہ غنیۃ العالین و غیرہ مولانا مسلم

ذکر مجدد الف ثانی بود در حضرت

مستند جمہور انیسار و دست میداشت و در الہود و سید دانش باقی از حضرت خواجہ محمد مصمم یافتہ حضرت مجدد ایشان را کتاب پنجاب معہ خود و نیز در حج الوداع شرکت نمودی یافتہ

حضرت ایشان رسید باین حقیر خطاب نموده فرمودند که مولانا عبدالحکیم سیالکوٹی کہ در علوم عقلیہ و نقلیہ و تصانیف علیہ چون وی در دیار ہند نمی نماید کتابتے بمانوشتہ بود تبسم نموده فرمودند یکی از ان فقرات مدحیہ این بود کہ مجدوالالف الثانی انتہی حضرت مجدد اشتغال با تصانیف ہم داشتند از تصنیفات حضرت ایشان است رسالہ تہلیلہ و رسالہ اثبات النبوت و رسالہ المبدر والمعاد و رسالہ مکاشفات غیبیہ و رسالہ اداب المریدین و رسالہ معارف لدنیہ و دین ذکر احوال و مقامات خاصہ خود بیان فرمودہ و رسالہ روشیہ و تعلیقات عوارف و شرح رباعیات خواجہ عبدالباقی علیہ الرحمہ و رای آن مکاتیب حضرت ایشان رسالہ کلمات کہ ہر سالہ از ان محتوی اسرار است ہیچ کیے از متقدمین مثیل آن بچشم سر نہ دیدہ و احدی از متاخرین بگوش حقیقت و معرفت نظیرش نہ شنیدہ است ہمارو قبولیت آن امری است خدا و او تحریرش ہمان و اشتہارش ہمان مکتوبات و تصانیف ہیچ از نکلیں باین غایت شہر نگردیدند اگرچہ در زمان حضرت مجدد بعض حضرات لب با اعتراض کشاوند و بعد از ان نیز سلسلہ رد و انکار دراز بود مگر بقدر انکار ملکہ فریدی بر آن تائید غیبی درجہ شہرت و قبولیت افروز و حضرت مجدد علیہ الرحمہ با وصف کمالی کہ داشتند بہ جواب ہیچ معترض متوجہ نہ شدند بلکہ در مکتوب دو صد و چہدم از جلد اول تحریری فرمایند از سخنان بر ایشان ارباب خسران محنت نہ کشند کُلُّ نَفْلٍ عَلٰی شَاکِلَہٖ لَایِقٌ اَنۡکَ بِمَکَافَاتٍ و مَجَانَاتٍ مَعْرُضٌ لِّشَوۡنِ دُرُوغِی رَافِرُوغِی نِیست باعث کسادت باز از انہا کلمات متناقضہ آہنا خواهد بود وَ مَنۡ لِّمِیۡحَلِّ اللّٰہِ اَنۡکَ تُوۡرَاۡکَ لَکِنۡ تُوۡرِیۡشۡنَہُ کہ پیش دارند و رہمان کہ شدند و از غیر ان چشم پوشند قُلِ اللّٰہُ ذَرَبۡہُمۡ فِیۡ حُجۡرٍ مِّمَّہُمۡ یَلۡبِغُوۡۤا اَنۡتَہٰی از انجا کہ از زمان پاکستان چنان مہمل است کہ مردمان در پے ایذا رسانی خاصان خدا افتند چنانکہ ذکرش کردہ شد با حضرت مجدد و نیز دقیقہ از عداوت نامرعی نہ گزاشتند و بیشتر سبب ہیجان این فتنہ انکار

[illegible]

شاہ جہان کہ عقیدتے با حضرت امام میداشت افضل خان و خواجہ عبدالرحمن را کہ از مقربان و معتمدان شاہ جہان بودند با بعض کتب فقہیہ پیش حضرت فرستاد کہ چون علماء سجدہ تہت را برای سلاطین جائز داشته اند اگر وقت ملاقات بہ سلطان سجدہ کنی من ضامن ہستم کہ ضررے بہ حضرت نہ نواہد رسید حضرت قبول نہ داشتند و فرمودند کہ این رخصت است و غنیمت و ران است کہ سجدہ بہ غیر الدنہ نہ کردہ شود چنانکہ این واقعہ را سید غلام علی آزاد بلگرامی در کتاب سبحة المرجان فی آثار ہندوستان نگاشته ۛ

فِي طَرِيقِ الْعُشُقِ أَنْوَاعُ الْهَلَاكِ لَا يَكُنِ الْقَلْبُ الْعُشُوقُ الْمُنْكَرُ	أَيُّهَا الْقَلْبُ الْحَزِينُ الْمُهْتَلا لَا تُبَاكِ فِي الْبَلَاكِ وَالْمُحَرِّ
سہل باشد در رہ فقر و فنا رنج راحت دان چو شد مطلب بزرگ کے بود در راہ عشق آسودگے تامن سازی بر تو آسائش حرام غیر ناکامی درین رہ کام نیست	گر رسد جان را تعب تن را عفا گرد گلہ تو تیا سے چشم گرگ سر بسر در دست و خون آلودگے کے توانی زد براہ عشق گام راہ عشق است این رہ حمام نیست

از بعض ثقات شنیدہ شد کہ ہر گاہ جہانگیر حکم نہیب خانہ حضرت مجدد علیہ الرحمہ داد حضرت بہ اخا و خواہر فرمودند تا زینہار نسبت بادشاہ اسلام بہ دعاے بدل نہ کشایند ۛ

شنیدم کہ مردان راہ خدا	دل دشمنان ہم نہ کردند تنگ
------------------------	---------------------------

چون حضرت مجدد رحمہما الکن ہیج سنت انبیاء علیہم الصلوٰۃ والسلام را از دست ندادہ بودند تقدیر الہی مقتضی ہمس وی گردید تا سنت یوسف علیہ السلام مودی گردید ۛ

آہنہا کہ پاسے در رہ مولا نہادہ اند	کام نخست ہر نہ دنیا نہادہ اند
------------------------------------	-------------------------------

شاہ جہان تبار
بہ دست و شمشیر
دو تہہ شمشیر
چو از رنگ زبر
نہایت کرد
او بتیاد و در بود
سختی و در سال
چندادہ
تہہ لای قیام دان
بہت ای غمگین
کامی کشش آخان
یافتی شمشیر
ایستاد و خاندادہ

آوردہ اند پست برین آشیان دیلو
آن طوطیان رہ چو قدم برگرفت اند
زاد رہ و ذخیرہ این وادے مہیب
اول بزیر پایے سگان خوار گشته اند

پس چون فرشته روی بر عقیبنہا دہاند
طوبے لہم کہ بر سر طوبی نہادہ اند
دشست سر بریدہ چو یکہی نہادہ اند
و آخر چو باد سر سوسہ لالہ نہادہ اند

آخر و هم اول کسی که درین وادی قدم اعتراض نهاده شیخ عبدالحق دهلوی اندک از مشاهیر
علمای خفیه دیار بند بود شیخ معاشرت با حضرت مجدد علیه الرحمه داشت و این معاشرت را
باین وجه که هر دو از مقتصدان انوار بارگاه حضرت خواجہ باقی بالمد علیہ الرحمه بودند توفی
گردیده پس شیخ بحکم اصل المعاصره المتأخره در بدو امر رساله پر حضرت مجدد تحریر کرده
چنانکه حضرت شیخ در آخر رساله ناخوشی خود باین عبارت ظاہری فرماید یکبارگی شنیده شیخ
که نسبت به فقیر این آیت می خوانند وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَلْيَلْهِكُمْ لَئِنْ يُكُذِّبُوا فَيَقُولُوا هُمْ نَحْنُ الْمُنْتَفِعُونَ
و ظاهر است که طعنہ های معاصر قابل اعتماد نباشد چنانکہ حافظ ذہبی کلام اقران را قابل اعت
ندانند در سیر اعلام النبلاء مذکور است هَذَا مِنْ كَلَامِ الْإِسْلَامِ الَّذِي لَا يُسْمَعُ ابْنُ فَهْرٍ وَ حَاشِيَ
صُورَةُ الْمُتَمَعِّنِ فِي إِيْمَانِ الْقُرْنِ التَّاسِعِ وَ تَحْتَ تَرْجُمَةِ عِلْمِهِ سَيَوْطَى نگار و الَّذِي أَذِنَ اللَّهُ بِهِ
أَنَّ قَالَهُ كُلُّ مَنَّهُمْ فِي صَلَاحِهِ لَا يَجْعَلُهُ كَقَوْلِ الْعَصِيرِ زَبَعْهُمْ فِي بَعْضِ هِرْكَاهِ وَ عَلَامَةُ سَيَوْطَى
وَ سَخَاوِي بِسَبَبِ مُعَاوَرَتِ أَيْنِ جَنْينِ اتِفَاقِ افْتِدَاءِ وَ يَكُونُ جِهَرٌ رَسَدِ وَ عَلَامَةُ ابْنِ جَهْرِكِيِّ
خَيْرُ ثَلَاثِ أَحْسَانَ إِذَا ابْنَ عَبَّاسٍ رَوَيْتَ كَرَاهَةَ اسْتِمَاعِ كَلَامِ الْعُلَمَاءِ وَلَا تُصَدِّقُوا بَعْضَهُمْ

شیخ عبدالحق از مشاییر علمای دہلی است در محرم ۹۵۴ قدم در دنیا نهاد و قبل بلوغ بیشتر از علوم حاصل کرده و بعد برکت و دوسالگی قرآن یاد کرده و بر مسند افتاد و در آن سال شصت و در آن سال بکریمین رسیده از عبد الوهاب متقی به تحصیل علم حدیث و اصول مالوف خود و مراجعت نموده تا بیجاہ و دوسال به تعلیم اولاد و طالبین مشغول شده تصانیف صغیر و کبار وی تا صد میرسد و در شصت و نهمین شیخ مشهوری قادی فرقه قادریه سبقت ساختہ در آن حالت غمخواره مرش قریب بعد سال رسیده بود از منہ **صلی** الصدور الامام تعین شمس الدین غاوی است المتوفی سنہ ۱۰۵۴ دہلی

امروز هم از کور و جبهه عراق شیخ عبدالحق

ایاکے جی تا ایاکے اچھا دوست
 نکاشتہ و دران جا شستہ
 خانہ میں کر دے دے
 سر شربتہ آج باغیچہ
 سر شربتہ میں چھوڑ
 گنتہ قابل جی میں
 نسل قول دو سامہ میں
 دہلے " سر شربتہ
 احسان فی سابقہ انعام
 رسالہ میں شہزادہ
 مکی السوفی علیہ السلام

حسنی شہد بنہ کیل بدست محمد

شیخ درین رساله که بمقابلہ حضرت مجدد است اولاً جماعاً بالغیب نوشته در صد و جواب مکتوب
ہشتاد و ہفتم از جلد ثالث گردیدہ کہ حضرت مجدد علیہ الرحمہ بمولانا صلح کولالی در اسرار
مرادی و مریدی زیب تسطیر فرمودہ پس از ان برو مکتوب یکصد و بست و یکم از جلد ثالث
مگر شیخ بہ تقاضای ہمزمانی درین رسالہ راہ تحقیق گذاشتہ در بادیہ تعصب گام پیا شد بادی
تامل پیدا میشود کہ اولاً چون شیخ از علمای ظاہر بود بنمای اعتراض را بر علوم ظاہری نہا
است و از ان غباری بردمان علوم حقائق و معارف نمی نشیند

شانی یافت پس بر سر مدار
نظر داری امرای جهان و ملک
افشای رخ زخمشه و دشمنی
آن طالب را در غمی چنین
و حضرت رخ را کرد
سال در حبس
بخاندن بجای قاعه دارا و اموی
الایله در سنه ۲۰۰

کالین رہ کہ تو میری بہتر کستان است

ثالثاً بنیاد بیشتر بنای اعتراض بر سموعات نهاده اند با آنکه در مکتوبات شریف اثری از آن
پدید نیست بلکه بعضی جا خلاف آن یافته میشود و این معنی از ادب مناظره بمراحل دور است
چیز که احمی الزام بر خصم نمائندگی توان شد تا آنکه منشأ الزام را در کلامش بنیاد ثالثاً الزامی
که عاید کرده شد حضرت مجدد در آن اعتراض را بطور خود دفع فرموده اند درین صورت نیز

[illegible]

کلام محل اعتراض نخواهد بود و با اعتراض بر کلامی کرده شد که مثل آن کلام یا بالاتر از آن
بروایت ثقات بلکه بروایت شیخ از حضرات صوفیه مشارالیه هم بالبنان منقول است
پس اعتراض بر کلام حضرت مجید و عین اعتراض است بر حضرات صوفیه صافیة قدس الله
اسرارهم و از اینجا است که اکابر علماء متوجه شده داد جواب شیخ دادند ۵

عناقش کار کس نه شود دام باز چلین	کاخجا همیشه باو بدست است دام را
----------------------------------	---------------------------------

مگر احمدمد که آخر الامر غشاوت بشری زائل گردید و شیخ رح از تحریر خود نامدم و پشیمان شد
حضرت شاه غلام علی رح در رساله خود تحریری فرمایند اگر چه شیخ در او اهل حال بے تحقیق اعتراضها
نموده اما در آخر از ان باز مانده در واقع رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را دیده که میفرماید
هر که اخلاص ببادار و با ایشان نیز داشته باشد و اشارت بحضرت مجدد فرمود پس شیخ
از انکار استغفار نموده بخدمت خواجہ حشام الدین احمد خلیفہ حضرت خواجہ باقی بالمد رح باین
عبارت نوشته که درین ایام صفای باطن فقیر بخدمت میان شیخ احمد سلمه از حد تجاوز
است اصلا پرده بشریت و غشاوہ جبلیت در میان نماندنی داند که از کجا است قطع نظر از
رعایت طریقہ انصاف و حکم عقل که با چنین عزیزان و بزرگان بدن باید بود و در باطن بطریق

سلسلہ در رسا کشف الخطنہ مذکور بہت وقار و مہارت سے مراد ایشان چہل است و نتیجہ نیک زاد و پس رو کلام سخت پناہ عرفان و سلسلہ شیخ احمد انزہری و العبادۃ قمر کر و ن در سخن بزرگان بے مراد ایشان چہل است و نتیجہ نیک زاد و پس رو کلام سخت پناہ عرفان و سلسلہ شیخ احمد انزہری و ناہمیدگی است کتبہ الغفیر عبد الحکیم و ان اراد تصدیق ذلک فذلک الخط عندنا اما العصر الشیخ علی النقشبندہ خلف قد قی العالم الشیخ محمد فذلک بہ اختصار ملای زمان بلا خط تصانیف فضیلے کہ شیخ الاسلام مولانا عبد الحکیم جم داشت نیک میدانند ام **سلسلہ** خواجہ حسام الدین از خلص احباب واجلہ اصحاب حضرت خواجہ باقی بالہ و اول بقیہ امارت و جہاد بتلا و بو پس از خود و مناسبی کہ اورا بظاہر علیہ او ایاء بود و بخدمت حضرت خواجہ باقی جم رسیدہ زمین برکت صحبت حضرت ایشان پرودہ غنا و اکیسہ پناہ و اہم و اربلا محسن در پوشیدہ و از سرالی و ہمال و جہاد و جلا برخواست و بر قریہ حدیث امر التفات ذکرہ ہای بہت بر جہاد و مستقامت فی شرف حضرت خواجہ باقی جم تربیت ایشان پریشودہ جلال و یغفر و در انظار بہت عیار ہائہ می برانہ از ظہار و اطن ظاہرا ہر مودہ و مودہ خواندہ اندسہ چہ خوش نالاست ناز و پرویان و نزدیکہ را مدہ و او زویدہ جو یال و بچہ ناز بے اندازہ کردن

جنگی
چشم نداری تار و دوک
بعد سالها احوال
نخست دید در رسید
جای که رسید از رفت
ازت تعلیم

خواجہ اجا
ملا بیاخت در قی
مرست خست خواجہ
کین معانہ بکین
سید ایا

دین محمد خان
وکیل دادگستری
افغانستان کابل
بوخی

وہمات علی بن دینار
وہمات علی بن دینار
وہمات علی بن دینار

فصلنامه حکوميات
پيامپور زاده مست
فراوان بيمه دوا
دسيمين موز

میں نے اس کو
کے خدمت زاد باز
میں اسی اور بفضل
صلاح و سیرت و عبادت

۱۳. مصلحتی بتکلیف آید او را فرموده اند شما چنانچه می خواهید که خود را نجات دهید

ذوق و وجدان و غلبه چیزی افتاده است که زبان از تقریر آن لال است **اللَّهُ مُقَلِّبُ الْقُلُوبِ**
وَمُبْدِئُ الْحَوَالِ شاید ظاهر بیان را استبعاد است من نمیدانم که حال چیست و بچه مثال است
 و در مکتوبی طولانی با و لاد خود بدین مضمون نوشته آنچه مسودات اعتراضات بر کلام میا
 شیخ احمد سلمه السد تعالی نوشته ام همه را در آب بشویند غباری که بر نسبت ایشان بخاطر رسیده
 بود بصفا بخیامید انتهی حضرت شیخ در آخر رساله می فرماید بعد از آنکه آوازه کمالات شما
 در میان است آن نیز میگویم خداوند این مرد از کمالات خود این چنین خبر میدهد اگر صادق
 است ما را دلیل صدق و حقانیت او الهام فرمایا و را تصرفی در ما پیدا آید که رفع شبه و التباہر
 کند انتهی بهما حق تعالی جل شانہ و غای او را قرین اجابت فرمود تا آنکه بسبب کشف حقیقت
 امر از تحریرات خود رجوع نموده شیخ در رساله تحصیل التعرف فی معرفۃ الفقه و التصوف که بطور
 شرح قواعد شیخ عبد الوہاب متقی است می نگارد که انکار از اقوال متصوفین گاهی بمقتضای
 اجتهاد و مقرض میباشد گاهی برای قطع در یغی یعنی ضلالت حوام که ظاهر شریعت را از دست
 و بند گاهی بسبب عدم فهم تحقیق مطلب مگر این را علماء نسبت خود که با و دارند گاهی بسبب
 قصور و او علمیه گاهی بسبب جهل از علت گاهی بسبب بودن مقام از بهجات گاهی بسبب عناد
 و استکبار بر ناظرین رساله شیخ نیک پیدا است که با شنای صورت اول و ثانی همه و داعی انکار
 و ایرادات شیخ موجود است رجوع وی محض از توفیقات باری است جل شانہ واضح باد که
 هرگاه پیش حضرت شیخ اعتراضها از غبار خاطر سر برداشته اند و بعد صفای قابل شستن متصور
 شدند پس ایاققت آن ندارند که در معرکه اہل صدق و صفا پیش کرده شوند که کیفیت رجوع
 شیخ از بے انکار از همان عصر مشہور و معروف است و بعض کمترین سلسلہ چشتیہ در ہمان قرب
 زمان تصدیق آن کرده اند شاہ فتح محمد فتحپوری چشتی در مناقب العارفین آورده کہ چون بر ارقا

سلسلہ چشتیہ بانی سلسلہ
 مناقب العارفین کتبت
 مخبر ویرا و یاسین ازاد
 استلال محل انکار باشد

نزدش رفت و ذکر کرامت آنحضرت شروع شد شیخ عبدالحق بر سر انکار آمد جواب داد و م که
 بزرگان دین عداوت داشتن خوب نیست منصف ما و شما قرآن است تجدید وضو کنیم و مصحف
 مقدس بکشایم هر آیت که با دل صغیر بر آید فال حال شیخ احمد مجد و خواهر بود شیخ عبدالحق قبول
 کرده بعد تجدید وضو و گانه او انمود و مصحف را بدست گرفته بتواضع و تکریم تمام بکشاد سر
 ورق مصحف این آیت برآمد **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ** از خواندن این آیت
 علامه مذکور تائب شد و باز بر سر نزاع و عداوت نرفت چون از تحریر مقدمه فارغ شستم
 وقت آنست که باظهار اصل مرام که هر هست بر بندم و یگان یگان از ایرادت شیخ نقل نمود و جواب
 آن متوجه شوم اهل ارادت عینک انصاف پیش نظر داشته ملاخط فرمایند قال ساهبات
 که از بعضی کلمات و مقالات که در مکتوبات شریف مذکور است و از قبیل موهبات و مبهمات است
 استفسار کند و استکشاف نماید شرف نشد اقول هر گاه کلام از موهبات و مبهمات باشد ضرورت
 موشگافی چیست مقتضای حزم و احتیاط همین است که در همچنین موقع سپر اندازند و اشتهب
 خیال را در جولان گاه تقریر تا نزد خود شیخ نرم در رساله غایه الا انصاف و الاعتدال فی اعتقاد
 الصوفیه من ارباب الاحوال میطر از د باجملة توقف در محل اشتباه واجب است همچنانکه حزم در
 مقام وضوح لازم و کتاب فصوص الحکم را بعضی مردم هم ازین قبیل میدانند و در رد و انکار و قهر
 آن توقف مینمایند انتهی و نیز در همان رساله بجای دیگری نگار و شیخ ذکره الدیالنجیر و ریاست
 مردمانی بوده اند که ایشان با تجلوت و بیع اندو کذا با زنی دارد ۱۲ در زنی الاصفیا مذکور است چون شیخ احمد سرهنی مجد و الف تائ
 قدس سره معاصر هر دو شیخ عبدالحق از مذکران می بود و مضامین مکتوبات شیخ احمد بسیار اعتراضات از وی ظاهر نگاشت و پیام جواب و سوال بسیار
 بوقوع آمدند آخر بهم هر دو در گواصافی کلی بوقوع آمد و شیخ عبدالحق از مقتضای آنحضرت شد ۱۲ در بعضی نسخ میسر بوده است ۱۳ در رساله
 مختصر از شیخ عبدالحق دهلوی در همین کتاب هدیه مجدی و بیشتر بعضی عبارات رسائل شیخ و ادواب داده شد تا محبت کافی باشد آمده ۱۴ در
 اخبار الاخیار در ترجمه شیخ علی نقی مذکور است و طریق ایشان در باب کتب خالق و توحید مثل قصص و اشغال آن توقف و تسلیم آنها را درین گونه

و بدان اشغال
 نکرده و بکار خود نکرده
 است پس در عداوت
 اینها و خود را دلایل
 که استحقاق خود را دلایل
 بدعا و دلالت است و دعوت
 راست سازند و در کمال
 و بعد از آن در کمال
 هر چه ایشان گفته اند
 از خود مردم نمایند

کتب ایشان را کرد
 خالق و اسرار او شستند
 بنیاط که مکتوبات
 شود از آن گونه دور
 مانند خلیان را بقدر
 مانند خلیان را بقدر
 از این کتب است
 کس از این کتب
 کنند و از این کتب
 مانع شوند و از این کتب
 کس از این کتب
 باین کتب و از این کتب
 نه آید اول خود بشوند که چه میگوید و فهم من نیک در روند که قائل آنی چه مقصود دارد بعد از آن اگر توانند آنرا موافق حق سازند و اگر نه و نکنند و اگر این را نتوانند از سران

بکشد و کل

فصوص و فتوحات و امثال آن میفرمودند که از وضوحات آن مخطوط باید شد و در مبهمات
و مبهمات آن خوض نباید کرد و میفرمودند در اینجا هرگاه است شکر اندود کرده اگر کسی را از
آنها احتراز ممکن باشد مطالعه آن مبارک است و الا محل خطر است آنتی و در رساله صدق اثر
والدوام فی طلب المقصد و المرام تحریر میفرمایند در مشکلات و مبهمات و مبهمات قوم در نیفتد
چون سخن بدینجا رسد ورق بگردانند و نظر بر درک واضحات و متفقات بگردانند حفظ و سلامت
در نیصورت است و باقی محل خطا و خطر است و ذلک اهل عظیمه آنتی چون شیخ رحمه الله
در تالیفات خود از منع تاویل مبهمات و مبهمات اعتراف کرده است پس استفسار مبهمات
و استدراک از چه معنی اختیار نموده است و همین است مسلک شیخ محی الدین بن عربی حقیقت
قال فی الباب العاشر من الفتوح المکیة ینبغ للعاقل المنصف ان یسئل الحق القوام
ما یخبرون به و ان ینظر فی ذلک فذلک هو الظن بهم و ان یتفهم من سئل التسلیم
حیث لم یرد و اما هو الحق فی نفس الامر و ان لم یصمد فی الریاض هم لیتفعوا حیث
یرکون الحق و ان ینقطع و یرد و علی ذلک ان یتفهموا الریاض هم و ان ینقطع و یرد و علی ذلک ان یتفهموا
یعنی عاقل منصف را باید که انچه از ایشان می شنود آن را تسلیم کند مقتضای ظن بایشان همین است
که قول ایشان تصدیق نموده شود ازین تسلیم منتفع بشوند چه امر حق را تسلیم نمودند و اگر تصدیق
نکنند و علمش تفویض بر باری تعالی نمایند و این هم مضائقه نیست اگر اقوال اولیا را
ممکن بود و در آن محال نباشد پس تسلیم اولی است هرگاه کار عاقل این است که اقوال
اولیا را تسلیم کند هر انچه ممکن باشد و الا در آن خوض نکند و علمش منقوض بجناب باری
نماید پس احتیاجی باستفسار و استکشاف ندارد و حقیقت مشاهده و مبهمات حال صحیح و نسبت
درست و نیت صادق میباشد که مشاهده آن جمال سوخته بلبل فار در سخن می آرد

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام
على سيدنا محمد
وآله الطيبين الطاهرين
الطاهرين

دل کہ دلبر وید کے ماند ترش	بلی گل وید کے ماند خمش
----------------------------	------------------------

پس تسلیم یا توقف ضرور افتاد چہ بسبب غلبہ حال و استیلائی و جد قدم ثبات از جای می لغزد و عنان ضبط و اختیار از دست میرود و نظر صرف بر مخنی در روح عمل که حضور و اخلاص است مقصود میگردد و هیچ محاذ بر قبض شرعی نمی باشد و منشا عرض این احوال و اقوال مختلف با استعداد و طباع است بعضی را از صفای عمل و ذکای نفس منجور و برخی را از نور ذکر و تصفیہ قلب و بندگی را از سلطان مشاہدہ و جلالت روح کما هو فی حاکمہ مشرق فصیح انصاف آنست کہ ادل و رشان قائل مقالات نظر کنند اگر متبع کتاب و سنت است و اکثر اعمال و اقوال او موزون بمیزان شریعت است پس تشابهات کلام او را موافق محکمات کلام او تاویل کنند یا بعالم السر و العلانیہ و اگر از اندو او را معذور دارند چہ کہ این قوم را عذرهای بسیار عارض میشوند گاہ در غلبہ حال عبارات ایشان بموافقات ایشان مساعدت نمی کند و گاہ در معلومات کشفی بنا بر خطا و ہم و خیال خطا واقع میشود و در آن خطا مثل خطای اجتهادی معذورند و گاہ اطلاع بر اصطلاح ایشان میسر نمی آید پس بر غایت این امور ترک اعتراض لازم است **قال** خواه بلا غلطہ خاطر شریف کہ در غایت نزاکت است و خواه بجهت خوف گفتگوی بعضی از مریدان ایشان کہ در نقل اقوال و ذکر حکایات بے صرف و بے احتیاط اند

اقول

اوز من از بیم بدنامی گریزان و شکے	ز دخی پرسد من بیچارہ بدنام از چہ شد
-----------------------------------	-------------------------------------

اگر ضرورت استدراک تسلیم کرده شود پس میگویم کسانی کہ بمذالعه مکاتیب شریف بہرہ اندوز سعادت شدہ اند نیک میدانند کہ بیشتر کسان از حضرت امام ربانی رح استکشاف حقائق می نمودند و حضرت ممدوح بفصاحت بیانی تفہیم می فرمودند و کدامی از مریدان عقیدتمندان

سہ چنانکین در
مقام خود بیان کرده
شدہ است ۱۱

حضرت ایشان چهل مرکب نه داشت یا کج بحث نبود تا خوف گفتگو در خاطر خطور کند اگر تسلیم نموده آید که خاطر مبارک حضرت مجدد رحمة الله علیه در غایت نزاکت بود که ادنی هتدرا ناگوار طبع شریف میگردید این هم مانع استدراک امر حق نیست چه هرگاه از انکشاف این چنین امور از سلاطین پاک نمی کنند پس از حضرت مجدد رحمة الله علیه کدام اندیشه بود شیخ در آداب الصالحین تحریر می فرماید اگر ناصح بداند که سخن او نفع میکند اما ضرر هم لاحق میشود از نصیحت و مواعظت باز نه آید چنانچه محتسب شیشه شراب یا مرزا میر بشکند و لکن میداند که سرش را خواهند شکست احتساب درین صورت حرام نیست بلکه کمال دین و تقوی نسبت که این قدر ضرر در راه خدا تحمل کند و در حدیث شریف از برای کلمه الحق در پیش سلطان جاهل فضلیک واقع است مطالعه آن در امثال این محل کمال نافع است انتهی ۵

دالسته ام که بر سر خشم و بهانه | اگر می کشی که از تو شکایت نمی کنم
ابو سیلیمان دارانی رحمة الله علیه گوید که از بعضی خلفاء سخنی شنیدم خواستم که انکار کنم و میدانم که مرا خواهند کشت کشته شدن مانع نبود اما دیدم که نفس من در آن گفتن خوشی پیدا کند پس ترسیدم که به باد بی اخلاص کشته شوم و همین است مسلک اکابر صوفیه قدس الله اسرارهم الوافیة خصوص و غنیة الطالبعین که بحضرت غوث الاعظم محی الدین عبد القادر جیلانی رضی الله عنہ منسوب است تحریر یافته اذا ثبتت انفسه یجب علیه الانکار فعمل جوعه انکاره اذ علی عظمه الخوف علی نفسه فخذنا یجوز ذلك وهو الفضل اذ کان من اهل العزیمه والصبر
باقی ماند خوف این معنی که بعد گفتگو و ظهور حق شاید مریدان حضرت مجدد درم به نقل حکایات و اقوال از جاوه توسط و اعتدال میگردند و از بے احتیاطی مرکب امانت و غیبت یا شو و شغب شوند واضح باو که مستفیدان خدمت حضرت مجدد رضی الله تعالی عنه تحمل بفضل

۵. کجانات شک
برونکار و جلیات
پیش آید کجانات
خداوند را بفرست
بسی از قافله می شود
افضل است از کمال
و غایت و جبر باشد ۱۲

و متخلی عن الزرائل بودند از اخلاق حسنه ایشان که بان مجبول بودند این چنین مظنه بمراصل
 دور است اگر معاذ الله سوطن نسبت این بزرگان نبوده باشد پس میگویم که این مظنه سنگاه
 استدلالی و استکشافی از امور خفیه نمی تواند شد که در آن امر بالمعروف و نهی عن المنکر مقصود باشد
 است زیرا که خود شیخ در آداب الصالحین میفرماید و همچنین خوف غیبت و امانت لسانی
 بتجسس و تحقیق و نسبت بر یا و نفاق غرض نیست زیرا که اگر مثال این امور معتبر باشد و جواب از حساب افتد و
 خلوی حساب از امثال این ممکن نیست قَوْلُهُمْ لَا يَكُونُ لَكُمْ مَعَهُ عَهْدٌ قَوْلُهُمْ لَا يَكُونُ لَكُمْ مَعَهُ عَهْدٌ
 حکایت آنکه ایشان بعد از آنکه در خدمت حضرت خواجه محمد باقی قدس سره افتادند و از صحبت
 شریف ایشان استفاده این نسبت کردند و روی بترقی نهادند و درجات و بعد از وفات ایشان
 از حالات و کمالات خود خبر دادن گرفتند زیاده از حد و قیاس چنانکه و چند آنکه مردم حیران
 شدند و چه جای حیرت است قَوْلُهُمْ لَا يَكُونُ لَكُمْ مَعَهُ عَهْدٌ قَوْلُهُمْ لَا يَكُونُ لَكُمْ مَعَهُ عَهْدٌ
 ندارد هرگاه حق تعالی جل جلاله و عم نواله الفضل عظیم خویش بنده خاص رامی نوازد و به او مواب
 عظمی عطا یسازد و بنده باظهار آن زبان حال میکشاید که کما عَفَىٰ لِقَاءَهُ حَضْرَتِ خَوَاجَةِ مُحَمَّدٍ پاسبان
 علیه الرحمه در تحقیقات می فرماید از نوری پرسیدند که تصوف چیست گفت که تصوف نشر مقام
 است و اتصال بقوام نشر مقام آنست که صوفی از حال خود سخن گوید یعنی از سر حال گوید نه از
 علم و اتصال بقوام آنست که حال او دارد و حال خود از حال غیر نگاه دارد یعنی چنان مستغرق
 حال خود بود که پروای غیرش نباشد قال و چون در ضمن آن تنقیص و تخطیه بزرگانی که اتفاق
 است بر بزرگی ایشان مثل سید الطائفه جنید بغدادی و سلطان العارفين با نیرید بسطامی و
 امثال ایشان بود و گفته اند که این بیچاره با حقیقت کار در نیافته و باصل نرسیده و گرفتار
 ظل مانده اند و امثال آن و ادعا آنکه آنچه ایشان را داده اند هیچکس نداده اند موجب

حکایات
 خوف غیبت از ایشان
 ملاست که در امثال
 السوفی خاص میگوید
 خود را که نخواهد
 ع
 چنانکه گوشت در تنفس
 در اندامه احوال

ظهور یابد و معنی عزت اسلام در جواهر و آتش پیدا گردد و انتهی هر گاه کیفیت دورات حقیقت محمدیه
 چنین باشد پس اگر مقتضای دوره نوری از کشف بر احدی از امتیان چنان تابد که قربت یا
 مساواتی بر عهد متقدمین داشته باشد محالی نیست و نه اظهار آن موجب تنقیص باشد و نیز شیخ
 در رساله تحف الاجبه فی بیان حدیث المجتبه میفرماید که درین زمانه که مائت هادی عشر است نوری
 جدید از مشرق ولایت و هدایت می تابد بیشک درینجاسری از اسرار آلهی مضمهر است که توقف و
 انکار را در اینجا مجال تنگ است و دلایل حقانیت و ظهور نورانیت لایح و باح است و جمعی از
 طالبان که در ظل تربیت و حوزه تصرف و عنایت این مظهر حق مشغول اند و کشف حقیقت حال
 و استغراق و استتار ایشان در ذکر آلهی ظهور النوار و اسرار شگرف از حیطة تعبیر و تقریر بیرون است
 امر و مثل این حلقه و اجتماع اهل ذکر و زیر طاس فلک نباشد و اگر باشد کمتر باشد انتهی با بحله عادت
 باری تعالی بدین غلط جاری است که چون یک دوره از ولایت با ختمام میرسد و ابتدای
 دوره دیگر و بینا شیخ شخصی که اکمل و افسر انسان و الیق بفیض رحمان در آن خبر دی از زمان
 مستحق باشد بوجد و برکت آموذ او هدایت دوره سابقه را به بنایت میرساند و او را ترجمان
 خود قرار داده تشنید و تائید امر دین و تجدید و ترویج سنت سید المرسلین و افاضت و اشاعت
 النوار و فیوضات حضرت رب العالمین و ارشاد و هدایت ناس جمیعین که بحقیقت عجب صفتی و کار که
 باعث قبول و سفیر دمی مرد و در بارگاه عزت و درگاه نبوت باشد و شمر سعادت ابدی و دوست
 سرمدی گردد و بالاتر از ان نتوان یافت از زبان فیض بنیان او میفرماید و او را حسب اعمیه
 حکمت و اقتضای مصلحت گاهی مفضول میگردد و گاهی فاضل و بهتر از سابق و فائق از
 لاحق كما يقولون بکلامه القديم فوق كل ذي علم عليم هر که محرم این اسرار است و واقف ازین کار
 ناچار بقدر استمداد معرفت خود و حضرت مجدد رضی الله عنه را که نسبت حضرت جنید بغدادی

الله جل جلاله و تعالی
 میفرماید که اوست بر
 صاحب علم و دانش است
 "

و بایزید بظامی رحمة الله علیهما فرموده اند از جاوه شریعت و احاطه طریقت بیرون نخواهند یافت
و تنقیص و تضعیف نخواهند داشت اما بیزید و نیان که باین وادی حرکت ارادی نداشته اند
و بسکون جمادی ساکن اند لا محاله در حیرت و تعجب خواهند افتاد که این چیست و از کجا است
فَلَا كِبَارَ لَنَا أَفَإِنَّ الْقَوْلَ لَنَا كَيْتَمٌ إِنْ كُنَّا نَعْلَمُ إِنْ كُنَّا نَعْلَمُ اگر منشا ما اعتراض شیخ مکتوب دهم از جمله ثانی است این هم
قابل تسلیم نیست چه در آن تنقیص این بزرگان درج نیست خصوصاً باین پنج که این بیچاره
حقیقت کار در نیافته و به اصل نرسیده گرفتار ظل مانده اند در درین شک نیست که لفظ بیچاره
کلمه تنقیص است که در کلام حضرت مجدد در یافته نشود بحث همین است که حضرت مجدد در ظهور فوق
عرشی را اصلی میفرماید و دیگر ظهور را ظلی و سلطان العارفین و سید الطائفة علیهم السلام را قدیم گویند
و لمعه اش را اصلی و حضرت مجدد در دعوی خود را بیل و ضح بیان فرموده فَانْظُرُوا لِي مَا قَالُ
وَ انْظُرُوا لِي مَنْ قَالَ اگر دعوی حضرت مجدد در همینان عقل نمی سنجید بخلاف آن دلیل پیشش
کردنی بود یا بر و منع یا نقض دارد میفرمود در مقامی که محل استدلال باشد این قدر تحریر
کافی نیست عبارت مکتوب دهم از جمله ثانی این است در بیان آنکه هر ظهوریکه باشد بی شائبه
ظلیت نیست بخلاف ظهور فوق عرشی و چون قلب به نهایت خود رسد لمعه از انوار عرشی
اقتباس مینماید شیخ البوزید بظامی گوید اگر چه عرش و آنچه در عرش است در زاویه قلب عارف
بهند عارف را از فراخی قلب هیچ احساس بآن نشود شیخ جنید تائید این سخن مینماید و بدلی
اثبات آن میکند و میگوید که حادث چون بقدم مقرون گردد آنرا اثر نماند یعنی عرش و ما فیهِ
حادث است قلب عارف که محل ظهور انوار قدم است چون آن حادث را بآن قلب قرآن
واقع شود مضمحل و متلاشی گردد و کفیف که محسوس شود و عجب هزار عجب رود و صافی که
سلطان العارفین و سید الطائفة باشند هرگاه چنین گویند و عرش مجید را در جنب قلب عارف

اینست که از قول بابت
که در کلمه تنقیص است
بیزید و نیان است
اینست که از قول بابت
فصلی در اینست
در اینست که از قول بابت
در اینست که از قول بابت

هیچ اعتبار نه نهند و عرش را خالی از ظهورات انوار قدم دانسته حادث میگویند و قلب را بواسطه
ظهور انوار قدیم نامند از دیگران چه گوید وجه نویسد نزد این فقیر که برای جذبات الهی است
آنست که قلب عارف چون بمقتضای استعداد خاص خود بنهایت نهایت رسد و کمال حاصل
کند که فوق آن متصور نباشد قابلیت آن پیدا کند که لمعه از لمعات بی نهایت ظهور انوار عرش بر او
فائز گردد و این لمعه نسبت بآن لمعات قطره باشد نسبت بدریای محیط بل اقل عرش
آنست که حضرت سبحانه تعالی آنرا عظیم میگوید و سرستوی آنجا اثبات میفرماید و قلب عارف را
بواسطه جامعیت بر سبیل تشبیه و تمثیل عرش الله میگویند یعنی چنانچه عرش مجید بر سرخ است
در میان عالم خلق و عالم امر و عالم کبیر جامع است هر دو طرف خلق و امر را قلب نیز بر سرخ است
میان عالم خلق و عالم صغیر و جامع است هر دو طرف خلق و امر آن عالم را پس قلب را نیز بر سبیل
تشبیه عرش میتوان گفت بشنو بشنو قابلیت ظهور انوار قدم که از شائبه ظلمت منزله و مبرست
مخصوص بعرش مجید است هیچکس نه از عالم خلق و نه از عالم امر و نه از عالم کبیر و نه از عالم صغیر این
قابلیت دارد در غیر از عرش مجید قلب عارف کامل بواسطه علاقه جامعیت و برزخیت ازان
انوار اقتباس ینماید و غرضی از بحر بدست می آرد و بعد عرش و قلب عارف تمام معرفت هر جان ظهور
است بدای غلظت قسم است و بوی از اصل نیافته بازید اگر نکر این چنین گوید میرسد اما از
جنید بغدادی که مدعی صحوح است این سخن زیبا نیست چه کند که از حقیقت معامله آگاهی نیافته
و از گرداب دریای ظلمت بساطل نشافتند این سخن هر چند امر و در نظر اکثر خلق مستبعد می نماید
اما امر و در افراد نزدیک است استعجال نه نمایند آن آفر الله فلا تستعجلوه و استعجلوا عما فی یدکم
انتهی باقی مانند اعمار این معنی که حضرت مجروح دعوی کرده اند که آنچه ایشان را داده اند هیچکس را
نداده اند این امر هم صحیح طلب است که این چنین هیچ تحریر یا تقریر حضرت را از نظر نگذشته

الحمد لله
پس در آن غلبه کنید
خداوند تعالی یک است
از آنکه را فریب میخورند

بر تقدیر تسلیم میگویم که این قول نسبت به معاصرین است نه بلحاظ تمامی متقدمین و متأخرین
 نامور و دشت گرد و درین باب هیچ شبه نیست که آنچه از کمالات و حالات حضرت مجدد را
 حاصل بود هیچ کس از معاصرین وی نصیب آنان نداشت برای ثبوت این دعوی تحریرات
 و تقریرات حضرت باقی بالقدس سر و شایع عدل است که کتب و دفاتر از آن مالا مال است
 از آنجمله آنست که میفرمودند که شیخ احمد آفتابی است که مثل ما هزاران ستارگان در سایه او
 گم اند و امر و زمثل ایشان زیر فلک نیست و درین است مثل ایشان چند کس گزشته اند و
 ایشان از کمال محبوبان و مرادان اند از آنجمله آنست که میفرمودند که درین دو سال شیخی نکرده ام
 و کانداری کردیم و بازی کردیم الحمد لله که چنین گوهر بے قیمتی بدست آمد از آن جمله آنست که
 میفرمودند که تخم پاک این نسبت عزیز الوجود از زمین سمرقند و بخارا آورده در خاک بکشتیم
 الحمد لله که بعنایت الهی بیجای طیب شد و از آنجمله آنست که میفرمودند که این بکشتیم
 بالجملة هرگاه حضرت مجدد رضی الله عنه حسب بشارت فیض اشارت حضرت مرشد بر اشغال اقران
 خود سرفراز و ممتاز بودند بلکه در امت محمد علی صاحبها الصلوٰۃ و التحیة مثل حضرت ایشان را چند
 کس گزشته اند تا آنکه حضرت مرشد خود را ستاره و حضرت ایشان را آفتاب فرمودند پس اگر بطور
 تحدیث بنعمت الهی میفرمودند که آنچه بایشان داده اند از معاصرین سچکین انداده اند جاے
 و حشمت نیست

له و حق است پاک
 فی آن ثابت است شایع
 دی و سامان

در پس آینه طوطی صفم داشته اند	آنچه استاد ازل گفت بهمان می گویم
-------------------------------	----------------------------------

قال و بیشتر غوغا بر مردم بر سر آن بود که از ایشان نسبت بحضرت خواجہ که پیر و مربی ایشان
 بودند تقصیر نادر رعایت آداب مریدی و حق نعمت شناسی سر بر زد و اگر چه باصطلاح این
 قوم ممکن است که مرید در کمال از پیر در گزرد لیکن رعایت ادب و بندگی و نیاز مندی و فروتنی

و حق نعمت شناسی باقی است شیخ علامه لدوله سمنانی رحمه الله علیه که در کشف و تحقیق معانی
و وقایع آیتی بود و معلوم میشود که درین باب از پیران خود در گزرا نیده است میگوید اگر سر من
بر آسمان ساید هنوز خاک آستانه شیخ عبدالرحمن انصاری و شیخ ابوعلی لالا یار شده

بلند مرتبه زین خاک آستان شده ام | غبار کو تو ام گر بر آسمان شده ام
اقول غوغای عوام کالانعام قابلیت این مخی ندارد که بر آن گوش داشته شود و مفزات
ایشان نسبت با کابر دین باور پیدا شده شود

بدل فکار دارم گدای نهایت از تو | بکدام امید داری نه کنم شکایت از تو
بشاست که مردمان جاہل نابلد از کوی معارف غوغای بردارند و امری خلاف واقع که

له حق اینست که اگر میری کامل کدامی امر واقعی نسبت پیر بزرگوار خود بمعرض بیان مدارا و انوار بنقصت محمول کردن سخت نادرستی
حماد و باس که در طریقت پیر و شفیخ حضرت پیران پیر علی رحمه الله بوده اند که ناظرین بهیچ الاسرار و غیره نسبت ایشان حکایتی مشهور نقل نکنم
ملاحظه فرموده شود منقول است از شیخ ابی الحسن علی بن محمد بن احمد بن حسین بغدادی صوفی معروف به سقار عتبه علیه السلام که شیخ ماسنج
محمی الدین عبدالقادر جیلانی رضی الله عنه زیارت مقبره شونیزی و در چهارشنبه بیت و هفتم شهر ذیحجه سعدیا لصد و بست و نه کرد و بادی
رضی الله عنه گروهی از فقها و فقرا بودند و نزد قبر شیخ حماد و باس قدس سره زمانی در آنجا و تاک گرمی آفتاب سخت شد و مردم پس و
رضی الله عنه ایستاده بودند چون از آنجا بازگشت سر در و چهره وی معلوم میشد بارانش از سبب طول قیام پرسیدند فرمود برآمده بودم
از بغداد و در جمعه منتصفه شعبان سینه چار صد و نود و نه با جماعه از یاران شیخ حماد برای ادای نماز جمعه و جامع رصافه و شیخ حماد نیز
در آن جماعه بودند چون بقطره نهر رسیدیم شیخ حماد را از دست خود دفع کرده در نهر فرو انداخت و ایام شدت سرما بود و من بسم الله گفته نیت
غسل جمعه نمودم و بر بدن من جبه صوف و در استین اجزای کتاب بودند دست بلند کردم تا اجزای کتاب تر نشوند و آنها را گدازیدم و گفتند
پس از آب برآیم حبیبه ما شپلیم و از پس ایشان روان شدم و از سر باخت از دست یافتیم و یاران شیخ حماد مختارت من کردند آنها را زجر کرد و
گفت که از دست ندامد و را گمراهی آفتان او پس دیدم او را کوی استوار که جنبش نیکند امر و شیخ حماد را در قرا دیدم که جلوه جواهر در بر و تلج
یا قوت بر سر و در هر دو دست سوارند و در هر دو پای او نعلین زرین و دست راست او در اختیار او نیت گفتم این چیست گفت این
همان دست است که همان ترا در نهر انداخته بودم آیا غفوی میکنی گفتم آری گفت سوال کن از خدا یا تعالی تا دست من بمن باز دهد پس ایستادم
برای سوال از بار تعالی و پنج هزار ولی در توبه خود ایستادند و از بار تعالی اعانت مسالت من خواستند و نزد من شفاعت میکردند و مرا
تمام مسالت پس قائم ماندم در مقام سوال تا که عطا فرمود و تعالی دست او با و و با من از آن دست مصافحه نمود و کامل (بقیه در صفحه ۱۱۷)

عقل و درین زمینه‌ها راورش نه کند بمعرض بیان آرند کما تیب شریف از مدائح و شکرگزاری
حضرت مرشد مرح ما لا مال است پس این چنین غوغای بے سروپای غوغائیان رو سیاه زنها
قابل اعتبار نباشد عرضداشت های حضرت مجدد که به پیر بزرگوار خود تحریر فرموده نگرینی است
که چها از آداب مکتوب است در مکتوب هجدهم از جلد اول به پیر و مرشد عرض میکنند امیدوار توجیه و
عنایت است از خرابی خود چه عرض نماید و هر چه خود می یابد از عنایات توجیه عالی است

والا من همان احمد پارینه که هستم هتم

در مکتوب چهل و دوم از جلد ثانی موسوم خواجہ جمال الدین تحریر است آنچه مرا از علم و معرفت
حاصل شده است همه بیکرت تربیت پیران است و علم باطن از الف با تا بمملکت مولویت
بمحض توجهات علیہ ایشان آن یافته ام که اهل مجاهده را درین حاصل نیست

طعنہ زند برد همنه خنده کند بر جله

هر که به تیر زیافت یک نظر شمس وین

همچنین آنچه الفاظ فروتنی و کسوف نفسی و شکرگزاری بخندست هر دو پیر زاده های خود عینی حضرت خواجہ
عبید الله و خواجہ عبداللہ رحمہما الله تحریر فرموده اند نگرینی است در مکتوب دوصد و شصت و
ششم از جلد اول موسوم به خواجہ عبداللہ مرح تحریر یافت بعد الحمد و الصلوٰۃ و تبلیغ الدعوات

شد سرد و رات مذکورین میگویند که چون این سخن مشهور شد در بغداد و حج شدند شاخ صوفیہ بغداد از اصحاب شیخ حماد و اما مطالبه کنند از شیخ
محمی الدین عبدالقادر رضی الله عنه تحقیق آنچه گفته است در حق شیخ حماد و بسیاری از فقرات ابع ایشان گشتند و پیر سر وی رضی الله عنه آمدن لیکن
شیخ یکی بنابر اجلال وی رضی الله عنه سخن نکرد پس وی رضی الله عنه خود میان مقصود ایشان نمود و فرمود که اختیار کنید و کس را از شما
تا ظاهر شود شمار آنچه گفته ام بر زبان آنها همه اتفاق کرد و در شیخ ابی یعقوب یوسف بن ایوب بن یوسف همدانی که آنی زمان به بغداد آمده بود
و بر شیخ ابی محمد عبدالرحمن بن شعیب بن مسعود کردی که مکتب بغداد بود و هر دو صاحب کشف خارق و حال فاخر بودند و همه گفتند که برای بیان
آن بر زبان هر دو شیخ هجرت یک جمود و ایم وی رضی الله عنه فرمود که از مقام خود مانخواهید برخاستد که این سخن مرثا را تحقیق خواهد شد
پس سفر و کرد و همه سرافراز گردید پس فقرات از اظہار مد و صہ بانگ برآوردند ناگاه شیخ یوسف پارینه سخت دوا آمد و پیر سر درآمد و گفت که شہنشاہ
گروانید بر من ضایع تا لی درین ساعت شیخ حماد را وی بمن گفت که ای یوسف زعفر و پیر شیخ عبدالقادر و شاخ و کد آن همه شده اند بگو شیخ

بہر آنکه در این گفتگو در حق شیخ حماد و ابی یعقوب یوسف بن ایوب بن یوسف همدانی که آنی زمان به بغداد آمده بود و بر شیخ ابی محمد عبدالرحمن بن شعیب بن مسعود کردی که مکتب بغداد بود و هر دو صاحب کشف خارق و حال فاخر بودند و همه گفتند که برای بیان آن بر زبان هر دو شیخ هجرت یک جمود و ایم وی رضی الله عنه فرمود که از مقام خود مانخواهید برخاستد که این سخن مرثا را تحقیق خواهد شد پس سفر و کرد و همه سرافراز گردید پس فقرات از اظہار مد و صہ بانگ برآوردند ناگاه شیخ یوسف پارینه سخت دوا آمد و پیر سر درآمد و گفت که شہنشاہ گروانید بر من ضایع تا لی درین ساعت شیخ حماد را وی بمن گفت که ای یوسف زعفر و پیر شیخ عبدالقادر و شاخ و کد آن همه شده اند بگو شیخ

بجناب مخدوم زاوهای کرام بنمایند که این فقیر از سر تا قدم غرق احسانهای والد بزرگوار شما است درین طریق سبق از الف و ب را از ایشان گرفته است و تبحر حروف این راه از ایشان آموخته و دولت اندراج النهایه فی البدایه را برکت صحبت ایشان حاصل کرده و سعادت سفر در وطن را بصدقه خدمت ایشان یافته توجبه شریف در دو نیم ماه این نا قابل را به نسبت نقشبندی رسانیده و حضور خاص این اکابر اعطا فرموده و درین مدت قلیل آنچه از تجلیات و ظهورات و انوار و الوان و بے زکیها و بے کیفیها که بطفیل ایشان روی داده چه شرح دهد و چنان تفصیل آن نماید بین توجبه شریف کم دقیقه مانده باشد که در معارف توحید و اتحاد و قرب و مصیبت و احاطه و سرایان که برین نکشادند و از حقیقت آن اطلاع ندادند شهود و وحدت و کثرت و مشاهده کثرت در وحدت از مقدمات و مبادی این معارف است بالجمله آنجا که نسبت نقشبندی است و حضور خاص این اکابر نام این معارف بزبان آوردن و نشان این شهود و مشاهده را بیان نمودن از کوه نظری است کارخانه این اکابر بلند است بهر زراته و رقاصی نسبت ندارد و هرگاه این طور دلتی رفیع القدر از حضرت ایشان باین رسیده باشد اگر در مدت عمر سر خود را پای مال اقدام خدمه عتبه علیه شما کرده باشد هیچ نه کرده باشد از تقصیرات خود چه عرض نماید و از شرمندگی نا خود چنان اظهار کند اما معارف آگاه خواجه حسام الدین احمد راجع سبحانه تعالی از ما خبر خیر داند که مؤنت ما مقصران را بر خود التزام نموده کمر همت را در خدمت خدمه عتبه علیه بسته اند و ما دور افتادگان را فارغ ساخته

یک شکردی از هزار نتوانم کرد

اگر بر تن من زبان شود هر موی

انتهی رعایت آداب و شکرگزاری ازین تقریر محتجی است که بسبب فیوضاتی که از پیرو مشرف حاصل شده خود را میخوانند تا با تمال اقدام خدمه علیه پیرزادگان خود کنند شیخ حسام الدین

و عای خیر و شکر می کنند که وی متکفل خبر گیری اند و در مکتوب چهل و دوم از جلد ثانی میفرمایند
 پیران من و بخدا برهنایان من بتوسل ایشان دین راه چشم واکرده ام و بتوسط شان ازین
 مقوله لب کشاده ام و در طریقه سبق الف و باز ایشان گرفته ام و ملکه مولویت بتوجه شان حاصل
 کرده اگر علم دارم بطفیل ایشان است اگر معرفت است هم اثر التفات شان طریق اندراج
 النهایه فی ابدایت ازین بزرگان آموخته ام و نسبت انجذاب بجهت قیومیت از ایشان
 اخذ نموده بیک نظر ایشان آن دیده ام که مردم در اربعین نه بینند و بیک کلام شان آن
 یافته ام که دیگران دشین نیابند ۵

آنکه به تبریز یافت یک نظر شمس دین	طعن ز نذر بد و همنه سخره کند بر چله
نقشبندی عجب قافله سالار انسند	که بر نوازده پنهان به حرم قافله را

انتهی این است کیفیت مکتوبات شریف که بطور انموفج گذاشت رفته مع هذا و دیگر رسائل حضرت
 مجد و روح آشنایان محاد حضرت پیر و مرشد زینب اندراج یافته که کمتر کسی مرشد خود را باین مناقب
 عظمی ستوده باشد ملاحظه فرموده شود حضرت مجد و روح در رساله مبدا و معاد میفرماید با چهار کس بوج
 در ملازمت خواجه خود که پیش مردم در میان سایر یاران امتیاز داشتیم و هر کدام ما را نسبت بحضرت
 خواجه اعتقاد و علجه بود و معامله جدا این فقیر به یقین میدانست که مثل این صحبت و اجتماع و مانند
 این تربیت و ارشاد بعد زمان آن سرور علیه و علی آله الصلوٰة و التسلیمات هرگز بوجود نیامده است
 و شکر این نعمت بجای آورد که اگر چه بشر فصحیح خیر البشر علیه و علی آله الصلوٰة و السلام مشرف
 نشد باری از سعادت این صحبت محروم نمائند و حضرت خواجه ما از احوال آن سه دیگر چنین میفرمودند
 که فلا فی مرا صاحب تکمیل میداند اما صاحب ارشاد و نبی پندار و دوز و او مرتبه ارشاد و زیاده از مرتبه
 تکمیل بوده و فلا فی بکار بی نداری و آن دیگر را میفرمودند که نسبت بمانکار و او و هر کدام

ما را با اندازه اعتقاد بهره رسید باید دانست که اعتقاد مرید با فضیلت پیر و اکیلیت او از ثمرات محبت است و از نتائج مناسبت که سبب فایده و استفاده است اما باید که پیر را بر جماعت که فضل آنها در شرع مقرر شده است فضل ندهد که موجب افراط است و محبت آن مذموم است شیعه غرابی از فرط محبت اهل بیت آمده و نصاری از افراط محبت حضرت عیسی را علی بنیا و علیه السلام ابن المهد خواندند و در خسارت ابدی مانده لیکن اگر هر اسوای اینها فضل یدیه بخورند بلکه در طریقت واجب و این فضل و ادون را با اختیار مرید است بلکه اگر مرید مستعد است بی اختیار و ردی این اعتقاد پیدا میگرد و بوسیله ان کمالات پیر الکتاب میفرماید اگر این فضل و ادون او با اختیار باشد و به تکلف پیدا کند مجوز نباشد و نتیجه نباشد حضرت مجدد در رساله کاشفات غیبیه میفرماید امر و قائم مقام این حضرات علیه و نائب مناب اکابر نقشبندیه **أَوَّاهِلُ إِلَىٰ نِيَّاتِهَا تَهَابُ إِلَىٰ أَقْصَىٰ دَرَجَاتِ الْوَلَايَةِ قُطْبُ دَائِرَةِ مَدَارِ الْخَلَائِقِ كَشَفَ سُرُورِ أَهْلِ الْحَقَائِقِ الْفَرْجُ الْكَامِلِ فِي الْحَمَّةِ الدَّائِيَةِ الْحَقُّوَ الْجَمِيعُ لِكَمَالَاتِ الْوَلَايَةِ الْحُسْنِيَّةِ مُسْنَدُ أَهْلِ التَّشَادِ وَالْهُدَايَةِ مَرْتَبَةُ طَرِيقِ دَرْجِ الْهَيْكَلَةِ فِي الْبِدَايَةِ زُبْدَةُ الْعَارِفِينَ قِدْوَةُ الْحَقِّقِينَ مَثْوَى**

شرح اوجیف است با اهل جهان	همچو راز عشق باید در نهان
لیک کشف و صف او تار و بند	پیش از ان کز فوت آن حسرت خونین
<p>شیخ و مولانا و ملاذنا الشیخ ارجل و العارف الاكمل محمد الباقر ابقاه الله محمدا و در او ائمه حال به تعلیم شیخ ظاهر بحضور خواجها مشرف گشتند و بمقام جذبه ایشان رسیدند و مانجا استهلاک و ضحلال حاصل کردند و لان مقام نحوی از بقا و شهود و وحدت و کثرت پیدا کردند و سر ایشان بنور نهایت نهایت که مقام قطبیه ارشاد و بان منوط است معلوم شود گشت</p>	

چنانچه بعد از اجازت شیخ ظاهر بآن نور منوط علیه ارشاد و یا شهود و وحدت در کثرت تربیت
طالبان فرمودند و در مقام ارشاد و تکمیل شان عظیم پیدا کردند و در یک صحبت ایشان آنقدر
طالبان را فوائد حاصل می گشت که به ریاضات مجاهدات شاقه حاصل نمیشد با وجود این از
مقام اقصاب اشنی عشر نصیبی کامل حاصل کرده بودند و ایضا بمسک خاص حضرت فاروق
متوجه فوق گشته بودند و سلوک آفاقی را نیز تا عین ثابته خود طی کرده بودند درین اثنا عنایت خداوند
جل شان در سید و راه سلوک آفاقی را برایشان واکردند و بآن راه توجهی که رب ایشان است گشتند
و بآن اهم رسیده در درجات ولایت و شهادت و صدیقته ترقی نموده از همین راه به غیبت ذات فقیه
و در نقطه نهایت النهایه ستمل گشتند و بیادت عظمی که حضرت امیر در شان حضرت امام حسن رضی الله تعالی
عنهما فرموده اند که این لدن سید است مشرف گشتند و حضرت امام در آن نقطه همین بیت استلک اند
و در همان نقطه یک قسم بقا که مناسب بقای قطب است و حضرت خواجه نقشبند همین قسم بقا در آنجا
دارند پیدا خواهند کرد و ازین که ایشان بغیبات سید ندانند اولیاء الله کم کس رسیده است در اصل
به رسیدن بآن مطلب عالی مخصوص بعض اکابر الا کابرست خصوصاً تا محبوب نباشد ازین راه غیب
نمی تواند رفت یا بتصرف محبوب کامل بی این طریق رفتن صورت ندارد و از راه افراد باین مطلب
میرسند یا از راه معینه آماند راه سلوک ترقیات نموده بآن نهایت رسند بسیار دشوار بلکه محال می نماید الا بحسب
المراکه به جذبات قویه او را بکشند و مقصد رسانند قطوبی لا رُبَّ بَابِ النِّعَمِ نَجْمُهَا قَالَ وَ کَیْ لَیْسَ
مواضع که بے خطرناک و از رعایت مقام ادب دورست نیست که در باب حضرت غوث الثقلین
رضی الله عنه گفته اند که کثرت ظهور کرامات از ایشان از جهت آن بود که نزول ایشان ناقص بود
اقول این انتساب صحیح نمی نماید هرگز حضرت مجدد رضی الله عنه نزول حضرت غوث الثقلین رضی
عنه را ناقص نفرموده اند حضرت مجدد و حجت علیه در مکتوب دو صدر و شانزدهم از جلد اول می
فرماید مدار کثرت خوارق بر دو چیز است در وقت عروج بلند تر رفتن و در وقت نزول کمتر فرو
آمدن بلکه اصل عظیم در ظهور کثرت خوارق قلت نزول است جانب عروج بهر کیفیت که باشد زیرا که

صاحب نزول عالم اسباب فردمی آید و وجودش را مربوط با اسباب می یابد و فعل مسبب الاسباب را در پس پرده اسباب می بیند و آنکه نزول نموده است یا نزول کرده و با اسباب نرسیده نظر او بر فعل مسبب الاسباب است و پس زیرا که اسباب تمام از نظر او مرتفع گشته است لا جرم حضرت حق سبحانه تعالی بمقتضا ظن هر کدام با هر کدام علل معالیه میفرماید و کار اسباب بین را با اسباب می اندازد و آنکه اسباب نمی بیند کار او را به توسط اسباب میامی سازد و حدیث قدسی آنکه عیند ظن عبدی بی شاهد این معنی است تا مدت های خاطر می خلید که درجه چسبیت که اولیای کمل این است بسیار گذشته اند اما این قدر خوارق که از حضرت سید محی الدین عبدالقادر جیلانی قدس سره ظاهر گشته است اینچ که ام آنها ظهور نیافته آخر الامر حضرت حق سبحانه و تعالی سر این معمار ظاهر ساخت و معلوم فرموده که عروج ایشان از اکثر اولیا بلند تر واقع شده است و در جانب نزول تا بمقام روح فرو آمده اند که از عالم اسباب بلند تر است مناسب این مقام حکایت خواجہ حسن بصری در حدیث عجیب است منقول است که روزی حسن برب دریا ایستاده بود و انتظار شتی میر

له من نزد ظن عبد خودستم که با دارد الله حبیب عجی کرامات و ریاضات شامل داشت در ابتدا مال دار بود و ریادادی به بهره و هر روز به تقاضای محالست خود رفتی و گرنادی رفتی الا یکم و خود طلب می نفقه خود از آن خانی و در طلب رفتن بود آن دیون در خانه نبودنش گفت شوهر غائب است و مرا چیزی نیست گو سفندی گشته بودم جز گردن چیزی از آن نمانده است اگر خواهی بتو دهم گفت شاید آن گردن گو سپند بگرفت و بخاز رفت و زن را گفت این از سوا است زن گفت نان دهمیزم نیست گفت بروم پسود نان دهمیزم بیارم بوقت هم برین طریق نان دهمیزم آمد و زن دیگر برها و چون نخته شد خواست که در کار کند سله برد آوازه او چیزی خواست حبیب گفت برو که چیزی تو بخنم رسد که بدین قدر که بتو دهم تو تو گزنی شوی و مادرش شویم سائل نو مید بازگشت زن حبیب چون کفج در دیک کرد هم خون شده بود شوهر را آواز داد که بیا دهمیزم که بشوی تو چه پیدا شد حبیب چون آن بدید تندی درش افتاد که هرگز آن تش فرو نداشت گفت ای زن از هر چه بد بود تو به کردم و روز دیگر بیرون آمد تا بطلب عزیزان رود و دویمها باز گیرد و دیگر سودن دهمیزم را آواز داد و کدو دکان بازی میکرد

که از آب بگذرد درین اثنا حبیب عجمی رسید پرسید که چرا ایستاده ای گفت انتظار
کشتی می برم حبیب گفت چه احتیاج کشتی است شما یقین ندارید خواه چه حسن گفت
نوعلم ندارم حبیب بے اعانت کشتی از آب گزشته رفت و خواه در انتظار کشتی
ایستاده ماند حسن بصری چون بعالم اسباب فرو داده بود با او توسط اسباب معلوم
فرمودند و حبیب عجمی چون اسباب را درست از نظر انداخته بود بے توسط اسباب با
زندگانی میگردند اما فضل حسن راست که صاحب علم است و علین یقین را بعلم این
جمع کرده و اشیا را چنانکه هست دانسته چه نفس الامر قدرت در حکمت مستور است

چون حبیب دید که کثرت حبیب با خود آید و شود تا گدای او باشد که بخواهد بخت شوم حبیب این اشیاء دهم برآمد دعوی مجلس حسن بصری بنا
بر زبان حسن چیزی گفت که بکارگی دل حبیب غارت کرد پس تو بر کرد و بدست حسن از مجلس بازگشت که بخانه آید در ده همان کو دکان رسید با یکدیگر
گفتند و در شوی که حبیب آب آمد تا گرد مابر و در نشاند که در حق حای شوم حبیب گفت ای بن یک و ز که با تو هستی که درم از این بهای
دوستان ساندی و نام من بنیکوی میبرد و انداختی پسندی کرد که هر که را حبیب چیزی میاید داد و میاید و خط خود را بر تان جمله جمع شدند و
مالها گرد کرده بود و مردمان را تا چنان شد که هیچ مانده نماند و چنین دعوی کرد و بر این دعوی داد و دیگری بیاید دعوی کرد و چنانند و داد و
بر همدانند و در لب فزات صومعه ساخت و در اینجا عبادت حق مشغول شدند و از حسن بصری علم می آموخت و شب عبادت میکرد و او را عجمی از
می گفتند که تو آن دست نداشت خواند چون در نگاری بر آمد زن او بی نوا شد گفت لقمه می باید حبیب گفت بکار دوم هر روز بصومعه می رفت
و بعبادت مشغول شد شب بخانه رفت زن گفت چیزی نیاد و می حبیب گفت آن کس که من از برای او کار کردم که برکت از کرم او شرم ختم
که چیزی خواهم او خود چون وقت آید دهم می گوید که هر چه در دزد می هم پس هر روز بصومعه می رفت و عبادت می کرد تا که روز تمام شد و روز دیگر
اندیشید که در من شب چه بخانه برم در آن فکر فرود رفت حق خالی فرستاد و پدر خانه و با یک در در حال یک سلج گوشت حالی کوفتن و حل می با
با ایشان با صر صید و هم بر خانه حبیب آمد و در کوفت و آن خیر را از بن حبیب بداد و گفت این خداوند کار فرستاده است می گوید که حبیب
گویی که در کار افراید نام من در فردا فرایم این بخت و در رفت چون شب بیا حبیب شرم زده بر خانه آمد بوی طعام از خانه می آمد و نش پش
آمد تو واضح نمود و گفت این کار برای کسی که بنیکو نیست اگر شکست و چنین چنان شرم زده گفت و بنام چنین چنان حبیب عجمی روزگار
کردم با من این بنیکی کرد که اگر پیش ازین کنم دانی چه کند پس بکلیت دمی از دنیا بگذرانید و عبادت حق میگرد تا از بزرگان تاجاب الدعوت

شرف ذاتی در تعجبی
شرف در در صبر و ادب

و جیب عجب صاحب سکرست نفس به فاعل حقیقی دارد بی آنکه اسباب اخلاقی بود این دید مطابق نفس الامر نیست که
توسط اسباب بحقیقت کاین است اما مانند کیل و ارشاد بر عکس ظهور عوارض ازیرا که در مقام ارشاد و جیب نازل تر
کامل است که در ارشاد حصول سنا بتیامین شد مگر شد در کلاس که منوط بنزول است و بدانکه که اغلب
انست که هر چند بالا تر فرو دآید لهذا حضرت رسالت از همه بالا تر رفت و در وقت نزول
از همه فرو دآید انهی پس ازین کلام پوی نقصان نسبت بحضرت غوث انام شام
عوام نمی رسد چه جای خواص زیرا که محصل کلام حضرت مجدد رضی الله عنه این است
که چون عروج حضرت غوث الثقلین از اکثر اولیا بلند تر واقع است و نزول ایشان
تا بمقام روح فرو دآمده است که از عالم اسباب بلند تر است و از خواص این مقام
است که در اینجا نظر بر اسباب نمی باشد بلکه توجه بطرف سبب می ماند لهذا از حضرت
ایشان خوارق عادات کثیره بظهور پیوسته و این نزول امر است کامل فی حد
ذاته که سبب ظهور خوارق است حضرت مجدد رضی الله عنه در هیچ جا این نزول را
ناقص نه فرموده اند معلوم نیست که حضرت معترض منقصت از کجا استغنا طمعه
حضرت مجدد در ساله سید و محاد می فرماید و اصلان نهایت النهایه را در وقت
رجوع قهقری نزول با فخل عنایات است و مصداق وصول نهایت النهایه همین
نزول غایت النهایه است و چون نزول باین خصوصیت واقع می شود صاحب
رجوع بکلیت خود متوجه عالم اسباب می گردونه آنکه بعض او متوجه جناب حق است
بجانه و بعضی دیگر متوجه خلق که این علامت عدم وصول است به نهایت النهایه و عدم
نزول است بنهایت النهایه انهی درین مقام شبه بطور دیگر باین طو ناشی می شود که نزد
صوفیه قدس الله اسرار هم نزول تا بمقام قلب غایت نزول است که بعد ازان نزول
نیست و این هم در مقررات ایشان است قدس الله اسرار هم که هر که نازل تر است
کامل تر است پس هرگاه حضرت مجدد رضی الله عنه نزول حضرت غوث الثقلین

رضی اللہ عنہ را تا بمقام روح فرموده پس گویا درجه واحده از درجات نزول هنوز باقی است و این مستلزم نقصان است از احوال این شبه باین طریق اسان است که سخن درین بنمیرد که نزول تا بمقام قلب اکمل نیست صرف درین است که ایا اکملیت او برائے تکمیل و ارشاد است یا برای ظهور خوارق عادات و کثرت کرامات الحق نزول تا بمقام قلب اکمل است از نزول تا بمقام روح لیکن اکملیت او برائے ارشاد و فیضان حق است تعالیٰ شأنہ نہ برائے ظهور کثرت خوارق که او منوط بهبوط است تا بمقام روح فقط پس نزولے که علت ظهور خوارق است اکمل است بذات خود برابر است که دران وقت مخصوص نزول تا بمقام قلب که علت ارشاد است یافته می شود یا نہ اکملیت علت ظهور کثرت کرامت موقوف بر اکملیت علت ارشاد نیست و یکی بدیگرے متعلق نے ارشاد چیزے دیگر است و کرامت شیء آخر و حضرت مجدد رضی اللہ عنہ بصدد بیان وجه ظهور کثرت کرامت اند نہ در پے بیان کیفیت و کملیت ارشاد توضیح جواب این است که معامله ارشاد خلاف معامله خوارق است زیرا که در مقام ارشاد هر که نازل تر است کامل تر است چه در ارشاد حصول مناسبت در میان مرشد و مرشدان از اهم مقامات است و آن منوط بر غایت بهبوط است از اینجا است که از اکثر متوسطان این راه آن قد افاده و افاضه به ظهور آمده که از نهمیان عشر عشیر آن بوقوع نرسیده زیرا که متوسطان به نسبت نهمیان بیشتر مناسبت بمتدیان دارند پس مدار قلقت و کثرت افاده بر جوع و بهبوط قرار یافته نہ بر انتها و عدم انتہا درین صورت قلب که از عالم امر است حق سبحانه تعالیٰ او را بعالم خلق تعلق و تشوق داده بعالم خلق فرود آورده بمضغہ گوشت که زیر پستان چپ مایل به پہلو و بفاصله دو انگشت است تعلق خاص بخشیده و علاقه مخصوص عطا فرموده پس ہر گاہ مقربان در گاہ حضرت صمدیت و مقبولان بار گاہ حضرت خاتمیت

نزول باین مقام فرایند آنگاه بالکلیه متوجه بعالم اسباب می شوند و فعل مسبب را در پس پرده اسباب می بیند و این مقله است که افضل است از نزول تا بمقام روح زیر آکه ارشاد و هدایت با و مربوط است بمعنی اینکه اغلب همین است که وقتی که نزول پایان تر بود ارشاد بالا تر رود چنانکه حضرت سرور صلی الله علیه و سلم از همه انبیا علیهم السلام پایان تر فرو آمده و در دعوت و ارشاد از همه بالا تر رفته که بر سایر موجودات و کافه مخلوقات مرسل گشته چه بواسطه نزول تام مناسبت بهمیه پیدا کرده و راه افاده تمام تر گردیده ۵

پیش از همه شایان غیور آمده	همچند که آخر به ظهور آمده
ای ختم رسل قرب تو معلوم شد	دیر آمده ز راه دور آمده

حضرت آدم علی بنسینا و علیه السلام پایان تر نیست بلکه فوق تراست اما ارشاد از و مقصود نیست که عین مقصود است کما لا شرفیه از اینجا هوید آگر دیده که نفس ارشاد منوط بر غایت هبوط نیست البته کامل تر بودن آن مربوط بر است و فرقی که در میان اکمل و کامل است مخفی نیست از اینجا است که جمله انبیا علیهم السلام کامل بودند و پیغمبر صلی الله علیه و سلم اکمل ^{در نامه حق} قَالَ سَيِّدَانَهُ تَعَالَى تِلْكَ الرَّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ پس حاملان اول اول اند و حاملان ثانی ثانی یعنی آنانکه تا بمقام قلب نزول نموده اند اکمل اند و آنانکه تا بمقام روح نزول آورده اند کامل نه اینکه ایشان ناقص اند نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ ذَلِكَ ^{پناه می خواهم از خدا ازین} با جمله هنگام نزول تا بمقام روح تو هم نقصان صرف بجای است حضرت مجدد رضی الله عنه هرگز نزول حضرت غوث الثقلین رضی الله عنه را ناقص نه فرموده اند و رجوع الی البیات فی نفسه ^{بکمال است نه نقص حضرت مجدد در رحمت الله علیه در معارف لدنیه می فرماید} إِنَّ الْعَيْنَاةَ إِلَّا لِهَيْئَةِ حَلٍّ سُلْطَانَهُ جَذَبَتْهُ الْمُرَاوِينَ أَوْلَا تَوَسَّلَ فِي

الحق یعنی
غایت الهیه
مرتب بر او را
بلند است
آن غیب ملوک
است بعد از آن
سیر ملک کنایه
پیرایه است
و این اشیا
باینست

عروج ایشان از اکثر اولیا بلندتر واقع شده و جهت کثرت ظهور خوارق گردید و
 هیچ جال نسبت نقصان نزول بآن حضرت نه کرده اند معاذ الله آنچه مقرر بان می
 خواهند میگویند معلوم نیست که حضرت شیخ عبدالحق نقصان از کجا نوشته اند چنانکه
 مد کلام ایشان تجسس کرده شد هیچ جال نسبت نقصان بانجناب نکرده اند در صورت
 نقصان نزول افاضه کم می شود و افادت جناب مبارک حضرت غوث الثقلین
 واسطه فیض ولایت اند در عداد اصحاب کبار و اهل بیت عظام داخل اند رضی الله
 تعالی عنهم و خود را نایب و انجناب را منیب نوشته اند که خلیفه قائم مقام پیر می شود
 و در رساله دیگری فرمایند قوله شما در باب حضرت غوث الثقلین قدس سره آنچه
 از مقام ادب نوشتید که نزول ایشان ناقص بود نیز خلاص واقع است هیچ جا
 این سخن نغز نموده اند بلکه در باره غوث اعظم در مکتوب آخر جلد ثالث مکتوبات
 خود نوشته اند که وصول فیوض و برکات در راه ولایت بهر که باشد از اقطاب
 و سنجاب به توسط شریف ایشان مفهوم می شود معامله اولین بوجود حضرت
 شیخ ثقلق دارد ایشان واسطه رشد و هدایت اند و در همان مکتوب خود را
 نایب و ایشان را منیب خود نوشته اند که استفاده از طریق علیا قادر به نیز دارند
 و در رساله مکاشفات غیبیه میفرمایند که واصلان ذات که با افراد ملقب اند
 اقل قلیل اند اکابر صحابه و ائمه اشاعه از اهل بیت رضی الله تعالی عنهم باین
 دولت فائز اند و از اکابر اولیا غوث الثقلین شیخ عبد القادر جیلانی باین دست
 مستزاند و درین مقام شان خاص دارند و اولیا و دیگران نیز خصوصیت
 قلیل النصیب اند و قرب شان بان خصوصیت از همه زیاده درین باب تشارک
 اند ذلک فضل الله یؤتی به من یشاء والله ذو الفضل العظیم و در
 رساله سبده و معاد میفرمایند که این درویش را درین عروج اخیر که عروج در

اینجاست
 نقاشی
 مدبران
 اموات
 است

مقامات اصلیست از روحانیت حضرت غوث الثقلین محی الدین شیخ عبدالقادر
 جیلانی بوده بقوت تصرف از ان مقامات گزرا نیده باصل الاصل و اصل گردانیده
 انتہی ازین ہر سلسلہ عبارات کہ حضرت ایشان نوشته اند علو کمالات حضرت غوث
 الثقلین و حسن عقیدہ و ادب آن قطب معظم رضی اللہ تعالیٰ عنہا در باب اما تحریر
 این معنی کہ نزول ایشان تا مقام روح واقع شدہ ہیچ دور از ادب نیست ظہور
 کثرت خوارق کہ از حضرت غوث اعظم ظاہر گشت از ہیچ کدام اولیاء آن
 قدر ظہور نیافتہ بیان نمودہ اند کہ عروج حضرت غوث اعظم از اکثر اولیاء امثالہ
 بلند واقع شدہ و در جانب نزول تا مقام روح فرو آمدہ اند کہ از عالم اسباب
 بلند تر است ازین تحریر ہیچ منقصۃ بحضرت شیخ قدس سرہ عائد نمی شود کما لا یخفی
 ہمچنین آن متادب بہ ادب رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم رعایت آداب جمیع
 اولیاء با قضا مرتبہ می نمودند در مکتوب چہل و دوم جلد ثانی میفرمایند من کہینہ
 خود شہ چین خرمن ہائے ایشانم و در ذیل ذلہ بر وار ان خواہنہائے نعم اینان
 ایشان اند کہ مرا با انواع تربیت مربی ساختہ اند و با صنایع کرم و احسان منتفع گردانیدہ
 این بزرگواران در محبت حق عزوجل خود را و غیر خود را باختہ اند و از خود و غیر
 خود نام و نشان نہ گزارا شتہ باطل از سایہ ایشان گریزان است اینجا ہمہ حق
 است و برای حق علماء و ظاہرین از حقیقت اینہا چہ دریابند و غیر از مخالفت
 صورتی چہ فہمند و از کمالات ایشان چہ دریابند و از کمالات ایشان چہ فہم
 گیرند انتہی و در بارہ حضرت شیخ محی الدین ابن عربی نوشتہ اند کہ شیخ از مقبولان
 بنظرے آید منکرا و در خطر است ما پس ماندگان از برکات آن بزرگوار استفادہ

نموده ایم و از علوم معارف حظها گرفته جزاؤه الله سبحانه و تعالی عنا خیر الجزاکو
 و در رساله مبدء و معاد نوشته اند که از روحانیت حضرت قطب الدین قدس
 سره مراد درین کار مدد ما رسیده پس من دفع شد آنچه میگویند که ایشان تنفیص
 اولیا نموده اند این همه از عدم متبع کلام ایشان است انتهى درین شک نیست
 که افادات حضرت مجدد روح از مدایج بزرگان دین عموماً و محمداً حضرت غوث الاعظم
 رحمه الله علیه خصوصاً مالا مال است حضرت می در حتمه الله علیه در رساله بکاشتها
 غیبیه می فرماید که حضرت خواجه نقشبند قدس الله سره الا قدس بعد از تحصیل
 جذب به خواجها قدس الله تعالی اسرار بهم سلوک فوقانی رجوع نمودند و سلوک
 را تا بنهایت رسانیدند و بفنا فی الله و البقا مشرف گشتند و این مرتبه ولایت
 است بعد از ان بمقام شهادت که فوق ولایت است رفتند و نسبت آن
 بمقام ولایت نسبت تجلی صوری است به تجلی ذاتی بعد از ان بمقام صدیقیت که
 فوق شهادت است به نسبت مذکوره عروج فرمودند و تا بنهایت بمقام صدیقیت
 رسیدند با وجود تحصیل این درجات کمال و کمال از راه معیت ذاتی که حضرت امیر
 کرم الله تعالی وجهه از ان راه به غیب هویت رفته بودند رفتند و در رنگ
 حضرت امیر در آن نقطه بنهایت تهلمک گشتند حضرت غوث الثقلین نیز ازین راه
 به بنایت النهایت رسیده اند و در ان نقطه مستهلمک گشته اند و ازین استحکام
 در آن نقطه بنهایت مراتب ولایت خاصه محمدی است علیه الصلوٰة و السلام و
 آله الکرام اگر قبایس درین بنایت پیدا کنند از مرتبه رسالت آنحضرت علیه من الصلوٰة
 التها و من التحیات اکملها نیز بهره یابد این اکابر را نیز از ان مقام شمس از ان مقام است

که عینی در شرح صحیح بخاری از ابن سیرین این حدیث آورده و از ابن عساکر مروی است عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ هَيَّا لَكَ مَرْيَا خُلِقْتَ مِنْ طِينَتِي وَأَبُوكَ يَطْلُمُ مَعَهُ الْمَلَأَ نِصْفَةَ يَنْفِرُ السَّمَاءُ اشمباه - این معنی معقول نمی شود چرا که هر کس از نطفه والدین خود پیدایمی شود انتمباه - اکثر چیزها هستند که به عقل انسان ثابت نمی تواند شد از شرع ثابت می شود یا کشف و الهام چنانچه نفس ولایت که عبارت از قرب بیچون است امام محی السنه یحوی رحمة الله علیه در تفسیر مع عالم التزیل در تفسیر آیه کریمه مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى اقوال علمای خراسانی ذکر کرده که گفته نطفه که در رحم قرار می گیرد و فرشته پاره خاک می آرد از مکانی که در آن دفن کرده خواهد شد پس در نطفه می اندازد پس از خاک و نطفه آدمی پیدایمی شود و خطیب از ابن سعید رضی الله عنه روایت کرده که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود قَامِنٌ مَوْتُ لَوْدٍ الْأَفَى سَرَاتِهِ مِنْ تَرْبَةِ النَّبِيِّ لَدُنْهَا فَكَذَا رُدَّ إِلَى الْأَرْضِ دَلِ عَمِمَاهُ رُدَّ إِلَى تَرْبَةِ النَّبِيِّ خُلِقَ مِنْهَا يَدْفَنُ فِيهَا وَإِنَّ وَابَا بَكْرٍ وَعُمَرَ خَلِقْنَا مِنْ تَرْبَةِ وَاحِدَةٍ وَفِيهَا نُدْفَنُ يَعْنِي نِسْتِي هِجْ مَوْتُ لَكِنْ نَكِدْ دَرَنَاتِ او خاکی است که از آن پیداشده بود پس چون به ارض دل عمر یعنی بوقت مرگ رسد باز گردانیده شود به همان خاک که از آن پیداشده بود و دفن کرده شود در آن بدرستی که من و ابوبکر و عمر از یک خاک پیداشده ایم و یک جاد فون خواهیم شد و جائز است که خاک که که حق تعالی برای پیغمبر میبار کرده باشد و از بدو خلقت زمین آنرا بانوار برکات و نزول رحمت پرورش کرده باشد از جمله آن چیزهای بقیه مانده باشد که خیمه

بن جعفر از ابن سیرین
که از ابن عساکر مروی است
عنه الله علیه و سلم
بلای تو خوشی باد
چرا که پیدای آن شدی
از خاک من است
تو عقیقه بدو پادشاه
و سبب پیدایش آن
۱۳۳
تفسیر حقایق
مشهور است

بن جعفر از ابن سیرین
که از ابن عساکر مروی است
عنه الله علیه و سلم
بلای تو خوشی باد
چرا که پیدای آن شدی
از خاک من است
تو عقیقه بدو پادشاه
و سبب پیدایش آن
۱۳۳
تفسیر حقایق
مشهور است

مخفی و انهم از منع گریه مطلب چیست تا صبح | دل از من بیده از من سستین از من کنارا ز من
معجزه ادب هیچ مقام این تقریر از نظر عاجزانه گذشته البته حضرت مجدد و رحمة الله علیه
در مکتوب پنجاه و چهارم از جلد ثانی که به سید شاه محمد صدور یافته تحریر می فرمایند
که متابعت آن سرور علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام که سر بایه سعادت دینی و دنیوی است
درجات و مراتب دارد درجه اول مرعوم اهل اسلام راست از اتیان احکام شرعی
و متابعت سنت سنیه بعد از تصدیق قلبی پیش از اطمینان نفس که بدرجه ولایت مربوط
است و علماء و اطواهر و عباد و زهاد که معامله شان باطمینان نفس پیوسته است همه
درین درجه متابعت شریک اند و در حصول اتباع برابر اند و درجه دوم از متابعت
اتباع اقوال و اعمال اوست که به باطن تعلق دارد و از تهذیب اخلاق و دفع رذایل
صفات و از ازاله امراض باطنیه و غیره این درجه مخصوص است با رباب سلوک و درجه
سوم از متابعت اتباع احوال و اذواق و مواجید آن سرور است علیه و علی آله الصلوٰۃ
و السلام که بمقام ولایت خاصه تعلق دارد و این درجه مخصوص با رباب ولایت است که
معجز و بیالک باشند یا سالک بخند و بی چون مرتبه ولایت با انجام رسید نفس مطمئنه گشت
درجه چهارم مخصوص به علماء را خن است که بعد از اطمینان بدولت متابعت
متحقق اند درجه پنجم از متابعت اتباع کمالات آن سرور است علیه و علی آله الصلوٰۃ
و السلام که علم و عمل ادروصول آن کمالات مدخل نیست بلکه حصول آنها مربوط به محض
فضل و احسان خداوندی است جل سلطانه و این درجه پس عالی است درجات سابق
را بآن مساے نیست این کمالات بلا صالت مخصوص با نبیاء و اولی الغرم است علیه السلام
و التسلیمات به تبعیت و در اثنت تا کرا باین دولت مشرف سازند درجه ششم

از متابعت اتباع آن سرور است علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام در کمال که مخصوص بمقام -
 محبوبیت آن سرور است علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام درین درجه افاضه کمالات بمحور محبت
 است و فوق لفضل و احسان است ازین درجه متابعت نیز اقل قلیل را نصیب است
 درجه هفتم از متابعت است که تعلق به نزول و هبوط دارد و این درجه جامع جمیع درجات
 سابق است درین مقام تابع بمتبوع به پنج مشابهت پیدا می کند که گویا اسم تبعیت از میان
 می نگیرد و امتیاز تابع و متبوع زایل می گردد و باینجه هر دولتی که آمده است از برای انبیا آمده
 است علیهم الصلوٰۃ و التحیات سعادت امتان است که لطفیل انبیا علیهم الصلوٰۃ و التحیات
 از آن دولت بهره یابند و از اولش ایشان تناول نمایند

در قافله که اوست دایم نرم	این بس که رسد ز دور بانگ جرس
---------------------------	------------------------------

تابع کامل کسی است که باین هفت درجه متابعت تجلی شود و آتی مختصرا از ادنی تا بل و فتح
 شود که این کلام از نقص پاک و صاف است حضرت غلام علی شاه رحمة الله علیه فرماید شما
 درجات متابعت رسول صلی الله علیه و سلم پنج مرتبه نوشیتید و دعوی حصول بخود کردید
 و آن بغایت بعید می نماید بلکه ایشان درجات متابعت را هفت درجه ثابت کرده اند
 درجه اول ایقان احکام شرعی است بعد تصدیق قلب پیش از اطمینان نفس
 درجه دوم تهذیب اخلاق است و رفع زوایل صفات و ازالہ امراض باطنیه
 درجه سوم اتباع احوال و اذواق و مواجبات است درجه چهارم حصول اطمینان
 قلب است که اتباع هو ما جاء به المصطفی صلی الله علیه و سلم
 گردد و حصول مقام رضا چون و چرا بر مجازی تقدیر نمایند درجه پنجم اتباع کمالات آن
 سرور است صلی الله علیه و سلم که حصول آن مربوط محض بفضل و احسان خداوند است
 و علم و عمل ادران مدخل نیست درجه ششم اتباع کمالات که مخصوص بمقام محبوبیت
 آن سرور است صلی الله علیه و سلم درجه هفتم متابعت آن است که تعلق به نزول و هبوط

و دعوت خلق دارد حضرت شیخ متابعت را محمول بر افعال ظاہر و البتہ استبعاد و تعجب
حصول این دولت می نمایند احق اتباع جمیع اعمال ظاہری حبیب خدا صلی الله علیه و سلم
نهایت متعسرت بلکه توان گفت که طاقت بشر آن را بر نتابد اما بعد ادائے شکل و وظایف
طاعات بقدر مسووم و موافق حدیث شریف خُدَّوَامِنَ الْاَعْمَالِ مَا یُطِیْقُوْنَ

۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

من بے دروغتوای و فاکشتینم | یا سر را از گله جور پشیمان کردم ؟
قال و گفته اند که همه کمالات محمدیه بے تفاوت در ذات من حاصل است لیکن به تبع
و طفیل است مردی ثقه صادق از ایشان شنید ان شخص گفت اینجا فریت شمار دنیا
لازم می آید جواب دادند که اینجا با صالت است و اینجا بطفیل اقول حضرت غلام علی
شاه صاحب فرماید که این خلاف واقع است این دعوی نه کرده اند این سخن گاهی
نه گفته گمراهنیکه از هر چه کمالات مراعنایت شده بمتالبت و طفیل آن حضرت است یعنی
علیه وسلم در کلام الشبان بسیار است آهی فقیه گوید انصاف فرموده شود بطلان کلام
شیخ ازین رو ظاهر است که هر گاه وجود کمالات بالتبع تسلیم کرده شده پس بے تفاوت
چگونه خواهد بود در بابالذات و بابالتبع فرق آسمان و زمین است

دیدمی چه بر سر آمد فرماد از خسرو در خاندان کسری این عدل و داد باشد
حضرت خواجہ محمد پارسا علیہ الرحمۃ در فصل الخطاب از عمدة العقائد عبیدادہ نسفی نقل
فرماید اَلْمَسْأَلَةُ عِنْدَنَا تَنْتَبِثُ بِأَلِ الشُّعْرَاءِ فِي جَمِيعِ الْأَوْصَافِ كَحَتِّ

لَوْ اخْتَلَفَ كَفَى وَصَفٍ كَثَبْتُ الْمَثَالَهَ لِأَنَّ الْمَثَلِينَ مَا يَسْتَدُ أَحَدُهُمَا
 مَسَدًا الْفَخِيرِ و در وجه نفس کمالات بالتبع مخدوری نیست چه هرگاه مخدومان اولش
 بخادمان عظامی فرمایند ایشان میگویند که بتبع و طفیل مخدومان از اطعمه تنوعه حظ وافر
 داریم و جمیع آلاء سفره مخدومان ما را حاصل است انلان کسی نمی فهمد که اینها ادعای
 همسری و برابری آنها می کنند زیرا که اصل اصل است و فرع فرع مخدوم و مخدوم خادم خادم
 خادمان که به بارگاه رفیع سلطین یارمی یابند و اولش از خوان نعمت می خورند و عزت
 و حرمت دارند همه اش به بیکرت متابعت مخدومان است ورنه مشهور است که امی ایاز
 قدر خود بشناش پس هرگاه حضرت مجدور صنی اسد عنه بدولت تبعیت اطاعت حضرت خلیل
 علیه الصلوٰۃ و التحیة که آن اطاعت علی بن حضرت رب لغرت است از کمالات نبویه و ولایات
 محمدیه علی صاحبها الصلوٰۃ و التحیة به طفیل سرور عالم صلی الله علیه و سلم و لشایع فتد انگاه اگر
 برای اظهار نغما پروردگار لب اعلان کشوند و از زبان فرمودند که همه کمالات محمدیه در
 ذات من به تبع و طفیل حاصل است در ان با که نمی بینیم یعنی کمالاتیکه حصول آن براس
 است مرحومه ممکن و در حصول آن مخدور شرعی نیست و نبوت و رسالت من جمله
 کمالات است که با حد توقع حصول نیست پس استثناء عقلی و بداهت عقل خارج
 باشد لفظ تبع و طفیل از الفاظ معمولی نگاشته شود این امر است که بنامی طریقه
 نقشبندی بر آن نهاده اند حضرت مجدور رحمه الله در معارف لدنیه می فرماید سلسله علیه
 نقشبندی از سلسله سلاسل بوجود فضیلت جدا است مرتبه این طریق بر سایر طرق بکرات
 بهویدا است این سلسله علیه منتهی بحضرت صدیق است صنی الله تعالی عنه که افضل بنی
 آدم است بعد الانبیاء به خلاف سلاسل دیگر و درین طریق اندراج نهایت است در بدایت
 بخلاف سلسله طرق و شهود که معبر نرد این نیز گواران بهود و ایم است بقیه از آن به
 یادداشت کرده اند و شهود که دوام نه پذیرد نزد ایشان از خیر اعتبار ساقط است خلاف

سایر سلاسل طے منازل این طریق بے متابعت تمام صاحب شریعت را علیه و علی اله الصلوٰۃ
 و التسلیحات میسر نیست بخلاف طرق سلاسل دیگر که به متابعت فی الجمله با مداد و ریاضت و
 مجاہدت بانقطاع می رسند این دعوی بران می طلبد بران آنست که این بزرگواران به مدد
 خدایه راه را طی می کنند و در طریق دیگر ریاضات شاقه و مجاہدت شدید قطع منازل نمایند و جذب
 معنی محبوبیت می طلبد تا محبوب نباشد جذب نمی کنند و معنی محبوبیت و البسته متابعت
 محبوب رب العالمین است علیه و علی آله الصلوٰۃ و السلام و التحیة آیه کریمه **فَاَتَبِعُوا خُطَاكُمْ**
 شاهد این معنی است پس هر چند متابعت تا متر جذب به بیشتر و به چندی جذب به بیشتر قطع
 منازل آسان تر و زودتر پس متابعت تمام شرط این بزرگواران آمد لهذا امکان عمل به غیر متابعت
 اختیار نمودند حتی که از ذکر چه که عمده این راه است منع کردند و از سماع و رقص که زبد
 ارباب احوال است اجتناب فرمودند و پز ظاهراست که کما لے که به متابعت تترتب شود و فو
 جمیع کمالات خواهد بود لاجرم این عزیزان فرموده اند که نسبت ما فوق همه نسبتها است
ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَّشَاءُ ۖ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ
 پس طالبان حق را اختیار این طریق اولی و النسب باشد که راه به نهایت نزدیک است و
 مطلوب در نهایت رفعت انتہی درین مقام شبه ناشی می شود که چنانچه بعضی از انبیا علیهم
 السلام نیز در حصول بعضی از کمالات مخصوصه محمدیه طفیلی اند که بلخی حضرت خاتمیت
 علیه الصلوٰۃ و التحیة بان رتبه رسیده اند ناچار و هم مساوات در میان حضرت مجید و حضرت
 انبیا ما سوائے حضرت مصطفیٰ هنوز باقی است که درینجا همگنان طفیلی اند و جایش اینست که
 در حقیقت درینجا دیگر انبیا هم طفیلی اند اما هم طفیلی کیسان نمی باشد بنی طفیلی هم جلس
 اصیل می باشند و ولی طفیلی خادم اند بلحاظ رتبه در صورت اول جلس و هم لقمه می
 گویند و در صورت ثانی تابع و اولش خورشیدان بینما شیخ الشیوخ در عوارف می
 می فرماید **أَقْرَبُ إِلَى الْخَوَالِ إِلَى الشُّعْبَةِ الصِّدِّيقِيَّةِ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ يُدْ أَخْرَجَ كَمَا**

شیخ شهاب الدین هم در
 الشیوخ سلاسل
 بهوارت سلاسل
 از سید شریعت
 فضیلتان
 عبد الرحمن است

شیخ ازلی و غیر الدین
 ناشی در فارسی زبان
 غایت از بعضی زبان
 سادات چنانچه
 شد و اندک احوال
 بران بطور مختصر

درین باب
 است
 معنی غایت
 است
 که خدایات
 احوال و جات
 است

اندر تمام کتب آمده است که از این بزرگواران
 این نسبت است که است
 در بزرگواران خواجہ احمد علی صاحب شریعت است

الْحَقُّ يَقِينٌ أَزَلُّ دَرَجَاتٍ إِلَّا نَبِيًّا ۖ قَالَ وَيَكُنِّيَ ائِثَانُ
ایشان گفت که من مقام خود را فوق مقام انبیایم و این را توجیهی که موجب ثبات و
تصحیح آنست کرده اند اقول این اتهام است هرگز در کلام حضرت مجتبی علیه السلام
و تصحیح مقتوله مستفرد موجود نیست ۵

تابستمت جز دل آوارہ کہ فائدہ	این صہبہ بخر عاشق بیچارہ کہ داند
------------------------------	----------------------------------

چه بعضی اقوال که بحجاب این سوال در کلام حضرت الشیخان رضی الله عنه اندراج یافته است
و لالت صیر محمی کنند که تزد حضرت الشیخان رضی الله عنه این معنی از قوت متوهم است
و محض خلاف واقع سالک این مقام را لازم است که نه گام طریان چنین حالات باطله
و خیالات عاقله ربه تقلید از دست نگذارد و هر چه در شریعت عز و اراد است که
فضل کلی مرابنیا را است بدان متمسک باشد چنانچه نمود حضرت الشیخان درین موقع سالک
این مقام را بدین عبارت موعظت فرموده اند درین وقت التجا و تضرع و عجز و نیاز به
حضرت حق سبحانه تعالی در کار است تا آنچه حقیقت کار است ظاهر گردد و درین مقام
از فرملت اقدام سالکان است آنخ و هم در مکتوب دولیت و هشتم از جلد اول این توهم
را از جمله اغلاط صوفیه شمرده از حق سبحانه تعالی بقوذ خواسته اند درین صورت، صاوت
پیدا است که الفاظیکه موجب اثبات تصحیح باشد در کلام حضرت مجدد رضی الله عنه
یافته نمی شود

به صبر دل نهم اما خدا رو ادا رد	که این چنین ستمی بردلم رواداری
---------------------------------	--------------------------------

الکون عبارت مکتوب شریف نقل می کنم تا واضح شود که حضرت مجدد رحمة الله علیه چها
چها تعلیظ این فرموده اند عبارت مکتوب دو صد و ششم از جلد اول انیست فرزندی
پرسیده بود که سالک این طریق در مقامات عروج گاه انیست که خود را در مقامات انبیا
علیهم الصلوات و التسلیمات استهدا کلهامی یابد بلکه در بعضی اوقات میداند که از این مقامات

نیز یفوق رفته است سر این معنی چیست و حال آنکه مقرراست و مجمع علیه است فضل
 مرانبیاری است علیهم الصلوة و التسلیما و اولیا هر چه می یابند لطیف الیشان می یابند و
 به کمالات و لایت مبتاعت ایشان می رسند جوالبش آنست که مقامات انبیا علیهم الصلوة
 و البرکات نهایت مقامات عروج ایشان نیست بلکه عروج این بزرگواران بمراتب آن
 مقامات بالا رفته است چنان مقامات عبارت از اسماء الهی است جل سلطان که مبادی
 تعینات ایشان است و وسایل فیوض از حضرت ذات تقدس چه حضرت ذات بلبی توسط
 اسماء بعالم بیچ مناسب نیست و غیر از اینها هیچ نسبتی حاصل نمی آید ^{لله} ان الله لغنی عن العالمین
 شاهد این معنی است و چون این بزرگواران از مراتب عروج نزول می فرمایند و انوار
 بالا را بخود گرفته فرو می آیند درین اسماء علی تفاوت مراتب که شباهت یا اختیار
 طبیعت ایشان دارند اقامت می فرمایند و توطن می نمایند لهذا اگر کسی ایشان را
 بعد از استقرار جوید در جهان اسماء باید پس بلند استعداد که متوجه حضرت است تعالی
 و تقدس ناچار در وقت عروج بان احوال خواهد رسید و از آنجا یفوق خواهد گذشت الا
 ما شاء الله تعالی اما ان سالک چون از بالا فرو آید و با ستمی مبد و تعین وجودی اوست
 نزول نماید آن هم البته پایان تر از ان اسماء که مقامات انبیا است علیهم الصلوة و التسلیما
 خواهد بود و تفاوت مقامات اینجاها هر شد که مناط فضیلت است هر که مقام او بلند است
 افضل است و تا سالک باز با ستم خود نگرود و اسم خود را پایان تر از ان اسماء نیابد فضیلت
 آن بزرگواران را بطریق ذوق و حال نتواند دریافت به تقلید ایشان را افضل میگوید
 و به یقین سابق حکم با ولویت انهامی کند اما وجدان او مذهب حکم اوست در نیوقت اقتضا
 و تضرع و عجز و نیاز به حضرت حق سبحانه و تعالی در کار است تا آنچه حقیقت کار است ظاهر
 گردد و این مقام فزولت اقدام سالکان است و این جوابی امثالی واضح گردانیم ارباب
 معقول گفته اند که دخان مرکب از اجزای ارضی و اجزای ناریست وقتی که دخان

در بیان معجزه
 جبرود از تالی
 فلوقات است ۱۲

صعود نماید اجزای ارضی به مصاحبت اجزای ناری بالا خواهند رفت و بحصول قسری
 قاسم عروج خواهند نمود گفته اند اگر دخان قوی باشد عروج او تا کره ناری متحقق شود و درین
 صعود اجزای ارضی بمقات اجزای آبی و اجزای هوایی که بالطبع لقیق دارند خواهند
 رسید و از اینجا عروج نموده بالا خواهند رفت درین صورت نمیتوان گفت
 که رتبه اجزای ارضی بلندتر است از مرتبه اجزای آبی و اجزای هوایی چه آن لقیق
 باعتبار قاسم بوده است نه باعتبار ذات و بعد از وصول بکره ناری چون آن اجزای
 ارضی مهبوط نمایند و بمرکز طبیعی خود بر سر سند هر آینه مقام اینها
 فسرودتر از مقام آب و هوا خواهد بود پس در مآخض قیه عروج آن سالک از آن مقامات
 باعتبار قاسم است که آن قاصد فراط حرارت محبت است و قوت جذب شوق و باعتبار
 ذات مقام او تحت آن مقامات است این جوابی گفته شد مناسب حال منتهی است اما در تباد
 اگر این توهم پیدا شود و خود را در فوق مقامات اکابر یابد و جهش آلت است که هر مقام را در
 ابتدا و توسط ظل و مثال است مبتدی و توسط چون لظلال اینها میرسد خیال می
 کنند که به حقیقت آن مقامات رسیدند فرو در میان ظلال سفایق نمی توانند کرد و همچنین
 شبهه و مثال اکابر را چون در لظلال مقامات ایشان می یابند خیال می کنند که شکرته با کابر
 در مقامات پیدا کرده اند نه چنین است بلکه اینجا اشتباه ظل شی است به نفس شی منتهی
 اشغال این اقوال که دال بر تبیین منشأ تغلیط وقت عروض این احوال باشد در مکاتیب
 حضرت ایشان رضی الله عنه جا به جا اندراج یافته من شاء فایرجع الیهما به پیشگاه حضرت
 غوث اعظم محی الدین عبدالقادر جیلانی رضی الله عنه نیز این چنین سوال پیش شده بود
 و حضرت مدوح روض بعد از تفشیش واقعه از آن منع فرمودند در بیجهت الاسرار ندکور است
 هَكَذَا قِيلَ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدٍ الدِّينِ عَبْدِ الْقَادِرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَنْ فَلَانًا وَ سَمْعًا
 اَحَدُهُمَا يَدِيهِ يَقُولُ اِنَّهُ يَرَى اللهَ عَزَّ وَجَلَّ بِعَيْنٍ رَاسِيَةٍ فَسَدَّ عَنْهُ سَاكِلُهُ

چنین از شیخ محی الدین
 عبدالقادر راضی الله عنه
 گفته شد که فلان مرد حضرت
 می گوید که من الله قاسم را
 چشم سر و دایم بر من
 اولیای داشت اینها
 و اولیای است قاسم را
 حضرت گفت که این حق است
 می باشد این حق است
 منع از دنیا و مردم گرفته
 تا با این چنین قول می گوید
 از حضرت پرسید فلان مرد
 درین قول چه
 بطل حضرت می فرماید
 در نزد کبریا حق است و کبریا
 التماس دانی شده و ملایم
 است که او به بصیرت خود
 حال با مشاهده کرده پس
 بصیرت می تواند پس
 بصیرت می تواند پس
 با این چون شیخ از نظر
 حال می رسید پس
 بعد از آن که
 با آنکه چنان بوده است

عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لَكُمْ فَأَنْتُمْ هُمْ وَأَعْنِ هَذَا الْقَوْلَ وَأَخَذَ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَقُولَ لَكُمْ
فَقِيلَ لَهُ أَمْحَقُّ هَذَا الْمُسْطَلِّ قَالَ هُوَ مُحَقَّقٌ تَلْتِسَ عَلَيْهِ وَذَلِكَ
أَنَّهُ أَشْهَدُ بِبَصِيرَتِهِ نُورَ الْجَبَالِ ثُمَّ حَرَقَ مِنْ بَصِيرَتِهِ
إِلَى بَصِيرَةِ مَنْقَدٍ فَأَنَّى بَصِيرَةُ بَصِيرَتِهِ وَبَصِيرَتُهُ يَتَّصِلُ شُعَاعُهَا بِنُورِ
شُهُودِهِ فَظَنَّ أَنَّ بَصِيرَتَهُ لَيْسَ مَا شَهِدَتْهُ بِبَصِيرَتِهِ
فَحَسِبَ بِرَفْسٍ لِقَطْطِي يَوْشِيْدَةٍ نَيْسَتْ كَهَيْئَتِكَ تَفُوقُ مَقَامَ أَحَدٍ مِنْ
مَقَامِ أَنْبِيَاءِ إِسْدَازِ مَحَالَّاتٍ اسْتَبْجَانِ رُؤْيَا بَارِي تَعَالَى دَرْدَارِ دُنْيَا وَبِهِرِ دُرُوسِ تَقَابُلِ
تَاوِيلِ مِیْ بَاشَنْدِ قَالَ وَدَرِ جَايِ تَجَلِّيِ مُحَمَّدِي وَاحْمَدِي كُفْتَهْ اَنْدَ اِقُولُ جَايِ دَرِ تَسْنِیْنِ
حَضْرَتِ مَجْدِ رَضَوِی اَسَدِ عَنَةِ تَجَلِّيِ مُحَمَّدِي وَاحْمَدِي نَذَكُورِ نَیْسَتْ اَكْرَايِنْ كَلَامِ سَلِیْمِ نَمُودَه شُودِ
پَسِ مِیْ گُویَمِ كِه دَرِ صَحْتِ كَلَامِ تَجَلِّيِ دُنِیْسَتْ تَجَلِّيِ عِنِی رُوشِنِ اَشْكَا اَشْدَنْ وَجَلُوه كَرِیْمَه
اِسْتِ پَسِ اَكْرَايِنْ مَعْنِی تَجَلِّيِ مُحَمَّدِي وَاحْمَدِي كُفْتَهْ شُودِ كُنْجَا اَشْدَنْ دَرِ وَجْهَانِكَ تَرُودِ صُوفِی صَنِیْعَه
قَدَسِ اِسْدَازِ رَهِمِ تَجَلِّيِ اِلَهِی تَعَالَى وَتَقْدَسِ بَهِجَانِ مَعْنِی سَتَمَعِلِ اِسْتِ دَرِ كِتَابِ خَبَارِ الْاَنْبِیَا
نَذَكُورِ اِسْتِ كِه حَضْرَتِ جَبِیْبِ بِلِ الْعَالَمِیْنَ صَلَوَاتُ اِلَهِ عَلَیْهِ وَسَلَامُ الْاَجْمَعِیْنَ نَیْرِ بَرَاے
تَرْتِیْبِ وَتَاوِیْدِ تَجَلِّيِ مِیْ فَرْمُودَنْدَ اَنْتَی اَزِ شَیْخِ اَبُو الْعَبَّاسِ قُرَیْشِیْ مَنْقُولِ اِسْتِ كِه مِیْ كُفْتِ
وَعِ رَضَوِی اَسَدِ عَنَةِ وَاسَدِ اَكْرَايِنْ شُودِ اَزِ مَنْ دِیْدِ اَبَا اَنْوَارِ حَضْرَتِ سَالَتْ خَاتَمِیْتِ
عَلَیْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ سَاعَتِیْ نَبِیِّ عَارِمِ خُودِ زَا اَرَجَلَهْ سَلْمَانَانِ وَاَكْرَنْشَارِ اِعْتِرَاضِ
اِیْنِ اِسْتِ كِه تَجَلِّيِ اَحْمَدِي مَنَسُوبِ اِسْتِ حَضْرَتِ مَجْدِ دَرِ حَمْتَهْ اَسَدِ عَلَیْهِ كِه اَحْمَدِ نَامِ دَرِ دِیْسِ
كَسِ اِیْنِ رَا بَاوَرَنْدَ اَرِ دَوَايِنْ چُنِیْنِ اِعْتِرَاضِ اَزِ شَانِ مَعْتَرَضِ بَعِیْدِ تَرِ بَاشَدْ قَالَ وَدُورَهْ
اَلْفِ یَا مَجْدِ اَلْفِ كُفْتَهْ اَنْدَ اِقُولُ مَرِیْنِ تَقْبِیْرِ اَشَارَهْ اِسْتِ بَايِنْ تَقْرِیْرِ كِه چُونِ حَضْرَتِ
اَلِیْشَانِ دَرِ سَرِ اَلْفِ مَجْدِ دَشْدَهْ اَنْدِ فِیضَانِ اَلِیْشَانِ دَرِ سَالَمِ اَلْفِ ثَانِیِ سَارِیِ بَاشَدْ
وَدَرِ كَدَامِیْ حَدِیْثِ شَرِیْفِ نَفِیْ اَنْ دَارِ دَنَهْ شَدْ اَحَقُّ نَهْرِ اَرْسَالِ اَلِیْ كِه اِیْنِ چُنِیْنِ دَرِ بَیْجَا

و در لغویت اینست باریان که در جای تجلی محمدی و احمدی گفته اند

نذر و ذره الف یا مجد

که مردم باصل مراد تکلم نمی رسند و بر اصطلاح صوفیه اطلاق حاصل نمی نمایند و بر اقوال
 مشایخ طریقت عرض نمی کنند و بر ظاهر الفاظ به نکته پنهانی و حروف گیری پیش می آید
 ازین رو ایشان را از کلام صوفیه نفرت و وحشت حاصل می گردد تا آنکه قائل به تکفیر
 این طایفه یا احدهم از اکابر می شوند حضرت شیخ در رساله مرج البحرین می فرمایند از
 وجوه اعراض و انکار برین طایفه علیّه دقت علوم و لطافت اشارت ایشان است که
 فهم هر کس نرسد و نه در آید انتہی و در همان کتاب بجای دیگر بدین الفاظ نوشته است نگاه
 باشد که در نفس الامر دلیل باشد ولیکن ناظر ارقوت دریافت آن نبود انتہی قال گفته اند
 که من هم مرید امدام و هم مراد الله عز شانه سلسله ارادت من بنی قسط باشد تعالی متصل
 است تعالی مید من نایب امداد است سبحانه ارادت من به محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم
 بوسالکثیره است و در طریقه نقشبندیّه سبک و یک واسطه در میان است و در طریقه
 قادریّه سبک پنج واسطه و در طریقه چشتیه سبک هفت و ارادت من به امد قبول کلام
 نمی نمایند پس من هم مرید محمد رسول امدام و هم هم پره پس امد صلی الله تعالی علیه و سلم و بنچان
 این دولت هر چند طفیلی ام امانا خوانده نیامده ام و هر چند تابع ام اما از اصالت بی بهره نیستم
 و هر چند اتمم اما شریک و اتمم نه شرکته که از آن دعوی همسری خیزد که آن کفر است بلکه
 شرکت خادم است یا مخدوم تا طلبیده اند بر سفره این دولت حاضر نشده ام و ناخواسته
 اند دست باین دولت دراز نکرده هر چند اوسی ام اما من بی حاضر و ناظر دارم و هر چند
 در طریقه نقشبندیّه پیروز عبدالباقی است رضی الله تعالی عنه اما شکفل تربیت من الباقی
 است جل جلاله و عم زواله من بفضل تربیت یافته ام و براه اجتناب رفته سلسله من سلسله
 رحمانی است بلکه عبدالرحمن ام چه رب من چمن است جل شانہ و عم احسانه و مربی من
 ارحم الراحمین و طریقه من طریقه سبحانی است که از راه تتریه رفته ام و از اسم و صفت
 جزوات اقدس نخواسته این سبحانی نه آن سبحانی است که بسطامی بآن قائل گشته است

کتوب ایشان و مریدان از جلد ثالث

که آن را باین حساست نیست آن از دانه الفس برآمده است این ماورای القس و
 افاق است و آن تشبیه است که لباس تنزیه پوشیده است این تنزیه است که گرو
 از تشبیه بوی نرسیده و آن از سرشته سکر جویش نهاده و این از عین صحو برآمده است -
 ارحم الرحمن در حق من اسباب تربیت از غیر از معذات نداشته است علت فاعلی در تربیت
 من غیر از فضل خود را نداشته از کمال کرم و اهتمام و غیره است که وی تعالی و تقدس در حق
 من دارد و تجویز نمی فرماید که فعل بگیرد و در تربیت من دخل باشد و یا من بدگیرم و دین
 سعی متوجهم کردم من مرای الهی ام جل شانہ و مجتنب است فضل کرم نامتناهی او تعالی
 ۵ بر کریان کار بادشوار نیست ۵

اقول این عبارت مکتوب هشتاد و هفتم است که بمولانا محمد صالح کولابی در اسرار مراد
 و مریدی صدور یافته پس اولاً شرح این مکتوب نگارم سپس بدفع شبهات متوجه میگرم
 قوله یعنی المحدثه من بهم مرید اسام محل و علاوهم مراد اسد عز و جل شانہ بدانکه
 لفظ مرید و مراد از مصطلحات صوفیه کرام است در فصل الخطاب بحواله ترجمه عوارف و منکور
 است مرید و مراد را بر دو معنی اطلاق کنند یکی بر معنی مقتدی و مقتدی دیگر بر معنی
 محب و محبوب اما مرید بر معنی مقتدی آنست که دیده بصیرتش بنور هدایت بینا گردد و به
 نقصان خود نگردد و داشتن طلب کمال در نهاد او برافزود و آرام نگیرد الا حصول مراد و وجود
 قرب حق سبحانه و هر که بصفات اهل رادت موسوم بود و غیر حق سبحانه در دو کون آن مراد
 دیگر دارد تا خطه از طلب مراد بیاورد اسم رادت بروی عاریت است اما مراد بر معنی
 مقتدی آن است که قوت ولایت او در تصرف بمرتبه تکمیل نقصان رسیده است و
 اختلاف انواع استعدادات در طرق ارشاد و تربیت بنظر عیان دیده انتهی اندرین صورت
 میان مرید و مراد لزوم است یکی از دیگری منفک نشود پس هر که مرید است مراد است
 و هر که مراد است مرید است ۵

مقیدان تواز ذکر غیب خاموش اند | بنحاطہ رکیہ توئی دیگران فراموش اند
درہجۃ الاسرار بہ کمال بسط تحقیق این الفاظ نموده شد درین مقام بطور اختصار مذکور می
شود ارادت ترک چیزی است کہ عادت آن داشته باشد ہر گاہ شخص حظوظ دنیوی و اخروی
را گزارد ارادہ اش کامل گردد لایزید پس حقیقت ارادہ ذات خداست عزوجل کہ در این بحث
نسبت دنیا و آخرت نباشد پس مرید عامل کتاب سنت باشد و بجا سوای آن گوش نہ ہند و
بنور خداوند تعالی می نگرد و سوائے وی کسی را فاعل حقیقی نہ بیند بکمالہ و سبب آن پس ہر گاہ
او مانوس بہ خلوت مع اللہ گردد و از معاصی مجتنب باشد و راضی بقضا باشد و امر باری تعالی
بہ پسندد و از وعبرت کند و نبل جہد و محبت وی نماید و سبب کہ موصل الی اللہ باشد بان کوشد و
کار خود را مخفی و مستوازی دارد و ثنائے مردمان نہ پسندد و نوافل عبادات خالصا لوجه اللہ
ادا کند تا آنکہ بخیرہ قدس رسد و از خاصان گردد و او را مراد گویند ۵

تا ترک مراد خود نگیری | یک بار مراد در کنارت ناید
پس از ہر بار سالکین الی اللہ گم گردد و معرفت ذاتش و سکون و طمانیت ویرا حاصل شود و ہر
بحکمت و اسراروی تعالی بعد اذن مترجم گردد و از و خبر دید و این وقت وی بہ لقب خاص
کہ انما قرآن تمانز باشد ملقب گردد و با سہر خاصہ آگاہ گردد ۵

در هیچ زمان بغیر بدل پناہ ندادند | قومیکہ مریدند و گروہی کہ مرادند
در لطائف اشرفی مذکور است حضرت قدوۃ الکرامی فرمودند ہر کہ مرید است حقیقۃ مراد است
چہ اگر مراد حق بنودے و او را خلعت ابدات پوشانیدی فرق میان مرید و مراد آنست کہ
مرید مبتدی است و مراد مہتمی مرید در مجلس مراد محمول چنانچہ موشی گفت رب اشرح لی
صدیری و محمد را صلے اللہ علیہ وسلم گفت اتم نشر لک صد رکعت ہر سوسہ گفت علیہ السلام
کتاب اَدْرِیَ النَّظْرُ إِلَیْكَ قَالَ لَکَ شَرَّائِنِ حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم
را فرمان شد اَلَمْ تَرَ اِلَیْكَ و مرید رونده است و مراد بروہ شد ہر کہ رونده در پے بروہ

۱۴
ابن کثیر سیدنا
۱۵
ابن کثیر سیدنا
۱۶
ابن کثیر سیدنا
۱۷
ابن کثیر سیدنا
۱۸
ابن کثیر سیدنا
۱۹
ابن کثیر سیدنا
۲۰
ابن کثیر سیدنا

وَالسَّلَامُ وَالنِّجَةُ الْمُحْصَوَّةُ بِالْمُحَدِّثِ وَبِأَيِّ السَّالِكِينَ الَّذِينَ سَمُوا بِالْمُرَادِينَ
وَلَيْسَ لِلْمُرِيدِينَ بِحَسَبِ اسْتِعْذَارِهِمُ الذَّاتِيَّةِ مِنْهَا نَصِيبٌ وَنَعْنِي
بِالْمُرِيدِينَ الَّذِينَ تَقَدَّمَ سُلُوكُهُمْ عَلَى جَدِّهِمْ إِلَّا أَنْ يُرِيدَ الْمُرَادُ
الْمُحْبُوبُ الْمُرِيدُ الْحُبِّ وَيَتَصَرَّفُ فِيهِ وَيَجْزِبُهُ بِكَمَالِ تَضَرُّفِهِ نَحْوُ
جَذْبِهِ كَمَا هُوَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ بِنُ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ تَعَالَى
وَجْهَهُ فَإِنَّهُ سَالِكٌ مُجَدِّدٌ وَصَلَّ إِلَى الْوَلَايَةِ الْخَاصَّةِ تَبَتُّهُ عَلَيْهِ
وَعَلَى آلِهِ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيمَاتُ لِمَا تَضَرَّفُ فِيهِ وَجَذْبُهُ إِيَّاهُ بِخِلَافِ
التَّخَلُّفِ الْثَلَاثِ الْمُتَقَدِّمَةِ عَلَيْهِ فَإِنَّ جَذْبَهُ مُقَدَّمٌ عَلَى سُلُوكِهِمْ
كَمَا هُوَ حَالُ مُحَضَّرَةِ الرِّسَالَةِ الْمُصْطَفَوِيَّةِ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيمَاتُ
وَأَنَّ جَذْبَهُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ مُقَدَّمٌ عَلَى سُلُوكِهِ صَلَّيَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ
وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ وَلَا يَتَوَقَّعُهُمْ أَنَّ كُلَّ مُجَدِّدٍ وَبِسَالِكٍ يَجْعَلُ إِلَى مُلْكِ
الْوَلَايَةِ كَلًّا بَلْ لَوْ وَجِدَ وَاحِدٌ مِنْ الْوَلَوِيِّ مِنْهُمْ كَذَلِكَ بَعْدَ قَوْمِ
مُتَطَاوِلَةٍ لَا غَنَمَ وَجُودُهُ ذَلِكَ فَصَلَّى اللَّهُ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَدُو
الْفَضْلِ الْعَظِيمِ وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَسَلَّمَ السَّالِكِ الْمُحَدِّثِ
لَهُ زِيَادَةٌ فِي الْمَعْرِفَةِ عَلَى الْمُحَدِّدِ وَبِالسَّالِكِ وَالْحَبَّةِ عَلَى عَكْسِ ذَلِكَ لِأَنَّ
الْمُحَدِّدَ وَبِالسَّالِكِ رَبَّاهُ اللَّهُ يُجَنِّدُهُ مَنْ أَوَّلِ الْأَمْرِ إِلَى آخِرِهِ بِمَحَبَّتِهِ الْخَاصَّةِ
وَجَذْبِهِ إِلَى جَنَابِ قُدْسِهِ بِعَيْنِيهِ الْكَامِلَةِ وَنَفَى بِالْمَعْرِفَةِ الْمُتَعَلِّقَةِ بِالتَّجَرُّبِ
الْأَفْصَالِيَّةِ مِنْ مَعْرِفَةِ الْأَشْيَاءِ الْكُونِيَّةِ وَالصِّفَاتِ لِإِضَافَةِ الْإِلَهِيَّةِ أَمَّا الْمَعْرِفَةُ

و اما که ولایت خاصه محمد و صلعم مخصوص است بحدیث و یمن سالکین که مرادین باشند و نیست برای مریدین نصیب^۳ سبب هنگامات ذاتیه مرادین و مراد از این مریدین زمره اولیاء است که سلوک ایشان بر پنج به مقدم باشد مگر که با بالمراد محبوب مریدین مآدور و لطف کند و تکمیل خود و جنب نماید بسوی حذب خود مثل امیرالمومنین علی بن ابی طالب که او سالک مجرب و روح و ولایت خاصه رسید بسبب حجب و لطف رسول^۴ صلعم بکلمات خلفا، ثلثه که حذب این حضرات مقدم بر سلوک ایشان است همین است کیفیت رسول امجد علیه السلام که حذب بر او

او سر که دی خطه
 علیه و سلم آن خیال را
 نژاد که میزد بیابان
 بیا طایرت می رسد بیا
 چنین نیست بگو بگو
 در از اندر مان مردم
 یک که میزد نظر را
 در جودش از عقوت
 پیدا شده خود را
 بخش خدا است
 نامی خواهی خداست
 علیه بخشش
 غلام است
 خدایه بگو بگو
 در معرفت زیاده باشد
 و محبت بجا است
 نیکو که بگوید ار
 خالی برود از دست
 محبت مخلص خود را
 که از عشق تنای عشق
 در آن معرفت
 که میزد نظر را
 تجلیات نامی که
 از آید که بگوید
 معرفت از آن که
 انضایه الیه که
 که میزد نظر را

الصلوة والسلام بدو معنی تواند بود گئی انکه او صلّی الله علیه وسلم حامل واجب بود در میان سالک در میان مطلوب و معنی دوم آنست که سالک لطیف او و توسط تبعیت و متابعت او علیه و علی الله الصلوة والسلام مطلوبی حاصل گردد در طریق جذب و سلوک پیش از رسیدن بحقیقت محمدی توسط بهر دو معنی کاین است بلکه می انگارم که درین طریق از شیوخ هر که در میان آمده است متوسط و حاجب شود سالک است ای اگر در او اخراج جذب تدارک آن نه نماید و معامله از پرده به بی پرواگی نه کشد زیرا که در طریق جذب و بعد از رسیدن بحقیقت احقایق توسط معنی ثانی است که طفیل و تبعیت است نه حیولت و حجاب که پرده شود و مشاهده و مانند آنها بود و آهسته و این را بمشالی واضح گردانم معلوم است که تحصیل علم ظاهری و تکمیل کتب درس یعنی از میزان تا بیضاوی محتاج با استاد کامل باشد که او سبقا سبقا روزانه درس دهد تا انکه بحدی خاص و معین بذریعه استاد اتفاق بخورد کتب و سیاه افتد و بدو تعلیم استاد فهم مطالب شود و ترتیب باشد و بعد از انکه مرحله درس طی شود بلکه راسخ حاصل گردد و دید هر کتاب را که مطالعه کند بر فهم آن قادر باشد و ضرورت تفسیر از استاد نیفتد پس میتوان گفت که حصول ملکه در فهم کتاب ضرورت حیولت استفسار و توسط استاد ندانند اگر چه این ملکه بذریعه توسط تعلیم استاد است ازین قول نا شکری استاد لازم نمی آید راجعا سلسله ارادت من بلا واسطه یعنی بلا واسطه غیر النبی یا بعد متصل است ۵

شرط اول در طریق عاشقی دانی که چیست ترک کردن هر دو عالم را و پشت پا زدن قوله رضی الله عنه دیدن نائب مناب یا است بجان یعنی هرگاه سلسله ارادت من بوجهی که مذکور شد به توسط یا بعد متصل است من نائب مناب یا بعد باشد که مقتضای جذب یا اقتدا یا محبت چنین باشد قوله رضی الله عنه ارادت من به محمد رسول الله بواسطه کثیره است یعنی در فیض کسبه و سلوک نظیر شریع کاه است که رسیدن به کاه توسط می باشد قوله رضی الله عنه در طریق نقشبندی سبب و یک واسطه در میان است

در سلسله نقشبندی سبب و یک واسطه در میان است

زیر آله حضرت مجدد جمہ امدا را دمت انابت از حضرت خواجہ محمد باقی قدس سرہ دارند
و ایشان از حضرت مولانا خواجگی ^{علہ} المنگلی رضی اللہ عنہ و ایشان از حضرت مولانا درویش محمد ^{علہ}
رضی اللہ عنہ و ایشان از حضرت مولانا محمد زاہد رضی اللہ عنہ و ایشان از حضرت مولانا خواجہ ^{علہ}
عبید امدا احرار رضی اللہ عنہ

والایشان از حضرت مولانا یعقوب چرخ‌چی رضی الله عنه وایشان از حضرت خواجه خواجگان امام الطریقه خواجه بهاء الدین نقشبند رضی الله عنه

مولانا یعقوب چرخ‌چی عالم بودند معلوم ظاهر و باطنی و جامع ربو و صوری و معنوی اصلی از موضع چرخ از مضامین غنی است در مبادی احوال چند گاه در جامع هرات و چند گاه در دیار مصر تحصیل علوم پرداختند و بعد آن تحصیل علوم بجهت محبت الهی باراده ارادت بخدمت حضرت شاه نقشبند روانه شدند در راه با فقیر مسکین و مجذوبه ملاقی شدند فقیر گفت ای یعقوب زود زود قدم بردار که وقت آن رسیده است که ترازو مقبولان حتی باشی و بر زمین چپ خطوط کشید خواجه یعقوب در دل اندیشید که آن خطوط را شمار کنم اگر طاق باشد کار من مبارک خواهد بود پس شمار کرد و ندان طاق برآمد بعد از آن در بخارا رسیدند و فال مصحف بکشادند بر سطر اول نوشته برآمد: اول ملک الدین بهر هم صد فیهند هم افتده ازین اشارت غیبی خورشید شدند و بلا زمت خواجه آمده دست ارادت بدامن آنحضرت زدند و اول بار که بخدمت شریعت ایشان رسیدند فرمودند که ما از خود کاری نمیکنیم مشیت بدیم اگر از قبول گفتد ما نیز قبول کنیم مولانا یعقوب چرخ‌چی فرمودند که هرگز شبی سخت تر از آن بر من نگذشته است که ایامی شود چون باداد خدمت ایشان رفتم فرمودند قبول کردند و فایشان را بخواجه علاء الدین عطار سپردند بعد از وفات خواجه بزرگ در صحبت علاء الدین عطار بمرتبه کمال رسیدند و جامع گشتند در علوم ظاهر و باطنی ولادت ایشان در غرغری است و قبر ایشان در موضع ملنقو که یکم از مواضع حصار شادمان است **۱۷** حضرت خواجه بهاء الدین نقشبند امام طریقت پیحقیت حقی مشرب بودند بلکه اکثر مشائخین طریق حنفی مذہب بخدمت حضرت خواجه شرافت سیادت موردی داشت نسبت بکامی حضرت ایشان بچند واسطه بخدمت شیخ جعفر صادق علیه السلام خضر خواجه میفرمودند که من و پدر و مادر من بصنعت کتابت و نقاش و نگاران مشغول بودیم ازین بسبب نقشبند مشهور شدیم حضرت خواجه سوائی آنکه سلسله اادت بمرسید کلال داشت از روحانیت خواجه عبدالحق نقشبند و اویسی بود و چنانچه از آنجانب بنقل است که شبی در مبادی احوال در حال خواب و متفرق پس مزارات متبرک که از مزارهای بخارا رسیدیم و تبرک هر مزار چنانچه افروخته دیدیم که با وجود موجودگی روحش و فقیله روشنی که داشتند و فتیله با احتیاج بودند که اگر اندک حرکت با ایشان داده آید از دهان چراغ بیرون آیند و فوجی افروخته شوند چراغها بهمان حال گذاشتم و در روی مزار آخرین رسیده متوجه بقبله نشستیم و از خود غائب شدم و مشاهده کردم که دیوار قبله گورستان شین شد و تخت بزرگ پدید آمد پردهای سبز فرو بسته در گردان تخت جماعت بزرگ ایستاده در میان ایشان خواجه بابا محمد ساسی الشنا ختم داشتیم که از گدشنگان اند پس از اجتماع شخصی مرا گفت که بر این تخت خواجه عبدالحق نقشبند وانی روضی افروزان جماعت تلفای ایشان است و بهر یک اشارت کرد که این خواجه احمد صدیق و این ادلیا و کبیر و این خواجه عارف ریوگری و این محمود انجی قعنوی و این خواجه علی ایتی الله خواجه محمد ساسی خودی شناسی پس خواجه نقشبند وانی عنایت بکمال من کردند و کلاه عطا فرمودند و گفت که اگر است این کلاه اینست که ملای نازل شده از برکت پوشیده این کلاه دفع شود بعد از آن سخنانی که بمید و سلوک و وسط و نهایت آن بخلق دارد با من در میان آوردند و فرمودند که چراغ پاک با یک کیفیت بجوایز نموده اند اشارت است ترا بکلاه و قابلیت این راه که فقیله است در ادراک حرکت می باید آورد تا روشن شوند ولادت حضرت ایشان هم محرم شمس بود قصر عارفان بوده وفات هم مشرب و در شب سوم ماه ربیع اول الشمس عروسی داده و مدت عمر شریف حضرت ایشان بیست و سه سال بوده و قبر ایشان متصل شهر بخارا است در قصر عارفان خواجه بزرگوار علیه الرحمة رحمت کرده بودند که پیش خنجره مابین بیت بخوانند سه مفسرین آمده در کوئے توبه پیشیائند از جمال روی تو

والیشان از حضرت سید امیر کلال رضی الله عنه والیشان از حضرت خواجه محمد بابا ساسی
رضی الله عنه والیشان از حضرت خواجه عزیزان علی رامیتنی رضی الله عنه والیشان از
حضرت خواجه محمود انجیر قعنوی رضی الله عنه والیشان از حضرت خواجه محمد عارف
ریوگری رضی الله عنه

۸۵ خواجه میر سید کلال در علم شریعت و طریقت و حقیقت و معرفت از اولیای عجم خود گوی سبقت برده و شرف سیادت
نیز داشت مولد وے قریه سوخارست و به پیشه کلائے مشغول مے بود و در ابتدا مے حال کبشتی میل تمام داشت روزی هنگام
کشتی حضرت میر قایم گرم بود و بنوار مملوک حاضر بودند اتفاقاً محمد بابا ساسی را بدان طرف گذر افتاد و بنظاره آن
ایستاده خیل توقفت کردند بعضی اصحاب در دل گذرانیدند که باعث چیست که خواجه ساسی بنظاره این برقیان ناکاره
ایستاده اند محمد بابا برین نظر الیشان بنور باطن واقف شده فرمودند که درین معرکه مرد مے ست که بے مردان
بصیحت و برکت و مے بکمال خواهند رسید پس سخوام که او را سید دام خود کنم در همین سخن بودند که میر کلال را
نظر بجانب خواجه افتاد و از اعانت جذب و کشش خواجه بشتافت و خود را بر پات خواجه انداخت و چون
خواجه از انجا روانه شدند بارکاب وی بودند تا بنجا نفاه آمدند و مرید شدند و بکلمات ظاهری و باطنی رسیدند و باز
روی کشتی نذیرند و حضرت بابا ویرا بفرزندی قبول فرمودند و بجزیه خلافت نواخته جانشین خود کردند و ولادت ایشان
در موضع سوخارست و فوات ایشان در وقت نماز بامداد روز پنجشنبه هشتم جمادی الاول ۱۲۸۷ هـ بوده
و قبر ایشان در موضع سوخارست ۱۲

۸۶ بابا ساسی کلس از توابع قصبه ایتمی است و از بخارا با فاصله ۳۰ سله کرده واقع است ولادت ایشان در قریه
ساسی بوده است که از جمله دیهائی رامیتنی است و قبر ایشان نیز در انجا است ۱۳
۸۷ خواجه علی رامیتنی از کبرای مشایخ خاندان نقشبندیہ اند لقب وی در سلسله این خاندان خواجه
عزیزان مے است مقامات رفیعہ و کرامت عجیبہ داشت و بر مے حصول قوت حلال کسب با فندگی مشغول
میبانند مولد شریف و مے موضع رام تن است که قصبه بزرگ از مضافات بخارا بدو فرسنگ واقع است
وفات در ۱۲۸۷ هـ بوده و مدت عمر یکصد و سی سال و قبر در بخارزم است

۸۸ خواجه محمود ولادت ایشان در موضع انجیر قعنون است و آن دیه است از مضافات بخارا و فوات
ایشان در ۱۲۸۷ هـ بوده و قبر ایشان نیز در بخارا است
۸۹ حضرت خواجه ریوگری از عظام مے اولیا مے ترک اند در علم و حلم و ریاضت و متابعت سنت شان
عالی داشت مولد و مدفن در موضع ریوگری است و آن ده است از توابع بخارا و فوات ایشان در
۱۲۸۷ هـ بوده است ۱۴

علامه خواجه عبد الخالق غنجدانی نام والد ایشان امام عبد الجلیل است و دوازده ایشان از اولاد ملوک روم
 بوده و سر حلقه سلسله خواجهای بزرگان بزرگوار ایشان اند و انتساب خواجه به اوالدین نقش بند قدس
 سره بایشان است عالم بوده اند لعلوم ظاهری و باطنی و طریقه ایشان تمام متابعت شرع شریعت و سنت آن
 سرور صلعم بوده خضر ایشان را در جوانی بقر زندی قبول نموده فرمودند بحوض آب در آس و غوطه خور و بدل بگو
 لا اله الا الله محمد رسول الله و ذکر دل را بایشان آموختند چون خواجه یوسف همدانی به بخارا آمدند صحبت ایشان
 را دریافتند و خرقة از خواجه یوسف پوشیدند و مرتبه ولایت ایشان چنان شد که یک وقت بهر روز بر آس
 نماز یکعب میرفتند و میخواندند و نه آمدند ولادت ایشان در غنجدانست و آن قصیده ایست در شش فرسنگ
 از بخارا نشو و نماست حضرت ایشان نیز بدانجا هست و این کلمات از ایشان است هوش در دم و نظر بر قدم
 سفر و وطن خلوت در انجمن وفات ایشان در شش و شصت و هفت و قبل ایشان در غنجدانست ۱۲

سلسله حضرت خواجہ یوسف کنیت ایشان ابو یعقوب و اصل ایشان از بهمان است و مرید شیخ ابو علی فارمدی اند و از شیخ ابواسحاق شیرازی نیز استفاده نموده اند و شیخ عبدالعزیز و شیخ حسن سمنانی صحبت داشته اند و چون بغمد در رفتند حضرت غوث الثقلین را هم دریافتند و در مجلس حضرت غوث اعظم اکثر حاضر می شدند حنفی مذہب و سلسله خواجہاے زیر گوار بوده اند و ولادت ایشان در سنه ۶۰۰ هجری بوده و قات در راه مرد ۶۲۵ هجری و سے داده و قبر ایشان در مراد است ۱۲

۱۴۸ شیخ ابوعلی فارمدی نام ایشان قضیل بن محمد است وفارمدقریه است از مضافات طوس شیخ
الشیوخ خراسان بوده اند و شاگرد استاد امام قشیری و انتساب وی در طریقت بدو طرف است یکی بشیخ
بزرگوار ابوالقاسم گرگانی طوسی و دوم بشیخ المشایخ ابوالحسن خرقانی قدس الله اسرارهم و باباشیخ ابوسعید
ابوالخیر ملاقات نموده اند وفات ایشان در ۷۸۰ هجری بوده و قبر در طوس است -

والایشات از حضرت خواجه ابو الحسن خرقانی رضی الله عنه والایشان از حضرت خواجه بایزید بسطامی رضی الله عنه والایشان از حضرت امام جعفر صادق رضی الله عنه -

شیخ ابو الحسن خرقانی نام نامی دے علی بن جعفر است و خرقان موضعی است نزدیک بہ قزوین کہ شیخ در اینجا سکونت داشت عوث و قطب روزگار خود بود و سلطان المشایخ و قطب اوتاد و انتساب دے در طریقت بروحانیت شیخ بایزید بسطامی است -

نقل است کہ شیخ در ابتدا دوازده سال غار خنقن بجاعت در خرقان بگذارد و بیرون دے زیارت فرما شیخ بایزید بہ ہما دے چون آنجا رسید سیکہ بایستادی و گفتے بارخدا یا از ان طلعتے کہ نصیبے بایزید عرفا فرمودے ابو الحسن ہم نصیبے عطا کن و از آنجا برگشتے و رو بخرقان ہنادی و نماز فجر بوضو و عشا در خرقان گذاردے و بوقت نماز کمال پشت بجا کمال نیکو کردے بعد از دوازده سال اندر تربت بایزید آواز دے برآمد کہ اے ابو الحسن گاہ آن آنکہ بنشینے و خلق را بحق رہنمائی کنی گفت من امی ام از قرآن و علم رموز شریعت چیزے ندانم آواز آمد کہ اے ابو الحسن یافتی آنچه از حق خواستی و فائز آنکہ کن پس ابو الحسن فائزے آغاز کردند چون بخرقان رسیدند قرآن تمام کردند و با علو مظهری و باطنی بر وجود فتوح یافتند وفات الیشان شبے شنبہ ۲۵ شعبان ۳۵۰ ہجری بود

بایزید بسطامی لقب الیشان سلطان العارفین و نام طفیور بن عیسی بن آدم بن سرورشان است و جد الیشان گبر بود و بہت اسلام شرف شدہ و اصل الیشان از بسطام است صاحب ثنات نوشته کہ الیشان دسی حضرت امام جعفر صادق اند رضی الله عنه و صاحب تکررة الاولیاء گوید کہ صد و سیزده پیر اخلاص کردہ بودند سید الطائیف فرمود کہ بایزید در میان اچون جبرئیل است ملائکہ و از سخنان بلندے کہ از الیشان نقل میکنند شیخ اسلام در ان بایزید فرمود ان در و عذابست اند ۱۲

امام جعفر صادق کفایت الیشان ابو عبد الله است ابو جعفر نام و ہوا بن محمد بن حسین بن علی بن ابی طالب رضی الله عنہم الیشان اکابر ششم نام مادر الیشان فردہ بنت القاسم بن محمد بن ابی بکر الصدیق رضی الله عنہم و مادر ام فردہ اسماء بنت عبد الرحمن بن ابی بکر الصدیق است رضی الله عنہ و نسبت خرقہ حضرت امام جعفر صادق رضی الله عنہ از وجاہت ایکے از جانب حضرت امام محمد باقر حضرت امیر المومنین علی کرم الله وجہہ میرسد و دیگر از پدر الدہ خود قاسم بن محمد بن ابی بکر است الیشان از مسلمان فارسی الیشان از صدیق اکبر رضی الله عنہ ولادت الیشان بعدینہ در ششم از ہجرت و بقولے سکنہ ۳۰۰ در روز دوشنبہ ہفتدہم ربیع الاول بودہ است و مدت عمر شریف الیشان شصت و ہشت سال و بقولے شصت و پنج سال بودہ وفات الیشان نیز در مدینہ

بودہ
است روز
دوشنبہ ۲۵ شعبان
۳۵۰ ہجری
جبرئیل است
ایشان در قنقن
و ان کعبہ بسطام
در ان امام تمام
و در مدینہ العارفین
و از حسن بن علی
از رضی الله عنہم

والایشان از حضرت امام قاسم بن محمد بن ابی بکر صدیق رضی اللہ عنہم وایشان از حضرت صاحب سبیل اللہ سلمان فارسی رضی اللہ عنہ وایشان از حضرت امیر المومنین ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ وایشان از حضرت خیر البریه خاتم النبوة محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم۔

۱۵۰ قاسم بن محمد از کبار تابعین اند و یکی از فقہائے سبعہ مدینہ و در خانہ عجمہ خویش حضرت عائشہ صدیقہ رضی اللہ عنہا تربیت یافتہ اند یحییٰ بن معاذ فرمودہ اند کہ در مدینہ یکی را افضل تر از قاسم ندیدم و از زیادم و سبب کہ پیچ کیے را عالم تر از وی ندیدم و از عمر بن عبد الغیر ترجمہ اللہ منقولست کہ اگر معاملہ خلافت با اختیار من می بود بقتل میگرداشتم و فات ایشان در سنہ ۵۰ ہجری و بقولے سنہ ۵۲ ہجری و سنہ ۵۳ ہجری نیز گفته اند ۱۵۱ حضرت سلمان فارسی کنیت ایشان ابو عبد اللہ است از کبار صحابہ بودہ اند احادیث در مناقب ایشان دارد است در سلم باطن مرید حضرت صدیق اکبر رضی اللہ عنہ بودہ اند و فات ایشان عیدان بودہ است در سنہ ۵۳ ہجری عمر طویل داشتند و اللہ اعلم بالصواب ۱۲

۱۵۲ حضرت ابو بکر صدیق لقب ایشان صدیق اکبر اول کسیست کہ بے طلبی عجز بہ پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم ایمان آورد ایشان بودند از مناقب جلیلہ حضرت ایشان آنست کہ در غار رفیق آنحضرت بودند خلافت ایشان دو سال و سہ ماہ و دو فات در سنہ ۵۳ ہجری آخر روز دوشنبہ و بر وایت صحیح شب سہ شنبہ مدت عمر شریف حضرت ایشان شصت و سہ سال بودہ و قبر ایشان متصل قبر حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم است ۱۵۳ حضرت رسول مقبول صلی اللہ علیہ وعلی آکہ و اصحابہ وسلم بہترین ماسوائے اللہ از اعیان و اشرف قبیلہ قریش اند ہم از جانب پدر و ہم از جانب مادر ولادت با سعادت با اتفاق علما و اہل سیر بعد از طلوع صبح صادق و پیش از طلوع آفتاب روز دوشنبہ بودہ لیکن در تعیین سال ۱۰ ماہ و تاریخ اختلافہا واقع است مشہور آنست کہ بدو از دہم ماہ ربیع الاول واقع شدہ تزل و حی بران سرور علیہ الصلوٰۃ والسلام اولاً بر روز دوشنبہ سیوم یا ہشتم ماہ ربیع اول سال چہل و یکم از ولادت آنحضرت صلعم بود سہ ہزار و ہجرت از آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم ظاہر شد نہ بشب معراج بمقام دنی فتلی سید نبی شریف حضرت سالکی رحلت فرمودند نزد جمہور را باب سیر شگام چاشت روز دوشنبہ دواز دہم ربیع الاول سال یاز دہم از ہجرت ۱۲

نقشبندیہ عجب طائفہ پیرکار اند
ہمہ گرد آمدہ بر مرکز یک دائرہ اند
نقشبندیہ کے بند بیک نقش بندہ
درسیہ خانہ صحراے فنا کردہ نزول
پاس الفاسیح و خصلت این شاہ ٹون
خامشانندی و وقت سخن طوطی وار
ہر یکے سدا مانند بہ سیدان جہاد
شاہد و شاہ وجودند درین دار وے
نور تے اندولی و سمن صورتہا اند
سردہا نند کہ تاسرند ہی سرند ہند
سر نہ کوری چشمان ارادت میلن
کرہ خاک تجلی کند از پر تو شان

کہ چوپر کار درین دائرہ سر بر کار اند
ہمہ واقف شدہ از گردن ٹیک پیرکار اند
ہر دم از بلو اجمعی نقش و گرسپش آرند
نیمہ برتر زوہ زین نہ تنق زنگار ندہ
پاسبانند وے بادشہ احیار ند
ہمہ شیرین حرکات شکرین گفتار ند
کوہ از لومہ لائم کہیں شمار ند
نہ چو مستغور سر عریذہ جوی دار ند
وہ جہانند وے از دو جہان بیزار ند
ساقیانند کہ انگور کئے افشار ند
مردم دیدہ بنیای اولوالبصار ند
ہمہ ذرات جہان بہتیس انوار ند

قولہ رضی اللہ عنہ دور طریقہ قادریہ لبست و پنج زیراکہ حضرت الیشان
ارادت و انابت از حضرت شیخ اسکندر رحمۃ اللہ علیہ دارند و الیشان از حضرت شیخ کمال
رحمۃ اللہ علیہ و الیشان از حضرت شاہ فضیل رحمۃ اللہ علیہ و الیشان از حضرت سید گداجان
رحمۃ اللہ علیہ الیشان از حضرت سید شمس الدین العارف رحمۃ اللہ علیہ و الیشان از حضرت سید
شمس الدین الصحرانی رحمۃ اللہ علیہ و الیشان از حضرت سید عقیل رحمۃ اللہ علیہ و الیشان از حضرت
سید بہار الدین رحمۃ اللہ علیہ و الیشان از حضرت عبدالوہاب رحمۃ اللہ علیہ و الیشان از حضرت
سید شرف الدین رحمۃ اللہ علیہ و الیشان از حضرت سید عبدالمزاق رحمۃ اللہ علیہ و الیشان
از حضرت سید محی الدین عبدالقادر جیلانی رضی اللہ عنہ و الیشان از حضرت شاہ ابوصالح رضی اللہ
عنہ و الیشان از حضرت شاہ موسیٰ کبی دوست خنی رضی اللہ عنہ و الیشان از حضرت شاہ سید عبدالہدی رضی اللہ

در سلسلہ قادریہ لبست و پنج واسطہ

در سلسله حجتیه است و از اقطاب
است
سید زین العابدین
سوال صلوات
بست بی بی
و عمو یار و پار
کرد بجز خا و
روت بود در
و کشته قضا
فرمود ۱۳

عنه و ایشان از حضرت شاه سید یحیی زاهد رضی الله عنه و ایشان از حضرت سید محمد مورث
رضی الله عنه و ایشان از حضرت سید شاه داود رضی الله عنه و ایشان از حضرت شاه سید موسی رضی الله عنه
و ایشان از حضرت شاه سید عبدالله المورث رضی الله عنه و ایشان از حضرت شاه
موسی ابجوان رضی الله عنه و ایشان از حضرت شاه سید عبدالله المحض رضی الله عنه و
ایشان از حضرت سید حسن المثنی رضی الله عنه و ایشان از حضرت امام حسن رضی الله عنه و
ایشان از حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه و ایشان از حضرت فاطمه الزهرا سید
المرسلین محمد مصطفی علی الله علیه وسلم دارند قوله رضی الله عنه و در طریق چشمتیه
بست و هفت زیر که حضرت ایشان بر ادات و انابت از حضرت عبدالاکا حد رحمة الله علیه
دارند و ایشان از حضرت گن الدین رحمة الله علیه و ایشان از حضرت عبدالقدوس رضی الله عنه و ایشان از
حضرت شیخ محمد عارف رحمة الله علیه و ایشان از حضرت شیخ احمد عارف رحمة الله علیه و ایشان از حضرت
شیخ عبدالحق رودلوی رحمة الله علیه و ایشان از حضرت شیخ جلال پانی پتی رحمة الله علیه و ایشان
از حضرت شمس الدین ترک پانی پتی رحمة الله علیه و ایشان از حضرت شیخ شمس الدین ترک دوم
علی احمد صابر رحمة الله علیه

۱۰ شیخ عبدالقدوس گنگوہی صاحب ظاہر و باطن و وحید و سماع بودند و از روحانیت شیخ احمد عبدالحق
نیز تربیت یافته اند در ۹۲۵ هجری انتقال فرمودند قبر در گنگوہ است که از توابع دہلی است ۱۲
۱۱ شیخ محمد عارف شیخ عظیم الشان بودند در طریقت و معرفت ثانی خود داشتند و ۱۰۸۰ هجری و زندقہ
۱۲ شیخ احمد عبدالحق رودلوی قدوہ اہل طریقت بودند و از عمر خود رسالی و ولولہ محبت و شوق عشق در سر
داشتند بتاریخ پانزدهم جمادی الثانی ۱۳۰۰ هجری انتقال فرمودند ۱۳
۱۴ - جلال الدین پانی پتی صاحب کشف و کرامت و عشق و محبت بودند در ۱۳۰۰ هجری انتقال فرمودند
۱۵ - شمس الدین ترک پانی پتی مقام عالیہ داشتند و از شیخ فرید بن محمد قضا فاضل بودند و ۱۳۰۰ هجری انتقال فرمودند ۱۶
حضرت علی صابر رحمة الله علیه پیر طریقت و تحقیق ربیع و منزلت بلند داشتند بتاریخ سیدہم جمادی الاول ۱۳۰۰ هجری انتقال فرمودند و فقیر
بشرف زیارت از حضرت مشرف شدہ است ۱۲

والایشان از حضرت شیخ فرید الدین گنج شکر رحمة الله علیه والایشان از حضرت خواجہ قطب الدین
بختیار کاکی رحمة الله علیه والایشان از حضرت امام الطریقه خواجہ معین الدین حسن
سنبری حشمتی رضی الله عنه

۱۵

حضرت فرید گنج شکر از اعیان اولیاد ارکان انقیاد بودند ولادت شیخ در کشته شده خطاب قطب الموحیدین قطب الدین
و گنج شکر بوده است گنج شکر از آن گویند که سوا گری شکر از لسان پاک کرده بصیحت ملی حضرت چون در اجود من سریشیم از وی پیسند که بر نشین
چه با کرده گفت نمک است فرمودند که بهتر است نمک انوار بود چون نمک سیاه بار بار با نمک شاد همه بار بار از نمک بر آمدند چنان بماند دانست که دفع
این حال از سناست شروع گوی من هست همان وقت از آن دست بخار گشت و حاضر آمده غدر با خواست نیاز مندی نمود فرمودند که اگر
شکر بود شکر خواجہ شد همچنان بوقوع آمد چنانچه خان خانان محمد میر خان این قصه را نظم کرده است

شعر

کان نمک جهان شکر شیخ بحر وین آن از شکر نمک کند از نمک شکر و دانات حضرت ایشان روز سه شنبه نیم ماه محرم ۷۶۶ هجری
داده مدت عمر خود پنج سال قبر درین است مابین دکان و لاهور ۷۶۵ حضرت قطب الدین کاکی مولد اصل حضرت ایشان
از او من فرزند است دکان قصبه السیت از توابع اندجان کاسی از انجست گویند که چون در دلی متوطن شده اند
و فتوح از کس قبیل بنفیر بودند و خود همیشه مستغنی میبودند و بر فرزندان ایشان بیست میگذشت که از زن
بقایه دور همسایه ایشان بود بعد از قهاسه بزوی فرض نموده اوقات گذاری خود می نمودند و گرن آن ایام گفت اگر من
بسیار گشتی شانی بودم کارها هلاکت می رسید این سخن طبعیت ایشان گران آمد بعد کردند که از فرض بگیرند و در می
قصبه را بعرض خود بیاورند فرمودند که هرگز من از کسی فرض نمیگیرم و در وقت حاجت بطایفه که حاجت است نداشت بقدر
حاجت نماند بیاورند و صرف کردند و هر که خواهند بپند بعد از آن هرگاه که میخواهند از آن طاق نان میگرفتند و این نان
را پاک میگویند در مجلس طایع برین بیت است که در شهر کشته گان خبرت تسلیم زاید بر زمان از نیل جانی دیگر است و بروز و شنبه
چهارم بریح الاول ۷۶۶ هجری انتقال نمودند ۷۶۵ حضرت خواجہ معین الدین حشمتی رحمة الله علیه قطب الدین صاحب بکوفه و نیر
انوار معروف است از مشهور انملوین بعد از مشایخ اهل وقدره اولیای اکمل بوده اند اهل هند اروسی اردت بعد از حضرت ایشان
بوده و در سیم علامه طاهر بیاضی بگفته زمان بود که کرامات و عوارق نادان عجیب عزیمت از حضرت ایشان انجور آمده زیاده از حد
بیاوردند گویند که چون حضرت از این احوال آفاقین قویتر گشتند فرموده اند که اسباب خود را صرف در ایشان نموده نتواند
سیر کند و بخار شد و در آنجا حفظ قرآن مجید و کسب علم نموده اند و از آنجا بطریق عراق و عرب فرست کردند چون بقصبه بیاورند که از آنجا
نیشابور است پنهان حضرت شیخ عثمان ارفعی را ملاقات نموده اند و بیست و شش بودند و حضرت خواجہ در سیاحتی اکثر از مشایخ کبار
و عارفان چنانچه بصیحت حضرت شیخ تعلیم می نمودند و در میان سوره پنج ماه و بیست و نه روز با ایشان بوده انواع فوائد ربوده اند و شیخ بزم الدین
کبری را در سیم و نواجر و سبب هلالی را در سیم و نواجر و سبب تبریزی در تبریز و شیخ حسین رنجانی را در لاهور دیده اند و از این بلاها بودند و
از آنجا به دلی با جمیع رفقه متوطن شده اند ولادت حضرت خواجہ در کشته هجری وفات حضرت ایشان در روز و شنبه ششم ماه رجب تبریزی بوده
مزار بر انوارش نیز در تبریک است و فقه چند بار زیارت مشهور شده ۱۲

والایشان از حضرت خواجہ عثمان ^{رحمۃ اللہ علیہ} ہارونی رضی اللہ عنہ والایشان از حضرت حاجی شریف ^{رحمۃ اللہ علیہ} زندنی رضی اللہ عنہ والایشان از حضرت خواجہ قطب الدین ^{رحمۃ اللہ علیہ} ہودو و وحشتی رضی اللہ عنہ

۵۱ حضرت شیخ عثمان ہارونی قطب وقت و یگانہ عصر خود بوده اند و بموضع ہارون کہ یہی از مصافات نیشاپور است کونت داشتند و ہفتاد سال از عمر خود در ریاضت گذرانیدند و درین مدت آب طعام سیر نخوردند و شہا خواب کبہ زدند و دعای حضرت ایشان کجا از حضرت رب لغت رو نگذرید و حافظ کلام ربانی بودند ہر روز یک غم قرآن کردند و در سماع ذوق و شوق تمام داشتند و وفات حضرت ایشان در شازدہم ماہ شوال است در شلۃ ہجری قمریہ کہ مغلطہ است خود یک سال عمر داشتند ۱۲

۵۲ خواجہ حاجی شریف زندنی صاحب حال عجیب و مقامات غریبہ بودند و از عمر چہارہ سالگی وضوی جز متوضا نشدند و ہمیشہ جامہ ہای کہنہ پوشیدند و فقر و فاقہ را دوست داشتند و روزہ حضرت ایشان روزہ طے بود بعد از روز بنبی بنے ملک افکار کردند و از ان ہنبری بنے کما یکدیکہ کہ کسے خوردے نیز گشت و اکثر سماع شنیدند و وحشی کاع پناہ گریستہ کہ بے ہوش گشتند و اگر دنیا دار در مجلس سماع ایشان حاضر شدی تا کہ الدنیا گردیدی بتا پنج دہم ماہ جب سالۃ ہجری وفات یافتند عمر شریف حضرت ایشان یک صد و بیست سال و ۵ خواجہ ہودو وحشتی دلی مادر خود بودند و قطب الاقطاب قطب الدین لقب داشتند و خطابہ شیخ صوفیان و چراغ چشتیان و یگانہ روزگار و محبوب پروردگار و صاحب الاسرار و محقر الانوار مخاطب بودند و خرقہ و فرامات از پدر بزرگوار خود داشتند و در ہندو طہران می نمودند و در عمر ہفت سالگی قرآن حفظ کردند و در عمر شانزدہ سالگی کمال تحصیل علوم رسیدند نہاج العارفین و خلاۃ الشریعہ تہنیت فرمودہ چون بعمر بیست و نہ سالگی رسیدند پدر حضرت ایشان بر حجت حق پیوستند و حضرت ایشان بر جادہ شیخت نشستند و بہت خلق مشغول گشتند چنانچہ از بیت المقدس تا لواحق چشت دلیخ و نجارا و غیرہ سیم نمودند و در ہزار خلفاے نامدار داشتند و مریدان حضرت واحد و ہنایتی بنود و شیخ الاسلام احمد جام ملاقات داشتند و چون خواجہ ہودو التماس تربیت و اخلاص خویش بخدمت ایشان نمودند حضرت شیخ احمد جام دست حضرت ایشان را گرفتند و بر کنار چاربالش خود بنشانند و سہ بار فرمودند بشرط علم بشرط علم و سہ روز بخدمت حضرت شیخ جام بودند و فادہ حاصل نمودند و سلسلہ چشتیہ از خواجہ ہودو و حضرت شیخ جام نیز میرسد وفات ایشان در غرہ جب ۵۲ ہجری بود و قبر حضرت ایشان نیز در مزار متبرکہ چشت است ۱۲

والایشان از حضرت خواجه ناصر الدین ابی یوسف چشتی وایشان از حضرت خواجه ابو محمد
چشتی رضی الله عنه وایشان از حضرت ابو احمد چشتی رضی الله عنه

۵۱ حضرت خواجه یوسف رحمه الله لقب ناصر الدین داشتندی و خواهرزاده و مرید و تربیت یافته خواجه محمد
بن خواجه ابو احمد چشتی اند گویند که خواجه محمد همیشه داشتند که سن او بیچهل رسیده بود و بجهت خدمت برادر ارادت
تزوج نداشتند و بطاعت و عبادت خدا تعالی مشغول بودند شبی خواجه محمد بزرگوار خود خواجه ابو احمد را در خواب دیدند
که فرمودند در ولایت شام فلان مردیست محمد سمعان نام که تحصیل علوم کرده و صاحب است خواهر خود را با و عقد کن خواجه او را
طلبی داشته همیشه را با و عقد کردند و خواجه یوسف در چشت از ایشان متولد شدند و برایشان در آخر عمر سکر و بخت
چنان غلبه کرده بود که گاه بودی که خادم آب منو بخیخته در آتشی و صفواز خود غالب می شدند و ساعتی در آن غیبت می
ماندند و باز حاضری شدند و و صفورا با تمام می رسانیدند وفات ایشان در چهارم ربیع الآخر در ۵۵۰ هجری بود
داده و مدت عمر هشتاد و چهار سال بود ۱۲

۵۲ خواجه ابو محمد چشتی از اولیای کبار و مشایخ نامدار و مقتدای روزگار بودند لقب حضرت ابستان ناصر الدین
ولی در زاد بود شایسته عظیم و رتبه بلند داشتند فقر و خلافت از پدر بزرگوار خود پوشیدند گویند در غوغه سوسنا
همراه محمود بکنگین و در سن هفتاد سالگی بیدگاری محمود با شارت و بشارت رفته بودند و بیکرت اقدام ایشان فتنه
شده وفات ایشان در غره جب السکه هجری بوده و قبر ایشان در چشت است ۵۳ حضرت خواجه احمد ابدل
چشتی سر حلقه سلسله چشتیانند و مرید شیخ ابو احق شامی اند گویند چون شیخ ابو احق بقصبه چشت رسید اند خواجه
دست ارادت بامان شیخ زدند نقل است که روزی خواجه ابو احمد در سن هشتاد و یک سالگی همراه پدر خود سلطان فرستاد
بقصد شکار جان کبچ رفتند و در آشنای شکار از پدر و انبای جدا افتادند بکوسه رسیدند که چهل از رجال اسیر بکنگی
استاده بودند و شیخ ابو احق شامی نیز در میان جماع بودند حال برایشان گشت از اسیر و داده در پای شیخ ابو احق
افتادند و سلاح هر چه داشتند بگذاشتند و پشمینه پوشیده با ایشان ان شدند هر چند پدر و مردم طلبی نداشتند ایشان انیا فتند بعد از آن
روز جز آوردند که شیخ ابو احق اند در فلان موضع پدر ایشان جمعی را فرستاد تا بیاورند هر چند پدر دادند و بندها ندانستند
آورد و نمودند و وفات ایشان در ۵۵۰ هجری بوده و قار در چهارم ربیع الآخر ۵۵۰ هجری داده و قبر ایشان در چشت است ۱۲

والیشان از حضرت خواجه ابواسحاق شامی رضی الله عنه والیشان از حضرت خواجه ابواسحاق طوسی ضحی عنده والیشان از حضرت امین المذین خواجه بهبیره بصری رضی الله عنه

ابواسحاق شامی جامع میان علوم ظاهری و باطنی بودند و بزرگوار ریاضت از خلق بی نیاز و با خلق و سلا و بدر و ایشان هم از در اولیا ممتاز و در فقر اسرار بودند بعد هفت روز روزی افطار کردند و فرمودندی که معراج الفقر جوع و در اقل چون خواستند که مرتبه از اولیا الله شوند چهل روز پی در پی استخاره کردند آخر اکتفای آنرا داد که ای ابواسحاق برود دوست ابادت بدانان مشاء دینوری زن که بگرد خواهی رسید پس بخت خواجه دینوری حاضر شدند و هفت سال بخدمت حاضر ماندند تا بیکمیل رسیدند و خرقه خلافت یافتند و بعد فرقه مشایخ اهل حشمت نیک شربت گردیدند چون در بغداد بخدمت پیروشن منیر خود حاضر شدند حضرت خواجه فرمودند که از کجایی و چه نام داری گفتند که بنام ابواسحاق چشتی موسوم فرمودند که شما خواجگان اهل حشمت هستید چون خلافت یافتند باز منصب پیر خود بمقام حشمت تشریف بردند و بخواجه حشمت استهوار یافتند وفات ایشان بتاریخ چهارم ماه صیغ الثانی قسمة هجری است مزار پراورده شد که از یکاظم شایع شد

خواجه علود دینوری در مشایخ عراق حبیب و لایق کشف و کرامت اناقران شیخ جنید و دویم و ثوری بودند و بصحبت خلفای شیخ معروف کرخی نیز شرفیاب شدند و از ایشان نیز خرقه خلافت داشتند و در سلسله معروف کرخی نیز صاحب اجازت بوده اند بعضی گویند که خواجه علود دینوری و خواجه بنو ممشاد دینوری یکی بوده اند بعضی گویند که هر دو بزرگانند انتقال ایشان در ششده هجری بود ۱۲

خواجه بهبیره بصری در فقر مقام رفیع داشتند و سرفده سالگی بیکمیل علم رسیدند و قرآن حفظ نمودند چنانچه هر روز دو ختم قرآن کردند و مجاهده و ریاضت شاقه نمودندی روزی از غایت محبت حق بحق نالیدند از رسیدگی ای بهبیره ماترا بخشیدیم باید که برای حصول مقامات فقر و زهد عیشی بروی پس دی بارشاد و بانی بخدمت شیخ عیشی رسیدند و مرید شدند چون قبل از ابادت تاسی حال ریاضت سخت و محنت شاقه بجا آورده بودند در یک هفته بمقام قرب رسیدند و بعد یک سال خرقه خلافت یافتند و از روزیکه خرقه فقر پوشیدند تا یک شکر بخشیدند و لذایذ دنیا ترک کردند و چندان گریستندی که حاضرین اخوان و ملاک حضرت ایشان گشته و تمام عمر بیک موعه بسر بردند و گاهی در خانه دنیا دار زلفتند و روی دنیا دارند و در عالم ایشان بخودند و تمام عمر در فقر و تجرد گذرانیدند وفات خواجه در هجری تاریخ هفتم ماه شوال است ۱۳

الایشان از حضرت خواجه خلیفه معشری رضی الله عنه والایشان از حضرت سلطان ابراهیم دهم
رضی الله عنه والایشان از حضرت خواجه فضیل بن عیاض رضی الله عنه والایشان از حضرت
خواجه عبدالواحد بن زید رضی الله عنه

۱۷ خواجه خلیفه معشری فقیه د عالم و عامل بودند و تصانیفها داشتند و تا سی سال مضوی او جز متوضا نشکست
و افطار بعد شش روز کردند و فرمودند که غذای اهل دلائل و قوت روح ایشان کلمه لا اله الا الله است چنانچه از علم
ظاهری فراغت یافتند بر بنهای خضر علیه السلام بخدمت حضرت سلطان ابراهیم آمدند و بعد شش ماه تکبیر رسیدند وفات
خواجه در ۱۲ هجری شد ۱۸ سلطان ابراهیم دهم از مشایخ عظام بوده اند نسب که از حضرت ایشان به پنج
واسطه بامیر المومنین عمر بن الخطاب رضی الله عنه میرسد بدین طریق که سلطان ابراهیم بن سلیمان بن ناصر بن
عبدالله بن عمر بن الخطاب رضی الله عنه سلطان تجت بادشاهی سالها سال ابدان فرموده حکمرانی بعد از داد سیکه زدند و
شبهه و مشغول الطاعت و عبادت می بودند که شیع حضرت سلطان بن خواجه شاه بن خواجه استراحت بودند که صفت شانه
بجنبید سلطان از خواب بیدار گشتند و آواز دادند که بالای صفت کیست جواب آید که من شخص مسافر ام و شتر خود گم
کرده ام و در اینجا هیچ کس سلطان فرمود که ای نادان شتر را بر بام خانه میجوی جواب آمد که از من بفرمان تری که اراده آن
داری که خدا ایجابی و دم از باد شاهی مینوی و بر سبیل اطلس و دیبا خواص بکنی به امانت علی الصباح فرزند خود را
به تخت سلطنت بنشانند و بکلی آنکه سلطنت کرده رؤسای بندگان در اثنای او جامه پاشای ایشان بپوشند و جامه پاشانی
زیب تن کرده بنیشتا پور آمدند و در غار کوه عبادت حق مشغول شدند روز پنجشنبه بالا گرفتند و پادشاهی و پادشاه بنام
و بر سر بر داشته بشهر بردند و هر چه که از فروخت آن حاصل شد بنیروز آن پادشاه دادند و بنیروز آن پادشاه بخواست خود آوردند
چون کار مضی و مجاهده تمام کردند با شرافتی در یک خطیر رفتند و بخدمت خواجه فضیل بن عیاض مرید گشتند و کلمات ظاهری بگفتند
رسیدند و سوای آنان از خواجه عمران بن موسی بن زید را می دانستند و نیز از خواجه اولیوس فی خرقه خلافت و
تبرک عالم باطن داشتند و بعد پنج فاقه اذرا کردند و بوقت افطار گاه بنویز که تکبیر کردند و تا اول کردند و خواب کم
کردند و جامه پیوندی پوشیدند و پابرهنه بگشتند و بامام عظمی کوفی و جنید بغدادی صحبت کردند و وفات ایشان در ۱۲ هجری شد
سنة هجری بوده دفن حضرت ایشان در قلمشام است عمر حضرت ایشان که صد و دو سال بود ۱۹

والایشان از حضرت خواجه حسن بصری^{علیه السلام} وایشان از حضرت امیر المومنین علی مرتضی رضی الله عنه

خواجه حسن بصری سرخیل پیران چشت نیکو سرشت حرقه دارادت از امیر المومنین علی کرم الله وجهه پو شنیدند
حسن بصری را کلمات و مقامات بسیار اند و فضائل بی شمار ولادت با سعادت ایشان بعدینه واقع شده و از فائت
دن جهان ظاهر بی مخاطب خطاب حسن لم لوی گم دیدند و بعضی بر آنند که خواجه حسن بازار گانی و تجارت مروارید میکردند و این
سبب بخواجه حسن بصری و سوگم گشتند و از کار بازار گانی دولت پان بهم رسانیدند چون جاذب جمعی و با بطرف خود
خبر کتب دولت دنیا مبساکین و فقر تقسیم نمودند بجهیکه برای خود قوت یکرده هم نگذاشتند و بخدمت حضرت امیر المومنین
علی کرم الله وجهه حاضر شده دست المادت بلالمان آنحضرت زدند و از کمالان وقت شدند و کار ریاضت و زهد
بدین غایت رسانیدند که بعد از غشت روز طعام خوردند و تمام مقدار سال منوی ایشان سوای متوضا شکست
چون در آنجس بصری متولد شدند والدۀ ایشان بخیر است امیر المومنین بمرین آنحضرت رضی الله عنه بردند حضرت عمر رضی الله عنه
آوردند که سوره منافقانه آنسوا لوجه یعنی نام او پس کنید بدیستی که او نیکه و است تعل است که در حالت شیشه خوانگی
درین حد فواجع من بکار می مشغول بودند و ایشان بگریستندی حضرت امام سلمه پستان مبارک فرموده در دمان ایشان نهادند
از غیب طهره چند شیریدید آمدند و در خلق مبارک ایشان رسیدندی و حضرت ام سلمه همیشه در حق ایشان دعای خیر
ند و فرمودند که الهی این سپهر مقتدای خلق گردان پس بچنان بوقع آمد و حضرت حسن بکصدوسی تن را از اوصایا کباب
نوی که بمحمد ایشان هفت تن از اصحابی ربودند و دریافتند در بعضی قله اختلاف دارند فیما بین چو لانا فخر الدین شری و مولانا
نشاء و الی الله فمشهدی درین باب تجریر شده من شاء فلیجر الی تحریر آنها علامه سیوطی در رساله اتحاد المفرقه بوصول اخره ملاقات حسن
و بزرگوار حضرت امیر علیه السلام روایت بدلائل ثابت کرده علامه سلاسله تحریری مایه که جماعتی از حفاظ محدثین جمیع حسن بصری را از
پیرانین علی بن ابراهیم انکار کرده اند و بعضی متاخرین باین سکه ده اند و بطریق بسبب خرقة و تلقین اعتراض کرده و جماعتی آنرا ثابت کرده
اند و بدین است سراج نزد من بوجوده و این آیه صحیح داده اند حافظ ضیاء الدین مقدسی ولادت ایشان سلمه بوده و مدت عمر شریف
ایشان ششاد و نه سال وفات دینچشم خستله و قیام ایشان بعد بصره است ۱۲ حضرت امیر المومنین علی مرتضی ولادت
حضرت ایشان در مکه معظمه بوده است اول یکبار در میان اکیان آورده حضرت ایشان بودند در سال سی و پنجم یا ششم از هجرت بخراسان
شستند مدت خلافت ایشان پنجم سال مسلمه بود وفات حضرت ایشان شنبه شنبه بیست یکم ماه رمضان شمس است قبل ایشان
شعبه است چنانکه مشهور است این کثیر را بدین باب اختلاف است چنانکه در تاریخ الاسلام این کثیر کمال شج درج یافته ۱۲

والیشان از حضرت خاتم الرسالت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وعلی آلہ وصحابہ وازواجہ و ذریۃ
اجمعین الی یوم الدین دارند قولہ رضی اللہ عنہ ارادت من یا اللہ تعالیٰ قبول و ساطعتی
کند چه در جنب و مراد واسطہ نباشد لشنو لشنو کہ مراد از توسط و عدم توسط حیلولت و عدم
حیلولت است نہ تبعیت محکم تبعیت انچه از حضرت غوث الاعظم قدس سرہ در فتوح الغیب
و حضرت معترض در شرح آن و شیخ محی الدین عربی در فتوحات مکیہ و دیگر اکابر انکار توسط مذکور
است مراد از ان همان معنی اول است زیرا کہ هیچ دقیقہ از دقایق این سادہ و هیچ معرفتی
از معارف این در گاہ بے متابعت حضرت خاتم الرسالت علیہ الصلوٰۃ والتحیت نیست ۵

محال است سعدی کہ راہ صفا	توان رفت خبر در پے مصطفیٰ
--------------------------	---------------------------

در ہر چو مقامات از توسط تبعیت مراد گرفتن خطا است پس معنی این است کہ قبول و ساطعت در
طریقہ جذبہ نیست قولہ رضی اللہ عنہ پس من ہم مرید محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
و ہم ہم ترہ پس مراد یعنی ہر گاہ ارادت من بہ محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بوساطت کشیہ
مستحق است چنانکہ مفصل مذکور شد پس من مرید رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم در سلوک و
مقتدی و محب وی و ہم صف لشکر و پس و دے پڑہ بالفتح و تشدید ثانی صف لشکر را کہ بیند
و اصحاب ارادت البتہ تشبیہی بہ صف لشکر دارند و پس و باشت نہ یعنی در طریق جذب و جوش ہر چہ
تعالیٰ طریقہ جذب را بہ طفیل پیغمبران بامتان ایشان کرامت کردہ است بفعیل انبیا و اگر گویند کہ
این بے ادبی است آری اگر قبول ہماریم و لاکن از مجذوبان خود قبول کردہ است بلکہ خوش آمدہ
است مثل قصہ حضرت کلیم اللہ و چوپان و مثل آن مجذوبے کہ در حرم رسول اللہ گفت کہ طعام
مے دہی و یا قندیل ہاے شما بر شکنم

۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰
۱۰۱
۱۰۲
۱۰۳
۱۰۴
۱۰۵
۱۰۶
۱۰۷
۱۰۸
۱۰۹
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰
۲۰۱
۲۰۲
۲۰۳
۲۰۴
۲۰۵
۲۰۶
۲۰۷
۲۰۸
۲۰۹
۲۱۰
۲۱۱
۲۱۲
۲۱۳
۲۱۴
۲۱۵
۲۱۶
۲۱۷
۲۱۸
۲۱۹
۲۲۰
۲۲۱
۲۲۲
۲۲۳
۲۲۴
۲۲۵
۲۲۶
۲۲۷
۲۲۸
۲۲۹
۲۳۰
۲۳۱
۲۳۲
۲۳۳
۲۳۴
۲۳۵
۲۳۶
۲۳۷
۲۳۸
۲۳۹
۲۴۰
۲۴۱
۲۴۲
۲۴۳
۲۴۴
۲۴۵
۲۴۶
۲۴۷
۲۴۸
۲۴۹
۲۵۰
۲۵۱
۲۵۲
۲۵۳
۲۵۴
۲۵۵
۲۵۶
۲۵۷
۲۵۸
۲۵۹
۲۶۰
۲۶۱
۲۶۲
۲۶۳
۲۶۴
۲۶۵
۲۶۶
۲۶۷
۲۶۸
۲۶۹
۲۷۰
۲۷۱
۲۷۲
۲۷۳
۲۷۴
۲۷۵
۲۷۶
۲۷۷
۲۷۸
۲۷۹
۲۸۰
۲۸۱
۲۸۲
۲۸۳
۲۸۴
۲۸۵
۲۸۶
۲۸۷
۲۸۸
۲۸۹
۲۹۰
۲۹۱
۲۹۲
۲۹۳
۲۹۴
۲۹۵
۲۹۶
۲۹۷
۲۹۸
۲۹۹
۳۰۰
۳۰۱
۳۰۲
۳۰۳
۳۰۴
۳۰۵
۳۰۶
۳۰۷
۳۰۸
۳۰۹
۳۱۰
۳۱۱
۳۱۲
۳۱۳
۳۱۴
۳۱۵
۳۱۶
۳۱۷
۳۱۸
۳۱۹
۳۲۰
۳۲۱
۳۲۲
۳۲۳
۳۲۴
۳۲۵
۳۲۶
۳۲۷
۳۲۸
۳۲۹
۳۳۰
۳۳۱
۳۳۲
۳۳۳
۳۳۴
۳۳۵
۳۳۶
۳۳۷
۳۳۸
۳۳۹
۳۴۰
۳۴۱
۳۴۲
۳۴۳
۳۴۴
۳۴۵
۳۴۶
۳۴۷
۳۴۸
۳۴۹
۳۵۰
۳۵۱
۳۵۲
۳۵۳
۳۵۴
۳۵۵
۳۵۶
۳۵۷
۳۵۸
۳۵۹
۳۶۰
۳۶۱
۳۶۲
۳۶۳
۳۶۴
۳۶۵
۳۶۶
۳۶۷
۳۶۸
۳۶۹
۳۷۰
۳۷۱
۳۷۲
۳۷۳
۳۷۴
۳۷۵
۳۷۶
۳۷۷
۳۷۸
۳۷۹
۳۸۰
۳۸۱
۳۸۲
۳۸۳
۳۸۴
۳۸۵
۳۸۶
۳۸۷
۳۸۸
۳۸۹
۳۹۰
۳۹۱
۳۹۲
۳۹۳
۳۹۴
۳۹۵
۳۹۶
۳۹۷
۳۹۸
۳۹۹
۴۰۰
۴۰۱
۴۰۲
۴۰۳
۴۰۴
۴۰۵
۴۰۶
۴۰۷
۴۰۸
۴۰۹
۴۱۰
۴۱۱
۴۱۲
۴۱۳
۴۱۴
۴۱۵
۴۱۶
۴۱۷
۴۱۸
۴۱۹
۴۲۰
۴۲۱
۴۲۲
۴۲۳
۴۲۴
۴۲۵
۴۲۶
۴۲۷
۴۲۸
۴۲۹
۴۳۰
۴۳۱
۴۳۲
۴۳۳
۴۳۴
۴۳۵
۴۳۶
۴۳۷
۴۳۸
۴۳۹
۴۴۰
۴۴۱
۴۴۲
۴۴۳
۴۴۴
۴۴۵
۴۴۶
۴۴۷
۴۴۸
۴۴۹
۴۵۰
۴۵۱
۴۵۲
۴۵۳
۴۵۴
۴۵۵
۴۵۶
۴۵۷
۴۵۸
۴۵۹
۴۶۰
۴۶۱
۴۶۲
۴۶۳
۴۶۴
۴۶۵
۴۶۶
۴۶۷
۴۶۸
۴۶۹
۴۷۰
۴۷۱
۴۷۲
۴۷۳
۴۷۴
۴۷۵
۴۷۶
۴۷۷
۴۷۸
۴۷۹
۴۸۰
۴۸۱
۴۸۲
۴۸۳
۴۸۴
۴۸۵
۴۸۶
۴۸۷
۴۸۸
۴۸۹
۴۹۰
۴۹۱
۴۹۲
۴۹۳
۴۹۴
۴۹۵
۴۹۶
۴۹۷
۴۹۸
۴۹۹
۵۰۰
۵۰۱
۵۰۲
۵۰۳
۵۰۴
۵۰۵
۵۰۶
۵۰۷
۵۰۸
۵۰۹
۵۱۰
۵۱۱
۵۱۲
۵۱۳
۵۱۴
۵۱۵
۵۱۶
۵۱۷
۵۱۸
۵۱۹
۵۲۰
۵۲۱
۵۲۲
۵۲۳
۵۲۴
۵۲۵
۵۲۶
۵۲۷
۵۲۸
۵۲۹
۵۳۰
۵۳۱
۵۳۲
۵۳۳
۵۳۴
۵۳۵
۵۳۶
۵۳۷
۵۳۸
۵۳۹
۵۴۰
۵۴۱
۵۴۲
۵۴۳
۵۴۴
۵۴۵
۵۴۶
۵۴۷
۵۴۸
۵۴۹
۵۵۰
۵۵۱
۵۵۲
۵۵۳
۵۵۴
۵۵۵
۵۵۶
۵۵۷
۵۵۸
۵۵۹
۵۶۰
۵۶۱
۵۶۲
۵۶۳
۵۶۴
۵۶۵
۵۶۶
۵۶۷
۵۶۸
۵۶۹
۵۷۰
۵۷۱
۵۷۲
۵۷۳
۵۷۴
۵۷۵
۵۷۶
۵۷۷
۵۷۸
۵۷۹
۵۸۰
۵۸۱
۵۸۲
۵۸۳
۵۸۴
۵۸۵
۵۸۶
۵۸۷
۵۸۸
۵۸۹
۵۹۰
۵۹۱
۵۹۲
۵۹۳
۵۹۴
۵۹۵
۵۹۶
۵۹۷
۵۹۸
۵۹۹
۶۰۰
۶۰۱
۶۰۲
۶۰۳
۶۰۴
۶۰۵
۶۰۶
۶۰۷
۶۰۸
۶۰۹
۶۱۰
۶۱۱
۶۱۲
۶۱۳
۶۱۴
۶۱۵
۶۱۶
۶۱۷
۶۱۸
۶۱۹
۶۲۰
۶۲۱
۶۲۲
۶۲۳
۶۲۴
۶۲۵
۶۲۶
۶۲۷
۶۲۸
۶۲۹
۶۳۰
۶۳۱
۶۳۲
۶۳۳
۶۳۴
۶۳۵
۶۳۶
۶۳۷
۶۳۸
۶۳۹
۶۴۰
۶۴۱
۶۴۲
۶۴۳
۶۴۴
۶۴۵
۶۴۶
۶۴۷
۶۴۸
۶۴۹
۶۵۰
۶۵۱
۶۵۲
۶۵۳
۶۵۴
۶۵۵
۶۵۶
۶۵۷
۶۵۸
۶۵۹
۶۶۰
۶۶۱
۶۶۲
۶۶۳
۶۶۴
۶۶۵
۶۶۶
۶۶۷
۶۶۸
۶۶۹
۶۷۰
۶۷۱
۶۷۲
۶۷۳
۶۷۴
۶۷۵
۶۷۶
۶۷۷
۶۷۸
۶۷۹
۶۸۰
۶۸۱
۶۸۲
۶۸۳
۶۸۴
۶۸۵
۶۸۶
۶۸۷
۶۸۸
۶۸۹
۶۹۰
۶۹۱
۶۹۲
۶۹۳
۶۹۴
۶۹۵
۶۹۶
۶۹۷
۶۹۸
۶۹۹
۷۰۰
۷۰۱
۷۰۲
۷۰۳
۷۰۴
۷۰۵
۷۰۶
۷۰۷
۷۰۸
۷۰۹
۷۱۰
۷۱۱
۷۱۲
۷۱۳
۷۱۴
۷۱۵
۷۱۶
۷۱۷
۷۱۸
۷۱۹
۷۲۰
۷۲۱
۷۲۲
۷۲۳
۷۲۴
۷۲۵
۷۲۶
۷۲۷
۷۲۸
۷۲۹
۷۳۰
۷۳۱
۷۳۲
۷۳۳
۷۳۴
۷۳۵
۷۳۶
۷۳۷
۷۳۸
۷۳۹
۷۴۰
۷۴۱
۷۴۲
۷۴۳
۷۴۴
۷۴۵
۷۴۶
۷۴۷
۷۴۸
۷۴۹
۷۵۰
۷۵۱
۷۵۲
۷۵۳
۷۵۴
۷۵۵
۷۵۶
۷۵۷
۷۵۸
۷۵۹
۷۶۰
۷۶۱
۷۶۲
۷۶۳
۷۶۴
۷۶۵
۷۶۶
۷۶۷
۷۶۸
۷۶۹
۷۷۰
۷۷۱
۷۷۲
۷۷۳
۷۷۴
۷۷۵
۷۷۶
۷۷۷
۷۷۸
۷۷۹
۷۸۰
۷۸۱
۷۸۲
۷۸۳
۷۸۴
۷۸۵
۷۸۶
۷۸۷
۷۸۸
۷۸۹
۷۹۰
۷۹۱
۷۹۲
۷۹۳
۷۹۴
۷۹۵
۷۹۶
۷۹۷
۷۹۸
۷۹۹
۸۰۰
۸۰۱
۸۰۲
۸۰۳
۸۰۴
۸۰۵
۸۰۶
۸۰۷
۸۰۸
۸۰۹
۸۱۰
۸۱۱
۸۱۲
۸۱۳
۸۱۴
۸۱۵
۸۱۶
۸۱۷
۸۱۸
۸۱۹
۸۲۰
۸۲۱
۸۲۲
۸۲۳
۸۲۴
۸۲۵
۸۲۶
۸۲۷
۸۲۸
۸۲۹
۸۳۰
۸۳۱
۸۳۲
۸۳۳
۸۳۴
۸۳۵
۸۳۶
۸۳۷
۸۳۸
۸۳۹
۸۴۰
۸۴۱
۸۴۲
۸۴۳
۸۴۴
۸۴۵
۸۴۶
۸۴۷
۸۴۸
۸۴۹
۸۵۰
۸۵۱
۸۵۲
۸۵۳
۸۵۴
۸۵۵
۸۵۶
۸۵۷
۸۵۸
۸۵۹
۸۶۰
۸۶۱
۸۶۲
۸۶۳
۸۶۴
۸۶۵
۸۶۶
۸۶۷
۸۶۸
۸۶۹
۸۷۰
۸۷۱
۸۷۲
۸۷۳
۸۷۴
۸۷۵
۸۷۶
۸۷۷
۸۷۸
۸۷۹
۸۸۰
۸۸۱
۸۸۲
۸۸۳
۸۸۴
۸۸۵
۸۸۶
۸۸۷
۸۸۸
۸۸۹
۸۹۰
۸۹۱
۸۹۲
۸۹۳
۸۹۴
۸۹۵
۸۹۶
۸۹۷
۸۹۸
۸۹۹
۹۰۰
۹۰۱
۹۰۲
۹۰۳
۹۰۴
۹۰۵
۹۰۶
۹۰۷
۹۰۸
۹۰۹
۹۱۰
۹۱۱
۹۱۲
۹۱۳
۹۱۴
۹۱۵
۹۱۶
۹۱۷
۹۱۸
۹۱۹
۹۲۰
۹۲۱
۹۲۲
۹۲۳
۹۲۴
۹۲۵
۹۲۶
۹۲۷
۹۲۸
۹۲۹
۹۳۰
۹۳۱
۹۳۲
۹۳۳
۹۳۴
۹۳۵
۹۳۶
۹۳۷
۹۳۸
۹۳۹
۹۴۰
۹۴۱
۹۴۲
۹۴۳
۹۴۴
۹۴۵
۹۴۶
۹۴۷
۹۴۸
۹۴۹
۹۵۰
۹۵۱
۹۵۲
۹۵۳
۹۵۴
۹۵۵
۹۵۶
۹۵۷
۹۵۸
۹۵۹
۹۶۰
۹۶۱
۹۶۲
۹۶۳
۹۶۴
۹۶۵
۹۶۶
۹۶۷
۹۶۸
۹۶۹
۹۷۰
۹۷۱
۹۷۲
۹۷۳
۹۷۴
۹۷۵
۹۷۶
۹۷۷
۹۷۸
۹۷۹
۹۸۰
۹۸۱
۹۸۲
۹۸۳
۹۸۴
۹۸۵
۹۸۶
۹۸۷
۹۸۸
۹۸۹
۹۹۰
۹۹۱
۹۹۲
۹۹۳
۹۹۴
۹۹۵
۹۹۶
۹۹۷
۹۹۸
۹۹۹
۱۰۰۰

و قصه برخ قوله رضی الله عنه برخوان آن دولت هر چند طفیلی ام اما ناخواند نیاید
 ام آن در رساله کشف العظام کور است چه مطلوب است دعوت محبوبست دیگران را بطفیل خوانند
 و به تبعیت او طلبند اما جلیس یک سفره اند و در یک مجلس علی تفاوت درجات است تفاوت و
 تنفحات می فرمایند امتنانند که ذله بردار ایشانند و اولش خوارشان نگردد و راز افراد است
 ایشان که بکرم خداوندی جل شانہ مخصوص بود و جلیس مجلس اکابر گرد این عبارت را غیر محمل فرود
 می آرند و استثناء راجع لطفیل و تبعیت می دارند و خیال می نمایند که درین کلام نفی تبعیت هم نموده
 و این استثناء راجع به ذله بردار و اولش خوار است یعنی این فرد بصدقه متابعت پیغمبر خود صله
 الله علیه و سلم بدین دولت سرفراز است که در رنگ انبیاء دیگر علیهم الصلوٰۃ والسلام هم نشین
 سفره است و از اکثر افراد است بدین تشریف ممتاز - ۵

که اگر درین کارخانه خلعتی راه یابد از آن دولت سراسر محروم مانند و در حق انبیاء علیهم السلام
 این تبعیت مفقود است در رنگ آنست که جهان به خانه کریمی دارد شود منیر بان بواسطه احباء
 و اصدقا و خود را نیز استمد عا نماید و شریک سفره سازد درین صورت این جماعه طفیلی محض اند
 تبعیت و خادمان جهان تابع محض اند که اگر از خدمت او یکسومی بودند ازین مانده بهر ورنی شدند
 و آنکه گفتیم که این استثنائات از معنی تبعیت است باینکه آنست که خود در آن مکتوب بقریح کرده اند
 که اینجا نیز حیولت بنی مفقود است و تبعیت موجود و دیگره شبونکه نهایت ازین کلام آنچه لازم آمد
 آنست که فراموش نیستین حضرت خاتمیت افضل الصلوة و التحیه شده و حال آنکه شیخ شریعتی
 در مناقب شیخ ابراهیم التتونی در لوائح الانوار بلندتر ازین می نویسد قَالَ سَمِعْتُ سَيِّدِي
 عَبْدَ الْقَادِرِ الدَّسْتُوْمِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنَ الْأَوْلِيَاءِ
 لَهُ سَمَاطٌ بِمِثْلِ كُلِّ سَنَةٍ فَوْقَ سَيِّدِ الْأَسْكَندَرِيِّ الْقَرْنِيِّ غَيْرَ سَيِّدِي
 إِبْرَاهِيمَ لَا يَخْلُقُ عَنْهُ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ عَنْ
 حُضْرِهِ فَيَجْلِسُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدْرَ
 السَّمَاطِ وَالْأَنْبِيَاءُ يَمِينًا وَشِمَالًا عَلَى قَدْرِ تَقَادُؤِ دَرَجَاتِهِمْ
 وَكَذَلِكَ الْأَوْلِيَاءُ وَتَقْبَاءُ ذَلِكَ السَّمَاطِ الْمُقَدَّادُ ابْنُ
 اسْوَدَّ أَبُو هُرَيْرَةَ وَجَمَاعَةٌ كَذَلِكَ فِي مَنْبِغِ الْكَمَالِ لَا ت
 لِلْمُرَادِ الشَّرُوفِيِّ اَصْلُ بِنِ اسْتِ كَهْ جَذْبِ الْهَيْ رَأْيَانِ سَيِّدِ عَالَمِمْ بِنَانِ كَهْ

یعنی از عبدالقادر و مطهری شنیده ام که می فرمود که برای کلامی علی دسترخوان نیست که برسد اسکندر زدی القرنین بهر
 سال گسترده و ای ابراهیم که ایشان چنین دسترخوان گسترده می شود هیچ یک از بنی دینی نیست که برین حاضر شود رسول الله صلی
 علیه و سلم صد نشین این دسترخوان می شود دیگر انبیاء و پیغمبرین و سیار آن حضرت می نشینند حسب حیات خود و با همین حال اولیاء است
 که نشین ایشان حسب حیات شان می شود و تقبلاً ازین دسترخوان مقدس اسود و ابوهریره و جماعت بوده اند همچنین
 در معنی الکمالات مراد روستی بوده است

إِنَّكَ لَا تَهْدِي عَنْ أَجْبَتٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَجَعَلْنَا مِنْ
بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سُدًّا وَأَوْخٍ خَلْفَهُمْ سُدًّا أَفَغَشِينَاهُمْ فَمَنْ لَا يَهْدِي اللَّهُ
وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ هـ

طاهر
علی دین
میان دین
ادم را
بازند

اگر خدا کس نباشد زنده خوشنود | شفاعت همه پیغمبران ندارد سود

نه فهمیده اند که در عرف طفیلی که عزت دارد از براس خوشنود ضعیف می خوانند -
 قوله رضی الله عنه هر چند تابعم اما از اصالت بی بهره نیم چرا که ولایت انبیاء اصل است
 و ولایت اولیا اצל او و از کمال تبعیت از اصل بهره مند میشوند بقدر تبعیت در دنیا گفته اند
 بے بهره نیم و نگفته اند کما هو هو قوله رضی الله عنه هر چند ما هم اما شریک دولتیم نه شریک
 که از ان دعوی هم سری خیزد که آن کفر است بلکه شرکت خادم است با مخدوم و این معنی
 بخود منطوق آیات قرآنی و احادیث بنویس است و پروردگار از براس خوشنودی بندگان
 مومن ضعیف خود در حق بندگان خاص خود در دولت ایمان شریک گردانیده -
 گفته است إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ وَبَشِّرْ نَاهُ بِأَسْحَقَ خَبِيرًا مِنَ
 الصَّاحِبِينَ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ
 الْمُسَبِّحِينَ لَكُنْتُمْ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ و بر فضل مخلوقات
 تبرک را مکرده است که گوید وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَبِذَلِكَ
 أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ و کلیم الله گفتند وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ
 و میفرماید وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ
 عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ
 وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا ذَلِكُمْ فَضْلُ اللَّهِ مِنَ اللَّهِ
 قوله رضی الله عنه هر چند او ایسی اما امرتی حاضر و ناظر دارم و هر چند بطریق نقشبندی
 پیغمبر عبد الباقی رضی الله عنه است اما منکفل تربیت من الباقی است جل جلاله عم نواله در عرف او

کسی را میگویند که مری ظاهراً حاضر داشته باشد و حضرت بطافت می گویند که مری و لیلی ام
و مری حاضر و ناظر دارم یعنی اسد و بامر شد طریقت یعنی در مجاز پیر من یعنی مری من عبد الباقی
است اما تکفل تربیت من در حقیقت اسد باقیست همین مناسبت حضرت گفته اند که هم مری
رسول اهدام و هم هم پره او ذکر پیر این طور به ادبی نیست زیرا که بمقابله نام باری تعالی است
چنانکه می گویند اسد و محمد صبی گوید قوله رضی الله عنه من بفضل تربیت یافته ام و
براه اجتناب رفته ام سلسله من رحمانی است که من عبد الرحمن ام چه رب من حجت من مری
من رحم الرحمن و معلوم است که لیلی ام و فضلی و مجتبا بودن را مرجع یکی است یعنی بے
ریاضت این کمالات بر من حاصل است و حکمت بر من که بی ریاضت این کمالات حاصل است
این که مری من اسم حسن است و مقتضای رحم الرحمن چنین است در باب و صد و هفتاد
از فتوحات مکیه مذکور است که اقطاب صاحبین را اگر چه در دنیا اسما می باشند که بدان ندا
گروه می شوند مگر پیش حضرت ربوبیت با اسم عبودیت سبی می باشند حق تعالی جل شانہ فرماید که
قَامَ عَبْدُ اللَّهِ رَاسُ اسْمِ جَامِعٍ اسْتَمْرَاقُطَابِ اَوْ لِحَاقُطَابِ اسْمَا بَاشَدُ كِرَانِ نَدَاكَ
شوند پس نام موسی عبد الشکور است نام عیسی عبد الملک اسم مبارک سرور عالم صلی الله علیه و سلم
عبد الله پس برای هر قطب سوائے نام مشهور دنیا و نام جامع که عبد الله است نامی باشد و نام حضرت
محمد علیه الرحمة عبد الرحمن است مقتضای مقام حضرت محمد در حجه الله همین است قوله صبی
الله عنه طریقه من طریقه سبحانی است انم یعنی منسوب بهات باری تعالی بدون کمال اسمی
وصفتی و این سبحانی را با سبحانی که حضرت باثیر فرموده مساس نیست آن از سر برآوده و این از
صحو است بدون مزج سکر و معیش صحیح است و ظاهر باری سبحانی یا می نسبت است نه با تسکیم چرا
که لفظ طریقه و بعد از راه تنزیه رفته ام نمی گذارد که یا می تسکیم باشد معلوم است که مرشدان
طریقت لطالبان خود تلقین اسمی کرده بذات بخت متوجه میگرددانند و میگویند بخلط بیج صفته
ترسد که تا ثلث صفات در مانده از مقصود اصلی باز مانده و همین معنی اشارات کرده گفته اند

از اسم و صفت جز ذات اقدس نخواسته ام و در اینجا تصریح کرده میگویند که سبحانی من سبحانی -
 لبطامی است سبحانی من از سبحانی او و مساسی نیست چرا که سبحانی لبطامی از دایره النفس برآمده
 است و سبحانی من از و رای آفاق و النفس است و یای او یای تکلم است و در سبحانی من یک
 نسبت است باید دانست که در ملاح این طائفه علیه سیر آفاق و النفس است که درین ایام کرمیه اختار
 است سِرُّهُمْ أَيْ تَنَافٍ الْأَقَاتِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ اللَّهَ الْحَقُّ
 و بعضی نهایت سیر النفس میگویند و سیر آفاقی را سیر تطیل میگویند یعنی بعید که مقصود را از
 و رای خود جستن است و سیر النفس را سیر تنزیر میگویند که معنی اقرب است یعنی مقصود را در
 اطراف قلب خود جستن است و جمعی مقصود را و رای آفاق و النفس می دانند و دلیل طائفه
 اول که الا انه بكل شیء محیط با حاطه ذاتی سیفی قائلند و صفات را زائد بر ذات نمیگویند دلاهور و لا
 غیره میداند و طائفه که سبحانی گفته هر چند تنزیه اراده نمایند البته شائبه از تشبیه است
 و طائفه ثانی میگویند که از لبس که ذات او اعلی و اجل است بکنان ممکن نیست که کسب فیوض بواسطه
 نماید و حق سبحانه در خارج ذات خود صفات ایجاد نمود که قدیم اند تا کسب فیوض از شیون کرده
 بکنان رسانند و الا بشیونات ذاتی خود مستغنی از صفات است و این جهت سبحانی این طائفه
 از و رای النفس و آفاق است و منزه از تشبیه بلا اشتباه است و از عین صجور برآمده است و
 سبحانی طائفه اول از سر چشمه سکر جوش زده قوله رضی الله عنه ارحم الراحمین
 در حق بنده اسباب تربیت را غیر از معذات نداشته است از اول این بکتوب تا آخر صریحا و
 ضمنا همین مفهوم شد که من مجذوب و اولیسی ام در اصل و وصول که در ظاهر مرا بغیر احتیاج
 نشد بفضل و کرم خود اجتناب کرد و این همه از مقتضیات اسم حسن ارحم الراحمین است که شرف
 العطاء اند که راست مراد دانست که به پیغام احتیاج نمانده است بزرگان فرموده اند که پیغمبر له
 دایه است و بچه پنجم فطام که تمامی مدت رضاعت باشد حاجت بکم صغره ندارد و کذلک سالکین
 بهت استعداده و در شرف بقا فی الله و بقا با الله میسر شود بمقام شیخ خود رسید بجاست فطام میسر که احتیاج او از پیغمبر

میشود و بعد از آن آنچه در کتب استعداد و و بعثت آمده اند نظم و ترتیب پیدا میدے پی پی خود گفته است اگر در وقت خلایق من که با حق سبحانه باشد تو در میان و آبی سرت از تن جدا کنم پیر از وے این سخن پسندید و در کنار گرفت منقول است که حضرت خواجہ بزرگ در خدمت پیر خود امیر کمال چون سلوک تمام کردند حضرت امیر فرمود کہ آنچه درین راه حاصل کرده بودم بنما که مردم اما استعداد و شایستگی بلند افتاده از ہر کجا بوسے مطلب بمشام شمار رسد از ترک و تاجیک طلب نمایند حضرت غوث الثقلین در فتوح الغیب باین معنی اشارت می نماید آنجا کہ می فرماید فَأَذْأَبَا لِمَرْيَدٍ حَالَةً شَيْخِهِ أَفْوَءًا عَنِ الشَّيْخِ وَقَطَعَ عَنْهُ فَتَوَلَّاهُ الْحَقُّ فَيَقْطَعُهُ عَنِ الْخَلْقِ جُمْلَةً فَيَكُونُ الشَّيْخُ كَالظُّمْرِ وَالْآيَةُ لَا رَحْمَاءَ بَعْدَ الْخَوَلَيْنِ بِشَرْحِ مَكْتُوبِ کہ بفضلِ اللہ تعالیٰ موفق شدم اگر در آن ادنی تا مل بکار رود و واضح میتوان شد کہ اساس تمامی اعتراضات کہ وارد کرده میشود منہدم شدہ بجا کہ اہمیت اکنون ضرورت آن نبود کہ برہر قول النقل نموده بجوابش پرداختہ شود مگر احتیاطاً بان متوجہ میگردد البتہ حاجی شیخ رحمۃ اللہ علیہ اعتراض بر رفع توسط نموده و این از اعظم اعتراض شمرده چون شیخ خود در تعلیم مجذوب سالک برفع توسط قایل است چنانکہ مذکور شد پس ہر اعتراض وے بر معترض عاید میگردد فہو جوابیہ فہو جوابنا آہذا در بعض مقام از جوابا طبعی کشش نموده شد اگر حضرت معترض کلام خود را بغور ملاحظہ میفرمود لب اعتراض ہر حضرت محمد رحمۃ اللہ علیہ نمی کشود قال سبحان اللہ ولہ الغلظۃ والکبریا این چہ سخنان و این چہ کلمات است و این چہ سلطنت مسطوت است این چہ خطبہ خوانی و ثنا گستری نفس است اقول اظہار لغار ربانی را بر خطبہ خوانی و ثنا گستری نفس محمول نہ باید فرمود والا از بسے بزرگان دین مورث بسو ظن خواہد بود و حاشا کہ ازین سخنان جز شمدیث بنہتہ اللہ ترفع و افتخار بر انباء روزگار مطرح نظر بوردہ باشد و در کلام حضرت محمد رحمۃ اللہ علیہ کلمات نکسار کہ مذکورند زاید بر آن چہ توان بود در مکتوب بیازد ہم از جلد اول سفیر باید و ہر کہ در عالم است حتی کہ کافر فرنگ و ملحد زندیق از خود بوجود بہتری دارند و بدترین ہمہ این با خود را انگار و انتہی تکلیف از اکابر دین

باوصف چنین تصریح انستسا بلین اقوال بخطبہ خوانی و ثنا خوانی و ثنا گسری زید حضرت
شیخ در رسالہ ایراد عبارت الفصیحۃ فی قولہ الدین النصیحۃ میفرماید ہرچہ در ان مشبہ بود توقف
در ان لازم اگر قائل و فاعل آن مروی است کہ امام است و علم و عمل مستقیم است در تقوی و
در ع تاویل و توجیہ قول و فعل و سہ باید نمود انتہی پس ہر گاہ در کلام بیچ محل شبہ بنود خواہ نمود
بر ان ایراد پیش کردن کے جائز خواہد بود و ہمین است مسلک ابن حجر و دیگر اکابر کہ حسب قضا
بتاویل توجیہ مقولہ بزرگان پرداختہ اند بلکہ در بعض مواضع تفسیر شطیحات ہم نمودہ اند قال
امد اکبر در روشنی شکستگی و خاکساری و ادب تواضع و کم و زنی نفس است حضرت خواجہ محمد
پار سارحۃ امد علیہ رحمۃ واسعۃ در اخر رسالہ قدسیہ باین رباعی وصیت کردہ اند رباعی

اندرہ حق حمد ادب باید بود	تا جان باقی است در طلب باید بود
در ہر دم اگر ہزار دریا بہ کشی	کم باید کرد و خشک لب باید بود

اقول الحق در روشنی شکستگی و خاکساری است ۵

چند پر سی کہ بندگی چہ بود	بندگی جز فگتگی چہ بود
---------------------------	-----------------------

مذکر خاکساری

کیست کہ مثل حضرت مجدد رحمۃ امد علیہ تواضع نمودہ باشد کیست کہ مثل حضرت
ایشان راہ انکساری و شکستگی طے نمودہ باشد در مکتوب دو صد و بست و دوم از جلد
اول فرماید بزرگے فرمودہ کہ مرید صادق آنست کہ مدت بست سال کاتب شمال او چیز نیاید
کہ بروی نوید و این فقیر پر تقصیر بذوق و وجدان در حق خود می یابد کہ کاتب یمن جلوم
نیست کہ در مدت بست سال حسنہ بیابد کہ در صحیفہ اعمال او درج نماید خدا دانا است جل شانہ
کہ این سخن را تبصیح و تکلف نمی گوید و ایضا بذوق می یابد کہ کافر فرنگ از وی بھراتب بہتر

۵ مگر تھذیب بہ لغتہ امد متانی شکستگی و خاکساری نیست حضرت غوث انام رضی امد عنہ فرماید ۵

انا کنت قبل قطبہ مجلدا ۵ تطوفت بی الاکوان ۵ الرب اعانی ۵ در نصیحدہ می فرماید ۵ وفت علی الماخیل جہا شخہ

اندر رفیق کان موسی بن عمران ۵ و طلیت رمز اکان عیسی سیدہ ۵ بہ کان بھی الموقی و الرمز سر یانی ۵

است و اگر مآثر از پارسند از جواب عاجز آید و ایضا بطریق ذوق خود را محاط خطیات
 مسید اند و مشمول سیات می نگارد و حسنه می که بوجود می آید کاتب شمال خود را
 بکتابت آن حق می بیند و می یابد که کاتب شمال و می همیشه در کار است و
 کاتب یمن او معطل و بی کار و صحف یمن را خالی و سفید می داند و صحف شمال را مملو و
 سیاه امید می بخیزد و دست او نریزید و مغفرت نه الله لهم مغفرتك اَوْ سَعِ مِنْ
 ذُنُوبِي وَ رَحْمَتِكَ اَرْجُو عِنْدِي مِنْ عَمَلِي که موافق حال و دست عجا
 کار و بار است فیوض و ارادت الهی جل سلطان که علی الدوام در مدارج کمال تکمیل فایض
 و وارفات تا تکمیل این دید و تصور می نماید و تقویت این عیب بینی میفرماید بجای عجب نقص
 می افزاید و در محل ترفع راه تواضع و فروتنی می کشاید و در آن واحد هم بکمالات و ولایت میسر
 است و هم بدید تصور متصف بهر چند بالا تریه و دپایان تر خود را می بیند بلکه همان بالاتر
 رفتن سبب پایان تر دیده شده است نظر فائز را و در داند یانه و اگر سر آرزو معلوم کنند
 باور دارند است

باور دارند است

ره این است معنی که مروان راه به عنایت نه کردند در خود نگاه به
 مگر شکستگی و تواضع منافی تحدیث بنعمه امنست حاشا و کلاً و العجب کل العجب که
 برین انگسار هم مدعی التفات نه نماید و زبان لغت کشوده گوید که خود را از کافر بدتر دانسته
 سبحان الله و بجمده در بحر المعانی مذکور است چون عاشق را وصال نرساید بهر لقمه نام زبان
 حضرت آید یعنی معشوق حقیقی اسمهای آن محبوب را مختلف گرداند تا آنکه کافر گویند چون
 آنرا بدین نامها و لقبها خوانند در خاطر عاقل فتور و نفور و نیاری بلکه به عیش اید در

خداوند است و تو وسیع تر است از گناهای من و رحمت تو بسیار است و در نزد ما از عمل من تصدیه حضرت
 غوث محمدانی رحمة الله علیه از تحدیث بنعمه الله مالا مال است چند شعر درین مقام مذکور میشود
 انا الواصف الموصوف علم الطريقة بکلمت بلا و احد شرنا و مغر بکرمه و ان شئت انینت الانا نام خطی ۱۳

کتاب

رقص و راس و ذوق گیری که لیکس صادقی فی حبه من کم یتلک ذک علی ضربیه
یعنی نیست در حب او کسی صادق که در زخم های اولدت نه گیر دانه نقل است
که مریدی از مریدان شقیق بلخی قدس آمد و روحه اتفاق سفر حج افتاد و از شقیق رخصت
طلبید شقیق گفت برو خدا سپردم اما چون در بسطام رسید باید که بیای بوس سلطان العارفین بایزید
مشرف گردی از من او را دعا برسانی چون مرید به بسطام رسید بیای بوس ابوزید مشرف
شد پرسید تو کیستی و از کجا آمدی او گفت من مریدی ام از مریدان شقیق بلخی به نیت حج میوم
پرسید که پیرو چه کار می کنی او گفت پیرو من مقام توکل درست می کند و پای توکل بجای
رسانیده است که می گوید که اگر آسمان همه بنین گردد و روی زمین همه سنگستان شود
نه از آسمان چیزی بار دونه از زمین چیزی روید و جمله خلایق عیال و اطفال من باشند
من از توکل خود نگر دم سلطان العارفین گفت انیست صعب کافر می و این ست مشرکی
اگر ابوزید کلاغی باشد در مقام آن مشرک پدر او را از من بگویی که از بهر دو نان خداوند تعالی
را بچرامی آنرا می اگر نرسانه حاجت افتد از بجنس خود بخواه و بخورتا از شومی توان شهر
و آن ولایت خراب نه گردد اینجا صاحب بیع سنابل گوید پایه توکل شقیق قدس سره که در دهم
و فهم خلایق نمی گنجد عارفی همچو ابوزید باید که بران توکل حرج کند و گرنه کراسد و کرا انجال

۱۱ نیست صادق در محبت دے هر که لذت نگرفت بر ضرب دے ۱۲ فلان باب طریق ابوعلی شقیق یگانہ وقت بود
و شیخ زمان و در زهد و عبادت قدمی راسخ داشت و همه عمر در توکل رفت و انواع علوم کامل بود و تصانیف بسیار داشت
استاد حاتم اصم بود و طریقت از ابراہیم گرفت و بسیار شاخ صحبت داشت و یکپنار و سهفت صد استاد را شاگردی کرد
شہادت الیشان در سنہ ہجری ۵۱۲ بود و قبایلشان در ختلان بوده است ۱۲ از تصانیف مشہورہ میر عبدالواحد بلکلی
است مثنوی حکایات و مسائل بقوت میر عبدالواحد مرید شاہ صفی الدین بود و نحوست شیخ حسین سکندرہ تعلیم یافت
اکبر بادشاہ دیر بسیار احترام کے کرد و شرح تریہ الارواح حقایق ہندی شرح قصہ چار بر و جل شہادت شرح مصطلحات دیوان
حافظ و رسائل مرقص و مرزا نواز و تصانیف دی شرح کافیہ است کہ بطور حقایق تا بحث غیر منصف نگاشتنہ درین مقام

که درین چنین توکل سخن گوید ۵

منزل عشقت مکانی دیگر است	مرد این ره را نشان دیگری است
عقل که داند که این رمز از کجا است	این حکایت را بیانی دیگر است
بر سر بازار صرافان عشق	زیر هر دره دکانی دیگر است
معرفت درجه و دستا نیست	و آن عزیزان را نشانی دیگر است

قال وقال بعضُ الصَّوْفَاءِ حَقِيقَةُ الطَّرِيقِ أَنْ تَكُونَ مُفْلِسًا أَبَدًا
وَأَنْ تَكُونَ طَائِبًا لِلَّهِ عَلَى وَفَاءٍ طَمَنَّتْ أَنْتَ وَصَلَتْ مَا وَصَلَتْ وَمَتَى طَمَنَّتْ
أَنْتَ طَفَرَتْ مَا طَفَرَتْ وَمَتَى طَمَنَّتْ أَنْتَ حَصَلَ لَكَ حَالُ
الْحَالِ لَكَ حَالُ سَالِكِ الْبُحْبُوحِ وَحُجُوبِ الْوَلَانِ وَرُكَاةِ هَمِّ نَاطِرِ دَرِينِ اسْت

نمبسی از او اهل آن طریق اختصار ایرادی رود و کلمه نقطه ای کلمه التوحید مفعول علی التنا و ملحوظ بقولنا و محفوظ بقولنا
یعنی کلمه توحید در مرتبه اقرار بر زبان مای مملو است و در مرتبه تصدیق در دلها مای ملحوظ است و در مرتبه اعمال و احوال
بباطن با چنان محفوظ است هر چه می شود فووق شوق با ابران ملحوظ است مصنف رحم الکتابه که مرتبه اقرار کرد و دو معطوف متحد
فرموده است بحکم حکم کردن بر اسلام و سبجیان تکالیف شرعی موقوف بر بوط بمرتبه اقرار است و قرینه حدیث فیهوم از عبارت
مصنف است که می گوید وضع لغتی مفروض نهاده شده است یعنی لازم گردانیده شده قبول کلمه توحید بر زبان و رویی که بیست یعنی که فرد موجود است از
کفر و فحاشی و افراد از معاشی فلا فرد من الکفر مرتبه الاقرار و من النفاق فی مرتبه التصدیق و الاقرار من المعاشی فی مرتبه الاحوال این
تقریبی تعالی و جدا بیدار است حسنات و سیئات و آن کلمه توحید پنج است که چه اقرار و تصدیق نقطه هم توحید صورت است و فعل و فعل
و عمل او و آن در احوال است صورت و سوختن و این تعظیمی است که اناستند و انسانی بر وقت و از علامات این هر دو توحید که بیست
به کیفیت آنکه علامته معروف و مشهور من علامات اسم الفاعل که امری از مشکل تجاوز بود و وفات شانی ششجه سیوم ماه رمضان شانه اتفاق افتاد
مزارش و دیگران در مرتبه است میر علی گلای از او و او در ۵۰ سالگی شقیحی علمی از مریدان سلطان احمدین بود و این معنی را بیان گاهی که بیشتر
می کنند که هر شب با ۱۲۰۰۰۰ بعضی فاکونیک که حقیقت طریق است که تو را مفسر باشی و کلام مقام علی هرگاه گمان بود که بدی نیست و سیم هرگاه
خیال فرود زندی در دماغ تو منتقش گشت فیر زنده نگویی و هرگاه تصور نموی که ترا حاصل شد ترا حالی نیست ۱۲

اقول این کلام فی حدیث صحیح است مگر از ان الزامی نمی شود فلما یصح التقرب زیر که
محصل امر همین است که طالب را لازم است که مدام در عجز وافتقار و انکسار بوده باشد
و همیشه استعدا در رتبه اعلی و درجه ارفع نموده باشد و خود را واصل نه پندارد و ظاهر است که
این معنی منافی تحدیث نعمت نیست که او واجب است **قال** نعم از بعضی اقطاب فخر و مبارک
بر اهل زمان خود بوقوع آمده است و از مقام و از مرتبه خود خبر داده اند گویند که آن بام پروردگار
است نه بطریق تکبر و نفسانیت شاید که در اینجا نیز ازین قبیل خواهد بود و اما علم اقول
فی الواقع همچو بعضی اقطاب حضرت مجید در حجت امد علییه نی فخر و مبارکات نموده از مقام خود خبر داده
اند نه بطریق کبر و نفسانیت چنانچه جایجا در مکاتیب بشریت فرموده اند که با فشا و این ملهم امر
کردند و نیز فرموده اند **هـ**

فخر و مبارکات از زبان
بزرگان

در پس آئینه طوطی هفتم داشته اند	هر چه استادانزل گفت همان می گویم
---------------------------------	----------------------------------

و نیز گفته مقصود ازین گفتگو اظهار نعمت حق است سبحانه و ترغیب طالبان این طریقت نه
تفضیل خود بر دیگران **انح قال** اما ان نسبت باقران و شرکا گفته اند نه نسبت بجهنم
سید کائنات علیه افضل الصلوٰت و اکمل التحیات **اقول** این کلام از پایه اعتبار ساقط است
اما اولاً پس نقض تفضیلی آن است که من این را تسلیم نمی کنم چنانچه حضرت رضی الله عنهم
چنانکه نسبت باقران و انخوان خود گفته اند همچنان نسبت بانبیاء و عموما و نسبت بسید انبیاء
خصوصاً علی اجمعین افضل الصلوٰت و اکمل التحیات شیخ محی الدین بن عربی جز ثانی از فتوحات
مکیه ناقل است **لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبُو لَيْدَةَ التَّمَشُكِيُّ الْبُخْدَادِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ عَنْ**
الْشَّيْخِ مَشْيُورٍ مِنْ سَادَةِ تَنَابُيَاتِ الْأَرَبِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْعَصَمِيِّ عَبْدِ الْقَادِرِ
أَنَّهُ قَالَ مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أَوْ تَتِمُّمُ الْقَبِّ وَأَوْ تَتِمُّنَا مَا لَمْ تَوْتَوْا فَاهَا
هـ حضرت غوث الانام فرماید به شریک بکاسات العزم مسلمانان بهما تعشت روحی جسمی بوجهی ومرت انا الساقی لمن کان حاضراً
در عینهم کره بعد کره ۱۲ **هـ** حضرت غوث الانام فرماید علی الدرة البیضاء کان اجتماعاً و فی قلوب قوسین اجتماع الاحیاء ۱۲

در حدیث
جلالی
امد فرماید
سید است
انبیاء
راغبی
غایت
شده
در حدیث
سید
نست

قوله أَوْتَيْتُمُ الْقَبَّ أَي حَجَر عَلَيْنَا إِطْلَاقَ لَقَبِ النَّبِيِّ وَإِنْ
كَانَتْ الشُّبُوهُ الْعَامَّةُ سَائِرِيَّةً فِي أَكْبَارِ الرِّجَالِ وَأَمَّا قَوْلُهُ
وَأَوْتَيْنَا مَا لَمْ تَنْتَوُوا هُوَ مَعْنَى قَوْلِ الْخَضِرِ الَّذِي شَهِدَ اللَّهُ لَهُ
بَعْدَ آيَتِهِ وَتَقَدَّمَ فِي الْعِلْمِ وَاتَّعَبَ الْكَلِمَ الْمُصْطَفَى الْمُقَرَّبَ مُوسَى
عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي طَلَبِهِ مَعَ الْعِلْمِ بِنِ الْإِلْمَاءِ يَرَوْنَ أَنَّ مُوسَى
أَفْضَلَ مِنَ الْخَضِرِ فَقَالَ لَهُ يَا مُوسَى أَنَا عَلَى عِلْمٍ عَلَيْهِ اللَّهُ
لَا تَعْلَمُهُ أَنْتَ فَهَذَا عَيْنُ مَعْنَى قَوْلِهِ أَوْتَيْنَا مَا لَمْ
تَنْتَوُوا فِي حَالِهِ وَنِزْدِ رَفُوحَاتِ مِ طَرِزِ وَكَانَ عَبْدُ الْقَادِرِ الْجَلِيلُ مِنْ شُطْحِ
عَلَى الْإِنْبِيَاءِ وَالْأَوَّلِيَاءِ بِصُورَةٍ حَقِّ دَرِينِ عِبَارَتِ لَفْظِ أَنْبِيَاءِ كَمَا شَالِ
أَسْتِ مَرْبِ وَرَسُولِ رَا مِلَا خَطِ مَخُودِنِ أَسْتِ وَنِزْدِ رَفُوحَاتِ مَذْكَورِ أَسْتِ وَمِنْهُمْ
مَنْ يَغْلِبُ عَلَيْهِ الشُّطْحَاتُ يَا لِحَقِّ كَعَبْدِ الْقَادِرِ فَيُظْهِرُ
الْعُلُوَّ عَلَى أَمْثَالِهِ وَأَشْكَالِهِ وَعَلَى مَنْ هُوَ أَعْلَى مِنْهُ فِي مَقَامِهِ صَحَابِهِ وَأَنْبِيَاءِ
أَسْتِ عَمُومًا فَانْتَرِ مَقَامِ عَلَى بُوْدِهِ أَسْتِ حَضَرَتْ غَوْثِ أَنَا مِ نَجْمِ بِرِ نَسَبِ حَضَرَتْ سِيدِ كَانَتْ فِي مَوْجِ
أَسْتِ مُتَقَصِّرِ أَرْنَ شَوَارِ أَسْتِ دَرِينِ مَقَامِ بِنْدِ شَعَارِ قَصِيدِهِ التَّقَامِ بِرِ وَدِ بَعْضِ دَعْوَى كَرْدِهِ أَسْتِ كَرْدِهِ

بقایا صفحه ۱۸۰ یعنی بالا لقب نبی عطا نشده اگر چه نبوت عامه در اکابر اولیا و اعد ساری است فاما
عبارات و تقدم علی خضر علیه السلام از شهادت عالم شهادت پیدا است موسی علیه السلام را حکم شد تا ملاقات
حضرت خضر علیه السلام کنند با آنکه نزد علمای حضرت موسی علیه السلام افضل بود از حضرت خضر علیه السلام
با حضرت موسی علیه السلام خطاب کرده گفت که مرا علمه است که اگر آید تعلی بمن تعلیم فرموده و این علم شمارا
حاصل نیست **له** شیخ عبدالقادر جیلانی رضی الله عنه بر انبیا و اولیا و شطح می کرد بصورت حق ۱۲ **۵۴**
بر بعضی ارباب ولایت شطح غالب آید چنانکه عبدالقادر رضی الله عنه که علوی فرمود بر امثال خود و کسانی که در
درجه و مقام از بالا تر بوده اند ۱۲ —

که آن روایات متواتره صحیحه ثابت شده است ۵

انا اول المكنون في علم خالقي انا كنت في العلياء ونور محمدی نعم نشأني في احب من قبل آدم وما قلت هذا القول فخر ادا غا	انا آخر المبعوث في سرديته ۴ يكنون سراد قبل النبوة ۴ وسري في الاكوان من قبل نشأني اني الاذن حتى تعرفون حقيقته
--	---

ازین ظاهر است که حضرت غوث انام باذن باری تعالی افشار این سری فرمایند که حضرت
ایشان در علم خالق اول مکنون بودند و آخر مبعوث و هنوز نور محمدی در سر بود که حضرت
ایشان در علیا بودند و در حب نشاء حضرت ایشان قبل آدم بود و قبل نشاء و کسری و کون
بود پس ای برادر این را چشم الضاف بنگر که از کجابه کجای می رسد و با وصف این قسم اول
انکار چگونه روا بود و که همچنین تبری لایق تصدیق باشد ۵

چند پر بین کنی ابرو ستم اغا کنی	خنده زن که گره از دل مایا کنی
---------------------------------	-------------------------------

امام شعرانی در لواقح الانوار فی طبقات الاخیار از حضرت بایزید بسطامی علیه الرحمة نقل
می کند اَنَّهُ قَالَ خَضَنْتُ بَحْرًا وَقَفْتُ الْاُكْبَنِيَاءُ سَيْاحِلِهِ دَرِين عِبَارَت
نیز لفظ انبیاء مذکور است که جمیع بنی است و از حضرت بایزید بسطامی لَوَائِي اَمْرَقَمُ مِنْ
لَوَائِي فَحَمْدِي اشتها تمام دارد و این ترفع خاص نسبت بحضرت رسالت پناهی است صلوة
امد علیه باعلان اسم مبارکش صلے امد علیه وسلم و کلمات حضرت غوث انام رحمة امد علیه
به انبیاء و اهل العزم و غیر اهل العزم مشهورند و بعضی فضلا آنرا موی بروایات متواتره صحیحه
مدعی بوده اند چند اشعار به طور انوفی تحریر می شود تا بر همین قیاس فرمایند ۵

انا كنت مع يعقوب في خزن يوسف انا كنت مع نوح بما شهد الوري انا كنت مع اديس لما ارتقى العسل	و ما اجتمع الاثنان للاسب كتي بجرا و طوفانا على كنه قدرتي واسكنه الفردوس حسن بقعة
---	--

انا كنت في زمر النجس فداؤهُ	وما انزل الكيش الا بفتوئتي
انا كنت مع ايوب في زمن البلاء	وما شفيت بلواه الا بدعوتي
انا كنت مع عيسى في المهدي ناطقاً	واعطى داود حلاوة نعمتي

ازین کلام حضرت غوث انام رضی الله عنه ترجیح و تفضیل می بر حضرت یعقوب و یوسف علیا و نوح و ادریس و ابراهیم و ایوب و عیسی و داود علی نبیا و علیهم الصلوٰۃ و السلام لازم می آید پس آنچه معترض انکار تام فرموده بنی است بر عدم نتیج کلام حضرات صوفیه اما ثانیاً پس بر تقدیر تسلیم می گویم که حضرت مجدد رحمت الله علیه سبزه اظهار تواضع و تحریث بنعمت الله جایی به نسبت امثال اقران خود ترفع نه نموده با کابر انبیاء الله صلوات علیهم و اولیاء الله رضی الله عنهم چه رسد بلکه هرگاه حضرت مجدد رحمت الله علیه مدارج علیا و مناد مراتب کبری را بر متابعت حضرت خیر الوارث علی صلوٰۃ الملک العلی جابجا ظاهر فرموده تا آنکه اگر نیک نگریته شود در مکتوب شریف تألیدی که در حکم متابعت مذکور است هم پائی آن نگری و دیگر نیست پس انتساب ترفع خانه انصاف است و خلق است اگر این بحث را که بعبارت مختلفه در مقامات عدیده اندراج یافته بطور استقصا انتخاب نموده درین مقام بنگارم موجب لطناً خواهد بود مع هذا چند مقام را نشان میدهم در مکتوب چهل و چهارم از جلد اول می فرماید چون ان سرور محبوب بالعالمین است متابعان او بواسطه متابعت بمرتبه محبوبیت می رسند چه محبت هر که از شمائل اخلاق محبوب خود می بیند آنکس را محبوب خود میدارد و مخالفان را ازین قیاس باید کرد

محمد عربی کابروی هر دو سر است	اسیکه خاک درش نیست خاک سر او
-------------------------------	------------------------------

در مکتوب صد و دوازدهم از جلد اول می فرماید احوال و مواجیب که فی تحقیق بحقیقت معتقدان این فرقه ناجیه میسر شود خبر استدلج هیچ نمیدانیم و خبر خرابی هیچ نمی انگاریم باین دولت اتباع فرقه ناجیه هر چه بدبند منت می داریم و شکر بجا می آریم و اگر همین را بدهند و هیچ از

این نوشته است
بابت
سوال
صلوات
بر پیغمبر
۱۲

احوال و مواجیب دهند بآن اریم و راضی ایم انتهى در مکتوب صد و چهاردهم از جلد اول
میفرماید ذره این متابعت مرضیه از جمیع تلذذات دنیاوی و نعمات اخروی بجز این بهتر
است این در مکتوب صد و پانزدهم از جلد اول که بملا عبدالحق دهلوی صد و ریافته در باب قطع
هفت گام می فرماید کُلِّ ذَلِكْ مَنْوُوطٌ بِمُتَابِعَةِ سَيِّدِ الْاَوَّلَيْنِ وَالْاٰخِرَيْنِ عَلَيْهِ
مِنَ الصَّلٰوةِ اَكْمَلُهَا وَمِنْ التَّحِيَّاتِ اَفْضَلُهَا و در مکتوب
شصت و پنجم از جلد اول درین باب بسطی فرموده همچنان در مکتوب صد و شصت و هشتم و مکتوب
صد و نود و یکم و صد و نود و دوم و غیره از جلد اول دیگر جلدی از حکم متابعت آلا ما است
در مکتوب هفتاد و هشتم از جلد اول میفرماید که وصول باین نعمت عظمی وابسته باتباع سید
اولین و آخرین است علیه و علی آلہ من الصلوٰۃ افضلها و من التسلیمات اکملها تا تمام خود را در
شرعیت گم نه سازد و به مثال او امر و استقامت از فواید تجلی نه گردد بویکی ازین دولت بمشایمان
او نرسد با وجود مخالفت شرعیت اگر چه برابر بر سر وی باشد اگر بالفرض احوال و مواجیب دست
دید داخل ستر راج است اخرا و برار سوا خواهند ساخت خلاصی بے اتباع محبوب البتین
علیه و علی آلہ من الصلوٰۃ افضلها و من التسلیمات اکملها ممکن نیست و رویشانی که قدم راج
در شرعیت دارند و از عالم حقیقت یک شناسا انداز ایشان همه باید طلب نمود و مددی
باید جست تا عنایت حق سبحانه اندر پیچہ ایشان ظاهر شده تمام بجانب قدس خود و تعالی
جذب نماید و مخالفت را در روی گنجایش نماند تا سر موک راه مخالفت شرعیت کشاده است
محل خطر است تمام سبیل مخالفت را باید مسدود ساخت

محال است سعی که راه صفا	توان رفت جز در پی مصطفیٰ
-------------------------	--------------------------

صلوة آمد و سلامه علیه و علی آلہ انتهى مختصرا و در کتاب مبدء و معاد بدین الفاظ نگاشته
اند ولی هر کمال نمی یابد و بهر درجه که میرسد بطیف متابعت بنی خود است علیه الصلوٰۃ و السلام
حصول آن کمال بواسطه متابعت آن بنی است نتیجه ایست از تنایج اتباع سنت او

انہیں دیندرہمان کتاب فرمودہ اند حظ و افراز طریق صوفیہ بلکہ ازملت
اسلام کسے راست کہ فطرت تقلید و جبلت متابعت و روئے بیشتر است مدار
کار ایجاب بر تقلید است و مناظر امر درین موطن بر متابعت تقلید انبیا
علیہم الصلوٰۃ والسلام بدرجات علیا میرساند و متابعت اصفیاء بمعارج غلطی ہے برو
ایخ و در رسالہ معارف لدنیہ بدین مختار اشارہ فرمودہ و عجب است از بعضی درویشان
خام نام تمام کہ کشف خیال خود را اعتبار نموده بانکار و مخالفت این شریعت باہرہ اقدام می
نمایند ایخ پس باوصف چنین تحریرات و تصریحات چگونه از حضرت الیثان فخر و سبابت
خصوص نسبت بحضرت سید کائنات علیہ الصلوٰۃ والتسلیمات باور پذیر استہ شود قال
و بعضی از کبرائے مشائخ گفتہ اند اَنَا مَارَبَّكَ اِنِّی الْاَمَرُ سَمِعُوْا لَہُ اللّٰہِ
و حضرت غوث الثقلین رضی اللہ عنہ فرمودہ اند لَکِنَّ عَلٰی مِثْلَہُ اِلَّا اللّٰہَ وَلَیْسَ لَہُ
این درست است اقول حسب مذاق حضرت معترض رحمۃ اللہ علیہ چگونه درست باشد انکار
نعت پیران طریقت وائمہ و صحابہ کرام رضوان اللہ علیہم اجمعین لازم تبیین این کلام است و حکما
در مکاتیب و رسائل حضرت مجدد رضی اللہ عنہ انکار نعت آن حضرات اندماج نیافتہ فشتان
بینہما حضرت مجدد رضی اللہ عنہ در رسالہ مبذوٰ معاد می فرماید مرید ہر کسے را کسی یا باز
تقلید پیروی خود می یابد خطا و پیہتر از صواب مرید است اہتبی و نیز در ہمان کتاب مذکور است کہ
اعتقاد مرید با فضیلت پیرو کلیت او از ثمرات محبت است از نتایج مناسبت کہ سبب
افادہ و استقامت است ایخ قال اہا آنکہ گویند در قرب وصول تا بمقام رسیدہ ام کہ سچکیس
واسطہ نیست ہرچ کی را دخلی نہ رسول نہ غیر وے را اگر واسطہ بودند در وقت سلوک بودند
حالاکہ سلوک تمام شد و قرب درگاہ حاصل گشت و حصول حصول پیوستہ سچکیس واسطہ نیست
۱۲ مرامن رسول اللہ پروردگار ۱۲ برا صوفی منت اللہ و رسول اللہ علیہ السلام بودہ است

حضرت غوث محمّدی فرماید ہ فمن فی رجال اللہ تال مکانتی ۶ و ہدی رسول منی الاصل ربانی ۶

فراستاب این امر سچکیس واسطہ نیست

رفع توسط و وسائط بسبب حصول طریق این کمالات نبوت و اصطفا است که به فضل و مهبت
الهی از کمال متابعت رسول الله صلی الله علیه و سلم بآن امتیاز یافتند در کتب و دست و یکم
از جلد ثالث می فرماید که ساده لوحی ازین عدم توسط که در طریقه خدیو و غیرها گفته شده متفنا
از بعثت خیر البیثه صلی الله علیه و سلم اگر چه نسبت به بعضی بود تو هم نمکند و عدم معجوت احتیاج
بمتابعت و تبعیت او گمان نبرد که آن کفر و اسما و زندقه و انکار است از شریعت حق و اد
صلی الله علیه و سلم که همه پس و اویند و بے توسط او کمال خدی نمی نمایند چه به گاه وجودشان
بے توسط وجود او صورت نه بند و کمالات دیگر خود تابع وجود اند بے توسط او چه صورت دارند بے
محبوب ب اعلیٰ جنین بے باید صلی الله علیه و سلم که شفقت صحیح و اہم صحیح به یقین پیوسته که هیچ از
دقایق راه و پیچ معرفت از معارف این قوم بے توسط او و بے متابعت او صلی الله علیه و سلم نیست
نیست و منتہی را در رنگ بتدی و متوسط فیوض و برکات این راه بے تبعیت و طفیل حاصل نیست

محال است سعدی کہ راہ صفا	توان رفت جز در پے تصطفی
--------------------------	-------------------------

انتہی پس معلوم شد کہ اگر کمال متابعت یہ مرتبہ قریب رسید کہ ایجا در شہود ذات پیک
آن سرور حاصل نیست و عدم توسط در متابعت موجب نقصان نیست چنانچہ عدم توسط
ازین آیہ شریفہ کہ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابٍ لِّهَمٍّ مِنْ شَيْءٍ وَكَأَمِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ
مفہوم می شود و این آیہ در شان مخلصان و صحابہ الیک ہاجرین صحابہ واروست
رضی اللہ عنہم و رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم از پس علوشان طلب نصرت از جناب الہی بواسطہ آہا
مے نمودند چنانچہ روایت محی السنۃ در حدیث آمده کَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَسْتَفْتِي بِصَحَابِكَ مَهَاجِرِينَ وَأَنْ جَاعَتِ أَيْنَ مَرْتَبَةٍ أَوْ مَتَابَعَتِ حَبِيبِ
خدا صلی اللہ علیہ وسلم یافتہ اند و در حدیث است کہ چون بندہ نماز می خواند حجابے کہ در میان
بندہ خدا بود رفع مے شود و گفت حضرت عائشہ رضی اللہ تعالیٰ عنہا در وقت نزول آتہ بر آہ و
از آنک مُحَمَّدٌ لِلَّهِ وَلَا فَخْرٌ أَحَدًا انتہی درین مقام شیخ محی الدین بن عربی انچہ

۱۲
و دروغ
الظن
ترویج
ببین
افکار
صالحین
دور
مخبر
عبداللہ
۱۳

و اتحاد است با کسی از انسا و الهی معنی ندارد بلکه بیشتر اطلاق ولایت در ص مطلق ایشان
بر حقیقت عارف است که عبارت است از مبدء تعین او و هیچ ابله که اگر گمان نکند زیرا که
خود در مکتوبات و رسائل سعادت او البسته باتباع شریعت داشته اند مراد از ان نفی تبعیت
نانگاری بلکه مراد نفی حیلولت حقیقت اوست و در میان ذات تعالی و تقدس میان ایشان
چنانچه خود در مکتوب صد و بیست و یکم از جلد ثالث تصریح بدان کرده اند باین عبارت مخدوما
و وصول فیوض سبک بقوسط و حیلولت خیر البشر علیه و علی آله الصلوٰة والسلام بازمانی
است که حقیقت آن سالک محمدی المشرب است حقیقت محمدی منطبق نگشته است و
بآن متحد نشده است چون بکمال اتباع بلکه بحض فضل در مقامات عروج این حقیقت را بآن
حقیقت اتحادی حاصل شد توسط بر خاست چه توسط و حیلولیت در مغایرت است و
اشارت بدین معنی نموده است عارف جامی قدس سره در شرح فصوص در بیان قول شیخ
تَجَلَّى الذَّاتُ لَا يَكُونُ إِلَّا بِصُورَةٍ الْمُتَّحِلَّةِ لَهُ مِمَّا نُوْهِدَ وَ هَذَا عِلْمًا
بِدَرَجَاتِ التَّجَلِّيَّاتِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ عَيْنَكَ عَيْنَ الْأَعْيَانِ الثَّابِتَةِ
كُلُّهَا إِلَى أَنْ قَالَ فَتَعَيَّنَ الْحَقُّ لَكَ كَقَفْسِهِ فِي نَفْسِهِ چه این عبارت صریح
ولایت بران دارد که از تجلی ذات بی پرده و خصوصیات سالک بهره در گردد و واسطه
در میان ذات او و تعالی مانند و كذلك عبارتیکه بعد ازین تحقیق آورده است قَالَ فَأَعْلَى
دَرَجَاتِكَ شَهْوَدُكَ لِلْحَقِّ هُوَ مَا يَكُونُ بَعْدَ تَحَقُّقِكَ بِعَيْنِكَ الثَّابِتَةِ
فَإِذَا ۱۱ تَحَدَّثَ أَنْتَ بِعَيْنِكَ الثَّابِتَةِ هُنَا أَنْتَ عَيْنُكَ الثَّابِتَةِ
۱۲ در کشف المحجوب از ابوسعید فضل اسدین محمد منقول است التصوف قیام القلب مع اسرار و اسطر
تصوف قیام دل بود با حق بے واسطه ۱۲ پس علی درجات تو نهود تست بخت اوان است که بعد تحقق تو بعین
ثابت تو گردد چون بعین ثابت خود متحد گشتی در تو و بعین ثابت تو امتیازی نباشد و خداوند اقدس را خود خود بخت
خواهی دهد که نقش خود را مے بینی و نفس خود را بصورت حق بینی ۱۳

مِنْ غَيْرِ اَمْنِيَانٍ وَرَأَيْتَ الْحَقَّ كَمَا تَرَى نَفْسَهُ فِيكَ وَرَأَيْتَ نَفْسَكَ
صُورَةً فِي الْحَقِّ وَبِشَيْءٍ تَرَاوَانِ اسْتِخْبَارِ هِمَّ عَارِفٍ جَامِيٍّ فِي خُطْبَةِ شَرْحِ فُصُوصِ مِ نُوَيْسِدِ
اَعْلَمُ أَنَّ الْحِكْمَةَ الْفَائِضَةَ مِنَ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ عَلَى قُلُوبٍ مُكْمَلِ عِبَادِهِ وَخُلُقِ عَبْدِهِ
اَنْوَاعٍ مِنْهَا مَا يَفِيضُ عَلَيْهِمْ بِوَاسِطَةِ الْمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ بِالْفَاظِ وَ عِبَارَاتِ
مُحْفَوظَةٍ عَنِ التَّغْيِيرِ وَالتَّبَدُّلِ وَهُوَ الْقُرْآنُ وَمِنْهَا مَا يَفِيضُ عَلَيْهِمْ
بِوَاسِطَةِ اَوْ بَغَيْرِ وَاسِطَةٍ وَمِنْ هَذَا الْقَبِيلِ الْحَدِيثُ الْقَدْسِيُّ
وَهَذَا النَّوعُ لَيْسَ مَخْصُوصًا بِالْاَنْبِيَاءِ بَلْ يَحْتَمِلُ الْاَوْلِيَاءَ وَصَالِحِي
الْمُؤْمِنِينَ وَفِي مَنَبِعِ الْكَمَالَاتِ حَكَى الْاَوَامِرُ الشَّعْرَانِي عَنْ بَعْضِ
الْعَارِفِينَ اَنَّهُ كَانَ يَقُولُ اَنَّ الرَّجُلَ لَا يَكْمُلُ عِنْدِي فِي مَقَامِ الْعِلْمِ
حَتَّى يَكُونَنَّ عِلْمُهُ عَنِ اللَّهِ تَعَالَى عَزَّ وَجَلَّ يَدًا وَاسِطَةً اِلَى اَنَّهُ
قَالَ كَمَا اخَذَهُ الْخَضِرُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَفِيهِ اَيْضًا عَنْ بَعْضِهِمْ
اَنَّهُ كَانَ يَقُولُ اِذَا كَمَلَ الْعَارِفُ فِي مَقَامِ الْعِرْفَانِ اَوْ رَنَّهُ اللَّهُ
تَعَالَى عَلِيمًا يَدًا وَاسِطَةً وَقَالَ الشَّيْخُ فِي الْفَتْوحَاتِ الْمَكِّيَّةِ
فِي بَيَانِ اَحْوَالِ الْاَقْطَابِ اثْنَيْ عَشَرَ وَاَمَّا الْقُطْبُ الثَّانِي عَشَرَ

۱۰ بدانکہ حکمت از حق تعالی بر قلوب کاملین باقسام مختلفه فایض می شود بعضی بواسطه فرشته مقربین
نازل می شود بعبارائی کہ محفوظ از تغیر و تبدل می باشند آن قرآن است و بعضی بواسطه و بغیر واسطه ازین قبیل است
حدیث قدسی تفسیر مخصوص بانبیاء و انبیست بلکه اولیاء و صالحین را عام باشد در منبع الکمالات مذکور است کہ شعرا فی
از بعض عارفین حکایت کرده کہ من گفتم کہ مرد در مقام علم نرد ماہر گز کامل نمی شود تا آنکہ علم و س از اسد تعالی بلا
واسطه نباشد و در آن است کہ بعضی از عرفا گویند کہ ہر گاہ عارف در مقام عرفان کامل شود اسد تعالی
اور اسلم بلا واسطه عطا سازد و شیخ در فتوحات در بیان احوال اقطاب نگاشته کہ قطب دوازدهم بر قدم
می باشد و تمامی علوم و س علوم الہیہ است کہ حاصل نکرده آنرا مگر از اسد تعالی ۱۲

عشر فهو على قدم شعيب ع الى ان قال وكل اصناف هذا
العلوم عنده علوم الهيئة ما اخذها الا عن الله سبحانه
وورع صا والعباد می نویسد اما تجلی علمی مشعر ظهور حقائق علوم است بی واسطه و علم آدم

الاسماء كلها انما هي من لدنا علمنا ما واخبر بالانقل كدیم از بعض که که حضرت مقام آنه انسان
باین تحقیق ناظم می تواند شد یعنی حضرت مقام است سالکان چون بدان مقام نرسند اصل بی واسطه فیکنند چنانچه حضرت علیه السلام

میگرفت وان را وراثت خضری خوانند و شک نیست که وراثت مقام است و نزدیک باین
توجیه شیخ شعرانی از شیخ ابی الموابیثا ذی نقل کرده است ازین عبارات منقوله صریحا و دلالت

اخذ فیوض بلا واسطه از اصل مفهوم میشود باید دانست که در کلام محققان صوفیه وصول به
ذات دایمی واقع شده است از اوصل عربانی نامند سالکی که سیر و در تفصیل اسماء صفات
افتاد چون کلمات الهی التخالصت تقاوت نیست این سیر او را هم پایانی نباشد

نه حسنش غایت دار و نه سعید را سخن باین | امیر داشته مستقی و دریا همچنان باقی

اما سالک رشیدی محمدی المشرب بواسطه حب اقی و تقطبی که از ان ناشیست قُلِ اللَّهُ
تَعَالَى ذِكْرُهُمْ تَوْبَانِ و پویان و جویان آستان قدس میگرد و زبان حالش بدین ترانه مترجم

ذات من نیست جز محبت ذات	ذات بر من زده است اوصاف
-------------------------	-------------------------

صفات بواجبات و احوالات هر چند از ذات جدائی متصور نیست لیکن والذات تعالی بدان درستی
آویند و از صفات جز ذات نمی خواند پس درین حالت بیدهی است که حائل حاجب میان
این عارف و ذات تنگ نمی ماند هر گاه صفات واجب تعالی تقدست که نزد علماء اهل حق شکر
اصد تعالی سپهر و همچنین نزد حضرت ایشان موجود اند و وجود نایب بذات تعالی حائل نباشند
حقائق ممکنات که از صفات اعتباریه اند اگر حائل نباشد چه محل استبعاد بود از سحر المعانی نقل
است که فردا از تجلی ذات دایمی بهره مند میسازند حضرت خواجه احرار در فقرات می نویسند
چون دل از فراموشی غیر حق سبحانه ازاد شد الوهیت دیگری از پیش بصیرت ادبر خواست

دورین مقام بشهود تجلیات صفات حق سبحانه از شهود اوصاف خود و غیر خود نجات یافته از تجلیات
از پیش پرده تجلی صفات بهره مند شود رسیدن باین دولت که بشهود انکشاف ذات از تفصیل
اسماء و صفات فاعل شده غیر ذات مشهود او نشود بسیار مستعد است مگر کسی که از ذات و صفات
خود نیست شده باشد و تجلیات ما خاص که تعبیر از ان بوجود موهوب صفات کمرده اند شرب
شده باشد انتهی در سخات می آرد که حضرت خواجہ احرار فرموده اند که معنی **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**
پیش بعضی که اسما اسم ذات است من حیثی ہی آن تواند بود که نیست الہ کہ عبارت است از مرتبه
الوہیت یعنی ذات مع اصفات الالہ یعنی ذات بحث مع اعران لکل شیخ عبدالکریم حبلی قدس سرہ
در کتاب سناظر الہیہ می نویسد **السَّيَّارُونَ فِي اللَّهِ هُمْ الْأَخْرَادُ الْأَصِلُونَ**
إِلَى اللَّهِ تَعَالَى يَجِدُونَ فِيهِ لَذَّةَ ذَاتِنِيَّةٍ تَأْخُذُهُمْ بِحُكْمِ الضَّرِّ وَرَاقَةٍ إِلَى
قَطْعِ أَفْلَاقٍ كُلِّ صِرْفَةٍ ذَاتِنِيَّةٍ أَوْ إِسْمِيَّةٍ أَوْ فِعْلِيَّةٍ فَيَسْتَوْفُونَ مَنَازِلَ
كُلِّ بُرْجٍ مِنْ أَبْرَاجِ مُفْتَضِّلَاتٍ فَلِكُلِّ الصِّرْفَةِ بِالذَّوْقِ الْعَالِي
انچہ گفته شد از صوفیہ وجودیہ منقول است همین است کہ عارف اصبر برتر از مرتبہ صفات
ممكن نیست و **يُحَدِّثُكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ** بران حجت ارند و نیز ذات من حیثی اگر متعلق علم
گردد باید کہ در احاطہ در آید و آن ممکن نیست شیخ محی الدین عربی قدس سرہ انچہ در بیان تجلیات
می نویسد کہ **الْتَّحَكُّ مِنَ الذَّاتِ لَا يَكُونُ إِلَّا بِصُورَةٍ الْمُنْتَحَلَةِ لَهُ فَاَلْتَّحَكُّ**
لَهُ مَا رَأَى سِوَا صُورَتِهِ فِي مِرَاتِ الْحَقِّ وَمَادَايِ الْحَقِّ وَلَا يُمْكِنُ أَنْ يَرَاهُ
إِلَّا أَنْ قَالَ فَلَا تَطْمَعُ وَلَا تَتَّعِبُ تَهْشِكُ فِي أَنْ تَرْتَفِعَ فِي الْعِلَالِ مِنْ
هَذِهِ الدَّرَجَاتِ دلالت بر منبع ترقی تا ذات بحث می کند و همچنین کلام خواجہ احرار قدس
سرہ کہ در شرح قول حضرت امیر کرم الدجہہ لو کشف الغطاء ما انردت بقیضنا
فرموده اند مصرع است منبع صاحب سخات نقل می کند کہ فرموده اند کشف غطا ہرگز ظاہر نمی
شود ممکن نیست باین پیش ارباب تحقیق مقرر شده است کہ ذات ہرگز ظاہر نمی شود الا در پرده

صفات گویم آنچه از حضرت خواجه بشیرزقناد و مختار الیشانست و آنچه در شرح قول حضرت بهر
فرموده اند بنی است بر قول صوفیه وجودیه و منع صوفیه سیه سلوک انا ذات حجت بنی بر
اصل ایشان است که فوق تعین اول مرتبه لا تعین است نزد ایشان که جمیع نسب و اعتبارات
انجاسا قضا است چه هرگاه صفات و اصناف از ان مرتبه مسلوب باشد پس اگر علم عارف بدان
مرتبه مقدس متعلق شود ذات تعالی می باید که معلوم گردد و اعتبار معلومیت پدید آید مع سقوط
جمیع الاعتبارات عن ذلک بر مشرب حضرت ایشان ذات تعالی چون موجود خبر فی حقیقی است
و صفات واجب تعالی نیز موجود اند موجودات زایده پس آن مرتبه مقدسه را حقیقت لایان
نمی توان گفت و اگر اطلاق لا تعین بر آن مرتبه واقع شده باشد بتسامح و تجاوز خواهد بود
همچنین بهر که ازین محققان تجاوز تجلی ذات کرده است ناظر همین تحقیق است دیگر مقرر
محققان صوفیه است که تجلی ذات در میان سائر انبیا مخصوص به و رانیا است علیه و علیهم
الصلوة والسلام و اگر مرتبه لا تعین بدان معنی باشد که اهل توحید وجودی قرار داده اند باید
که آن سرور هم بدان متحقق نباشد و هو باطل یکی می گوید

موسلی زهوش رفت بیک پر تو صفات	تو عین ذات می نگری در تیشتمے پد
معلوم تو باد که این امور کشفیه اند و ذوق یکی بر دیگر حجت نیست	
تو و طو سبج و ما و قاست یار	فکر هر کس به قدر بهمت دست
<p>جمیع کمالات باز بسته متابعت سید الاولین و آخرین است و متابعت فرع محبت است هم که در محبت و متابعت آن سرور پیش قدم است در ترتیب ثمرات و نتایج آن پیش قدم پس اگر تجلی ذات در خوان نعمت آن حضرت صلی الله علیه و سلم گردند و شن گوینان نیز امیدوار شدند مَا صَبَّ اللَّهُ شَيْئًا فِي صَدْرِي إِلَّا وَقَدْ صَبَّ فِي صَدْرِي آبِي بَكْرٍ آن را شاید عدل با جمله اقوال مشایخ در حیولت و عدم حیولت و حصول تجلی ذات و عدم حصول</p>	
<p>در انداخت اند رقاع در سینه من چیزے مگر آنکه آنرا در سینه ابی بکر صدیق رضی الله عنه انداخت ۱۲</p>	

آن مختلف بنظمی در آید شیخ در فص شیشی می نویسد فَخَاتِمُ الرُّسُلِ مِنْ حَيْثُ وَلَا يَنْتَهِي
 نِسْبَتُهُ مَعَ خَتَمِ الْوَلَايَةِ نِسْبَةُ الْوَلَايَةِ نِسْبَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَالرُّسُلِ مَعَهُ يَأْخُذُ
 خَاتِمُ الرُّسُلِ مِنْ مَشْهُكُلٍ وَخَاتِمُ الْوَلَايَةِ وَخَاتِمُ الْأَوَّلِيَّةِ
 الْوَلِيَّ الْوَارِثُ الْأَخِيذُ مِنَ الْأَصْلِ بِلَا وَسْطَةٍ
 و حضرت ایشان با و اصل بقرب نبوت صحابه کرام را می دانند که حیولت در اینجا مفقود است
 و در تابعین هم این دولت را عموماً و خصوصاً مغز می دارند پس از مغز نیز تو خود درین مقام
 الضافات بده و بنظر صائب نامل فرما امری که مختلف فیه این طایفه باشد و جماعتی عظیم از صحابه
 و تابعین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین و غیر هم بدان سرفراز باشند اگر فردی است
 در از منته متاخره اظهار نماید که مرا بطفیل سرور بشر صلی الله علیه و سلم بعضی معالمانی که
 بسا بقان محرمت فرموده اند نواخت چرا شغب بخانند امر بدتبع را دعوی نکرده است قُلْ مَا
 كُنْتُ بِدْعًا مِّنَ الشَّيْءِ الْآزَمِيِّ ^{نیستم نوپیا از پیغمبران} پرورد بلکه اگر امری که دیگر باظهار آن مبارک
 نه نموده است در معرض بیان آرد تا صریح مخالفت بقوانین ملت میضاند داشته باشد بنابینش
 رد کرد قال بلکه من مر باک الهی ام و محبتانی ایدیم فعل دیگر را در حق من دخلی نیست و
 من بدگیره درین معنی متوجه نیستم آن دیگر که است رسول خدا حاشا اقول این اعتراض منی
 است بر مراد معتض یا آنکه در مکتوباتش این معنی درج است و نه متفاهم عروت حضرت غلام علی
 شاه صاحب فرماید بر ارباب فکر ظاهر است که از کلام قائلان رفع توسط مریدی خدا و پیغمبری
 رسول خدا لازم می آید الله تعالی در آیه شریفه یُرِيدُ وَنَ وَجْهَهُ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ
 عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ جماعه صحابه کرام را رضی الله عنهم مریدان خود
 فرموده و ارادت به حیت که بدست رسول خدا صلی الله علیه و سلم می نمودند درین آیه منسوب
 بدات خود نموده اِنَّ الَّذِیْنَ یُبَايِعُونَكَ اَمَّا لِبَايَعُونَ اِنَّ اللّٰهَ یَدُ اللّٰهِ فَوْقَ اَیْدِهِمْ فَمَنْ بَكَتْ
 فَاِنَّمَا تُبْکُ عَلَى نَفْسِهِ کَسَیْهِ که در اتحاد این دو ارادت فرقی دارد آیه کریمه اِنَّ الَّذِیْنَ یُبَايِعُونَ

بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُولِهِ تلاوت نکرده است پس ارادت خدا مستلزم ہمہ سری رسول خدا گردید
 اسخپہ از کلام آبی و کلام نبرگان ستفا گردید و اگر در کلام کسی یافتہ شود چرا جائے اعتراض آن
 ہمہ غوغا باشد خدا دیدہ انصاف بے پردہ اعتساف کر است فرماید مردم بعد بالصدقہ ساختہ
 را مرید غوث الثقلین قدس سرہ می گیرند و از ہمہ سری مشایخ کہ درین مدت تا بہ اینجا بے سلیط
 کثیرہ اند ہیچ محابا ندارند کہ در حقیقت سلسلہ ارادت بمرشد حقیقی آخر می شود و مریدی پیرنا
 پیر است ۵ مرد آخرین مبارک بندہ الیست ۶ انتہی معنہ این یعنی مسلم حضرت
 معتزل است کہ مراد ان را نخست کشش می شود پس استبعاد راجع بہ قول وے می شود ۵

کم طالعی نگر کہ من دیار چون دو چشم | اہم سایہ ایم و خانہ ہم را نہ دیدہ ایم ۶
 فما ہو جو ابکم فہو جوا بہ قال سبحان اللہ ہیچ کس یا رسول خدا این چنین درے افتد و گستاخ
 می کند و میگوید کہ من ہم رسول اللہ ام اقول در مکتوبات شریف لفظ ہم پیرہ نیست بلین
 لفظ بمعنی ندارد و مراد عی فعلیہ البیان فی اللغة و شان حضرت مجد و رحمتہ اسرارفع از انست
 کہ کلامی لفظ بے معنی استعمال فرماید البتہ لفظ پیرہ واقع ہست بالفتح و تشدید ثانی کہ بمعنی صفت
 لشکر و برگ کاہ است اگر از پیرہ صفت لشکر یا برگ کاہ ملا گیرند ہیچ گستاخی نیست بلکہ محمول بہ
 عجز و انکساری است قال در وقتے مرید وے بودم الان مرید خدا ام بے وساطت و قوہ
 قریبیکہ با خدا دارم وے صلی اللہ علیہ وسلم واسطہ نیست از خلوتیکہ من با خدا دارم وی بیرون
 در است اقول این قول بوجہ مخدوش است خدشہ اول این ہمہ ناشی است
 از خیال حضرت معتزل اثرے از ان در کلام حضرت مجد و رحمتہ اللہ علیہ یافتہ نمی شود خدشہ
 دوم ہر گاہ در معنی مرید و وساطت معتبر ہست چنانکہ عرض داشتہ ام و آن را حضرت حق
 خود بیان فرمودہ چنانکہ مذکور شد پس مرید خدا بے واسطہ گفتن نہ صرف جماع متنافیین ہست
 بلکہ ذہول است از معنی مرید ۵

وین سر بہ بین کہ در قدم او چہ میکند

ای بخت من بہت من اندازد ہنش

قال باید دریافت که مضمون این سخن چیست و از اینجا چه لازم می آید هیچ عارفی باین طرز سخن گفته و دعوی کرده است همانکه به اولیا رخداد افتاده بودند پس بنود ثانویست پیغمبر خدا رسید بعد از آن بنی دایم بکجا خواهد کشید اقول حاشا که از کلام حضرت مجدد رحمت الله علیه حسب ملام حضرت معترض ارسائی لازم آید بلکه آن مبنی است بر مضمونیکه حضرت معترض بیان فرموده حضرت مجدد از آن برمی است و نَحْمَدُ اللَّهَ عَلَى ذَلِكَ قال معین الدین بن خطاب عالیہ را کسی نہ داند و نہ شناسد تا آنکه محنت هائیکه کشد و این می راند چشید کمترین اولیاء ائمه کار بخدا می رسانند می داند هر کس می داند حضرت سلطان المشایخ می نماید اگر دل سالک از غیر پاکش گردد در زمره سالکان داخل شود چنانچه نماز روز و روزه حج و زکوٰۃ و طه و کشف و کرامات شکر و نفاق است نماز گزاردن کاریوه زنان است و روزه دشتن کار مریضیان است و حج رفتن کار قاصدان است و زکوٰۃ دادن کار تاجران است به هوا پریدن کار نگسان است و بر آب رفتن کار ملاحان است و علم خواندن کار باد فروشان است و مرید بسیار کردن کار جوگیان است و بنای مسجد و خانقاه و باغ و جبهه کار یاغبانان است و جبهه و دستار و ریش دراز این همه اسباب شیطان است و زهد و تقوی و چله و گوشه کار جای ماندگان است و ثقی و اثبات کردن کار نیکاران است و از عورت باز ماندن کار عینیان و بنوا حجه سلیمان است و طه و کشف و کرامات کار بازی گیران است و حکایت کم کردن و بعلم مشهور بودن و فتوح گرفتن و خلق پلایا بوسی کنانیدن کار ساحرانست و مشایخ شده پیر و مرشد گویانیدن و سجد گرفتن و خدا نمائیدن کار خود نمایان است و از خود رفتن و بخود بودن و تسلیم شدن کار مریدان سالک تواند که خدا شده ماند بنده شدن نہ تواند این کار شیخ و مقتدا مان است این که گفته شد کار فاسقان است خود را کم کردن کار عاشقان است اعلم نکته نیکه از جهال انتہی این عبارت ابدیدہ اسمعان نگریسته شود که حل شبتری اشکال غایب و عقدہ اکثری از اشتباه پاکشاید در خانه اگر کسی است حرفی بس است قال و گفته اید اگر چه استم اما شریکی دلم یعنی اگر چه هست محمد رسول الله اما شریکی دلت ادیم و منقبت کمالات فضیلت اگر تعمق نظر نمایند این معنی مفہوم می گردد که

که در توحید است او تابع او بود که در سلوک طریق قرب متابعت و پس وی و سنی کرد و چون
مقرب درگاه حق شد و مرید و سنی تقاللی گشت شریک او شد **قول** این کلام از سر تا سر بخند
است **خدا شته اول** تفسیر شریک دولت من تلقا نفس من ترصن است از کلام حضرت
مجدد رحمة الله علیه یافته نمی شود و بادی النظر نگریسته شود یا با معان نظر خدا شته دوم
حضرت غلام علی شاه صاحب فرماید سلم داشتیم که مشایخ طریقه در توسط آن سرور صلی الله
علیه وسلم اختلاف دارند اما آن گروه که قائل اند بعد از توسط دعوی همسری و شرکت نمی کنند
از کلام ایشان مساوات همسری انهدید از راه لعنت است ایشان مساوات همسری را کفر
صیح می فرمایند چنانچه در مکتوب هشتم از جلد ثالث مکتوبات گفته اند شریک دولت
نه شرکتی که انسان دعوی همسری بخیزد که آن کفر است بلکه شرکت خادم است با مخدوم مرد
از دولت فیض است که بطریق اصمط و اجتناف انض شود و مخفی نیست که عامه است شریک دولت
فیوض رسول الله است صلی الله علیه وسلم کما ورد الله و لی الذین امنوا و کان حقاً
علیکم انصر المؤمنین و اولئک لیسوا اجرکم عن ربکم و من یؤمن و یرسل
و قرب الی و نصرت و اجر غیر ممنون همه مومنان و انبیاء علیهم السلام هر چه مرتب خود شریک
اند و در شریک دولت گفتن در شرع مجاز نیست ایچ بی ادبی نه انهن طفیل و خادم جمیع مراد
مخدوم سیر کنند و برابری او با مخدوم هم لازم نمی آید و این مثل این است بادشاه بوسه
بنا کرده است و انواع اشجار و قصور یا عجائب در آنجا ترتیب داده است و اما راعظام دارد که
ندیده اند بادشاه بر سر لطف اکرام آمده گفته است شایان با اصحاب خدمه خود مبارزته تفرج
کنند چرا که مردم کلان بجا اصحاب خدمه در سیر خط ندارند و هر کدام با اصحاب خدمه خود سیر می کنند
بمرا تری یک جمعی از خدام هستند که پیش رفته راه می نمایند و موانع راه دور که در فتح ابواب و غیره
نمایند و جمعی اصحاب برابر مخدوم و با پیش و یا عقب می می نمایند و شک نیست که این اصحاب خدمه
همه طفیلی اند بمرا تری که مخدوم رفته است همه رفته اند بعقل علی قله خطور نمی کنند برابری و یا تفوق

۹
چهارم و در
شده است
تکلیف دولت
دارند و ایشان
است و در
باید و
و چون
و در
ایشان و در
انچه است

خادم و یا اصحاب را با مخدوم و در درازا خوران و غلمان که در خدمت سرور کائنات در مقام وسیله باشند لازم می آید که برابر افضل مخلوقات باشند و یا تفوق بر سایر انبیا و داشته باشند خدمت سوم هر که کتب قوم یادیده و معنی فنا و بقا فهمیده است نیک می داند که بعد و صلح بر مرتبه فنا غیریت یکسره ازل می شود و مولانا روم قدس سره می فرماید

زین منظر بسیار آمد در خبر	کان بنسبت باشد ای جهان معتبر
گفت قایل در جهان درویش نیست	در بود درویش آن درویش نیست
هست از روی بقا کس ذات او	نیست گشته وصف او در وصف تو
چون زبانه شمع پیش آفتاب	نیست باشد هست باشد در حساب
هست باشد ذات او تا تو اگر	برهنی پنبه بسوزد زان شرر
نیست باشد روشنی نده ترا	کرده باشد آفتاب او را فنا
در دو صد سن شهید یک و قبیله خل	چون در افگندی و در گوشت حل
نیست باشد طعم خل چون حی چشی	هست یک و قیه فرون گر کبشی
پیش شیر آهوی بهیوش شد	هستیش در هست و روپوش شد
این قیاس ناقصان بر کار رب	جوشش عشق است بر ترک لب
نبض عاشق بے ادب بر می جهد	خویش را در کفه شرمی بحد
بے ادب تر نیست نه و کس در جهان	با ادب تر نیست نه و کس در جهان
هم به نسبت دال فاق انمی تجب	این دو ضد با ادب یا بے ادب
بے ادب باشد چو ظالم بنگری	که بود دعوی عشقش هم سری
چون به باطن بنگری دعوی کجاست	رو که دعوی پس آن سلطان فناست

علامه ابوالدین محمد بن محمد الطنجی ثم القنوی در مشقه قصائد مثنوی ستغنی از تو صیفت هست در کشف الطنون مفصل کیفیت مثنوی مذکور است علامه بحر العلوم مکمل مثنوی رحمة الله علیه شرحی حاوی و جامع بزرگداشت ۱۲

مات زید زید اگر فاعل بود	لیک فاعل نیست کو عاقل بود
اوز رو سے لفظ نحوی فاعل است	ور نہ او مفعول و مولش قاتل است
فاعلے چہ کو چنان مقہور شد	فاعلی ہا جملہ ازو سے دور شد

درین مقام حضرت معترضین بر معنی مراد کہ ذکرش ننوده نظر انداختنی است کہ بجای اشتباہ
متفرزل سے سازد

آنکہ من مجبور ز صہ ہائے کرد	لبیک یون تر کاش تماشاے کرد
-----------------------------	----------------------------

خدا شہ چہا رم لفظ مرید درین مقام غلط است و بنی بزو ہول از معنی مرید درین جا
مراد گفتنی است اقال سبحان احد در ارادت خدا است پیغمبر شریکی نباشد نہ و
بامحمد کہ ہتر و بہتر پیغمبر نیست صلے اللہ علیہ وسلم اقول این معنی ہجیکو نہ محل است بقا و است
زیر کہ شرکت در ارادت نسبت بخواص مثل شرکت در ایمان است نسبت بجوام کہ بزادہ ہب تصور
حضرت ابو حنیفہ نعمان علیہ الرحمۃ والرضوان در ایمان زیادتی و نقصان را بار نیست چنانکہ
شرکت ایمانیہ با حضرت خیر البریہ علیہ الصلوۃ و التحیۃ باعث منقصت نیست ہمچنان از شرکت
ارادیہ شاعتی فی محصل این است کہ نفس شرکت در امری محل است بقا و نیست حق تعالی
جل شانہ فرماید قُلْ اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ اَلْبَتَّ شَرُّکُمْ مِّنْ عِندِی عَمَّا یَعْبُدُونَ
خیزد فَمَنْ هُوَ مَن مِّنْهُمْ لَّيْسَ بِشَايِئٍ حضرت مجدد در رسالہ مبد و موع
می فرماید و لے ہر کمالے کہ می یابد و بہر درجہ کہ می رسد بطغیل متابعت بنی خود است
علیہ الصلوۃ والسلام اگر متابعت بنی بنی بود و نفس ایمان او بنی بود راہ بدرجات از کجا
می کشود پس اگر ولی را فضلے از فضایل جزئیہ حاصل شود کہ بنی را حاصل نبوده و درجہ
خاص از درجات علیا میسر شود کہ بنی ندا شتہ بنی را نہ از ان فضل جزئی و از ان درجہ خاص
نصیب کامل است چہ حصول آن کمال بواسطہ متابعت آن بنی است و نتیجہ اسیت از نتایج
اتباع سنت اولین چارہ بنی را از ان کمال بہرہ نام باشد کَمَا قَالَ عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ

جواب
درین مقام
حضرت
ابو حنیفہ
نعمان
علیہ الرحمۃ
والرضوان
در ایمان
زیادتی و
نقصان
را بار نیست
چنانکہ
شرکت
ایمانیہ
با حضرت
خیر البریہ
علیہ الصلوۃ
و التحیۃ
باعث
منقصت
نیست
ہمچنان
از شرکت
ارادیہ
شاعتی
فی محصل
این است
کہ نفس
شرکت
در امری
محل است
بقا و نیست
حق تعالی
جل شانہ
فرماید
قُلْ اَنَا
بَشَرٌ
مِّثْلُكُمْ
اَلْبَتَّ
شَرُّکُمْ
مِّنْ
عِندِی
عَمَّا
یَعْبُدُونَ
خیزد
فَمَنْ
هُوَ
مَن
مِّنْهُمْ
لَّيْسَ
بِشَايِئٍ
حضرت
مجدد
در
رسالہ
مبد و
موع
می
فرماید
و لے
ہر
کمالے
کہ
می
یابد
و بہر
درجہ
کہ
می
رسد
بطغیل
متابعت
بنی
خود
است
علیہ
الصلوۃ
والسلام
اگر
متابعت
بنی
بنی
بود
و نفس
ایمان
او بنی
بود
راہ
بدرجات
از کجا
می
کشود
پس
اگر
ولی
را
فضلے
از
فضایل
جزئیہ
حاصل
شود
کہ
بنی
را
حاصل
نبوده
و درجہ
خاص
از
درجات
علیا
میسر
شود
کہ
بنی
ندا
شتہ
بنی
را
نہ
از
ان
فضل
جزئی
و از
ان
درجہ
خاص
نصیب
کامل
است
چہ
حصول
آن
کمال
بواسطہ
متابعت
آن
بنی
است
و نتیجہ
اسیت
از
نتایج
اتباع
سنت
اولین
چارہ
بنی
را
از
ان
کمال
بہرہ
نام
باشد
کَمَا
قَالَ
عَلَيْهِ
الصَّلٰوةُ
وَالسَّلَامُ

مِنْ سَنٍّ سَنَةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهُ وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا
 لیکن ولی در حصول این کمال سابق است و در وصول باین درجه مقدم و این قسم فضل
 ولی بر بنی جائز داشته اند که خبری است که مجال معارضه بکلی ندارد و آنچه صاحب فصوص
 می فرماید که خاتم الانبیاء علوم و معارف از خاتم الولا یته اخذ می کنند راجع باین معرفت
 است که این فقیر را بآن ممتاز ساخته اند و سلسله موافق شریعت است و شرح فصوص در توضیح
 آن تکلف ننموده اند و گفته اند که خاتم الولا یته خربینه و از خاتم النبوة است اگر باد شاه از خربینه
 خود بگوید هیچ نقص لازم نیاید وَحَقِيقَةُ الْأَمْرِ مَا حَقَّقْتُهُ وَمَنْشَأُ التَّكْلِيفِ عَدَمُ الْوُصُولِ
 بِحَقِيقَةِ الْمُعَامَلَةِ قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَا عِلْمُ بِحَقَائِقِ الْأُمُورِ كَالِهَاتِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
 عَلَى سَيِّدِ الْبَشَرِ وَإِلَهُ الْأَطْهَارِ وَالِیِّ حَبْرُکے است از اجزائے ولایت بنی او
 علیه الصلوة والسلام ولی را به چند درجات علیا میسر شود آن درجات خبرتے از اجزائے
 درجات آن بنی خواهد بود و جز بهر حنی عظمت پیدا کند کمتر از کل خواهد بود ^{الکلی اعظم من الجزء}
 قضیه بدیهیه است احمقی باشد که کلمات خبر را تخیل نموده از کل افزون دانند که کل عبارت
 از آن خبر و اجزاء دیگر است قال و عجب که با وجود اثبات شرکت گفته اند نه شرکتی که از آن
 دعوی همسری خیر و گمان که هر است دیگر شرکت کدام است که از آن دعوی همسری نمی خیزد
 معنی شرکت و همسری یکے است نزدیک بر ادوات یا متلازمان و مساویان اندا قول
 اطلاق ترادف خواه تلازم و تساوی بر شرکت و همسری صحیح نیست زیرا که میان شرکت و
 همسری نه توحد در مفهوم است نه تلازم در تصادف ترادف عبارت است از اتحاد فی المفهوم
 و تساوی آنست که در اطلاق یکے بر دیگرے تلازم داشته باشد توضیح این مقال و تفصیل
 این اجمال آنست که شرکت عبارت است از انباز شدن یعنی از یافتن چیزے که محدود و
 می باشد و وجه و همسری عبارت است از برابر شدن یعنی بسبب شرکتے که در ذاتیات
 و تمام صفات یا در ذاتیات و اکثر صفات یا در تمام صفات فقط یا در اکثر صفات فقط یافته شود

حق تعالی همسری و شرکت

پس شرکت عام مطلق باشد و ہم سری خاص مطلق زیرا کہ در مفهوم ہم سری شرکت معتبر است
و تمام مفهوم ہم سری در شرکت معتبر نیست اما دلیل بر عموم شرکت آن است کہ شرکت گاہ
بجای ہم سری متعل می شود و گاہ بہ جای غیر آن بوجهی کہ معنی ہم سری در اینجا بہرگز است
نہی شود اما استعمال اول پس شایع گوید

دو نفوس ہر دو با بر و شد ثانی دو باطل | شرکت بخدا قول بجا و دے محمد :

چہ ظاہر است کہ تا آنکہ در نفس ذرات و تمام صفات یا در نفس ذرات و اکثر صفات یا در
تمام صفات یا اکثر صفات فقط قابل شرکت نشوند بہرگز نہ اگر اطلاق شرکت بدین معنی
بر و روانہ نہ ہو کہ فیش نہ پندارند و چون کفار بخیر خدا را در امور مذکورہ شریک او
تعالی جل شانہ می کنند و معنی ہم سری عیان عیان زبان قال یا حال مثل تجسد و غیر
آن مودی می نمایند اطلاق کفر بر ایشان روا شد اما استعمال ثانی پس محقق دقانی
در اخلاق جمالی در بیان حکمت عملی می نویسد و آج عبارت است از علم باحوال نفس ناطقہ
از تمامی ازین رو کہ افعال محمودہ و مذمومہ با ارادت از و صادر تواند شد تا بسبب آن علم
از ذرائع متخلی و فضائل متعلی شود و کما لے کہ متوجہ آن است بر سد و افعال مذکورہ منقسم
بر دو قسم است یکے آنکہ راجع شود باہر نفس با نظر از آنرا علم اخلاق و فرہنگ خوانند و دیگر
آنکہ راجع باشد بمشارکت با فرد و این نیز دو قسم است یکی آنکہ راجع شود بمشارکت منزل
یعنی آنچه سبب تنظیم احوال بل منزل واحد باشد و آنرا علم تخیلاتی و تدبیر منزل گویند

۱۱ بدانکہ اگر ہم سری یعنی برابر است مگر لفظ برابر ہم مقتضی مخالفت کلیہ نیست در سبع سنابل مولوی دہلوی صاحب
بلگامی مذکور است شیخ ابوالفتح بعد از دوازده سال شیخ محمد را خرقہ خلافت پوشانید و دست شیخ محمد گرفتہ سمت قبلہ ہتارہ
شد و گفت ای محمد چشتی! خرقہ درویشی پوشانیدم و اورا در کار دین ہتھکاست بخشی و فردای قیامت بروی محمد مصطفی
صلی اللہ علیہ وسلم جمیع پیران ماسخر و گردانی آوازے شنید کہ خاطر جمع دارا دعای تو قبول کریم فردای قیامت محمد چشتی
را برابر محمد مصطفی صلی اللہ علیہ وسلم و بہشت یکم چون محمد چشتی یکی از دوستان باہم کہ محمد چشتی را دوست دارد و نیز بہشت یکم
چون شیخ ابو احمد این بشارت یافت خوشحال شد بشیخ محمد گفت درویشے کارانیا دوا کیا خدا درین مقام مرد صدیق تواند گشت ۱۲

دیگر آنکه راجع بمشارکت در بلد ولایت یا اقلیم مملکت و آنرا علم مملکت داری و سیاست من خوانند انتهی و ازین عبارت صاف مستفاد است که کسانی که مشارکت در منترل یا بلد دارند در ایشان شرکت در منترل یا در بلد یافته می شود زیرا که مشارکت مصدر است از معاقله مع هذا همسرت یعنی مذکور یافته نمی شود زیرا که در خانه موئے و عید مسکن می پذیرند در بلد غنی و فقیر و بادشاه و رعیت می باشند و درینها اصلاً راجع همسرت بمشام خواص و عام در نمی آید اما دلیل بر خصوص همسری آن است که معنی همسری سواست مفهوم مذکور بجائی مذکور نشده و براسنہ احدی از خواص و عوام نمی رود و معنی الفاظ با تهریح المئه لغت مدرک می شود و بدیهه فاهم عرف فاذا انتفی انتفی ازین تمهید مقدمات چند امور واضح شد **ا ه ر ا و ل** آنکه نفی شرکت از شرکت است که از دو دعوی همسری خیزد بے تاویل درست است زیرا که عام بدین حیثیت که در ضمن خاص یافته می شود از خاص دیگر مسلوب نمی شود **ا ه ر و و م** آنکه در بعض شرکت دعوی همسری نمی خیزد چنانکه در شرکت منترل موئے یا عبد یا شرکت در بلد غنی و فقیر و سلطان و رعیت امر سلیم آنکه شرکت عام مطلق است و همسری خاص مطلق نه آنکه نزدیک برادری و یا متساوی و اتحاد فی مفهوم را ترادف گویند و نزدیک برادری است مستحدث **ه**

گروشن لیل و نه را است چه می باید کرد	فتنه از چشم نگار است چه می باید کرد
دوش از ان شوخ جفا پیش خود نالیدم	دل کشید آه که یار است چه می باید کرد

حضرت غلام علی شاه صاحب رحمة الله علیه فرماید اخوت در فیض کسبی واسطه را دخل نیست نه در فیض و سببی اگر منصبی داری که بواسطه وزیر معروضات خود به بادشاه میرساند پس نسبت کمال الفضل بادشاهی بواسطه بحضور معروض نمایان از کمالات تقرب و جاه وزیر است در حضرت بادشاه که بنده او باین مرتبه رسیده است حضرت شیخ رحمة الله علیه ازین دفع توسط همسری تمهید متعرض شدند حضرت مجدد رحمة الله نفی همسری نموده اند میفرمایند همسری کفر است پس همسری با خاتم الرسل صلی الله علیه و سلم بر ایشان سبب و راز انصاف است و قول حضرت عایشه صدیقہ وقت نزول آیه بر آنه

ایشان از انکے جواب مادر خود گفته **بسم الله عز و تعالی** و آیه شریفہ **فَامِنْ حَسْبِ اَبَدِكَ**
عَلَيْكَ حَرْ مِنْ شَيْءٍ رفع توسط می نماید توسط پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم در اتباع
 عقائد و اعمال و اخلاق ہمیشہ ثابت است ثبوت رفع توسط در کلام بزرگان از احوال بزرگان
 از غلبہ احوال است کہ حیل و ملت ذات پاک اسطہ کائنات علیہ فضل الصلوٰۃ در آخر مشہود
 نمی شود نہ کہ در واقع نیست معاذ اللہ علم و عمل و اخلاق و محبت و قرب بہم بوسطہ آجتناب
 مقدس است صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ایشان خود در مکتوبات نفی مساوات می نمایند شرک
 دولت نہ شرکتی کہ انان بہرہ می خیزد کہ آن کفر است بلکہ شرکت خادم با مخدوم بدانکہ در
 دولت توحید و ایمان و انوار ولایت کہ پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم خازن و قاسم آن است
 ہر کہ شرک نیست سلمان نیست پس شرک شدن مرضی حق سبحانہ است اما در نبوت کہ ختم
 است بر خاتم المرسلین صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم پیچ مسلمان نمی گویند و نمی اندیشند انتہی
 قال و آنکہ گفتہ اند بلکہ شرکت خادم با مخدوم است یعنی اگر چہ این خادم چیزے از خانہ خود
 نیاورده و ہر چہ دارد از مخدوم دارد ولیکن ہر چہ مخدوم داشت بوسے داد و شریک خود ہمو خود
 گردانید این ہرگز بوجود نمی آید مخدوم بخادم چیزے می دہد کہ مناسب حالے باشد و مخدوم
 خادمان بسیار دارد و ہر کدام نجیب و سے می دہد چنانکہ ذکر اولش در کلام ایشان در بیان این
 معنی بسیار واقع شدہ است از اولش دادن لازم نمی آید کہ ہر چہ در خانہ داشت داد بلکہ
 آنچه در خور اوست می دہد و خود درین مطالب عالیہ چہ گنجائش این تشبہات و تفسیرات ارد
 اقول تفسیر شرکت بنی برہان معنی غلط است کہ اطلاقش بتوجیع بیان کردہ شد و لا یرک
 شرکت خادم با مخدوم ضرور نیست کہ آنچه مخدوم پیش خود داشته باشد بخادم سپارد و
 ہمو خود گرداند فی الواقع معمول برین جاریست کہ مخدوم بخادم چیزے می دہد کہ مناسب
 حال خادم می باشد لیکن این قدا عطا و بلاے ثبوت حق شرکت بسند است و من ہم سیکو

که از اعطای او لش لازم نمی آید که بهر چه در خانه داشت واد بلکه آنچه در خور دوست می دید دیگر
در مجموع مطالب عالی و کمالات با کمال نیست بلکه از تمثیلات انکشاف مدعا بطرز دل خواه می
گردد یعنی نگردد که کلام رب الغر از تمثیلات و تشبیهات مالا مال است قال تعالی و تقدس
مَثَلُ نَارٍ بِمِثْلِ شَوْءٍ فَيَوْمًا مَصْبُومًا علاوه برین از تشبیل و تشبیه نیست که ما خادمیم و سرور
ما مخدوم ما قال و مقرر است که دعوی مساوات با انبیا خصوصاً یا سید انبیا صلوٰه ۳
و سلامه علیهم باطل است اقول بلکه کفر است چنانکه حضرت مجید در حقه امده علیه بان تصریح
کرده و خود حضرت شیخ آن را نقل کرده حاشا که در کلام حضرت مجید در حق امده علیه دعوی مساوات
و برابری با انبیا علیهم الصلوٰه والسلام واقع شده باشد حضرت غلام علی شاه صاحب فیض
بدانکه آیه شریفه یُرِيدُونَ وَجْهَهُ عِوَاذَ اللَّهِ لَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ بِمَا يَفْرَدُونَ آیه
شریفه یَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَتَيْتُمُوهَا نِيْزًا عِوَاذَ اللَّهِ لَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ بِمَا يَفْرَدُونَ آیه
ثابت شود بجای اعتراض پانزدهم و انتهی قال و تفرقه و تفصیل باعتبار خادمی و مخدوم
و اصالت فرعیت نیز باطل و عاقل اقول این تفرقه باعتبار مخدوم و خادمی و اصالت
و فرعیت ضروری است که انکارش از انکار بدیهیات است بهر که پیر است فیض از حق گرفته
بر خلق پاشیده مخدوم است در ایصال فیض اصل است و مرید خادم و در اکتساب فیض
فرع مولانا شاه عبدالغیر در ملو می حقه امده علیه درین باب بحجای که که تحریر ساخته قابل وجده است
می فرماید که رسول اکرم صلی الله علیه و سلم را مخدوم و اصل نداند و خود را خادم و فرع نه پندارد
اگر این تفرقه باطل است پس لازم می آید که فیض انبیا عظیم باشد و دیگر کسی در سده و هو باطل عند
له حق تعالی جل ستانده فرماید و تلك الامثال نصيرها للناس لعلمهم يتفكرون ۱۳ و مثال نور او در چو هست که
در چراغ باشد ۱۴ و آنچه در کلام اقطاب کلامی واقع شود ان را بر مساوات یا ترقی محمول نباید فرمود حضرت غوث
انام فرماید ۱۵ انکنت مع نوح با علی سفینه ۱۶ سجار و طوفان الله کف قدرتی ۱۷ و کننت و ابراهيم ملقى بنار
۱۸ و ما بر و انزلان الابه عوفی الی آخر القصیده ۱۹ این باطل است نزد تمامی اهل اسلام ۱۲

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ اَنْتَ اَنْتَ قَالَ در از زبان بعضی مہدویہ شنیدہ شدہ است کہ ہم گمانست کہ
 محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم داشت در سید محمد مہدی نیز بود فرق ہمین است کہ آنجا
 باصالت بود و اینجا بہ تبعیت رسول بجائے رسیدہ کہ ہجو او شدہ و این بعینہ
 مقولہ ایشان است اقول این بناء فاسد بر فاسد است از تحریرات سابقہ ظاہر است
 کہ نسبت کہ خادم را با محمد و م باشد ہرگز مقتضی مساوات نیست و خود از مہدی این چنین قول
 منقول نیست غلام معین الدین عبید اللہ اسلمقب با خلیفہ آنخویشکی ہجشتی در کتاب خارج
 الولايت فی ملاحج الہدایۃ می نگارند سید محمد مہدی نام پدر او یوسف است اصل او از
 جیون پورست سید محمد و علیہ السلام شیخ دانیال است و از اولیاء و سلوب کمال صاحب مگر بودہ
 و در حالت سکر چنانکہ بعضی اکابر انا اللہ و انا الحق و سبحانی و قدیمی علی قیۃ کل فی
 و امثال آن گفتہ وے درین حال انا مہدی فرمودہ و در حالت افاقہ چنانکہ اکابر از
 دعوی الوانیت استغفار کردہ و گفتہ و ان قلنت سبحانی فانا مجوسی فاقطع منا ربہ و اقول لا
 لا اللہ او نیز از دعوی مہدیت تائب شدہ و مہدی موعود اقرار نمودہ چنانکہ نزد اکثر
 یزاین مقدمہ بدیہی است فاما جمعی از یہلکہ در زبان سکر حاضر بودہ و زبان صحو را در اک
 و دہ معاودت او را اعتبار نکرده و بر سخن اول اصرار نمودہ او را مہدی موعود دانند و
 بنہ از یہل کہ معنی سکر و صحو اولیاء اللہ نہ اندانند گفتہ کہ سخن سکر را اعتبار سے نیست بلکہ بدی
 بیان صحو بدی این معنی شدہ و دعوی خود را با ثبات رسانیدہ است و این محض افترا
 بنان است کہ بر آن سید بیچارہ بستہ اندا نہتی اگر عقیدت مہدویہ حسب تفسیر حضرت شیخ
 لمیم کردہ شود پس می گویم کہ حاشا از کلام حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ این چنین دعوی
 تہ شود و معلوم نمی شود کہ از کجا بقولہ مہدویان بعینہ مقولہ حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ
 میدہ شد قال و چنین شنیدہ می شود کہ شیعہ نیز در شان المہ اثنا عشر رضوان

الله تعالى عليهم اجمعين می گویند که ایشان شاگرد پیغمبر اند صلی الله علیه وسلم بر تبه است
 رسیده **اقول** شاید مقوله شیعیان همچنان باشد مگر حضرت مجید در حمت الله علیه نه نفس
 نفس خود را هم پند پیغمبر علیه الصلوة والسلام می داند و نه که امی از ارادتمندان چنین عقیده
 نسبت وی دارد **قال** بریه تقدیر این خادم را باید حق نعمت شناخت و نزد مخدوم جزیه
 بندگی و نیاز دم تنزد و دعوی مساوات نگردد **ع** اے ایاز آن پوستین را یاد دار
اقول هرگاه بخنیل حضرت شیخ در مطالب عالی که نجایش تمثیلات تقریرات بود پس از خادم
 و مخدوم چارحوت زود چرا حکایت یا ز را یاد آورد فاماد نفس صحت این کلام شبیه نیست **قال** مثال از
 خادم باین مخدوم که دم از برابری میزند و گستاخی میکند حال آن غلام است که همراه خواجه که مقرب گاه
 سلطان بود در مجلس سلطان رفت پس خواجه مجلس قرب نشست غلام نیز بجانب استاد و چون خود را در مجلس
 بادشاه با خواجه یکجا دید بنارید و مغرور گشت از برین نزدی و بیتابی که رسم غلامان است خود را گم در باطن چرخ
 و برابر گرفت و گفت من هم بنده بادشاه و مقرب درگاه اویم و ندانست که همچنان که نخست
 نزدیک سلوک طریق که قرب و وصول بواسطه و طفیل خواجه مجلس بادشاه رسید و وی و سلم
 بود الآن که قرب و وصول حاصل شده است نیز واسطه است ولیکن از غایت غرور و بجزری
 و کم فکری وجود و واسطه از نظرسه ساقط شده و در حیطه کفران نعمت افتاد **اقول** جلب
 این تقریر را برین کلام قل و دل حضرت مولانا شاه عبدالغنی ز دلهوی رحمته الله علیه ختم کنم که
 همه و هم خود است هیچ خادم باین صفت موجود نیست **انتهی قال** - و اینجا هم عین جواب
 بخادمی داده اند این سخن هیچ فائده نمی کند جز فرق به تبعیت و اصالت اما دعوی همسری
 و برابری لازم بین این کلام است بلکه دعوی همسری و برابری از خادم و تابع نامقبول
 و نامسموع تراست **اقول** الحق دعوی همسری و برابری از خادم و تابع نامقبول و نامسموع
 تراست خصوص با سرور انبیاء محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم که اسحاق و زندقه و کفر اکبر است
 لیکن از هیچ تحریر و تقریر حضرت ایشان دعوی همسری و برابری مستفاد نشده **لما ذکره غیر مکرراً و سیم**

از تقریر بی که حضرت شیخ در رساله تبیین الطریق لایل الارادة بالتزام وظایف اخیه و العبادۃ -
 بدین عبارت نگاشته اما احتیاج مردم بمرشد و استاد پس از برای تهیل طریق و سرعت وصول
 است و سلوک طریق بے مرشد و استاد اگر توفیق رفیع گردد فی الجمله ممکن است بوجوب
 قوله تعالی ^۱وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا لکن بتعب شدید و
 مدت طویل و هونادر جدا و اسد اعلم انتهی و تحقیق بمقام این است که اگر از وساطت تبعیت مراد
 باشد در صحت این کلام شبه نیست اگر حیلولت مقصود باشد پس در فیض و بهی حیلولت نمی باشد
 والا فیض و بهی نخواهد بود قال دیگر اطلاق سلسله در ارادت اسد تعالی که بے واسطه غیر
 است عجب واقع شده است اطلاق سلسله در جای مناسب است که بواسطه باشد ظاهر
 سهو قلم است یا بطریق مشاکلت است این سخن طالب علمی است ^۲وَالْأَمْرُ فِي ذَلِكَ سَهْلٌ
 اقول جواب اشکال بدو وجه گزارش می رود اول آنکه از تقریرات سابقه اطلاع کافی داده
 شده است که درین محل از عدم توسط عدم حیلولت مقصود است این عدم توسط را توسط تبعیت
 لازم الوجود است توسط معنی تبعیت از وسایط چنانست پس لفظ سلسله امناسبتی خاص باشد و هر کس که میخواهد
 استعاره تخنیه است ارادت را بباب تشبیه دادند و سلسله را با وثایب کردند درین صورت
 ضرورت بواسطه نیست این چنین استعارات متعارف است آیات قرانی ازین لایزال است
 حق تعالی جل شانہ فرماید ^۳أَفَنَسَى اللَّهُ لِبَاسَ الْجُودِ وَيَنْقُصُ مِنْ عِزِّهِ اللَّهُ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ
 وَفِي ذَلِكَ لَئِنْ أَلْبَيْتَ أَفَكثرة یا ی حال اعراض طالب علمی کار طالب علم است سخن از تصوف
 را ندانی بود این هوس در دل باقی است

نه خفت خسرو مسکین برین هوس شبها | که دیده در کف پایت نهند نجواب رود
 قال و گفته اند که بدین نائب یا اسد است این فرع و نتیجه ارادت اسد است چه ید می
 نائب ید پیری باشد اما تلوح می افتد بقول حق سبحانه ^۴إِنَّ الَّذِينَ يَبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يَبَايِعُونَكَ
 اللَّهُ أَلْبَيْتَ و این به حقیقت و قه راست آید که بروی ^۵ثُمَّ أَمَرَ أَنِّي أَدْرَأَ مِثْبَ

اعراض بر لفظ سلسله بطریق این است

در راه من
 بنجام الدینانی
 راه خود

شماره دوم
 سبیل است
 غامی کتب بایست

الذات
 انداختن
 انداختن
 انداختن

لَکِنَّ اللّٰهَ دَہیٰ مَترَب گِردِ کہ بیک شت خال شکر می را منہدم گرداند و بے آن حکایت نبانی
 بیش نیست **اقول** انچہ گفتہ شد چہ ید مرید نایب پیر می باشد بدو وجہ صحیح نیست اول
 آنکہ حضرت شیخ از مرید معنی متعارف مراد داشته نہ مصطلح متصوفین حالانکہ در کلام حضرت
 مجدد رحمہ اللہ مصطلح صوفیہ مراد است ہذا درین مقام مراد بایہ گفت نہ مرید دو و ہم آنکہ وجہ
 انابت حسب مذاق اہل فن فنا و بقا است در فصل الخطاب از ترجمہ عوارف منقول است فنا
 عبارت است از نہایت سیر الی اللہ عزوجل و بقا عبارت است از نہایت سیر فی اللہ سبحانہ و سیر
 الی اللہ سبحانہ وقتہ شتہ گردد کہ بادیہ وجود را بقدم صدق یکبارگی قطع کند و سیر فی اللہ عزوجل
 انگاہ محقق شود کہ بندہ بعد از فنا سے مطلق در عالم الصفات باوصاف الہی و مخلوق باخلاق
 ربانی ترقی نماید انتہی پس ہر گاہ مرتبہ فنا و بقا حاصل گردد دست وی نایب منابیع اللہ رہا شد

آنرا کہ فنا شایوہ و فقر آئین است	نہ کشف و یقین نہ معرفت نہ دین است
رفت اوز میان ہمین خدا ماند خدای	الْفَقْرُ اِذَا تَتَرَّكُوهُ اللّٰهُ اَیْنَ اَسْتَ

در حالت فنا و بے برخسندہ

در میان کہ بقائے خویش تن میخوای	از خرم بہتیت جوے کے کاہی
تا یک سہ روز خویش تن آگاہی	گردم زنی از راہ فنا گمراہی

در رسالہ مشاہدۃ الانوار بین تجلی والا ستار خود حضرت شیخ در میان عجب و معبود و قاصد
 و مقصود و طالب و مطلوب و محب و محبوب فرق را در بخودہ حیث قال یا عنوانات دیگر کہ
 طالب و مطلوب و محب و محبوب است یقین حکم نتوان کرد کہ طالب کیست و مطلوب کہ محب
 کیست و محبوب کدام ہر دو ہم طالب اند و ہم مطلوب و ہم محب اند و ہم محبوب ہر چہ او طالب
 ۱۵ فقرہ گاہ تمام شد ان اللہ است ۱۲ در کشف المحجوب از شبلی رحمہ اللہ منقول است صوفی ان

بود کہ اند دو جہان بیچ چیز نہ بیند بخدای عزوجل و از علی بن ہمدان صیر فی شیشا پوری منقول است تصوف
 آن بود کہ ظاہر و باطن خود را نہ بیند و حبلہ بر حق را بیند ۱۲۔

و این مطلوب و در مرتبه دیگر و مطلوب این طالب و بی گنازه که حقیقت یکی است مَنْ
يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ طَاعَ اللَّهَ وَيُطِيعُ اللَّهَ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ زِيَادَةً بَرِينَ چگونگی کفر با حقیقتی در سینه درین
باب مضمحلست که اگر آن را برین اولنگم صدایمان مجازی از آن بر شک آید اسلحه در پرده بهتر
و ناگفته به انتبه آنچه ذکر تلویح نموده شد صریح خطا است که نزول آیت در باب دیگر است یعنی
هرگاه غره حدیبیه پیش بود آن حضرت صلی الله علیه وسلم از صحابه رضی الله عنهم که یک هزار
چهارصد بودند بیعت گرفت بعضی صحابه رضی الله عنهم برین امر بیعت کردند که حاجتگاهیم کرد
تا آنکه قتل شویم و بر بنی امیه از جنگ فرار نخواهیم کرد قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا بِالْوُقُوفِ لِمَا
وَعَدَهُمْ مِنَ الْخَيْرِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ در تفسیر ابی سعور و رومی مذکور است أَنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ أُنَى
عَلَى قِتَالٍ قُرَيْشٍ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَعْنِي أَنَّ مُتَابَعَتَكَ هِيَ مُتَابَعَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لِأَنَّ الْمَقْصُودَ
تَوْثِيقَ الْعَهْدِ بِمُؤَاعَاةٍ أَوْ أَمْرٍ وَتَوَاهِيَهُ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ يَعْنِي أَنَّ عَقْدَ
الْمِيثَاقِ مَعَ الرَّسُولِ كَعَقْدِهِ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ غَيْرِ تَفَاوُتٍ
بَيْنَهُمَا كَقَوْلِهِ تَعَالَى مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ طَاعَ اللَّهَ
انتبه مختصر در تفسیر کبریز مذکور است يَدُ اللَّهِ مَعْنَى نِعْمَةِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ فَوْقَ إِحْسَانِهِمْ
إِلَى اللَّهِ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ أَيْ نَصْرُهُ إِيَّاهُمْ أَقْوَى وَأَعْلَى مِنْ نَصْرِ تَهْمُ إِيَّاهُمْ

۱۱ هر که اطاعت کرد رسول را پس اطاعت کرد الله تعالی را ۱۲ ابن عباس رضی الله عنهما گویند که آنچه الله تعالی بایشان
و عده خبر کرده دست او برای وفای بردست ایشان است ۱۳ کسانی که بیعت رسول الله صلی الله علیه وسلم کردند
فریش می کنند ایشان بیعت الله تعالی می کنند بیعت رسول الله تعالی است زیرا که مقصود
استحکام عهد است بمرامات او امر و نواهی و سے تعالی ید الله فوق ایدیهم یعنی عقد پیمان از رسول الله صلی الله علیه وسلم
چنان است که با الله تعالی شده درین هر دو هیچ فرق نیست الله تعالی فرماید هر که اطاعت کرد رسول را پس اطاعت کرد
الله تعالی ۱۲ یعنی ید الله این است که نعمت الله تعالی بر ایشان زیاد و از احسانی است که انما ایشان
مظاهر شده و نصرت الله تعالی بر ایشان زیاد تر است از نصرت ایشان که می کنند ۱۳

باینکه
نویسی

انته مختصر ازین تقریر ظاهر است که سوق آیت در امر دیگر است و کلامی که در آن میرود
چندین آخرفشان پنهان و آیه قاسمیه است اذ مسامیه بی محل فکر کرده شده زیر که بریت
آنندگان صحابه اندر صنی اسد بنم درامی مشقت خاک سرور عالم بوده اند صلی الله علیه وسلم
انچه ذکر انصار کفر با بیان فرموده شد از حضرت شیخ رحمه الله این چنین تحریر در ورطه حیرت انگیز

گله در پیش صیازان گل رعنا کردم | اگر چه داشت دلم غنچه صفت واکردم

قال اکنون بمعارف و حقایق که در تحقیق این دعا و کلام نوشته اند دست زده دفع
این خلجانات و شبهات کنیم و من الله الاستعانة والتوفيق اقول انچه پیشتر ازین
مکاشسته ام اگر در آن تامل کافی رود دفع تمامی خلجانات و شبهات استکفل خواهد بود مگر چون
حضرت شیخ رحمه الله دست بدان مکتوب صد و بیست و یکم از جلد ثالث زده ایرادات کرده است
پس چنان مناسب است که عبارت مکتوب اول را نقل کنیم سپس بر هر ایراد ذکر کرده بدفع آن بکوشیم

به بینیم که تا کردگار جهان | درین اشکارا چه دارد نهان

عبارت مکتوب این است اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰی عِبَادِهِ الَّذِیْنَ اصْطَفٰی
صحیفه گرامی که از روی شفقت و مهربانی نافرو این فقیر ساخته بودند بمطالعه آن به شرف
گشت اندراج یافته بود که عزیز بر عبارت مکتوبی که در اجماع نوشته بود و اعتراضها
دارد در حل آن باید نوشت و بعضی از یاران چون یقین مواضع اشتباه نوشته بودند
باندازه آن چند مقدمه در حل آن اشتباه نوشته آمد و الله سبحانه تعالیٰ فی الی
سَبِيلِ الشَّادِیْ و ما مکرر میسر مرادی و سیر مریدی امری است که بوجدان صاحب آن سیر
تعلق دارد و الزام امری نیست که بغیر تعلق داشته باشد پس محبت و برهان بر اثبات
آن طلبیدن گنجایش ندارد و مع ذلک کسی را که حضرت حق سبحانه قوت قدسیه داده است
اگر در احوال و اوضاع صاحب آن سیر نیک ملاحظه نماید و فیوض و برکات و علوم و معارف

استایش مرغای راست و سلام بر بنده گان حق که برگزیده اند ۱۲ الله تعالیٰ کما ید است راه راست ۱۲

الهی سبل شانه که او بان ممتاز است مشاهده کند تواند بود که حکم بسیر مرادی او نماید و هیچ
محتاج بدلیل نبود در رنگ آنکه بعد از ملاحظه قرب و بعد و مقابله و اجتماع که قمر را با شمس
است حکم کند که نور قمر متفاد از نور شمس است اگر چه این معنی بر غیر ارباب حدس حجت نبود و
نیز حضرت خواجه با قدس سره در اوایل حال سیر این فقیر را بسیر مرادی مقرر فرموده بودند
شاید یاران هم این معنی را از ایشان شنوده باشند و این ابیات شنومی مطابق حال فقیر
دانسته می خوانند

عشق معشوقان نہان است و ستینر لیک عشق عاشقان تن زہ کند وز مرادان ہر کہ واصل گشتہ است	عشق عاشق باد و صد طبل و نفیر عشق معشوقان خوش و فربہ کند او براہ اجنبی سے رفتہ است
---	---

راه اجتناباً مخصوص بانبیا نیست علیهم الصلوٰۃ والتسلیمات صاحب عوارف قدس سره
در بیان مجذوب سالک و سالک مجذوب و بتصحیح باین معنی فرموده است و راه مریدان را
راه انابت و راه مردان را راه اجتناب گفته قال الهدی الخ لے اللہ یَجْتَنِبُ إِلَیْهِ مَنْ یَّشَاءُ وَیُجِدُ
إِلَیْهِ مَنْ یَّذِیْبُ آرای را اجتناباً بالاصالت مخصوص بانبیا است علیهم الصلوٰۃ والتسلیمات و
امتان را در رنگ سائر کمالات بتبعیت ایشان است نه آنکه اجتناباً مطلقاً مخصوص بانبیا است
علیهم الصلوٰۃ والتسلیمات و امتان را از ان اصلاً النصیب نیست که آن غیر واقع است مخدوم
و صول فیوض مر سالک را توسط و حیل و لولت خیر البشر علیہ و علی الہ الصلوٰۃ والسلام تا
زمانی است که حقیقت آن سالک که محمّی المشرّب است بحقیقه محمّیٰ مطبق نگشته است
و بان متحد نہ شد و چون یکمال متابعت بلکه محض فضل و مقامات عروج این حقیقت را بآن
حقیقت اتحادی حاصل شد توسط برخاست چه توسط و حیل و لولت در مغایرت است در
اتحاد متوسط و متوسط و حاجب محبوب نبود اینجا که اتحاد است معامله بشکر است اما چون
سالک تابع و احقاقی و طفیلی است از قبیل شکر است خادم بود یا مخدوم و آنکه گفتیم که حقیقت

او را با حقیقت آن سرور علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام انطباق و اتحادی پیدامی شود
 بیا نش آنست که حقیقت محمدی علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام جامع جمیع حقایق است و
 آن را حقیقهٔ حقایق گویند و حقایق دیگران در رنگ اجزایند مرا و را با جزئیات زیر که اگر محمدی
 المشرب است حقیقت سالک در رنگ جزئی است مر آن کلی را و محمول است بروی حقیقت
 غیر محمدی المشرب در رنگ جز است مر آن کل را و غیر محمول است بروی و این حقیقت
 محمدی المشرب اگر اتحادی در عروج پیدا شود با حقیقت پیغمبری خواهد بود که این بر قدم
 اوست و محمول بر آن حقیقت خواهد شد و شرکت در کمالات مناسبت او را پیدا خواهد کرد
 لیکن از قسم شرکت خادم بود با محمد و من چنانچه گزشت و چون این جنبه‌ی را بعلاقمه کمال متابعت
 بلکه بعض فضل محبت خاص بکلی خود پیدا می شود و شوق وصول آن دامنگیر او میگردد
 و آن قیدیکه کلی را به جزئی آورده بود بعض فضل خداوندی جل شانہ روز و ال می آرد و بتدریج
 بعد از زوال این جزئی را بان کلی انطباق و اتحادی حاصل می شود و آنکه گفتیم محبت خاص
 پیدامی شود در رنگ آنکه بعض فضل این فقیر را پیدا شده و در غلبات آن محبت می گفت که محبت
 سر بجزئت حق سبحانه از آن جهت است که او تقا لے رب محمد است صلے الله تعالی علیه و آله
 و سلم و میان شیخ تاج و یاران دیگر ازین مقوله تعجب میکردند انگار کم که از خاطر شما هم نرفته باشد
 و تا این قسم محبت پیدانه شود احق و اتحاد چگونه متصور بود ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء
 و الله ذو الفضل العظیم و حقیقت توسط و عدم توسط را بیان می نماید نیک استماع فرمایند طریق
 جذب را چونکه کشش از جانب مطلوب است و عنایت الهی جل شانہ متکفل حال طالب است تا چار
 قبول و سلطت نمی کنند در طریق سلوک چونکه انابت طالب است از وجود و ساطط چاره نبود
 و در نفس جذب هر چند و ساطط در کار نیست اما تمامی جذب منوط لسلوک است که اگر سلوک که
 عبارت از اتیان شریعت است از توبه و زهد و غیره با جذب منعم گردد جذب نامتام و ابتر
 است بسیار می از همد و ملاحظه را دیده ایم که جذب دارند اما چونکه مبتا بعت صاحب

این
 بخش
 است
 که
 از
 این
 فصل
 است

این
 فصل
 است
 که
 از
 این
 فصل
 است

شریعت علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ والسلام تجلی گشتہ اند خراب وابترا ند و غیر از صورت جذب
 شیعہ ندارند سوال حصول جذب سخوی از محبوبیت می طلبید پس کفار را که اعدا را الله اند نصیب
 از جذب چگونه تجویر نموده اید جواب تواند بود که بعضی از کفار سخوی از معنی محبوبیت داشته
 باشند که باعث حصول جذب شان شده باشد و چون آنرا متابعت صاحب شریعت علیہ و
 علی آلہ الصلوٰۃ والسلام تجلی ساختند خاطر و مخدول مانند و آن جذبہ خیر از تحت برایشان
 درست نگردید که اعلام استعداد شان نموده که بچل و عناد آنرا از قوه بفعل نہ آورده اند و ما
 ظلمہم للہ و لیکن کما نوا انفسہم یظلمون و در طریق جذبہ اگر توسط متابعت صاحب شریعت
 علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ والسلام که عبارت از سلوک است صولی مطلوب میسر شود و بواسطہ
 سبب حیولت امری خواهد بود گفته اند کوا لیتکم بدلو لوقعکم علی اللہ یعنی اگر کشیده
 شوید بحضرت حق سبحانہ و رسانیده شوید بالطن لطن ہر آئینہ در میان شما و در میان
 حق جل و علا حیولت و حجاب امرے نخواہد بود و شاید کہ بخاطر شریعت شما ہم مانده باشد کہ حضرت
 خواجہ با قدس سرہ می فرمودند کہ وصول از راہ معیت کہ حق را جل سلطانہ باندہ است اگر تلبیس
 شود ناچار بے توسط امرے خواہد بود کہ بناسیب معیت است و اگر واسطہ است در سلسلہ تربیت
 است کہ عبارت از سلوک است راہ معیت یکی از طرق جذبہ است و حدیث اللہ کریم
 مع من احب علی صاحبہ الصلوٰۃ والسلام نیز تأیید این معنی می فرماید زیرا کہ مرد را بوجوب
 شود چون معیت بہ ثبوت پیوست واسطہ متفق گشت اجتماع فرمایند بطل را باصل خود شاہراہ
 است و هیچ چیز در میان شان حامل نیست اگر بعینایت خداوندی جل شانہ ظلمہ را باصل
 خود میسبب پیدا شود و کشتے باو ہویدا گردد بدولت متابعت صاحب شریعت علیہ وعلی
 آلہ الصلوٰۃ والسلام آن ظل را بان اصل وصولے و احاطے حاصل آید ہر آئینہ بے حیولت
 امرے خواہد بود و چون آن اصل آسمی است از آسمانے الہی جل شانہ ناچار در میان ہم
 آسمانے او حائلے نخواہد بود و وصول ظل ازین راہ باصل کہ سماے آن آسمانے است بے

۹

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

بجانب

توسط امرے خواہد بود و آئینا ہر کہ واصل حضرت ذات است تعالیٰ بوصول بے چونی توسط و
 حیلولت امرے در حق او مفقود است ہر گاہ در صورت وصول بحضرت ذات سبحانہ حیلولت
 و حجابیت صفات ہی جل سلطانہ مرفع گردد و حیلولت و حجابیت غیر صفات چگونہ جابین دارد
 سوال صفات و اجبی را جل شانہ ہر گاہ انفکاکے از حضرت ذات او تعالیٰ جائز نباشد ارتفاع
 حیلولت صفات از میان واصل و موصول البتہ بچہ معنی بود جواب سالک را چون وصول
 و تحقیق باصل خود کہ اسمی است از اسمای الہی جل شانہ و آن سالک ظل اوست حاصل گردد
 ہر آئینہ در میان حضرت ذات تعالیٰ ہیچ توسط و حیلولت نخواہد بود چنانچہ در میان اسم
 و سماءے او حیلولت امری کائن نیست پس نہ ارتفاع لازم آمد و نہ انفکاک مثل این تحقیق
 گزشتہ است در میان اتحاد حقیقت سالک و حقیقت محمدی علیہ و علی آکہ الصلوٰۃ والسلام
 و نیز شئمہ ازین بیان در بیان وصول ظل کامل ہم گزشتہ تنبیہ سادہ لوحے ازین عدم
 توسط کہ در طریق جذبہ و غیرہ یا گفته شدہ است استغنائی از تبعیت خیر البشر علیہ و علی
 آکہ الصلوٰۃ والسلام گمان نہ برد کہ ان کفر و اتحاد و زندقہ است و انکار است از شریعت حقہ
 او علیہ و علی آکہ الصلوٰۃ والسلام و بالا گزشتہ است کہ جذبہ بہ توسط سلوک کہ عبارت از
 ایتان شریعت است علی صاحبہا الصلوٰۃ و التحیہ ابر و ناتمام است و ثقت است کہ بصورت نعمت
 برآمدہ و محبت را بہ صاحب جذبہ ناتمام تمام کردہ با کجملہ کشف صحیح و الہام صریح نیز یقین پیوستہ
 است و ہیچ دقیقہ از دقایق این راہ و ہیچ معرفتہ از معارف این قوم بے واسطہ او و
 بے توسط متابعت او علیہ و علی آکہ الصلوٰۃ والسلام میں نیست و منتهی را در رنگ بتدی و
 متوسط فیوض و برکات این راہ بے تبعیت بے طفیل او حاصل نہ

محال است سعدی کہ راہ صفا	توان رفت خبر در پے مصطفیٰ
--------------------------	---------------------------

افلاطون از بے خردی صفا سے کہ در نفس خود از ریاضت و مجاہدات یافت خود را از
 بعثت انبیا علیہم الصلوٰۃ و التسلیمات مستغنی دانست بخن قوم محمدیون لا حاجۃ بنا الیہ

توسط حضرت
 بانی سلسلہ
 باری حاجت
 باری نیست

مُؤَيَّدِينَ اُنْدَانَسْت که این صفا که بر ریاضات بے توسط متابعت انبیا حاصل شده است
 علیهم الصلوة و التسلیات حکم آن دارد که مس سیاه راز راند و دسانند یا زهر را به شکر غلات
 کنند متابعت انبیا است علیهم الصلوة و التسلیات که حقیقت مس را منقلب گردانیده زهر
 خالص سازد و نفس از آمارگی بسلامتینان آورد حکیم مطلق چهل و هفت بعثت انبیا و وضع شرائع
 اینهارا علیهم الصلوة و التسلیات از برای تجزیه و تخریب آثاره مقرر ساخته است و خرابی
 او را بلکه اصلاح او را در غیر متابعت این بزرگواران نداشته علیهم الصلوة و التسلیات اگر
 نه در آن ریاضات و مجاهدات بے متابعت این بزرگواران علیهم الصلوة و التسلیات کرده
 شود سرسوی از آمارگی او کم نگردد بلکه از دیاد سرکشی او نماید **مصرعه**

هر چه گیرد علتی علت شود

از اله مرض ذاتی او منوط بشرایع انبیا است علیهم الصلوة و التحیات و بدو نه اخطا افتاد
 باید دانست که جذبیه را هر چند از سلوک چاره نیست مقدم باشد جذبیه بر سلوک یا سوخراما
 فضل مرتقدیم جذبیه را ست که سلوک خادم اوست و در تاختیه جذبیه سلوک مخدوم اوست
 که بدولت سلوک او را جذب میسر شده است و در تقدیم جذبیه نه این چنین است که با لایزال
 مطلوب دعوت این مراد آمد و آن مرید و راس مرادان و رئیس محبوبان محمد رسول الله
 صلی الله تعالی علیه و علی اله و سلم که مقصود ذاتی و مدعو اولی ازین دعوت اوست علیه
 و علی اله الصلوة و السلام و دیگران را طفیلی او طلبیده اند مرادان باشند با مریدان **نکته**
 لما خلق الله الخلق ولما اظفر الربوبية كما ومرت چون دیگران همه طفیلی او باشند و او مقصود
 اصلی ازین دعوت بود علیه و علی اله الصلوة و السلام ناچار همه محتاج او باشند و بتوسط
 او فیوض و برکات اخذ نمایند و علی اله الصلوة و السلام و باین معنی اگر همه را آل او گویند
 گنجایش دارد علیه و علی اله الصلوة و السلام که همه پس روانند و بے توسط او کمال اخذ نمی
 نمایند چه هرگاه وجودشان بے توسط وجود او صورت ندهند و کمالات دیگر خود که تابع وجود

صلی الله تعالی
 سرور عالم
 علیه و سلم
 منظور از مریدان
 مخالفان بود
 اهل فساد
 عین پایداری
 بود و بدین
 بود ظاهر

عشق رسول الله
صلی الله علیه و آله
و سلم از هر
کس که در این
نور دیده است

اندر بے توسط او چه صورت دارند علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام بے محبوب بل العالمین
چنین باید استماع فرمایند یکشوف گشته است که محبوبیت و علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام
بآن محبت واجب جل شانہ کائن است که بذات بخت اولیای ملاحظه شیون و اعتبارات
تعلق گرفته است و حضرت ذات تعالیٰ بآن محبت محبوب گشته بخلاف محبوبیت دیگران که
بآن محبت کاین است که تعلق بشیون و اعتبارات دارد مثل بس اسماء و صفات است یا
بظلال اسماء صفات علی تفاوت الدرجات

لَهُ فَإِنَّ فَضْلَ رَسُولِ اللَّهِ لَيْسَ لَهُ حَدٌّ فَيُعْرِبُ عَنْهُ نَاطِقٌ بَقِيٍّ

علیه و علی جمیع انخوانه من الانبیاء والمرسلین والملائکة المقبرین الصلوٰۃ والتسلیمات التحیات
والبرکات تحقیق این مقام آن است که توسط آن سرور کائنات علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام
بدو معنی تواند بود سیکه او صلی الله تعالی علیه و آله و سلم حائل و حاجب بود در میان سالک
در میان مطلوب و معنی دوم آنست که سالک بطیفیل او توسط تبعیت متابعت او علیه و
علی آله الصلوٰۃ والسلام مطلوب اصل گردد در طریق سلوک پیش از رسیدن بحقیقت محمدرسمی توسط
بهر دو معنی کائن است بلکه می انگارم که طریق از شیون بهر که در میان آمده است توسط و
حاجب شود سالک است و اے اگر در او آخر جذب تدارک آن نه نماید و معامله از پرده بینی
پردگی نکشد زیرا که در طریق جذب بعد از رسیدن بحقیقت الحقائق توسط بمعنی ثانی است
که طفیل و تبعیت است نه حیل و لغت و عجب که پرده شود و مشاهده و مانند آنها بود گفته
نشود که این عدم توسط اگر چه بیک معنی بود مقصور بے جناب حضرت خاتم علیه و علی آله
الصلوٰۃ والسلام و التحمیه لازم می آید گوئیم که این عدم توسط مستلزم کمال انجباب است علی
صاحبها الصلوٰۃ والسلام نه مستلزم مقصور در وجود توسط است زیرا که کمال بتبوع آنست
که تابع او بطیفیل و تبعیت او به جمیع درجات کمال برسد و هیچ دقیقه فرونگزارد و این معنی در
عدم توسط کائن است نه در وجود توسط که انجا مشهود بے پرده است که اقصای

درجات کمال است و اینجا در پرده پس کمال در عدم توسط بود و تصور در توسط از شوکت و عظمت مخدوم است که خادم او در هیچ مقامی از وی تخلف نکند و تبعیت او شریک دولت همگان او گردد و از آنجا است که آن سرور فرموده است علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام
 صَلَّاءُ أُمَّتِي كَأَنْبِيَاءَ يَبْقَىٰ اسْمُهُمْ أَبَدًا عَلَيْهِمْ الصَّلَاةُ وَالتَّسْلِيمَاتُ رُوِيَ اخروی
 بے توسط و بے حیولت امری خواهد بود در حدیث صحیح آمده است علی صاحبہ الصلوٰۃ والسلام
 کہ بنده چون بہ نماز داخل می شود حجابیکہ در میان بنده و خدا است مرتفع می گردد و لهذا صلوٰۃ مطہر
 موسن آمد و حظ وافر از آن ضیاء منتهی و اصل گشت چہ رفع حجاب مخصوص بواصل منتهی است
 پس ارتقاء توسط و حیولت ثابت گشت این معرفت از خواص معارف لدنیہ این فقیر است کہ
 بمحض فضل و کرم آنرا عطا فرموده اند و بحقیقت آن متحقق ساخته ۵

من اینجا کم کہ ابرو نو بہاری | کند از لطف بر من قطره باری ۵

خوش گفت ۵

اگر باد شہ بر در پیر زن | بیاید تو ای خواجہ سبوت کن

مشایخ طریقت قدس اعدا سرار ہم در توسط و عدم توسط آن سر و اختلافها دارند علیہ و
 علی آله الصلوٰۃ والتسلیمات جمیعہ توسط رفته اند و گروہ بعدم توسط و بیچ کدام شان تحقیق
 توسط و عدم توسط نہ نموده است و از کمال و تصور شان سخن نگفته ارباب ظواہر نزدیک است
 کہ عدم توسط را کہ کمال ایمان است کفر و اند و قایل آنرا نادانستہ تفصیل کنند و توسط را از کمال
 ایمان تصور نمایند و قایل آن را از کمال تابعان شمرند و حال آنکہ عدم توسط بنی از
 کمال متابعت است و توسط مشعر از تصور متابعت کما مَرَّ كُلُّ ذَلِكْ مِنْهُمْ
 بِعَدَمِ الدَّرَكِ عَنْ حَقِيقَةِ الْحَالِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَىٰ بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا
 بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَا تَهُمُّتَا وَجِلُّهُ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
 تند و اویسی گفتن انکار سے از پیر ظاہر نیست زیرا کہ اویسی کسی است کہ روحانیان را در

ترسیت او مدخلت باشد حضرت خواجه احرار را قدس سره با وجود پینظام هرچونکه امداد سے از روح
 حضرت خواجه نقشبند قدس سره یافته بودند اویسی می گفتند و همچنین حضرت خواجه نقشبند با وجود
 پینظام هرچون مدد از روحانیت حضرت خواجه عبدالمخالق قدس سره یافته بودند اویسی بودند
 علی الخصوص شخصی که با وجود اولیست اقرار به پینظام هر دار و بزرور انکار بر پیر مراد بسطن
 عجب الضاف است مخدوم و امداد از ترکیب لفظ عبدالباقی معنی اصنافی است نه معنی علمی
 هرچند بابلغ و جوه اشعاری بمعنی علمی هم دارد یعنی پیرین هرچند بنده باقی است اما متکفل
 تربیت من است باقی است اینجا که امداد تحریف است و چه سود ادب الله تعالی الضافی بدیده مخدوم
 قصور که در معنی سجانی که از بسطامی قدس سره در غلبات مکر صادر شده است گفته
 باشد لازم نمی آید از آنکه آن تصور در قائل آن مستقر و ستم باشد تا دیگر از وی افضل بود چه
 بسا معارف است که در وقت مقتضای حال آنوقت صادر شده است و در وقت دیگر بعین
 خداوندی جل شانہ چونکه تصور آن معرفت را دریافته است از آن درگزشته و بمقام فوق
 رسیده در مکتوب شریف اندراج یافته بود که ارباب مکر اگر این قسم سخنان شطح آمیز نویسد
 گنجایش دارد اما از ارباب صحو اظهار این سخنان بسیار مستبعد است مخدوم ما هر که این سخنان نوشته
 است منشای آن سکر است ولی مخرج سکر دین باب دست بقلم نه برده غایت مافی الباب
 در سکر مراتب کثیره است هرچند سکر بیشتر شطح غالب تر سکر بسطامی باید که بی تحاشی قول
 لَوَايَ اَمْرٍ مِّنْ لَّوَايَ مُحَمَّدٍ ازان بوجود آید پس هر که صحو دارد گمان نکنند که سکر همراه او
 نیست که آن عین قصور است صحو خالص نصیب عام است هر که صحو را ترجیح داده است مرادش غلبه
 صحو است نه محصور و همچنین هر که سکر را ترجیح می دهد مرادش غلبه سکر است نه سکر خالص که آن
 آفت است جنید قدس سره که رئیس ارباب صحو است و صحو را بر سکر ترجیح می دهد چندان عبارت
 سکر آمیز دارد که چه تعداد آن نماید فرموده هُوَ الْعَاقِبَةُ وَالْعَرَفُ وَگفته وَكُنْ الْمَاءُ لَوْ كُنْ اِنَاءً
 وَفَرَسُودَهُ اَلْهَدْيُ اِذَا فُتِحَ رَنْ بِالْقَدْرِ فِيمَا لَمْ يَبْقَ لَهُ اَشَدُّ وَصاحب عوارف که از

آن سخنان
 است و شطح
 شده
 صحاح
 چه باقی
 بنوع خاص
 و از سر
 گفته

مسلمانی به مجرد اشتباه چه مناسب بود و شهر بشهر آن منادی کردن کدام تین باشد طریق
مسلمانی و مهربانی آنست که کلمه ظاهرش مخالف علوم شرعی است اگر از شخصی صادر شود باید
دید که قائل آن کیست اگر ملحد و زندیق بود روان باید کرد و در راه اصلاح آن نباید کوشید و
اگر قائل آن کلمه از مسلمانان بود و ایمان بخدا و رسول داشته باشد در اصلاح سخن او باید
کوشید و محل صحیح از برای آن پیدا باید نمود یا از آن قائل حل آن باید طلبید و اگر در حل آن
عاجز آید صحبتش باید کرد و امر معروف و نهی منکر برفع او است که با جابت نزدیک است و
اگر مقصود اجابت نباشد توفضیح مطلوب بود امر دیگر است الله تعالی توفیق دهد و عجب آنکه
از مکتوب شریف فهم می شود که بعد از استماع کتابت فقیر از آن عزیز شستهای و انحراف
در ملازمان شامی طاری شده بود مانا که انعکاس باشد بایستی که مظان اشتباه را ایشان خود
حل می کردند و برین فقیر نمی انداختند و تسکین فتنه می فرمودند از یاران دیگر چه گله نماید که
بعضی از ایشان با وجود قدرت دفع اشتباه خود را معاف داشتند و سکوت نمیدادند

مازیار از چشم یارسی داشتیم

قال نوشته اند که سیر مرادی و مریدی مری است که بوجدها صاحب آن سیر تعلق دارد
پس صحبت و برهان بر اثبات آن طلبیدن گنجایش ندارد اینجا کس چه سخن کند که راه سخن بر بستند
لاکن هر چیز را حجت و برهان باید هیچ چیز بجهت و برهان معقول و مقبول نمی افتد مرادان و
محبوبان خود در صلاح قوم همان کسانی که نخست ایشان را جذب می نمایند و بدرگاه می کشند
بعد از آن توفیق سیه و سلوک داده و اصل می سازند که معنی مجذوب سالک است و مریدان
آنکه ایشان را بعد از سلوک می کشند و ایشان را سالک مجذوب می گویند یا این هم میباشد
که صاحب سیر مرادی بجای میرسد که در ارادت او بحق و قرب و وصول و بجناب قسوس
تعالی و سلطه حضرت سید المرسلین و سلطان المحبوبین صلی الله علیه و سلم سقوط می پذیرد و
بر سر افتد و در جمیع کمالات برابر سید المرسلین می باشد و به دعای شرکت و همسری و برابری

می کشد و جامع کمالات ابراهیمی و محمدی می گردد و صاحب این سیر هم پر محمد رسول الله صلعم
می گردد و می گوید که هم چنانکه آن حضرت مرید خداست بواسطه من هم مرید خدا ام بواسطه
اقول برین قول خدشه با دارد می شود خدشه اول مرتبه مریدان و مراد آن اگر با ساحت
نظر دیده شود از آن واضح خواهد شد که تا آنکه مرتبه سلوک جذب اطله کرده باین مقامات نرسد
مرید و مراد و مقامات ایشان را نتوان شناخت

بشر قصه بلقیس و قصه مبدی | کس رس که شناسای منطق الطیر است

مَنْ لَمْ يَذُقْ لَمْ يَدْرِ عِلَّتُ مِي لَشْنَائِي نَجْدًا نَخْشِي ۝ در عوارف المعارف
تعریف مریدین مذکور است وَالسَّالِكُ الَّذِي تَدْرِكُهُ الْجَذْبَةُ هُوَ الَّذِي
كَانَتْ بِدَائِيَّتِهِ الْمُجَاهِدَةُ وَالْمُكَابِدَةُ بِالْمُعَامَلَةِ بِالْإِخْلَاصِ وَالْوَفَاءِ بِالشَّرْطِ
ثُمَّ أُخْرِجَ مِنْ وَجْهِ الْمَكَابِدَةِ إِلَى رَوْحِ الْحَالِ فَوَجَدَ الْعَسَلَ بَعْدَ الْعَلَقِ
وَتَرَوُّهُ بِتَنْجُمَاتِ الْفَضْلِ وَبَرَزَ مِنْ مَضِيْقِ الْمُعْكَابِدَةِ إِلَى مُتَسَعِ
الْمَسَاهِلَةِ وَالنَّسِ بْنِفَخَاتِ الْقَرَبِ وَفَتَحَ لَهُ بَابُ مِنَ الْمَشَاهِدَةِ فَوَجَدَ دَوَاءَ
وَفَاضَ وَعَاءَهُ وَصَدَرَتْ مِنْهُ كَلِمَاتُ الْحِكْمَةِ وَمَالَتْ إِلَيْهِ الْقُلُوبُ
وَتَوَالَى عَلَيْهِ فَتَوْحُ الْغَيْبِ وَصَارَ ظَاهِرَةً مُسَلَّذَا وَبَاطِنَةً مُشَاهِدًا
وَصَلَحَ لِلجَلْوَةِ وَصَارَ لَهُ فِي جَلْوَتِهِ خَلْوَةٌ فِي غَلْبٍ لَا يَغْلِبُ وَيَفْتَرِسُ وَلَا
يَفْتَرَسُ يَوْهَلُ مِثْلُ هَذَا الشَّيْخَةِ لِأَنَّهُ اخَذَ فِي طَرِيقِ الْمُحِبِّينَ وَدَرَجَتِ
مَرَادِينَ مَسْطُورَاتِ الْمَجْدُوبِ الْمَتَدَارِكِ بِالسُّلُوكِ بِبَادِيَةِ الْحَقِّ بِالْكَشُوفِ
وَالنَّوَارِ الْيَقِينِ وَيَرْفَعُ عَنْ قَلْبِهِ الْحَجَبَ وَيَسْتَتِرُ بِأَنْوَارِ الْمَشَاهِدَةِ وَيَنْشُرُ
وَيَنْفَسِمُ قَلْبَهُ وَيَسْتَجَا فِي عِزِّ أَسْرَارِ الْعُرُودِ وَيَنْبِي إِلَى دِمَاخِ الْخُلُودِ وَيَرْتَوِي
عَنْ جَوْرِ الْحَالِ وَيَتَخَلَّصُ مِنَ الْأَعْلَالِ وَالْإِعْلَالِ وَيَقُولُ مَعْلَنًا لَا أَعْبُدُ إِلَّا اللَّهَ
ثُمَّ يَفِيضُ مِنْ بَاطِنِهِ عَلَى ظَاهِرِهِ وَيَجْرِي عَلَيْهِ صَوْرُ الْمُجَاهِدَةِ وَالْمُعَامَلَةِ مِنْ غَيْرِ مَكَابِدَةٍ

کتاب خودی
بنام شریعت
۱۱
در قسمت ۱۱
در مقام خلوت
در مقام غایت
در مقام

آن روز که آتش محبت افروخت	عاشق روش سوز معشوق آفروخت
از جانب دوست سرزد این سوز گداز	تا ورنه گرفت شمع پروانه نه سوخت

پس چنانکه مرید و مراد را سالکان راه دریای نهجیان سیر مرادی و مریدی امر است که پو جان صاحب آن سیر تعلق دارد پس محبت و برهان براس اثبات آن طلبیدن گنجایش ندارد و درین امر راه سخن بر بسته نیست اگر چه راه مراد صعب است و وصول این راه بجز محنت محال است فاما اگر ذوق دارند چرا محنت نکشند و مقامات سلوک اطمینان کنند و بمرتبه مریدی فایز نشوند تا این مقام سبب بصیرت بنگرند خدشه دوم براس هر چه ضرورت محبت و برهان در محل نظر است در مزیات و نواقات که طفل سینه خوار هم از آن واقف باشد راه استدلال بر بسته اند بر اعمی تبیین انوار شمس هیچ محبت و دلیل ندارد و کسیکه مدت العمر شک و یکنوازی چشمیده کل اول بدیعی الانتاج گرفته از آن نه کشاید خدشه سیوم تعریف مراد و مرید که بزنگاشته شد در آن قصور است و ^عالامر ما یکتاه خدشه چهارم در تعریف مذکور سالک لفظ نخست تحریر فرموده شد و در میان لفظ نخست و بیواسطه درین مقام فرقی نمی نماید پس این مادم شبهاست باشد که با جاحضت معترض بر لفظ بیواسطه مرة بعد اولی و کرة بعد اخری وارد نموده ^ع

وقت مردن دامن قاتل بدست آدم را | آخر عمر آرزو سے دل بدست آدم را

اگر حضرت معترض معنی لفظ نخست را ندانند خود منقش می فرمود بار بار این اعتراض را اعاده

حضرت معترض را اخبار الاخیار در ذکر حضرت شیخ عبد الوهاب متقی قادری شاذلی که استاد معترض بود می نویسند

عرض کرده شد که فحاشی وحدت چه باشد فرمودند که آن لذتی است به چشیدن تعلق دارد مطلوب حقیقی جمیع -

عالمیان این را درک همان لذت است و هر کس که در عمر خود یکبار آن لذت چشید دیگر تازنده است ذوق آن باقی است

انتهی پس چرا معترض کلام استاد خود را فراموش کند و چرا بر آن محبت و برهان نه غلبه و چرا نه گوید که هیچ چیز به محبت برهان

معقول و مقبول نمی افتد سیر مرادی و مریدی همان مقام فناست پس سوس است که معترض کلام استاد خود را فراموش کرده اعتراض می کند

که راجع بسوی کلام استاد اوست ۱۲ منته ^ع - امران است و سخن همان است که من بیان کردم ۱۲

ع
۲۲
۱۲

بخی گردد اندرین صورت تمامی اعتراضش را چسبیده کلامش خواهد بود

چه بے دردانه است بے دل با یار می گفتم | که او کم می شنید از ناز و من بسیار می گفتم

خدا ششم پنجم حضرت معترض در تعریف مرادی فرماید بعد از آن توفیق سیر و سلوک داده و اصل می سازند با آنکه اول گفته که نخست ایشان را بخود می کشد که بمعنی حصول است والا کلام صحیح نمی شود که معنی مجذوب یا ملک همین یک اول وصول است بعد از آن سیر و سلوک سخن معترض رحمه الله که بعد از آن توفیق سیر داده و اصل می سازند عکس نیست درین مقام بغایت ادب گزارش می رود که هرگاه حضرت معترض ابرقن بقصو چنان ممارست نباشد که تعریف مراد و مرید هیچ بزرگوار ندیش اینچا کس چه سخن کند که راه سخن بر بستند بجز آنکه گفته شود که سیر مرادی و مریدی امری است که بوجدان صاحب آن سیر تعلق دارد پس حجت و برهان بر اثبات آن طلبیدل گنجایش ندارد

اے که شور و محشر از بے باکیت نهنگامه است | از خدا خط برای باسفاش نامه است

خدا ششم ششم هرگاه خود حضرت معترض در تعریف لفظ نخست زریب تحریر فرموده پس در سقوط و ساطت کدام است حاله است اگر و ساطت است پس نخست چرا تحریر ساخته فعلیه البیان خدا ششم هفتم آنچه تحریر فرموده برمی افتد انج هیچ جا از کلام حضرت مجد دیافته نمی شود و کما بیستگاه

پرسید ز من کی که معشوق تو گیت | گفتم که فلان کس است مقصود چیست

نیت و بهای می پس گیت | کردست چنین کسی چنان خواهی نیت

خدا ششم هشتم هرگاه معترض در معنی مرید نگاشته که بعد از سلوک می شنید پس درین فعل که آنحضرت مرید خداست بواسطه و مرید خدا هم بواسطه اجتماع متنا فین است و ذهول است

از معنی مرید

جای بخی رومی که دل بد گمان ما | تا باز گشتن تو بعد جانی رود

قال و آنکه نوشته اند که کسی را که حق تعالی قوت قدسیه داده اگر در احوال و اوضاع خاصه آن سیر نیک ملاحظه نماید و فیوض و برکات و علوم و معارف الهی جل شانہ که او بآن ممتاز است

مشاهده کند تواند که حکم بسیر مرادی او نماید هیچ محتاج بدلیل بنمودن سخن عجیب است یعنی شما این قدر ادراک و شعور ندارید که اوضاع و احوال و جمال و کمال ما را ملاحظه نمائید و فیوض و برکات و علوم و معارف ما را که بدان متفرد و ممتازیم مشاهده کنید و بسیر مرادی ما حکم کنید دیگر دلیل چه حاجت است اقول ندانم که این چه اعتراض است و بجز واصلان بارگاه مقربان درگاه را که شناسد و کسیکه معنی مراد و مرید نداشته باشد از توقع ادراک احوال و اوضاع بسیر مرادی که می توان شد مولانا نظام الدین خاموش علیه الرحمة فرموده اند که چون علامه سید شریف جرجانی به صحبت حضرت خواجه علاء الدین عطار عظمی ترنابه رسیدند و آنحضرت ایشان را قبول فرمودند ایشان از حضرت خواجه التماس نمودند که مرا صحبت با کس فرمایند از صاحب خود که بواسطه صحبت وی اہلیت این مجلس حاصل کنم و مناسبی با اہل این نسبت پیدا سازم حضرت خواجه ایشان را به صحبت ما حواله کردند و سید بعد از فراغ درس می آمدند و پیش ما می نشستند و سکوت می کردند و روزی نشستند بودند و مراقبه کرده ناگاہ بے خودی بے طاقتی از ایشان ظاہر شد چنانچہ عامہ از سر ایشان افتاد و ما بر خاستیم و عامہ بر سر ایشان نهادیم چون بہ حال خود آمدند سبب آن بے خودی پرسیدیم گفتند عمر با بود کہ آرزو سے آن اشدیت کہ یک ساعت لوح مدرکہ من از نقوش علیہ پاک شود و زمانے دل من از اندیشہ معلومات خود خلاص یابد درین ساعت بہ برکت این صحبت آن معنی دست داد از غایت ذوق و لذت آن مرا بے خودی روی نمود

از من بے ادبی صادر شد

نقد حیات غمناکی جان کن فداے جانان	کین است در ره عشق آئین مہربانان
مستان جام شوقش بر بوی لطف جاسش	بر درگاہ جلالت آیند جان فشانان
از چشم بد نہاند از خویش تن نہان تر	عالم شدہ سمن بواز بو سے آن نہانان
چون تیرہ روز گاری زان رہ نشان چہ جوئی	اگرہ روی نشان جواز راہ بے نشانان

قال اینجا آن سخن یاد می آید کہ یکبار سے از ہمیں یاران کیے بخدست ایشان نوشتہ بود

که محب است که با وجود این عظمت و جلالت و مرتبت کرامات از شفا ظاهر نمی شود در جواب او نوشتند کدام کرامت بالاتر ازین معارف و حقایق باشد که بایان می کنیم و بر او اورد می گردد که دیگران رطاعت بیان آن نیست بحجرت حضرت رسول امیرنرخن بود که بمرتبه اعجاز رسیده بود **اقول** این کدام بیکیونه محل اعتراض نیست که همچنان از بزرگان مروی است نقول است که مولانا عظیمی آن را در حدیث سید نظیر روزگار بوده بحضرت عظیمی آن خداست داد قدس سره بر سبیل تقریر گفته که شما دعوی تطبی سیکرده اید سلطان پادشاه بیگ خان می خواهد که بر سر راه غنی رود چند بار زره و سلاح در کار است پیدا بکنید چون قطب هر چه خواهد می کند حضرت عزیزان فرمودند که دعوی از درویشان دور است لیکن اگر بمنصب قطبی قانع باشیم از فرعون و سمزدید تر باشیم چه منظور این طائفه عالیه غیر از محبوب حقیقی نیست

تعلق حجاب بود سرسبز

چه منصب تعلق بود ای سپهر

چو پیوند با بکلی واصلی

تعلق حجاب است و بے حاصلی

پس از مجلس حضرت عزیزان بغضب برخاسته اند و مولانا سید مذکور دامن آن حضرت را بر سبیل معذرت گرفته ایشان التفات بوی نه کرده متوجه فرار فالض الانوار حضرت خواجه بهاء الحق والدین قدس سره شدند چون به پل علی سلیمان که در راه مزار آن حضرت است رسیده اند فاخته بروج پرفقوح ایشان خوانده برگشته اند فرمودند که بهر دشمنند و راوی از اولیاء امد مبرنی است و هر ولی را بنی از انبیاء امد علیهم السلام مبرنی است چون مولانا عظیمی بر باب ادبی کرد متوجه شدیم که از اولیا کدامی ملی مبرنی این مولانا باشد معلوم باشد که حضرت خواجه بزرگ قدس سره مبرنی و س بوده اند چون بدیخار سیدیم روح شریف حضرت خواجه بزرگ پیشوا آمده فرمودند ما از آن مبرنی که بر شما بے ادبی کرده گزشتیم و از بیخا خبر یاد کرده

در ساله و اوقات علی بهائی رحمه الله مذکور است بتقدی راغب کرامت است متهی طالب به مقام ظهور کرامت مجز

برگشتیم بعد از آن بیکاه نه کشیده که مولانای صفهائی بعلت خدام مبتلا گشته بهمان علت هلاک
 شده است فقط غرض از نقل این حکایت این است که از اولیاء اشد اگر نخواهند گمراسته شوند
 ضرورت نیست که حسب تمنای مثال ظاهر کرده شود اینجا آن سخن یاد می آید که یکباری از یاران
 یکے بخد مت حضرت خواجه بهاؤ الدین نقشبند رحمه الله عرض کرد که عجب است که با وجود این
 عظمت و جلال و مرتبت کرامات از شما ظاهر نمی شود در جواب او فرمودند که ام کرامت بالا
 تر ازین خواهد بود که با وجود چندین بار گناه بر روی زمین میتوانم رفت و زمین از بار گناه ما
 غرق نمی شود تحقیق مقام آن است که خرق عادات از لوازم ولایت نیست بعضی مردان
 اولیاء الله اند و مقربان درگاه و خرق عادات آنها ظاهر نشد چنانچه از اکثر اصحاب رسول الله
 صلی الله علیه و آله و سلم خرق عادات مردمی نیست چنانکه عموماً اصحاب و از دیگر اولیاء الله فضل
 اند پس معلوم شد که فضیلت بعضی اولیاء بر بعضی بکثرت خوارق نیست چه فضل عبارت است
 از کثرت ثواب خوارق در حظوظ است ناطق ثواب نیست مگر عبادت و قرب الهی ایند امیثین
 کرامات اصحاب در مناقب ذکر کرده اند بلکه کرامات را باب علیجه آورده اند بعد ذکر معجزات
 خرق عادات در جوگین همی باشد این چنین حضرت مجدد رحمه الله فرموده صاحب
 عوارق گفته که حق تعالی بعضی مردم را خوارق می دهد و دیگران را خوارق نمی دهد و آنها
 افضل باشند از صاحب خوارق و خرق عادات کمتر است در مرتبه از ذکر قلبی بتجوید و س
 و شیخ الاسلام خواجه عبداللہ انصاری گفته که مراتب رفیعان مطلق است بدریافت استعدادات
 طالبان و مقامات اولیا و فرست اهل ریاضت و اگر سنگی مخصوص بدریافت صور و احوال
 اشیا که غائب از نظر است هرگاه که اکثر خلایق بدنیا مشغول اند و از خدا منقطع دلهای
 شان بیشتر امل است بسوی کشف احوال غایبان و این را بسیار عمده می دانند آنها
 با کشف اهل عرفان حقیقت کار ندارند و می گویند که اگر اینها اهل اهد می بودند از احوال
 غیب خبر دار بایسته چون این قدر خبر ندارند پس دیگر چه خواهند دریافت این چنین بنافقان

ع
 حلقه
 ولایت باطنی
 و بیرون
 و قلوب
 آفتاب باطنی
 ماه شعبان
 و در جمعی
 و قلوب باطنی
 و بیرون باطنی
 است

و از غیب خبر دادن این هیچ کرامت نبود کرامات آن باشد که کسی را به تمامی عمر بجز اتباع و فرمان
حرام نرود این عتماد را نشاید و آن دیگر ممکن باشد که از شیطان بود که شیاطین به این از غیب
خبر است و کسانی که ایشان را کاهن گویند از بسیار ما خبر دهند و خبرهای عجیب بر ایشان برود
اگر بر بشیر توانی رفتن با یک مدار چون آن سگ غضب را که در سینه تست در زیر پاست نزدی
و متهور کردی بر بشیر شستی و اگر از غیب خبر توانی داد با یک مار چون عیب و غرور نفس خواشتر
بدانستی و از آفت و طیس و آگاه شدی از غیب یافتی و اگر بر آب توانی رفت و در هوا توانی
پرید با یک مدار چون بیرون از حس و خیال ترا مقامی پدید آید و بران برفتی در هوا پریدی نهی
تفصیل این بحث در مقدمه مذکور شد فارجمع الیها و برخی از کرامات حضرت مجدد و حجه آمد نیز
مذکور شده مگر اصل این است

ما بر آن استقامت آدمیم	نمی پند کشوف کرامت آدمیم
------------------------	--------------------------

قال آدمیم بمقصود که در امتیاز شمایه بیان علوم و معارف سخن نیست لیکن غایت آنچه ظاهر می
گردد آن است که شمار عالم و فاضل و ماہر و دانشور و سخندان و انیم بلکه عارف و کاشف هم گویم
اما آن را از کجا معلوم کنیم که شما بسیر مرادی بمرتبه رسیده اید که وساطت حضرت سیدالمسلین و
سید کائنات صلی الله علیه وسلم در میان شما و خدای عز و جل نموده است آنکه هم پیر و پیر بهای
آنحضرت شده اید این معنی لازم سیر مرادی نیست و احوال و اوضاع و علوم و معارف
شما دلیل نیستند بر آن اقول

پس از عمری نگا به گریه سویم کرد جا دارد	شهید زخم شمشیر تغافل اجر با دارد
---	----------------------------------

اے برادر عدم علم مستلزم علم عدم نیست اگر حضرت را علم این معنی نیست که حضرت مجدد و حجه
بسیر مرادی رسیده اند پس ازین لازم نمی آید که فی الواقع باین درجه فائز نشده باشند
اگر که امی بزرگ خدا رسیده ظاهر کند که از و اهب احطایا اکتساب فیض و سپی می نماید که محض
بیواسطه است ضرورت آنکار حلیست آنچه حضرت باقی باسد قدس سره اثبات حضرت می فرمود

حضرت شیخ خود شایان است و این چنین انکار نسبت به بیشتر اولیا و انداز علما سے ظاہر قہر
شده دین محل احوال و اوضاع حسب عوی خود پیش کردنی بود تا به دفع خلجان متوجہ می
شد م سکوت در پیچہ مواقع از داب مناظرہ دو راست ۵

رحم می آید مرا بر لب بل آن بوستان | اگر ترا کت های گل فریاد نتوانست کرد
حضرت خواجہ محمد پارسا رحمه الله در فصل الخطاب می فرماید طائفه مشائخ اند که بجدات، اجتهاد
حق سبحانہ سلوک راہ دین و سیر بعالقین حاصل کرده اند و از کماسفات الطاف خداوندی
علوم لدنی یافته اند و در پرتو انوار تجلی صفات حق سبحانہ بنیاسی حقایق و معانی و اسرار گشوده اند
و بر احوال و مقامات و سلوک اہ حق سبحانہ و قونی تمام یافته و از حضرت عزت سبحانہ ولایت شیخ
بدالات و تربیت خلق و دعوت بحق عز و علما مامور گشته بعد از آنکہ عمری و اعظ نفس خویش بپوشیده
اند کہ غلط نفسک شمع غلط للناس و الا فاستحیی منی و از واعظ الله سبحانہ فی قلب کل مؤمن قبول
و عظم کرده و کمین گاہ مکر و حیلہ نفس بنگاہ داشته بکرم و فرمان بدعوت خلق مشغول شده اند و
خلق را از خرابات دنیا و خم شہوات و مستی غفلات بخطر قدس و مجلس انس و مقعد صدق و
شراب طہور و تجلی جمال ساقی و سقلم بهم میخوانند بکرم و ذکر ہم بایام الله و ایشان از ذوق مشرب
مردان می چشاند و سلسلہ شوق و محبت در دل ایشان می جنبانند و بحسب عقل و شناخت
و ذوق و شوق ہر طایفہ از شریعت و طریقہ و حقیقہ بیان میکنند تا ہر کس حظ و انس بخیش
بقدر بہت خویش برمی دارند کہ قد علم کل اناس شہر بہم و اگر مرغ جانی کز آشیانہ بچہم طیران
کرده بر شبکه ارادت می افتد و بداند بچو نہ درد امان بلا و غشوق بند می شود آن شہ باز بلند
پرواز را کہ سخت غریب و بدیع افتادہ است در گریز گاہ خلوت خانہ میکنند و چشم ہوائی
نفس او را مرادات دو جہانی می دوزند و بطعمہ ذکر پرورش میدهند تا ان گاہ کہ آن جوش
التفات بپاسلوی حق سبحانہ از و منقطع شود و مقام انس حاصل کند و مستعد و مستحق آن
شود کہ نشمن دست ملک اشایا اینہا خلاصہ آفرینش و خلیفہ حق اند سبحانہ و نایب میراث

داران بیا اند علیهم الصلوٰۃ والسلام کہ علماء امتی کا نبیاء بنی اسرائیل دیدہ ہر کس بجمال و کمال
الایشان نیستند کہ در زیر قباب بخیرۃ حق متوازی اند

مردان بہر ش زندہ بجائے دگرند	مرغان بہاوش ز آسمانی دگرند
سنگر تو بدین دیدہ بدیشانی کالیست	بیرون زد و کولن در چہائے دگرند

خلق از ایشان بہین سرور شیش بندیکہ از خوش قیاس جمال ایشان برخویش و دیگران
کنند و ایشان را و اعظمی از و اعظان یا عالمی از عالمان شمرند و ندانند لایقاس الملائکۃ
بالحدادین قال و با وجود کثرت علوم و معارف ایا متصور نیست کہ یک جا خطا واقع
شود و عصمت مخصوص انبیاء است صلوٰۃ اند و سلامہ علیہ و خطا در کشف بالتفاق ارباب
کشف جائز است و ملازمان کہ خطا باہر شیخ بن عربی ثابت کردہ اند از بہین عالم است کہ با وجود
این حقائق و معارف کہ شیخ دارد و خطا کردہ است **اقول** تحقیق مقام این است کہ اگر کشف
و الہام مخالف حدیث احادیث مخالف قیاسی باشد کہ جامع باشد شرایط قیاس و آنجا حدیث
و قیاس را ترجیح باید داد و حکم باید کرد و بخطا در کشف و این مسئلہ جمع علیہ است در میان سلف
و خلف چہ کہ قول رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم حجۃ قطعی است و احتمال کذب لسانیان در
روایت ثقات ضعیف است و در کشف اولیا خطا بیشتر واقع می شود و وقتے کہ در میان
دو کشف اختلاف واقع می شود پس ہر کدام کہ شرع موید او باشد او لے تراست بقبول
و اگر شرع از ان ساکت باشد پس صاحب ہر دو کشف اگر یک شخص است پس کشف اخیر او اولے
و مقبول است چہ کہ صوفی و انما در ترقی است پس صاحب کشف در زمان اخیر اقرب است بسو
خدای تعالی و امثل است بانبیا و اگر صاحب کشف دو کس باشند پس کشف صاحب محو اولی
است از کشف صاحب سکر چہ کہ کلام سکران بسیار احتمال غلط دارد و اگر ہر دو در صحو و سکر یکسان
باشند پس کسیکہ کشف او گاہی مخالف شرع نہ شدہ باشد از کشف نگین بہتر است کہ در کشف و مخالفت
شرع افتادہ باشد و کسے کہ نادرا مخالفت شرع افتادہ باشد کشف او بہتر است از کشف کسیکہ غالباً مخالفت شرع افتادہ باشد

و اگر درین هر دو برابر اند پس ترجیح کشف راست که منزلت او اقرب است بخدا تعالی این همه
 وجوه قوت کشف اند و اگر هر دو کشف در قوت برابر باشند ترجیح به کثرت صاحب کشف است
 اگر یک کشف برده کس منکشف شود و دیگر کشف بر یک مرد منکشف شده کشف ده اولی
 و مقبول است لیکن اگر صاحب کشف مردی اقوی باشد کشف اقوی بهتر باشد از کشف
 جماعت و حکم الحاکم چون حکم کشف است علوی مرتبه کشفهای مجدد الف ثانی رحمة الله علیه دریا
 ست که گاهی مخالف شرع نه افتاده بلکه بیشتر از شرع مؤید است و بعضی چنان است که
 شرع انان ساکت است و این همه امور بر کس که در کلام او نظر انصاف بین مخفی نماند و جمال
 خطاستندم خطانیست نه ازین جمال اطلاق خطا جائز است تا آنکه خطا ثابت نگردد شود
 بدلیل اگر از شیخ ابن عربی خطا ثابت کرده شد از ان لازم نیاید که تمامی مکاشفات اولیا باشد
 خطا باشد قال و آنکه نوشته اند که حضرت خواجه ماقدر سره در او ائیل حال سیر این فقیر
 را سیر مرادی مقرر فرموده بودند حضرت خواجه اثبات ثمال بسیار می کردند و کسان واقف اند
 بر ان بیشتر از همه این فقیر اما اگر الان در قید حیوة صوری می بودند یقین است که باین سخن
 از شمار راضی نمی شدند و هیچکس باین راضی نخواهد بود امیدواریم که شما هم در باطن راضی
 نخواهید بود و اما علم عبارت در او ائیل حال کس را درین در طمی اندازد که گوید شاید
 در او ائیل حال نشانها که این دریافت با شید بعد از ان حال متغیر شده باشد و الله
 یحیی الکا حق الکی الله فایشاء و یت مقصود شما خود آن است که در ابتدا حال این
 حکم می کردند در انتها خود چه خواهد بود مسلم سیر مرادی و مقام مراد ان ابتدا و انتها شمار
 حاصل است اما آنکه سیر مرادی این نتیجه حضرت رسول الله علیه و سلم این معامله دست داد
 و اینچنین در برابر قنادند که ایشان از میان ساقط شدند و وسطه مانند قبیح است
 اقول حضرت شیخ خود این امر را تسلیم می سازند که حضرت خواجه رحمه الله اثبات حضرت
 مجدد رحمه الله بسیار می کردند و بسیار کسان از ان واقف اند و حضرت شیخ به نسبت

الله تعالی
 نیست گفتا
 احوال است
 نیست می کند
 اند قناد
 به غرضی داد
 معنای دوزخ
 در دوزخ
 چیزها را که
 در دوزخ

دیگران زیادہ تر اطلاع دارند

وَاللّٰهِ قَدْ شَهِدَ الْعَدُوُّ بِفَضْلِهِ	وَالْفَضْلُ مَا شَهِدَتْ بِهِ الْأَعْدَاءُ
---	--

و ظاہر است کہ ہر گاہ حضرت خواجہ رحمہ اللہ سیر حضرت مجدد رحمہ اللہ را سیر مرادی مقرر فرمودہ بودند آن اوائل حال بود پس باخرچہ رسد انچہ ایما شد کہ اگر الان در قید حیوۃ صوری می بودند یقین است کہ باین سخنان راضی نمی شدند این محض خطا است حضرت خواجہ دریای معرفت بودند اگر شخصی کہ از فن تصوف بے بہرہ باشد بکدامی کلام معرفت راضی نباشد از ان لازم نمی آید کہ عارف ہم نارضا مندی ظاہر فرماید البتہ این خیالش حسب موعوم و سے خواہد بود انچہ قیاحت سیر مرادی ذکر کردہ شد همان است کہ خود معترض بان قائل است و جذب مراد ان را بیواسطہ می انگارد پس ہر گاہ حضرت معترض بتقریبت مجذوب سالک بزرگاشہ بود خیال این معنی کردنی بود کہ ازین تقریبت مراد ان را سقوط واسطہ می گردد و وہان اعتراض کہ صد بار عاقل سے نماید بر معترض عاید می شود پس اگر این کلام باعث نارضا مندی حضرت خواجہ رحمۃ اللہ علیہ در تخیلہ معترض رحمۃ اللہ علیہ مرنکزا است پس بکمال ادب گذارش می کنم کہ اگر حضرت خواجہ رحمۃ اللہ علیہ الان در قید حیوۃ صوری می بودند یقین است کہ باین سخنان از شما راضی نمی شدند و بیچکس باین راضی نخواہد بود امید واریم کہ شما ہم در باطن ازین تقریبت راضی نخواہد بود قال باز همان سخنان کہ مذکور شد پیش سے آید و مکرر سے شود اقول فی الواقع در مکتوب شیخ از بس تکرار واقع است تا آنکہ اگر مکررات را حذف کنند بر چند ورق بمیشود نخواہد بود اگرچہ مجبوری فقیہ حقیر را اتفاق تحریر بعض مضامین بہ تکرار سے افتد مگر ہما اکمن بر مکررات شیخ قلم سے زند

ہم از فریاد خود آذر دہ سے گردم ولیک	اگو بہ بندم لب بہ افغان سینہ روزن میشود
-------------------------------------	---

قال و نوشته اند کہ اجتبا مخصوص نسبت بانبیا علیہم السلام و ہمچنین باس کہ اگرچہ در سائت قرآنی اجتبا ہمہ جا نسبت بانبیا سے واقع شدہ است قولہ تعالیٰ وَلَکِنَّا لَنَعْلَمُ غُیُوبُهُمْ

مَنْ يَشَاءُ فَاٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ وبعده از ذکر انبیا فرموده است اِجْتَبَاْهُمْ وَهَدَاْهُمْ اِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ودر وصف ابراهیم فرموده اِجْتَبَاْهُ وَهَدَاْهُ اِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ وحقیت آن است که معنی اجتناب برگزیدن است وحق تعالی بر برگزیدن انبیا را به سابقه کسب سلوک و اولیاء را به کسب و ریاضت و اتباع انبیا و ایضا آن اتباع نیست که در انبیا است و این است تفسیر قول حق سبحانه تعالی اللّٰهُ يُخَيِّجُ اِلَيْهِ مَنْ يَّشَاءُ وَيَهْدِيْ اِلَيْهِ مَنْ يَّيْتِيْ پس وجه مبایات نیست مگر عدم اطلاع کلام صوفیه صافیه قدس اسد اسرار هم خد شده تا سر مخدوش است مبنی است بر عدم اطلاع کلام صوفیه صافیه قدس اسد اسرار هم خد شده اول آنچه درین مقام حضرت مجدد علیه الرحمه تحریر فرموده از عوارف نقل می فرماید پس حضرت معترض را رجوع بکلام عوارف نمودنی بود بر ناقص نقل صحیح است لا غیر -

اجتناب

طرفه حالیت که عاشق شب بجزان دارد | خواب نادیدن صد خواب پریشان بدین

در عوارف مذکور است وَجِئْتُمْ جَمَلٌ حَالِ الصُّوْفِيَّةِ شَيَانِ هُمَا وَصَفُ الصُّوْفِيَّةِ وَ اِلَيْهِمَا الْاِسَارَةُ بِقَوْلِهِ تَعَالَى اللّٰهُ يُخَيِّجُ اِلَيْهِ مَنْ يَّشَاءُ وَيَهْدِيْ اِلَيْهِ مَنْ يَّيْتِيْ فَقَوْمٌ مِّنَ الصُّوْفِيَّةِ حُضُرًا بِالْاِجْتِنَاءِ الصَّوْفِ وَقَوْمٌ مِنْهُمْ حُضُرًا بِالْهَدَايَةِ بِشَرْطِ مُقَدِّمَةِ الْاِنَابَةِ فَالْاِجْتِنَاءُ الْمُحَضُّ عَيْرُ مُعَلَّلٍ يَكْسِبُ الْعَبْدُ هَذَا حَالُ الْحُبِّ الْمُرَادِ بِبَادِيَةِ الْحَقِّ بِمَنْحِهِ وَمَوَاهِبِهِ مِنْ غَيْرِ سَابِقَةٍ كَسِبَ مِنْهُ يَسْبِقُ كَشُوفُهُ اِجْتِهَادُهُ وَفِي هَذَا اخْذٌ بِطَائِفَةٍ مِّنَ الصُّوْفِيَّةِ رُفِعَتِ الْحُجُبُ عَنْ قُلُوبِهِمْ وَبَادَرَهُمْ سَطْوَةُ نُومٍ رَّابِعِينَ فَانَارَ نَظَرَ الْحَالِ فِيهِمْ شَهْوَةُ الْاِجْتِهَادِ وَالْاَعْمَالِ فَاقْبَلُوا عَلَى الْاَعْمَالِ بِاللَّذَاةِ وَالْعَيْشِ فِيْهَا فَرَّةً اَعْنِيَهُمْ فَسَهِّلْ الْكُشْفَ عَلَيْهِمْ اَلَيْسَ قَالَ ابُو سَعِيدٍ الْخَزَّازُ اَهْلُ الْخَالِصَةِ الَّذِيْنَ هُمُ الْمُرَادُونَ اِجْتِنَاءُ مَوْلَاهُمْ وَاكْمَلْ لَهُمُ النِّعْمَةَ وَهَيَّا لَهُمُ الْكِرَامَةَ فَاسْقَطْ عَنْهُمْ حَرَكَاتِ الطَّلَبِ وَصَارَتْ حَرَكَاتُهُمْ فِي الْعَمَلِ فَالْخِدْمَةِ عَلَى الْاَلْفَةِ وَالذِّكْرِ وَالتَّعَرُّفِ مَنَاجَا تَهُ وَالْاَهْلَادِ بِقَرْبَةٍ

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْخَزَّازُ الْمُرَادُ مَحْمُولٌ فِي حَالِهِ مُعَانٍ عَلَى حَرَكَاتِهِ وَسَعْيِهِ فِي الْحَدِّ
مَكْفِيٌّ مَحْمُولٌ عَنِ الشَّوَاهِدِ وَالنَّوَاطِرِ هَذَا الَّذِي قَالَهُ الشَّيْخُ أَبُو سَعِيدٍ هُوَ الَّذِي
اِسْتَبْتَه حَقِيقَتُهُ عَلَى طَائِفَةٍ مِنَ الصُّوفِيَّةِ وَلَمْ يَقُولُوا بِإِلَّا كَثَرًا مِنَ التَّوْفَلِ
وَقَدْ رَأَوْا أَجْمَعًا مِنَ الْمَشَايِخِ فَلَتَّ تَوَافُلُهُمْ فَظَنُّوا أَنَّ ذَلِكَ خَالٌ مُسْتَمَرٌّ عَلَى
الْإِطْلَاقِ وَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ الَّذِينَ تَرَكُوا التَّوْفَلَ وَاقْتَصَرُوا عَلَى الْفَرَائِضِ كَانَتْ
بَدَايَا تَهْمُ بِدَايَا الْمُرِيدِينَ فَلَمَّا وَصَلُوا إِلَى رُوحِ الْحَالِ وَأَذْرَكَتْهُمْ
الْمَكْشُوفُ بَعْدَ الْجَهْدِ امْتَلَأُوا بِالْحَالِ فَطَرَحُوا تَوَافُلَ الْأَعْمَالِ فَأَقَامُوا
فَتَبَقَى عَلَيْهِمُ الْأَعْمَالُ وَالتَّوْفَلُ وَفِيهَا قُرَّةُ أَعْيُنِهِمْ وَهَذَا أَتَرُوا وَكَمَلُ مِنْ
الْأَوَّلِ فَهَذَا الَّذِي أَوْضَحْنَاهُ أَحَدَ طَرِيقِي الصُّوفِيَّةِ فَأَمَّا الطَّرِيقُ الْأُخْرَى
الْمُرِيدِينَ وَهُمْ الَّذِينَ شَرَطُوا لَهُمُ الْإِنَابَةَ فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَيَهْدِي إِلَيْكَ
مَنْ يَتَّبِعْ فَطَرَحُوا بِالْإِجْتِهَادِ أَوَّلًا قَبْلَ الْمَكْشُوفِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَالَّذِينَ
جَاهَدُوا فَبِنَا لَهُمْ يَهْدِيهِمْ سُبُلَنَا يَدْرُسُهُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِي مَكَارِمِ الْمَكْسَبِ
بِأَنْوَاعِ الرِّيَاضَاتِ وَالْمَجَاهِدَاتِ وَسَهَرِ اللَّيْلِ وَظَمِّ الْهَوَاجِرِ تَتَابَعُ فِيهِمْ
يُتَرَانِ الطَّلَبِ وَتَجَبُّ دُونَهُمْ لَوَاعِمِ الدَّرَجَاتِ يَتَقَلَّبُونَ فِي رَمَضَانٍ إِلَّا رَادَةً
وَيَقْلُونَ عَنْ كُلِّ مَالُوفٍ وَعَادَةٍ وَهِيَ الْإِنَابَةُ الَّتِي شَرَطَهَا الْحَقُّ سُبْحَانَهُ
وَتَعَالَى لَهُمْ وَجَعَلَ الْيَهْدَ آيَةً مَقْرُونَةً بِهَا وَهَذِهِ الْيَهْدُ آيَةُ إِنْفَاقِ هِدَايَةِ خَاصَّةٍ
لِلْإِنْبَاءِ آيَةُ إِلَيْهِ غَيْرُ الْيَهْدِ آيَةُ الْعَامَّةِ الَّتِي هِيَ الْيَهْدُ إِلَى أَمْرِهِ وَتَهْيِئِهِ بِمُقْتَضَى
الْحَرَمِ فِي الْأَوَّلِ وَهَذَا حَالُ السَّالِكِ الْحَقِّ الْمُرِيدِ فَكَانَتْ الْإِنَابَةُ غَيْرَ الْيَهْدِ
الْعَامَّةِ فَآمُرْتُ هِدَايَةَ خَاصَّةً وَاهْتَدَى إِلَيْهِ بَعْدَ أَنْ اهْتَدَى إِلَى الْإِنْبَاءِ
فَخَلَصُوا مِنْ مُضِيقِ الْعُسْرِ إِلَى فَضْلِ الْيُسْرِ وَبَرَزُوا مِنْ رُوحِ الْجَهْدِ إِلَى رُوحِ
الْأَهْوَالِ فَسَبَقَ إِجْهَادُهُمْ كُشُوفَهُمْ وَالْمُرَادُ وَنَسَبُ كُشُوفِهِمْ إِجْتِهَادُهُمْ

ازین تقریر ظاهر است که برخی از صوفیه به اجتناب صرف سرفراز باشند و بعضی به هدایت خاص
 باشند بشرطیکه انابت مقدم باشد اما طائفه اولی پس اجتناب محض این طائفه علیه منوط به سبب
 الهی باشد ایشان را با اصطلاح صوفیه محبوب مراد گویند که بدون سابقه کسب حق تعالی چنانچه
 برایشان ظاهر شود و کشف ایشان بر اجتهاد مقدم باشد چنانچه بعضی از اجله صوفیه چنان
 یافته شدند که اولاً بجنب الهی حجب از قلوب ایشان زایل شد و شعاع نور الیقین بر قلوب ایشان
 پرتوے انداخته تا آنکه سحاب عنایت تمامی انظار ایشان باریده و کرامات و بخشایش های
 انواع و اقسام بے طلب ایشان بخشیده پس ایشان توجه باعمال و اجتهاد نمودند و اعمال ایشان
 علت اجتناب نوده است بلکه اجتناب مقدم باشد بر اعمال اما طائفه ثانی پس قرب ایشان بکسب
 و ریاضت و مجاهده نفس و بیداری شب و روز و کم خوردنی منوط باشد این طائفه را سالک
 محب مرید گویند مگر بدینست که بایشان حاصل بود هدایت غایبه باشد نه عامه که هدایت کبوتر المهر و روح المکر
 را گویند این انابت غیر هدایت عامه باشد بهرکت این هدایت این طائفه از مضائق عصب برآید
 به فضاء لیسر طیاران کنند و بحالات و مقامات فائز گردند محدثه و دوم انچه اجتناب اولیا و احد
 منحصر در کسب و ریاضت گفته شد سخن بے دلیل است که بمقابل کلام شیخ الشیوخ بگوید که نه
 ارز و اگر در میناب اولیا و الله را با انبیا مشارکت باشد هیچ محذور و لازم نیاید و این را
 تفسیر قول حق سبحانه تعالی یجتبی الیه من یشاء میسر می آید الیه من یشاء و النسب یعمد
 درین آیه یجتبی الیه من یشاء را با معانی نظر دیدنی است معنی این است حق تعالی اجتنابی
 کند هر کس را که خواهد یعنی بدون سعی او برگزیده می کند و هدایت می کند کسی را که رجوع می آرد
 جذب مطلق که عبارت است از اجتناب چنانچه انبیا را سبب باشد به سبب نسبت با مبدء
 فیاض اولیا را هم دست می دهد لیکن بعد حصول مناسبت تام با حق تعالی چرا که مانع از حقیقت
 مطلق عدم مناسبت بود و آن بمناسبت تبدیل باشد پس معلوم شد که صوفی چون بسیر
 مریدی واصل شود و دیگر متاثر از مکرر بمقام محبوبیت رسا و مبتلا بعبادت رسول خدا صلی الله

علیہ وسلم محبوب خدا گردد درین وقت اجتناب او بہ نیابت موقوف نباشد پس از ان انچه ترقی
 اورا خواهد شد بسیر مرادی خواهد شد مراد رومی از شیخ تاج الدین روایت کرده کہ گفت کہ گاہ
 باشد کہ حق تعالیٰ جذب کند بندہ را بسوی خود ہیچ استادی را بروی نگذارد و از حسن
 پرسیدن کہ مرشد تو کمیت فرمود پیش ازین عبدالسلام بن شمش بود اکنون وہ در ریاست
 پنج در اسحاق است پنج در زمین است از شمش پرسیدہ شد کہ مرشد تو کمیت گفت پیش ازین
 حماد و باس بود اکنون ازد و دریامی خورم دریای بنوت و دریای فوت خدشہ سیدم
 وجہ مبہات صرف عدم توسطنیت بلکہ تمامی احوال سیر مرادی کہ بمقام خود مذکور است
 موجب ہزاران مبہات است ذلک فضل اللہ یؤتیہ من یشاء قال تو کم
 وصول فیوض سالک اب توسط و حیلوت خیر البشر تا زمانے است کہ حقیقت سالک حقیقت
 محمدی کہ جامع جمیع حقایق است و آنرا حقیقۃ الحقایق گویند منطبق نگشتہ است و بہ آن متحد
 نشده است و چون بکمال متابعت بلکہ بہ محض فضل ابن حقیقت را بآن حقیقت اتحاد حاصل
 گشت توسط برخاست چہ توسط حیلوت در مغایرت است انتہی اتحاد حقیقت سالک
 با حقیقت محمدی کہ حقیقت الحقائق است چہ معنی دارد و چہ صورت دارد این سخن از مقام ادب
 و انصاف و درست و گستاخی صحیح و گداز و فطیح و با قطع نظر از حکم عقل کہ اتحاد بزرگی شدن
 انہا ہر چند جزو کل و جزئی و کلی باشند از محالات است لازم می آید کہ حقیقت ہر سالک
 کہ باین مرتبہ و مقام رسد حقیقۃ الحقائق گردد و ذلک ظاہر البطلان پس اگر از اہل حقیقت
 کسی این اطلاق کردہ باشد و حکم با اتحاد نمودہ معینش فناے آن در دو غیبت از خود در
 حضور وے خواهد بود بحیث کمال متابعت و غلبہ محبت چنانکہ فنا فی الشیخ می گویند و خود
 مستام عالم و پیر حلیہ بنی آدم و وجہ تمام کائنات و قبلہ موجودات اوست علیہ فضل الصلوٰۃ
 و اکمل التحیات ہمچنانکہ اتحاد بذات مطلق الہی را تفسیر کردہ اند با ستغراق در ہستی حق گذشت
 انغمزت و چون اتحاد اعتبارے و حکمی است با مغایرت حقیقی و نفس الامرے منافات نخواہد

داشت و منافی و ساطت و حیولت نخواهد بود و خود تعیین و تشخیص حقیقت سالک و مجربیت او باقی است چنانچه اهل فنادر توحید میگویند ۵

تواند شوی و نه اگر جهل کنی | جای برسی کنز تو توانی بریند

یعنی ان توانی و توانی که پیش از فنا و گم شدن دروے بود بلکه همین گم شدن و فانی گشتن دروے قرب و وصول بحق است بواسطت وی پس این اتحاد و انطباق که حاصل گشته است عین توسط است اگر چه این واصل بجهت غلبه بخودی و فنا دریافت این و ساطت نمی تواند کرد حقیقت محمدی را عارفان واسطه می دانند و می یابند در وجودات تمام اشیا و صفات و کمالات از جواهر و اعراض که وصول بحق و شهود وے نیز از ان جمله است چه آنها که بآن حقیقت رسیده و دروے فانی گشته و حکم اتحاد گرفته و چه غیر آن بلکه توسط نسبت لطائف اوے و دریافت ان نسبت اقریب اظهر باشد و این سخن دقیق است اقول این کلام از ستر پا از عدم متبع کلام قوم ناشی است اگر حضرت شیخ به کتب قوم رجوع می آورد البته تفسیر حضرت مجرب در حمله ابد به فهم عایش می رسید درین مقام از حضرت تفسیر بسبب علم فراوانت کتب تصوف بیشتر خطا با سر زده که ذکرش باعث تطویل است فاما بطور انموذج به چند امور اکتفا می رود امر اول درین مقام اتحاد بمعنی یک شدن جزو کل و جزئی و کلی نیست بلکه در اصطلاح متصوفین **اَلْاِتِّحَادُ هُوَ هُوْدُ الْوَاحِدِ الْحَقِّ سُبْحَانَهُ الَّذِي الْكُلُّ بِهِ مَوْجُودٌ فَالْحَقُّ سُبْحَانَهُ**

۱ اتحاد هود واحد حق است که کل بوی موجود است پس حق سبحانه و تعالی شود با وے کل باین حیثیت که کل شے بوے موجود است و معدوم بنفسه است نه ازین حیثیت که بر اے او وجود خاص است که با و متحد شده که این محال است و بعضی گفته اند اتحاد ظهور سلطان حق است بر بنده باین حیثیت که او را از تصرف باز دارد و قائم مقام او شود و این اشاره است بسوی حدیث صحیح که بطور حکایت است از امام تقدس گوش ادیم و چشم ادیم و هرگاه سلطان حق بر بنده باین طور ظاهر نشود که او را از تصرف باز دارد و قائم مقام او گرداند ملاحظه شود در حسن ظهور صفات و افعال از بنده و ان فی الحقیقت از خدا تعالی است که در بنده بعضیات ذاتیه خود متصرف است چنانچه در حدیث کنت له سمعاً و بصراً و او است ۱۲

يَتَّخِذُ بِهِ الْكُلُّ مِنْ حَيْثُ كَوْنٍ كُلِّ شَيْءٍ مَوْجُودًا بِهِ مَعْدُومًا بِنَفْسِهِ لَا مِنْ حَيْثُ
أَنَّ لَهُ وجودًا خاصًا اتَّخَذَ بِهِ قِيَامَهُ فَحَالَ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا اتِّحَادَ هُوَ ظُهُورُ
سُلْطَانِ الْحَقِّ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى الْعَبْدِ بِحَيْثُ يَعْنِي لَهُ عَنِ التَّصَرُّفِ وَيَتَوَبُّ مَنَابَهُ
وَهُوَ شَاهِدٌ إِلَى مَعْنَى الْحَدِيثِ الْقَصِيرِ حِكَايَةً عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ كُنْتُ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ
وَإِذَا ظَهَرَ سُلْطَانُ الْحَقِّ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى الْعَبْدِ بِحَيْثُ يَعْنِي لَهُ عَنِ التَّصَرُّفِ وَيَتَوَبُّ
مَنَابَهُ يُرَى فِي الْحَيِّسِ ظُهُورُ الصِّفَاتِ وَالْأَعْمَالِ مِنَ الْعَبْدِ وَهُوَ فِي الْحَقِيقَةِ لَوْ كَا
عَزَّ وَجَلَّ لَمْ تَصِفْ بِصِفَاتِهِ الذَّاتِيَّةِ فِي الْعَبْدِ عَلَى مَا وَرَدَ فِي هَذَا كُنْتُ لَهُ سَمْعًا وَبَصَرًا
چنانچه حضرت خواجه پارسا علیه الرحمه در فصل الخطاب افاده فرموده پس این چنین اتحاد را

از ادب و انصاف و در دانشین یا گستاخی و گزاف شمردن غلط فہمی است امر و حقیقت است
محمدی در اصطلاح صوفیہ ہی الذات مع التَّعَيَّنِ الْأَوَّلِ وَهُوَ الْأَسْمُ الْأَعْظَمُ كَمَا فِي مَقْطَعِ الْكَلَامِ
حضرت مجدد رحمہ اللہ در رسالہ مکاشفات غیبیہ مے فرماید باید دانست کہ قابلیت او
کہ معبر حقیقت محمدی است علیہ الصلوٰۃ والسلام و التَّحْبِیۃ قابلیت ذات است مرا اعتبار علمی را
کہ متعلق شود بر سبیل جمال بآن ہمہ کمالات کہ در شان کلام بلکہ در قرآن مجید تفصیل یافته و
این قابلیت رب محمد است علیہ الصلوٰۃ والسلام و تواند بود کہ کلام بعض صوفیہ کہ فرموده
اند کہ رب آن علیہ الصلوٰۃ والسلام شان العلم است راجع ہمین معنی باشد و باعتبار این
قابلیت اولایا بہ افادہ نسبت اولیائے متحقق گشت و ارباب متالبعان کمال او کہ بر قدم
ویند علیہ الصلوٰۃ والسلام اولای علیہم ثانیاً قابلیت اعتبار دارند کورند کہ کالاجزا اند مر این قابلیت
جامعہ را و ارباب انبیا اولی الغرم و غیر ہم من الانبیاء و الرسل غیر از پیغمبار علیہ و علیہم
الصلوٰۃ و التسلیمات قابلیت ذات است مرا القاصد جمیع صفات را علی سبیل الاجمال
و ہمین قابلیت بہ بعض اعتبارات متبعض شدہ حقایق متعدده ایشان گشتہ علی تفاوت در
درجاتہم و جامعہ کہ بر قدم ایشان اندازین مقدم بمرہ دارند لیکن حقایق ایشان سائر صفات اند

من نیست شبیه

مشایخ نقشبندیه میسر می‌توان شد لهذا ذکرش خالی از فائده نیست حضرت مجدد در حجه الله در رساله معارف لدنیه می‌فرماید حق سبحانه و تعالی شیون ذاتیه خود را که عین ذات اویند در خارج در مرتبه واحدیه جدا دانست و چون علم مقتضی تمیز است آن شیونات در خانه علم تمیز پیدا کردند و هر شانی مقتضی تمیز خاص و تخصیص علاحد گشت و این شیونات متغایره در علم ممکنات یافتند چه ممکن نیست که وجود و عدم در وسه متساوی باشد و در ایشان همچنین است زیرا که اینها بر ارض اند بین الوجود و العدم نسبت بدوات غولیش رو بوجود دارند چه شیون در خارج عین فی‌ناتند و نسبت به تمیز و تشخیص او بعدم دارند چه تمیز وجود بعدم است بمسند یا بتبدیل الاشیا و این صور علمیه صلا در خارج وجود ندارند و از خانه علم نه بر آمده اند بلکه حق سبحانه و تعالی با تبار و احکام ایشان در خارج ظاهر است پس این صور در علم شنید و احکام آثار ایشان در خارج لیکن این آثار و احکام در خارج عین فی‌ناتند زیرا که در خارج خبر احدیت مجز و مطلق الظهور علینا للوجوب و مطلق الظهور حکما للشیء و آنکه می‌نماید که این صور نیز در خانه چند توهمی است محض تصور نیست واهی که آیتیه همد به ذوق ارباب الکشف و العرفان و نشاء این توهم است که حق سبحانه و تعالی بقدرت کامله خود این صور علمیه را بطاهر وجود نسبت مجهول الکفایت بخشید و خلق عبارت ایجاد آن نیست آن نسبت نمایندگی در خارج شد چنانکه صورت شخصی را نسبت به آنکه که محاذی اوست پیدامی‌شود که سبب نمایندگی آن صور در آئینه می‌گردد و آئینه همچنان بر بیرنگی و صفائی خود است فهو سیمانه الان كما كان في الكون ولا كشيء معاصم لا شیون در علم غیر از تماز از یکدگر رنگ دیگر قبول نکرده اند و آنچه در خارج سوائے تماز ایشان ظاهر است از احکام و لوازم خارجیه ایشان و لهذا سالک چون بعین ثابت خود می‌رسد و آن عین ثابت به روشکشف می‌شود از اشکال خارجیه بیخ چیر درونی یابد و غیر از شیء متمیز چیز دیگر بروی ظاهر نمی‌شود و اگر در آیه تمیز رنگ دیگر میداشت ظاهر میداشت و انبساطی که می‌نماید بواسطه اشغال اوست بر شیونات متعدده و کرونیه بواسطه آنست که شکل طبعی بسیطه کرویست امر سیوم در معارف لدنیه

له
چنانکه
علمی
در بیان
ذوق
کشف
افان
له
اکون
چند
بدست
رنگ
بیت
باینکه

مذکور است فاعبارت از نسیان مادیون حق است سبحانہ بواسطہ استیلا و شہود ہستی
 او جل فکرہ بیانش نیست کہ روح الشافی مَعَ مَا يَنْظُمُهُ مِنَ الْمَرَاتِبِ مِنَ السِّبْرِ وَالْخَفِيِّ
 وَالْأَخْفِ پیش از تعلق بہ بدن بصنائع خود جل سلطانہ علمی داشت و نحوے از توجہ
 با جناب قدس اورا متحقق بود و چون در ہنادا و استعداد ترقیات ہنادہ بودند و ظہور آن
 استعدادات منوط بود بہ تعلق بہ بدن عنصری لاجرم اولاً اورا صفت تشن و محبت عطا
 فرمودند و روئے اورا ثانیاً باین پیکر بیولانی گردانیدند و ارتباط جی بروجہ کمال در اینہا پیدا
 آوردند پس روح بواسطہ این تخلیق جی بسبب کمال لطافت خویش خود را درین محبوب
 ظلمانی گم ساخت و وجود خود را با توابع آن و روئے فانی گردانید ہذا بسیاری از مظلوم
 را غیر از جسد یعنی انکارند دور اے جسد امرے دیگر اثبات و حضرت حق سبحانہ کہ ارحم الراحمین
 است از کمال رحمت خویش بالسنۃ انبیاء کہ رحمت ہائے عوامند صلوة اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین
 علی اجمعہم عموماً و علی افضلہم و خاتمہم خصوصاً ایشان را بہ جناب قدس خود دعوت فرمود
 و ازان تخلیق ظلمانی منع نمود و قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ قُلِ اللَّهُ تَعَزَّزْتُ عَنْهُمْ بِرُكْنٍ رَاسٍ
 سعادت انبی در کار گشت رجوع بہ قہقری نمود و دواعی مودت عالم سفلی گرد و روئے بعالم علوی
 آورد و ساعت فساعت محبت قدیم غلبہ کرد و دوستی حادث روی بزوال آورد تا آنکہ نسیان
 تمام نسبت باین محبوب ظلمانی میسر شد و اثرے از محبت او ماند این زبان فناء جسدی
 مستحق گشت و از دو خطوہ کہ درین راہ اعتبار نمودہ اند کہ خطوتان و قد وصلت یک خطوہ
 بانجام رسانید بعد ازان اگر بعض فضل ایزدی جل سلطانہ ترقی ازان مقام واقع شود شریک
 سے افتد در نسیان وجود نفس روح و توابع وجودی او تا فائز این نسیان از یاد سے
 پیامی کند تا آنکہ خود را تمام منسے می گرداند و جز شہود حضرت واجب الوجود جل جلالہ تیج
 منے ماند این نسیان جبر بقضاء رفتی است کہ خطوہ دومی است ازان دو خطوہ مقصود از
 فرو آمدن بعالم سفلی تحصیل این قسم اخیر فناء بود و بدون این دولت میسر نمی شد اَللّٰهُمَّ

به تفصیل سخن نه رانده است و در کلام ربانی واحادیث بنوی اگر چه مذکور است اما باشارت
و رموز است این ضعیف نیز درین اوراق از آن مقوله سخن ^{می} راند و اقتصار بر مراتب افینیه
مرتبه ولایت معروفه می نماید اگر در ثانی الحال در سمعان فهم این سخن دریافت باندازه دریافت
خود و فهم سمعان درین باب خواهد رساند انشاء الله تعالی و هو سبحانه الموفق للصواب یا بدست
که لازم نیست که هر کافنا روحی میسر شود فنا قلبی هم میسر شود این قدم هست که قلبی ایست
بجانب روح که در رنگ پدر است مراد را پیدای می شود و اعراض از نفس که در رنگ مادر است
حاصل می گردد و اگر این میل و غلبه کند و تمام او را بجانب پدر بکشد و بمقام او رساند
آن زمان بصفت پدر که فناست متحقق می شود و هم چنین است حال نفس که فنا روحی و قلبی ستلزم
فنا او نیستند غایه مافی الباب نفس را بجانب پسر که قلب است میل و کشش پیدای می گردد و اگر
این میل غلبه کند و بمرتبه پسر باز که بمقام پدر صبح رسیده است برساند ناچار بصفت پسر که
شخلق سخلق پدر است متصف گردد و فنا حاصل کند و مراتب سه گانه که فوق روح زمین
حال دارند که فنا روح مستلزم فنا آنها نیست آری در وقت هبوط روح آن مراتب سه گانه
کلاً و بعضاً بمرافقت روح هبوط کرده یا شدند و غلبه محبت روح در اینها تسلط کرده باشد
بمرتبه سیان نفس اینها رسانیده بود می شاید که در وقت رجوع قهقری فنا نسبت بایشان
کلاً و بعضاً راه یابد و در رنگ روح خالی کردند پوشیده نماند که رفع خواطر از قلب بالکلیه ممکن

گردد و رانند و این معنی غلطی افتاده است و پندارند که این فنا بمعنی فقدان است و این بقا آنکه بقا حق به
بنده پیوسته و این هر دو محال است و اندر هندوستان مردمی دیدم که مدعی بودند تفسیر تذکیر و علم با من اندرین بناظره کردند چون
نگاه کردم و خود فنا را نمی شناخت و بقا را نمی دانست و هم راز محمدت فرق نمیدانست کردن و از جهال این طایفه بسیار
اند که فنا کلیت را میدانند و این مکاره عیان بود که هرگز فنا اجزائی و ناقصه آن روان باشد مرا این خطیان چهل و سی و یکم که
بدین فنا چه میخواهند اگر گویند فنا معین محال بود و اگر گویند فنا وصف رواداریم فنا وصفی بتجا وصفی دیگر که حواله هر دو صفت
به بنده باشد و محال باشد که کسی بصفت قهری قایم باشد ۱۲ کشف المحجوب ۱۲

نسیان ماوست هر ما دون حق سبحانه زير که خطره قلبی عبارت از حصول شیئی است از اشیاء و
 خطور آنست در خاطر ابتدا و اندک را و حصول و خطور نفس علم است و چون خطره بالکل منفی شد تا
 بحدی که اگر به تکلف بیاورند نیاید و اگر یادش بدهند یادش نیاید پس علم بالکلیه زایل گشت و فی ال
 علم همان نسیان است که در فناء معبر است نیست نهایت مقام فناء از مشایخ هیچ کس باین تفصیل
 درین مقام سخن نکرده است و پیش از نسیان ما دون حق سبحانه از فناء و تعبیر نموده و هنوز بخاطر
 نیست سخن بسیار است اگر توفیق خداوندی جل سلطانه مدد فرمود ازین هم بقیصیل تر سخن خواهد
 کرد که این مقام محل غلط طلب است و اسد سبحانه علم بالصواب نگاه باشد که نظر ساکب بر عالم روح
 افتد و آن عالم را بواسطه مناسبت بمرتبه و جوب اگر چه آن مناسبت بحسب صورت باشد حق می
 انگارد و در شهود آن عالم را شهود حق جل سلطانه تصوری نماید بآن مخطوط و منلذذ می گردد و چون
 عالم ارواح را بعالم اجساد و نحوی از تعلق حاصل است شهود آن عالم را درین عالم شهود و حدت
 در کثرت می ماند و حکم با حاطه ذاتیت و معیت ذاتیت می کند و باین تجلیات راه ترقی و وصول
 بمطلوب حقیقی بر سالک مسدود می گردد و واضحتر اگر در ازین مرتبه بگذراند و از باطل بحق
 بعضی از مشایخ درین مقام سی سال روح را بخدائی پرستیند و چون ازان مقام گذرانند
 شناعة از ادا استعداد چهره چهارم عبارت فقرات این است اگر پرسند که اتحاد چیست بگو
 استغراق هستی حق انتهی این کلام نهایت مختصر و لطیف است بگو مراد از انان همان معنی فنا
 است که مذکور شد و این فنا منافی و ساطت و حیولت است و کو کما ان الیقین اعتبار بیاورد
 اهو پنجم آنچه قول اهل فنا مذکور شد

دعای
 استغراق
 هستی
 حق
 انتهی
 این
 کلام
 نهایت
 مختصر
 و
 لطیف
 است
 بگو
 مراد
 از
 انان
 همان
 معنی
 فنا
 است
 که
 مذکور
 شد
 و
 این
 فنا
 منافی
 و
 ساطت
 و
 حیولت
 است
 و
 کو
 کما
 ان
 الیقین
 اعتبار
 بیاورد

تواند ستوی و لے اگر چه بدینی	جای بری کز تو دوئی بر خیزد
پس هرگاه توانی و دوئی که پیش از فنا گم شدن در و بے بودن مائل شده پس لامحاله این	معنی منافی و ساطت و حیولت خواهد بود چه و ساطت و حیولت مقتضی معنی است
فَتَبَيَّنَ الْوَسْطَةَ لَا تَكُونُ بَيْنَ الدَّائِرَتَيْنِ فَتَقْصِبُهَا	پس این صریح اعتراف است بقول حضرت

درکتو شیخ تباد و شہتم کہ بمولانا محمد حنیف شرف صدور یافتہ نے فرمایا بگوش ہوش استماع نمایند
لَقَالَ عَمْرٌ مِنْ قَائِلٍ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِمْ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ذات حضرت واجب الوجود جل
سلطانہ و ہمچنین کمالات ذاتیہ او تعالیٰ از بندہ بہ بندہ نزدیکتر است پس سیریکہ باین مراتب
متعلق شود و راے سیر آفاقی و سیر نفسی باشد و نیز و راے جذبہ و سلوک بود چہ سلوک
سیر آفاق است و جذبہ سیر نفسی سیر آفاقی را بعد در بعد فرمودہ اند و سیر نفسی را ہر چند
قرب در قرب گفته اند لیکن آن قرب ظلی است ازین قرب اتحاد باید گذشت تا معاملہ اقربیت
روے نماید و چنانچہ زوال علم حصول اشیا کہ عبارت از فنا و قلبی است بے تمامی سیر آفاقی
ممکن نیست و بے شروع در سیر نفسی ہمینہ ہمچنین زوال علم حضور سے شخص کہ بذات و صفات
او متعلق است و فی حقیقہ فناے نفس است بانہاے سیر نفسی او دخول در مراتب اقربیت
مربوط است و در سیر نفسی علم حضوری عارف بر حیاست چہ نفس دین ہوطن بعنوان حقانیت
پیدا است و از قیدان بہ تمام رہاے بحصول نہ پیوستہ تا وصول بہ مطلوب حقیقی پیدا آید چہ مطلوب
بموجب کرمیہ سابقہ و راے نفس است و انچہ در نفس نمودار است از آیات و آلہ است چنانچہ
قرآن مجید بآں مشعر است سُبْحَانَكَ يَا تَنَافِي الْأَفَاتِ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ
و چون علم حضوری عین عالم است ناچار زوال آن زوال نفس عارف خواہد شد و اثری از و
نخواہد ماند و زوال علم حضوری باین معنی است کہ علمی تعلق بذات عارف داشت از آنجا گذرہ
بواجب تعالیٰ متعلق شود و حاضر در آن ہوطن حق باشد سبحانہ ذات او بیانش آنست کہ ہر
کمالیکہ در ممکن نمودار است ہمہ مستفاد و مستعار از مرتبہ و وجوب است تعالیٰ از وجود و
حیوۃ و علم و قدرت و امثال آن و ممکن این کمالات را از خود فہمیدہ خیانت در امانت نمودہ
است و چون عارف را محض فضل و کرم باین دید عاریتے بخواند مرۃ ثانیہ تواند بود کہ حکم
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَا مُوَكَّلُ أَنْ نُوَحِّدَ الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا امانات را درست بہ اہل امانات
بسپارد و چون علم حضوری او پر توے است از حضور ذاتی مطلوب باین حضور بآن حضور

گفتند از
تعالیٰ
اقربیت
بموجب
بندہ از
دل از آن
است تعالیٰ
شما را
فرمایند از آن
ہر باب
و سبب

فاتی لمحق خواهد شد در رنگ سایر کمالات که باصول خود لمحق می گردد درین هنگام عارف خود را خالص
محض خواهد یافت و بعد از صرف لمحق خواهد دید نه فکرے در خود احساس نماید و نه توجه و نه فکرت
بود و نه حضوری بعد از حق باصل اگر یافتست از خود بخود است و اگر حضوریت هم از خود
بخود کائنات الحاد نشا اذ افق یرن بالقدر یم لکم یقیق که آنکس درین موطی که موطی فانی
نفس است بر وجه کمال اطلاق کلمه انا عارف زائل می شود و عارف از خود به انا نمی تواند
تغیر کرد زیرا که بعد از نفاذ نفس که مورد کلمه انا بود انا را مورد دے نماند که بران اطلاق یابد نه
باین معنی که انا بر حق اطلاق شود و خود را حق بنید که خودی در میان نمانده است و انا نیست بر
کنده سوال هرگاه علم حضوری عین عالم باشد و آن علم بعد از کمال جہل خود که علم حضوری
واجب است لمحق می گردد و مقرر است که حق هر کمال جہل خود کائن است نه با مرے که مبنا
اصل آن باشد لازم می آید که حقیقت هر شخص و مبدا و تعین او علم بود و حال آنکه صفات دیگر نیز
سبادی تعینات خلایق است چنانچه بطور حضرت الی شان با قدسنا سد بسره الا قدس تکیون مبدا
تعین حضرت آدم است و کلام مبدا تعین حضرت موسی و قدرت مبدا تعین حضرت عیسی علی
بنیا و علیهم الصلوٰۃ و التسلیمات و جمیع که دخل ولایات این بزرگواران اند سبادی تعینات
شان جزئیات این صفات اند و جزئیات جزئیات این صفات علی تفاوت الدرجات جواب
حقیقت محمدی علی مصدرها الصلوٰۃ و السلام و اتمیمه چنانچه مقرر این طائفه است اجمال
حضرت علم است و حقایق سائر خلایق تفصیل این اجمال است پس نظر باین معنی توان گفت که
حقایق جمیع خلایق علم است چه همه خلایق ظهور و تفصیل آن حضرت است علیه و علی آله الصلوٰۃ
و السلام غایتی مافی الباب آن حقیقت حلی را در مرتبه تفصیل حصص لایحیی است با اندازه کمالات
مفصله علم که در حضرت اجمال اندراج و اندماج داشتند پس حقیقت هر شخص از اشخاص سوای آن
سرور علیه و علی آله الصلوٰۃ و السلام حصه بود از حصص علم که تعلق علم در مرتبه تفصیل به کمال
از کمالات سدرجه اجمال حاصل گشته است مثلاً مبدا تعین حضرت ابوالبشر علی بنیا علیه الصلوٰۃ و السلام

خصه است از علم که از تعلق آن به صفت تکوین که در اجمال مندرج بود بمحصل پیوسته است علی
 بهذا القیاس سائر احقایق لیکن چون تمیز میان حصص و حقایق بآن کمالات است حقیقت هر شخص
 مسمی بکمالی از آن کمالات که نسبت خاص بآن شخص دارد که سبب تمیز او شده است نموده
 پس علم اشرف صفات شد و برکات آن شامل جمیع موجودات آمد جواب دیگر آنکه اتحادی
 باشد مستلزم آن نیست که شیء اول حقیقتی ثانی باشد چنانچه خاصه را با ماهیت نسبت
 اتحاد است بآنکه از عوارض است اگر گویند برین تقدیر که علم ذات و حقیقت انسان بنود حقایق
 جمیع موجودات را تفصیل حقیقت محمدی گفتن چگونه راست آید چه حقیقت محمدی علم است گوئیم کار
 نیست که اجمال ذاتی تفصیل بود چه انواع مندرجه تحت حیوان را تفصیل باشد توان گفت چند
 باشد ذاتی آن نیست و لو سلم گوئیم که حقیقت محمدی را اجمال و کل همه حقایق گفتن باعتبار اجمال
 و جامعیت علم است مر آن حقایق را بآنکه گوئیم تواند بود که حقیقت محمدی عبارت از جمیع کمالات
 ذاتیه بود که متعلق علم است علی وجه الاجمال نه نفس علم من حیث هو لیکن چون در آن مرتبه علم
 را از آن کمالات تمیز نیست و غیر از حضور و انکشاف امری در آن موطن هویدا و مفهوم
 نه لهذا آن مرتبه را وحدت گویند و قابلیت محض خوانند و نیز علم را با معلوم بطور بسیاری
 از محققان اتحاد کاین است ناچار بقبیل از آن حقیقت بعلم نموده اند لهذا در مرتبه تفصیل همان
 کمالات متمیزه حقایق سائر اشخاص اند و برین تقدیر تقابل اجمال با تفصیل بے تکلف می افتد و
 بغیر آن نه چنان و متوید این توجیه است که نزد حضرت ایشان با قدسنا احد سبحانه بسر
 الا قد حقیقت محمدی اجمال بنین وجودی است با تعین جی که تعین علمی از آن بمراتب پایا
 است چنانچه تحقیق آن در جای دیگر ثبت یافته است اگر گویند که کلام بعضی اکابر ناطق
 است با آنکه علم حقیقت انسان است چنانچه مولوی قدس سره فرمود

اے برادر تو همین اندیشه آن

و از حضرت ایشان نیز در بعضی اوقات مثل آن مسموع گشته گوئیم تواند بود که این اکابر

بر سبیل تجوز و مبالغه فرموده باشند یعنی عمده در تو همین فکر و اندیشه است باید که آن در غیر مطلوب حقیقی مصروف نبود بلکه تمام مصروف آنجناب مقدس گردد تحقیق درین مقام آنست که حضرت ایشان با افاده نموده اند جائے که فرموده اند ازین بیان لازم آید که در علم حضوری هم صورت معلوم با وجود حضور نفس معلوم کاین است که حاضر نفس معلوم خالص نیست اعتباری در وی راه یافته است که از نفس بصورت آورده است فهم هر کس باین وقت نرسد و تائیدات بحت و اصل نشود بوصول بچونی این دقیقه را در نیابد انستہ مختل ازین تقریر ظاهر شد که حقیقت محمدی در اصطلاح صوفیه اجمال حضرت علم را گویند و از فحاشی این مقام هیچگونه اسامی ادب لازم نیاید و همچنان معنی اتحاد هم مذکور شد سلمنا که معنی اتحاد فنا است چنانکه اتحادیات مطلق را فنا می گویند و میان اتحاد اعتباری و حلقه و مغایرت حقیقی و نفس الامر منافات نیست لیکن هرگاه توفی بر خیزد البته این معنی منافی و ساطت و حیلولت خواهد بود و این اتحاد را عین توسط گفتن هرگز بخیاال نمی آید و هرگاه این وصل بجهت غلبه بے خودی و فنا دریافت این وساطت نمی تواند پس اگر اوانکار و ساطت نماید چه باک خواهد بود و نظیرش براس توضیح پیش میگویم نگرستنی است که در سکنجین سرکه و انگبین را با هم بنوعی مخلوط می کنند که اشاره حسیه بسوی احدی ازین اجزاء عین اشاره بسوی دیگر می باشد مگر منی توان گفت که سرکه انگبین گردیده یا انگبین بقلب باهیت لباس سرکه پوشیده آنچه ادعای این معنی نموده شد که حقیقت محمدی را عارفان واسطه می دانند منی است بر عدم اطلاع بر اصطلاح صوفیه کرام چنانکه مذکور شد قال تو کلم انجا که اتحاد است معامله بشرکت است این نیز خالی از غرابت نیست چه شرکت دونی را می طلبد و شریک در امر دو کس می باشد و حقیقت اتحاد خود اصلاً بشرکت جمع نمی شود و بمعنی فنا و غلبت نیز که اتحاد حکمی است فانی و غایب از میان فرست حکم عدم گرفت شرکت از وجه صورت دارد و توسط را گفتند که دونی طلبد شریک شرکت نیز چنین است اقول هرگاه خبر مجبور توجه کلام خود فرموده باشد پس ضرورت این معنی چیست

که آنرا تسلیم نساخته بمعنی دیگر محمول کرده قایل باستحاله شوند اتحاد بمعنی فنا است و شرکته
که هست مثل شرکت خادم است با مخدوم ملاحظه فرموده شود اگر بتبعیت مخدومی خادمی بر بارگاه
شاهنشاهی درآمد در شرکت منزل کلامی نخواهد بود مع فقدان التوسط زیرا که در یک محل جاگزین
تحقیق مقام این است که مراد حضرت مجدد رحمه الله علیه صورت ثانی است مثلاً کسی در سیر سلوک
خود را بحقیقت محمدی متحد یافت و هر فیضی که می آید بیک حقیقت میرسد ظاهر و ادا در ضمن او
حقایق دیگر هستند که بهمه میرسد پس معامله بشرکت گفتن راست شد و همین لفظ معامله قریبه
است چرا انصاف از دست داده شود

کاش گردون از سرم بیرون برود سودا می تو | یا مرا صبر بده چند آنکه استغنائے تو
قال تو لکم طریقہ جاذبه را چون کشش از جانب مطلوب است و عنایت الهی تنکف حال طالب
است ناچار قبول و سایل یعنی کند و در طریق سلوک چونکه انابت از جانب طالب است
از وجود و سایل چاره نبود این عین مدعاست و سخن بے دلیل است طریقہ جاذبه و مرادی
و مجبوی چنانکه سابق بیان رفت زیاده بر آن نیست که لطف الله تقالے بنده خود را پیش
از آنکه طلب کند و سلوک نماید جذب می کند و آنجذب بهم جمالی است که بدان سلوک آسان
می گردد و قرب و وصول و حصول مراتب و مقامات آن بعد از سلوک حاصل می گردد و این
مناقات بوجود و سایل آرد بلکه چون جذب تنها کار نمی آید و سلوک بے و سایل نمی باشد
لازم آید وجود و سایل چنانکه مقرر قوم است و خود هم گفته اند که در نفس جذب بهر چند و سایل دیگر
نیست اما تمامی آن منوط به سلوک است که اگر سلوک نباشد جذب به نا تمام و ابراست اقول
این کلام از اول تا آخر مخدوش است خدشه اول هرگاه حضرت مجدد رحمه الله علیه برین
باب مناط کلام بر عوارف شیخ الشیوخ نهاده و این تقریر همان است که از عوارف منقول شد
پس این راعین مدعا و سخن بے دلیل گفتن از داب مناظره بعید است برای ناقل کلام شیخ
الشیوخ و دلیل است کافی مهندا هر که قدم در بادیه عشق نهاده و او را اتفاق ملاحظه ناز و نیاز

ناجیه سلوک

معشوق افتاده است نیک می داند که هرگاه جذب از جانب مطلوب است ضرورت طست
یعنی باشد مطلوب را جذب طالب بیک اشاره چشم کافی است ۵

دوست را که باشد بهم جان و هوش | حکایت کنند و لب ها خموش

خدا شده دوم این کلام معترض رحمه الله علیه مخالف آن است که پیش ازین به تعریف
مجدوب سالک برگاشته چه در تعریف لفظ نخست تحریر فرموده که بمعنی بیواسطه است
فَدَكَّرَ مَا سَلَفَتْ، خدا شده سوم کشش مطلوب را در یه آسانی سلوک تصوریدن ترقی
سکوس است و نه صرف منافی عقل است بلکه نقل طاعت است کما مر کلام السهروردی رحمه الله علیه
فِي تَحْقِيقِ الْمَرَادِ وَالْمُرَادِ خدا شده چهارم قرب و وصول و حصول مراتب و مقامات مرادین
را منوط بر سلوک داشتن بهم غلط است کما مر خدا شده پنجم آنچه نوشته شده که چون جذبیه تنها
بکار نمی آید و سلوک بی وساطه یعنی باشد لازم آید وجود وسایط محمول است بر عدم فهم کلام حضرت
مجدد رحمه الله علیه درین مقام چه از سلوک معنی مصطلح متصوفین مراد نیست بلکه مراد از سلوک
انبیان شریعت است از توبه و زهد و غیره تا چنانکه خود حضرت مجدد رحمه الله علیه بالغ تصریح
فرموده وَ الْجَبِّ خِفَائُهُ عَلَى الْمُعْتَزِّضِ مَعَ تَيِّبَانِ مَعْنَاهُ اندرین صورت ادعای
لزوم و وسایط دعوی باطل است و العجب کل العجب که معترض در نقل عبارت تعریف فرمود
عبارات اینست اگر سلوک که عبارت از ابیان شریعت است از توبه و زهد و غیره با جذبیه
منضم نگردد جذبیه نا تمام و ابراست بسیاری از منود و ملاحظه را دیده ایم که جذب دارند اما
چونکه مبتالعت صاحب شریعت علیه و علی آله الصلوٰة والسلام تحمل گشته اند خراب ابر اند و غیر
از صورت جذب نصیب ندارند انتهی اگر این عبارت سالم نقل می فرمود یا با معان نظر آن را
مطالعه می کرد بنا به اشکال منهدم می شد غرض نیست که متابعت شریعت مقون علیه مرادین
است و این ستلزم و وساطه نیست وَ مَا هُوَ مُسْتَكْمِلٌ لِّلْوَسَائِلِ لَيْسَ مَجْمُوعًا هَهُنَا فَاتَّحَاجُّ إِلَى كَمَالِ
وَاللهُ أَعْلَمُ بِحَقِيقَةِ الْحَقَائِقِ اگر گویند که احتیاج در طریق جذبیه که وسایط پیش از وصول است و بعد

تجسس

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

در بیان

از وصول بر طرف می شود بخلاف طریقه سلوک که انجا بعد از وصول نیز واسطه می ماند چنانکه گفته اند که در طریقه جذب اگر چه بتوسط متابعت شریعت که عبارت از سلوک است وصول بطلب میسر شود بپواسطه حلول امری خواهد بود گویم چه دلیل است برین دعوی مفهوم جذب و حصول طریقه و خود مقتضی این نیست چنانکه معلوم شد و دعای دوم که در طریقه سلوک از واسطه چاره نبود ما را که قایل بوجود تو سظم مطلقا دخل در آن مناسب نیست ولیکن بطریقه بحث و مناظره گفته آمد که چرا انجا هم بعد از وصول بوجود واسطه بر طرف نشود بوجود جذب بعد از سلوک بلکه همچنین باید بقول ایشان که خاصیت جذب عدم و سالی است و سقوط انهاست و در کلام ثانی را اشاره به آن واقع شده است انجا که گفته اند در طریق سلوک نشیخ هر که در میان آمده است بتوسط و حاجب شهود سالک است و ای اگر در آخر حال جذب تدارک نماید یعنی وسایط از میان بر ندارد حاصل آنکه در طریقه جذب و سلوک هر دو پیش از وصول وسایط در کار است و آنکه در طریقه جذب بعد از وصول وسایط ساقط گردد و در طریق سلوک میماند تخکم است چوادر هر دو جا باقی نماند و چوادر هر دو جا ساقط نگردد سخن در همین جا است و اگر گویند که این امر کشفی و وجدانی است بحث فایده ندارد آن چیز دیگر است اما شما متعبد باستان شده اید و توجیه نموده اید که چون در طریقه جذب کبشش از جانب مطلوب است عنایت الهی متکفل حال طالب است ناچار قبول وسایط نمی کند و در طریق سلوک چون از نابت از طالب است از وجود وسایط چاره نبود و خود جذب و سلوک به هر دو تقدیر فرق بتاخر و تقدم فایده ندارد و اگر گویند ما و دلیل هر دو کشفی است چنانکه یکبارگی از شما مثل این سخن شنیده شده است این گریز گاه خوب است و بعد از آن در اثبات عدم توسط و تقریر این طرف دیگر بیان کرده اند یکیه وصول از راه معیت که حق را بایانده است ناچار به توسط امری خواهد بود مناسب معیت است و اگر واسطه است در سلسله تربیت است که عبارت از سلوک است اقول این قول سرتاپا مخدوش است و مبنی است بر عدم فهم معنی جذب و سلوک و توسط

خدا شہ اول بہر گاہ حضرت معترض در مفہوم جذبہ لفظ نخست تحریر ساختہ پس مفہوم جذبہ
و حصول دے مقتضی عدم توسط است ۵

خوش آن مجلس کہ انجا تو بہ خود چون کنم ظاہر | مراسمی گریبان گیر و ن در گلو ریزد

خدا شہ دوم حصول کدائی امر بدون واسطہ محل استبعاد نیست اگر بکتب قوم رجوع
نمودہ آید آشکارا میتوان شد کہ در بعض امور توسط را با نیست و ایجاب جزئی تناقض
سلب کلی است امام شعرانی در مقدمہ طبقات می آرد و کان الشیخ ابو یزید البسطامی
رحمہ اللہ یقول یعلماء عصرہ اُخذتم علیکم من علیہ السُّوم مَدَّنا عَنْ مَدَّتِ وَلَاحِذْنَا عَلَانًا
مِنْ الْحَسَنِ الَّذِي جَلَّ عَمَّا وَرَفَعَتْ حَاتٍ مَكِيَّةَ نِزَاجٍ حَايَتْ نَقُولُ هَذَا مِنْ كَلَامِ سُبْطَامِي رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ
ناظرین است بر عدم توسط امام شعرانی در یوا قیت میفرماید ان ^۵ قُلْتُ فَهَلْ يَكُونُ إِلَّا هَآؤُلَاءُ
بِلَا وَاسِطَةٍ فَالْجَوَابُ نَعَمْ قَدْ يَلُومُ الْعَبْدُ مِنَ الْوَجْهِ الْخَاصِّ الَّذِي يَبْنِي كُلَّ
الْإِنْسَانِ وَيَبْنِي سَرَّيْهِ عَزَّ وَجَلَّ فَلَا يَعْلَمُ بِهِ مَلَكٌ إِلَّا لَهُمْ لَكِنَّ هَذَا الْوَجْهَ
يَتَسَارَعُ النَّاسُ إِلَى انْتِكَارِهِ وَفِيهِ انْتِكَارُ مُوسَى عَلَى الْخَضِرِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ
فَعَلِمَ أَنَّ الرَّسُولَ وَالنَّبِيَّ لِيُشْهِدَاكَ الْمَلَكُ رُؤْيَا يَصُورُ غَيْرَ الرَّسُولِ حُسْنٌ فَاتْرُكْ وَلَا
يَرَاكَ فَيَلُومُ اللَّهُ تَعَالَى بِوَاسِطَتِهِ فَإِنْ شَاءَ أَوْ يُعْطِيهِ مِنَ الْوَجْهِ الْخَاصِّ
بَارِ تَفَاعِ الْوَسَائِطِ وَهَذَا الْجَلُّ الْإِلْقَاءُ وَاشْرَفُ وَيُجِزُّ فِي هَذَا الرَّسُولُ وَالْوَلِيُّ

۵ شیخ بایزید بسطامی رحمۃ اللہ علیہ می گفت بہ علمای زمان خود کہ شما علم خود از علمائے رسوم حاصل کردہ اید کہ یکے بعد دیگرے

مردہ اند و من علم خود را از زندہ حاصل کردہ ام کہ ہرگز نمیرد یعنی از علمائے حاصل کردہ ام ۱۲ ۵ اگر بگوئی کہ ایہام

بدون واسطہ می باشد جواب آنست کہ بدون واسطہ می باشد گاہی بہام بندہ را سے شود بوجہ خاص کہ در انسان و خداوند

تعالی سے باشد فرشتہ الہام را ہم بآن خبر نمی باشد مگر مردمان با نکارش متوجہ شوند و درین انکار موسی است بر خضر

علیہ السلام پس دانستہ شد کہ رسول نبی چشم سرفرشتہ را می نگرد و غیر رسول نشاہائے فرشتہ می یابند و سنے نگردد ۱۲

هرگاه الهام بلا واسطه شود و درین محذوری عاید نگردد پس اگر در جذب هم واسطه نباشد چه
 باب بود شیخ عبدالکریم جلی در کتاب مناظر الهی می نویسد اَللّٰهُمَّ دَعِّنِ الْاَسْمَاءَ وَالصِّغَارَ
 لِيَكُونَ هُوَ فِيْ نَفْسِيْهِ ذَا نَاسَاْ ذَا جَافَلَا يَكُوْنُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَا لَيْلَتِ لَلّٰهُ تَعَالٰى فَاَسْطَرَّ اَنِيْمٌ وَحَقِيْقَةٌ
 و در موضع دیگر ازین کتاب می نویسد وَهُوَ مَعَ الذَّاتِ وَكُلِّهَا تَحْتَ اَعْيُنِ صِفَةٍ
 سَرَّجَ عَنْهَا اِلَى الذَّاتِ بِمَا هُوَ كَمُلٌ مِنْهَا وَفِيْ هَذَا الشَّهْدِ رَأَيْتُ الْاِمَامَ
 اَبَا الْحَسَنِ النُّوْرِيَّ وَمَعْرُوفَ الْكُرْمَنِيَّ وَجَامِعَتَيْنِ لِلشَّيْخَانِ بِعِبَارَتٍ بَدِيْهَةٍ اَمَعَانٍ نَكْرَسِيْتَنِيْ هِيَ
 که چه قدر حجاب سلطنت رومی در قطب بن محی قدس سره در مکتوبات خود می نویسد که هر
 مقصود را با حق تعالی دوراه است در یک راه واسطه میان بنده و حق ثابت است
 و در راه دیگر هیچ واسطه در میان نیست این بعینه ناظر بهین تحقیق است که حضرت ایشان
 نوشته اند که واسطه در راه سلوک است نه در راه جذب چون اقوال ائمه فن بسجاعت در
 آمد پس گویش شنیدنی است که مفهوم جذب و حصول طریقه و مقتضی علم توسط است همچنان
 مفهوم سلوک و حصول طریقه و مقتضی توسط جذب به معنی کشیدن است چون مطلوب طالب به
 توجه خاص بسبب خویش کشد احتیاج توسط چیست البته طالب را بوصول مطلب احتیاج
 ذرایع و توسط می افتد هرگاه سلوک موصول بمطلوب شود تا آنکه جذب نباشد بدون توسط چاره
 نبود هرگاه جذب پدیدار آمد پس رفع توسط از جذب خواهد بود نه از محض سلوک برای تصدیق
 قلب این مسئله را بعالم ظاهر و دربار سلاطین چرا قیاس نکنند و چرا بر حالات ملوک نظر نه اندازند
 گاهی امیدوار می باشند که بایشان حاجات و عرض و معروض در سر می
 افتد اولاً البتّه که برای حصول ملازمت سلطانی مقرر است از جامه و نیمه و دستار و قبا و
 عبا تیار کنند و بر تن خود راست می کنند و کمر را از کمر بند زیرین محکم بر می بندند و نذر برای
 سلطان مہیامی دارد و دوبار گاه وزیر رسا حاصل می کند چون وزیر دران سامان
 ولیفته که برای حضور می بپوش سلاطین در کار می باشد ملاحظه می فرماید موقع یافته به پیش

الانسان صفتان
 في نفسه ذات
 سادة في ذاته
 يملكن في ذاته
 هي ميان ادوات
 واسطه اسم
 وصفت
 ان با
 ذات است
 و هم گاه گاه
 صفت
 بوسه نجبی
 عرو و زان
 بسوی ذات
 رجوع نماید
 سر تن از صفات
 سید است
 وزیر و خادم
 حسن نوری
 و مودت
 سر تنی حاجتی
 پینچی

سلطان عرض می دارد سلطان اورا طلب می سازد و او با وزیر تا وقت دربار حاضر می باشد باز او را بار یا بے حاصل نمی شود اگر حاصل میشود همین طور که همراه وزیر رفت و واپس آمد مگر سلطان را بوی میلان خاص نمی باشد و نه بطور خود او را اجازت حضور می می باشد گاهی شخصی با طاعت وزیر طبیعت وزیر را چندان بخوشی نائل می کند که وزیر بدرگاه سلطانی چنان عرض میدارد که این شخص لیاقت آن دارد که او در سلک خاص و محرمان و جلسیان سلطانی منسلک کرده آید پس سلطان بواسطت وزیر یا بطور خود او را طلب داشته از خواجگان و محرمین و جلسیان خویش میسازد پس درین هر دو صورتی مخدور شرعی یا عرفی نیست اگر نیک ملاحظه رود اول نظیر سلوک است و ثانی طریق جذب این نظیر را سه تفهیم شخصی که از کشف بهره ندارد بسند است اگر چشم بینا داشته باشد این معنی او را از کشف و وجدانیت من قبیل مرئیات خواهد بود چون حالت جذب سلوک متفاوت است و هر دو متقابل بوده اند پس چگونه حالت یکے از آن مثل دیگرے خواهد بود یعنی اگر واسطه باشد در هر دو جا و اگر ساقط شود در هر دو جا بلکه در سلوک واسطه خواهد بود نه در جذب به خدشته سیدوم کشفی بودن اصلا گریز گانه نیست چنانکه معقولات از او بام رنگ نه شود و موهومات در دام خیالات در نه آید و تخیلات به ضبط حواس نرسد امرے که بعین یقین معاینه کرده می شود او را کشف اجماع یقین از دائره امکان خارج باشد حضرت معترض در رساله تحقیق التعرف از شیخ عبدالوهاب نقل فرموده بنی العلم علی البحث و تحقیق و بنی الحال علی التسليم و التصديق و حضرت خواجہ محمد پارسا در تحقیقات می فرماید بعد از آن علوم خواطر و علوم مشاہدات و مکاشفات که علم اشارت عبارت از آن علوم است پدید آید و این ان علوم است که طایفه متصوفه بدان مخصوص گشته اند بعد از جمیع حصول سایر علوم مذکور و اما این علوم را بدان سبب علوم اشارت خوانند که از مشاہدات قلوب مکاشفات اسرار عبارت نتوان کرد چه در تقریر نگنجی بلکه معرفت این علوم بمنزلات و مواجید که در باطن سالک طالب پدید آید توان یافت و حقیقت این علوم را جز آنکس که بمقام مشاہدہ و مکاشفہ

۱۴
و تصدیق
برین اسم
و بحال
است
دقیق
بر این
له

رسیده بود و این معانی حال را داشته نتواند شناخت و ادراک نتوان کرد و سعید بن سید و است
 کرد از ابی هریره رضی الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنَ الْعِلْمِ
 لَهَيْبَتًا الْمَكُونُ لَا يَجْعَلُهُ إِلَّا أَهْلُ الْعِرْفَةِ بِاللَّهِ سُبْحَانَهُ فَإِذَا نَظَقُوا بِهِ لَمْ يَكُنْ إِلَّا أَهْلُ الْعِرْفَةِ بِاللَّهِ سُبْحَانَهُ
 و عبد الواحد بن زید گفت از حسن بصری سوال کردم که علم باطن چیست حسن گفت از خدیفه
 الیمان پرسیدم از علم باطن او گفت که از رسول صلی الله علیه وسلم پرسیدم از علم باطن فَقَالَ
 رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلْتُ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ عِلْمِ
 الْبَاطِنِ فَقَالَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَأَلْتُ اللَّهَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ عَنْ عِلْمِ الْبَاطِنِ فَقَالَ هُوَ
 سِرٌّ مِنْ أَسْرَارِي أُخْبِتُهُ فِي قَلْبِ عَبْدٍ لَا يَقِفُ عَلَيْهِ أَحَدٌ خَلْقِي قَالَ وَگفته اند که
 راه معیت یک از طریق جذبیه است انتهی پوشیده مانند که هرگاه راه معیت یکی از طرق خدیه
 باشد و قرار یافت که در طریق جذبیه از سلوک چاره نیست پس در طریق معیت برای حصول
 نیز سلوک در کار خواهد بود و از وسایط ناگزیر و کلام دروس هم چنان خواهد بود که در طریق
 جذبیه گذشت **اقول** این تقریر خارج از دایره مناظره است تقریر معیت را حضرت مجدد
 رحمة الله علیه از حضرت خواجه رحمة الله علیه نقل میفرمایند و برناقل تصحیح است نه نقض بر
 تقدیر تسلیم گفته شود که درین شک نیست که راه معیت یک از طرق جذبیه است
 و در جذبیه از سلوک چاره نیست پس در راه معیت از سلوک یعنی تبعیت چاره
 نخواهد بود و دیگر سلوک صلیح موقوف علیه یا متوسط جذب یعنی باشد و مِنْ أَذَى فَحْلِيهِ
 الْإِثْبَاتِ قَالَ دیگر مثال ظل با اصل نموده اند که هم طریق است اگر بغایت الهی ظل را

۱۱ فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم که بعضی از علم مثل است نهان داشته شده است که آنرا بجز اهل معرفت کسی
 نداند هرگاه اهل معرفت بان کلام کنند آنرا کسی نکند مگر شخصی که او را نا اشنائی باشد به خداوند کریم ۱۲ گفت
 رسول الله صلی الله علیه وسلم که از جبرئیل علیه السلام پرسیدم که علم باطن چیست گفت من ازین از بابی تعالی پرسیدم گفت
 او از سبطه رازهای مکه در قلب بنده خودی ندانم بران کس صلیح نمی شود ۱۲ و هر که دعوی کند بر اثبات است ۱۲

باصل میله پیدا شود کشتی بوسه یوید اگر دو آن ظل را باصل و وصول حاصل شود هر آینه
 بے حیولت امری خواهد بود چون آن اصل اسے از اسما الہی است ناچار در میان اسم
 و مسماے وی حایلی نخواهد بود و وصول ظل ازین راه باصل الاصل کہ مسماے آن اسم
 است بے واسطه امری خواهد بود و انتہی پوشیده ماند کہ ظاہرین است کہ این نیز از طرق
 جذبہ خواهد بود چنانکہ در طریق معیت پس این نیز محتاج بہ ساوک نخواهد بود چنانکہ طریق
 جذبہ اینجا نیز همان کلام است کہ اینجا است دیگر کشتی ظل باصل مسما و الفصل اسم باصمی
 نیز ہمچنین اما وصول ظل باصل الاصل کہ مسماے آن اسم است چر ابا واسطه ان اسم نیاشد
 بکلام الاصل کذلک اقول آنچه دعویٰ ظهور نموده شد در محفل است متحمل است کہ این غیر
 طریق جذبہ باشد چہ در جذبہ شش از اصل باشد و این شش از ظل است باصل فاذا استواء
 الاحتوال بطل لا یستند لہ و اگر تسلیم نموده شود کہ این از طریق جذبہ است پس چون نفس جذبہ
 را توسط سلوک در کار نیست این را ہم در کار نخواهد بود باے حال اینجا نیز همان کلام است
 کہ اینجا است بعقل پیچ عاقل نمی رسد کہ اسم را اسماے الہی را اصل چیز است مقررند ہند و گویند
 کہ در وصول آن چیز باصمی آن اسم این واسطه است بل تقدیر تسلیم مراد از عدم حیولت است
 آن است کہ پردہ شہود نہ شود ہمچنانکہ در توسط بنی صلی علیہ وسلم گفتہ شد نہ انکہ اصلا و
 قطعاً واسطه نباشد قال قولکم العینا ہر کہ اصل ذات است تعالیٰ بہ وصول جویئی توسط و
 حیولت امرے در حق او مفقود است و ہر گاہ در صورت وصول بحضرت ذات سبحانہ حیولت
 و حجاب صفات واجب و رفع گردد و حیولت و حجاب غیر ذات چہ گنجائش دارد انتہی پوشیدہ
 ماند کہ امرے مقرر است کہ صفات پردہ ذات است کہ ہرگز نمی افتد اگر یک پردہ بر خاست
 پردہ دیگر نمی نشیند ذات را جز در پردہ صفات نمی توان دید و شہود کرد و دریافت لیکن
 صاحب شہود ذات را کجبت غلبہ اینجا بے توجہ تمام بسوی او صفات لحوظ و منظور نے
 افتد و بر ہر تقدیر پردہ در میان است در یاد یاد در نیابد اقول کلام حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ

بر اصول صوفیه است خصوصاً نقش بندیه که طالبان خود را بذات بخت بدون ملاحظه صفات متوجه می گردانند و صفات را از اساس می انگارند چنانکه در حدیث **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَجْزَانِ** اشارت شده است البته فهم این معنی بر سببیکه مذاق صوفیه نادر درخیله دشوار است اکنون بگویند حقیقت یونش شنیدن این است که این کلام منقوض است تسلیم نمی کنیم که صفات پرده ذات است که هرگز نمی افتد و اگر یک پرده برخاست دیگر می نشیند و ذات را جز در پرده صفات نمی توان دید ذات تلخیص سبحانه تعالی کافیست از اعتبار صفات بلکه مستغنی است از نفس صفات یعنی آنچه بر صفات مترتب می شود ذات مجرد از صفات در ترتیب آن کافیست مثلاً امور سه که بصفت حیات علم و قدرت و اراده وابسته است اگر این صفات اصلاً متحقق نشوند ذات تنها کار آنها کند نه بآن معنی که صفات اصلاً موجود نیستند یا در علم موجودند نه در خارج چه این مخالفت قول اهل سنت است بلکه صفات با وجود استغناء ذاتی موجودند در خارج بوجود ذراید بذات عرض سلطان کما هوند هب اهل سخن این بمشال و طبع گردد گوئیم آب بالذات از بلندی احتراز نمود و بپستی بایل است و این میل را میل طبعی می گویند پس ذات آب کار علم و حیوة و قدرت و اراده می کند چه اگر علم می داشت هم بپستی می آمد و کار ارادت که تخصیص احد المتساوین است نیز کرد و ازین حرکت ارادیه کار حیوة قدرت هم شد و بهر آب چون در مرتبه تنزل خیر و حیوان می گردد با وجود این میل طبعی بصفت زائده هم متصف می شود این امور را با وجود صفات طبعیه زائده هم می کند **لِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَكْمَلُ** ذات غرثانه با وجود استغناء ذاتی و کفایت او از صفات در مرتبه الوهیت بصفت زائده موجود متصف می گردد و امور سه که ذات در تحقیر آن کافی بود باین صفات از قوه لفعول می آرد پس چنانکه در آب مجرد از صفات می توان گفت که صفات او عین ذات اویند بلکه آنجا **وَالسَّمْتُ** و بسبب صفت اصلاً گنجایش ندارد و همچنین در ذات واجب نقل نمی توان گفت که صفات عین ذاتند چه آنجا صفت نیست تا بعینه حکم کرده شود و چون اعتبار صفت ابد عینه بنظر

خَالَاتُ تُرَى بِهَا أَطْفَالُ الظَّرِيقَةِ بِأَجْمَلِهِمْ أَحْكَامُ شَرْعِيَّةٍ وَعُلُومُ مَا خُوِذَ مِنْ سَكُونَةٍ خَاتِمَةٍ
 این مقام از اندک زمان طفلان حقیقت پرورده می شود
 عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالْحَقِيقَةُ عَلَى نَحْوِهَا بِالْمُرَادَةِ وَلَفْظُهَا الْمُسْتَفَادَةُ بِمَرْكَزِ عِدَالَتٍ وَتَهْنِئَةٍ
 اند و خلاف آنها ولو کان بالتوجیه والتأویل او بالکشف مستلزم عوجاج و بی استقامتی است
 قَالَ سُبْحَانَهُ إِنَّ هَذَا طَرِيقٌ مُسْتَقِيمٌ فَأَنْتَ لِيَعُوذُ وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ الَّتِي خُتِبَ فِيهَا خِيَانَةٌ وَكَافَرَةٌ
 غیبیه مذکور است هرگاه صفات زاید بر ذات باشد پس پرده ذات نبود و ذات بدون پرده صفات
 مشاهد گردد و آنچه این معنی و رموزات قوم نگاشته شده مرجوح است در همین رساله جائز
 دیگری فرماید زیادتی شیون بر ذات تعالی شأنه بجز باعتبار است و زیادتی صفات بر ذات غیر
 سلطانیه بوجوه خارجی است زیرا که صفات در خارج موجود اند بوجوه زاید بر ذات کما هو مذکور
 اهل الحق و فرق در میان شیون و صفات بسیار دقیق است کل محمدیان را برین فرق اطلاع
 است و بسیاری ازین طائفه بواسطه عدم علم باین فرق شیون را عین صفات دانسته منکر وجود
 صفات فی الخارج گشته اند و هو کماتری مخالفت اهل السنه و اجماعه رضوان الله تعالی علیهم
 اجمعین این حقیر فرق مذکور را بقتضی بعضی از مسودها که خود نوشته است و به تنظیر
 بمثل روشن ساخته المقصود شیون داخل دائره اصل بنیچ خلطیه یا اینها راه نیافته قابلیت
 که در تحت این شیون اند و کالطفال اند و این شیون را حقایق محمدیان است علی حسب
 تفاوت درجات و مراتب حقیقت محمدی اجمع جمیع اینها است منظرها الصلوات و التحیات
 و التسلیمات و البرکات او علی طرک کل نهایت عروج اقطاب ایشان تا نهایت مرتبه قابلیت اولی
 است که حقیقت محمدی است صلوة الله تعالی و سلامه علیه و مقام این اقطاب گویا در
 نقطه مرکز این قابلیت است هر قطب که باشد مدار یا ارشاد و چون فرود می آید ازها بخا فرود می
 آید ایشان را ترقی از ان مقام تا مقام فوق نیست اگر واقع است بعضی را فی اجماع واقع است
 و ترقی از ان مقام و وصول در دایره اهل مخصوص با فرد این است است رضوان الله تعالی
 و تقدس علیهم اجمعین و تا مقام فردیت نرسد ازین کمال بی حاصل است آری بعضی کمال را بواسطه

صحبت افراد و تاثیر آن در ایشان از ان کمال بهره می رسد بے آنکه بمقام فردیت برسند و بے آنکه داخل دایره اصل گردند چه این دخول مخصوص با فرد است اما نصیب از ان مقام دیگران را هم بواسطه مناسبت با فرد حاصل است و در افراد نیز تقادتها بسیار است بعد از دخول در دایره اصل چه شیون نیز داخل دایره اند اگرچه عین فائدا ما بالا اعتبار لمحض نیافتی . در ایشان حاصل است ۵

فراق دوست اگر اندک است اندک نیست | درون دیده اگر نیم مواست بسیار است

شهود ذات همه را حاصل است خواه در مرتبه شیون است خواه اصل ذات بعد از انکاد و خلل
فی تلك الدائرة لفظ شهود و غیره از تنگی عبارت است و الا شهود را در ان موطن دخلت
نست و الا بصورت آن کیفیت خاص در عالم مثال بصورت شهود و نگارنی متمثل است و
بآن اعتبار این الفاظ و امثال انها اطلاق کرده می شود نگارنی مذکور نیز بے دخول در دایره اصل
متصور نیست طایفه که غیر داخل اند و از مراتب ظلیته تمام ها گذرشته اند شهود اینها دایره اصل
است که جامع حضرت ذات تعالی شان و شیون مانند مشهودات فقط بے مشارکت شیون مخصوص
با فرد است باید دانست که وصال ذات ازین بزرگواران که با فرد ملقب اند نیز اقل قلیل
اند اکابر صحابه و ائمه اثنی عشر از این صفت رضوان احد تعالی علیهم جمیعین باین دولت فایزاند
و از اکابر اولیاء احد غوث الثقلین قطب بانی محی الدین شیخ عبدالقادر جیلانی است قدس احد
تعالی شر الا قدس باین دولت ممتازند و درین مقام شان خاص دارند که اولیاء دیگر از ان
خصوصیت قلیل النصیب اند و همین امتیاز فضل باعث شان ایشان شده است که فرموده اند
قد می هذا علی قریه کل و لی اگرچه دیگران را هم فضایل و کرامات بسیار است اما قریب ایشان
بآن خصوصیت از همه زیاده تر است در عروج بان کیفیت کسے یا ایشان نمیرسد با صحابه و ائمه
اثنی عشر درین باب مشارکند ذلک فضل الله یؤتیہ من یشاء و الله ذو الفضل
العظیم و من بعد هذا ما یدق صفاته و ما کفه اخط له و اجمل

انتہی قاضی اسناد اسد بانی پتی در ارشاد الطالبین میفرماید ہر چند صفات حقیقیہ حق تعالیٰ ہفت اند یا ہشت اند چنانچہ علماء کلام بدان حکم کردہ اند اما جزئیات آن صفات و غیرہ را نہایت ندانند حق تعالیٰ می فرماید وَكَوْنُ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ أَقْلَامُهُ وَالْجَمْعُ مِثْلُهُ لَا مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ آجِبَةٍ قَدْ نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ یعنی اگر تمام اشجار زمین قلمها شوند و دریا و ہفت دریائے دیگر این چنین سیاهی باشند کلمات الہی بپایان نرسد یعنی کلمات مدح کہ بر صفات و کمالات دلالت دارند تمام نہ شوند چنانچہ سعدی گفته ۵

نہ حسدش غایت دارد نہ سعدی را سخن پایان | بمیرد شے مستسقی و دریا همچنان باقی

چنانچہ صفات حق تعالیٰ غیر متناہی اند ظلال صفات ہم غیر متناہی اند حق تعالیٰ می فرماید آیہ مَا عِنْدَ كُمْ يَفْقَهُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بِأَوْتٍ یعنی ہر چیز نزد شما است فانی است و ہر چیز نزد خدا است باقی است پس اگر در ولایت صغری و مراتب ظلال کسے بہ تفصیل بیکند ابدال الابد و منقطع نشود و لیکن ہر کس در مراتب ظلال ہر قدر کہ در حق او مقدر است سیر می کند ظل را ظلے باشد و آن را ظلے دیگر در مرتبہ ثانیہ و ثالثہ و رابعہ الی ہالیشا و اسد می باشد صوفی در مرتبہ ترقی عروج کردہ باصل خود میرسد و در آن فانی میشود و از ان ترقی کردہ و راصل آن فانی میشود و همچنین بہر ظل کہ میرسد خود را در آن فانی و مستہلک نمی بندد و بوجد آن باقی مے ماند ہمین

۱۰ نقشبندی مجددی بود و از خلفائے کبار حضرت مرزا جان جاناں رحمۃ اسد علیہ نسب و سبب جلال الدین پانی پتی مے رسد قاضی در علوم عقلی و فصلی و کمالات ظاہری و باطنی از ممتازان وقت بود و تقنیہ ظہری از عمدہ یادگار است این چنین تفسیر مے در ہند گاشته نشدہ مالا بدستہ ارشاد السالکین تذکرہ الموقی و القبور از تصانیف او است ارشاد ہم السالکین دیگر رسائل تصوف و در تحقیق معارف حضرت مجدد و رحمۃ اسد بودہ است قاضی رسالہ کجواب ایراد شیخ عبدالحق دہلوی نگاشته محتوی تحقیقات گہر در مطالعہ فقیر نہ درآمدہ شنیدہ شد کہ در مہمپویش بعض اکابر موجود است شعر داویم ترا گنج مقصود نشان کہ باز سیدیم تو شاید برسی قاضی ہا و اہل حال مرید شیخ الشیوخ محمد عبد نقشبندی مجددی شدہ بہ توجہات وی بہ فحشای قلبی رسیدہ باز حضرت ارشاد الیشان خدمت حضرت مرزا رحمۃ اسد حاضر آمدہ بہ نہایت مقامات طریقہ مجددیہ احمیہ رسیدند و از

باز در دست داشتند
من بہر کہ در گاہ
ما چو قنداری
حق کہ مودای
سنا اسد
عبد العزیز
دہلوی را
چو مودای
صافیہ انتقال بود

است معانی بیت مولانا رومی که گفته

مفتصد مفتاد قالب دیده ام	انچو سبزه بارها روئیده ام
--------------------------	---------------------------

بعد از آن اگر عنایت شامل صوفی شود از انجاء عروج واقع شود و مبتلا بعت پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم و دخول در دایره اسما و صفات می گردد که اصل این دوا بر ظلال است و سیریکه در آن واقع شود سیر فی الله خواهد بود و شروع در ولایت کبری خواهد بود که ولایت انبیا علیهم السلام است دیگران را به تبعیت این دولت رسیده هر کار رسیده نهایت عروج لطایف پنجگانه عالم امر نهایت این دایره است بعد از آن بحض فضل الهی جل شانّه ازین مقام عروج واقع شود سیر دایره حصول اینها خود بود و اگر گزشت آن دایره حصول و بعد از طے آن دایره فوقانی ظاهر میشود حضرت مجدد الف ثانی میفرمایند که چون غیر قوسی ظاهر نشد بهمان قوس حصار کرده اند درین سیری خواهد بود که بران طلاء بخشیدند و این اصول سلسله گانه اسما و صفات که مذکور شدند مجرد اعتبارات اند در حضرت ذات تعالی و تقدس حصول کمالات این اصول سلسله گانه مخصوص بنفس مطمئن است و حصول طمینان نفس همدرین موطن مسیر گردو در همین مقام شرح صدر حاصل میشود و سالک با سلام حقیقی مشرف میگردد و نفس مطمئنه بر تخت صدور جلوس میفرماید و بمقام رضا ارتقائی نماید این موطن منتها س ولایت کبری انبیا است حضرت مجدد میفرمایند که چون سیر تا اینجا رسانیدم متوهم شد که کار تمام شدند دادند که این همه که تفصیل اسم الظاهر شد که یکبار و طمیان است و اسم الباطن متعلق از مبادی تعینات ملأ اعلی است و شروع درین سیر نمودن قدم نهادن در ولایت علیا و ولایت ملائکه حضرت مجدد در حمت الله فرماید که بعد از حصول روح باطن اسم الظاهر و اسم الباطن چون طمیان واقع شد معلوم شد که ترقیات بالا صالت نصیب عنصر ناریست و عنصر هوایی و عنصر آبی ملائکه را زین عنصر گانه نصیب است چنانچه وارد شده که بعضی از ملائکه از نار و تلج مخلوق اند و تسبیح شان

سُبْحَانَ مَنْ جَمَعَ بَيْنَ النَّارِ وَالْمَاءِ

فوق آن بفضل الهی چون سیر واقع شود

در سیر محمدیه
 در سیر محمدیه
 در سیر محمدیه
 در سیر محمدیه
 در سیر محمدیه

شروع در کمالات نبوت خواهد بود حصول این کمالات مخصوص انبیا است علیهم السلام و ناشی از
 مقام نبوت است کمال تابعان انبیا را نیز به تبعیت از ان کمالات نصیب است و در میان لطایف
 انسانی حظ و افزاین کمالات بعنصر خاک است و سایر عناصر و لطایف عالم خلق و عالم امر تابع
 آن هستند و چون این عنصر مخصوص به بیشتر است خواص لشیر از خواص ملائکه افضل گشتند کمالات
 جمیع ولایت صغری و کبری و علیا همه ظلال کمالات نبوت و شمع و مثال آنست و در دایره کمالات
 نبوت چون بحر گریه رسد آن مرکز بصورت دایره ظاهر می شود و آن دایره کمالات رسالت است
 که بالا رسالت بانبیا و مرسل مخصوص است دیگر هر کرا میسر شود و لطیف و تبعیت میسر شود و چون بحر گریه
 آن دایره ثانی رسیده میشود و آن مرکز هم بصورت دایره ظاهر میشود که آن دایره کمالات الوعظ
 است عالیت از مثالیت انبیا و الواعظ را چون این منصب نه قیام اشیا بر بوی باشد بعضی
 صاحب ولتان از اولیا باشند که به تبعیت انبیا این منصب بوی عطای شود حضرت محمد و
 سید مرتضی که چون این سید با خاتم رسایند هم بود گشتند که اگر بالفرض قدم دیگر در سیر افراید در عدم محض
 خواهد افتاد اذ کیس و سرائه ایا العلم المحض ای فرزندانین با جاد تو هم نه افی که غنا
 در شکار آید فلهو سبجانة بعد و سرائه الوراء لله و سرائه السوراء یعنی حق تعالی
 هنوز و راء الوراء پس راء الوراء است این را نیست تا اعتبار است چه حجب تمام مرتفع گشته بلکه عتبا
 نبوت غنمت و کبریا است که مانع ادراک است فلهو سبجانة اقرب فی الوجود و ابعد
 فی الوجود ان یعنی حق تعالی در وجود و قریب تر است و در ادراک بعید تر بعضی کمال مراد ان
 باشند که درون سرائه غنمت و کبریا به طفیل انبیا علیهم السلام ایشان را جای دهند و محرم
 بارگاه سازند فلهو سبجانة محرم فاعلم این محاله مخصوص بهیت و هیبت انبیا است که
 از مجموعه عالم خلق و عالم امر ناشی گشته مع ذلک رئیس مبین مبین سبب غنمت خاک است کمالات
 این مقام مخصوص به هیبت و جدائی آنست این چنین کس باند قریب و متغافل نه هزار ساله پیدای شود
 نه او سبجانة قریب تر است در وجود و بعید تر است در وجدان ۱۲ سبب پس محاله کرده شده ایشان آنچه کرده شده

اینست اگر چه هنوز در دل حکایت با باقی است فاما بخوف ثالث بر همین قدر اکتفا می رود

سعدی از داغ جگر پنبه مکش | مکش از وزن آتش کده را |

قال و قوله تحقیق این مقام آن است که توسط سرور کائنات علیه و علی آله الصلوٰه والسلام
برو معنی تواند بود یکی آنکه او صلی الله علیه وآله وسلم حامل و حاجب بود در میان سالک و رب
مطلوب و معنی دوم آنست که سالک بطیفین می و توسط و تبعیت و متابعت وی صلی الله
علیه وآله وسلم مطلوب و اصل گردد و در طریق سلوک و پیش از رسیدن بحقیقت محمدی توسط
بهر دو معنی کاین است بلکه می انگارم که درین طریق از شیوخ هر که در میان آمده است توسط و
حاجب و شهود سالک است و اسے اگر در آخر حال خدیوہ مدارک نماید و معاملہ بے پردگی نکش نیز
که در طریق خدیوہ و بعد از رسیدن بحقیقت تحقیق توسط معنی ثانی است که فیثیل و تبعیت است
نه حیلولت حجاب که پرده شهود گردد و مشایخ طریقت در توسط و عدم توسط آن هر دو اشتراک
دارند یعنی توسط رفت و گروسته بدست خود نظریتی پوشیده ماند که در توسط و تبعیت و فیثیل
در هیچ کس را جای سخن نیست و تنقید علیه است و جمہور عرفاء محققین بر اینست که توسط فیثیل
حیلولت آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم در میان سالک و شهود و مطلوب نیز ثابت
است و هیچ شهود بے توسط روحانیت این شریعت حاصل نیست و قول مخالف لایعبار است
و ناسی از کونه نظری است و ایشان می گویند که توسط روحانیت آنحضرت در جمیع مراتب وجودی
و شهودی یعنی جمہور عرفاء و عیانی و معانی و تنجی و عوالم معانی و روحانی ثابت است و این
توسط داخل حجابی نیست که از این پرده بر روی شهود نشیند بلکه موجب انجلا

در کشف المحجوب مذکور است مرتقن گوید الصمد فی الاسبین بیت خلوتہ البتہ صوفی آن بود که اندلث و با قدم و دست

برابر باشد یعنی جمله حاضر بود دل آنجا که تن و تن آنجا که دل و قول آنجا که قدم و قدم آنجا که قول این نشان حضور بود بے غیبت
بر خلاف آنکه گویند از خود غایب است و بحق حاضر بلکه بحق حاضر و بخود حاضر و این عبارت از جمیع اجمع بود و از آنچه تا ویت خود

خود بود غیبت نبود از خود و چون در خواست حضور بے غیبت بود ۱۲

و انکشاف است در رنگ حیلولت عینک در ابصار عالم ظاهر مثلاً وجود ادراک و شهود ذات
 بی پرده ممکن نیست ع در پرده عیان یا ششم و بی پرده نهان و میگویند که حقیقت
 اتخالیق بودن آنحضرت و احاطه جمیع مایات مخصوص بخواهر و ذات نیست بلکه عام و شامل است
 بر معانی و معانی را که شهود مجذوبان و محبوبان و مرادان یکے انا مجمله است و میگویند که در
 وقت این شهود و حضور که در قرب و وصول حاصل است روح پرفتوح سید المرسلین و محبوب
 رب العالمین حاضر است و واسطه است و از ذات حق مفارق نیست چه محب و محبوب از
 یکدیگر جدا نشود خصوصاً این محبوب که محبوبیت و سبب ذات محبت بی ملاحظه جمیع شیون و
 اعتبارات بود از جهت بودن او و نظر جامع قَالَ بَعْضُ الْعَارِفِينَ مَا أَرْسَلَ الرَّحْمَنُ
 أَوْ يُرْسِلُ مِنْ رَحْمَتِهِ نَصْعَدُ أَوْ تَنْزِلُ فِي مَلَكُوتِ اللَّهِ وَفَلَكُمْ مِنْ كُلِّ مَا يَخْتَصُّ
 أَوْ يَشْمَلُ إِلَّا بِوَاسِطَةِ الْمُصْطَفَى عَبْدِهِ وَنَبِيِّهِ وَخُتَّاسِرَةِ الْمُرْسَلِ وَاسِطَةٍ فِيهَا
 وَأَصْلُهَا يَعْلَمُ هَذَا كُلُّ مَنْ يَعْقِلُ وَإِنْ شَاءَ جَمِيعُ مَرَدِّ شُهُودِهِ وَقَالَ إِنَّ رُوحَ النَّبِيِّ
 مَا غَابَتْ مِنْ نَفْوَسٍ بِاللَّهِ فِي اللَّهِ طَابَتْ وَقَالَ فِي وَصْفِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَقُّ
 الْحَكْمُ بِالْجَمَلِ عَلَى كُلِّ مَنْ ادَّعَى مَعْرِفَةَ اللَّهِ فَجُرَّةٌ فِي نَفْسِ الْأَمْرِ عَنْ نَفْسِهِ الْحَمْدُ
 و میگویند که این مشاهده مجذوب یا سالک تواند که بجهت تصور معرفت و تمیز یا بجهت غلبه
 فنا و بیخودی از ادراک و دریافت آن قاصر و ذاهل باشد اما در نفس الامر ثابت و دائم و قائم
 است و آن ذاهل در حقیقت از قبیل عدم علم بعلم است چنانکه در مواضع دیگر گفته اند ازین همه
 اگر شقیم و مسلم و اشیتم که مشایخ طریقت در توسط و عدم توسط ان سر و اختلاف دارند اما ان
 گروه که قایل اند بعدم توسط یا دعوی شرکت و همسری و هم پرگی و اجتناب و عدم دخلیت آن
 حضرت در حق ایشان و عدم توجه ایشان باجناب چنانکه گفته می کنند و مشایخ در اینجا هم
 اختلاف دارند سخن در اینجا است حاشا و کلامه متفق اند در رعایت بندگی و نیازمندی و
 سرافکندگی و احتیاج بآن جناب اقول آخر رفته رفته کار بجای رسید که حضرت شیخ رحمة الله

چند عبارات حضرت مجدد علیه الرحمه چنان نقل فرمود که از آن اصل مرام کالشمس فی رابعة النهار اشکارا گردید و خس و خاشاک شهباسی که از اول تا آخر در صد اثبات آن بوده برپا و برپا
 فالحمد لله علی ذلک همانا این چنین امور حضرت شیخ را بر رجوع مجبور کرده باشد و فتا
 بعد الحق الا الضلال اکنون وقت است که از انوار و برکات روحانیت حضرت شیخ رحمه الله
 بدین مکتوب

الضائف جو نیم و در راه کشف حال و توضیح مقال بونیم ۵

سر ایا ناز من از ترتیم و اسن کشان گذر | مبادا غافل از حالم برادر آرزو دست

هرگاه از عبارت منقول حضرت مجدد رحمه الله علیه ظاهر و باهر است که توسط روحانیت آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم در جمیع مراتب وجودی و شهودی ثابت است مراتب توسط و حجابی نیست
 که از آن پرده بر روی شهود نشنند بلکه موجب انجسام و انکشاف است و این بنی
 را به حیولت عینک تشبیه داده پس این توسط را بمعنی حیولت و حجاب قرار دادن نهایت
 بعید است همچنان هرگاه حضرت مجدد رحمه الله علیه حقایق بودن آنحضرت را چنان عام قرار
 داده اند که شامل است مرصعات و معانی را که شهود و مجذوبان و محبوبان و مرادان یکسان
 جمله است و روح پرفتوح آنحضرت صلی الله علیه وسلم را از ذات حق متفارق نمیدانند تا آنکه هیچ
 شهود و حضور نخواهد بود که در آن روح پرفتوح صلی الله علیه وسلم متفارق باشد تا آنکه
 اگر کلامی مجذوب یا سالک مدعی این معنی شود که او معرفت ذات باری تعالی بوجهی نموده
 که نفس محمدی بوی متفارق نبود این را محمول بر قصور معرفت وی نموده پس اکنون که در
 موقع خدشه خواهد بود آیا این تقریر بهتر است یا اصرار و استبداد برین معنی که ذات پاک
 سرور عالم صلی الله علیه وسلم واسطه بمعنی حجاب است ۵

نه گویم حال دل از حال من گو بے خبر باشد | بے دردان بیان درد دل درد دیگر باشد

البته در مرتبه سلوک که مرتبه ابتدای است ذات سرور عالم صلی الله علیه وسلم بمعنی واسطه و حجاب
 می باشد در مرتبه جذبه و معیت و ظل هرگز واسطه باین معنی نمی باشد بلکه بوجهی می باشد که بر

توسط روحانیت آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جمیع مراتب ثابت است

اطلاقاً اسطیقاً توان شد چنانچه مذکور شد این شعر شریف از عدم فهم مراد حضرت مجدد علیہ الرحمہ است
والا ہیچکس بہتر و بیشتر در معارف ازین سخن نتوان گفت حضرت خواجہ احرار کہ منظر کلام بانی
و کاشف اسرار حقانی اند برین معنی تفسیر کرده اند کہ حضرت رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم حجاب
و پردہ شہود سالک نیستند فقرہ حصول اپنے مقصود است از خلقت انسانی جنہ تجرید قلب
از شواغل نیست در دل چیزے ماندہ اند اگر تصفیہ تجرید دل از ہر چیز است حاصل شود اپنے ظاہر
شود ہیچ چیز مقابل آن چیز نیست بخوبی ذاتی و درین تجلی فنا کلی از خود و ہمہ حاصل شدہ
شعور سن از کثرت خلقیہ بلکہ از کثرت صفاتیہ منقطع شدہ لمحی بہمین شود و اگر خواہند کہ اورا
چنان سازند کہ از دیگران بہرہ مند شوند اورا رہائی از خود حاصل شود اورا قولے از نزد
خود حق سبحانہ بدہد بقیر ازین معنی بہ بقا بعد الفنا و وجود موہوبی حقانی کردہ اند و بعضے
قایل بآن شدہ اند کہ در وجود قلب اجار می باشد مثل حجر بہت و غیر آن تعبیر ازین حجر بہ نکتہ
ذاتیہ فی القلب کردہ اند بسبب حجب غلیظ ظاہر معنی شود و گفتہ اند این نکتہ ذاتیہ مثل مردم
چشم مثل ساعت است کہ در روز جمعہ پنهان بہت و گفتہ اند اگر بردوام ذکر و تلاوت اعمال خیر
دل صافی و نمکی شود و قالہا قافیاً بل سوا الحصر الحق الذاتۃ فینشئ من ذلک الحصر
نور من لحد التجلی فی سائر فیہا یا الجسم فیہم العقل و خیرہ و تبتہم ذلک النور المنفرد من ذلک
الکج و شمس شاندہ ولا یظلمہم لہم تہف و احکم لا ظاہرہ ولا باطنہ و لہذا استی الحجب لہ ہتہ فاذا

ملک شیخ محمد الدین بن عربی در تحقیق این سلسلہ در کتاب فتوحات در باب ہفتاد و سیوم تحریر فرماید کہ اصحاب ایمان در وقت
سیر و وقسم اندیکے گروہے اند کہ مربوط کردہ اند بہت خود را برین کہ پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم نیست مگر منہ و معلوم بطریق دولت
سجنا حق عزوجل و چون علم بدان حاصل آید واسطہ از راہ بر خیزد و تخلص می شود و میان آہنا و میان خدای تعالی پس آن گروہ
چون سرعت مسابقت کنند بسوی خیالات نمی بیند پیش خود ہا قدم احدے از مخلوقات و انہا چون در آیند درجالش حد
خطابی کند حق بآہنا بکلام الہی بغیر واسطہ زبان معین و دیگرے گروہے است کہ تمکن کردہ اند در نقوس خود ہا کہ نیست راہ بسوسے
خدای تعالی مگر کہ پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم واسطہ است و صاحب است پس انہا مشاہدہ نمی کنند امرے لا خدای تعالی مگر کہ می بیند پیش
خود ہا قدم پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم و انہا را خطاب میکند خدا سے تعالی مگر زبان رسول و لغت او

و جنر وجود حق مشاہدہ نمی کند و بمرتبه ارفاع مہمہ رسیدہ است کہ در جمال اسد تجرید نام و روح
 حسین بن علی علیہ السلام را پر سیدند کہ عارف را کے مشاہدہ شود گفت کہ چون شاہ نظام
 گردید و شواہد فانی گردند و حواس نماید و اخلاص مضحک شود یعنی شاہد حق نظام
 گردد و آن افعال و لطاف حق است کہ در ازل با تو کردہ است از انواع نیکوئیہا و کرامت یا و
 معرفت و توحید و ایمان بدو کہ ترا بخشیدہ است رویت این نعمتہا سے حق تعالیٰ ترا در خود
 فانی گرداند از دیدن افعال و نیکوئیہا و اطاعت ہائے خود تا بسیاری از افعال و طاعت
 ہائے خود را در اندک آنچہ از ان حضرت بود مستغرق یابی و آنچہ از او بود اندک نباشد و آنچہ
 از تو بود بسیار نبود اما شواہد ہست کہ رویت خلق از تو ساقط شود یعنی نہ صررا از ایشان
 بینی نہ نفع و نہ ذم و نہ مدح اما معنی ذہاب حواس ہست کہ حواس در نور حق فانی گردد تا تو
 بنور حق بینی و بشنوی و بگوی چنانکہ رسول میفرماید **حِكَايَةُ عَيْنٍ سَرَّيْهِ فِي سَمْعٍ وَ دَلِيلٌ عَلَى**
يَنْطِقُ امر سیوم چون بحق سبحانہ و تعالیٰ نزدیک گردد و حق عز و علا از مقام عزت بہ بندہ
 نزدیک شود گویا در یک مترل جمع شدہ اند این را مقام منازلہ گویند **امر چہارم** ابن عطا
 گفت حمد اسد تصوف ہست کہ حال خود را بحق تعالیٰ فرو گذارد تا متصرف و در حال خبر او
 تعالیٰ بنود **امر پنجم** بنید رحمۃ اللہ علیہ را پر سیدند کہ تصوف چیست گفت تصوف پیوستن
 سراسر بحق سبحانہ و تعالیٰ و این معنی خبر بفناء نفس از اسباب و وسایط و قوت روح
 و قیام بحق دست نہد **امر ششم** احوال و احباب کمال اند کہ عقائد صافیہ ایشان
 بنا بر اصول صحیحست از کتاب سنت جمیع است **امر ہفتم** ادب و تقویہ و شواہد عقلیہ و باین بہ اہل ذوق و جبلت و کشف
 عیان اند **قَدْ أَفْلَحَ سَيِّدُنَا وَ تَعَالَىٰ عَلَيْهِمْ بِالْطَّغْيَةِ وَ جَدَّ بَهُمْ عَزَّ وَ جَلَّ لِيَكُنْ بِطُغْيَةٍ**
بَعُورِ حیات از پروردگار عالم از من سے شہود ماز من سے نگر از من سے گوید **ستوجہ** اسد تعالیٰ

۱۲
 در ہما در سوا شاہ گداز من گزرد

بایشان بہر بانی خود و کشید ایشان را بسوی خود و بنایت خویش بایشان بہر بانی باری تعالیٰ متوجہ گردید پس
 فضل کردند ایشان بہ اللہ سبحانہ و سیر کردند بسوی دے دی گردانید ایشان را بسوی اللہ سبحانہ انوار ایشان پامہ کرد

است کسی باشد که وے را از هر یک اندکی بود و کسے بود که از او بسیار بود و کمال این درجه
تجاری رسول را بوده است صلے الله علیہ وسلم و در ایشان هر سه کمال بوده طائفه از اولیا
چنانکه ذات و هستی خود را از خود نه بیند بلکه خودی خود را از خود نه بیند این طائفه را نه ذات
بود و نه صفت و نه فعل و نه حال و نه مقام و نه اثر در هر دو عالم خبری ندارند و این وصف که هیچ
ندارند هم ندارند و در نحو ایشان داشت یعنی افعال ایشان را افعال حق نیست شده و محق
فی حق یعنی صفات ایشان در صفات حق نیست شده و محسوس فی نفس یعنی هستی ایشان در
هستی حق نیست شده و همانا که الْفَقْرُ فُحْرٌ یعنی که خواجه علیه السلام فرموده اشارت بدین فقر
است و این فقر است که صوفیه در آن هیچ مقام ثبوت نکرده اند و صاحب این فقر را در دو کون
هیچکس نشناسد جز حق سبحانه چه خداوند سبحانه غیور است اولیا خود را از نظر اعیان مستور دارد
تا غایتی که از نظر خودشان نیز مستور دارد اولیای حق تحت قبایع کایه فهم خیری بیابان
ایشان است و لَا يَسْتَشْفَعُ الشَّخْصُ اِلَّا اَنْ يَكُونَ جَا اخَذَ الْعِلْمَ مِنَ اللّٰهِ سُبْحَانَهُ
من الفتوح و المکاشفة یا الحق + گفته اند که بناء این کار بر نفس می باید نهاد و نفس
عبارت است از دوام حال مشاهده و تواتر و تعاقب امداد ان که حیات قالب اهل محبت بدان
مربوط است بر مثال تواتر و تعاقب انفس است که بقا و حیات قالب بدان مشروط است
چنانکه اگر ساعتی مدد انفس جدیده و اثر ترویج ان از صورت قلب منقطع شود از شدت حرارت
غریزی دل سوخته گردد و مرد مردهایک شود اگر خطمه و لحم مدد شهود از حقیقت قلب شتاق منقطع گردد
از شدت عطش و حدت شوق بسوزند و قَالُوا اَفْضَلُ الْعَمَالِ جُلُودُ الْاَنْفُسِ مَعَ اللّٰهِ سُبْحَانَهُ
حجاب ما همه از سبب گان است و گرنه حق تعالی منزله است از حجاب هیچ چیز حجاب حق تعالی
نمی تواند شد آنچه نورانی بود و بر حایت تعلو دارد و آنچه ظلمانی بود به نفس تعلو ندارد و هر دو هم
اصل در محبت نادیدن و ناشنودن بود که محب غیر دوست نه بیند و از غیر دوست نشنود نه بیند

دیای من نیز
 بقای من است
 فی شمس
 ایشان را سوا
 من ۱۲
 شخص الی الخ
 شود تا آنکه
 فوج و کاشنه
 دست از امداد
 باشد ۱۲
 گفته اند
 فوج و کاشنه
 دست از امداد
 باشد ۱۲
 گفته اند

از فضل و رحمت و توفیق یزدان	بدوره برده ام احمد شد
از جام مصطفی شرب الی	مصفا خورده ام احمد شد
تو لایم محبوب است و از خود	تبر آورده ام احمد شد
درخت وصل را در باغ وصلش	ببار آورده ام احمد شد
ندارم پرده با معشوق و از خلق	اگر در پرده ام احمد شد
از قاسم پرده در پیش دل بود	فنا شد پرده ام احمد شد

اگر چه اش مسلم داریم پس شنیدنی است که هرگاه با اعتراض حضرت عترت مشایخ در توسط و عدم توسط اختلاف پیدا زند پس درین سنده کلام حضرت مجدد محل اعتراض نماند

آز و دارم که پرسم از تو بعد از آشتی | بے سبب از خالص بچا رده و نجیلین چه بود

باقی مانند این مثنوی که اکنون صرف اعتراض بر دعوی شکر می هم سری و غیره است این محمول است بر عدم اطلاع بر معانی این الفاظ که ما قائل فضلناها فاسر جمع الیها حستے یاتیک الیقین

بر آنکه تفصیل و تفسیر در کتابهای سبوی و سبکهای این ۱۲

سعدیا این همه فریاد تو بے چیزی نیست | آنست که هست که دود از سران می آید

قال مخفی نماند که توسط آنحضرت در شهود وصل موجب عظمت و جلال و سبق و تقدم است در درگاه عزت و عدم توسط بسبب تاخیر و سقوط و قصور حاصل حکایت عدم توسط بآن راجع می گردد که سالک همیشه خادمانه همراه آنحضرت تبعیت و طفیلی میرفت و اقتباس انوار از وی میکرد چون بقرب درگاه رسید بیشتر رفت و درون در آن حضرت را پس انداخت و بیرون در گرفت و از میان ساقط گردانید و خود را مجلس در آمد و بر منصفه قرب و وصال به نشست و کامران شد و می گوید که من و تو برابریم من هم بنده و تو هم بنده و ترا توسط درین من و خدا نماند اگر چه در اصل بنده تابع تو و خادم تو بودیم و بواسطه تو رسیدیم الان تو بی محظ و توسط نداری اقول همین خیال حضرت شیخ حمده اسدیه کشان کشان بر سر زکات آورده بنای این خیال تغلیط است میان معنی توسط بآلبیان شده است که توسط آن سرور کائنات علیه

الصلوة والسلام بدو معنی تواند بود معنی اول آنست که او صلی الله تعالی علیه وعلی الہ وسلم
 حائل و حاجب بود در میان سالک و در میان مطلوب و معنی دوم آنست که سالک لطیف و
 بتوسط تبعیت متابعت او علیہ وعلی الہ الصلوات والسلام بمطلوب اصل گردد و در طریق سلوک
 پیش از رسیدن بحقیقت محمدی توسط بہر دو معنی کاین است چون فرقی را کہ میان ہر دو توسط
 است از دست دادند صورت تخیل کہ مذکور شد پدید آید مثال توسط بمعنی اولی آنست کہ وزیر
 شخص را پیش بادشاہ حاضر آرد و بادشاہ بذریعہ وزیر از و کشف حال نماید داد ہر چہ گوید وزیر
 خدمت شاہ رساند مثال توسط بمعنی ثانی این است کہ بر حال یکی از مقرران وزیر سلطان اطلاع
 باشد پس باین چہ کہ او مقرر نیست سلطان بر وزیر تو جہی حاصل است سلطان خود آن مقرر را پیش خود طلب آرد و
 اتفاقاً نماید و این مقرر چنانکہ شود مگر شخص را کہ باقصی درجہ متابع باشد اگر چہ این معنی خود ظاہر است مگر
 چون در چشم ظاہر بنیان حقایق داشت شبہ را بیان فرمودہ دفع ساخت چنانچہ میفرمایند
 نہ شود کہ این عدم توسط اگر چہ بیک معنی بود قصور سے بجناب حضرت خانمہ علیہ وعلی الہ الصلوة
 والتحیۃ لازم می آید گوئیم کہ این عدم توسط مستلزم کمال انجذاب است علی ہذا جہا الصلوة والسلام
 نہ مستلزم قصور در وجود توسط است زیرا کہ کمال متبوع آن است کہ تابع او بطیف و تبعیت او
 بجمیع درجات کمال برسد و بیچ دقیقه فرونگزارد و این معنی در عدم توسط کاین است نہ در
 وجود توسط کہ انجا شہود بے پردہ است کہ اقصای درجات کمال است و انجا در پردہ پس کمال
 در عدم توسط بود و قصور در توسط انتہی پیش ما مردم این افادہ از قبیل بدیہات است انرا
 تخیل محض و از قضایاے شرعیہ قرار دادن حکم محض است و فتح باد کہ پیش ازین سچند بار معنی
 توسط گذارش نمودہ ام پس بار بار ضرورت بہ عادیہ ان نبود

یا او بشاہراہ طریقت گذر نہ کردی	یا بخت من طریق مروت فروداشت
در سنگ لاخ قطرہ باران اثر نہ کردی	گفتم مگر بگریہ دلش مہربان کنم
معنی این مسئلہ را بخیرے توضیح بزرگوارم ملاحظہ فرمودہ شود و وصول باین مقام عالی عورت	

منشأ این اصول اسم اعظم است که حقیقت محمدی است در مراتب احوال و مربی حقیقت مخلوق است
صلی الله علیه و سلم و این مراتب و جوهر در مرتبه غیب لغیب است و کشف و بیج احاطه نمیشود
چرا که این مندرج در اسم اعظم است و اسم اعظم مندرج در صفت علم است و صفت علم مندرج در ذات
است و معلوم است که ذات که در کس نیست ^{الله} لَا تَدْرِيهِ إِلَّا بَصَائِرُ نَصْرٍ قاطع است
سُبْحَانَكَ قَاعًا قُنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ خیر صیغ و این تهم گفتگو از ذوق است شما اگر همین
را کشف میگوید شما دانید و سالک را اگر چه وجود حدیثی او مضاعف شده است از ذوق او
ولیکن اصل او در مراتب و جوهر است که علم حق است و چیزی که اصل او در مرتبه علم باشد بیج
معلوم نمیشود ولیکن از صفت بصفتی متبدل میگردد و فنا و اتم حاصل نیست و اگر چه این فنا و اتم
انصیب انبیا است و خصوصاً سید انبیا علیهم السلام ولیکن است را بطیف و تبعیت بهره است
و از اینجا هم ترقی واقع شود و اندک این مرتبه هم ظل صفت علم است که در اصطلاح قوم علم حلی و مرتبه
حدوث و حقیقت محمدی گفته اند گویا یا نیست نسبت ولایت انبیا علیهم السلام که ولایت خاصه
اخصا در اینجا علم با سایر ایشان بحضور علم است همچنانکه در ولایت خاصه بعلم حضوری بود و از اینجا هم
ترقی نماید و اندک این مرتبه نیز ظل است و دانند که اصل همه ذات است و جمیع مراتب بر مراتب ظل
این مرتبه بوده اند و مضاعف و مستهلک شده در ذات لا یبقی و لا تن سر از آثار چیزی نماند
و گویا لی مع الله دَقْتُ عبارت از همین مقام باشد ۵

منشأ این اصول اسم اعظم است که حقیقت محمدی است در مراتب احوال و مربی حقیقت مخلوق است
صلی الله علیه و سلم و این مراتب و جوهر در مرتبه غیب لغیب است و کشف و بیج احاطه نمیشود
چرا که این مندرج در اسم اعظم است و اسم اعظم مندرج در صفت علم است و صفت علم مندرج در ذات
است و معلوم است که ذات که در کس نیست ^{الله} لَا تَدْرِيهِ إِلَّا بَصَائِرُ نَصْرٍ قاطع است
سُبْحَانَكَ قَاعًا قُنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ خیر صیغ و این تهم گفتگو از ذوق است شما اگر همین
را کشف میگوید شما دانید و سالک را اگر چه وجود حدیثی او مضاعف شده است از ذوق او
ولیکن اصل او در مراتب و جوهر است که علم حق است و چیزی که اصل او در مرتبه علم باشد بیج
معلوم نمیشود ولیکن از صفت بصفتی متبدل میگردد و فنا و اتم حاصل نیست و اگر چه این فنا و اتم
انصیب انبیا است و خصوصاً سید انبیا علیهم السلام ولیکن است را بطیف و تبعیت بهره است
و از اینجا هم ترقی واقع شود و اندک این مرتبه هم ظل صفت علم است که در اصطلاح قوم علم حلی و مرتبه
حدوث و حقیقت محمدی گفته اند گویا یا نیست نسبت ولایت انبیا علیهم السلام که ولایت خاصه
اخصا در اینجا علم با سایر ایشان بحضور علم است همچنانکه در ولایت خاصه بعلم حضوری بود و از اینجا هم
ترقی نماید و اندک این مرتبه نیز ظل است و دانند که اصل همه ذات است و جمیع مراتب بر مراتب ظل
این مرتبه بوده اند و مضاعف و مستهلک شده در ذات لا یبقی و لا تن سر از آثار چیزی نماند
و گویا لی مع الله دَقْتُ عبارت از همین مقام باشد ۵

چشم همه اشک گشت و چشمم گریست	در عشق تو بے چشمم باید زیست
از من اثری نماند این عشق از چشمت	بس من همه معشوق شدم عاشق گریست

و این است فنای اتم که است را بطیف و تبعیت بهره و حظ وافر است هر کدام را بقدر تبعیت
او معلوم شد که در فنا زوال وجود بشری سالک است از علم سالک بجای وجود بشری او
وجود حقانی آمده است و مراد از وجود فنا همین وجود حقانیت است و این وجود حقانی احتمال عود
بوجود بشری ندارد و چگونه احتمال داشته باشد که حقیقت خود را دانست سالک که او ظل

میش بنوده است و حق را حق دارد و فارغ شد از دعوی بمعنی و این فانی مثل مجنونست
و این است معنی ثنا و صلواتی که از بنده صادر میشود و حقیقت ثنا علم اولی جمیع کمالات
او کما هو است و حقیقت صلوة تفصیل صفات اوست تعالی بذات او کما هو هو لا اُحْصَى
تَشَاءُ عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَنْتَ عَلَى نَفْسِكَ وَقِفْ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَبَّكَ بِصَلَاتِكَ اِشَارَاتٍ بَابِ
باشد و گویا این است نسبت مرتبه نبوت و ازین معنی بجز حضور در حضور و محبت بجز دیگر
تغییر نمیتوان کردن و این است معنی کلام بزرگان که گفته اند از حقیقت محمدی عبور شده و یا
از مراتب و جوی گذر اینده و یا حقیقت محمدی حایل و پرده شهو نیست نه ان خیالات فاسده
که بواسطه تو رسیدم تو از میان رفتی و حالا من و تو برابر شدم و میان من و تو فرق نیست
تو هم بنده و من هم بنده و غیره و غیره بلکه این همه معنی است بر عدم خدمت علم تصوف و پیران
و خواجگان لغت شنیده علیهم الرضوان که این معنی از وظایف ایشان است ۵

باسن بود گشت نیدانستم | ایمن بود گشت نیدانستم | ازتم جوین از میان دانستم | اناسن بود گشت نیدانستم

تقال تو کلام و از اینجا است که آن هر دو فرموده است عِلْمَاءُ أُمَّتِي كَأَنْبِيَاءِ بَنِي إِسْرَءِيلَ

این را بران نکته چه متفرع و مترتب ساخته اند از بیان سابق خود لازم آید که فرمایند عِلْمَاءُ

أُمَّتِي كَأَنْبِيَاءِ بَنِي إِسْرَءِيلَ در جات کما ان ثابت گردانیدند و در تمامه کما ان شریک

آن گردانیدید این خود بالاتر از مرتبه انبیا و بنی اسرائیل است زیرا که هر چه یکی از ایشان شریک

آن حضرت صلی الله علیه و سلم در تمامه کما ان شریک و حق آنست که مرتبه علماء امت بر مرتبه

انبیا نمی رسد و تشبیه باعتبار خلافت و نیابت در تبلیغ احکام و شرایع است چنانچه انبیا و بنی

اسرائیل تابع توریت بودند و بعد موسی علیه السلام تبلیغ احکام ان می کردند و در قدر و

مرتبه و نزدیکی محدثین این حدیث بصحت نرسیده است و حدیث العلماء و مَرَكَةُ

۵ ضبط می کنم شای تو را بنی اسرائیل است که شای خود کرده و بایست ای محمد خدای تو را می گذارند ۱۲ ۵

علمی است من مثل انبیا و بنی اسرائیل بوده اند ۱۲ ۵ علمی است من مثل من ۱۲

علمی است

الانبياء^ص صحیح است عجب که اینجا بصرف از ظاهر و از کتاب خلاص آن راضی شده اند
 اقول این کلام از سرتاسر مخدوش است اما اولاً پس وجه تفریع بنیاد ظاهر است چنان
 شرکت دولت از تبعیت است و علماء است تبعیت مثل انبیاء بنی اسرائیل باشند فرمود و
 از اینجاست که فرمود انما نیا پس انتساب دعوی شرکت تمامی کمالات با سرور عالم صلی الله
 علیه و سلم اقتضای آنست انما لثا پس از کلام حضرت مجید در حجة الله علیه یافته نمی شود که تشبیه
 در قدر و مرتبه است اگر این چنین هم باشد مخدوش نیست چه تشبیه مقتضی مساوات در
 مایه تشبیه نیست در فتوحات مکیه در وصایا مذکور است علیک^ع یا ابا هريرة بطریق اولی
 اذا فرغ الناس لم یفرحوا واذا طلب الناس الا مآل من الناس لم یخافوا قال
 ابو هريرة مؤلفهم یا رسول الله حلهم وصفهم لی حتی اعرفهم قال قوم من امتی
 فی اخر الزمان یحتملون یوم القیمة محشر الانبیاء اذا نظر الیهم الناس ظنوا انهم
 انبیاء یمیرون من حالهم حتی اعرفهم انا فاقول امتی امق فتعرف الخلائق انهم
 لیسوا الانبیاء فیمرون مثل البرق والریح تغشی البصار اهل الجمع من انوارهم
 فقلت یا رسول الله مر لی بمثل عملهم لعل الحق بهم فقال یا ابا هريرة
 سرك القوم یرط یفا صعبا الحقوا بدرجة الانبیاء الحدیث
 اما رابعاً پس ما علی قاری در موضوعات کبیر میطر از دو حدیث علماء امتی که انبیاء بنی اسرائیل
 قال الدمیری والعسقلانی لا اصل له وكذا قال الزرکشی وسكت عنه السيوطی

واما حديث العلماء ورثة الانبياء فراه الا بعد عن الی الدرر و حافظ شامی مقاصد سنة
 ۴۰۰ مکارو قال شيخنا يعني الحافظ بن حجر والذهبي والزهري كشي انه لا اصل للمزاد
 بعضهم ولا يعرف في كتاب معتبر وقد مصنى في اكرموا حمله القران كاد حمله
 القران ان يكونوا الانبياء الا انهم لا يؤمى اليهم ولا في نعيم في فضل العالم العفيف
 بسند ضعيف عن ابن عباس رفته اقرب الناس من درجة النبوة اهل العلم والجهاد
 هرگاه میان حفاظ و انبياء اسد عليهم اسلام همین فرقی باشد که بر حفاظ وحی نازل نشود و انبياء
 مهبط انوار وحی باشند و اهل علم از درجه بنوت قریب تر باشند پس در صحت معنی این حدیث
 ریبی نیست از همین جا است که صوفیه کبار این را نقل کنند چنانچه شیخ محی الدین بن عربی
 قدس سره در باب چاردهم از فتوحات مکیه می فرماید و قد ورد الخبر عن النبي صلى الله
 عليه وسلم علماء هذه الأمة كانبیاء بنی اسرائیل یعنی فی المیزان التي اشرنا اليها
 فان انبياء بنی اسرائیل كانت تحفظ عليهم شرائع رسالهم و يقوم بها دينهم
 و كن لك علماء هذه الأمة و أئمتها يحفظون حليتها احكام رسولها صلى الله
 عليه وسلم كعلماء الصحابة و من نزل عنهم من التابعين كالنور من و ابن عجلان
 و ابن سيرين و الحسن و مالك و ابن ابي رباح و ابی حنيفة و من نزل عنهم

له المقاصد احسنه في كثير من الاحاديث المشهورة على الاسنة از شيخ ابی عبد الله شامی المتوفى سنة ۱۱۰۰ هـ گفت شیخ
 من حافظ بن حجر و ذهبی و زرکسی این را اصل نمیت بعضی گفته اند که در کتاب معتبر نیست و گذشت در حدیث تفهیم کنیم حفاظ
 را که قریب و درجه بنوت اند مگر آنکه برایشان وحی نازل نمی شود ابی نعیم در فضل عالم پارسا از ابن عباس مرفوع روایت کرده
 که قریب ترا و میان بدرجه بنوت اهل علم و جهاد بوده اند ۱۲۰ از رسول الله صلی الله علیه و سلم مروی است که علمای این امت
 مثل انبیاء بنی اسرائیل اند یعنی در مرتبه که بآن اشاره کردم انبیاء بنی اسرائیل شرایع پیغمبر این خود را محفوظ می داشتند و دین
 بایشان قایم بود همین کیفیت علماء این امت است که احکام رسول الله صلی الله علیه و سلم را حفظ بودند مثل علماء و صحابه و آنکه
 بعد صحابه اند از تابعین مثل ثوری و ابن عیینه و ابن سیرین و حسن و مالک و ابن رباح و ابی حنيفة و آنچه بعد ایشان اند

محدثات فی
 ابن عجلان
 سید بن طاووس
 در بیان ایشان
 گفته اند
 حفاظ نظام
 بنی اجداد و دیگر
 ۱۱

كالشافعي وابن حنبل ومن جرت مجرى هؤلاء الى هلع جزائي حفظ الاحكام اما خامسا
 پس از تقریر بالا ظاهر است که در بخاری نیز به صرف در ظاهر و ارتکاب خلاف ظاهر نیست فعل
 المغض الاثبات قال فرزند شیخ نوالحین میگفت یکبار نزد ایشان قول شهر الولاية افضل من النية مذکور
 شد فرمودند هر چند توجیهات و تاویلات راست و درست دارد اما موهم خلاف حق است بنایت
 این تناقض است تناقض در کلام ایشان بسیار است بالجمله در عنایا اهل سنت و جماعت مقرر شده است
 بدرجہ بنی نرسیده اقول در تسلیم این نقل ازین وجه تامل با واقع است که در مقدمه آنچه مسلک
 حضرت مجدد رحمه الله علیه مذکور شده از آن ظاهر است که این کلام از سکریات است و فی نفسه
 صحیح نیست اگر تسلیم کنم پس تناقض را تسلیم نمی کنم زیرا که بعض تاویلات که در مقدمه مذکور
 شد از آن سخن راست و درست می نماید اگر چه موهم خلاف حق است این چه تناقض است در
 کلام حضرت مجدد رحمه الله علیه تناقض واقع نیست و اگر تناقض بلحاظ مقامات متبادر گردان
 فی نفسه تناقض نخواهد بود قال و قولکم در حدیث آمده که بنده چون به نماز داخل میشود و
 حجابیکه در میان بنده و خدا است مرتفع می گردد اندکند اصلوة معراج مومن آمده و حظ وافر
 از آن نصیب انتهی و اصل گشت چه رفع حجاب مخصوص به واصل انتهی است پس از ارتفاع حیلولت
 و توسط ثابت گشت انتهی این خود صحیح است ولیکن این بنی بنیند که در تشهد که آخر وقت
 ادای نماز است موقت اکملیت و اتمیت شهود است می گوید السلام عليك ايها النبي
 و بعد از وصول بآن اتم و اکمل مستغنی و فارغ نه نشیند از توسط به جمال و کمال انصرت و نیاز و
 تسلیم و توجه بدرگاه و پس هنوز توسط و توسط مرتفع نگار دیده است و این حجاب که در وقت
 نماز مرتفع میشود حجابها است که بنده بدان از مقام قرب و حضور و ورافقه نه حیلولت و توسط
 حقیقت محمدی که و با خدا است دائم اقول احمد بن محمد که حضرت مختصر عن ائمه این معنی
 نمودند که در نماز حجاب مرتفع می گردد درین بیچ شبه نیست که مصلی کامل در وقت ادای نماز
 گویا از دنیا که از دولت قربت قلیل انصب است اگر نصیب دارد قرب ظلی دارد می براید و به باطن

حجاب

۴
 س
 ۳
 ۲
 ۱

که موطن قرب صلی است می پیوند و دوستی که بآن نشاء مربوط است مناسبت آن فرامی گیرد
و متعطشان بودی حیرت و فراق درین نشاء از سر چشمه زلال نماز مانوس و سیراب اند و متولیان
بیدای کبریا می و جلال امروز در سر پرده غفل عروسی او مدیه و پیش بوئے وصال رسول الله صلی الله علیه
و سلم فرموده است اِذَا قَامَ الْعَبْدُ فِي الصَّلَاةِ فَتَحَّتْ الْوُكُوبُ الْجَنَانِ وَ كُشِفَتْ
الْحُجُبُ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ رَبِّهِ وَ اسْتَقْبَلَتْهُ الْخُورُ الْعَيْنُ فَلَمْ يَخْطُ سِجِّينَ حَسْبُ وَ اسْتَارَ كِيَمِيَانِ
عبد و معبود هست مرتفع گردد و جلوه قرب پیدا آید و تشهد حکایت معراجیه است در صلوة که معراج
مومن است این را حجاب نباید گفت ظاهر است که اول بنده بمقام قرب رسید و ثنا گفت سلطان حق تعالی
بکلمه اُتِیَاتِ بِئِدَالِیْ اِخْرَهُ وَ التَّغَاتِ بِمُقَرَّبَانِ درگاه کرده گفت اسلام علیک ایها البانی این مقام گویا مثل
مقام ششم و نافتن لی است بنده ازین مقام ترقی کرده بکلمه اسلام علینا آخره طلب جازت عرض حال
کرده میگوید اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ یعنی نیست موجود و فاعل معبود و لا اله یعنی بخیر فاعل تو و
اَشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَ رَسُوْلُكَ یعنی محمد صلی الله علیه و سلم که بنده تو و رسول و فرستاده است
و وسیله است که بنده نوازی کرده فرستاده از برای هدایت بندگان به راه و دور از قرب
داد حق خدمت بجای آورده بندگان دور مانده را بتورسانند و او را با محق است و ادرا حق گذاری
او هم برست که چرا که بنده مالک چیزی نیست گویا گفت اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَیْ مُحَمَّدٍ اِلَیْ اِخْرَهُ و این مرتبه گویا
مثل مقام قاب قوسین است و اگر این معنی مذوق معلوم نیست با لفاظ رجوع بکنید که بحیث معنی مذوق
اند و اسرار وضع چیست شیخ مقرر در رساله تحصیل البرکات اجزاء اقوال منافی توسط نگاشته چنانچه
می نگارد که چون ورود این کلمه در اصل یعنی در شب معراج بصیغه خطاب بود دیگر تغییرش ندادند
و بعد وفات سرور عالم صلعم صحابه می گفتند السلام علی النبی نه به لفظ خطاب نهی و ظاهراً
که این تقریر منافی این مقام است آنچه گفته شد که توسط و توسل مرتفع نگشت این چه اعتراض است
چرا گفته نشود که تشریع نماز به توسط سرور انبیا علیه الصلوة و السلام توسط را بمعنی توسل گفته این نتیجه بکار
اگر هیچ نیست کیست کیلوت حقیقت محمدی خدا ایم است چرا توسط را داخل حجاب بکنند چنانکه عینک که این حجاب

درگاه انبیا
میشود دست
گشاده می شود
بودی در دانه
بنا داشت
و در میان او
که در میان او
میان بود و کار
او است

نیست و متوسط است و چرا حقیقت محمدیه را حقیقت احقایق نگویند فافهم و تذکر قال آنکه نوشته اند که رویت اخروی بے توسط و حیولت احدی خواهد بود بے موقع است زیرا که سخن در رویت و شهود دنیا و نیست و این بے پرده نمی باشد لا اقل پرده صفات در میان است و حقیقت رویت اخروی نیز بے پرده صفات نخواهد بود و صفات حق منتفک از ذات نیست و بنا بر عرف است عدل ذات را با صفات در عرف دیدن ذات میگویند کسیکه زید را می بیند با چندین صفات از طول و عرض و لون و شکل و جنس آن میگوید زید را دید و هیچ کس نگفته است که در آخرت ذات بحت مجرد از صفات را خواهند دید پس اگر روح محمد صلی الله علیه و سلم که با ذات حکم صفات وارد نیز باشد چه مانع است اقول برین کلام نقص تفضیلی و ادرعی شود صفات امر معنوی است که قائم بذات است پس چگونه حایل ذات باشد در رویت بصری آری در رویت قلبی جایز است چرا که بدون صفات ذات مطلق در تعقل نمی آید ۵

فهم سخن تانه کند مستمع	قوت طبع از مشکلم مجوس
------------------------	-----------------------

و آثار صفات که ظهور او در خارج ذات است و خارج از مراتب صفات است می تواند که حایل رویت بصری شود و در آخرت این حایل نباشد تا معرفت لازم آید و فرق شود و آن جماعتی که به احاطه ذاتی بے کیفی قایل اند گویا رویت بصری در پرده را در دنیا قایل اند چنانکه شیخ عبد الله بلبانی قدس الله سره گفته ۵

تا حق بدو چشم سر نه بینم هر دم	از پا س طلب می نه نشینم هر دم
گویند خدا بچشم سر نتوان دید	آن ایشانند من چنینم هر دم

و بر تقدیر تسلیم می گویم که کلام در ضرورت و عدم ضرورت توسط است عام از نیکه دنیاوی باشد یا اخروی و هرگاه دیدن ذات را با صفات در عرف دیدن ذات گویند و بر توسط صفات نظر نمی افتد و صفات را توسط نمی گویند پس اگر رویت اخروی را که تجلی بصقات باشد بلی توسط است گویند انان همچگونه محذور لازم نیاید و در کلام حضرت مجدد در حتمه الله علیه این معنی مذکور نیست که

و افاقی است که محاب مقصود پرده مشهود شوند نه آنکه ذات محمد صلی الله علیه وسلم بر پرده گویند و از
 میان ساقط گردانند و چیزی را گویند که نباید گفت این قضیه انشاء الله تعالی در روز خبر شغل گردد
 بلکه در عالم برزخ نزد آنحضرت مذکور شود اگر من پیش از شما از عالم رفتم اول شکایتیکه از شما پیش
 آنحضرت کنم این خواهد بود و اگر شما رفتید نخست گرفت و گیر که بر شما شود این خواهد بود و الله اعلم و
 اگر درین دنیا بوقایع و معاملات هم مطلع شوید نیز دور این است **اقول** این معرفت را منحصر در
 امری داشتن مقصور است چرا تمامی تحقیقات را مرجع قرار ندهند چه این همه امور از افادات حضرت
 مجدد است علیه الرحمه که هیچ یک بآن پے نه برده و آنچه در باب کمال شوکت و عظمت مخدوم متبوع
 فرموده شد که تابع او در هیچ مقامی از وی تخلف نکند و بتبعیت او شریک دولت بگنجان او گردد
 از غبار مخدوم پاک و صاف است عام ازینکه فی ذاته باشد یا بلوازه این را اسقاط رسول خدا
 صلی الله علیه وسلم با دعوی مساوات اندیشیدن خیال غلط است ساعتی عینک انصاف بر
 دیده حق بین نهاده ملاحظه فرمایید که هرگاه تابع بتبعیت مخدوم متبوع بجای رسیده است
 پس این اثبات مخدومیت و متبوعیت اخطا مرتبه تابع را مقتضی است نه اسقاط و مساوات
 را محو حیرتم که بار بار از ذکر الزامی که پادشاه دارد چه سود یا از عاده این چنین الزام بے
 سرو پا عام ازینکه هزار بار باشد بخیرای بر دامن می نشیند حاشا و کلا بلکه قال مردمان این
 را محمول بر نفسانیت می کنند چه اگر خطا است یکبار دوباره از اول تا آخر بر یک خطا این قدر
 استبداد و اصرار ضرورت چیست که آنحضرت را پرده و حجاب نام نهند چرا موجب انجلاء و انکشاف
 نه دانند و حقیقه استحقاق نه گویند ز به سعادت ان عارف و کمال ان مشاهد که حق را در مراتب
 محمدی مشاهده کنند نه آنکه پرده و حاجب نگارند و میان این و آن فرق زمین و آسمان است
 چه در صورت اول جمال محمد و کمال حق هر دو مشهود شود و منظور گردد محمد صلی الله علیه وسلم
 راقی بر آن آفریده است که در آئینه جمال و کمال وی قدس فئات را مشاهده کنند و در
 خلوت خانه حقیقت وی در آمده با ذات و صفات حق موصلت نمایند که هر چه هست در انجا

انکار خطا

ہست قال بعض العارفين لا يتجلى الله بقلوبهم من آية وهو النور المطلق
 در صورت ثانی بواسطہ پروردہ حجاب است کہ در جذب محبت برافتہ و معاملہ عیاناً مشاہدہ افتد و
 درین صورت اول عجب یکفہ پیدا کند و **اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**
 پس ذات محمد را پروردہ گفتن مستلزم استقامت در ہر صورت و ہر کہ چشم بینا دارد
 این قصہ پیش روے از مریات تشخیص و روے را بروز جزا محمول ساختن طالبین تحقیق
 تا این بہت چشم ہر راہ انتظار داشتند است چون در تحقیق مراحل تصوف
 راہ استدلال بر بستہ اند و بنائے روے بر ریاضت و مجاہدہ نہادہ اند
 پس چرا در مجاہدہ کمر ہمت بر نہ بندند و بنگرند کہ در ہر دو صورت چہ فرق است الحمد للہ
 کہ در عالم دنیا حضرت معترض مبشر شدند و غشاوۃ بشری از دل انوار منزل حضرت ایشان ایل
 گردید اگر چنین اتفاق نمی افتاد در عالم برزخ ذات حقیقہ اکفایین را صلے اللہ علیہ وسلم مظهر انوار
 رحمانی ملاحظہ نمودہ اعتراف بقول حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ می نمودند و نوبت بہ شکایت نمیرسد
 و آنچه امر حق را مستحسنی گرفت و گیر تصوریدہ شایعوا بش ہمین قدر کافی است

بدم گفتی و خر ستم عفاک اللہ نگو گفتی | جواب تلخ روے زید لب لعل شکر خارا

معہذا بغایت ادب عرض پردازم کہ حضرت معترض در رسالہ تخیل التعرف تحریر می فرماید
 کہ آنچه بعض علماء کتب در ردیحای صوفیہ صافیہ تصنیف فرمودہ اند تا سالکان را از راہ غلط
 و مواضع اہتمام گاہانہ و ایشان در ورطہ بدعت و غفلت نہ افتند ازین کتب ہیچ یکے مستفید
 نمی توان شد تا آنکہ جامع سہ شرائط نہ باشد اول آنکہ معترض عالم محقق متورع مجتہد باشد
 تا در صورت خطا مشابہ باشد دوم آنکہ تاویل قول قایل بر خود لازم گیرد و بر محکمہ حل
 کند کہ اعتراض و انکار را بوسے بار نباشد او یقول **لَا مَعَاصِدَ هَذَا الْقَوْلُ وَالْفِعْلُ عَنْ غَلِيظَةِ**
حَالٍ أَوْ طَفْحِ سَكَرٍ أَوْ مَلْغُولٍ أَوْ اضْطِرَّ وَلَا اخْتِيَا لِرُتُوِيَا گوید کہ در اینجا غلطی و خطا واقع شدہ
 بولیس عجالاً **أَوْ لَيْسَ بِمَعْصُومٍ** یا گفته شود کہ قایل ازین مسئلہ واقف بنودہ است

چندین
 مرتب
 بفرستد
 حال را
 در دست
 را بخند
 اختیار
 باشد
 در تعجب
 حال
 از آمدن
 مصوم
 باشد

اقول معاف دارید حضرت مجدد در حمتہ اسد علیہ راحی بمنیم کہ ہمہ زبان حال و قال تو بسل و گد اگر
 و استمداد و استفاده از ان جناب کشادہ کہ بندگی و نیاز و شکستگی و سگی و غلامی مے نمایند
 بروی معتزل نمیدانم کہ کدام در معرفت کشادہ اند و روسے حقیقت نموده کہ این چنین سخنان
 بوجود آمدہ سر سبزده است حیرت است ظاہر السنّت کہ شما دعا خورده اید منیدانم کہ از دست کہ خورده
 وَاللّٰهُ اَعْلَمُ وَالْحَاقِقَةُ بِالْخَيْرِ

در حضور غیر با من این ہمہ دشنام چیست | ای یقربان تو من این لطف بے ہنگام چیست
 قال شیخ محمد و ما طریق صواب است کہ قطع نظر از این تفصیلات و تحقیقات معارف کہ مذکور
 است نموده بے تردد و تفصیل بگویند کہ ہمہ فیوض و فتوح در اول و آخر ظاہر و باطن قبل الوصول
 و بعدہ مریدان را و مرادان را و محبوبان را و محبوبان را ہمہ تبعیت و طفیل و توسل آنحضرت است
 دیگر سخن نیست زیادہ چہ گوید اقول جناب الالمکتوبات شریف بغور ملاحظہ فرمودہ شود در
 مکتوبات شریف چند جا تصریح باین معنی رفتہ است کہ ہمہ فیوض و فتوح در اول و آخر ظاہر و باطن
 قبل الوصول و بعدہ مریدان را و مرادان را و محبوبان را و محبوبان را ہمہ تبعیت و طفیل و توسل
 آنحضرت صلی اسد علیہ وسلم حاصل است و اگر کدامی مطلب بقتضیل بیان کردہ شد ضایقہ
 ندارد قال عجب کہ این آیت کہ در شان کافران و مکذبان قرآن وارد شدہ بَلْ كَذَّبُوا
 بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِأَعْلَمُ مِنْ نَّاسِهِمْ تَاوِيلُهُ در شان این فقیہان حرف کردہ اید و ایشان ہم اگر این
 آیت را بخوانند و اَضَلُّهُمُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ چہ شود قال قول حضرت مجدد در حمتہ اسد علیہ تہماس
 است کہ در کلام عرب از متقدّمین و متاخرین شایع و ذایع است لطف این است کہ در این آیت
 صرف بیان واقع است و لفظ نیست کزان ہنسک شان شان گردد و عجب کہ حضرت شیخ از طرف
 ایشان و اَضَلُّهُمُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بخوانند باین معنی از دایب شیخ بغایت بعید است ۵

ہر دم آزر دگی غیر سبب را چہ علاج | اگد شیم ز لطف تو غضب را چہ علاج

حضرت خواجہ محمد یار سار حمتہ اسد علیہ و تحقیقات در ذیل آیت اَفَرَأَيْتُم مِّنَ الشَّجَرِ اَلْهَبَ هُوَ

وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ مِّنْ فَرايد وَاذْأَمَّ فِي السَّالِكِ اذْأَمَّ فِي الْغَيْرِ فَقَدْ
 ذَلِكَ التَّطَلُّعَ الْيَسِيرَ يَنْقَطِعُ عَنْ تَطَلُّعِهِ اِلَىٰ مَحْبُوبِهِ وَيَنْقَطِعُ عَنْ وَصْلِهِ وَقَرِّبَ
 فَاِنْ عَرَفَ بِالْيَقِيْنِ اَنَّ الَّذِي فِي اَتَّخَذَهُ الْهَاسِ فَاِنْ وَهَالِكُ رَجَعَ مِنْ ضَلَالِهِ
 اِلَافَاتٍ اِلَيْهِ اِلَىٰ هَذِهِ اَلْعَرَضِ عَنْهُ وَاَلْقَالَ بِلَيْبَةٍ عَلَيَّ مِنْ عِلْمِ الْهَاسِ قِيَا وَمَحْبُوبًا صِلَا
 فَاِذَا عَرَفَ هَذَا وَاَفْنَىٰ ذَلِكَ الْقَدْرَ الْيَسِيرَ مِنْ بَقَايَا كَثْرَةِ نَفْسِهِ عَيْثُ يَظْهَرُ وَحْدَةُ
 قَلْبِهِ وَيَتَجَلَّىٰ فِيهِ حَقْرُ مَحْبُوبٍ فِي وَحْدَةٍ تَوْحِيدًا اَعْلَىٰ بَصَرًا وَانْتِفَاعًا اَثَرَاتِ الْغَيْرِ وَفِي
 نَظَرِ شُهُودِ الْكَثْرَةِ فَيَظْهَرُ وَلَكِنْ مَعَ ذَلِكَ اِذَا رَجَعَ بِحُكْمِ ضَرْفَةِ النِّشَاءَةِ اِلَىٰ نَفْسِهِ جِسْمِهِ
 وَعَقْلِهِ فَرَأَىٰ عَنْهُ ظَهْرُ الْوَاحِدِ فَظَهَرَ لَهُ شُهُودُ الْغَيْرِ بِمَجْدُودٍ يَزْعُمُ وَيَدْعَىٰ اَنْ هَذَا الْغَيْرُ
 ثَابِتٌ فَلَمْ يَثْبُتْ اِلَسَّالِكُ فِي مَقَامِ التَّوْحِيدِ فَالْمَجْدُودُ اَثْبَاتِ الْغَيْرِ وَدَعَا اِيَّاهُ اَلْكَرْهَ
 مَعْزُومِ اِطْلَاعِ بَرِيْنِ جَنِيِّ مَعَهُ بُوْدَرِيْنِ مَحَلِّ تَلَاوُثِ اَيْنِ اَيَّةِ اَخْلَافِ مَقْصُودِ خُودِ مَعَهُ اَلْنَسْتِ

با صد کرشمه آن بت بدست می رود	خود می کند خرام و خود از دست می رود
-------------------------------	-------------------------------------

وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنْ اتَّبَعَ الْهَدْيَ قَالَ وَنُوشْتَه اَنْدَكِهْ بِكَشْفِ صَحِيْحٍ وَاِلْهَامِ صَرِيْحٍ بِهَ يَلْقِيْنَ بِوَسِيَّتِهِ
 اَسْتَ كِهْ بِسُجْدَةِ دَقِيْقَةٍ اَزْ دَقَائِقِ اَيْنِ رَاهِ وِيْتِجْ مَعْرِفَتِي اَزْ مَعَارِفِ اَيْنِ قَوْمِ بِوِاسِطَةِ وَبِ اَيْتَاتِ
 اَوْصَالِ اَسَدِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِيْثَرِيْسِتِ وَنَهْتِيْ رَا دِرْ رَنْگِ بَتَدِيْ فَيُوصِنُ وَبِرَكَاتِ اَيْنِ رَاهِ بِي
 تَبْعِيَّتِ وَبِيْ طَفِيْلِيْ حَاصِلِ نَشُوْدِ اَنْتَهِيْ اَيْنِ اَمْرِ مَجْمَعِ عَلَيْهِ اَسْتَ دَرْدِيْنِ اَهْتِيَا جِ بَكْشَفِ
 وَاِلْهَامِ چِهْ دَارِ چِهْ كَمَالَاتِ دِيْنِ وَصِفَاتِ مُسْلِمَانِيْ هِمِهْ مَوْقُوفِ بَرِيْنِ اَسْتَ وَاْگُوْ يَتَقَضِيْصُ هِ

اَلَا تَاكُنْ سَالِكُ رَا دِيْنِيْ وَتَوَفِّيْ بِسُوءِ غَيْرِ بَا شَدْ لَقْدَرَانِ اَزْ دَقُوفِ مَحْبُوبِ تَهْتَلَا يَابِدَ دَارِ وَصَلِ وَقَرِّبْ دِيْ مَحْرُومِ مَانْدِ پَسِ
 هِرْ گَاهِ بِهَ يَلْقِيْنَ اَلْنَسْتِ كِهْ اَمْرِيْ رَا كِهْ اَوَالِهْ قَرَارِ دَادِهْ اَسْتَ نَسِيْتِ خَوَاهِدَنْدَ اَنْگَرَا حِيْ التَّغَاتِ دِيْ رَجْعِ خَوَاهِدَكْدِ وَاِلَافَاتِيْ
 وَمَحْبُوبِ اَصْلِيْ مَتَوَجَّهْ خَوَاهِدَنْدِ پَسِ چُونِ اَيْنِ مَعْرِفَتِ حَاصِلِ گَرْدِيْدِ اَنْ قَدْ قَبِلَ الْمَقْدَارِ نَسِيْتِ گَرْدِيْدِ وَبِخَرَاةِ حَقِيْقِيْ وَرَدِشِ
 تَاكُنْ پَسِ تَوْحِيْدِ حَقِيْقِيْ مَتَكُنْ كِشْتِ وَاَثْبَاتِ فَيَرْأَىٰ اَلْگَرْدِيْدِ وَشُهُودِ كَثْرَتِ دَرْ نَظَرِ مَعَهُ بَا شَدْ لَكِيْنِ هِرْ گَاهِ بِسُوءِ نَفْسِ وَجْهِ وَخَلْ خُودِ
 رَجُوعِ اَوْرَدِشِ نَهْدِ رَا حَدَثَانْدِ وَغَيْرِ دَخَلِ يَافَتْ پَسِ سَالِكِ رِ مَقَامِ تَوْحِيْدِ جَنِيِّ مَانْدِ تَاكُنْ اَثْبَاتِ خَيْرِ وَدَعْوِيْ مَعَهُ بَا قِيْ مَانْدِ ۱۲

والصالحی العزیز المتوکل علیہ لافعال و تعذیب لاقوال برین تعریف تقریر نہ کور راست می آید شیخ
 محی الدین بن عربی در فتوحات نے طراز و هو علم الاحوال لہذا لا یکن الا لمن قام الطرب
 والا لتذاہب صاحب فتوحات: ای سکرستہ مرتبہ قرار دادہ سکرطبعی و سکر عقلی و سکر الہی خارجی
 میفرماید فالسکر الطبعی سکر التومنین و سکر الخلق سکر العارفین و بقی سکر
 الکمال من رجال اللہ و هو السکر الہی قال فیہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ
 و سلم اللہم زنا دینی فیک شخیرا و السکران حیران فالسکر الہی
 ابتہاج و سرور بالکمال و قد وقع فی النجلی الصویرہ سکر فذلک سکر منجی کما قال
 بعضهم و اسکر القوم دوسر کما ین * و کان سکر کے من المدیسی
 ازین تقریر آشکارا شد کہ تفضیل ارباب صحو بر ارباب سکر عموما قابل تسلیم نیست تمام ارباب
 سکر محکوم وقت نہ باشند و حال حاکم بر ایشان نباشد چہ سکر الہی این چنین نباشد قال
 پس از انچہ از بعضی اقطاب کہ قد وہ ارباب صحو و تمکین مفاخرتے و میا ہائے و تفضیلے بر
 مشایخ دیگر واقع شدہ است بہ امر الہی است نہ بغلبہ سکر حیوانی کہ حضور غوث اشقین بام طریقین
 شیخ عبدالقادر جیلانی فرمودہ اند قد فی ہذہ علی رقبۃ کل و لم اللہ و بزرگے دیگر
 فرمودہ است من تحت خضاء السماء مثلہ و امثال آن بامر الہی است کہ در باطن اولیا
 اسد میباش نہ صادر بغلبہ سکر و طمع حال و سکر حیرت و بے تمیز نیست و اشارت ہذا منافی
 آنست کہ در بعضی احوال و مقامات حضرت رسول اسد صلی اللہ علیہ وسلم قدم ایشان را
 ۱۵ سکر علم احوال است از ہمین جا است کہ سکر نخے شود مگر کسے را کہ حرکت و شوق و التذاذ داشتہ باشد ۱۲
 سکر طبعی سکر تومنین است و سکر عقلی سکر عارفین و سکر کمال سکر الہی است رسول اسد صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ کہ الہی
 در خوشنمیں مرا تخریفا فرما سکران سرگشتہ می باشد سکر الہی خوشی است کمال بر یکیکہ تعجبی باری تعالی پر تو سے انگند سکر
 طاری سے شود این سکر بحق است بعضی گویند کہ قوم نرد و شراب سکر آوردند و سکر من از ساقی است ۱۲
 ۱۳ کسبت در آسمان مثل من ۱۳

حق نہ علی رقبۃ کل

بجانب

بر اقدام خود بنهادہ فرمودہ اند کہ این قدم تو قدم من است پس گفت حضرت شیخ قدس می ہذا علی سرقۃ کل ولہ الشیخ آن حضرت امثال امر الہی کہ بہ تحدیث نعمت واقع شدہ است
قول احمد مدکہ تحدیث نعمت ابدال امثال امر الہی قرار دادہ شد ۔

درین دیار از آن ندہ ام کہ کہ گاہے | نسیم عافیت زان دیار سے آید

اکنون شنیدنی است کہ اسخہ از حضرت غوث اعظم رضی اللہ عنہ قدس می ہذا علی سرقۃ کل ولہ الشیخ
اللہ منقول است دران سہ مسلک است مسلک اول در حالت صحو فرمودہ یا امثال امر الہی تھا
بنعمۃ اللہ مسلک دوم در حالت سکر فرمودہ ہمین است مسلک حضرت شیخ شہاب الدین بہروردی
علیہ الرحمۃ چنانکہ بیایدانشا اللہ تعالیٰ مسلک سوم در حالت سکر یا امثال امر الہی فرمودہ این
است تمسک امام یافعی رحمۃ اللہ علیہ قال اگر گویند پس چیست تفاوت و اختلاف احوال
شاخ و اولیا از ارباب صحو و تمکین از صحابہ و غیر ہم عنوان اللہ علیہم اجمعین کہ بعضی گفتہ بعض
انگفتہ اند گویم ایشان تکلم نمی کنند مگر باذن خداے عزوجل و امر وی جل و علی پس ہر کہ امر کردہ
گفت ہر کہ امر کردہ نشد نہ گفت چنانکہ آمد کہ از شاخ وقت پر سیدہ شد کہ آیا شیخ عبد القادر را این کلمہ
را با گرفت گفتند نعم با گرفت بنی کیفیت و گفتند این نشان قطبیت است و از اقطاب ہر ہر
زمانے کسے است کہ امر کردہ میشود بسکوت و گنجایش ندارد و اگر سکوت و بعضی امر کردہ می
شوند بقول پس گنجایش ندارد ایشان را خبر قول این اکل است در مقام قطبیت زیر آہ رین است
شفاعت است و شیخ صاحب عوارف رحمۃ اللہ علیہ مقتضای قیاس عقل و مبلغ علم خود این سخن
را و امثال این سخن را بر شیخ سکر و غلبہ حال و استراق نفس حل کردہ و حمل کلام شیخ بر قصد محبت
این قول و عدم تصور ان چنانکہ شاہراے مصلحت وقت کہ درین مکتوب بہ ترجیح و تفصیل
سکرہ واقع شدہ است حل کردہ اید بران ظاہر عبارت شیخ سیاقاً و سباقاً مخالف است ہم شیخ
توان گفت و قول سے درین باب مخالف اقوال کبار شاخ آنوقت
غیب بہروردی کہ پیر شیخ شہاب الدین بہروردی است واقع شدہ

در مورد

است و دیگر مستحق علم آنکه در ایشان موجب الطاب است چنانکه در بهجت الاسرار که کتاب معتبر است و ذکر آن است در کتب قوم در طبقات و بهی که از مشایخ علمای محدثین است و شیخ محمد جزری که قدوه علمای متأخرین است و غیر آن مذکور است مصنف آن بدو و سلم جعفر غوث الثقلین میرسد و در کتب دیگر مثل وضه المناظر فی مناقب شیخ عبدالقادر که تالیف شیخ محمد الدین فیروز آبادی صاحب قاموس است و در کتب امام عبدالعزیز و غیره مذکور است **اقول** شیخ شهاب الدین هروردی علیه الرحمة مسلک ثانی را اختیار فرموده و برین مسلک صرف حضرت شیخ نرفته بلکه دیگر اکابر نیز همین مسلک اختیار فرموده اند در عوارف المعارف میفرماید **قُلْ اِنْ يَسْأَلْكَ مَرْيَدٌ فِيْ مَبَادِيْ ظُهُورِ سُلْطَانِ الْحَالِ مِنَ الْعَجَبِ** حق لقد نقل عن جمع من الكبار كلمات مؤذنة بالاعجاب وكل ما نقل من ذلك القليل من المشايخ ابقايا السكوت عندهم والخصاص بهم في مضيق سكر الحال عدم الخروج الى فضاء الصحو في ابتداء امرهم وذلك اذا حلق صاحب البصيرة نظره يعلم انه من استراق النفس السمع عند نزول الوارد على القلب النفس استرقت السمع عند ظهور الوارد على القلب ظهرت بصفتها على وجه لا يخفى على الوقت وصلافة الحال فيكون من ذلك كلمات مؤذنة بالعجب كقول بعضهم من تحت خضراء السماء مثله وقال بعضهم قد صي

ع ابو ميسرة بن كمال في مشهورات بهی از حفاظ محدثین بود در سده عبری متولد شد در دمشق روز دوشنبه سوم ذی قعدة سنه ۸۰۰ هجری متوفی گردید حاله قال فی کشف الظنون قال شیخ محمد بن عبد الوهاب القرطبی الکلبی فی ظهیر نسخه من نسخ البهجة و ذکر ابن الوردي فی تاريخه ان فی البهجة اسرار الصحیح و مباحثات فی شان شیخ عبدالقادر لا یتلیق الا بالربوبية انتهى و مثل هذه المقالة قلیل عن الشهاب ابن حجر العسقلانی و اقول ما المباحثات التي غریت البید ما لا يجوز علی شدة وقد تبعها فلم اجد فيها نقلا الا ولد متابعون و غالب ما اوردوه فيها نقله الیافعی فی استی المقام و فی نشر الحاسن و روض الریاحین و ثوس الدین الزکی الکلبی الیوم فی کتاب الاشرا و عظم شأنه نقل عنه انه اوصی المولی کا حیاة الدجاجة و لم یمری ان یفقه القصة نقلها تاج الدین السبکی و نقل الیوم عن ابن الرفاعي و غیره و انی یعنی جابل حاسد ضیع عمره فی فهم ما فی اسطور و فتح فیلک عن ترکیبة النفس اقبالها على اسرجانه و تعالی ان یفهم یعطى اسرجانه و

تالیف من نظر
اولیه من نظر
فی ان جابل حاسد ضیع عمره
انصدیق الیوم فی نظر
عینی شمس و در کتب
عینی سلطان حال از نظر
عینی غفوه می نماند و این
بمنظر رسیده است که ایشان
مخفیست بکبر و کبر و کبر
مخفی بوده اند چنان کلمات
مخفی در نزدان خود می
است از نظر و در آنچه
بیشتر شیخ می گرد و آنچه
از شیخ است بر این تالیف
الحال و خروج
بقایا سکر ایشان از
که در فضاء و غیره و این
است از سکرانی است و دلیل
برین دوی آن است که
چون نیک نگریسته شود فهم
می گردد که هر گاه دارد و این
نزدان کند از غنی نفس ایشان
سخن از زبان برآید که وقت
دیده اندازد و در حق حال ایشان
نقواند پس کلماتی است
ازان خود می ظاهر گردد و این
بعضی دیگر است که ایشان
حالت فرموده اند

که نیکو آسان
می گشت
نظر از کبر
مخفی از خود
از آن که من
از آن که من
اولیه از من

علی راقبة جميع الاولياء و همین فعل حضرت مجدد م استناد کرده اگر گفته شود که در عوال و ستناد عوارف که به نسبت خاص ارشاد جناب محبوب سبحانی رضی الله عنه کرده شده است برین خبر م نمودن باطل است در عوارف نام نامی جناب محبوب سبحانی مذکور نیست و نه ذکر خاص قول حضرت م و نه کلام عوارف بر اقوال و احوال حضرت م مایا خصوصاً منطبق میتوان شد چه در عوارف ذکر بتیان اهل سکر و مغلوبین وقت می باشد پس ارشاد مفتیان اهل صحو و تمکین را که بامر ربانی باشد دران داخل نمودن از عقل و دیانت دور است علاوه بران هر گاه شیخ الشیخ حضرت شیخ نجیب الدین سهروردی این قول را تسلیم کردند و اطاعت فرمان نمودند و قایل این معنی شدند که این از امر ربانی است پس اگر احیاناً در عوارف این انحول بر سکر م نمودند م هرگز قایل ترجیح و تسلیم نمی شدند خواهیم گفت که این قول از سرتاپا مخدوش است زیرا که در عوارف نام نامی قایل بسبب شهرت گذاشته شده علاوه بران این قول مختص است بحضرت محبوب سبحانی به نخبه که از حضرت غوث رحمة الله علیه منقول است از کس دیگر مردی نیست در بجهت الاسرار مردی است از شیخ ابی المفاخر عدی بن شیخ ابی البرکات بن صخر قدس سره که خبر داد مراد مرین که پرسیدم از عم خود شیخ عدی بن مسافر اموی قدس سره ایادانسته هیچ یکی از مشایخ متقدمین که گفته باشد قدی هذا علی راقبة کل ولی الله خبر شیخ محی الدین عبدالقادر رضی الله عنه گفت منیدانم انتهی و در عبارت عوارف اگر چه ذکر بتیان است مگر این هم مذکور است و کل فانقل من ذلک القبیل من المشائخ لبقای السکر درین کلیه تمامی منقولات مندرج است سوای این در عوارف مذکور است و من اشکل علی ذلک و لم یعلم الله من استراق النفس السمع فلیزن ذلک بمیزان احوال اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم و تواضعهم و اجتنابهم امثال هذه الکلمات و استبعادهم ان یجوز للعبد التطاهر بشئ من ذلک حضرت مجدد م استناد بقول عوارف نموده مقصودش همین است که این کلام از سکر مرزده انچه بخمال عوام این

ازین فصل از مشایخ متوفی
 سده اربعه یاسر سکه است
 علی بن محمد بن ابی
 فضل بن محمد بن ابی
 ابو العجیب بن محمد بن ابی
 و دو عطا او خست خود رضوف
 در مکة تصنیف کرده هزار و
 پیش آمدی بنی نقاشی
 شانه ریخته و آردی در مجلس
 قدیمی حاضر بود در مجلس
 انتقال فرمود در سده
 علی بن محمد بن ابی
 از سده یازدهم
 امیر غیاثی بن علی بن
 ابن راز از سده یازدهم
 نه دار و نه بیدار و نه
 با سیر از سده یازدهم
 معاجز سده و بیست و شش
 ازین خطرات بگذرد و در سده
 سکه که الشیخ از سده یازدهم
 چه قریب به سده یازدهم
 شصت و هشتاد و نه
 سده یازدهم

امام یافعی ارادتی که بجانب بزرگان دین عموماً و حضرت غوث انام رضی الله عنهم خصوصاً دارد
از تصنیفاتش هیچ خلاصه المفاخر فی انتخاب مناقب الشیخ عبدالقادر رضی الله عنه و تاریخ مرآة
الجنان و غیره ظاهراً است کلامش نگرستی است که قول قدیمی را بحالت سکرو به انتحال الهی
می گوید و حاشا که عبا منقصت بر دامن کلام قدسی نظامش نشیند چه هر مرے که اظهارش
به انتحال امر الهی بوده باشد تا مردم علوی شانش دریا بند و عظمت جایه و سبب شناسند و از
درهم خام خویش توکل کنند بر استراق نفس و بیار محمول نخواهد بود و بر مردم اتباع آن حکم لازم
خواهد بود و منکران روئے خسروان و خدایان خواهند دید حضرت قدوه ارباب طریقت سید
آدم بنوری رحمه الله کتاب خلاصه المعارف و اسرار العقاید تحریر میفرماید که مرتبه کمال در ولایت
اولیاء است که ولایت خاصه است کمالات غوثیت است و اکملیت درین مرتبه غوثیت
جن و انس است و این نصیب خاصه حضرت شیخ عبدالقادر جیلانی رضی الله تعالی عنه است
که غوث الثقلین است و لهذا غوث الاعظم اکمل حقیقی است و خود اهل ولایت انبیا است که فوق
این باشد و اهل این مرتبه را که اهل بیت ولایت انبیا است مرتبه امام باشد اگر چه خفی باشد و
داخل دوازده امام نباشد اما در همه اولیاء است باین آن هر دوازده امام این امام باشد در
هر عصر که باشد سر قدیمی هذه علی سراجة کل ولی الله از اینجا توان جست بهر دو سنی
یکه بمعنی کمال غوثیت و دیگر بر نظر ظاهر ولایت خاص انخاص که در ایشان نسبت به اولیاء

له کتابی است در نقوش محتوی بر فوائد عجیبه رسید آدم بنوری از اعظم خلفای شیخ احمد مجدداً الف ثانی است رحمه الله علیه در
ابتدای طریق از حاجی خضر تعلیم طریقه فرمود بعد از آن باجلالت حاجی خضر بخدمت حضرت مجدد رحمه الله علیه مشرف شده در رجا
علی رسید و در اوایل حال بهره از علوم ظاهری نداشت روزی در فاقه دید که از بافت غیب ندای شود که ای شیخ آدم قرآن چرا خوانده
عرض کرد که الهی تو قادری حالاً هم تعلیم فرمائی فی الحال دست نورانی پدید آمد و بر سینه بی کینه وی مس کرد و قرآن حفظ نمود علوم
ظاهری را تعلیم گرفت و کمال انتقامت شریعت معروف بود در خالقاه وی زیاده از هزار کس طلبا روزمره جمع می بودند که نان دو
وقت ایشان از لنگ شیخ آدم بود بنور موضعی است از توابع سر نهاد مدرسه بنوری بود گویند که در عمر شریف صدر کس اولیاء کامل و مکمل

نیل ظاهری
طاعت با غایت و تقار
تا بعد از رسیدن مردم بیان
آدم علی را در زاد بود و شیخ
سپاه علی اشتغال داشت به
چون حاجی بختی داشت
کشید زکات از او
گزارت وی کرده فقر اختیار نمود
ندارد و در مشرفی از نصیحت
سبزه در نقوش به تاریخ
بدین منوره
وقایع یافته
جنت البقیع نسیب
روضه حضرت عثمان رضی
الله عنه در فواید است چنانچه
سایه جلاله روضه فی النور
بر مزار سعدن انوار شمع
می افکند

اولین و آخرین غیر از اصحاب کرام رضی الله عنهم غالب ظهور آمده بود و لفظ کل ولی الله بدین معنی فرموده باشد پس در اولیاء اهل ولایت خاصه بنظر امام است که بوصول ولایت انبیا منوط است اگر چه مخفی باشد قدم حضرت بر رقبه هر ولی اهل مرتبه عامه و خاصه ولایت مطلق باشد یعنی توفیق ایشان بران همه دیگران واقع باشد و اولیاء اهل کمال باطن مرتبه خاص انخاص و خاص انخاص ولایت مطلق ازین زیر قدمی بیرون باشند و چون نادر است که در اولیاء است فردی بولایت انبیا برسد که این مرتبه خاص انخاص از ولایت مطلق است بلکه بولایت ملائکه هم که این مرتبه خاص از ولایت مطلق است پس حکم مرا کثرت است لا چاکل اولیاء هم توان گفت و رسیدن بعلم و کمالات ولایت انبیا آسان نداشتند که بر بالانش آنچه پیش ازین نوشته شده است در کتب رسایل اکثر اولیائے است نایاب است و دیگر اکابر قدس اسرار هم بنظر کل مطلق مخصوص بر زمانه ایشان گفته اند و معلوم این مسکین آن معانی گشتند که مذکور شد و یک روز پیش تر از روز ستودید این حقیقت قبل ازین سجد سال همین هر دو وجه که بالا مسطور گشت بخاطر می گزشتند که اندران وقت روح آن حضرت غوث الثقلین حاضر شد و باین فقیر این عبارت فرمود که فرزند اباین هر دو وجه خود هیچ غلطی نیست بعد از آن معلوم شد که این کلمه از آن حضرت بے نظر و تفکر بطریق بے قصدی بالقادر بانی از عیب ظاهر شده است و حضرت شیخ الشیوخ هم در عوارف فرموده است قدس سره که این کلمه از حضرت شیخ عبدالقادر در سر کبر آمده اے برادر نزد این فقیر تقدیر سکر این سکر ممدوح است نه مذموم ازین جهت که هیچ ترقی خالی از حالتی مطلق نمی شود مستی جلی باشد یا خفنی و چون آنحضرت بدان مراتب خاصه مخصوصه خود مشرف شده اند بقدرت الله سبحانه فی تکلف و بی قصد بالقادر غیر فرمودند قد می هذه علی رقبته کل ولی الله حریف التوفیق ظاهر ولایت که بروجه تامه نصیب خود یافتند و روشن است که در کلام صوفیه ظهور سکر عبارت از آن حالت است که تصبیحات نمواند پوشیدن چیز را آن چیز پیش از آن حالت لایق لازم بوده است پس واضح شد

که حضرات اصحاب کرام و حضرت مهدی و بعضی افراد دیگر هم سرچشمت کمال باطن مرتبه انحصار
 اخواص ولایت ازین زیر قدمی بیرون باشند و فوق بلکه افوق بوند اگرچه از هر همه اولیا
 اولین و آخرین غیر اصحاب کرام من حیث جمع آن هر دو وجه مذکوره که کمال ظاهر ولایت خاص
 اخواص و کمال غوثیت باشد که منصب اکمل مستوجب کمال مرتبه خاص اخواص و کمال غوثیت
 باشد که منصب اکمل مستوجب کمال مرتبه خاص ولایت تفوق آنحضرت غوث الثقلین واقع
 باشد اما کسانی که من حیث کمال باطن ولایت خاص اخواص برابر ایشان باشند یا برابر ایشان
 تقوفاً داشته باشند یا هانت پیدا نمی کنند و آن تفوق مستلزم افضلیت غوث الثقلین بر
 ایشان نمی باشد **فَاَفْهَمُوا السَّارَ كَلَامِ الْاَوَّلِ لِمَاءِ يَا اخَوَانِ** و اگر این جوهر مخصوصه را بگذاریم
 و بر حکم علی العموم آئیم ما سه اولیا آنوقت باشند از مبتدی تا منتهی ولایت طلق چنانچه حضرت
 حماد و باس هم که پیرو ایشان بوده اند فرموده اند که این عجمی را قدمیست که در وقت وی
 برگردن همه اولیا که آن وقت خواهد بود بر آئینه ماسور شود تا آن که بگوید قدحی هذله حل
 سابقه کل ولی الله همه اولیا گردن نهند و بدانند که لفظ ماسور بنظر اثبات سکره که حضرت شیخ
 الشیوخ علیه الرحمه فرموده است مراد بامعنی باشد تقدیر او را داده بامر جلی الهام او آنکه حضرت
 حماد و باس گفت که این عجمی را قدمیست از دلیل بمرتبه مخصوص ظاهر میکند از مراتب ولایت طلق
 که قدمی گفت بقید حرف یا قدم کلم کرد و معتبر ساخت یعنی چنانچه اشارت مرتبه بغوثیت تا سه
 که اکملیت مرتبه خاص است با وجود مرتبه خاص اخواص از ولایت طلق و نیز از عبارت شیخ حماد
 مذکور قید زمانه ایشان بعبارت وقت ایشان هویدا نیست نیز نقل است که از حضرت شیخ فرید الدین
 چشتی قدس الله تعالی سره شخصه پرسید که شیخ عبدالقادر جیلی رحمه الله علیه قدمی نهاده اند فرمود
 است شما چه میفرمایید فرمودند که اگر من در آنوقت می بودم بر چشم خود میگردم پس تابعان
 شیخ فرید الدین گفته اند قدس سرم که این اشارت بخصیص زمانه ایشانست بنظر کل مطلق
 اولیا که آن زمانه و زمانه عبارت از مدت صد سال است و نیز چون مجدد آن زمانه خود ایشان

بودند و در آنوقت دیگر هم قرین ایشان واقع نباشد لاچار قدم ایشان بر گردن همه اولیاء
آنوقت بود یعنی در آن زمانه تفوق ایشان بر همه آن اولیاء واقع باشد و این تفوق نه مثل
تفوق دیگر است بلکه سخت تفوق است دیگر باید دانست که لازم نیست که در هر مائیکس دیگر
افضل از مجددان مائت نبود چنانچه حضرت شیخ ماقده سره که مجد دین الف ثانی است و هدی
الف حضرت مهدی افضل و کمال از ایشان و همه اولیای است مبعوث شد نیست انشاء الله
تعالی انتهی در حیدر آباد و کن که ما وارد انیم از سلسله اجمری تا این زمان که سلسله اجمری است
در قول قد می هذه على رقبة كل في الله معرکه اراد پیش است برخی از فضلا
سلسله قادریه می فرمایند که حضرت غوث انام رحمة الله علیه این جمله را در حالت صوفی فرموده و
درین کلام توقیت نیست و بعضی حضرات از سلسله چشتیه قایل به توقیت بوده اند و سلسله
تحریر از طرفین پس در آن است بتم که آخر الامر کدام مسلک بر کرسی اثبات می نشیند و کدام فایز
روی فتح و نصرت می بیند ازین خیال بر همین تقریر گفتا و رزیدم اگر کسی را زیاده تحقیق منظور
نظر بوده باشد رسایل علمای معاصرین ملاحظه فرماید قال و مریدان شمارا درین سخنان شما
سه قسم یافتیم جمعی میگویند که ما چه دانیم که ایشان چه میگویند و ما را کجا مجال فهم سخنان ایشان
است هر چه گفته اند اعتقاد می کنیم که حق است و جماعت میگویند که اینها از سکر و بے خودی
است و فرقه میگویند که هر چه ایشان میگویند و میکنند همه با امر الهی است و من هم برین
باشم اگر بر این قاطعه از کرامات و آیات که از ان بزرگان منقول و مشهور است مشاهده
کنیم و بے انهم بحکم تحسین ظن مجوز و متوقفم الا این حرف که در وی نسبت بسرور کائنات
صلی الله علیه و سلم ستاحی و بے ادبی لازم می آید این را بانی شک منکر میدانم ان الله لا
یأمر بالفحشاء و المنکر اقول آنچه در باب مریدان گفته شد کیفیتش این است که مریدانیکه
هنوز بپایه تکمیل نرسیده بودند و فهم و درک مطلب بکویت شریف نمی داشتند بعضی
از ایشان گفته باشند که ما چه دانیم که ایشان چه میگویند و ما را کجا مجال فهم سخنان ایشان است

فان مریدان قسم یافته شده

هر چه گفته اند اعتقاد میکنم که حق است و برخی از ایشان ظاهراً کرده باشند که از سکر و بنجودی است و فرقه که میگوید که آنچه ایشان میگویند و میکنند همه با امر الهی است این قول محقق و صواب است و برای تسلیم این دعوی آنچه ضرورت بر این قاطعه از کرامات و آیات گفته شد اگر مراد از ان عنایت الهیه است که موجب استقامت بر احوال سینه و اعمال صالحه باشد پس حضرت شیخ را خود بران اعتراف است و از زبان حضرت باقی باشد قدس سره نیز شنیده اند و اگر مراد از کرامت معنی متعارف است پس کیفیتش از مقدمه باید جست قال و بهر تقدیر چنانکه عادت این فقیر است توقف و تسلیم و تجویز در میان داشت که صد در آن ناسخی از مقام صحو و تمکین باشد اما شایب زبان شریف خود اعتراف کردید و گفتید که هر که مثل این قسم سخنان گفته اند آثار آن سکر است و سکر را ترجیح بر صحو کرده اید و گفته اید که صحو صرف بی مزج سکر عین تصور است و صحو خالص نصیب اعم است این سخن اختراعی است و خلاف اصطلاح قوم و اجماع مستانج است که صحو مرتبه است که صاحب آن بکمال تمیز و اطلاع بر مراتب و مقامات تصف شده در هیچ جا بسکر که بے تمیزی و بے اطلاعی است از تمامه اشیا و مفروج نگر دود در حقیقت صحو و سکر صدانند که جمع نمی شوند صحو خالص که آنرا نصیب عوام گفتند کدام است سخن در مقام عارفان و کاملان و اهل اصد خصوص میرود و از کلام ایشان معلوم میشود که از بزرگان آنها که صحو ایشان بسکر مفروج نیست و صحو صرف دارند و باین نوع کلمات تکلم نکرده اند داخل عوام اند این چه سخن است اقول آنچه حضرت مجدد رحمة الله علیه فرموده اند عین صواب است اعراض از ان بسبب عدم مجابده است یا عدم اطلاع است بر اقوال صوفیه کرام تا آنکه ازین دو امور کام حاصل نشود در معرکه تصوف قدم نهادن خالی از خطر نیست

بلاغ می روی و بچو بید می نرم	که از شگفتن گها بتو هوا نرسد
درین مقام اولاً حقیقت سکر و صحو مذکور می شود سکر در عرف صوفیان عبارت است از دفع تمیز میان احکام ظاهر و باطن بسبب اختلاف نور عقل در شمع نور ذات و بیان این سخن آن است	

۹
عینی
زنی

حقیقت صحو و سکر

که اهل وجود و طایفه اندمجان ذات و منشأ و جدایشان ذات بود و محبان صفات منشأ
و جدایشان عالم صفات در وجود محبان صفات فقرات و وقفات بسیار اتفاق افتد بخلاف
محبان ذات بسبب عموم ذات و خصوص صفات و نیز وجودی که از عالم صفات بود آن قوت
ندارد که وجودی که از آثار انوار ذات دارد پس واحد ذات در بدایت وجود بحیث قوت
و غلبه که دارد مغلوب سلطنت حال گردد و عقلش که رابطه تمیز و بصیر قلبی است در تواتر اشعه
انوار ذات و غلبه آن تنخطف و متظاهر شود و سر رشته از دست تصرف و اختیارش بسبب
گردد چنانکه محل حکم ظاهر که تفرقه است از محل حکم باطن که جمع است باز شناسد و به افشاء اسرار
ربوبیت که کمون خزینه عزت اندمیالات نمایند و مثل سجانی و انا الحق زبان انبساط دراز
کنند و صوفیان این وجود را باعتبار تواتر و قوت غلبه حال خوانند و باعتبار رفع تمیز سکر و
اما صحو عبارت است از معاودت قوت تمیز و رجوع احکام جمیع و تفرقه با محل و مستقر خود و
بیانش آن است که چون وجود سالک در نهایت حال غلبه انوار ذات فانی و مستهلک شود
حق سبحانه در نشأه ثانیه او را وجودی یاقی بخشد که از لمعان انوار ذات متلاشی و محمل نگردد
و هر وصفی که از وی فانی شده باشد عادت کند پس عقل نیز که رابطه تمیز است معاودت
نماید مظهر از لوث حدوث و باقی به بقا حق تعالی و برزخ گردد میان روح و نفس تا هیچ یک
در عروج از حد خود تجاوز نه نمایند و بر یکدیگر نفی نکنند و حکم جمع را با مستقر خود که عالم روح است
راجع گرداند و حکم تفرقه را با محل خود که عالم نفس است رد کنند و ترتیب افعال و تهذیب اقوال
و حفظ ادب و کتم اسرار هر یک دیگر باره باز اند و بر وجهی که از آفت زوال ایمن بود چون
معنی سکر و صحو منقش خاطر شریعت شد بدگر خد شائے که بر کلام حضرت معترض متنبط میشود
متوجه میشود و ضلایل هر گاه کلام صوفیه کرام گاهی از صحو و تمکین و گاهی از سکر و شبهه سکر سر
بر می زند پس عموماً محل کلام این طایفه بر صحو و تمکین نشانده خد شده و هم صحو صرف به
منج سکر را عین تصور گرفتن و صحو خالص را نصیب عوام دانستن سخن اختراعی نیست و نه

حجام چون حضرت رسالت را صلی الله علیه وسلم حجابست کرد همه خون حضرت سالت یا شامید
 سکر دوم مهابت است چنانکه عمر رضی الله عنه ردای مبارک حضرت رسالت علیه السلام گرفته
 بروی می کشید و مانع می شد و می گفت که یا رسول الله بر جنازه عبد الله ابی که او از منافقان
 بود نماز نگذار و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بر عمر هیچ مواخذه نکرد سبب آنکه
 در وند او سکر مهابت بود سوم سکر حمیت چنانکه موسی علیه السلام سر را رون علیه السلام
 را گرفته می کشید علماء ظاهر که ایشان از عالم جبروت که عالم انبیا است محروم اند گویند که این
 چنین سکر در انبیا جایز نیست پس سکر محبت بمنزله غفلت است و حیرت چنانکه در مستی خمر
 در خوردن خمر آدمستی نیست بلکه مقصود شارب النش و نشاط و ذوق است پس انبیا
 علیهم السلام را علی التواتر و توالی وارد است و حاصل است از مستی محصورم اند که بنیجر
 باشند اما ذوق و النش و نشاط از بنیجر نیست بلکه کرامت من الله است پس سکر اولیاء
 نیز هم برین طریق است که اولیاء در مقام اقتدا و متابعت اند و انبیا علیهم السلام در مقام
 مسند مقتدا و امامت اند بدانکه سکر شراب محبت بالنیات و ذوقیات بر انبیا علیهم السلام
 نیز جایز است بی هیچ قیل پس اگر این چنین سکر در اولیاء قدس امدار و اجم صادر شود انکار
 نباید کرد خدشه پنجم استعجاب ازین معنی که بزرگانے که صحو ایشان بسکر مخرج هست و
 صحو صرف دارند و باین نوع کلمات تکلم نکرده اند داخل عوام اند یعنی است بر عدم رجوع به
 کلام الله لقوف در عوارف المعارف مذکور است فَالَسَّالَكَ الْجُودُ لَا يُوْهَلُ لِلْمَشِيخَةِ
 وَلَا يَبْلُغُهَا لِبَقَاءِ صِفَاتِ نَفْسِهِ عَلَيْهِ فَيَقِفُ عِنْدَ خَطِّهِ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ
 تَعَالَى فِي مَقَامِ الْمَعَامَلَةِ وَالرِّيَاضَةِ

از حوادث بر و رآن صوفیان گریز	اگر بود ناخوش اندوز تا بود شادمان
ز ایشان شفو حقایق فقر از برای آنکه	تصنیف را مصنف نیکو کند بیان

قال و گفته آید که سکر بسطامی که بے تخاشی قول گوئی آرغم من کواء محمد از ان بوجود

آمد ازین عبارت مدح سکرواعلاءشان آن مفهوم است و در آن کنوین گفته آید که بجائی بسطای
بجائین مسانند که آن از دایره النفس و افان بریده و این درمای النفس و افان است و آن از حشر
جوش سرزده و این از عین صحو برآمده اینجا تخریج صحو نموده سفاخرت و مباحثات بدان
کرده اید و گفته اید که سکرها هر شدن حالی است بر دل که ولی نتواند که پوشیده دارد چیزی را
که پوشیدن آن واجب بود پیش از ظهور آن حال و این تحمل و دو قسم است یکی انکساک
چیز منکر و قبیح است و پوشیدن وی ازین جهت بود یا صحیح است لیکن در ستر و کتمان
آن مصلحت دینی بود و لازم نیست که آنچه در کلام اهل امد واقع شود البته ازین قبیل باشد
نه از قسم اهل از جهت عدم عصمت و خود ترک واجب که کتمان سرور غایت مصلحت است
بر هر تقدیر لازم آمده است و صاحب سکر معذور است اگر بی اختیار محض گردد و اختیار و
تحمل را مدخل نبود بعد از آن سکرها را که در کلام اکابر واقع شده است عدد کرده تحسین نموده
اید و مسلم داشته اید و می گویند بر میگفتند که این بیچاره با پی باصل نبوده گرفتار بطل مانده اند
اقول درین کلام حضرت شیخ رحمه الله در صد و بیان معارضات و منافات بوده است
که در کلام حضرت مجدد رحمه الله علیه واقع است فاما هر سیکه بر مصطلحات صوفیه کرام طلالی
و وقوفی دارد نیک میدانند که هیچ اختلاف بمیان نیست و آنچه ظاهر کرده شد بنبی بر عدم
اطلاع است بر کلام صوفیه صافیه قدس الله اسرارهم در پرده مباد که صاحب فتوحات
مقریت صحو باین عبارت فرموده الرجوع الی الاحساس بعد الغیبة بوار دقوی و اردقوی
سکر است سکر و صحو هر دو فی نفسهما قوتی دارند چون سکر صاحب محل است اولاً بر طبیعت
مستولی گردد محل بلحاظ نسبت و استعداد خود گاهی صحو را خواهد پس صحو طاری گردد این
توارد ضعیف و قوت یکی بلحاظ دیگری نیست بلکه خیال نسبت و استعداد محل است ازین
تقریر آشکارا شد که هر صحو بی سکر باشد اگر صحو قبل سکر باشد باصطلاح صوفیه آن را صحو نخواهند گفت و فتوحات
مکیه می طراند انه لا یكون صحو فی هذا الطريق الا بعد سکر و اقبل السکر فلیس بصاحب سکر

وَلَا هُوَ صَاحِبُ صَوْلٍ بَلْ كُنْهُنَّ مَحْجُورَاتُ صَاحِبِ مَحْضُورٍ وَبَقَاؤُهُنَّ كُنْهُنَّ مَحْجُورَاتُ صَاحِبِ مَحْضُورٍ
 که لایق اذاعت و اشاعت است و یا اختفا و استار است باقی نماند و بسا باشد که امور را
 بر زبان آمد چون بحالت صحو در ایند تمایز تام حاصل گردد و آنچه قابل اذاعت است بر زبان
 آرند آنچه لایق استتار است مخفی دارند ازین سبب قول صاحب مقبول است و قول سکران
 مقبول نیست اگر چه قول سکران هم حق باشد لیکن این کلیه نیست شهرور است که حضرت
 شبلی رحمة الله علیه فرمودند که ما و منصور حلاج از یک کاسه نوشیدیم پس حلاج سکر آورد و
 مهبوس و قتل گردید چون بحلاج این خبر رسید گفت که اگر شبلی نوشیدی آنچه نوشیده ام
 حالش همان شد که من دارم یا همان گفتمی که من گویم چون شبلی از ارباب صحو و تمکین
 بود و حلاج از ارباب سکر و قول شبلی را بر قولش ترجیح دهم چون حالت صحو حالت امتیاز است
 پس صاحب صحو استغفار کند از نیکه بحالت سکر امرو نوشیدنی را بر ملا گفته چون سکران مثل نیم
 یا مجنون نمی باشد بلکه او را فی الجمله احساس باقی باشد لهذا استغفار کند و عرفا شطیحات
 را تاویل کنند چون این امر تنقش خاطر شریف گردید پس دانستی است که در کلام حضرت
 مجدد رحمة الله علیه تعارضی و تخالفی نیست چون در مکتوب شریف اندراج یافته بود که ارباب
 منصور حلاج با شیخ ابوالقاسم چند و غیره مشایخ صحبت با داشت ابو حامد غزالی در مشکوٰۃ الانوار کلمات منصور
 را مثل انا الحق و ما فی الی بحیثه الا الله را محال حسنه بر آورده و گفته که این از فراط محبت و شدت و جفا در شده روزی
 در مجلس حامد بن عباس وزیر امام مقتدی بحضور قاضی ابی عمر کلامی از منصور سرزد قاضی و فقها و حاضر مجلس قلم بفتوای قتل
 و کس برداشته منصور را ایشان را منع کرد و گفت که من مسلمان هستم و از اهل سنت از فتوای قتل اجتناب زید ایشان
 هیچ اصفا نکردند منصور بار بار همین کلام را عاده میکرد مگر ایشان فتوای قتل بزرگداشتند حلاج همان وقت متعبد کرده شد
 وزیر مقتدی از تمامی کیفیت مجلس اطلاع داد و مقتدی حکم داد تا ایشان را بهر از تازیانه زند اگر باعث هلاکت شود فجا و الالباز
 بهر از تازیانه زند بعد از آن گردش زند وزیر بکلامش داد و گفت که دوبار حسب حکم متعبد را و از تازیانه زند پس دستش بریده
 شود پس پایش پس دست دیگرش پس پاسبی دیگرش پس گردش زده شود و همیشه سوخته شود اگر ترا بفرید که من فحار

وید

خوب

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

بچه

در کنونات بحسب استعداد و قابلیت ایشان و ظهور ذات وی تعالی و تقدس در مرایا و
 منظره هر چنانکه اهل وحدت وجود می گویند اقول همین کلمات و دیگر کلمات که بطو شیخ بسوی
 حضرات عارفین مشایخ الیهیم بالبنان منسوب اند مردم اختلاف با دارند بعضی نسبت به بعضی
 کلمات گویند که دروغ بر بسته شده و بر شیخ بسوی تاویل متوجه شوند مگر قول جمهور عارفان
 است که این چنین کلمات از سر حقیقه سکر برآمده اند اگر بالفرض نسبت بعضی اطمینان حاصل
 گردید که دروغ است فلما نسبت بعضی دیگر چه توان گفت بجز آنکه گردن تسلیم خم کرده آید و اگر
 نسبت بعضی قایل بسکر شدند چارناچار تسلیم قول حضرت مجدد در حقه اصد علیه لازم می آید
 تسلیم کردم که نزد بعضی چنان است که در انتساب کلمات توحید بر حضرت بایزید بسطامی
 قدس سره دروغ نبسته اند فاما درین شبهه نیست که بعضی عارفی گویند که آن کلمات از
 سر حقیقه سر بر زده پس محتاج به تاویل نخواهند بود چنانکه شطحیات را تاویل کنند قول حضرت
 جنید رحمه الله علیه هو العارف والمعرف ولون الماء لون اناسه از قبیل فنانی است
 نیست والا در زیر متصوفین مذکور می شد و محتاج تاویل نمی شدند پس از شطحیات باشند و
 درین مکتوب بحث از شطحیات شیخ محی الدین بن عربی نیست تا ضرورت ذکر ندسب وی می بود
 مع هذا شیخ محی الدین بن عربی نسبت بدیگران لب شطحیات بدیستری کشاید و این مسئله
 را حضرت مجدد رحمه الله علیه در مکتوب دوسیت و هفتاد و یکم از جلد اول الشرح و بسط توحید
 فرموده سطر می چند از ان درین مقام نقل کرده میشود اول کسی که تصحیح بتوحید وجودی
 کرده است شیخ محی الدین بن عربی است عبارات مستخرج ما تقدم هر چند که
 از توحید و اتحاد خبر می دهد اما قابل حمل اند بر توحید شهودی چه هر گاه غیر حق را جل شانۀ بنید
 بعضی گویند لیس فی جنتی سوی اصد و بعضی نداسے سبحانی زنند و بعضی لیس فی الدار غیره
 دیار انداد در دهند این همه گلهها است که از شاخ به سیک بینی می شکند هیچ کدام را دلالت
 بر وحدت وجود نیست آنکه مسئله وجود را بسبب اول ساخته اند و رنگ صرف و خرد وین بود شیخ محی الدین

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

انقل خود
 میاد کلکله
 را بنویس
 به اندام

رضی الله عنه است و بعضی از معارف غامضه این مبحث را مخصوص بخود گردانیده حتی که گفته
خاتم النبوت بعضی از علوم و معارف را از خاتم الولايت اخذ می کنند و خاتم الولايت محمدی
نمودار می داند و شرح در توجیه آن گفته اند که بادشاه از خزینة دار خود چیزی بگنجینه نقصان
وارد انتهی در مکتوب هشاد و نهم از جلد ثالث مذکور است چون نوبت شیخ بزرگوار محی الدین بن
عربی قدس سره رسید او از کمال معرفت این مسئله دقیقه را شرح ساخت و
محبوب و مفصل گردانیده و در رنگ صرف و نحو در تدوین آورد و مع ذلک جمعی از این طایفه
مراد او را تفهیمه تخریصه نمودند و مطعون و ملام ساختند و درین مسئله در اکثر تحقیقات شیخ
محقق است و طاعنان او و دراز صواب بزرگی و وفور علم شیخ را از تحقیق این مسئله باید
در یافت نه رد و طعن او باید کرد انتهی تفصیل در مقدمه گذشت قال و فرموده اید که اگر صحیح
خالص بود که افشای اسرار کجاکف بود و خود را از دیگرے بهتر دانستن شرک بود انتهی سابقاً
معلوم شد که این کلیه نیست که اگر بصحیو باشد و با مر باشد کفر نیست اگر صحیح است در اظهار
فوت مصلحت نیست و اگر نه وقوع آن از اهل صحو ممنوع است و خود را از دیگرے بهتر دانستن
شرک چرا باشد ظاهر اسهو قلم است صحیح کیست اقول سخت مشکل است که حضرت مجدد
رحمة الله علیه سخن از معارف گوید و حضرت شیخ اعتراض حسب مذاق علماء ظاهر میفرماید اگر
حضرت شیخ بر اصطلاح صوفیه توجه فرمودی لیس چنین اعتراض نگشادی ۵

انکس که پاهای بسوے تو سر نداشت | وانکس که سر نهاد بپاے تو بر نداشت

فی الواقع در صحو افشای اسرار که اخفای آن ضروری باشد شاید چه مقتضای صحو آن
است که اسرار مخفی داشته شود آنچه در حالت سکراناسراری که اخفای آن لازم بود بر
زبان رفته با استغفار تدارک نموده آید در فتوحات مکیه میسر از دو معنی الهی و الهی یکتا
حق الله فی الامور التي استفادها فی حال سکره و رد علیه فیعلم عند صحوة فاینفع
ان یداع منها فی العموم و الخصوص و فاینفع ان یستر فان کان قد ذاع منها

محققان است که اسرار
نمودار بود و امور است ظاهراً
دارد و بنود است سکر بود
از آن جمیع قابل اندک
بود و کدام با این افشا
کرد و اسرار اخفای
فانی نگشته که افشای را
لازم در صورت استغفار
گفته و درین علی مقبول
است برای استغفار
مقام است
امری ظاهر بود که
استادش بوی لازم
بود مقام دوم که می
افشای این چنین باشد
از وی سر زده کان استغفار
بجای اخفای باشد تا در
چنین امور باشد افشا
در وقت از اوقات استغفار
را نه شود و چنین استغفار
شایان آنکه بمصوبین
باشد ۱۲

فی حال سکره شیئا فیعطیه الصَّوَّان یستغفر الله من ذلك وغدره مقبول
وان الاستغفار عندنا فی طریق الله یكون فی مقامین المقام الاول فاذا ذكرناه
وهو ان یبد ومنه ما یكون مستورا فیحجب علیه الاستغفار من ذلك وقد یقع
الاستغفار من لا یبد ومنه شئ یوجب الاستغفار فیستغفر من هذا مقامه
ای یطلب ان یستره الله فی کشف عنائته ان یبد ومنه بحکم ذلك الحال ما ینبغ
أَنْ یستره وهذا هو المقام الثاني الذی لاهل الاستغفار فیندبون یطلب
الستر عن الله عز وجل عن حکم یوجب علیهم الاعتذار من وقوعه
وهذا هو استغفار الأکابر من الرجال المعصومین
وشرک درین مقام حسب مطلق متصوفین است نه متکلمین از عدم مزاولت
کلام صوفیه این چنین خدشات وارد کرده میشود نزد صوفیه رویت غیر شرک گویند پس
خود را از غیر بهتر دانستن چرا شرک نباشد در کشف المحجوب مذکور است ابو بکر شبلی گوید التَّوَضُّعُ
شرک لانه صیانه القلب عن روتیه الغیر ولا غیر تصوف شرک است از آنچه آن صبانیت دل بود
از رویت غیر و وجود غیر نیست یعنی اندرا ثبات توحید رویت غیر شرک بود و چون اندر
دل غیر را قیمت بنود صیانت کردن مراد را از ذکر غیر محال بود بنگرید اینتهی مولانا می و فرماید

تا که باشد یاد غیری در حساب	ذکر مولی باشد از تو در حجاب
تا بود یک ذره از هستی بجای	کفر باشد گر نهی در عشق پاسبی
گر همه عالم ثواب تو بود	چون تو باشی آن عذاب تو بود
گر شوی چون خاک رره پایمال	تا بد جان را بدست آری کمال
تا تو با خویشی عدد بینی همه	چون شوی فانی احد بینی همه

مولانا عبد الرحمن جامی در نفحات در ذکر ابو بکر شبلی می آرد عبد الرحمن خراسانی گوید که شخصی
بدر سری شبلی آمد و برز شبلی فراد آمد سر برهنه و پاسبی برهنه گفت کرامی خواهی گفت

شبهی علیه الرحمہ را گفت نہ شنیدی کہ مات کافر الا رحمہ اللہ شیخ الاسلام گفت کہ نفس خود را
مے گفت خوش گشت ہر آنکہ گفت ۵

ہران کو غافل از حق یک زمان است | در آن دم کافر است اما نہ ہن است

قال و نوشتہ اند کہ این فقیہ کہ این ہمہ وفات در بیان علوم و اسرار این طایفہ علیہ نوشتہ
است ظاہر اینجاطر شفا قرار یافتہ است کہ از روی صحو خالص نوشتہ است بی مزج سکر حاشا
و کلا کہ آن حرام و منکر است و کذا و سخن باقی است بہی سبحان اللہ تا اکنون گمان این
بود و از کلام ہاے شمانیز کنایت و مشافہتہ معلوم میشد کہ ایشان صاحب صحو و تمکین
اند و از سکر و تلوین منفرہ و مبرا اند درین وقت چنین معلوم میشود کہ صاحب سکر بودہ اند و متفرق
است کہ مرتبہ اہل سکر سافل و نازل است پس تحقیقات مذقیقات کردہ اید بر اثبات سکر کردہ اید یا بر اسے
تصحیح و تصدیق آنچه واقع شدہ است باین سکر برای اثبات سکر چہ معنی دارد و اگر انچہ واقع شدہ
است باین سکر صحیح و مؤسس بر قواعد طریقت و موافق قرار داد اہل حقیقت است چنانکہ از بیان
کردن حقایق و معارف برای اثبات او ظاہر میشود چہ عم دارند و چہ احتیاج باعتبار و انکسار
است والا از اول می بایست گفت کہ معذور و دروارید چیزے از مستی و بخود دی واقع شدہ است
و بعد از نشستن بنار مستی آن سخنان را از حیز اعتبار و صفحہ روزگاری تراشیدہ و محو نمودہ
و توبہ کردہ و کلام الشکارے بطوے و کایو وئی و عجب است ازین طوے کہ سیکہ جمیع فضائل و کمالات
محمدی علیہ فضل الصلوٰۃ و السلام و اکملہا حاصل کردہ و باقصی الغایات مراتب متابعت و
کمال رسیدہ در قرب و وصول بجای رسیدہ کہ ہمہ را پس انداختہ و حقیقت را بی پردہ دیدہ و دریافتہ
اگر رفتار باشد بہ سکر دیگران خود چہ کار کنند کہ باصل نہ رسیدہ گرفتار ظل ماندہ اند و مجو بند از ایشان
اگر بجهتہ بقاے حجاب سگری و بے تمیزی واقع شود عجب نباشد اقول این کلام از سر تا پا بخند و
است اما اولاً پس اگر تا اکنون این گمان بود کہ حضرت مجدد رحمہ اللہ صاحب صحو و تمکین اند
بدون مزج سکر پس این گمان فاسد بود صحو خالص نصیب عوام است و حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ

کافر و دار کفر
الصادق کہ
مستحق در سلا
زیدۃ الامرار
تلاش و بالظان
الشیخ المحقق
الاحقر مفضلون
علاء بایا لیس کلام
این نقل بعض
کلام است بجز
انسان بجز
تجربہ است
ان سکر
حقیقت فیکر
کہ بنیاد
علاء سکر
چندین نوع
راست کردہ
نی شود

جای دعوی این امر نکرده اند که صحو خالص دارند و من ادعی قَعْلَیْهِ الْبَيَانِ اَمَّا ثَانِیَا
 هرگز مقرر قوم نیست که مرتبه اهل سکر نازل و سایل است بلکه این مسئله مختلف فیهاست چنانکه مذکور
 شد اما ثالثا پس آنچه حضرت مجدد رحمه الله علیه تحریر فرموده اند نه برای اثبات سکر است و نه
 برای تصحیح و تصدیق این معنی که آنچه واقع شده بسکری بلکه تحقیق این معنی است که بزرگان بسکر
 کلام کرده اند و کلام سکر قابل ملاست نیست فاین هَلْكَ اَمِنْ ذَاكَ درین کلام از حضرت
 مجدد رحمه الله علیه اعتذار و انکسار و استنقاع غلط فهمی است از حضرت مجدد رحمه الله علیه هیچ جا کلام
 صادر نشده است تا گنجایش این قول باشد که معذور دارید چیزی از مستی و بنجودی واقع
 شده است بدیده تامل ننگرند که جواب بعد از تسلیم بطور قضیه شرطیه است و کدامی شرطیه
 مستلزم تحقق مقدم نیست میفرمایند مخدو ما این قسم سخنان که بنی از افشا کس اسرار باشد و از
 ظاهر مصروف در هر وقتی از مشایخ طریقت قدس الله تعالی اسرار هم بطور آمده است و عادت
 مستمره این بزرگواران گشته امری نیست که این فقیر آن را ابتدا کرده باشد و اختراع نموده
 لبس هذا اول قاس و رة کسرت فی الاسلام پس این همه شور و غوغا چیست اگر لفظی مانا
 شده است که ظاهرش مطابقت با علوم شرعی ندارد و ان را باندک توجه از ظاهر مصروف
 نموده مطابق باید ساخت و مسلمانی را معهم نباید کرد اشاعت فاحشه و تقیض فاسق هرگاه در
 شریعت حرام و منکر باشد تقیض مسلمانی بجزو اشتباه چه مناست بود بخ اما را بعا پس بر
 تقدیر تسلیم میگویم که حضرت مجدد رحمه الله در معارف لدنیه می فرماید باید دانست که در هر
 مقامی از مقامات ولایت و شهادت و صدیقیت علوم و معارف جدا است که مناسبت
 ان مقام است در مرتبه ولایت علوم سکر آمیز بسیار است که سکر غالب است و صحو مغلوب در مرتبه
 شهادت که ثانی درجه است از درجات ولایت سکر مغلوبیت پیدامی کند و صحو غالب می گید
 اما زوال سکر یا کلیت نیست و در درجه صدیقیت که ثالث مرتبه است از مراتب ولایت و منتهای
 درجات ولایت است و فوق آن درجه ولایت نیست بلکه مرتبه نبوت است علوم آن درجه

نه
 انکه
 انکه
 لازم است
 نیست
 این اهل
 شریعت
 که سکر
 شکر
 شده

از سر تمام برآمده اند و مطابق علوم شرعی گشته صدیق همین علوم شرعی را بطریق الهام اخذ می کنند چنانکه نبی علیه الصلوة والسلام وآله بطریق وحی اخذ می نمایند صدیق و نبی را تفاوت در طریق اخذ است نه در ماخذ که هر دو از حق سبحانه و تعالی اخذ می کنند اما صدیق بترتیب نبی باین درجه میرسد نبی اصل است و صدیق فرع او و نیز علوم نبی قطعی است و علوم صدیق ظنی و نیز علوم نبی بر غیر حجت است و علوم صدیق بر غیر حجت نیست ۵

در قافله که اوست دامن نرسد | این پس که رسد و در بانگ جرس

صلوات الله تعالی و تسلیماً ته علی نبینا و علی جمیع الانبیاء و المرسلین و علی الملائكة المقربین و علی اهل الطاعة جمیعاً پس اگر درین رساله بعضی از علوم و معارف لطیف شافی و تبیین بایکدیگر واقع شده باشد محل باید کرد تبیین علوم را به تبیین درجات و ولایت

که هر عالم را علم جداست حقیقت علوم توحید مناسب بدرجه ولایت دارند و از علوم درجه پنهان اگر خواهی معلوم کنی پس معرفتی را که در میان کرمیه پس کثله شئی مذکور شده است نیک

دریا یک علوم آن مقام از علوم مرتبه شهادت اند و چون در آن موطن خود را وصفات خود را می بیند و می بیند لاجرم آن مقام امقلب قلب شهادت کرده اند و علوم صدیقیه خود بعینها علوم شرعی است چنانکه بالآخر است و العلوم الصحيحة و المعتبرة فی المطابقة بالعلوم الشرعية یدشنا الله سبحانه

علی الشریعة الخراء مجمعة صاحبها علیه و علی آله الصلوة و السلام و انتبه پس کلامیکه از عالم ولایت سبزرزده باشد و یا سکر مفرج باشد در آن منقصه نیست ۵

اند که پیش تو گفتم غم دل تر سیدم | که دل آرزو شوی ورنه سخن بسیار است

قال نوشته اند که سخن با فان بصحو خالص متصف اند بسیار اند چرا این قسم سخن نباشند و دل های مردم از جانه بردند اگر مرد و لهای خواص است مثل این سخنان آن را از کجا از جامی برند و محظوظ می سازند اگر دلهای غوام است دلربایی و فریفتن آنها چه مقصود است و چه اعتبار دارد و در اصل سخن اعتبار ندارد و مدار بر این نیست بسا کس که سخنان کاملان گویند و کامل

نباشند و بسا کس که حرف زدن ندانند و کامل باشند احمد بن ابی بکر که ایشان اندر هم کمال است
و هم سخن سخنان خوب شما بسیارند و دل رباندا ما این سخن شنید که نسبت با حضرت صلی الله
علیه و آله و سلم بے ادبی و گستاخی کرده اید آنها را می پوشد و بدنام می سازد اقول مراد از
مردم عام است خواص باشند یا عوام اگر حضرت معترض از آن مخطوط نه شوند آن تصویر سخن نیست

سخن شناس نه دلیل خط ایچا است | چو بشنوی سخن اهل دل گو که خطا است

مگر هر گاه خود حضرت شیخ بیشتر از سخنان حضرت مجدد را خوب و دلربا بخوانند و بر عزم
خود صرف چند سخن را محمول بر بے ادبی و گستاخی نموده اند باعث بدنامی خیال کنند پس تفسیر
از مردم که خواص اند یا عوام لغو و باطل خواهد بود

می نماید که سر عهد شکستن جاری | خشم این بار تو چون بخش تهر بار تو

و بے اعتباری اهل سخن موجب فراوان تعجب است کلام حضرت غوث صمدانی رضی الله عنه
که جن و جن و خضر و ارواح انبیاء الله برای استماع آن حاضر شدند **كَمَا يَطْهَرُ**
مَنْ يَهْجُو الْأَسَاسَ کما را دال است بر صلیت سخن

تا مر سخن نه گفت باشد | عیب و هنرش نهفت باشد

منقول است که روزی حضرت غوث الاعظم کبر سر سبز بیان علوم و معارف میفرمودند درین
اثناء که حضرت خضر واقع شد حضرت فرمودند ای اسرار یکی بیا کلام محمدی بشنو بلکه اگر در کلام
ملک العلام بدیده بصیرت نگر ایسته شود از آن ظاهر خواهد شد که کلام در صلیت کلام هیچ اصل
ندارد حضرت مجدد رحمة الله علیه در رساله مکاشفات غیبیه می فرماید صفت کلام بلکه شان کلام
که کلام مادر آنت برای آن محتاج الیه است که افاده بے آن متصور نیست پس جمیع کمالات الهیه
و شیونات ذاتیه اولاد مرتبه آن صفت بلکه شان فالین می شوند و از آنجا بعالم افاده می
آیند مثلاً شخصی که کمالات بسیار دارد می خواهد که آن کمالات را ظاهر سازد و اول آن را در مرتبه
قوة کلامیه فرود می آرد و از آنجا اظهار آن می نماید پس در واجب تعالی و تقدس در مرتبه

شیونات کہ ناید بر ذات نیستند الا باعتبار شان کلام باین معنی مخصوص گشت و ہر چہ از کمالات
در مرتبہ ذات و شیونات تحقق بود تمام در شان کلام فالین گشت حاصل تمام حقیقت آن
شان ہمین قرآن است و بیس ہمین عبارت عربی و ترتیب ہجو و مکتوب در مصاحف و ہر
کتابیکہ بر بنی مصلیٰ اسد علیہ وسلم منزل شدہ است جزو لیست از اجزاء این قرآن کہ از بعض
عبارات او بہ بعض وجوہ مستفاد است و تخلیق جمیع مکنونات من الاول الی الآخر مستفاد از
وَأَمَّا قَوْلُنَا لَشَيْءٍ إِذَا هَرَاةً أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ مصداق یہ قول است و این قرآن باین عظم
شان داخل و ایرہ اصل است ہیچ ظلیتے با و راہ نیافتہ و ہمانا کہ انجہ بعضے اکابر اولیاء اسد رضی
اسد عنہ میفرمودند کہ قرآن از مرتبہ جمیع است ناظر این معنی است و قابلیت اولی کہ معبر حقیقت
محمدیہ است علیہ من الصلوٰۃ اتمھا ومن التحیات اجملھا ظل این قرآن مجید است
پس این قابلیت نیز جامع جمیع کمالات ذاتیہ و شیونات ذاتیہ باشد لیکن بطریق ظلیتہ نہ
بطریق اصالتہ و قرآن بطریق اصالت جامع است و ہمین مناسبت قرآن مجید بران سرور
منزل گشت و او را باین نعمت عظمی مخصوص گردانید و ہمانا کہ اشارت حضرت عایشہ صدیقہ
رضی اللہ تعالیٰ عنہا کہ حضرت صلی اللہ تعالیٰ علیہ و علی آلہ وسلم در شان او فرمود **خُلِدَ وَ اُنْشِطَ**
دِیْنُکُمْ مِنْ هَذِهِ الْحَجَرَةِ و در بیان خلق انسر و علیہ الصلوٰۃ و السلام و التحیۃ فرمودہ **كَانَ خَلْقُهُ**
الْقُرْآنَ ہمین مناسبت است کہ اصالتہ او ظلیتہ است و ہر گز شریعت اورا علیہ الصلوٰۃ
و السلام از ہمین قیاس باید کرد کہ متابعت اورا سرمایہ جمیع سعادات می باید دانست
این کار و ولست کنون تا کراد ہند **ہ** این علمیت کہ مخصوص بعضے احاد افراد
است کہ بہ خلق قرآنی او را خلق گردانیدہ اند و بنور او دیدہ بصیرت اورا مکمل ساختہ قطاب
را نظر تا بنیجائی رسد و از مراتب ظلیت نفوذ نمی کند۔ دقایق علوم مقامات ظلیتہ مخصوص
بہ بعض افراد قطاب است بلکہ اقطاب ارشاد مدار کار دیگر در پیش است و بخندستے
خاص مخصوص اند **فَطَوَّبُ مَنْ جَمَعَ بَيْنَ الْمَرْتَبَةِ الْقُطْبِيَّةِ وَالْفَرْدِيَّةِ كَجَنِّدِ الْبَغْدَادِيِّ سَيِّدِ**

لا
براست است کہ
امادہ او کردم کی
گفتم پس بوجہ دانہ
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

الطائفة من الله تعالى عنه^۱ و این نسبت فردیت او را از شیخ محمد قصاب حاصل گشته و پیرا و تحصیل نسبت قطبیه شیخ سرقسطی^۲ است صلی الله تعالی علیهم و سید الطایفه نسبت قطبیه را در جنب نسبت فردیت فراموش کرده میگوید مردم میدانند که من مرید سرقی ام من مرید محمد قصاب ام بر اصل آن سخن رویم و گوئیم که در قران الفاظ ماضی و استقبال برای آنست که جمیع از مننه از منیه و ادبیه ازو بظهور آمده اند بعضی ازان بخاصی تعلق دارند و بعضی دیگر بحال و بعضی اخرا بسته تبال او شامل کل است پس ماضی و استقبال نسبت البقران نباشد بلکه بنسبت بعضی از مننه باشد که قران شامل است بران مثلا شخصی از احوال گذشته خود بعبیر بخاصی می کند پس ان ماضویه نسبت بزبان حال آن شخص است نه بنسبت آن شخص جامع جمیع از مننه است **وَاللّٰهُ سُبْحَانَهُ** اعلمه بالصواب الملهو بطریق السداد والله یحق الحق وهو یجد السبیل پس مصدق قران و طالع احکام بر طبق آن مصدق جمیع کتب سماوی است و حاوی کمالات جمیع شرایع انبیاء و صلوات الله تعالی و سلامه علیهم جمیعین و مذهب این کلام الله مذهب جمیع کتب متبرکه است و عدم تمایز بموجب این شریعت مستلزم حرمان عظیم است **۵**

محمد عربی کابروی هر دو سراسر است | کسی که خاک درش نیست خاک بر سر او

انتی قال این کلمات بقصد هتفسار و استکشاف حال و دفع مالم غار عن بیان و تسکین حرقت صدر نوشته شد و قصد ان داشت که چیزی بنویسد و بالزام نفس خود و افحام راضی باشد اصل غرض نصیحت و خیر خواهی و کشف حال است که الدین النصیحة این را در چند مجلس اعلان نموده و هر بار استخاره بجناب حق و استفاده از شرف نفس و شیطان و تبری از حول و قوت بمبالغه آید و احاج تمام می نمود و من نوشته امید که مغذ و ر باشد بلکه ماجر گردد ا قول تحریر که بقصد هتفسار و استکشاف حال میباشد در ان طالت و در ان نفسی روانه از نمازین ر و از سراسر ظاهر است که آنچه گفته شد بطور الزام است و نفی و ابرام **۵**

مارا بغمره کشت و قضا را بهانه ساخت | خود سومی ماندید و حیا را بهانه ساخت

۱- سرقسطی
۲- سید الطایفه
۳- سید الطایفه
۴- سید الطایفه
۵- سید الطایفه
۶- سید الطایفه
۷- سید الطایفه
۸- سید الطایفه
۹- سید الطایفه
۱۰- سید الطایفه
۱۱- سید الطایفه
۱۲- سید الطایفه
۱۳- سید الطایفه
۱۴- سید الطایفه
۱۵- سید الطایفه
۱۶- سید الطایفه
۱۷- سید الطایفه
۱۸- سید الطایفه
۱۹- سید الطایفه
۲۰- سید الطایفه
۲۱- سید الطایفه
۲۲- سید الطایفه
۲۳- سید الطایفه
۲۴- سید الطایفه
۲۵- سید الطایفه
۲۶- سید الطایفه
۲۷- سید الطایفه
۲۸- سید الطایفه
۲۹- سید الطایفه
۳۰- سید الطایفه
۳۱- سید الطایفه
۳۲- سید الطایفه
۳۳- سید الطایفه
۳۴- سید الطایفه
۳۵- سید الطایفه
۳۶- سید الطایفه
۳۷- سید الطایفه
۳۸- سید الطایفه
۳۹- سید الطایفه
۴۰- سید الطایفه
۴۱- سید الطایفه
۴۲- سید الطایفه
۴۳- سید الطایفه
۴۴- سید الطایفه
۴۵- سید الطایفه
۴۶- سید الطایفه
۴۷- سید الطایفه
۴۸- سید الطایفه
۴۹- سید الطایفه
۵۰- سید الطایفه
۵۱- سید الطایفه
۵۲- سید الطایفه
۵۳- سید الطایفه
۵۴- سید الطایفه
۵۵- سید الطایفه
۵۶- سید الطایفه
۵۷- سید الطایفه
۵۸- سید الطایفه
۵۹- سید الطایفه
۶۰- سید الطایفه
۶۱- سید الطایفه
۶۲- سید الطایفه
۶۳- سید الطایفه
۶۴- سید الطایفه
۶۵- سید الطایفه
۶۶- سید الطایفه
۶۷- سید الطایفه
۶۸- سید الطایفه
۶۹- سید الطایفه
۷۰- سید الطایفه
۷۱- سید الطایفه
۷۲- سید الطایفه
۷۳- سید الطایفه
۷۴- سید الطایفه
۷۵- سید الطایفه
۷۶- سید الطایفه
۷۷- سید الطایفه
۷۸- سید الطایفه
۷۹- سید الطایفه
۸۰- سید الطایفه
۸۱- سید الطایفه
۸۲- سید الطایفه
۸۳- سید الطایفه
۸۴- سید الطایفه
۸۵- سید الطایفه
۸۶- سید الطایفه
۸۷- سید الطایفه
۸۸- سید الطایفه
۸۹- سید الطایفه
۹۰- سید الطایفه
۹۱- سید الطایفه
۹۲- سید الطایفه
۹۳- سید الطایفه
۹۴- سید الطایفه
۹۵- سید الطایفه
۹۶- سید الطایفه
۹۷- سید الطایفه
۹۸- سید الطایفه
۹۹- سید الطایفه
۱۰۰- سید الطایفه

دوسته بدوش غیر نهاد از ره کرم بنویسد

چون حضرت مجدد رحمة الله علیه حکم فرموده اند تا اوقات خود با جو بهیچ امور ضائع نکرده شود و نیز به خیال حضرت معترضین چهار دل متوجیه تبحر یزایه الانکشاف نمی شد مگر چون درین زمان بعضی اعیان بطور مدعی سست گواه حجت متمسک باین خدشات بودند بطور صلح کل که آب و گلم را بان خمیر نموده اند قلم برداشتم و بر سبب ششم گوشت نظر ان اعلما متوجیه شده به دفع اصل خدشات سطره چند یزگاشتیم درین مقام شعراست چند در ترغیب صلح کل از انوال بغیان گذارش میرود

100

وحشت دل چون غزالان ناخوش است
 شعله الفت چراغ سینه ما است
 بست درجائے کہ رنگ اتحاد
 نقش جمعیت لتلی مایہ الیست
 پردہ بیگانگی غفلت نواست
 صلح کل آئینہ عرفان بود
 از بہار شرف و نفع بہستان ما
 کین خیمہٴ اب و نار و باد و خاک
 کے شدے شوخی نما حسن وجود
 یافت از موج نسیم استنجاج
 طبع وحشی آہوان را در غور است
 چون وجود خویش بینی در جہان
 صلح کل زمین جلوہ الفت پرور است
 تا نگردد رفع وضع انقلاب

انست طبعی ب عالم دلش است
 حیقل رنگ رخ آئینہ ما است
 جلوہ از گلشن معنی کشادہ
 بال غیر خطش تجلی سایہ الیست
 از ہم وزیر مخالفت پر صدا است
 بلکہ نور عارض ایسان بود
 ز بود و خستہ ان بہار جان ما
 گزرتہ بگرفتہ جلازان نور پاک
 کے شدے حیرت فرا نور شہود
 نقش این اسباب در رنگ طریح
 غار این صحرا داغ اخگر است
 عشق تو پیدا یہ گرد از بہان
 در عرض ما شوخی این جوہر است
 کے یہ بینی روی اور اے نقاب

[illegible]

جان نگر و تبادل وحدت خیال
کے سچپنات تو اند کرد گل

تا نباشد در دوئی تغیر حال
جلوہ طاووس خوبی صالح کل

حکایت

اندرین کا شانہ کثرت اساس
از تقدس طبع او آئینہ خیر

وحدت ایجاد می ز ہستی پر نشان
مست جام ساقی آن بزم بود

نزد او شد بوالفضول خام کار
از ہمار معرفت رنگی نہ داشت

گفت کای فیض تو نور نشان دل
یک نگاہ لطف بر رویم بکن

کین دل از نیرنگ دنیا مایل است
در جوابش گفت کاسے محو ہوس

کین قفس بستان اہل دل بود
کے زو حشت اہوان اید بدام

چون شنید این نکتہ شور سن خیر شد

بود از ارباب دل معنی شناس
وز صفا قدوسیان را آب ریز

از صنم سوے حرم محل شان
تا نہ اران جلوہ درستی نمود

وحشت ایجاد طلسم اعتبار
بلبل آسا شوق انگلی نہ داشت

نوریان از پاکی طبعت خجست
دام چین و سید آہویم بکن

از دم اعجاز کشیشان غافل است
مرغ بال افشان کے اید در قفس

کے ازو طبع ہوا مایل بود
کے بود اہل ہوس از بند رام

از تمنا اضطراب انگیز شد

۱۰ بواہو سے نزد عارف آگاہ در آمد و استماعی ہیئت نمود عارف اباکر چون استبدادش ملاحظہ فرمود گفت کہ در فلان
گلشن برود و درختانش بسوزد و دیرو باغبان مابین بواہوس چون شنید یہی دلہانت بدان گلشن رفتہ درختانش سوخت و باغبان
را بسیار نرم کرد و باغبان بر پائے او افتاد و گفت کہ گلشن را سوختی و مار از وی نکاسل بہ خیال تو ہویدا است امروز
بیاد رام دست و پایت ہالہ و ضیافتش کنم اما نمودہ از غلیظت و از عارف این داستان بیان کرد عارف گفت رعہ چون حلم مثل
۱۱ و داری ہیئت تو قبول کنم در نہ بواہوسی بگرہ سخت درآہ خویش گرفت ۱۲ قولہ وحدت ایجاد یعنی

توحید کا کلام
یعنی درشن خیال تو سو
ایجاد بود کہ ہستی او از دہ
انسان ہیئت از جلوہ
امین ہم کہ ایکہ در صنم
سید در حرم محل
لہذا از صنم کباب حرم
کہ شنید ۱۱ قولہ
دام چین ہم یعنی علم نثار
دام چین ہیئت نفسانی
یعنی از دام و خطایوب
نفسانی نہ تازین بکجا
۱۲
افشان آہویم محو ہونہ
در قفس سے اید و تو غیر
در ہوا ہوس مایل بجا
در دام نہ خواہی آمد ۱۴

گفت شیخ صید دامت گشته ام
آتش از الفت افروختم
هر چه فرمائے بحبان آماده ام
چون به پیش اہل دل این قصہ راند
گفت چون باد اندرین گلشن خرم
نور سان باغ او یکسر بسوز
بعد از ان ان باغبان را چوبے ن
رفت ان مردک بشوق امتثال
سرور حیرت شد از نیرنگ او
گل بجاش زہر خندی مے نمود
یا سمن چیب و گیر میان چاک زد
غنجہ از زخم جگر جان خون نمود
چون بی غش آتش افروزی نمود
جان بلبل غیرت فریاد شد
تا گلستان گشت نذر سوختن
باغبان چون شمع خاموش بود
تا بحال او جفا کردار شد
چون بشد فارغ ز حال باغبان
باغبان چون دید در پایش فتاد
عرض تکلیف تو جامہ را بسوخت

بہر شخیر تو راست گشته ام
خرمن حرص و ہوار اسوختم
شعلہ سان در پیش تو استادہ ام
مرد دانا اندکے خاموش ماند
مردکے باشد در انجا شاد کام
در رگ ہر گل چو برق آتش فروز
تا شود فریاد او شور شن فغن
چون خزان برگلشنش بکشد بابل
بلبلان در نالہ از آہنگ او
لالہ از جان نبض خونا بے کشود
صد طیش نبض خس و خاشاک زد
سوسن از خاموشیش حیرت فروز
نبض برق از ہر رگ برگے کشود
چون رگ گل باطیش ایجاد شد
آتش گل را بگشت افروختن
اگر نہ از ان برق در آغوش بود
بر تن او زخم ہا گل بار شد
رفت بیرون از فضای گلستان
آگفت کای والا نفس قدسی نہاد
اگر چہ جان گلستانم را بسوخت

نور سان باغ
یکسر بسوزد ان گل
کہ باغبان است
چوبہ باغبان و بدہ
نور سان بہر
آتش از الفت افروختن
نور سان باغ او یکسر بسوز
بعد از ان ان باغبان را چوبے ن
رفت ان مردک بشوق امتثال
سرور حیرت شد از نیرنگ او
گل بجاش زہر خندی مے نمود
یا سمن چیب و گیر میان چاک زد
غنجہ از زخم جگر جان خون نمود
چون بی غش آتش افروزی نمود
جان بلبل غیرت فریاد شد
تا گلستان گشت نذر سوختن
باغبان چون شمع خاموش بود
تا بحال او جفا کردار شد
چون بشد فارغ ز حال باغبان
باغبان چون دید در پایش فتاد
عرض تکلیف تو جامہ را بسوخت

۱۱) تو کہ گفت انم خلاصہ این سہ شعر این است کہ آن عارف بعد تامل فرمود کہ درین بیان شمع غش حال باشد تو در ان باغ برود

بحضرت مشایخ گفتند که نا وجه گویید و ششم اما بداشت این کلمات از طاعت حال این فقیر بیرون
 است **اقول** چراطن جیل و محبت نباشد چه حضرت مجدد و ولیقه ایشان عزیزند داشته
 که از زبان حضرت خواجہ رحمۃ اللہ علیہ اثبات حضرت می درجہ آمد علیہ شینده اندازین بجات
 که مجربان عموماً و فقیہ خصوصاً بحضرت شیخ راسخ الاعتقاد می باشیم همانا شک نیست که شیخ ترجم
 احادیث و سیر کہ بزبان فارسی نموده ازین کتب بچشم ہندیان فوری و در ول شان سرور
 پیدا شدہ اگرچہ بر شے از طائفہ علیہ مجددیہ مثل حضرت شاہ ولی اللہ دہلوی و حضرت شاہ عبد
 رحمۃ اللہ علیہ دہلوی و قاضی شمس اللہ پانی پتی در تنقید احادیث و وسعت علم و قوت تحریر
 و تقریر از حضرت شیخ تقدم بالشفرت می داشتند باین حضرت شیخ را بر ایشان تقدم بالزمان مسلم است
 کہ در خدمت عمریت می بنام چه شد قدم | بر بہن می شد مگر این قدر ز نامی بستم
 اما انتساب ہوا و ادبیاتی است بر ہم کلام تصوف و اصطلاح متصوفین حضرت خواجہ محمد پار سادر
 تحقیقات می فرماید باز این طایفہ منصورہ را اصطلاحاً است شہورہ فی مابینہم کہ بان متفق
 اند و عبارتست است و کلماتی است متداولہ بینہم در اشارات و محاورات ایشان یا یکدیگر یکی از متفق
 ما یتضمن تلك العبارات والكلمات و كنه حقائقها لا بد من تحت الاشارة فضل عن
 الكشف بالعبارات فان مكاشفات القلوب ومشاهدات الاسرار لا يمكن العبارة عنها
 على التحقيق ولا يعرف الامن اذ تلك الاحوال وحل علوم تلك المقامات علوم این طائفہ علوم الاحوال
 بود و احوال موارث اعمال است و کسی از علوم حوال میراث برد کہ اعمال را درست کردہ باشد
 و بحق آن قیام نمودہ قال و ہمیشہ دعای این فقیر در خلوت و جلوت بعد از صلوٰۃ و سایر
 اوقات این بود و هست اللہم انا الخفقوا و ارنقنا اتباعہ و ارننا الباطل باطلا و ارنقنا
 اجتنابا بہ اللہم اجب و بعد از آن کہ اوازہ کمالات شہاد در میان است ان نیز سیکویم خداوند
 این مرد از کمالات خود این چنین خبر می دہد اگر صادق است ما را دلیل صدق و حقانیت او
 الہام فرمایا و ارنقنا رفع مشبہ و التباس کند و اگر چنین نیست او را بر سر

لہ علامہ
 الکلمات این عبارت
 و کلمات کہ طاقی اینان
 اشارہ شتافان اینان
 بگاہ کشف آن عبارت
 شد و مکاشفات قدس
 مشاہدات اسرار ممکن نیست
 کہ از عبارت فقیر کردہ شود
 بعین است و بقیہ کلمات
 لای شتافان کلمات
 رسیہ معلوم این مقدمات را
 علی کردہ مکاشفات را
 بنام مافی را حق
 و کلمات
 و کلمات این عبارت
 و کلمات این عبارت
 و کلمات این عبارت

الاضاف آوردن روشن باز دارا قول مجیب الدعوات به فضل خود دعای حضرت مقررین
علیه الرحمه را بذروه اجابت مقررین داشت و غشاوت بشری از ایشان زایل شد و واقعه
رسالت پناه صلوات الله علیه و سلم را دیده که میفرمایست هر که اینها را با ایشان نیز داشته
باشد و مشارکت بحضرت مجدد علیه الرحمه فرمود و کیفیت رجوع به تفصیل در مقدمه مذکور شده

نقصان ز قابل است و گرنه علی الدوام فیض سعادتش بهم کس را بر ابراست
قال یکبارے شنیده شد که نسبت به فقیر این آیه ت خوانند و آن یَا ذَا فَضْلِهِ کَذِبًا
وَأَنْ يَّكَ صَادِقًا یُصِيبُکُمْ بَعْضُ الَّذِیْ یَعِزُّکُمْ اقول اولاً مردمان بخنان از کجای تا بکجای رسانند
کدامی خود غرض بامید اشتغال طبع حضرت مقررین این خبر بخدمت وی رسانیده باشد
پس لایق اعتماد نباشد ثانیاً هرگاه هواخواهان حضرت مقررین بحال پس با حضرت مجدد رحمه
الله علیه کیفیت شکایت معروفین داشته باشند حضرت مجدد رحمه الله علیه بطور اقتباس این
آیت را تلاوت فرموده باشد پس غور فرمود نیست که بدایت از کیست هرگاه بدایت از حضرت
مقررین است پس محل تخبش نباشد

چو تیر انداختی بر روی دشمن | حذر کن کاندر اما جمل شستی
قال الناس انست که اگر این طریق که مردم دست او را نکار شما ساخته اند ترک دهی
و اعلم سلام نمائید دوستان همه در ربه طاعت و القیاد بلکه دشمنان نیز براه محبت و اعتقاد
آیند اقول

الکون که گفته نظر هست بامنش | ای روزگار فرصت اے مرگ محبت
ای برادر دین باب چه گفته شود که انکار نیز رگان دین از قدیم الایام جاری است امری
محدث نیست مگر بنی که علامه ابو الفرج ابن جوزی که از کبرای محثین و نقادان حدیث
است و در لقمانیف ید طولانی دارد و تراجم و طبقات محدثین از مدایح او مالا مال است
چه قدر منکر حضرت غوث الاعظم رضی الله عنه بود و چنانچه خود حضرت مقررین در رساله

انکار علامه ابن جوزی بر حضرت غوث الاعظم

چون بعض ارباب علم بدام غشاوت بشری گرفتار آمده مضامین عبارت نا فهمیده بقالب
ندارست در آورند پس تصور صوفی چیست

هر چه هست از قامت ناسازی اندام است | ورنه تشریف تو بر لایس کس کوتاه نیست

بحاشیه خیال طایفه صوفیه نمیرسد که مردمان حلقه طاعت و انقیاد و بگوش نهند بنگه ایشان
مهاکن از آبادانی دور از مردمان نقور می باشند و انکار منکرین را اصلاً بخيال نیارند ازین
جاست که توفیق ایزدی بجوش آمده تکفل حال ایشان می باشد برنگردید که شور و شغب این

جوزی ضرری در عظمت و جلال حضرت غوث الاعظم نرساند و دامن پاکش به عیب ملوث
نگردانید بلکه خود این جوزی بمکافات آن روی سخن دید و ملمعون و طلام گردید بچنین بشیم

توفیق ایزدی عبارت که در دیده حضرت معترض بود در ادنی تحریک و اهتزاز زد و دسینه و
عشقم را صاف و پاک نموده عقیدت بر عقیدت افزود تا آنکه از احفاد حضرت معترض حضرت

حافظ محمد حسن قدس سره داخل طریقه علیه نقشبندیه شده بعالمی از توجه خود فیض رسانیدند
و جهانیان را باب پاشی انوار و برکات سیراب گردانیدند منقول است که چون ایشان خدمت

عروة الوثقی حضرت خواجہ محمد معصوم رحمۃ اللہ علیہ برای حصول برکات طریقه مجددیه حاضر شدند
حضرت خواجہ استفسار فرمودند که به اقرار آمدید یا انکار ایشان از غایت الفعال سر در پیش نهاده

و زبان معذرت کشاده عرض داشتند بل برای استعذار حضرت شیخ محمد احسان ابن حافظ محمد
محسن رحمۃ اللہ علیہ در عنفوان شباب اخوانی از طریقه مجددیه داشتند اخر الامر بمشرب شده بدست

حضرت عزرا جانان قدس سره بشرف توبه و ارادت فایز شده بدرجات علیا رسیدند
فَلَمَّا كُنْتُمْ هَٰذَا لَأَنْتُمْ يَدْرِكُونَ هَٰذَا النَّحْلُ الَّذِي

عمر بگذشت و حدیث در دما آخر شد | شب باخشد کنون کو که کنم فسانه را

اللَّهُ مَعَكُمْ أَيْنَمَا كُنْتُمْ

ضعف غالب شده از ناله فرو مانده دلم | دیگر از حال من اورا که خبر خواهد کرد

۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

مشکوٰۃ

ہزاران مشک کبر بر تو فیتی باری
 بہ تحقیق مضامین نقوش بسجم
 مرا از شیخ نائی نیت پر خاش
 ندارم ہمدی در پیشہ ^{مید آئین دہوی} او
 دلم شیدائی معشوق بیانش
 بہ تصنیفات خود قول بدعیش
 منی کوشم بہ تعلیط کلامش
 و سہ باشد عجب کلین شیخ و شیخان
 کمر بستہ از کلین بخانی
 ندیدہ اصطلاحات تصوف
 دل او محو ایراد شکایت
 بہ اول سے او در رود ایراد
 عیان شد جو ہر آئینہ او
 بگرد از رد و ایراد سن رجوئے
 کہ مارا شد نصیب از فکر عالے
 نہ بینم در نکات شان خلائی
 کنون این سینہ ام بیار صافست
 بنور الحق چہ زمان ہنود تحریر
 کہ در رد کلام شیخ احمد
 چو او خود از کلام خویش برگرد
 شیخ محمد علی

کہ کردم چشمش از رنگین نگاری
 کز رنگ نقب رشکستم
 شدم از لجنہ تحقیق در پاشش
 بہ بینم آفتاب از شیشہ او
 دماغم محو افسون زبانش
 باستلال میدارم و دعیش
 نہ میجو شمشیر و انقصاش
 ز اسرار تصوف چشم پوشان
 تیر دید مجبہ دلف ثانی
 تصوف را بنود از دی لغوت
 تصوف را نباشد زین حکایت
 و لے آخر چو او را دیدہ بکشد
 طپیدہ برق را ز سینہ او
 نوشتہ نامہ از عجزے خنوعے
 تحریرات اورنگین خیالے
 نفہم در کلام شان گزافے
 مرا اصمانہ باوے اختلافست
 بشود آب آن تقریر دلگیر
 بکنتو بے شدہ از من مقید
 ز عاجز شد بجاکر رد او کردہ

ملفوظات
 ۲

رموز از خواجہ معصوم آموخت
 دلش گرفت نور جاودانی
 دماغش بست ختم عبد باقی
 دل از انگلی او میداشت پرنگ
 ز درویش محمد اقباسش
 محمد زاهدش میکرد تسلیم
 دل از یعقوب چرخ فیض میداشت
 علاء الدین بختش آب میداد
 بہاؤ الدین بجانش نقش می بست
 ز مشکوٰۃ دل سید امیرش
 ز باہر ساسی بوی نور
 بنوران علی شمع عزیزان
 درخشش راز ہائے خواجہ محمود
 ضمیر او ز نور خواجہ عارف
 ز عبد الخالق او آموخت اسرار
 بہ یوسف جان زینجاوار میداشت
 فروغ بو علی جانش برافروخت
 ز مصباح ضمیر پر بسط نام
 چو نور جعفر صادق طپان شد
 ز اشہ اقات قاسم بن محمد
 بہ تنویرات سلمان داشت اشراق
 ز خورشید دل صدیق اکبر
 محمد سرور اولاد آدم

در بیان محبت
 در بیان محبت

ہزاران گنج فیض قدس نمود
 ز مشکوٰۃ مجد و الف ثانی
 دل او بادہ نوش جام ساقی
 زبان مشعل نامے شعلہ طور
 ز وحدت بود در دل اتینا شش
 بجانش از عبید اللہ تفہیم
 ز اسرار تقدس تخم بیکاشت
 کہ باغ بیخراں شد ز نسبت یجا
 دلش از ختم وحدت بود بست
 فروزان بود انوار ضمیرش
 دلش از فیض عرفان بود مسرور
 دلش پروانہ آسا شعلہ ریزان
 بجانش صد ہزار آئینہ نمود
 عیان میداشت اسرار و معانی
 درختانید از دل برق انوار
 ز عشقش سینہ آتش زار میداشت
 دلش از بو الحسن سرمایہ اندوخت
 ہزاران داشت اسرار شرف نام
 ز طبعش مرغ ہستی پریشان شد
 درخشید از دلش انوار احمد
 بدل از اقباس فیض اطلاق
 دل او بود دایم نور پرور
 منور شد ز فیضش جہنم عالم

<p>دلش تابید از نور الهی ۛ ازین پیران دلم را آب تاب است خداوند دلم پر نور گردان نگرہ بکشا ز کار بستہ من ۛ ز ضعف و کمالی بے دست و پا یم بہ غفلت نگذران عمر شب و روز و خواب غفلتم بیدار کئے وہ سرے وہ کاندرو باشد ہوا بیت بدہ چشمے کہ گریان تو باشد بنہ در سینہ ام از عشق داغے بہ آو عاجز خستہ اثر وہ</p>	<p>گزو تابا نیست از مہ تابا ہے ۛ فروغم مثل روی آفتاب است نظر محو چراغ طور گردان شفاے وہ بجان خستہ من درین بے دست و پاے وہ شفا یم بجانم شمع آگاہی بر افروز ازین بدستیم ہشیاری وہ دلے وہ کاندرو نبود سوا بیت بدہ آن دل کہ بریان تو باشد ازین آتش بی فروزم چراغے نہال آرزویش را شردہ</p>
---	---

— — — — —

احمد شعلی حسانہ و نوالہ کہ دیرین زبان فرخی اقران کتاب تطاب
 فیض انتہا افضل الفضل اکمل الکمل عالم طبعی نخر پرلودعی جناب لانا مولا
 محمد کمال احمد رضا سکندر پوری نقشبند مجددی سلمہ الولی از اہتمام
 احقر الام محمد عبد الاحد عفا اللہ عنہما شعبان المعظم ۱۳۱۵ھ مطبع مجتبائی طبع گز

فهرست کتاب مستطاب بهیه مجددیه از تصانیف جناب مولوی حکیم وکیل احمد صاحب

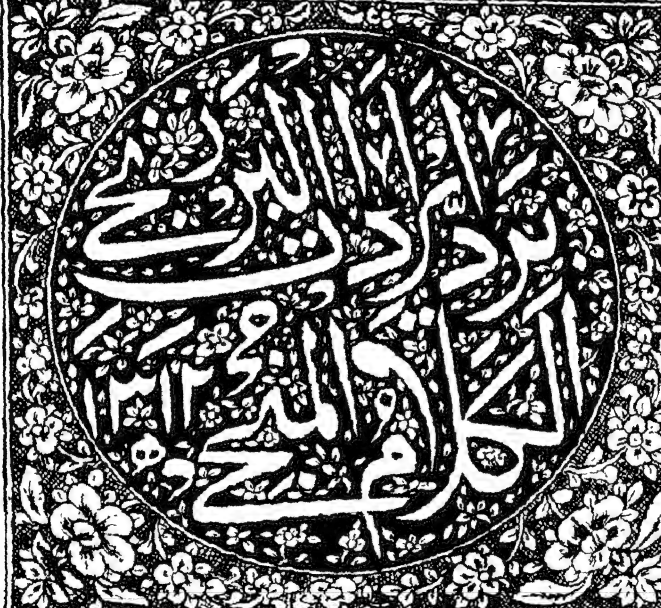
سکندر پوری نقشبندی مجددی (شیخ الاسلامی مقامه)

صفحہ	مضمون	صفحہ	مضمون
۱۰۱	۱۔ امر دوم در ذکر وجہ اعتراض شیخ عبدالحق دہلوی کیفیت رجوع نمودن از ان	۲	تعلیقہ کتاب
۱۰۶	۲۔ غارستان سوات شیخ عبدالحق رح و احوال آن قافلہ	۴	مقدمہ و بیان بعض امور ضروریہ
۱۱۰	۳۔ کیفیت بہات و شہادت	۷	۱۔ امر اول در تشریح و مسائل حقیقت ملاقات امام شافعی رح با مشیخان راعی رح
۱۱۱	۴۔ ذکر لغویت تنقیض و تخطیہ بزرگان	۹	۲۔ امر دوم در بیان اشیاع علم تصوف و ذکر تزییات در روح اعظم
۱۱۵	۵۔ ذکر لغویت خوفای مردم تبرقیض حضرت خواجہ باقی بیک رح	۱۰	۳۔ امر سوم کیفیت رواج تصنیفات تصوف و درج اشارات و حوزات خفیہ
۱۲۱	۶۔ ذکر لغویت انتساب نقصان نزول حضرت غوث الاعظم	۱۱	۴۔ اشتباہ اگر علوم صوفیہ تصوفی بود و انکہ مجتہدین این باب توجہ مکرر نمود مع جواب
۱۳۱	۷۔ ذکر اجتماع کمال بر اہل بی و محمدی و لغویت ان ذکر طہنیت	۱۲	۵۔ اشتباہ صوفیہ بظاہر کتاب نیست چرا توجہ نشد بہ حق
۱۳۵	۸۔ متابعت پانچ مرتبہ است	۱۳	۶۔ اشتباہ چرا قوم رجز را گفتند
۱۳۸	۹۔ ذکر لغویت انتساب اجتماع کمال لامحمد و ذوات مجدد رح	۱۴	۷۔ امر چہارم بر روی اظہار کرامت حضرت نسبت
۱۳۹	۱۰۔ ذکر لغویت انتساب گفتن بعضی یاران ایشان کہ من مقام خود را فوق مقام انبیاء می یابم و تسبیح نمودن حضرت مجدد رح	۱۵	۸۔ امر پنجم تخریص نبوت اہل علم و فن و ادب و کمال گاہی حسن با کلام واجب
۱۴۱	۱۱۔ ذکر لغویت انتساب این امر کہ در جائی شجلی محمدی گفته اند	۱۶	۹۔ امر ششم در بیان شرط
۱۴۲	۱۲۔ ذکر دورہ اللہ با مجدد رح	۱۷	۱۰۔ امر ہفتم فصل کلی معارضہ فی حق و حق تعالیٰ و انکہ
۱۴۶	۱۳۔ حکوہ شہاد و ہفتم از جملہ مالک	۱۸	۱۱۔ امر ہشتم از زمان پاکستان ہجری کی از انبیا و اولیاء
۱۴۷	۱۴۔ تحقیق مرید و مراد حسب اصطلاح صوفیہ	۱۹	۱۲۔ مگر مفسرہ انکہ اولیاء را از دست اہل مذہب تخریص نہ
۱۵۲	۱۵۔ تحقیق اتصال سلسلہ ارادت بی توسط باتیالی محل	۲۰	۱۳۔ امر نہم و تذکرہ حالات حضرت مجدد اللہ ثانی بعد از تصانیف
۱۵۴	۱۶۔ ذکر لغویت نقشبندیہ بہرست و یک دفعہ دیانت	۲۱	۱۴۔ ذکر مجدد اللہ ثانی بودن حضرت مجدد رح
۱۶۱	۱۷۔ ذکر لغویت قادیانہ بہرست و پنج دفعہ	۲۲	

صفحہ	مضمون	صفحہ	مضمون
۲۶۹	توسط روحانیت سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم درجیم	۱۶۲	دلیل حقیت لبت و نفیت و اصل
	راتب جودی شہودی ثابت است	۱۶۹	معنی مرید بودن حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
۲۸۱	تحقیق حدیث علما رشتی کا نبیا ربی اسرائیل	۱۷۳	ذکر معنی سبحانی
۲۸۴	اصل شہد از کیفیت حرا جیہ است	۱۷۶	ذکر خاکسار ہائے حضرت مجدد رح
۲۸۸	تکرار خطا	۱۷۸	حکایت تحقیق بلخی
۲۹۳	تفضیل صحور بر سر عمو مات قابل تسلیمیت	۱۸۰	ذکر فخر و مہابت بزرگان دین
۲۹۵	قدیمی ہزہ علی رقبہ کل ولی اللہ		ذکر لغویت انتساب این امر کہ حضرت مجدد رح فرمودہ کہ دین
۳۰۳	میدان حضرت مجدد رح سے ہم یافتہ شدند	۱۸۵	رسول تا بقامی رسیدہ ام کیچکس اسطہ نبیت
۳۰۴	حقیقت صحور و سر	۱۹۹	ذکر شرکت دولت
۳۱۴	شرک	۲۰۰	تحقیق معنی ہمبستی و شرکت
۳۱۶	کیفیت مزج سکر	۲۰۹	ذکر اعتراض شیخ بر لفظ سلسلہ بطوطا بلخی جواب آن
۳۲۲	صلح کل	۲۱۲	مکتوبہ لبت و نفیت یکم از جلد ثالث
	انکار علامہ ابو الفرج ابن الجوزی بر حضرت عیسیٰ علیہ السلام	۲۲۲	سیر مرادی و سیر مریدی
۳۲۷	رحمہ اللہ و محبوب کس شدن ابن الجوزی سے	۲۳۲	
	بیاداش وی -	۲۳۵	بب و نابت
۳۴۸	خاتمہ کتاب بر نشوئی	۲۴۹	حقیقت محمدی
	تمام شد	۲۵۲	جذب و سلوک
		۲۵۹	صفات پروردہ ذات است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُ أَعْلَمُ شَيْءٍ وَهَذَا لَيْسَ

الحمد لله الذي جعل كتابه دافعاً عن الرقاب إذا انطقوا بغيره فاعملوا على ما فيه من الخير
 سر لا يزل احمد كبرياؤي صانه الدين شمس المنور والصوره اعني

بسم الله الرحمن الرحيم
 عفا عن الله الصمد بنو رمضان المبارك سنة ١٢٨٥ هـ

مطبعه
 دلهن مجتبى وادع مطبوعه

توتى بمسل جالبه الفقير عدة ايام وشا بدعها ب كثر في اوقاته ويترأى انه سيعيش شمساً تينور بهب العوالم
استجبه ولقد بلغه الله تعالى من الولاية منزلة لا يرام فوقها وهى بهبهه شمساً بامحابه من بعده خلقاً لا يحصى منهم
فلاترى ناحية من نواحى المسلمين من بلاد الهند وخراسان وما وراء النهر ومن بلاد الترك والتتر الى اقصى غفر
بالمشرق ثم ارض العراق والجزيرة وبلاد الحجاز وشام وقسطنطينية وما والاها الا وقد نى فيها طريقتيه وجرب على
السنه اليها ذكره اليه تيمون وتبته كون بل قد دخلت طريقته الى اقصى المغرب مثل قاس وغيره وفى هذا
حجة وضحة على طليل شاة حسد السوء فمع مكانه فى لوليا الله حيث اشاع طريقته فى مشارق ارضه ومغاربها
وعظمته الا انه برغاب فيوضه وغرايها ذلك فضل الله يؤتية من يشاء والله ذو الفضل العظيم فالبلاد التى
قد امتلأت من اصحابه الخاصة والرفعت ليعلمهم علام سنه السنية واندست معالم السبحة البقية وتفتوت
الا كون بعلومهم غمها وعراوا اشرفت بنهر بها اشرفا وغرايها فبغنى ان يقاس بجالهم على حاله وبجبالهم على كماله
فان الامواج تخبر عن البحر اخباراً والافواج تشعر عن الامير شخراً فاكل النبي صلى الله عليه وآله وسلم الفم على دين خليله
ربوا احمد الترمذى منهم الشيخ حميد البنگالى والشيخ عبد المجى والشيخ نور محمد الفتني والشيخ فزل القوبى والشيخ نور محمد البهاري
والشيخ حامد البهاري ومولانا فرخ عيمين والسيده باقر السارنگ فوري والسيده محمد المالك فوري والسيده حسين المالك
فوري ومولانا الشيخ عبد البهاري البديوى والشيخ ظاهر اللاهورى ومولانا المان الله اللاهورى والشيخ ظاهر البديشى
والشيخ خضر افغان ومولانا صادق الكابلى ومولانا محمد شمس خادم والخواجة محمد شمس البرهان فوري مرشد
ميرزان بيگ والشيخ فضل الله البرهان فوري ومولانا حميد الدين الاحمد ابادى وحاجى حسين والشيخ داود السانكى ومولانا
غازى نو الكبريتى ومير محمد نعمان الاكبر ابادى والخواجة محمد صديق الكشمى البلبوى والشيخ بروج الدين السهيد فوري ومولانا
احمد الدينى والشيخ عبدالقادر الانبلى والشيخ محمد حرسى والشيخ سليم البنورى والشيخ آدم البنورى ومولانا بدر الدين السهروردى
والشيخ خضر البهلولى فوري ومولانا محمد يوسف السمرقندى ومولانا عبد الغفور السمرقندى ومولانا محمد صالح الكولابى والشيخ
كريم الدين بابا حسن ابدالى والحاج محمد فركنى ومولانا يار محمد القديم الطالقانى ومولانا يار محمد المجيدى والصوفى قربان القديم
والصوفى قربان المجيدى ومولانا فاسم على والشيخ حسن البركى والشيخ يوسف البركى والشيخ عبد الرحيم البركى
ومولانا حسين احمد الرومى الحنفى والشيخ عبدالعزیز النخوى المغربى المالكى ام الحسينى والشيخ على الحق المالكى الهندى والشيخ
زين العابدين والشيخ على الطبرى الشافعى المالكى والشيخ احمد الاسكنوبلى الحنفى والفقير عثمان البينى الشافعى
والسيد مبارك شاه البخارى ومولانا حسن البخارى واقاضى توك البخارى والشيخ المحدث عيسى البينى
والشيخ محمد المذنبى وكان ثمره فواده وروح كبده واولاده والشيخ محمد صادق والشيخ محمد سعيد والشيخ محمد معصوم والشيخ
محمد فرخ والشيخ محمد يحيى قدس الله اسرارهم صاحب مقامات عليا ونجوم سماء البهى فهم كانوا محط الركبان بن اللطاف

له ولقد بلغه الله تعالى من الولاية منزلة لا يرام فوقها وهى بهبهه شمساً بامحابه من بعده خلقاً لا يحصى منهم
فلاترى ناحية من نواحى المسلمين من بلاد الهند وخراسان وما وراء النهر ومن بلاد الترك والتتر الى اقصى غفر
بالمشرق ثم ارض العراق والجزيرة وبلاد الحجاز وشام وقسطنطينية وما والاها الا وقد نى فيها طريقتيه وجرب على
السنه اليها ذكره اليه تيمون وتبته كون بل قد دخلت طريقته الى اقصى المغرب مثل قاس وغيره وفى هذا
حجة وضحة على طليل شاة حسد السوء فمع مكانه فى لوليا الله حيث اشاع طريقته فى مشارق ارضه ومغاربها
وعظمته الا انه برغاب فيوضه وغرايها ذلك فضل الله يؤتية من يشاء والله ذو الفضل العظيم فالبلاد التى
قد امتلأت من اصحابه الخاصة والرفعت ليعلمهم علام سنه السنية واندست معالم السبحة البقية وتفتوت
الا كون بعلومهم غمها وعراوا اشرفت بنهر بها اشرفا وغرايها فبغنى ان يقاس بجالهم على حاله وبجبالهم على كماله
فان الامواج تخبر عن البحر اخباراً والافواج تشعر عن الامير شخراً فاكل النبي صلى الله عليه وآله وسلم الفم على دين خليله
ربوا احمد الترمذى منهم الشيخ حميد البنگالى والشيخ عبد المجى والشيخ نور محمد الفتني والشيخ فزل القوبى والشيخ نور محمد البهاري
والشيخ حامد البهاري ومولانا فرخ عيمين والسيده باقر السارنگ فوري والسيده محمد المالك فوري والسيده حسين المالك
فوري ومولانا الشيخ عبد البهاري البديوى والشيخ ظاهر اللاهورى ومولانا المان الله اللاهورى والشيخ ظاهر البديشى
والشيخ خضر افغان ومولانا صادق الكابلى ومولانا محمد شمس خادم والخواجة محمد شمس البرهان فوري مرشد
ميرزان بيگ والشيخ فضل الله البرهان فوري ومولانا حميد الدين الاحمد ابادى وحاجى حسين والشيخ داود السانكى ومولانا
غازى نو الكبريتى ومير محمد نعمان الاكبر ابادى والخواجة محمد صديق الكشمى البلبوى والشيخ بروج الدين السهيد فوري ومولانا
احمد الدينى والشيخ عبدالقادر الانبلى والشيخ محمد حرسى والشيخ سليم البنورى والشيخ آدم البنورى ومولانا بدر الدين السهروردى
والشيخ خضر البهلولى فوري ومولانا محمد يوسف السمرقندى ومولانا عبد الغفور السمرقندى ومولانا محمد صالح الكولابى والشيخ
كريم الدين بابا حسن ابدالى والحاج محمد فركنى ومولانا يار محمد القديم الطالقانى ومولانا يار محمد المجيدى والصوفى قربان القديم
والصوفى قربان المجيدى ومولانا فاسم على والشيخ حسن البركى والشيخ يوسف البركى والشيخ عبد الرحيم البركى
ومولانا حسين احمد الرومى الحنفى والشيخ عبدالعزیز النخوى المغربى المالكى ام الحسينى والشيخ على الحق المالكى الهندى والشيخ
زين العابدين والشيخ على الطبرى الشافعى المالكى والشيخ احمد الاسكنوبلى الحنفى والفقير عثمان البينى الشافعى
والسيد مبارك شاه البخارى ومولانا حسن البخارى واقاضى توك البخارى والشيخ المحدث عيسى البينى
والشيخ محمد المذنبى وكان ثمره فواده وروح كبده واولاده والشيخ محمد صادق والشيخ محمد سعيد والشيخ محمد معصوم والشيخ
محمد فرخ والشيخ محمد يحيى قدس الله اسرارهم صاحب مقامات عليا ونجوم سماء البهى فهم كانوا محط الركبان بن اللطاف

الشيخ العلامة الفقيه الميرزا محمد باقر المجلسي

واخرجه البخاري في الحديث واخرج الطبراني في الاوسط مختصرا ثم ان لاهل الحديث ثوابا منها ما اخرج البخاري في صحيحه عن ابى هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم قال الله عز وجل من عادى لي وليا فقد اذنته بالحرب الحديث وتقدم باخرجه البخاري وادروده الذهبي في الميزان ومنها ما اخرج الامام احمد في مسنده عن عائشة رضي الله عنها قالت قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم قال الله تعالى من اذى لي وليا فقد اذنته بحبى الحديث ومنها ما اخرج الطبراني في الاوسط عن عائشة رضي الله تعالى عنها عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم قال ان الله تعالى يقول يا امان لي وليا فقد استحل محاربي وما تقرب الي عبدي من عبادي بمثل اذافر اضي وانه عبدي يتقرب الي بالنوافل حتى اجبتة كنت عينه الذي يبصر بها واذن التي تسمع بها وبيده التي يطيش بها ورجله التي يمشي بها وان دعاه اني اجبتة وان يسالني اعطيته واما تردت عن شئ انا فاعلم ترددي عن موته وذلك ان يكره الموت وانا اكره مساته ومنها ما رواه ابو يعلى في مسنده عن ميمونة ام المؤمنين رضي الله عنها ان رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم قال قال الله عز وجل من اذى لي وليا فقد استحل محاربي وما تقرب الي عبدي بمثل اذافر اضي وانه يتقرب الي بالنوافل حتى اجبتة فاذا اجبتة كنت جله التي يمشي بها وبيده التي يطيش بها ولسانه الذي ينطق به وقلبه الذي يميل به ان سالني اعطيته وان دعاني اجبتة واما تردت عن شئ انا فاعلم كتر دمي عن موته وذلك انه يكره الموت وانا اكره مساته ومنها ما رواه الطبراني في الكبير عن ابى امامة رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ان الله تعالى يقول من امان لي وليا بارزني بالعداة الحديث ومنها ما اخرج الطبراني عن ابن عباس رضي الله عنهما قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول الله تعالى من عادى لي وليا فقد اذنته بالحرب الحديث انتهى لخصا فمما رواه الامامة البخاري وغيره من طرق كثيرة تزيد على خمسة عشر طريقا عن جماعة من الصحابة رضوان الله عليهم اجمعين عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال ان الله تعالى قال من عادى اذلى اذى اذى امان روایات لی ولیداد فی روایت ولی المؤمنین فقد اذنته اسی علمته بالحرب و فی روایت فقد استحل محاربتی و فی آخری فقد اذنتی بالمحاربة وقوله لی ظرف لغو ويجوز ان يكون مستقرا لانه حال قد است على صاحبها التفكير والمحاربة فيه من باب بخادعون الله وعاقت اللص وحكمة اشارة المخاطبة بما يفهم اذ الحرب نيشار من العداة الناسية عن المخالفة وغايتها اللازمة لها الهلاك اسی من كره من اجبتة عاداني وعاندني ومن عاندني فقد تعرض لالهلاك اياه استه الهلاك وقطعة اطلق الحرب واريده لازمها واذن علمت هذا علمت ان فيه من الوعيد الشديد والزجر الاكيد والمنع البالغ ما يحل من له اذى من مكته من عقل فضلا عن دين علي ان تجنب الخوض في شئ مما ينقص به احدا من ائمة الاسلام ومصابيح النظم وان سبالغ في السجد عن ايدائهم من الوجود فانه يوذى الاموات ما يوذى الاحياء قال ابن حجر المكي في الزواجر عن افتراق الكبار

تعد هذه أكبر شدة مما صرح بعضهم به صرح هذا الوعيد الذي لا يشك منه اذ محاربة الله تعالى للعبد لم تترك الا في كل
 الربا ومعاودة الاوليا ومن عاداه الله لا يفلح ابدال لآية العياذ بالله تعالى من ان يموت على الكفر عاذا بالله
 من ذلك بمنزلة كرمه ثم رآيت الزكشي في النجاة اشار الى ذلك حيث قال بعد الحديث وقال هذا الوعيد وهو حزين
 وكل الرابطة في كرمه فان لم تفعلوا فاذنوا بحرب بين الله ورسوله وفي قساوي البهيم من الخفية من تخلف بالعلم طلعت
 امرته وكان جعله رقة انتهى فنده احوالها وفيها مقتض لندوى الابصار وعن كلام الحكماء ونصوص العلماء قال ابو القاسم
 اللبيدي في كتاب الدلالة على الله ان الله عز وجل لم يخل الا من قام يقوم له بالجنة في دينه رضيته بولايته وحنس لعلما لم يه
 فيمن به ولائته ويوضح بطقه ومن عدوه مقتول فاعل الناس عن سبيله وتفتنهم في دينه وقال ابى الله تعالى ان
 يفتح قلب عبد بالحقيقة والمعرفة اول فهم كتابه وهو يوزي باوليايه كصاحب البعثة عن اصابة السنة ما دام متبعا
 لآرائه واهوائه وان الله تعالى لا ينقم لاوليايه من اذاهم ويعاقب من لم ينصرهم فاياك واياهم فانهم حمى الله تعالى
 في ارضه وخزى الله تعالى واقع بين معاداهم وان الله تعالى لينقض لعظيمهم ويرضى لرضا هم وان الله تعالى
 اذا اراد ليقوم خيرا او فقم سنة وجب اليهم اوليايه اذا اراد ليقوم شررا او فقم في طروق البعثة وجب اليهم وقال
 ان الله تعالى ختم على نفوس لاوليايه ان يعين نصرهم فمن اذاهم اذاهم بثلاث عقوبات او واحد منهن اما
 افريق البهيم في الدنيا بمحبته الفخر والشكرا وغم القلب عن التقديرات هو اهب اهل خاصة الله اذ مولاه اعداء
 الله وقال ان الله اكرم بنى اسرائيل في كل زمان بنى يوحنا الية يخص هذه الامة في كل اوان لولى يوفقة
 ولهم به اصابة المعنى في الدين الحقيقية في الاحوال رشدا وارشادا من الله يوضح به طرائقه ويرحم به عباده
 ويريد به اية للمطيع فاذا رايتم المارض قد خلت منهم فاعلموا ان الدارسة قد عظمت وان الازفة قد اقتربت
 وهو علم من رشاد الساعة وقال تعالى في آخر الزمان طائفة من اوليا الله يدفع بهم البلاء ويصرف بهم المكائد
 فاذا عظمت فتنة اهل الارض وكثر الفساد وسجى حجب الله البصار العامة من اوليايه وغوف قلوبهم عن محبته
 فخذ ذلك محل بهم السخط قال الحافظ الامام ابن عسكرا في كتابه تبين كذب المفترى فيما نسب للامام ابى الحسن
 الاشعري ان لجم العلماء بسوءه وبتك ستمار منقصهم معلومة فقال لجم العلماء رسم من شتمها مرض من فاتها
 مات ومن اطلق لسانه في العلماء بلاه الله تعالى قبل اموتهم بموت القلب فليخبر الذين يخالفون عن امره
 ان تصيبهم فتنة او يصيبهم عذاب اليم وقال الامام المجمع على جلالته دامته البوراب النخشي رضى الله عنه
 اذا اتى القلب الاعراض عن الله تعالى صحبته الواقعية في اوليا الله تعالى لان محبتهم دليل على
 محبة الله عز وجل **باب** كتاب ايم باية سنية وترى جهم عارا على تحسب في كيف د
 ان المجد ورح من الاوليا والكا طين والعلماء العالمين صحت عنه كمالات باهرة للعقول واجمال

مترجم عن ادنى الطلبة وفي جميع الكتب في باب الردة وطلب الكتابة ايضا من جماعة علماء وافتقار حفيظة
 وشافعية فلم يوفقوه على ذلك بل اجابوه بالحق المخالف لهواه وكتب عليه شخص من الفضلاء اخذ انظار الفاظ التقريب
 المحرف مع امكان التاويل ودافعه جماعة من الاعيان بهم ذرا وبعض جهال في الهندية وطغى وبعث بعضهم باسمهم له
 في اكامه كالبعثاء وليته ان تبهم ولي يفهم ونظر كتابه المواقف الجليل المتخت لاجري عليه قضى لفظه شرعا
 ان لم ينكره لانه عرض بالعلماء الاجلاء الذين لا يصلح ان يكون تلميذ لهم فطعية من السداسية حقيقة في رغبته عن بعضها البعض
 الاجلاء في تعريضه لقوله ولولا لعنة جبل الاول وجبل الثاني لم يكن بجفها ولكن لما كان لها نفع عندها بان العوام
 لا يكفون الامعرفة المسأل الحقيقية التي تحفى على مثلها من العوام اعرضا عن الحكم بذلك ولكن مثل بدين الجالين
 ينبغي تاويميا جزيرها عن الخوض فيها لاجل لادانها اليها انتهى فما حسن هذا الاعتذار الدال على جهلها واستين
 حالها وما للكتاب من الاعتذار فليست ذرة ومع هذا القدر محمدا مكتناه وانكره بغاية الزلة والاستصغار وكيفية
 ذلك خزيا وتغري في سائر الاعصار قال علماء انكار الكفر توبة وقد روي بعض الافاضل على هذا المعرب استمع
 لهواه المحرف الكلام شيخ بالتعريب ومترجم بالرسائل وزيف كلامه وكلام من بعده فاضلا وعسرا وكلام شيخ المذكور لفظ
 الفارسي وعربه بالواقع فاطال وحسن الطاويل والمقال وقطع عليه جماعة علماء اجلاء والاخرى ترك التعريب المحتج
 الى التاويل لان بعض الالفاظ اذا وقعت فارسية حكما واذا وقعت عربية حكما اختر قاله علماء في اماكن متجددة
 من كتب الفتاوى كما ذكر علامته المذنب قاضي خان في فتاواه المشهورة في الشروط المفصلة للبيوع
 رجل اشترى شيا على ان يحمله البائع الى منزل المشتري ان قال في ذلك بالعربية لا يجوز ان قاله بالفارسية
 جاز لان العربية تفرق بين حمل والايفاء والفارسية لا تفرق ويكون حمل بمنزلة الايفاء انتهى والحاصل ان
 الفاظ المكتوبات الصادرة من شيخ باللغة الفارسية باصطلاح القوم وبانهم حيث كانت سالمة عما حجب
 وصمة فالحمل شرعا ولا محذور فيها ولو بوجه ضعیف لا يلتفت الى التعريب المحل المحتج الى التاويل بل ترك
 كلام المنكلم بلفظ عربيا او فارسيا الخالي عن التعريب لموافقة الشئ الشريف كما اخبرني من تقدم ولا يتكلف
 تعريبها فان لم يتغير معناها ولم يلها تكليف مع التغير الموقوع في محذور لو فرض ولا يقدح في شيخ تعريب ذلك
 المصنف مع براءته كما ذكر وليت شعري اتي حاجته واعية الى التعريب لنكفر به مسلما ما هذا الاجرة وفسترا
 بلا حياء فان كفير المسلم امر عظيم قال في البحرنا قلا عن الفتاوى الصغرى الكفر شئ عظيم فلا يحمل المؤمن كافرا
 مستي وجدت روايته انه لا يكفر حتى يتم قال فيه قال في الخلاصة اذا كان في مسألة وجوه وجوب الكفر
 وجبه واحد يمنع التكفير فعلى المفتي ان يسأل الى الوجه الذي يمنع التكفير تحمين للظن المسلم انتهى ثم قال والذي
 يحكر ان لا يقتضي بتكفيره مسلم لكن حمل كلامه على حمل حسن او كان في كفره اختلاف لمورد رواية ضعيقة وبهذا الذي

جملة البرزنجي الذي هذا الدال اذ لو لم يشر ١٢

علم موسى عليه السلام ان الشريعة جنة والحقيقة روحها وقال في موضع آخر اعلم ان العلم مقدمة نتيجتها
 العمل والعمل مقدمة نتيجتها الحال فالعلم والعمل كسبي والحال ومشي قال الله تعالى والذين جاهدوا فينا
 لنهدينهم سبلنا فالجادة للعبد بالعلم والعمل والهداية مواهب الله تعالى في الاحوال وهذا معنى قوله صلى الله
 عليه وسلم من عمل بما يعلم مدته الله علمه بالمكين يعلم فالذي ورثه الله لعبده لم يكن من كسبه بل بفضل الله
 وبرحمته بذلك من الله تعالى على منبه فقال وعلمك بالمكن تعلم وكان فضل الله عليك عظيما وقال الهروي
 في منازل السائرين الدجبة الثالثة علم لدني اسناده وجوده وادراكه عيانه ولغته حكمه ليس بينه وبين الغيب
 حجاب قال شارح العالم بالله اكمل الدين القاشاني اى علم لا يكون الا من لدنه رحمة وموهبة كقوله تعالى
 في حق الخضر عليه السلام انما رحمته من عندنا وعلماؤه من لدنا علما ولا يثبت بالاسناد وكسائر العلوم المنقولة
 بل اسناده وجوده وادراكه عيانه اى لا يحصل بالادراك العقلي والعلم كسائر العلوم المنقولة بل ادراكه شهوده
 ولما كان العيان الذي هو الادراك البصري اجل الادراكات اطلق على كل ادراك يكون في غاية الجلاء
 فاطلق على الشهود والحقاني ولغته حكمه اى لا يمكن لغته عبارة تفهم معناه ولا يمكن لغته وصفه لمن ليس
 ذلك ولا يمكن تعريفه للغير فلا يعرف الا بهول نفسه لمن ظهر عليه ليس بينه وبين الغيب حجاب المراد بالغيب
 غيب الغيوب الذي هو علم الحق اى ليس هو الا علم الحق بعينه وهو التجلي الذاتي وتفصيل في الكواكب
 المزاهرة في اجتماع الاولياء ليقظة سيد الدنيا والآخرة للشيخ ابى الفضل عبدالقادر بن حسين بن على الشاذلي
 رحمه الله تعالى فافضل العلماء بابه الذين كشف لهم الغطاء فشايد والجمال الاسنى وسكوته المحبة المولى وعرفوه
 باسمائه الحسنى وصفاته العلى وتخلوا من صفاته بحاسن العباد وشاهدوا عجايب ملكوته وغرائب حكمته وعظائم آياته
 الكبرى وقربهم في حضرة قدسه وجلسهم على بساط انسه وقلوبهم بصفتها الجمال والجلال تجلى وجعلها مطلع النواره
 وخزائن اسرارها ومعادن المعارف والحكم وهم مصابيح الهدى ووقفهم لصالح الاعمال وخطهم في الافعال
 والاقوال وصفاتهم الاحوال وقلوبهم بذكره احياهم ومن الارحاس والاكدار طهر وجلاد شربهم اعطاهم لآيته
 واستمدى بهم القوم بحسن هدايته وعرفهم في المملكة وتولى وشوقهم الى النظر الى وجه الكريم فزدها في الدنيا
 والاخرى واجيا بهم الدين ونفع بهم المريدين وجلبهم عين القلوب العمياء واغاث بهم العباد واصلح
 البلاء وكشف بهم البلاء فثم الناطقون بالحق عن الحقيقة والمرشدون الى سلوك الطريقة لطقوا بالحكم
 من بحر تلاطت امواجها وتار عجايبها فاستقرت در التوحيد في وجودها ولاحت الانوار على ساحاتها
 وانبسطت في الامطار وتسعشت في الامصار فاستخرج منها الالى الكبارا ووعوا من العلوم اللدنية
 جواهر الاسرار وخرقت لهم المحجب العلوية فان لقوا الى معادن الانوار واستقروا على بساط الاس

وكشفوا عن ستر الازليته بالاخبار علت مهمهم الى المراتب العلية والعلوم الالهية والالافاس الروحانية فانفتح
لهم العلم المصون وانكشف لهم السر المكنون شرب ارواحهم راح المحبة في حضرة القدس فسكنت عند مشادة
الجمال على بساط الانس وحارت في بجا معارف الاسرار وتنزمت في رياض مطالع الانوار فهم الاصفى البهجة
والجسار المقبول ولا يخفى ان العلماء انما يشرفون على قدر شرف علومهم وشرف العلوم على قدر شرف تعلقها
فعلوم المعارف المتعلقة بالبدن وهما صفاته اشرف العلوم وصحابها اشرف العلماء وهي علوم الاليتنا واللبس
وانما نياك بالوسب في فضل العلوم وصحابها افضل العلماء والدليل على ان العلوم والمعارف اللدنية يحض
بها الولي والصدق والعلوم الظاهرة نياكها الصالح والزديق وان فضل العلم على قدر ارتفاع صاحبه ونفعه
ولا شك ان العارفين بالبدن هم الذين استفوا ونفوا وصدا قال بعضهم العالم به يقتدى والعارف به يهتدى
وعن ابي هريرة قال خلت من رسول الله صلى الله عليه وسلم دعائين فاما احدهما فبثته فيكم واما الاخر فلو
بثته لقطع هذا البلعوم رواه البخاري قيل المراد من الوعاء الذي لم يثبت له الا حد يث التي فيها اسماء امرئ القيس
كقوله اعوذ بالبدن من راس استين وامارة الصبيان مشير الى المارة يزيد بن معاوية قلت اطلاق الوعاء على
علم بخريات معدودة غير متحدة لا يتصور حيلة قسم ونظير العلوم الشرعية بل المراد به العلم اللدني فان قيل
فما معنى قوله فلو بثته لقطع هذا البلعوم قلت معناه انه لو ثبت باللسان لقطع هذا البلعوم لان تلك العلوم المعارف
لا يمكن تعليمها ولا تعلمها بل اللقال بل انما تدرك بالانعكاس ولسان الحال كيف والتعلم باللسان يتوقف على
امور منها كون المعلوم مما يدرك بالعلم المحصولي ومنها كون اللفظ موضوعا بآرائه وانتهى كون الوضع
معلوم للسامع وليس شئ منها متحققا في المعارف اللدنية فان ادركها تكون بالعلم المحصولي الذي
لا يمكن زهولها بل سبيل ذلك والى العلم المحصولي والمحصولي والى هناك وضع الالفاظ واليهيات مبهات
للسامعين العلم بوضعها ومن اراد ان ينطق بتلك المعارف فلا بد له من ايراد مجازات واستعارات لانه لا يثبت
الى مرادها العوام فيلجأ به عقولهم ويفهمون غير مرادهم فيفسقونه ويكفرونه كما ترى العوام ينادون على اولياء
الله تعالى من غير سبيل الى درك مرادهم وذلك لفيض الى قطع البلعوم فان قيل اذا كان ذلك العلم
بحيث لا يمكن اخذه ولا اعطائه بالبيان فيفيض الى تلك المفسدة اقطع ابلعوم بالنطق باللسان
فاية ضرورة في التكلم بها وبال القوم يصفون فيها مجلدات كالفصوص والفتوحات وادى فائدة
في تلك التضيقات قلت ليس الغرض من تلك التضيقات اعطاء تلك العلوم ولا يحصل مطابقتها
تلك الكتاب شئ من القرب والولايته كل الغرض منها تربية العارفين المحصلين تلك العلوم بالمحذوب
والسلوك على بعض تفاصيلها وتطبيق احوال المريدين ومواجيدهم على احوال الاكابر ومواجيدهم والظهير

احوالهم وطمئن بقلوبهم كشيء ما يتكلمون بتلك المعارف في غلبة الحال فالتسويق السوحي للعوام عند مطالعة
 كتبهم وسماع كلامهم عدم الانكار وتحملة على ظاهر شرعية مما يمكن بالنوايلات فان كلامهم مؤيد واثارات
 او فوطين علمه الى كلام الغيوب كما هو شأن المتشابهات فان في كلامهم مجازات واستعارات مصروفة
 عن الظاهر ليس شئ منها مخالفا للشرع بل هي لب الكتاب وبسنته زرقنا الله سبحانه بفضله ومنه فعلماء
 الباطن الذين طلعهم الله على الحقائق والمعارف والحكم تارة يصنفون الكتاب اوضحة في هذا الشأن ليتفهم
 بها اهل الظاهر والباطن كبعض مصنفات الغزالي ومصنفات القشيري والشهاب السهروردي والشيخ
 تاج الدين عطار الله الشاذلي وخواجه محمد باسار وغيرهم من الائمة الاعلام تارة يصنفون كتب الانبياء
 الاله الباطن فقط وعلما الظاهر لا يفهمونه لما في ظاهر عباراتها من الاشكالات والرموز المقلقة التي
 لا يفهمها الا علماء بالله وذلك كمصنفات الشيخ محي الدين بن عربي وابن سبعين وابن الفارض وابن جلاب
 وابن دواكسين وعفيف التلمني والايكي النجبي والاسود الاقطع وابي اسحق ومواقع من الاحياء
 للغزالي جلها في المهدكات من ذلغ ولسنوتية والمصون به من غير اهل ومعارف الكليين والمنفصلة ومواضع
 من قوت القلوب لابن طالب المكي وكتاب ابني نجيب السهروردي وتحقيقات خواجة محمد باسار ومجلدات
 مكاتيب الامام الرباني خاتمة المجلد الثالث منها رسالة المبداء والعباد والمكاشفات الغيبية والمعارف
 اللدنية فهذه علوم لا يعلمها علماء السوء والوقوف ولا يكتبها مكتب المنكر والمعدون ولا تدل عليها الحروف
 برزت من غيابة الغيب الذي لا يشعر به الغير ولا ينتهي السيرة انما هي اشارات وتلويح لاعبارات
 وتصريخ فمن كان صدقا لله خائبا جوة العبد الاواه فليدخل من باب جناتها لبعض في خطاير حضراتها
 فيرى مالا عين رأت ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر ^{ول} كان مودطاني وطلات الادضاع جاداً
 على عوائد الطباع مقيداً في القول والسمع والاطمئنان في كشف القناع فليعلم لاهله وليتبرر من سوء
 ظننه فان الحقائق من دراهمه ومراك العلوم الدينية فوق فهمه فمن لم يعلم التصوف اقامه على تكفير المتصوف
 بعد رجاء فان التكفير عظيم الخط ومن كلف ان تا فكا نه اجبر عن ذلك الانسان بانه في الآخرة في العقوبة
 الدائمة ابد الابدين وانه في الدنيا مباح الدم والمال لا يمكن من نكاح مسلمة ولا تجرى عليه في حياته ولا بعد
 مماته احكام المسلمين قال العلامة السيوطي في المعارض في نصرة ابن الفارض وانا والياخي في الارشاد
 واذك الا لان الكلام قد يكون ظاهراً في الشرع منكراً وصاحباً منزهة عن اعتقاده مورد او مصدر او انما صفة
 مراد او به معنى خلاف الظاهر مؤدلاً بتاويل حسن بابه قال الغزالي رضي الله عنه وعنابه كلام القوم يشبه بما في
 القرآن والسنة من المتشابه وقد سال بعض علماء الكلام بعض كبار الصوفية عن هذا الذي يطعن عليهم

لفظه من حيث دراهمه

هذا الكلام من كلام
 بعض الصوفية

الطائفة من الفقهاء التي تنكر على الصوفية مثلها مثل الطائفة من الترك التي تنكر على الفقهاء وقد
جرى بنا فلم نجد فيها ينكر على الصوفية إلا ويهلكه الله تعالى وتكون عاقبته وخيمته ولا واجبنا تركه
بهذه الفقهاء إلا ويهلكه الله تعالى وتكون عاقبته شديدة فنبيل هذه الطائفة التوبة إلى الله تعالى وحسن
النظر في خلق الله تعالى لا سيما من القطع إلى الله تعالى ورفض السبا وما يظهر هذا علاج هذه الطائفة ثم
قال فهو لا يقوم إلا بالعلم بالنظاير ولا يفيد معهم إلا الباطن فخص الصفاء بهم كل الديالي وخصنا فنعنا الله
بهم وأكثر من يقع فيهم لا يفتح انتهى اعلم ان حسن الظن وعدم الوقعة هو الذي دلت عليه الاخبار
والاثر في الحديث لأن بخطي الامام في العفو خير من ان يخطي في العقوبة اياكم والظن فان الظن الكذب الخ
ولا تحسوا ولا تتحسوا ولا تباغضوا ولا تباغضوا ولا تباغضوا ولا تباغضوا وقال السيد عمر لانظن بكمته خرجت
من اخيك سورة وانت تجد لها في الخير محملاً وقال بعض العلماء لو عاش الان عمره كله لم يعن لميس
لم يسأل الله عن ذلك وقال الشيخ تقي الدين سبكي في فتاواه اعلم انما يصعب القول بالكفر لانه يحتاج
إلى تحرير المعتقد وهو صعب من جهة الاطلاع على ما في القلب ويكاد الشخص يصعب عليه تحرير
اعتقاداته فضلاً عن غيره واعترافت الشخص بهيئات ان يحصل وقال الامام السبكي في نشر المحاسن
ما نصه وانما قلنا لا يتجمل بالكفر لان الباردة الى دون ذلك غير محمودة وصاحبها ركب مبتن على
كفر بالمبادرة الى كفر المسلمين مع عدم الاطلاع على قلوب الخلق وادخال ارادة التخصيص وغيره
وعظم حرمة المؤمن الذي قتله بغير حق عظم عند الله من زوال الدنيا لا يخفى عليك انه اذا صدر من
المؤمن كفر صريح متعمداً وارتد عن الاسلام والحياء بالتدلي بالارادة قتله لم يستتاب وجوباً او
استجاباً على خلاف في ذلك فكيف بمن لم يعلم انه تعم الكفر ولفظة تحمل ارادة التخصيص والسهو
سبق اللاب وغير ذلك فينبغي التثبت والتثبت في الكفر وسفك دماء المسلمين فليس ذلك بهين
وينبغي اذا قيل عن احد لفظ ظاهر الكفر ان يتأمل ويعين النظر فيه فان حصل ما يخرج اللفظ
عن ظاهره من ارادة التخصيص او المجاز وغير ذلك مما قد عرفت في القاعدة الاصولية
يسأل اللفظ عن مراده وان كان اصل في الكلام هو الحقيقة والعموم وعدم الاضمار وغير ذلك
لان الضرورة ماسة الى الاحتياط في هذا الامر واللفظ محتمل فان ذكرنا ما ينبغي عن الكفر مما يتجمل
اللفظ يتجمل في اللفظ ظاهره او كغيره لا يتجمل او لم يذكر شيئاً استتب فان تاب قبلت توبته وان
لم يثبت واصر على ذلك فان كان مدلول ذلك الظاهر كقوله مجمعا عليه حكم بكفره وقتل مرتداً
وتشرب عليه احكام المرتدين وان كان في محل الخلاف نظر في الراجح من الادلة فان لم يكن في الظاهر

الابنية النظر في الاول نظر في الراجح عند اكثر المحققين من اهل النظر فان كان الراجح عندهم عدم التكفير
 ترك وان تعامل الخلاف اخذ بالا حوط ويوجب عدم التكفير وينبغي ان يستتات ويتهاد وان تم تبيت
 وان رجحوا التكفير فالحكم بالحكم به المحبته الغفير اخرج البخاري عن ابي ذر انه سمع النبي صلى الله عليه وآله
 وسلم يقول للبرمي رجل رجلاً بالفسوق ولا يرميه بالكفر الا ارتدت عليه ان لم يكن صاحبه كذلك قال
 النودى معناه فقد يرجح مكفيره عليه فليس الراجح عليه حقيقة الكفر بل التكفير لكونه جعل اخاه المؤمن كافراً فكانه
 كفر نفسه اما لكونه كفراً من هو شمله واما لانه كفراً من لا يكفره الا كافراً فيقتضيه بطلان دين الاسلام
 وقال السيفي في كتاب الارشاد والنقل ونسب الى المشايخ رضي الله عنهم مما يخالف العلم الظاهر
 فله محال الاول ان لا يسم نسبة اليهم حتى يصح عنهم الثاني بعد الصحة يمتس لتداول اكله له
 تاويل عند اهل العلم الباطن العارفين بالمتكافى الثالث صدور ذلك عنهم في حال الشكر ان
 سكر امبا حاي غير موافق لانه غير مكلف في ذلك الحال فسور الظن بهم بعد هذا المعارج من عدم التوفيق لغو
 بالمتكافى من الخذلان وسور القضاء ومن جميع انواع البلاء وقال بعض العلماء ان وقائق علم التصوف لو عرفت
 معانيها على الفقهاء بالعبارة التي القوا في علومهم لاستحسنوا كل الاستحسان وكانوا اول القائلين بها
 وانما يفرهم منها ايراد العبارة مستخرجة لم يوافقها قال الحافظ السيوطي في تبيينه ابن عربي وذكر
 البرهان البتاعي في محجته على الشيخ تقي الدين البوكري ان الالف المقدسي الشافعي قال وهو مثل
 التصوف في زماننا قال كان بعض الاصناف قارئ شير على بقرة كتب ابن عربي ونحوها من انظارا وبعضهم
 يمنع من ذلك فاستشرت الشيخ يوسف الامام الصفدي في ذلك فقال علم ياولدي وفقك الله
 ان هذا العلم المنسوب لابن عربي ليس بمخترع له وانما هو كان ماهر افييه وقد ادعى اهل طريقه انه لا يمكن
 معرفته الا بالكشف فاذا صح مدعاهم فلا فائدة في تقريره لان كان المقر والمقر له مطلعين فالتقرير يحصل الحاصل
 وان كان المطلع احدهما فتقريره لا ينفع الاخر والا فانهما يخبطان خبط عشواء فيبيل العارف عدم البحث عن هذا
 العلم وعليه القول والسلوك فيما يصل اليه الكشف عن الحقائق قال ثم استشرت الشيخ زين الدين النجفي
 بعد ان ذكرت له كلام الشيخ يوسف فقال كلام الشيخ يوسف حسن وازيدك ان العبد اذا تخلق ثم تحقق ثم جذب
 اضمحلت ذاته وذهبت صفاته وتخلقت من السوى فخذ ذلك تلوح له يروق الحق بالحق فيطلع على كل شيء فيرى
 الله عند كل شيء فيغيب بالله عن كل شيء ولا يرى شيئاً سواه فينظر ان الله عين كل شيء وهذا اول المقامات
 فاذا ترقى عن هذا المقام اشرف عليه من مقام هو اعلى منه وعنده التائيد الالهى راسى ان الاشياء كلها
 فيض وجوده تعالى لا عين وجوده فالناظر حينئذ باطنه في اول مقام المحرود ثم ساقط واما ما ذكرنا ثابت ثابت

في التفسير في بيان ان كان من علمه شيء كبرى

ان ما حكم فيه ناس من عداوة او جهالة او غباوة فقد قال الحافظ الباجي الصواب عندنا ان من ثبت امامته
وعدايته وكثر ما وجد من كونه وندرجه وكان هناك قرينة والله على سبب جرحه من تعصب مذمبي او غيره فانما
لا ملتفت الى الجرح فيه فحمل فيه العدالة والا فلو فتحنا هذا الباب واخذنا تقديم الجرح على اطلاقه لما سلم لنا
احد من الائمة اذ من امام الاوطين فيه طاعنون وبك في ذلك فلو عقد الحافظ ابو عمر عن عبد البر في
كتاب العلم باب في حكم قول العلماء بعضهم في بعض دروي سبته عن ابن عباس رضي الله عنهما انه قال اتبعوا
علم العلماء ولا تصدقوا بعضهم على بعض فوالله الذي نفسي بيده لهم شدة تعارض بين البيهقي في زودها وعن
مالك بن دينار يؤخذ بقول العلماء والقراء في كل شيء الا قول بعضهم في بعض فقال الامام الحق الشيباني صاحب الدين السبكي
في طبقات الكبري بعد نقله لكثير من كلام الامام ابن عبد البر الحمد لكل الحمد ان نفهم من قاعدة نعم ان الجرح مقدم على
التحليل على اطلاقه بل الصواب ان من ثبت امامته وعدايته وكثر ما وجد من كونه وندرجه وكان هناك
قرينة والله على سبب جرحه من تعصب مذمبي او غيره لم يلتفت الى جرحه ثم قال بعد كلام طويل قد عرفنا ان
الجرح لا يقبل منه الجرح وان فسروا في حق من غلبت طاعته على معصيته وما وجد على ذميه ومكرهه على جرحه
او كانت هناك قرينة يشهد العقل بان مشهرا على الواقعة فيه من تعصب مذمبي او منافقة ذميه كما يكون
بين النظراء وغير ذلك فبحر الملتفت الى كلام ابن ابي ذؤيب في مالك وابن معين في الشافعي والنسائي في
احد من صالح لان هؤلاء ائمة مشهورون قال ولو اطلقنا تقديم الجرح لما سلم لنا احد من الائمة اذ من امام
الاوطين فيه طاعنون وبك في ذلك فلو قال ابن عبد البر هذا باب غلط فيه كثير ونضلت فيه فقرة
جارية لا تدري عليها في ذلك ثم قال الدليل على انه لا يقبل في حق من اتخذه جمهور الناس اماما في الدين
قول احد من الطاعنين لان السلف قد سبق من بعضهم في بعض كلام كثير في حال الغضب ومنه ما حمل
على الحمد ومنه ما حمل على التأويل مما لا يلزم العقل فيه شيء منه وذكر من كلام الصحابة والتابعين ما يحكم
من النظراء بعضهم في بعض شيئا كثيرا لم يلتفت اليه احد من العلماء ولا عولوا عليه لانهم سبوا بعضهم
وبعضهم في القول في الرضى غير القول في الغضب فمن اراد ان يقبل قول العلماء بعضهم في بعض فليقبل
قول من ذكرنا من الصحابة بعضهم في بعض وقول ما ذكرنا في التابعين وائمة السليين بعضهم في بعض فان
فعل ذلك فقد فعل ضللا لا بعیدا وخرسنا بينا وان لم يفعل ولم يفعل ان يداه الله واليه رسله
فليقف عننا شرطناه فانه الحق الذي لا يصح غيره ان شاء الله تعالى على انه مما ينبغي ان تيفقه عند الحجج
حالي العقائد واختلافها بالنسبة الى الجرح والجرح فرما خالف الجرح في العقيدة فوجه ذلك
والله اثار الرافعي بقوله وينبغي ان يكون الزكوي براء من العصبة في المذهب خوفا من ان يحكمهم

الحاكم في ذكر الجرح كذا في باب جرحه

في القلوب المنجى للتقوى في الطواير وبذلك لا محذور فان جميع اهل الاديان من المسلمين وغيرهم
 لهم تقوى على عيهم في اديانهم المختلفة للخاص منهم لكن تلك التقوى ليست هي تقوى القلوب المتبعة
 لتقوى الطواير فلا يتبع ذلك الادراك المخصوص باهل هذه الطريقة اصلاً اما غير اهل الاسلام فاما في قلوبهم
 الشرك والكفر فجميع تقوىهم الظاهرة على عيهم باطله كالزهد والصبر والتوكل والصدقة ونحو ذلك واما اهل الاسلام
 فان الايمان في قلوبهم لكن لم يكمل باستيفاء اشغبه وغلغله حب الدنيا فاستولت الغفلة عليهم والغور وحبس
 اهل الايمان المذكورون كلهم مسلمون وغيرهم متفقون على ادراك واحد للمحسوسات والمعتولات لا يختلفون
 فيه اصلاً غير الادراك الذي عند اهل هذه الطريقة المذكورة فترى اهل الاديان كلهم يردون على بعضهم بعضاً
 وكيفون بعضهم بعضاً باعتبار اشتراكهم في الادراك الواحد للمحسوسات والمعتولات بسبب اعتبارات مختلفة
 في دمج تلك المحسوسات والمعتولات واهل هذه الطريقة المذكورة ينظرون اليهم ويعرفون ما بهم فيه من الخطأ
 والوسم والغفلة عن معرفة الاستشعار للمحسوسات والمعتولات ولا يرون فيهم الاستعداد لزال ذلك الوهم
 وتلك الغفلة عنهم الامعونة الله تعالى وافتح المذكور ولا شك ان معرفة المحسوسات والمعتولات جميعها هي الاصل
 في معرفة الله تعالى المعرفة الصحيحة الواردة في الشريعة المحمدية فان الله تعالى انما يعرفه العارفون بمعرفته
 مخلوقات وهي جميع المحسوسات والمعتولات فاذا لم تعرف مخلوقاته لا يعرف هو اصلاً ولها مصدر علم الكلام
 بمسائل الجسم والعرض وتركيب الجسم من الجبر الذي لا تجزى وذكر الفلاسفة السبيل والصوره ونحو ذلك وكل
 نه العبد من المقصود في معرفة الاشياء فانه ورد في الحديث ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم اقرن نبوته اسرار
 اولاً يعلمه الكلمة والشي ثلاث سنين بعد بلوغه البين سنة من عمو ثم نزل عليه جبريل بالقرآن عشرين سنة
 عشرين سنة بمكة وعشرين سنة في المدينة فاعلم اسرار فيل للشي لم يكن يعلمنا بانه ينقسم الى جسم وعرض اولى سبيل
 وصوره ونحو ذلك من مباحث علم الكلام ولو كان لمورد عنه صلى الله عليه وسلم ذكر ذلك وبيانه ارشاداً والاشهر
 فاذا قلت لي بمن لنا هذا الادراك المخصوص الذي يختص به اهل هذه الطريقة وكيف معرفتهم بمخلوقات الله
 تعالى المحسوسات والمعتولات التي عرفوا بها بهم سبحانه تعالى اقول لك قد كلمتني بما لا اقد عليه الا بالكلام
 لا بايصال ذلك اليك بحيث ترى انت ذلك كما اني اراه الامعونة الله تعالى لك فان اردت بيانه بالبيان
 فانهم يثني هذه الاشياء وهي ان الجميع متفقون ان الله تعالى موجود وحده قبل وجود العالم كلها المحسوسات
 منها والمعتولات ووجوده هو الحق القديم الازلي الابدی المنزه عن مشابهة كل محسوس وكل لمعتول اذ لا
 وابدانهم انه تعالى موصوف بالصفات العقلية وسمي بالاسماء الحسنی فاقضت صفاته وسماءه وفي الانزل
 ان نظره عن المخلوقات التي هي مفصلة في علمه القديم والمخلوقات كلها المحسوسات والمعتولات مخبرات له

على غير مثال سابق ولا وجود لها في نفسها أصلاً بل هي معلومات في علمه القويم مفصلة في العلم على حسب هذا
الترتيب الظاهر وهو تعالى متوجه بها عليها وهو كلامه القديم الذي ليس بحرف ولا صوت تسمى ذاته بهبذا
الاختيار وجهاً من قوله سبحانه كل شيء بالكل الواجبه اى الافاته كما قالوا وقوله سبحانه اينما تولوا فثم وجه الله
ذاته وقوله سبحانه كل من عليها فان ويبقي وجه ربك ذو الجلال والاكرام وقوله صلى الله عليه وآله وسلم كان الله
ولاشئ معه وهو الآن على ما عليه كان فجميع العوالم المحسوسات والمعقولات معلومات الله تعالى اولاً في علمه القديم
متوجه بها لظهورها بكلامه القديم كما قال سبحانه انما امرنا بشئ اذا اردناه ان نقول له كن فيكون فقوله سبحانه
هو القول الحق وامره هو الامر الحق والعوالم كلها المحسوسات والمعقولات في نفسها باطله من قوله تعالى لنبية
صلى الله عليه وآله وسلم العارف به المدرك بهذا الادراك المخصوص بهذه الطائفة لانه امامهم ومتبوعهم عليه الصلوة
السلام قل جاء الحق وطمع الذين آمنوا ان يفتكروا في ان يطلع الله على الباطل اى انكشف لي لطلان الباطل الذي
هو محسوس وكل معقول ان الباطل المذكور كان زهوقاً من قبل ان يكشف لي انه زاهق وقد قال
صلى الله عليه وآله وسلم فيما ورد عنه في الحديث الصحيح اصدق كلمة قالها الشاعركلمة لبيد **الاول** شئ
ما خلا الله باطلاً **ب** اذا تقرر لك هذا الكلام وتيقنت بان حق القى عليك بل تقدر ان تتجده كما تقرر لك
وتدركه على طبق ما ذكره نبيك صلى الله عليه وآله وسلم وادركته هذه الطائفة المذكورة ببركة متابعتهم صلى الله
عليه وسلم في تقوى القلوب المنتجة لتقوى الطوابع كما ذكرنا لظن انك تقدر على ادراك ذلك هذا فكيف
تجد لك نفسك انك تقدر ان تفهم كلام اهل هذه الادراك المخصوص بل كيف تجد لك نفسك انك
تعرض عليهم تفهمك في معاني كلامهم الملم يريده من كلامهم على مقتضى ادراكك الوهبي وغفلتكم التي هي
حجابك عن ربك ما هذا الاعتراض منك وافتراء وجرأة على خاصية عباد الله المكرمين كما خاطب صلى الله عليه
والله وسلم عاتة الصحابة بقوله كما اخرج السيوطي في الجامع الصغير للعلمون ما علمتم حكتم قليلاً ولكيتم كثير
على الفكم في عدم ادراككم هذا الادراك المخصوص لجميع المحسوسات والمعقولات وليس ذلك الادراك المخصوص له
صلى الله عليه وآله وسلم وحده بل للخواص من كبار الصحابة ايضا كابي بكر الصديق وطلح ابن ابي طالب وغيرهما
وذلك باق الى يوم القيمة في اهل القرب من الاولياء والصديقين وقال تعالى في حق من لم يدرك هذا
الادراك المخصوص مع التكذيب تراهم ينظرون اليك وهم لا يبصرون وقال تعالى صمم كهم عمى فهم لا يعقلون
وقال تعالى بهم قلوب لا يعقلون بها ولهم آذان لا يبصرون بها ولهم اذان لا يسمعون بها مع انهم يدركون
ادراك غيرهم من الناس لكن المؤمن الغافل ليس كالكافر الغافل والى هذا ما اشرت لك في كلامي هذا
الى الادراك المخصوص باهل هذه الطريقة المذكورة الذي انفراد به في جميع المحسوسات والمعقولات وغيرهم

من جیسع ال دیان والمذاہب فان اورکتہ ووجدتہ ووقفتہ فہبت محانی کلامہم البنیۃ علیہ عندہم من غیر تادیل ولا
 تحریف والیقینت بانہ حق لاسبتہ فیہ وان لم تقدر علی ہذا الادراک فالذمی الفحک بانک تنکر کلامہم
 ولا مثالہم ولا تدخل فی تحریفہ ولا تبدیلہ کما قال القائل **س** اذا لم استطع شیئا فذقہ وواجبہ الی ما استطیع
 وایاک ان تعتمد علی اوراکک الوہمی وغفلتک المستولیۃ علیک ولس فی وسعک الا انکار کلامی و اعتمادک علی
 ما انت فیہ من الادراک فغیش حیوانا و تموت حیوانا ولا خط لک من النور المحمدي سوی القال والقیل والنعیم علی
 ما نقول وکیل انتہی قال الامام الغزالی فی التفرقة بین الاسلام والزندقیۃ ان حقیقۃ الکفر والایمان وحسبہما
 والحق والضلال وشرہما لا تجلی للقلوب الذلت یطلب الجاہ والمال وحبہما بل انما ینکشف ذلک لقلوب
 طہرت عن اوضار الدنیا اولاً ثم صقلت بالریاضۃ الکاملۃ ثانیاً ثم نورت بالذکر الصافی ثالثاً ثم غریت بالفکر
 الصائب الباقی ثم ریت ببلانۃ حدود الشرع طاساً حتم فاض علیہا النور من مشکوۃ النبوة وصارت کما ہنا
 مرآۃ مجلوۃ وصار مصباح الایمان فی زجاجة قلبہ مشرق الانوار یکا ذریہا یضی ولولم تسسہ نار والی تجلی اسرار
 المملکوت لقوم السہم ہواہم ومجودہم سلطینہم وقبیلہم ودرہم ودنایہم وشرعہم وروحہم وآراءہم جاہلہم وحبائہم
 خدمہم اغنیائہم وذرکہم وکسائہم وفکرہم استنباط الحیل لما یقضیہم فہولاء من این تمیزہم ظلمۃ الکفر من
 ضیاء الایمان ابالہام الہی لم یفرغوا القلوب عن کدورات الدنیا لقلوبہا ام کجبال علی واما البضائہم
 فی العلم ازالۃ النجاستہ لطہارۃ العفوان ومثالہا مہیات ہذا المطلب نفس واغتر من ان یدرک بالمئی الخیال
 بالہوینا فاشتغل انت بشانک لا یفصح فیم قبیۃ زانک فاعرض عن من تولى عن توکرنا ولم یرد الالاحیوۃ الدنیا
 ذلک مبلغہم من العلم ان ربک ہو علم من فضل عن سبیلہ ہو علم من ابتدی انتہی والعجب کل العجب انہ قال
 السید البرزنجی ان السلطان العادل اورنگ زیب امر باستنابۃ اولاد شیخ احمد رحمۃ اللہ علیہ مریدہ المعتقد
 بہم وہو لا یعرف انہ البشیر خرقۃ الخلفاء العروۃ الوثقی خواجہ محمد معصوم صاحب المکاتیب المشہورۃ فلما کان السلطان
 یمید ولدہ الشیخ المجدد بخ کلیف نزل ولادہ اورمید یہ فان ہذا الایہان صریح وانفرد فی تصنیع لما عرفت ہذا فالآن
 لقی فی روعک ان السید البرزنجی رب فی رسالۃ اولی خمس مقدمات صحیحۃ فی نفسہا نہ کافۃ المسلمین لاریب
 فیہا ونبی علیہا خدشات وخدشات مع انہا خدشۃ من خدشات لانیبی علی واحدہا فی نفس الامر علی کلمہ بنیۃ
 علی رعمہ الفاسد وفہمہ الکاسد فالمقدمۃ الاولی منہا ان النبئی صلے اللہ علیہ والہ وسلم افضل الکائنات
 واشرف المخلوقات واکرم المخلق علی اللہ تعالیٰ من الجن والانس والملکات فضلان عن الجمادات وقد حکے
 الاجمل علی ذلک غیر واحد من الحفاظ والمقدمۃ الثانیۃ ان نبیا صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم باب اللہ
 الاعظم لا یصل الی اللہ تعالیٰ احد الا بواسطہ سوا کان تقدم فی العصر واما رعنہ والمقدمۃ الثالثۃ

۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

ان النبى صلى الله عليه وآله وسلم لم يخرج من الدنيا الا قد اكمل واستوفى الكمال الممكن فى حق البشر وانه لم
يترك من وجه الكمال الممكن حصوله له الا وقد تصف بربى حياته صلى الله عليه وسلم والمقدمة الرابعة
ان الانبياء وكلهم لا يبلى اجسادهم ولا تفنى دوابهم احياء فى قبورهم وانهم يعبدون الله تعالى فى البرزخ
ولا تقطع اعمالهم بده البرزخ وان صورتهم البشرية لا يتغير وان نبينا صلى الله عليه وآله وسلم باق على رسالته
ومتصف بها الى يوم القيامة قال الله تعالى فى حق الشهداء ولا تحسبن الذين قتلوا فى سبيل الله امواتا بل احياء
عندهم يزفون الآية وانما كان الشهداء احياء برخص القرآن فما بالكم بالانبياء الذين هم فوق الشهداء ومبررات
ومرسل والمقدمة الخامسة ان هذه الامة افضل الامم من قوله تعالى كنتم خير امة اخرجت للناس وان
افضل هذه الامة الصحابة رضوان الله تعالى عليهم انا كشف الحجاب عن وجهه الايرادات متمسكا بازال عطية
الوهاب واقوال بعض اولى الالباب والله الموفق للصواب الى المرجع والكتاب المقالة الاولى فيما نباه
على المقدمة الاولى قال فنبى على المقدمة الاولى بطلان قوله بتفضيل الكعبة على النبى صلى الله عليه
آله وسلم لانها خلق من المخلوقات بل جزء من الارض وهي جزء من الدنيا اتي خلقت لاجله صلى الله عليه
وسلم وقد قرأته صلى الله عليه وسلم فضل المخلوقات وكرمها وقد ولت الاحاديث الصحيحة الصريحة الكثيرة
على بطلان هذا القول بل نقول مطلقا ان المؤمن افضل من الكعبة والاحاديث دللت بنصوصها على
اكرمية المؤمن وفضلته على الكعبة فضلا عن سيد المؤمنين فى الدنيا والآخرة وان موضع قبره صلى الله
عليه وآله وسلم الذى ضم اعضائه الشرقية افضل بقاع الارض حتى من الكعبة والبقرة انما شرف بصلى الله
عليه وسلم فكيف يكون الكعبة افضل منه اقول بنا هذا الاعتراض ليس على المقدمة الاولى ولا على كلام
المجدوح بل على فهم التعرض المعرى عن فن التصوف وذائق اهل الصلاح بل تنهض البازى بغر جناح
وهو لا يعرف ان نصرة الحق شرف ونصرة الباطل سرف فاسلم ان المجدوحه الله الايفضل الكعبة
على النبى صلى الله عليه وآله وسلم بل لا على احد من المؤمنين وهو مصدر بيان تفوق حقيقة الكعبة والحقيقة
الاحمدية على الحقيقة الحمديّة حسب مذاق المتصوفين وقد بينا فى موضع عديدة بتقريرات مفيدة قد خفت
على البرزخى لعدم باعدي فى فن التصوف فاطال الكلام لفقدان التعرف قد أصبحت اتم لمخيار تدعى
على ذنبا كلكم لم صنع فلان افافى للبد والمعادان حقيقة الكعبة الربانية فوق حقيقة الحمديّة على مظهرها
الصلوة والسلام وتيمنه وقد فصل هذا الامر فى كتوب تسع واثنتين من المجلد الاول مكان له الرجوع الى الكتاب
فنتلقى فى روعك انه انما نثار ذلك التوهم من حمل لفظ الفوق على معنى الافضل مع انه ليس كذلك فان الفضيلة
بمبنى كثرة الثواب هو لا يتصور بنا فى شرح اللواحق ان الملائكة وان كانوا فوق البشر ليعنى فى بعض الامور

المقالة الاولى فى تفضيل الكعبة

لكن الانضائية بمنزلة كثرة الثواب للبشر وحمل لفظ الحقيقة على ذات الشيء وتخصه ليس عند المتصوفين فان حقيقة الشيء عندهم اسم الهي وهو مبدء تعين ذلك الشيء وجوده وذلك الشيء كاطل وانكسر لذلك الاسم والاسم والاسم واسطة الفيض بين الحقيقة القدسية وذلك الشيء كما ان الشان الذاتية واسطة بين ذلك الاسم المقدس وبين الذات المنزهة على ما جرت عليه عادة الالهية من توسط الوسائط ورعاية للنسبات بين المفيض والمستفيض قال الشيخ محي الدين بن عربي قدس سره في رسالته القدس ان الاكوان ظلال اسماء الالهى و الاسماء ظلال لمشيون الذاتية وعند المجد ورحمة الله تعالى عليه باعتبار الظهور لله تعالى مراتب الاول مرتبة الاليعين وهو مرتبة الذات اجبت وعند الصوفية يطلق عليه هذه الاسماء الالهية الذاتية والاحدية المطلقة واحدية المصروف والعالم الالهوت وانزل الازل ونقار الخفاء بطون الجلون وفيه الهوية والثاني مرتبة تعين الوجودى الحسى والثالث مرتبة المحيوة والرابع مرتبة العلم الجلى وهى مرتبة الوحدة والثان التفصيلى وهى الواحدة والاعيان الثابتة وهى مرتبة الاسماء عند القوم وعالم المجدوت والحقيقة المحمدية عنده عبارة عن الاسم اعلم وعنده مرتبة الاسماء ومرتبة الوحدة واعلم الجلى ايضا وهذه المراتب كلها قديمة لذاتية تقدير بعضها على بعض بالذات لا بالزمان وللعالم مراتب الاول مرتبة الارواح وهو عالم الابرار الملكوت والثاني مرتبة عالم المثال والثالث مرتبة عالم الشهادة وهو عالم الخلق والناسوت وتقدم على الله عليه وسلم مركب من عالم الامر والخلق اسمه صلى الله عليه وآله وسلم احمد باعتبار عالم امره وتقدم باعتبار عالم خلقه واسم الله تعالى الذى هو مولى عالم امره وهو منزه يقال له الحقيقة الاحمدية وهى المعجزة بحقيقة الكعبة واسم الله تعالى الذى هو مولى عالم خلقه يقال له الحقيقة المحمدية والمراد بالحقيقة المحمدية التى فوقها حقيقة الكعبة التعيين الاسكانى النورى حقيقة الكعبة التعيين الوجوبى قد افادني المکتوب التاسع والمائتين من الجمل الاول بان مرتبة التعيين ان يعلم ان حقيقة الشخص عبارة عن التعيين الوجوبى الذى كان التعيين الاسكانى ظل ذلك التعيين الوجوبى وهو اسم من اسماء الله العليم والقدير دون حقيقة الشخص كما تكون التعيين الوجوبى كذلك تكون التعيين الاسكانى الذى هو ظله انتهى لمحضاً ولفظ الحقيقة لا تطلق على الله تعالى بل على اسم من اسماء الله تعالى الذى هو مبدء تعين ذلك الشيء وحقيقة الوجوبية فلا يرد عليه ان اسماء الله تعالى توقيفية او عرفت مصطلحاته فاعرف ان لبنينا صلى الله عليه وآله وسلم في الطوارة والوراء كمالات الشخص ومقامات لا تنقصه فله عليه الصلوة والسلام باعتبارها الوجوبية وارشاده لهذه العالم الظلماني اسم مبارك هو محمد صلى الله عليه وآله وسلم ناش من حقيقة اسم الهى يناسب مرتبة هذا العالم السفلى وهو مسمى بالحقيقة المحمدية وله عليه الصلوة والسلام باعتباره وجود الروحاني المرئى بعالم الملكوت النورى اسم آخر وهو احمد ناش من اسم وشان الهى هو مبدء وصل الحقيقة المحمدية يناسب

مرتبة ذلك العالم العلوي المسمى بالحقيقة الاحمدية والمعبرة بحقيقة الكعبة الربانية اسي مرني الكعبة ومثبتا له عليه
 الصلوة والسلام ورايين لتعين الذين بها كاحبار الطبيعة عوجا لثقة واسرار لتنفذ واليه بالشيء
 قوله عليه الصلوة والسلام لي مع الله وقت لا يعني فيه ملك مقرب ولا نبي مرسل وبها يوصي قوله تعالى في مكان
 قاب قوسين او ادنى وهو مورد المستر الاصطفاي المحبوبة الصرفة وهو مناط الفضل ومدار التفوق فثبت
 ان التفوق انما هي بعض كماله ومراتبه عليه الصلوة والسلام على بعض وان حقيقة الكعبة الربانية بعض من
 حقائق العالمية وجزء من حقيقة الجامعة الشاملة فظهر انه ليس بنا ذكر تفصيل الكعبة على منبأ صلى الله عليه وسلم
 كما فهم البرزنجي بل بهنا ذكر مسئلة كسيفة للتصوف فالاقراض سفطة ومخلطة وينبغي ان يعلم ان فضل الحقيقة
 على الحقيقة لا يوجب فضل الصورة على الصورة ليجوز ان يحصل للصورة مع حقيقة التي هي رتبا قربة
 واتصال لم تيسر للصورة الاخرى وهذا ما نحن فيه المهر من ان تخفى لان كمال القرب انما هو بالفناء والبقا والحيث
 المخصوص بالبشر والانسان الكمال له مقام معلوم ثم علم ان لفظ الحقيقة المجدية في عبارات المجد عليه الرحمة
 يطلق على معان مختلفة فتمت قوبلت بالحقيقة الاحمدية والكعبة الربانية يراو بها ما ذكرناه سابقا وتتي ذكرت
 مطلقا تقصد بها الحقيقة الجامعة للحقيقة المجدية والاحمدية والكعبة الربانية وهي المعبرة بحقيقة الحقائق وهي
 الحقيقة التي لا واسطة بينها وبين الذات المقدسة كما ذكره في آخر مكتوب له قبل وصاله بايام قليلة ان الحقيقة
 المجدية فوق جميع الحقائق انتهى قال عودة الوثائق محمد محصور رحمه الله في الجدل الثاني من مكاتيبه بما تقر به
 ان حقيقة الكعبة ناشئة من مقام المعبودية والسجودية التي هي ذات الله تعالى باعتبار شان من شيواته
 واعتبار من الاعتبار للذات المروءة من النسب والاعتبارات حاصلة ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 مركب من علم الامر والخلق ولما كان احمد ومحمد الاول يطلق عليه صلى الله عليه وآله وسلم باعتبار الاول
 والثاني باعتبار الثاني والحقيقة اشيدونية الاجمالية هي باصطلاح القوم لتعين الاول والحقيقة لتفضيلته
 هي لتعين الثاني باصطلاحاتهم فقل لتعين الاول اسماء الله تعالى وطلبها عالم امره عليه الصلوة والسلام
 وظل لتعين الثاني عالم امره مع خلقه عليه الصلوة والسلام والحقية فخره رح في لتعين الاول مراتب الشوآت
 وفيه شان الاحمدية والكعبة وشان فوق شان واعلم ان عند المبدوح الصفات الزائدة على الذات
 موجوده بوجوه زائدة وهو منسب جمهور المتكلمين في شرح العقائد لمولانا جلال الدواني ولكن هم يخالفون في
 كون الصفات عين ذاته او غير ذاته او لا هو ولا غيره فذهب المعتزلة والفلاسفة الى الاول وجمهور المتكلمين
 الى الثاني والا شعرية الى الثالث انتهى ومقامها ودار الصورة العلمية التي هي في مراتب علمي لتعين المسمى
 الجلي تيسر اول صفته العلم للنبي من الصفات الحقيقية الزائدة ولا لتعين الاول لذاته تعالى كما هو عند القوم

لان الصفات عندهم من الذات فالحقیقة المحمدية ای التبین الاسکا فی فوقها حقیقة الکعبة لاشک فیها وهی الشان
الوجوهی فی التبعین الاول ویتوجه الیها فی الصلوة ففتح قوله فی السبأ والمعاد بما تقر به ان الحقیقة القرآنیة وحقیقة کعبته
الربانیة فوق الحقیقة المحمدية علی منظرها الصلوة والسلام انتهى وکس فی السدر والمعاد لفظ التفصیل ولا لفظ الافضل
بل لفظ الفوق قال العلامة الثانی الدمشقی فی نتیجه العلوم قوله ان حقیقة الکعبة افضل من محمد صلی الله علیه
آله وسلم وذا معلوم من حیث هذا اللفظ المذكور عند اهل الادراک الخاص فان حقیقة الکعبة بیت الله الجامع لمجموع الالهام
والصفات ویشیر الیه اخباره صلی الله علیه وآله وسلم بان الحجر الاسود یمین الله فی الارض وبت الله الجامع
المذكور هو الذات الالهية وهو حقیقة محمد صلی الله علیه وآله وسلم فی غیب الغیب والمعاد بالحقیقة الخالق البارئ
المصور للکعبة ولمحمد صلی الله علیه وآله وسلم ولاشک ان معنی حقیقة الشیء ما به الشیء هو هو علی المعنی الذمی عند اهل
الادراک الخاص المذكور لا عند غیرهم من اهل الرسوم الظاهرة والخالق الباری للمصور هو الذی بکل شیء هو ذلک الشیء
فان الشیء لیس شیئا بنفسه بل بخالقه الباری المصور فمادام الخالق البارئ المصور قائما علی الشیء حنا قاله
بارا له مصورا فذلک الشیء هو ذلک الشیء فالحق تعالی هو حقیقة الکعبة عند اهل الادراک المخصوص وحقیقة الحق
تعالی لاشک انها افضل من محمد صلی الله علیه وآله وسلم لانه صلی الله علیه وسلم مخلوق لا انها افضل من حقیقة
محمد صلی الله علیه وآله وسلم وهو لم یقل افضل من حقیقة محمد صلی الله علیه وآله وسلم واما انت یتسکین فلا تعرف
الحق تعالی القیوم علی کل شیء الذی کل شیء بالک فان الاوجه الاذانه الاحقیقة جلت وعلا وتنزه وتقدس عن
مشابهة کل ما صدر عنه من الاشیاء انتهى قال وقد علمت ان المسجودية الیه من حیث القبلية لفضلهما
علی احاد المومن فضلا عن النبی صلی الله علیه وآله وسلم ولما وردوا علیه فی قوله كما ان صورة الکعبة مسجودا لیهما
للمسجود المحمدية کذلک حقیقة الکعبة مسجود الیهما للحقیقة المحمدية ان یلزم افضلیة صورة الکعبة علی صورة محمد صلی الله
علیه وسلم یبین ما عظم ان حقیقة الکعبة افضل من حقیقة محمد صلی الله علیه وسلم والحال ان من المقرب لمعلوم
من الدین انه المقصود من خلق العالمین ولولاه لما خلق الافلاک قال فی الجواب ینبغی ان تعلم ان صورة
الکعبة لیست عبارة عن الحجر والیدایلو فرض عدمها کانت الکعبة کعبته ومسجودة للخلق انتهى فکانه التزم
افضلیة صورة الکعبة علی الصورة المحمدية لکن هرب من الحجر والمدان لایکون فضلها علی جسم محمد صلی الله علیه
وسلم وقال فی المکتوب المونی انه الکعبة المسجود الیه المخلوق لیست هی الحجر وطین ولا اسقف والجدران لان ملک
لوزالت کانت الکعبة کعبته مکانهما واما الکعبة لها ظهور ولا صورة لها وهذا من اعجب العجائب انتهى ولا ینبغي ان
یذکر الضرورة من الدین ویلزم ان ابراهیم وسمیع لم یبنیا هذا البیت وان الطواف لم یلزم به وانه لا
یکفر بانته تملیخه بالقادورات ولا یندب ان کسی الی غیر ذلک من المفسد ثم ان هذا لیس بجواب الکعبة

والسلام زفت الكعبة الى قبري فتقول السلام عليك يا محمد رسول الله فتقول عليك السلام يا بيت الله ما صنع
بك المتى بعدى فتقول من االى فانما الكفيرة الكون له شفيعة ومن لم ياتني فانت تكفيه فكون له شفيعة وما قال
وسب بن الور وكنت في الطواف انا وسفيان الثوري بالبيت فانقلب سفيان ولبقت في الطواف فقلت
الحجر فضلت تحت الميزاب فبينما انا ساجدا اذ سمعت كلاما بين استي الكعبة والحجارة وهو يقول يا جبريل اشكر
الى الله ثم اليك ما يضعه هؤلاء الطائفون حولي من تكبير في الحديث ولطمهم وسهرهم قال وسب ففرت ان
البيت شكا الى جبريل عليه السلام وما قال علي بن موقوف ^{فكانت شدة} فقلت في الحجر سمعت النبي يقول لمن لم يثبته
الطائفون حولي عن محاسن الله الاخرى صرخة ارجع الى المكان الذي جئت منه وما قال الشيخ عمن الدين
بن عوفي في الفتوحات المكتبة وكان ثبتي وبينها في زمان مجاور في بهار مراسلات وتوسلات ومعاينة وائمة
وقد ذكرت بعض اركان بني وبينها من الخطابات في جزر تسميها تاج الرسائل ومنها ج الرسائل تحتوي فيما
اظهر على سبع رسائل او ثمان من اجل السبعة الاشواط لكل شوط رسالة تنسب الى الصفة الالهية التي تجلت لي
في ذلك الشوط ولكن اعلمت تلك الرسائل ولا خاطبتها بها الا بسبب حادث وذلك اني كنت افضل عليها
نشاطي وجعل مكانتها في محلي الخالق دون مكانتي واذا ذكرنا من حيث ما هي راحة جوارية في اول درجة
من المولات واعرض عما خصها الله تعالى به من علو الدرجات وذلك لاني همته بالواجب لا تعجب لطواف الرسل
والاكابر بذاتها وتقبل حجبها فاني على بينة من ربي العالم طوره وسفله مع الانفاس لاستحالة ثبوت
الاحيان على حالة واحدة فان الاصل الذي يرجع اليه جميع الموجودات وهو الله وصف نفسه انه كل يوم
يهو في شان فمن الخيال ان يثبتي شئ من العالم على حالة واحدة زمانين فمتختلف الاحوال عليه لا اختلاف
التجليات بالشيون الالهية وكان ذلك مني في حكم الغلبة حال غلب على فلا شك ان الخلق راوا ان ثبتي
علي ما انا فيه من سكر الحال فانا مني من مضجعي في ليلة باردة مقمرة فيها ريش مطير فوجئت وخرجت الى
الطواف بالترجيع شديد وليس في الطواف احد سوى شخص واحد فبينما اظن والله علم فقلت ليجوز عشت
في الطواف فلما كنت في مقابلة الميزاب من دار الجوز نظرت الى الكعبة فرايتها فيها تخيل لي قد شمرت
اذا بالها وصعدت مرفوعة عن قواعدا وفي نفسها اذا وصلت بالطواف الى الركن الثاني ان قد نسي
بنفسها وترمي بي عن الطواف بها وهي تتسعدني بالكلام اسمع يا ذني فخرجت جزعا شديدا ولطم الله سبحانه
لي منها بهرجاء وغيلما بحيث لم اقدر على ان ابرح من موضعي ذلك وتشتت بالجو يقع الضرب منها عليه وجعلته
كالحجر الياسميني وبينها وسميتها والله اعظم وهي تقول لي تقدم حتى ترني ما صنع بك كم قطع من تدري
وترن من قد بني آدم تفصل العارفين على غرة من له العزة لا اتركك تطوف فوجبت مع نفسي طمست

ان الله تعالى يريد تاديبي فشكر الله على ذلك وزال خرمي الذي كنت اجد في دهي والله فيها تخيل لي قد انقعت
 عن الارض بقواعد المشمرة الا ذبال كما يشمر الانسان اذا اراد ان شيب من مكانه يجمع عليه ثيابه هكذا خيلت
 لي قد جمعت ستور القصب على دهي في صورة جارية لم اصوره احسن منها ولا تخيل احسن منها فارتجبت ابياتا
 في الحال اخطبها بها وتترها عن ذلك الجرح الذي عاينته منها فمارت اشئ عليها في تلك الابيات دهي
 اتسع وتنزل بقواعد ما على مكانها وتظهر السرور بما سمعها الى ان عادت الى حالها كما كانت ومني به وشكر
 الى بالطواف فزيت نفسي على المسجدا وما في مفصل الا وهو يضطرب من قوة الحال الى ان سرى عني و
 صاحبها وادعيتها شهادة التوحيد عند تقبيل الحجر فخرجت الشهادة عند تقبلي بها وانا انظر اليها بعيني في صورة
 سلك وانفتح في الحجر الاسود مثل الطاق حتى نظرت الى قعر طول الحجر فرائية نحو ذراع فسالت عنه بعد
 ذلك من راها من المجادين حين اخرج البيت فعمل بالقصة واصلح شانه فقال لي رايته كما ذكرت في طول
 ذراع الانسان ورايت الشهادة قد صارت مثل الكرة واهتقرت في قعر الحجر فطبق الحجر عليها والله ذلك
 الطاق وانا انظر اليه فقال لي هذه امانة عندي ارفعها لك الى يوم القيمة فشكرت الكعبة على ذلك ومن
 ذلك وقع الصلح بيني وبينها فخطبتها بنك الراسل السبع فادوت لي فرجا وابتهجا حتى جئتني بشري
 على لسان رجل صالح قال لي رايت البارحة في النوم الكعبة دهي تقول سبحان الله ما في هذا الحرم من
 يوسف بنى الافلاك وسمنك لي باسمك وما دهي اين انت من الناس ثم فمت لي في النوم وانت طافت
 بها وحك قال الراوي فقال لي في النظر اليه هل ترى طائفا آخر فقلت لا والله ولا اراه انا فشكرت الله
 على هذه البشري من مثل ذلك الرجل فذكرت قول رسول الله عليه وآله وسلم في الرواية الصالحة انه يراه
 الرجل المسلم او ترى له انتبه فقد ظهر الآن ان الكعبة ليست عبارة عن الحجر والمد والجران والسقف فقط
 بل هي غير ذلك البيت فقبل القول بان الكعبة منحصرة في الطين والحجر والمد والجران والسقف فلو كانت الكعبة
 اسقف والجدران والطين والماء والاحجار واليهته المخصوصة العارضة بالبناء بتكليف السقف والجدران فيلزم
 محذورات اولها انه على هذا التقدير يلزم انه لو اهدمت الكعبة والعيانته بالله وانقعت لا تجوز السجدة
 الى الفضاء لميسر لك وثانيها لا تجوز البناء وتبديل صورته بل يحرم لانه بالتغير تغير الكعبة مع انها
 قد بنيت الكعبة كرات ومرات كما ثبت بدلالة التاريخ وثالثها على هذا التقدير لا يجوز الصلوة في حجر البير
 وعلى شاطئ البحال والالتلال المرتفعة بل على سطح الكعبة لانه لا يجاوز الكعبة على هذه التقادير وما قيل
 ان يلزم ان ابراهيم سمع لم يبنها بهذا البيت وان الطواف لم يلزم به وانه لا يكفر بالمانعة ولا يلحقه بالافادات
 ولا يندب ان يكسب خطيئة فاش فانه كيف يلزم من كون الكعبة الفضاء هذه المحذورات فصلية تبيان

هذا هو البيت الذي كان عليه النبي صلى الله عليه وآله وسلم

وجہ اللزوم فانه كما كان البيت في خبر من ذلك الفضاء المعبر بالکعبة اجري عليه الاحكام المذكورة فانه لا ريب ان
 البيت واقع في ذلك الفضاء فيعظم ويحمل ويجري عليه حكم الکعبة بهذا الاعتبار وان كان في الحقيقة الکعبة سجوداً اليها
 كما سابقا والکعبة ليست هي البيت بالنقص بل اطلاق البيت على الکعبة بالقبلة كالنجم على الشراذم والبيت الحرام البرزخي
 من الحجراتين المركبتين من الحجران والسقف واقع في الفضاء المعبر بالکعبة لهذا يجوز اطلاق احديهما على الآخر ويجري احكام
 الکعبة على البيت فلا يلزم منه الاتحاد في المفهوم وظاهر المصاحف الموجودة في ادينا فان القاعة في القاذورات
 كفر مع ان كلام الله تعالى حقيقة وبالذات هو الكلام النفساني القديم والقبلة الوجهة لئلا عرفاً ما يصلح الى نحو ما من الارض
 السابقة الى السمار السابقة مما يجازي البيت فالقبلة لئلا والكانت اعم من الکعبة لكن بحسب العرف كانت بينهما
 المساوات قال العيني في شرح الهداية وفي التنظيم الکعبة قبلته من في المسجد الحرام والمسجد قبلته من بمكة ومكة
 قبلته الحرام والحرم قبلته العالم وبه قال ملك قيل هذا على التقريب فاما على التحقيق فالکعبة قبلته العالم ولا تجزئ
 نيته بنار الکعبة ولا نيته الحجر الاسود لان القبلة العرصة الى عنان السمار لا النار لان النار لو وضع في مكان
 آخر فصلى اليه تجزئ والى العرصة تخريبه وكذا لو صلى على ابي قيس يجوز وان لم يقابل النار في نتيجة العلوم وقوله
 وانهما آس الکعبة مع كونها من عالم الخلق فليست هي الحجر والطين والسقف والجدران يعني ليست هي ذلك
 فقط كما ان الانسان ليس هو الجسم الظاهر فقط بل حقيقة الانسان باطن ذلك ايضا ومراره باعتبار عالم الملكوت
 الاعلى والمحصنة الروحانية وقوله بل لا صورة لها هي الکعبة يعني في عالم الملكوت لانها الروح الاعظم المخلوق الذي
 هو من امر الله تعالى تطوف به الارواح كلها الناشئة عنها وقوله وحقيقتها هي الکعبة هو المعنى اس المقصود
 الذي صار مبدئ لثان الاسم العليم والذي صار مبدئ لثان الاسم العليم هو الذات الالهية واما اختصت
 الکعبة بالاشارة اليها بان حقيقتها هي الذات العلية مع ان حقيقة كل شئ كذلك كما ذكرنا لما درو في اشراج
 من الاهتمام بثنائها في استقبالها في الصلوات والطواف بهادون غير ما من جميع الاشياء وان قال تعالى
 ايما تولوا فثم وجه الله ان الله واسع عليم فللكعبة حينئذ ثلاث اعتبارات الاول من حيث كونها هي التوجه والطين
 والسقف والجدران وهذا محل نظر اهل الرسوم وحكمها وجوب الاستقبال في الصلوات وجوب الطواف بها في الحج
 والعمرة وهذا خط الاجسام الثمانية كونها اطر روحانية شريفة فاما بامر الله تعالى لا صورة له وهذا محل نظر العارفين
 في استظهار الانوار الالهية والاسماء الربانية وهذا خط الارواح الثالث حقيقتها الاصلية التي نشأ عنها
 كل المئين المذكورين وهي الحقيقة الالهية والذات الربانية من محلي الاسم العليم بكل شئ وهو المبدأ ومبناها في الحقيقة
 المذكورة انتهى قال فان قلت قد صرح قدامي بحقيقتها كما في شرح الطحاوي والهداية والبرزخية وغير ما ان الکعبة
 هي العرصة والهوار الى عنان السماء ودون البناء لانه يقبل وهذا خلاف ما ذكرتم قلت هذا مع كونه حتمات

الضرورة والوجوب فكيف يجوز العقل كون أحدهما محجولاً والآخر محجولاً اليه فجعل الكعبة هو جعل البيت الحرام
فإن جعل الذات محجولاً حينها فإن جعل لا تخيل بين الشيء ونفسه وأما ما نسبنا فبان الأمر ببناء الكعبة
لا يدل على أنها ليست الكعبة لفضاء فإن الكعبة يطلق في العرف على البيت الواقع في الفضاء أيضاً كما
أنها هي العروة والفضاء حقيقة وأما العباس فإن الكعبة تتبعها سميت بها وإن سلم أنها سميت لارتفاع
وماخوذة منه فلا يلزم منه أن لا تكون هي العروة ولا يلزم منها أن لا تزال الارتفاع والعيان منه ابتداءً ليكون الكعبة
على الأرض ولا يصح الصلوة إلى العروة وهذا بل مع أن ارتفاع الفضائي الخارج من تحت الشيء إلى العرش
فهو غلظ من ارتفاع البيت وأما خامساً فبان تعبير الطمعي وصد الشبهة وإن الهام وغيرهم بالقبلة ليس على
ما فهمه البرزخي بل لأنها لما كانت الكعبة جهة العبادة عبداً بالقبلة والكعبة قبلته بهذه الجهة فاطمأنت في كمال الوضوح
والعيان ودمر على تسليمات أهل العدوان وهو يعرّيه طويل الباع وكثير الاطلاع قال ثم قال بل صورة الكعبة
مع أنها من عالم الخلق هي في لون الخلق الامرية وعجوبة ليجز الخلق عن شخصها إلى أن قال نعم إن لم تكن
لك لم تكن مستحقة لأن تكون مسجوداً إليها لأفضل الموجودات انتهى ولا شك أن السجود إليها البيت وماك أمتهما
من الهباء أو جهة أو صوب المقصد كما مر لكل من عالم الخلق فما معنى كونها في لون الخلق الامرية وعجوبة
يجز الخلق عن شخصها فإن اشار إلى ما ذهب اليه من أنها صورة التعين الأول فذلك يستلزم الغاربه بصورة
البنائية وهو يدرك المشرع وذات إلى مذيب الباطنة والعيان ابتداءً يستلزم أيضاً كون الكعبة على الصورة
المستلزمة لجامعيتها وقد اعترف بأنه لا جامعية إلا للإنسان الكامل وهو الكلام الحق فلا يكون غيره مخلوقاً
على الصورة فلا يكون شيئاً من الكائنات غير الإنسان الكامل منظر التعين الأول فلا يكون حقيقة الكعبة
مسجودة للحقيقة المحمدية من حيث الامداد والاستمداد وأما من حيث العبودية وأمر الله تعالى بذلك فلا يستلزم ذلك
أيضاً ولم يقع الأمر بالسجود إلى صورة البيت إلا إلى حقيقة وقد صلى النبي صلى الله عليه وآله وسلم ستين سنة عشر
شهر نحو بيت المقدس وصلى في ناقلة السفر إلى حيث توجهت به راحته وأحال أنه ليس لبيت المقدس إلا ما
توجه إليه من اجزاء الأرض فضلية على الصورة المحمدية قطعاً والاتفاق فالسجودية إليها لو استلزمت الأفضلية
لا استلزمت جامعيتها المستلزمة لكون المتوجه إليها مستحقة للخلافة على الصورة واللازم باطل فالمتلزم
مشكك أقول بهذا الكلام كله من قبيل بناء الفاسد على الفاسد فإن بناء على عدم فهم معنى حقيقة الكعبة
وقد مر معنا المصطلح عند المجد ورحمة الله فقيداً العجب أن المجدوح يتكلم في حقيقة الكعبة المصطلحة والبرزخي
يعترض بالكعبة المعروفة وإن بنا من ذاك فلا اعتراض يرد على وجه كلامه لا على اصطلاح المجدوح ولما
كان كلامه في حقيقة الكعبة فكيف يلزم بهم الشريعة والذات إلى مذيب الباطنة ولا يرد عليه انتفاء جامعيتها

بالإنسان وهذا هو جبر المادونا قال ثم نقول باسمي مجد الالف الثاني وهل بقي من مدة هذه الامه الف ثان حتى
 يكون مجوده ليس قد اجمع العلماء وذكره الحافظ السيوطي في رساله الكشف ان بابل الالف لا يبلغ خمس مائه سنة
 وان القيمه تقوم في اربع مائه وشئ وقد بينا ذلك في كتابنا الاشاعه في اشراط الساعه اتم بيان وقال بعض
 اتباعه في توجيه هذا القول ذكر الحسين بن معين الدين الميندي ان الصوفيه يقولون كل زمان نوبه ظهور سلطنته
 اسم فاذا انقضت نوبه الهيه وقد وصل نوبه سلطنته الى اسم آخر وهو المشااليه ليقوله كل يوم هو في شان وان يوما
 عند ربك كالالف سنه مما تعدون ولهذا بعث اكثر الوغرم على راس الف سنه من مفضي من قبله انتهى بحرفه
 وكانه اخذه من قول شيخه ان بعد كل الف تغير الملل فنقول هذا ثابت لما فهمناه فان انقضاء نوبه سلطنته الاسم
 الباطل حكمه محمد صلعم حكمه وشعره باق الى يوم القيمة فيدل على عدم انقضاء حكم هذا الاسم الذي هو منظره فاذ لم
 يبطل حكم لم يتحج الى مجوده آخر فان قلت لم لا يجوز ان يكون بطل حكمه منفردا ولكن ظهر اسم آخر معه هو احمد هذا انصار الحكم
 مشتهر كما قال في بعض كتابه انه شرك محمد صلى الله عليه وسلم في دولته الخاصه يعني حتم النبوه وانه خلق من
 طينته فلما قد ذكرتم ان اكل اسم الف سنه لازمه ولا ناقص فلا يجوز المثار كثر في الالف بين الاسمين وايضا
 فان بعض الالف من لعنه صلى الله عليه وآله وسلم الى زوال الدنيا لم يبق الا اربع مائه وشئ فلا يكون
 تمام حصه اسم فيجب ان يضم اليه تمام الالف من البرزخ ويلزم ان تكون القيمه لا تقوم على امه محمد صلى الله
 عليه وآله وسلم من ضروريات الدين انه صلى الله عليه وسلم نبى اتاعه وانهما على امته تقوم وانه خاتم النبيين
 لا نبى بعده واذ قد حكمتم مقتضى القلم عن الميندي وانتم التجديد بعد الالف فقد تركتم الاعتراف بما فهمناه
 اذ التجديد يتعلق بالالف بهذا المعنى هو البطلان نبوه وشرع واحداث الاخرى والا كان كفاه ان يسمى
 مجد المائتين الحادى عشر اذ تجديد المائتين لا يستلزم ذلك فقد قال صلى الله عليه وآله وسلم ان الله تعالى
 بعث في هذه الامه على راس كل مائه من يجد لها امر وينها فاشا ليقوله هذه الامه وبقوله يجد ولها الى ان
 هذا التجديد ليسى مويده للدين ومقوله بخلاف التجديد الالفى فانه البطلان الدين ورفع لنا نظر الفرق بين البعدين
 فان قولكم مجد الالف الثاني مع كونه كذا باذ الالف ثان وكونه مخالفا للشرع اذ لم يرد به الشرع فيه يهاجم
 لبطلان شرعه صلى الله عليه وآله وسلم وفي ضمن ذلك دعوى نهض الجبال عند العارف بالمعاني على ان
 الاول المذكوره ليست قمر تيل شمسيه ولا يلزم تواضعها بل لا يتوافقان ولو سلم فالنبى صلى الله عليه وسلم
 لم يبعث في راس الالف السابع بل بعث في اواخر الالف السادس كما هو مصرح به في الاحاديث وان اول
 البعته ليس اول الهجره ولا وقت استحاله وعلى هذا فالنبى صلى الله عليه وسلم اخذ من الالف قدما يكون
 راس الالف السمس عند خروج المهدي فانه حق بوصف التجديد وقد ذكرنا في رسالتنا افساره البرز ان شرطا للتجديد

المسي ليست موجودة في هذا الرجل ولا يصلح ان يكون مجرداً اصلاً وبالحكمة فعهذا الغوام كان ينبغي ان يشتغل بحجابه
لكن اخرج الامر الى ذكره اقول ههنا اجاث الحث الاول ان علم الساعه من الغيبات التي لا يعرفها الا هو الله
تعالى فالقول بانها تقوم في سنة كذا امر عسير جداً فانه لم يقل من الشارع تصريح بانها تقوم في سنة كذا
والمنطونات لا تفيد اليقين وما قال السيوطي في رسالة الكشف يكذب ما قاله البرزنجي في الاشاعة وانا من بطلان
قول البرزنجي ان شار الله تعالى فاعلم انه قال البرزنجي في الاشاعة قال الامام الحافظ العجوة جلال الدين عبيد الرحمن
السيوطي في رسالة السماع بالكشف في مجازة هذه الامة عن الالف الذي دل عليه الآثار ان مدة هذه الامة
تزيد على الف سنة ولا تبلغ الزيادة عليها خمس مائة سنة وذلك لانه درس طرق ان مدة الدنيا هي من
لذات آدم عليه السلام الى قيام الساعة سبعة آلاف سنة وان النبي صلى الله عليه وسلم بعث في آخر الالف
الساكن قال وورد ان الدجال يخرج على رأس مائة سنة وتينزل عيسى عليه السلام فقتله فمكث في
الارض اربعين سنة وان الناس يمكثون بعد طلوع الشمس من مغربها مائة وعشرين سنة وان بين الففتين
اربعين سنة فهذه مائة سنة لا بد منها قال ولا يمكن ان تكون المدة القادوس مائة سنة اصلاً ثم ساق
لبس هذه الاحاديث الدالة على ما ذكره متوفياً لطرقه اقول الذي فهم مما قرأ من الاحاديث التي ذكرنا في القسم
الثالث ان المهدي يمكث في الارض اربعين سنة وان عيسى يمكث بعد الدجال اربعين سنة كما رواه الحاكم
في المستدرک عن ابن مسعود رضي الله تعالى عنه ان عيسى ينزل فقتل الدجال فيميتون اربعين سنة الاموات
اخذ ولا يخرج احد ويقول الرجل لنعمه ولداته اذ هو افاغوا وادعوا المباشرة بين الرعين لا اكل منه سنبلة والحيات
والعقارب لا تؤذي احداً وسبع على البواب الدور وبأخذ الرجل المدة من القمح فيبذره بلا حراث فنجي منه سبع
مائة مد الحديث فانه ظاهر في ان الاربعين بعد الدجال وان بعد عيسى يتولى امرهم القحطاني يتولى احدى وعشرين
سنة ولن فرض ليقسم الى طلوع الشمس من المغرب عشرين سنة ايضا ان لم تكن اكثر فهذه مائة وعشرون
سنة ومن ان الدجال يمكث اربعين سنة فلان لم يكن ستين فلا قل من مقدار ستين لان ايامه طوال
وان بعد طلوع الشمس من مغربها يمكث الناس مائة وعشرون سنة وفي رواية ان الشرا بعد النبا عشرين
واماً سنة ومتر ايضا ان المؤمنين يمتعون بعد طلوعها اربعين سنة ثم يشيع فيهم الموت فهذه ثلث
مائة وعشرون سنة وقد مضى بعد الالف قريب من ثمانين فهذه اربع مائة والى تمام هذه المائة تبلغ اربع
مائة وثلثين وقد مر عن السيوطي انه لا تبلغ خمس مائة بل اخذ بعضهم من قوله تعالى فهل ينظرون الا ان ياتيهم عاصف
بفتنة وقوله تعالى ولا ياتيهم الا بغتة وان الساعة تقوم سنة سبع بعد اربع مائة فان حد وحروف نبوتية العك
عارب مائة وسبع وسم الله تعالى فيتمثل خروج المهدي على رأس هذه المائة احتمالاً اقرب الى قبل المائة

اذ الدجال يخرج في خلافة وهو كما يخرج على الراس المائة ويحمل ان يتأخر للمائة الثانية ولا يغيبها قطعاً واذا
 تأخر فلا بد ان يبعث الله على راس هذه المائة من نبي لامة امر وينها كما ورد في حديث مشهور قال النبي صلى الله عليه وسلم
 في منظومه **س** والمشرط في ذلك ان يمضي المائة وهو على جوية بين الفقة ويشترط العلم الى مقامه ونيف
 السنة في كلامه وان يكون في حديث قدوسي من اهل البيت المصطفى وهو قوسي ويرجع الحال الثاني
 ما اخرج نعيم بن حماد عن محمد بن الحنفية رضي الله عنه قال ويقوم للمهدي سنة مائتين واخرج عن جعفر الصادق
 قال يقوم للمهدي سنة مائتين واخرج ايضا عن ابي قبيل رضي الله عنه قال اجتمع الناس على المهدي سنة
 اربع ومائتين بتبعه وبه الجمع بين الروايات ان كمال ظهوره وذلك ان يكون بعد فتح القسطنطينية وذلك
 يكون سنة مائتين وتجمع عليه الناس جميعاً من سنة اربع ومائتين وذلك بعد فتح الرومية والقاطع وبذا
 لا يتأخر في خروج الدجال على راس مائة لانه اما باعتبار اول خروجه بالمشرك او ادائه الخلافة اولان الاربع
 والخمسين بل والعشرين من اول المائة بعد من راس المائة خوفاً على ان يكون خروج المهدي بسبع او تسع
 بثلثين او بربعين قبل المائة لا يخرج عن كونه يخرج على راس المائة وكذلك تأخر اخر مدته عن راس المائة
 وبذه كلها منظومات وردت باخبار الاحاد وبعضها صحيح وبعضها حسن وبعدنا ضعافات مع شواهد بعضها
 بغير شواهد وفاتية ما ثبت بالاخبار الصحيحة الصريحة الكثيرة المشهورة التي بلغت التواتر العنوي وجود الآيات المنظمة
 التي منها بل اولها خروج المهدي وانه ياتي في آخر الزمان من ولد فاطمة عليها السلام الارض عدلها كملت ظلالها
 جواراً وانه يقاتل الروم في الملحمة ويفتح القسطنطينية ويخرج الدجال في زمنه وينزل عيسى ويصلي خلفه
 ما سوي ذلك كله اموراً منظومة او شكوكاً انتهت فيظهر من هذه العبارات ان ما قال السيوطي في الكشف ان
 قيام الساعة لا يتجاوز على الف وخمسمائة سنة لا يستقيم لانه كان وفات السيوطي في سنة ٩٠٠ وقد حاب
 السيوطي من زمانه والآن سنة من الهجرة النبوية على صاحبها الصلوة والتحية فقد شرع في سنة اربع
 مائة بعد الالف واطل علم علامته من علامات الساعة والكان ليقوم المهدي عليه السلام في سنة مائتين فحين
 عليه السلام وقد شرع في اربع مائة سنة مع انه قيل ان اجتماع الناس على المهدي سنة اربع ومائتين
 طمها ما ظهر مهدي عليه السلام ووقع الاجتماع وما قيل ان كمال ظهوره يكون بعد فتح قسطنطينية يكون سنين
 فجمع عليه الناس جميعاً من سنة اربع ومائتين كيد به الوجدان فحمد الله وقوته ان قسطنطينية تحت حكمته الاسلام
 في هذا الزمان والسلطان عبد الحميد خان نصر الله على اعدائه صاحب الافواج القاهرة والسلطنة الزاهرة
 وعساكره البرية والبحرية سبع مائة الف بل ازيد منها وقوتها تقضي ان لا يحلب عليه اعداء مدة مديدة وان
 كان نزول قوته فظاهراً لعل يقضي ان يبقى قوته في سنة اربع مائة بل مائة لانه لا يشاهد فيه من فعل

الاحوال

تقدير كل الاحوال تقوم الساعة لعبد الف وسبح مائة والحمد اعظم بحقيقة فيكون قيام الساعة لبعض الشرائع التي لا
 الثاني ولا كثر حكم الكل واخذ حساب لغنية بحساب كمال امرؤ بنى لا شرعى باباه احوال الزمان وامور الساعة فتوفية
 لا يذعن بالامور الخيالية التي من شعائر الشعائر البحث الثاني لما كانت الشريعة المحمدية معلومة ببقية
 الى يوم القيامة فاقضت احكامها الالهية المجد وليتجد وامور الدين ومهماته والمحجب انه تصور بمجد والالف البطال النبوة
 فلما كان محمدا والالف مبطل النبوة فيكون محمدا المائة ايضا مبطل النبوة ويكون المجد والالف امر اكشفها الهاميا
 يتعلق لارباب هذه المعاملة وكل من كان عارفا لعلماته ومدركا لآثاره يقبل آثارا ل الله تعالى دليلا وموارا للفيض
 والبركات في خدماتهم وكل من كان جالما للاحوالهم لا يدرك اسرارهم ولا يقبل اقوالهم ولا يستصل فيضانهم وبركتهم
 قال المجد وروح في المكتوب الرابع من الجلد الثاني بما توعية به انه يكون على راس كل مائة من مجده وشتان بين محمدا
 المائة والالف فكلما بين المائة والالف فرق فكلما بين المجدوين والمجد ومن يصل الفيض والبركات منه والائمة
 وان كانوا الاقطاب والادوات انتهت منه امر شفى لا ينال العرف والشرع اما العرف فبانه فرق بين المائة
 والالف فيكون بين محمدا المائة والالف فرقا ويكون محمدا والالف اقوى واسمى رتبة ليصل فيوضه الى منتهى
 الالف بخلاف محمدا المائة فانه كيفه فيه قوة ليحجوا امر الدين الى منتهى المائة اما الشرع فبانه اكل قد يكون
 مجموعا وقد يكون افراديا فان كان المراد من كل المائة كل افراديا يجوز وجود المجد وكل المائة وان كان المراد
 من الكل كالمجموعا يراوبه الالف لجواز ان يكون مجموع المائة والعشر الفا وان القول بالالف اشبه بالشمسية والقمريّة
 سنخف لا عبرة فيه ولما كانت الشريعة المحمدية باعتبار حساب الشهور القمرية فالمتعبه هو الحساب القمري لا الشمسي
 روى الواقدي كان بين آدم وبين نوح عليها السلام عشر قرون والقرن مائة سنة وبين نوح وابراهيم عليها السلام
 عشرة قرن وبين ابراهيم وموسى عشرة قرن قال عبد الوهاب الشعرائي في لطائف المنن والاخلاق في بيان
 وجوب التحدث بنعمة الله على الاطلاق ان الدعاة الى طريق الله من الائمة على اقدام الرسل فلما كان
 كل رسول ياتي بعد فترة ناسخا لشرع من قبله او مويذ له فلهذا لك طائفة الدعاة الى الله تعالى من الاولياء
 وعلى هذا القدم جملة من اهل عصرنا بحمد الله تعالى احيوا الدين واقاموا معاملته وان لم يسمع لهم كاشيخ سليمان بن فضال
 وسيد محمد البكري وداشيخ نجم الدين الخطي وداشيخ شمس الدين الخليل الشرنين وداشيخ زين الجزيري وداشيخ
 نور الدين الطنطا وداشيخ سراج الدين الحانوتي وداشيخ بدر الدين الشهابي وداشيخ شمس الدين البهتوشي
 فهو لا من عظمم الغاين عن الدين في عصرنا هذا وفيهم النجدة والبركة والعلم فانه تعالى ينفعا ببركاتهم فلو ان
 الائمة كلها اجتمعت عليهم واطاعوهم لهدوهم باذن الله تعالى الى الصراط المستقيم لكثرة ما اعطاهم الله تعالى من العلوم
 والاسرار والسياسات كمنى الله تعالى عنهم وفتح في عليهم الاسلام واسلمين ودايضاح ما قلناه من الفترات الحاصلة

من كل دواعي من الاولياء انه لما مات الامم المجتهدين حدث بعد ستم اموار وبيع وجب على القلوب
 حتى صار الناس كما هم في فترة بالنسبة الى سلف فاتي الله تعالى بالمشايخ المذكورين في رساله لفتيحي
 فاجيوا مع العلم الطريق ونظمه واما اندس فيها كاستري والنجيد والي سليمان الداراني واسباهم رضي الله تعالى
 عنهم من كل العارفين والعلماء العالمين الذين كانوا في عصرهم فلما ماتوا وقعت الفترة مرة حتى الى الله تعالى
 بالطبقة الثانية كالشيخ عبد القادر الجيلاني والشيخ احمد بن الزاوي والشيخ ابي مدين المغربي والشيخ ابي عبد الله
 القرشي والي بغزي والي النجار واخراهم رضي الله تعالى عنهم فلما ماتوا حصلت الفترة العظيمة حتى الى الله تعالى
 بالسادة الشاذلية والرافعية رضي الله تعالى عنهم جميعين واول الطبقة ابو الحسن بن الصبارع وابو الحسن الاخضر
 وابو الفتح الواسطي وكانت سلسلة القوم انقطعت من مصر حتى جابر سیدی يوسف النحوي رحمه الله تعالى فتمسكت
 منه الطريق في مصر وقرأنا الى عصرنا هذا كانت الفترة الحاصلة بعد هولاء في الديار المصرية انما هي بعد موت
 سيدي علي المصفي والشيخ محمد الشناوي والشيخ تاج الدين الزاوي والشيخ ابي السعوي الجارحي واخراهم رحم الله
 اجمعين فاتي الله تعالى بعد ستم بالجماعة الذين قدمناهم فاجيوا الدين والطريقة بعد موت هولاء فالحمد لله الذي
 جعلنا منهم فيعلم ان الفترة موجودة برتبة من الزمان بعد كل داع الى الله تعالى حتى يظهر من يظهره الله بعده من مع تملأ
 وجود الاولياء اصحاب الدوائر الكبرى من القطب والاقطاب والاداء والابدال والاعين واوسل الامر
 اذ لو خلا الوجود من هولاء لخرّب الوجود كله دفعة واحدة حتى ان الوقت الذي تقوم فيه القيامة لا يكون فيه
 احد يقول الله ثم انه لما كانت الاصنام تعبد بين فترات الرسل عليهم الصلوة والسلام وترفض
 فيها الشر وتتركب فيها المحارم ويحلون الدمار ويكسبون بالهوى ويتولاهم الشيطان ويترعون
 مع ذلك انهم ما عبدوا الاصنام الا ليقربوهم الى الله زلفى فذلك الحكم في فترات الاولياء فانها
 متعاقبة لفترات الرسل عليهم الصلوة والسلام بل ربما وقع في فترات الاولياء ما هو اقبح من عبادة الاصنام
 فان عبادوا ما تقوا فطر الله والمنا قالوا ما نصبهم الا ليقربوهم الى الله زلفى على عمومهم واهل فترات الاولياء
 قد حكم في خالهم الضلال والفساد واستوى على خالهم وطبائعهم المحال حتى عكسوا الاحوال في الافعال
 والاوال وحكموا على المستحيل بالواجب وبالعكس الحق الموجد بالمعدوم والحادث بالقديم وبعضهم راسي
 ان كل شئ في الموجود هو الاله وان عين هذا الوجود والحادث هي عين الله من الجبادة والنبات والقطاب
 والحيات والجمان والانسان والملك والشیطان ويحلون الخلق هو عين المخلوق من بين نفوسهم
 وطلعون در اس ودر اس حتى الاليس وهذا كلام لا يرضاه اهل الجنون ولا من كان في حجة جنون
 وقد نعلت هذه الامور في زماننا من جملة ما يصدقون هذه الامور فيها منهم ومن اصحابهم

من الملاحظة ويكرهون ذلك في نظام خوف القتل بل الذي اتوا به ان ليس لنفسه لونه ونسب اليه هذا
 المقصد لتبرئ منه وتنجي من الدنالي وان كان هو الذي يقى الى نفوسهم فكذلك وقد حكيت سيدي علي الخراساني
 بعض صفات هؤلاء فقال هؤلاء زنا وقة وهم نجس الطوائف لانهم لا يرون حسابا ولا عقلا ولا جنه ولا مآرا ولا حلالا
 ولا حراما ولا آخره ولا هم دين يرجعون اليه ولا معتقده يمتنعون عليه وهم من ان يذكروا لانهم خالفوا المعقولات
 والمنقولات والمعاني وسائر الاديان التي جارت بها الرسل عن الله تعالى ولا تعلم احدا من طوائف الكفار
 اعتقده اعتقاد هؤلاء فان طائفة من النصارى قالت المسيح ابن الله وكفرهم القوم الآخرون وطائفة من اليهود
 قالت العزيز ابن الله وكفرهم القوم الآخرون فلم يجلبوا الوجود عين الله تعالى وقد اشيع الشيخ الكمال الرازي
 الشيخ محي الدين العربي رضي الله تعالى عنه الكلام في الرد على اهل الحلول والاتحاد ومن كلامه رضي الله تعالى
 عنه قال بالاتحاد الا اهل الاتحاد وما قال بالحلول الا من دينه معلول وقد بسطنا لقوله رضي الله تعالى عنه
 في كتابنا المسمى باليوافقيات والجواهر في بيان عقائد الكاكر وتقلت ذلك من النسخة المقابلة على خطه
 وول التي دس فيها الاعداد والمحدثه ما سوا لعل الشيطان الماوسوس لهؤلاء الاعداد بدس العقائد الزائفة
 في كتب الشيخ ليوقع فيها من اراد الله اضلاله من جهة المتصوفة فان الشيخ محي الدين كان من اكابر الاولياء
 الراغبين فرمى بالهم ليس ان ما في كتبه ليس مدسوسا عليه انما ذلك كان اعتقاده وكيفيكم في الدليل
 اتباع هذا الرجل الجليل فخطبه في عندهم حتى لا يتوقفوا في اعتقاده ما يجدونه في كتبه من المدسوس ومن كلامه
 رضي الله تعالى عنه في الفتوحات المكية من اراد ان لا يضل فلا يرمي منه ان ظاهرا شرعية من يده طرفة
 عين ويعتمد ما عليه الاية المجتهدون ومقلدوهم ويرفض ما عاده استهتبه فانظر يا اخي في هذا الكلام المشهور بالتورع
 سليم تاج الدين برائين سور المعتقد الذي ثبت به هؤلاء المجتهدين وكان اخي الشيخ افضل الدين رحمة الله تعالى
 يقول لو كنت حاكما لضربت عنق كل من قال لا يوجد الا الله ونحو ذلك من الالفاظ لانه لم يأت بذلك شرعية
 وعلم الناس بالحقائق ارباب الاذواق والكاشفات والمعارف والمخاطبات وزوا البصائر والكرامات فخرق العادات
 ولم يقل لنا من احدهم انه كان يعتقد فقط خلاف ما جرت به الرسل بل لو اعتقد احد منهم خطأ ما جرت به الرسل
 ما وقع لاحد منهم كسر ولا خرق عادة وانما الكرامات لاهل السنة والمجاهدة والاطال في ذلك رحمه الله تعالى في رسالة
 فابا يا اخي ونهاية اهل البصر الى قصد هدايتهم الى طريق الحق والله يرشدك والمحمد لله رب العالمين انتبه
 ما تل في هذا الكلام فانه ثبت المجردة لئلا يرفع جميع الخدشات الواردة في هذا المقام والشعراني
 امام نطرت بفوايح مدائح اسفار الكبار والبقية على اكرامه وتجيده وتفضيله وتظيمه كلمة الاحبار فابا يا اخي
 للناقد البصير ووضح الصدق للتدبير النجيب واستمال نبار كل تحوير وتقرير وبهم اساس كل من غير كبر

والله على ذلك قد روي ما حكى الكفار وجود شرط المجدد عن انصاره النيرس فيهم من وساوس الخناس النيرس
 يوسوس في صدور الناس ولو ولدت قفزة جبر وكتب به نسب بذلك الجروا والكلابا به وماريت همتا
 النيرس الى الآن وظن انها على يدن تحريات البرزخي مشحونة بالسب والبهتان من ذا الذي
 ينجون الناس سالما وللاس قال بالظنون وقيل به اعوذ بالله من جهد الحقود وحسد الحسوس العنود
 حسدوا الفتى اذ لم ينالوا سميده فالقوم اعداء له وخصوصا كيف وان المجدد روح عابد زاهد بل مشكوة نور تعلق متلبه
 بالمساجير فاضار به بصباح النوار وذاته مشكوة العلوم والاسرار وكل عصر يوشع برؤس افضل اعدا قول
 ويشترق شمس العصر على القصر والطلول فبا محب ديني الدين وقطع اعناق البهتة بين وشتان بين المجدد والبرزخي
 المشرع المبدع قال واما ما ذكره في المكتوب التاسع والمايتين جوابا عن السؤال المذكور فلا جواب فيه ايضا لانه
 قال ما يحصله ينبغي ان تعلم ان حقيقة كل شيء عبارة عن التعيين الوجوبي لذلك الشيء وهو اسم من الاسماء الالهية
 كالعليم والقدير والمريد والمتكلم وذلك الاسم رب ذلك الشخص ومصدر الفيوض الوجودية له وتوابعها الى ان قال
 فاذا تهجد هذا القول ان محمدا صلى الله عليه واله وسلم مركب من عالم الخلق والامر والاسم الالهي الذي هو رتبة
 شان العليم الذي برز في عالم امره هو المعنى الذي صار مبدءا لذلك الشان حقيقة الكعبة ايضا ذلك المعنى فاذا
 كانت حقائق الاشياء الاسماء الالهية وحقيقة الكعبة فوق تلك الاسماء كانت منبوعة بحقائق الاشياء فلم
 ان تكون مسجودة للمحمدية انتهى الغرض منه واما قلنا انه لا جواب فيه وليس فيه نفى فضلية الكعبة على الصورة
 المحمدية بل فيه اثبات متبوعيتها للحقائق وهو اثبات لا فضيلتها اقول هذا احتقر من قلاحة لان البرزخي ما فهم
 عبارة المكتوب وقد غلط في التعريب بالمكذوب فاعلم سعدني الله تعالى واباك للسؤا في الصراط السوي
 والورود على المنهل الرومي انه فاذا المجدد روح في رسالة المبدء والمعادان لبعض الف سنة ويضع سنين
 من رحله سيدا صلتم بحمى نان يعرج فيه الحقيقة المحمدية من مقامها وتجد حقيقة الكعبة لسمى حقيقة حمية وتصير
 منظره ذات الاحد جل سلطانه وتحقيقان بمسماهما وتخلو المقام السابق عن الحقيقة المحمدية الى ان ينزل على
 عليه السلام ويعمل بالشرعية المحمدية عليهم الصلوة واليسلمات فتخرج الحقيقة المحمدية عن مقامها وتستقر مقام
 الحقيقة المحمدية كان خاليا فاعلم ان حقيقة الشخص عبارة عن التعيين الوجوبي الذي التعيين الامكاني لم يزل
 ذلك التعيين وهو اسم من اسماء الله تعالى جل شاناه كالعليم والقدير والمريد والمتكلم وامثالها وهو رتبة ومبدء
 فيوضه الوجودي وتوابعه الوجودي ولذلك الاسم بالنسبة الى ذاته تعالى مراتب شتى وهو يطلق عليه في مرتبة
 شان الصفة وفي مرتبة الشان وشتان بين الصفة والشان على ما فصله المجدد روح في موضع آخر والاشان
 بجرو اعتبار مبدء وجود اعتباري وفوقه هذا الاعتبار جار ايضا لكن القوة البشرية عاجزة عن ضبط والمجود

قد ارتقى اليه لكن فوقه ليس الا الاستهلاك والاضمحلال وفوق كل ذي علم عليم ههنا الارباب انعم
 نعمها وللعاشق المسكين ما يتجرع ههنا فضل شتي بين اقدام اوليائه الله باعتبار طه هذه المراتب فهو على
 تفادة الاستعداد والقبليات والوصول الى الاسم قليلون من الاولياء فان اكثرهم وصلون الى
 ظل من ظلال ذلك الاسم بعد ان عرجوا من المراتب الامكانية باسرها بطريق السلوك واسير التفصيل
 وقد تيسر الوصول الى ذلك الاسم في طريق الجذبة الصرفة ايضا لكنه غير معتبر ولا يعتد به والذين عرجوا من
 ذلك الاسم وقطعوا مراتبه المتفاداة قلت او كثرت فهو لا اقل قليل منهم حقيقة شتي كما يطلق على اثنين
 الوجودي ككطلق على اثنين الامكان في اذا اقيمت هذه المقدمات في روعك فاعلم ان محمدا صلى الله عليه وسلم
 في لوان كانه الانام مركب من عالم الخلق وعالم الامر وعالم خلقه شان العليم ورب عالم امره مبدء الحقيقة
 المحمدية عبارة عن شان العليم والحقيقة الاحمدية كناية عن مبدئه وهي حقيقة الكعبة فلو ان محمدا صلى الله عليه وسلم
 قبل خلق آدم عليه السلام باعتبار الحقيقة الاحمدية قال النبي صلى الله عليه وسلم كنت نبيا وادم بين السائر
 والطين ونبوته بشار العنصرى ليس باعتبار الحقيقة المحمدية بل باعتبار الحقيقتين فربها الشان ومبدئه ولذا تم
 وكل باعتبار السابق لان في الاول دعوته مخصوص بعالم الامر وترتيبه مقصور بالروحانيات وفي الثاني
 شامل للخلق والامر وترتيبه شمل بالاجساد والارواح غاية ما في الباب ان النشار العنصرى غالب فيه
 على النشار الملكى لمناسبة الافادة والاستفادة قال الله تعالى قل انما انا بشر مثلكم يوحى الى فبعد تجليه
 صلى الله عليه وسلم غلب عليه جانب الروحانية وتقصر المناسبة البشرية فبعد مرور الفسفة غلبت الروحانية
 لوان جانب البشرية بلونه وانصبع عالم الخلق بعالم الامر فخرج الحقيقة المحمدية والتحق بالحقيقة الاحمدية والمراد
 منها في هذا المقام اثنين الامكان في الخلق والامر له صلى الله عليه وآله وسلم لاثنين الوجودي الذي اثنين
 الامكان في ظل له لان عروج اثنين الوجودي لا معنى له ولا يعقل اتحاد اثنين الامكان في اثنين الوجودي فظهر
 من هذا التحقيق ان حقيقة الكعبة بعينها الحقيقة الاحمدية والحقيقة المحمدية ظل لها فتكون مسجودة للحقيقة المحمدية فاصح
 ما افاد في رسالة المبدء والمعاد انتهى ثمضا فاما قال البرزنجي انه ليس فيه نفي فضلية الكعبة على الصورة المحمدية
 كله بديان او محمول على عدم فهم المعنى المراد والله الهادي الى الطريق السداد قال لا يقال ان حال الجواب
 ان مبداء عالم امره يتوحد بعالم خلقه فلا تفضيل للكعبة لانا نقول صورة الكعبة هي التي يطوف بها الطائفون
 بمقتضى الامر وهي ليست صورة روح النبي صلى الله عليه وآله وسلم لم يسجدوا نحوها هي الكعبة لا روح النبي
 صلى الله عليه وسلم فكون مبداء روحه متبوعا لمبداء جسده والفضل له في الجواب اقول كله بديان فانه لا بحث
 في تفضيل الكعبة بل البحث في حقيقة الكعبة وصورة الكعبة التي تطوف بها الطائفون يقتضي الامر ان لم تكن

روح النبي صلى الله عليه وسلم فلا بأس بها بل صورة الكعبة ليست صورة روح النبي صلى الله عليه وسلم
 في الحقيقة والبرزخ المسجود اليها الكعبة لاروح النبي صلى الله عليه وسلم فلا هرج فيها وما قال أحد بهذا
 القول واكون مبدراً روجه متبوعاً لمبدراً جسده كما لا دخل له في الجواب لا دخل له في الدخول بل لا معنى له فانه
 ما قال أحد ان مبدراً روجه متبوعاً لمبدراً جسده فهذا التفرير مضحكة الشكلى قال ثم قال سوال ان قيل الكعبة تطوى
 بأولياء الله تعالى عن هذه الامتة تلتبس بركاتهم فاذا كانت حقيقتها فوق الحقيقة المحمدية فما وجه جواز هذا المعنى فاجاب بان
 الحقيقة المحمدية نهاية مقامات نزول محمد من اوج التنزيه والتقدس وحقيقة الكعبة نهاية عروج الكعبة فالدرجة الاولى
 لعروج الحقيقة المحمدية الى التنزيه والتقدس هي حقيقة الكعبة دنيايتها عروجاتها لا يطلع عليها غير الحق سبحانه تعالى
 ولما كان الكمال الاوليا رتبة نصيب تام من عروجاتها لم يجد ان تلتبس الكعبة من بركات هؤلاء الاكابر فالفتح الجواب
 عن العبارة الاخرى في الرسالة وهي كما ان صورة الكعبة مسجودة بصورة الاشياء كذلك حقيقتها مسجودة بحقائق
 الاشياء لما علم من ان الحقيقة الكعبة متبوعة للحقائق انتهى الغرض منه وهذا صريح من ان المراد بصورة الكعبة صورة
 البيت الحرام لمبني بالطين والحجر ودليل على ان حقيقتها ليست الحقيقة الاحمدية بعينها لان صورة الاحمدية عبارة
 عن عالم الامر من محمد صلى الله عليه وسلم عنده والطواف بالبيت الحرام لاروح النبي صلى الله عليه وسلم
 وذا روجه ليس هو الطائف كمال الاولياء لالتباس بركاتهم بل الاولياء فتمسكون من بركاته صلى الله عليه وسلم
 بل الانبياء وكلهم من رسول الله صلى الله عليه وسلم غفران التيمم فلم يحصل من هذا الكلام الجواب عن السؤال اذ ليس فيه
 نفى تفضيل صورة الكعبة على صورة محمد صلى الله عليه وسلم دلالة تفضيل حقيقتها على حقيقة بل مقتضى كون
 حقيقتها متبوعة للحقائق تفضيلها صورة ومعنى دفع ذلك ففي كلامه التهافت والتناقض حيث لا يتفق كلامه على
 معنى واحد في بيان المراد بالحقيقة والابصورة فتارة يقول حقيقة الكعبة اسم الله وتارة يقول الحقيقة الاحمدية
 وتارة يقول فوق الحقائق وتارة يقول على عروجاتها او في عروجاتها الحقيقة المحمدية وتارة يقول ما يلزم منه
 ان صورة الكعبة هي هذه وتارة يقول شئ في لون الحقائق الامرية وعجوبة بخارج العقل عن تشخيصها وكل هذا يدل
 على انه ليس على بصيرة في امره اقول كل لغو لا طائل تحته فان البرزخية قد ترك العبارة التي افادها المجدد
 التي تدفع الايرادات كما تركوا وانتم سكارى وقالوا لا تقر بواصلوة فانه افاد في حل العبارة ان حقائق الاشياء
 عبارة عن الاسماء الالهية بل سلطانة هي مبادي فيوض وجودهم وتوابعه وحقيقة الكعبة فوقها فتكون
 حقيقة الكعبة متبوعة لحقائق الاشياء نعم ان سائر كمال الاولياء فوق حقيقة الكعبة فيلتبس الكعبة من بركاتهم
 فخل منه الاشكال الذي قد ذكره ليس فيه اشارة فنعلاً عن الصراحة بان المراد من صورة الكعبة صورة البيت
 الحرام لمبني بالطين والحجر وليس فيه دليل على ان حقيقتها ليست الحقيقة المحمدية فالدليل الذي ذكر من

قبيل البدء بان ظالمثقت باعاده وراه وادعى في التهاق بين مراد الحقيقة والصورة فجب جدان
ان قال احدان زيدا انك وعمران ان وبكران ان والان يكون كاتبا والان ان يكون ضاحكا
فالقول بالتهاق يكون مطعنة البتة فان حقيقة الكعبة هي الحقيقة المحمدية وهي الحقيقة الاحمدية وهي ذات الله تعالى
وهي فوق الحقائق وعروجاتها لا تنافي فانها لا يعجز العقل عن شخيصها ونقل ان اعلى عروجها ادنى عروجها
الحقيقة المحمدية وان صورة الكعبة هي هذه فهو اقتراف عليه مع زيادة القول بحكي مقتضى في بعض قال ثم
ان تصرح بان حقيقة الكعبة هي لمحتل بعروجها وان كل الانبياء الاولين يقع لهم العروج فوق حقائقهم دليل
على ان الحقيقة المحمدية افضل وعلى ان حقيقة الكعبة ليست هي الاحمدية بعينها ولا صورة الكعبة صورتها ولا يصح
عروجها فوق حقيقتها كما صرح الانبياء اقول هذا اللفظ مبني على فهمه فانه عروج حقيقة الكعبة والانبياء والاولياء
لا يستلزم ان الحقيقة المحمدية افضل ولا ان حقيقة الكعبة ليست هي الحقيقة الاحمدية بعينها ولا صورة الكعبة
صورتها بل لا يحصل لقوله ولا صورة الكعبة لصورتها وما قال والا يصح عروجها فوق حقيقة القول طال تحته وايق
ان قدم سابقا انه تفاضل شتي بين اقسام الاله باعتبار طي المراتب فلا باس ان سار كل الاولين
فوق حقيقة الكعبة فليتمسك الكعبة من بركاتهم فتاقل فان فوق حقيقة الكعبة الربانية الصفات الحقيقية
وفوقها الشيون الذاتية وفوقها الذات ليست فان وقع العروج على حقيقة الكعبة فكيف يجد التماس الكعبة
من بركاتهم قال ثم رايانا في الجزر الاول من مكتوبات ولله الاوسط ذكر عن ابيه انه اثبت التعيين
الحكي فوق التعيين الوجودي في بعض كاتبيه ومنع الترتي عنه ونقل عنه ان ارادوا بتعيين الحكي التعيين الاول الذي
ليس فوقه الا الاتيين وانه لا قدم لاحد في الاتيين وعد من الحالات الترتي عنه ثم نقل عنه ان قال بعد
ما عرج به الى حيث قيل السلطان ليس في الدار وانه ظهر له ان هذا المقام مقام حقيقة الكعبة الربانية عرج له
ما وراه حتى وصل الى مقام الصفات الحقيقية لازمة على الذات وهو فوق مقام الصور العلمية للصفات و
وراء صور الصفات الكائنات في مرتبة التعيين الوجودي والتعيين الحكي ثم عرج الى اصول تلك الصفات
التي هي الشيون الذاتية ثم منها الى الذات بحيث التجرد من النسب والاعتبارات انتهت فانتهت بعد
مقام حقيقة الكعبة مقام الصفات الحقيقية ثم مقام اصولها ثم الذات بحيث جعل لتعيين الحكي المراتب لتعيين
الاول دون مقام حقيقة الكعبة مع انه منع الترتي عنه كما مر واجاب ولله المذكور عن هذا التناقض بان الترتي
المنوع الوصول القدي والثبت الوصول النظري انتهى ولا يخفى انه لا يحصل منه جواب لانه مصدق
بان التعيين الحكي ليس فوقه الاتيين فكيف يصح ان يكون فوقها تعينات الصفات الحقيقية ثم تعينات اصولها
وكل تعين فهو دون الاتيين وكيف يصح الوصول لشهودي ولا شهود الاتيين متحمل ولا متعين

حيث لا تعين فلا وصول شهودياً بهذا ان اراد بقوله انظر الشهودي وان اراد بنظر العقل فهو بمنزل عن لك
وان تكن حقيقة الكعبية التي فوق تعين الحبسي هي الالاتين وفوق تعينات اصولها ونوقها الذات لمحت لم
يصح ان تكون فوق تعين الحبسي الذي هو تعين الاول اقول كل لفظ لا طائل تحته فحسن الكلام كلام صحيح
من لسان فصيح في وجه صحيح فاعلم ان المراد بالتعين الحبسي الحقيقة المحمدية والعروج فوقها لا يمكن الا ان يرد
بالحقيقة ظاهراً وهي عبارة عن اجمال حضرة العلم مع يشبه الظل بالاصل ولما تخلص عن انظر فالتعريف يكون محالاً
لان فوقه الوجود كما هو مفصل في المكنون المأثورة والثانية عشرة من من المجلد الثالث فظل تعين الحبسي يكون
فوقه تعينات الصفات الحقيقية والتعين الحبسي لنفسه ليس فوقه الا الالاتين لا يمكن العروج اليه الا بالوصول النظري
لا القديمي والمراد بالنظري الشهودي والتعين للتقدمي لا للشهودي فارتفع المناطات وما قال بعده لفظ لا طائل
تحته فانها ان تكن حقيقة الكعبية التي فوق تعين الحبسي هي الالاتين وفوق تعينات اصولها ونوقها الذات لمحت لم
فلم يصح ان يكون فوق تعين الذي هو تعين الاول قال عروة الوثقى رح فان قيل الحب فرع الوجود اذا
بدون الوجود لا يتصور فكيف يكون الحب اصلاً للوجود قلنا قد سبق ان الحق جل سلطانه موجود بنفسه صفاته الثمانية
تعاليت موجودة بذات الحق ولا مدخل للوجود ولا للوجود ثم بل الوجود والوجود من الاعتبار المتنتزلة
عن تلك الحضرة فاقول اعتباراً ظهر لايجاد العالم المحب ثم الوجود الذي هو مقدمة الايجاد لان تلك المرتبة
المقدسة بدون هذين الاعتبارين غائراً ذاتياً عن ايجاد العالم ان الله تغنى عن العالمين وان شئت
تفصيل الكلام في هذا المقام بتحقيق المرام على التمام وان تعرف حقيقة مقام المحلة والمحبة والوجود فليكن
بكلام الامام غوث الانام شيخنا وقبلتنا جزاه الله سبحانه عنا خير الجزاء وعلم ان التعين العلمي السجلى المذكور
سابقاً هو الذي يسمى الشيخ واتباعه قدس اسرارهم بالوحدة والتعين الاول في الحقيقة المحمدية ويقولون هو اوسم
التعينات وهو مشهود لكل وهو تجلي الذاتي وله مقام التوحيد الا على وسبب كونه هو ممتد الاعتبارات ومنتج اب
والاضافات الظاهرة في الوجود والباطنة في حصة التعقلات والادوات والمقول فيه انه وجود مطلق
واحد واجب يقولون اطلاق اسم الذات على الحق تعالى لا يصدق الا باعتبار هذا التعين ووراءه
مرتبة الالاتين والوجود المطلق فاقول ليت شعري كيف حكموا بكون صفة من صفاته تعيناً للذات البهية
عن النسب والاضافات بل الاظهر ان يقال ان هذا التعين تعين صفة العلم وظهوراً في مرتبة الشان
والصفة في الحقيقة غير الموصوف ولا ينبغي ان يقال انه تعين الذات بهذه الصفة لان الذات لا تعين
بالصفة فارباب العقول قالوا في علم الشيء بالوجه ان العلم هو الوجه فبالنسبة الى ذات الشيء يتحقق السهل
وذلك يتحقق بالتقران هذا التعين حصة من حصص الوجود التي تميزه وتعين في تحصيل الوجود ولكنه اجمع لمخصص

وهو مسبوق بصفة الحيوة والحيوة مسبوق بمرتبة الوجود الاجمالي والتفصيلي والوجود مسبوق بالخلقة والخلق
 مسبوقه بحسب والمحسب تعين اول واعتبار سبق فالتعين العلمي الجملي تنزل عن التعين الاول بئس
 مراتب ونما فوقه سبع مراتب ونما ينبغي ان يعلم ان ليس معنى لتعين عندنا ان الحق عز وجل تنزل فصلا
 حبا ووجودا بل معنى لتعين الصدور لانه يلحق بالتنزيه والانسب لسان الانبياء على جميعهم عموما وعلى خاصهم
 خصوصا المصلوة والتسليمات والغيثات والبركات قال ثم قال ولده يفهم لبعض عباراته ان حقيقة الكعبة
 فوق اعتبار الشيعون والصفات يفهم مما سبق من انه عرج من مقام حقيقة الكعبة الى الصفات الزائدة ثم الى
 اصولها ثم الى الذات خلاف ذلك فاجاب عن هذا التناقض بان المراد من الصفات واشيون التي تكون
 حقيقة الكعبة فوقها هي الصور العلمية للصفات في مرتبة لتعين العلمي التي هي دون حقيقة الكعبة فلا ينافي ان
 يكون فوقها الصفات الحقيقية ثم قال لاج من هذا البيان السابق ان حقيقة الكعبة الربانية فوق الحقيقة المحمدية
 لان الحقيقة المحمدية ثابتة من مراتب التعينات حقيقة الكعبة فوق مراتب التعينات انتهى وهذا جواب تناقض
 اخر لانه اجاب عن التناقض الاول بان حقيقة الكعبة فوقها تعينات الصفات الحقيقية وفوقها تعينات اصولها
 ودونها اصول العلمية وهذا قال حقيقة الكعبة فوق مراتب التعينات ثم انه لاجاب فيه عن التناقض الاول
 بين قوله ليس فوق لتعين الحسبي الا لا تعين وقوله ان حقيقة الكعبة فوق لتعين الحسبي اقول هذا مني على عدم
 فهم المعنى المراد لان الصفات التي حقيقة الكعبة فوقها الصور العلمية للصفات التي هي في مرتبة لتعين العلمي
 فان في اصطلاح القوم مقام الصفات واشيون عبارة عن الصور العلمية لتفصيلية كما انهم يقولون ان اجمال
 هذه المرتبة هي مرتبة الذات وتجليتها تجلي الذات وايضا المراد من الصفات تفصيل مرتبة لتعين الوجودي والواجب
 تعالى موجود بذاته لا بالوجود وكذا الصفات الثمانية موجودة بذاته لا بالوجود بل ليس للوجود العلم في هذا المقام
 دخل بالان للوجود والوجود اعتبارات وذاته تعالى غني عن الاعتبار فيكون الصفات فوق حقيقة الكعبة
 فلا تناقض وحقيقة الكعبة هي لتعين الحسبي كما مر فافصح الاشتباه بخلافه اذا بقيت حجاب الحسبي
 فقل ما شئت قال ثم قال ولده فان قيل انه قال في بعض كتاباته ان حقيقة الكعبة عبارة عن ذاتها والوجود
 الذي سلب عنه الكيف ولم يجد غبار الطلية والظهور المهيبة سجيلا المستحق للسجودية والمعبودية ويلزم منه تفوق حقيقة
 الكعبة على الصفات الحقيقية مطلقا وهو خلاف ما سبق من ان تفوقها ليس الا على الصورة العلمية للصفات
 قلنا اول ما من المقرر عند القوم ان مرتبة المطلق الذات فوق مراتب التعينات فلمنذا عبر عنها بالذات لمسلوب
 عنها الكيف انتهى وانت تعلم ان هذا انما هو توجيه لاطلاق الذات لمسلوب عنها الكيف على حقيقة الكعبة لكونها
 خرق مراتب التعينات عنده واما التناقض من كونها دون الصفات الحقيقية واصولها ومن كونها فوق

جميع التعينات فهو باق على ان المناسب انما هو توجيہ اطلاق الكعبية على الذات لا بالعكس لانه قال للكعبة عبارة عن
واجب الوجود ولم يقل الذات عبارة عن حقيقة الكعبة مع انه مناقض لقوله فيما مر ان حقائق الاشياء سائر
الله تعالى لان الذات المطلق غيره باعتبار اسم من الاسماء اقول لا تناقض بين كونها دون الصفات
الحقيقية وصولها وبين كونها فوق جميع التعينات لان الصفات الحقيقية موجودة بالذات بحيث كما مر فتكون
حقيقة الكعبة فوق جميع التعينات ودون الصفات الحقيقية فان حقيقة الكعبة برزخ بين حقائق المخلوقات
وحقيقة الواجب تعالى حل سلطانها وهي مرتبة احدى الذات تعالى فان الكعبة مسجودة اليها للمخلوقات فلا بد ان
تكون حقيقة لها متنازعة عن سائر حقائق الخلق لان المسجود ذات تعالى فلا بد للكعبة ان تكون ناشئة عن المرتبة
المقدسة فحقيقة الكعبة والنكاح ذات الله تعالى لکن اعتبار المسجودية التي من الصفات الاضافية لمحوطة فيها فلا
جرم ان تتمثل عن الذات بحيث تكون الصفات الحقيقية فوق حقيقة الكعبة واطلاق الذات على الحقيقة وعلى
العكس سيان لا اعتبار عليه في تقرير التناقض بان حقائق الاشياء المحل لا طائل تحته هذا ظهر من شمس وامين
من الاسم قال قال واما ياتيل انه سمي تلك الحقيقة دائما بما كيف مجازا باعتبار ملابسته يكون بين البيت
وصاحب البيت اذ لموا مسجودا بالحقيقة والبيت واسطه انتهى وفيه انه سمي الذات حقيقة الكعبة لا بالعكس وقد مر انفا
ما فيه مع هذا ان صحيح هذا المجاز فانما هو توجيہ لا اطلاق ولا دفع للتناقض فيه على انه لا قرينة على هذا المجاز
اذ ذات الواجب المسلوب عنه الكيف المنفوت بان عبارة الظائنية والظهور لم يجد اليه سبيلا لا ملابسته بنية بين
البيت فان الملابسته انما هو التبيين المتجلى في البيت بوجه لا تقوى مجاميع للتفسير وما لا سبيل للظهور اليه لا للظهور
له في البيت واتي سابع من المؤمنين لفهم ذات الواجب المسلوب عنها الكيف الذي لا سبيل للظهور اليه من
الاطلاق لفظ حقيقة الكعبة او بالعكس اذن المعلوم بالضرورة ان الكعبة اذا اطلقت لا يفهم منها المؤمنون الا البيت
الحرام لارت البيت الحرام ثم كيف يناسب هذا التناول قوله للماراة قيل له السلطان ليس في الدار فاذا كانت
حقيقة الكعبة نفس السلطان وذاته كيف يقال ليس السلطان في البيت نسال الله تعالى العافية اقول هذا
باطل وان الباطل كان زهوقا اما اولافان اطلاق الذات وعلى العكس سيان واما ثانيا فبان
الاعراض المذكور في المکتوب بناء على قوله ذات سبحان فتوجيه الجواب الثاني ان اطلاق حقيقة الكعبة عليه
مجازا بالملا بته فبا حقيقة اطلاق الحقيقة على الذات باعتبار المسجودية فلا تكون فوق الصفات الحقيقية والحقيقة
القرآنية واما ثالثا فبان بين وجه الملا بته ان المسجود في الحقيقة ذات الواحد والبيت واسطه وهو معتبر في
حقيقة الكعبة وهذا القدر من الملا بته كفي واما رابعا فبان حقيقة الكعبة ليست نفس السلطان وذاته بل ان اعتبارا
المسجودية فيض الجواب بان السلطان ليس في الدار لان البيت واسطه كما مر في نتيجة المعلوم قوله لم يزل

داعي الوصال يبادي في سرى احب السلطان فانه يدعوك كني بالسلطان عن الحضرة والاهلية العظيمة الشان
ومراوده انه ماسلك في طريق الله تعالى الابعده حصول المطلب له من جهة الله تعالى باشارات كان يحيد في نفسه
وبذا نظير قول بعض العارفين من قصيدة له **س** والله ما طلبوا الوقوف ببابه حتى دعوا وانا هم المفتاح
قوله فطار طيريهتني الى باب القدس فوصلت الى سراق عالي فقييل لي السلطان ليس في البيت مراده
حكايه حاله في كيفيه سلوكه في طريق المعرفة والاهلية والسلطان كيني به عن الحق تعالى من حيث ظهوره بالجلد وال
الهيته كما ذكرنا وقوله السلطان ليس في البيت اسي ليس بهوني شي من الاكوان اصلا وجمله الاكوان غايته
منه نجمة الاكوان بيته وهي ملكته فاذا فيها امره ونهيه وقدره في الكعبة انها بيت الله فيجوز في حقه اطلاق البيت
فاذنا يظهره في الاكوان وهي خاليه عنه قائمه به متعلقه به وهو لازم لها بقويته وهي ليست لازمه له لا تخفى
به عن عينه **انتهى** قال وثالثا يحتمل ان يكون المراد بالذات بلا كيف الذات المقيدة باعتبار المعبودية المستحقة
وتجوز ذلك لا مطلق الذات المعرة عن النسب والاعتبارات انتهى فقيه ان الذات بلا كيف بمعنى الذات المطلق ضد
الذات المقيدة شي من القيود فهو من باب ارادة الشيء من ضد بل من نقيضه وبفرض تمامه انما يصح الاطلاق
ولا يدفع التناقض على انه صرح في المبدأ والمعاد بان حقيقة الكعبة فوق جميع مراتب التعينات وليس في ذلك
الموطن شيون واعتبارات فتاويل الذات التي هي عبارة عنها بما يقيد بها من القيود والاعتبارات مناقض
للموجه للصحيح للاطلاق وبعد ذلك كله فلهذه العبارات كلها مخالفة لمصريح الشرع القويم اذ لا معنى لجعل الكعبة صورة
ذات الله ولا اطلاق الكعبة على ذات الله وافرقت بين السجودين فان الذات مسجوده والكعبة مسجود اليها وكل
هذه اباطيل **اقول** هذا ينبغي على عدم فهم معنى الكلام فان للصفات الحقيقية والشيونات التي هي كاصولها
تفوق على سائر الاعتبارات والذات مع الصفات الحقيقية والشيونات كالمطلق والذات مع الاعتبار منقبة
فليحظر فيه الاعتبار كما في علم الشيء بوجهه في علم للعقول فالعلوم بها ذلك الوجه فافترقا ولا تناقض اصلا واما
الاستنباه بما افاده في رسالته المبدء والمعاد فاجاب ان الشيون ان لو خطت كانه اصول للصفات فلا
تمايز اصلا ويكون الذات مع الصفات الحقيقية والشيون واحدة فوق حقيقة الكعبة وما قيل انه مخالف للشرع
فهم القول بان جعل الكعبة صورة الذات وطلق الكعبة على الذات افترقا بلا تراسر والفرق بين السجودين
خارج عن البحث لا طائل تحته فانه الحق في كمال الوضوح والعيان ودمر على تليعات اهل العدوان فاشط
به كل ما هو كامل وقصم ظهر كل مكابر مجادل المحرم ان البرزنجي لم يتسعد مطالعة كتب التصوف والمحدثين
والاثر نفوذه بما نفوذه من التجرد والانكار فان كان يحافد صادقت الاعصار والله العاصم من زلل
الاقدام وعثار الاقدام **س** ليس في هذا الكلام شيء يقتضيه التكذيب والبهتان ولا ما خالف العقل

هذا الكلام هو الذي ذكره في كتابه المسمى بـ "البرزنجي" وهو الذي ذكره في كتابه المسمى بـ "البرزنجي" وهو الذي ذكره في كتابه المسمى بـ "البرزنجي"

المقالة الثانية
على دعوى
وساطة النبي صلعم

والنقل في كما اذخعت لك بالعبيان في وساطة ما اودعته نتيجة البحث في وياتي الدليل والبرهان في بخلاف
اشتدع عنه ولكن ليس يخلو من حاسد النسان في المقالة الثانية فيما بناه على المقدمة الثانية
قال ويتنبى على المقدمة الثانية بطلان دعواه سقوط وساطة النبي صلى الله عليه وسلم ففت رتال
في المكتوب الثامن والثمانين من المجلد الثالث من مکتوباته ان امره كل نبى انما يصلون الى الله
بوسيلة ووسائط وفيه حال بينه وبين الله الا فرد من افراد هذه الامة لعيسى نفسه فان نصيبه من الله تعالى
بالاصالة من الذات العلية اقول اما اولاً فبانه ليس في المكتوب المذكور الا فرد من افراد هذه الامة فان
هذا الافتراء عبارة المكتوب هكذا ذكره فروس في افراد امت رابا لاسانست ان حضرت تعالى نصيب بود تعبير ان
لفرد من افراد الامة نصيب بالاصالة من الله تعالى فما نقل من افراد هذه الامة افتراء بل امره برفقته خلاف
فخواه وبناؤه لا اعتراض عليه بناه فافسد على الفاسد واما ثانياً فبانه افاد العلامة المشقى في نتيجة العلوم بيانه ان ذلك
الفرد الواحد هو نظم الاسم الالهي الفرد وهو الحقيقة المحمدية التي خلق الله تعالى منها كل مخلوق كما اورد في الحديث
الطويل على ما صرح به العلامة فان نصيبه امي ذلك الفرد من الله تعالى بالاصالة لا بواسطة احد كما قال صلى الله
عليه وسلم في وقت مع الله لا يعني فيه ملك مقرب ولا نبي مرسل امي لا يعني في ذلك الوقت الذي لم يبع
تعالى جبريل ولا انا من حيث انني نبي مرسل كما اشار الى هذا المعنى ابن كمال باشا في رسالته في المرح فهو
صلى الله عليه وسلم من حيث انه نبي مرسل له رتبة من حيث انه في مقام الفردية من تجلي الاسم الفرد له
رتبة اخرى اعلى من الرتبة الاولى ثم انه صلى الله عليه وسلم من حيث رتبة الفردية المذكورة ينظر في كل
وقت الى يوم القيمة في الصور المختلفة التي هي مخلوقة منه صلى الله عليه وسلم امي من نوره الاصل الذي
هو اول ما خلقه الله من غير واسطة كما واول ما خلق الله نور نبيك يا جابر ثم خلق الله كذا وكذا الى اخره
ولا ينظر صلى الله عليه وسلم في كل وقت من حيث انه نبي مرسل اعنى من هذه الرتبة فاذا ظهر في صورة
ان ان وعرف الان ان نفسه واكشف له انه مخلوق من ذلك النور المحمدي كان هو ذلك الفرد المحمدي
كما ان تلك الصورة الانانية التي كان ظاهراً بها صلى الله عليه وسلم في مكة وما جبرها الى المدينة هي صورة
رتبة النبي المرسل لا يكون مثلها صورة اخرى ينظر بها بعد ذلك الا انها يقال لها بانها في مقام الفردية
وهو الفرد المستمد من الله تعالى بلا واسطة ولا بد من ادراك معنى هذا الكلام ولا اظن انك تحي معنى ذلك ابداً
ولا تقدر ان تدركه كشفاً الاممونة الله تعالى فان جميع المحسوسات والمعقولات مراتب علمية لا غير في خضم
الوجود الواحد الحق والوجود الواحد الحق ظاهر بها كلها على السواء ولكن من ظهر بها على التمام في مرتبة علم
الالهي ليس كمن لم ينظر بها كذلك قال الله تعالى قل بل يستوى الذي يعلمون والذين لا يعلمون

انما يتذكر اول الباب والمنسوب الى السلطان مثل من حيث ما هو عليه في نفسه مثل المنسوب الى الكائنات
او الوقا لا تختلف الصورة ولا الهيئة ولكن من حيث ما في النفس كل واحد منها من قوة الحال باعتبار شرف
ما منسوب اليها سواء وكذلك من عرف ان نفسه وصورة منسوبة الى الحقيقة المحمدية الفردية الناشئة من عندها
وليس له استقلال ومنها ليس مثل غيره الذي لا يعرف الا نفسه وهو متقل بنفسه في انظروا انما يتذكر اول الباب
ويشير الى مقام الفردية العام في جميع الامة الخاص به صلى الله عليه وآله وسلم كما ذكرنا قوله صلى الله عليه وسلم
في الحديث الصحيح الذي رواه مسلم وغيره عن عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما عنه عليه الصلوة
والسلام اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما يقول ثم صلوا علي فانه من صلى علي صلاة صلى الله عليه بها عشرة
ثم سلوا الله لي الوسيلة فانها منسوبة في الجنة لا ينبغي الا عبد من عباد الله وارحوا ان يكون انا مؤمن سال
لي الوسيلة حلت له الشفاعة فان تلك المنزلة التي في الجنة المسماة بالوسيلة هي رتبة الفردية التي اشار
اليها العارف السيد رضي الله عنه وقديس سره وهي حاصلة لرتبة النبي المرسل محمد صلى الله عليه وسلم
في حياته وهو صلى الله عليه وسلم يعلم انها متقل بعد موته صلى الله عليه وسلم الى افراد امته الذين هم رتب
ظهوراته الى يوم القيمة فقال صلى الله عليه وسلم وارحوا ان يكون انا مؤمن يربو صاحب رتبة النبوة والرسالة
وهو عبد النبي المرسل محمد صلى الله عليه وسلم ان يكون ذلك العبد لعلمه صلى الله عليه وسلم انها من مراتب
العباد الذين تغلب عليهم صفته العبودية في الكمال العرفاني والتحقيق الرباني دون غيرهم فمن غلبت عليهم
حيوانيتهم وضعف فيهم الانانية من الغافلين الجاهلين بأنفسهم بكيفية خلق الله تعالى الاشياء من جميع الازمنة
ما عدا اهل هذه الطريقة والله اعلم بحقائق الاحوال وقوله ان ذلك الفرد ليس يتجه اى ما هو يتابع المرتبة النبوية
المرسل الذي هو محمد صلى الله عليه وسلم من حيث رتبة نبوته ورسالته التي لا تسعني ذلك الوقت الذي يبرح الله
تعالى كما ورد في الحديث السابق فان رتبة الفردية لا يكون معها شئ غير اصل بل هي قائمة بمحض كرم الله تعالى
وليس ذلك الفرد غير الحقيقة المحمدية الظاهرة في تلك الصورة الكونية المخلوقة منها ولا بد لك من المعرفة الالهية
حتى تعرف هذه الكلام وتكشف عن معناه الذي عند الله وذلك اذا تحول اذراك الاول للمحمود ستاد المعقولات
فلم تشهد ما غارة للنور الاصل الاجود والرتبة الامكانية والله على كل شئ قدير من جاهد فاما بما جاهد نفسك
لمعرفة نفسك ارتفاعا ان الله نعتي عن العالمين فهو غنى عن كل رتبة ظهر بها من كل من لم يسي شيئا لان كل شئ
بالك اى فان من جعل الامور كما امرت به واما ما اشارنا ان السالك اذا فرغ من السير الى الله
وشرع في السير في الله مبتا بقة النبي صلى الله عليه وسلم ووساطته فاذا جده الله تعالى اليه كمال فضله وكرمه
ارتفع الوسايط كلها بينه تعالى وبين هذا المحذوب السالك حتى سمعه وبصره وحله وجميع القوى وبها

والآيات ظاهرة ومعها يرفع الله تعالى منه هذه القوسى الظاهرة فأدّاهل العارف الى هذه المعرفة يأخذ العلم من الله تعالى بلا واسطة ومن العلم الله في كما كان للخصر ونصيب بعض العارف بالله قال تعالى وعلما من لدنا علما ويقال لهذه المرتبة في اصطلاحاتهم قرب النوافل ودل عليه ما أخرجه البخارى عن ابى هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم عن الله تعالى ولا يزال عهدي المؤمن يتقرب الى بالنوافل حتى احبته فاذا احبته كنت سمع الذي يسمع به وبصر الذي يبصر به ويده التي يبطش بها ورجله التي يمشى بها الحديث وقوله عليه السلام الى مع الله وقت لا يعنى فيه ملك مقرب ولا نبي مرسل فمن وصل الى هذه المرتبة يجذبته تعالى اليه وبفضله يأخذ المعارف والاسرار بلا واسطة من الله تعالى ولا يلزم الكفر بقوله اخذت العلم من الله تعالى بلا واسطة فمن ينكر هذه المرتبة فهو ينكر الحديث الصحيح وقال مولانا عبد الرحمن الجامى قدس سره انى خطبت شرح الفصوص اما بعد فاعلم ان الحكم الفاضلة من الحق سبحانه على قلوب كل عباده وتخلص عبده على النواع منها ما يفيض عليهم بواسطة الملكة المقربين بالفاظ وعبارات مخفوفة من التفسير والتبديل مراد تلوها وهو القرآن المنزل على نبينا صلى الله عليه وسلم بواسطة الروح الامين ومنها ما يفيض عليهم بواسطة او غير واسطة معانى صرفة او معبرة بعبارات غير متلوقة او من هذا القبيل الاحاديث القاسية ففى اما مما افاضت عليهم معانى صرفة لكانه كساه اكنيته عباراته الخاصة او بعبارات مخصوصة غير مراد ضبطها وتلاوتها والنوع ليس مخصوصا بالانبياء بل لجميع الاولياء وصالحى المؤمنين ومنها ما يفيض من بعض الكمال على بعض انتهى بقصوا من كلام الشيخ المجدد مع لفظ تبعيته بعقوله من الذات اعلية فصية الكلام معها كذا فان نصيب من الله تعالى بالاصالة من الذات اعلية بالبعية تسمى بالنبى صلى الله عليه وسلم يخرج الخيرة فافهم هذا الكلام فانه امرع من الغيث وقطع من ليل قال وقال ان المطلوب من الدعوة هو المحبوب يعنى النبى ص والباقون مطلوبون بتبعيته وتطفله الانسداد من افراد امته فانه ليس تبعيته بل محض كرم الله تعالى فهذا اقرار بخرجه عن متابعه النبى ص واصالة فيما له من الله تعالى وليس هو طفليا له من بخلاف غيره **الحقول** هذا النقل ايضا على يد من المعترض لا يطابق المنقول بل هو افتراء فانه غير قول المجدد بالزيادة والنقصان فيه وهو من الاصل بهذا التبعية فى فرد الامة باعتبار التشيع فان لم يتبع بشيعة النبى صلى الله عليه وسلم لم يصل المطلوب بتبعيته الانبياء لانيام باعتبار ان النبى المستوعب ينسب محمد ص وصوله الى تلك الدرجة العالية اولاً وبالذات ووصول الانبياء سواه اليها ثانياً وبالعرض لان المطلوب من الدعوة والضيافة المحبوب وطيب غيره لطيفه بتبعيته لكن كلهم جالسون على سفرة واحدة فى مجلس واحد على تفاوت الدرجات ومستوفون التلذذات والتلذذات عليها ومهم يحلون الزلزلة التى تبقى بعد اكلمهم على السفرة ولا يجلسون مع الانبياء على السفرة الافرد من افراد امتهم ومخصوص جليس

مجلس الاكابر كما مر مع ذلك الامته امته والنبي نبي وان وصل ذلك الفرد لعلو الغزو هو الدولة التي يصل اليها
برجل النبي وقال الله تبارك وتعالى ولقد سبقنا كلمتنا لعبادنا المسلمين الاياتيه وقوله الافرد من افرادهم
مستثنى من قوله وامهم يحملون الزلزال من قوله والباقون مطلوبون تبعيته وبطيفيله كما فهم المعترضون بسبب بعضهم
عبارة الشيخ وليست هذه العبارة في مكنونه قال فان قلت جملته من الامة اقرار بالنبوة قلت كلا الجواز
يريد امته الدعوة وبهذا المعنى جميع الناس في امته حتى الكفار فكونه من الامة محتمل والاستثناء صريح فلا يكون
من امته الاجابة بنقض دعواه وصرح من ذلك ما قاله في المکتوب السالحي والتمنا من من المجلد الثالث من ان الله
تعالى لم يجعل في حق من اسباب التبرئة غير المعدلات ولم يجعل العلة الفاعلية في تبرئته غير فضله ومن كمال كرمه
اهتمامه بنبي وغيره على لم يجوز في حق ان يكون لفعل الخير دخلا في تبرئته لوان التوجه فيه الى غيره تعالى الى مرابه
جل شأنه ومحبته كرمه الذي لا يتناهى فهذا اوكد وصرح لفظي في نفسه الواسطة بنبوة وبين الله تعالى وهو عين
دعوى خروجه عن اتباع النبي اقول هذا بيان صريح وهبتان فيجوز فان كان الكذب ينجي فالصدق انجي
كل العداوة قد ترجى ازاحتها به الاعداء من عاداك من حسد به نفوذ ما قبله من هذا الهبتان ولنعم
ما يضرب من سبل سيف العداوة عمده فيه اسه النكان المجدد من امته الدعوة فهل المعترض من امته الاجابة
حاشا لله النصبة محمد في المواطن كلها الا عليك فانه مذموم والمراد من الغير غير النبي صلى الله عليه
والله لانه صرح بقوله فان من لم يتبع شريعة النبي صلى الله عليه وآله وسلم لم يصل الى المطلوب كما صرح
في المکتوب الاثنى عشر والمائة من المجلد الثالث بما تعريه ان وصول المطلوب بدون واسطة عليه الصلوة
والسلام محال فهو نبي الانبياء والمرسلين ورسالته حجة للعالمين قال قل في آخر المکتوب اني مرية الله ورواه
وسلسلة اراد في متصلة بالله من غير توسط احد ويدي نائب مناب يد الله مر واثارة الى دعوس كونه نبيا
بعد الف سنة اقول هذا مبني على عدم علم معنى المرية والمراد بالمصطلح عند المتصوفين قال صاحب سجد الاسرار
في بيان الارادة والمرية والمراد اما الارادة فتترك ما عليه العادة وتحققها نهوض القلب في طلب الحق وترك
ما سواه فاذا ترك العبد العادة التي هي حظوظ الدنيا والاخرى فجوهر ارادته فالارادة مقدمة كل امر
يعقبها القصه ثم الفعل فهو بد طريق كل سالك واسم اول منزلة كل قاصد قال الله عز وجل لنبية هم ولا تظروا
الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه فنتى نبية هم عن طريقهم والبادهم وقال في آية اخرى
واصب لفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه ولا تده عيناك عنهم تريد زينة الحياة الدنيا
فامرهم بالصبر عنهم ولا تدههم وتصيبهم النفس في صحبتهم ووصفهم بانهم يريدون وجهه عز وجل ثم قال ولا تده عيناك
عنهم تريد زينة الحياة الدنيا فبان بذلك ان حقيقة الارادة وجهه الله عز وجل فحسب دون زينة الدنيا

۴۰
وہذا انما فیہ
ظلمۃ کبیرۃ
تجربۃ کبیرۃ
وہذا انما فیہ
ظلمۃ کبیرۃ

فانما

لا يوحى بالفتح الشكر لادن والشكر لشكر رازي مخب ١٢ لا كانت كرهه منه ١٣ لا طالع الوضع ١٤ فانوس

وزنيته الاخرى فالمرید والمراد فالمرید مومن كان فيه هذه الجملة والتصف بهذه الصفة فهو اذ مقبل على الله
عز وجل وطاعته مولى عن غيره واجابته يسمع من ربه عز وجل فيعمل بما يشي الكتاب والسنة ويصبر عما سوس
ذلك ويصبر بقر الله سبحانه فلا يرسل الا فعله فيه وفي غيره من سائر الخلق ويعي عن غيره فلا يرسل فاعلم
على الحقيقة في عز وجل يري الله وسبباً محرراً برامداً مستخراً قال النبي صلى الله عليه وسلم حبك الشئ ليحبه ويصبر
اي يسيك عن غير محبوبك ويحبك عنه لاشتمالك بمحبوبك فما حب حتى اراد وما اراد حتى تجرت ارادته
حتى قدفت في قد حجرة بخشنة فاخرت كل ما هناك قال الله عز وجل ان الملوك اذا دخلوا قرية افسدوها وجعلوا
عزها عزرة اهلها اذله فنومته فكلته واكلته فكلته وكلته من ضرره طبع فلما حبها ابد الى محبوبها ولذا تهاويهم
عباد الله ويالنس بالخوة مع الله ويصبر عن معاصي الله ويرضى بقضائه ويختار الله ويرضى عن الله من نظر الله
ويبدل محبوبه في حجاب الله ويغرض ابد كل سبب يوصله الى الله ويقنع بالحوال والاحتقار ولا يختار حمد عباد الله
ويحب الى ربه عز وجل بكثرة النوافل فاعلم ان الله عز وجل حتى يعيلى الله سبحانه في فصل في زمرة احباب الله
ومراد به فحينئذ يسمى مراد الله فيحيط عنه فقال سالكى طريق الله سبحانه ولا يغفل بحمار حنة الله ورافته ولطفه فينبى له
بيت في جوار الله فيجمع عليه انواع الخلق وهي المعرفة بالله والنس به واليكون والطائفة الى الله فينطق
بالحكمة الله واسم الله بعد الاذن الصريح بل النجى عن الله عز وجل ويلقب بالقباب تمينه بين احباب الله
فيه خل في خواص الله وتسمى باسماء العلم بها الا الله ويطلع على اسماء محضه فلا يوح بها عنه غير الله
فيسمع من الله ويصبر بالله ويطيش بقوة الله ويسعى في طاعة الله وليكن الى الله ونيام مع طاعة الله
وذكر الله في كلام الله وحرز الله فيكون من اسرار الله وشهادته واوتاد ارضه وسجن عبادوه وبلادوه وحبابه
واخلاته قال النبي صلى الله عليه وسلم حاكبا عن الله عز وجل لا يزال حبسى المؤمن يتقرب الى النوافل
حتى احبه فاذا احبته كنت سمعه وبصره وسانده ودرجته وفواؤه فبى يسمع بى يبصر بى يطق بى
يعقل بى يطمش فهذا عبد محمل عقله لعقل الاكبر وسكنت حر كاته الشهوانية لقبضته الحق عز وجل فصا
قلبه خزانة اسرار الله عز وجل فهذا مراد الله عز وجل وان اردت ان تعرفه باعبد الله المرید المبتدى المراد
المبتدى المرید الذى نصب بين التعبد والحق في مقاساة المشاق والمراد الذى كفى الامر من غير مشقة
المرید متعب والمراد مرفوق به من ربه قالوا غلب في حق القاصدين المبتدئين في سنية الله مايتهم
وجرمى من توفيق الله عز وجل للمجاهدات ثم اصابهم اليه وخط الانقال عنهم وتخفيف عنهم في كثير من اقل
وترك الشهوات والاقتصام على القيام بالفرائض والسكن في جميع العبادات وخط القلوب ومحاطة
الحمد والمقام والانعطاف عما سوى الحق عز وجل بالقلوب فتكون طوايرهم مع خلق الله ولبوا طنهم

والنحو

مع الله عز وجل واستنتهم لحكم الله وطلوهم بعلم الله واستنتهم بعباد الله واسرارهم لحفظه ودائع الله فخلعهم سلام الله
وتجانية وبركاته ورحمته ما دامت ارضه وسماؤه وقام العباد بطاعته وحفظ حقه وحدود المريد تتولاه سياست العلم والامور
تتولاه رعاية الحق لان المريد يسير والمريد يطير فستحق السائر الطائر ويكشف لك ذلك بموسى ومنيا محمد صلاه الله
عليهما كان موسى مراداً وبنينا مراداً استتبعه سيرة موسى الى جبل طور سيناء وطار بنينا محمد الى العرش والروح
السلطان فالمراد مطالب والمراد مطلوب وعبادة المريد مجاهدة وعبادة المراد موهبة المريد موجود والمراد فان المريد يعين
للمعوض والمراد لا يري العمل بل يرى التوفيق والمن المريد يعيد وفي سلوك السبيل والمراد قائم على جمع كل السبيل
المريد ينظر نور الله والمراد ينظر بالله عز وجل المريد قائم بامر الله والمراد قائم بفعل الله للمريد تجالفت هواه والمراد يتبيل
من ارادته ومنه المريد يتقرب والمراد يتقرب به المريد يعمى والمراد يدل ويقيم ويغذي ويهيئ المريد يحفظ والمراد يحفظ
به المريد في الترتي والمراد قد وصل وبلغ الى الرب الذي هو المرتقى ونال عنده كل طريق استتبعه لما كان في المريد
والمراد هذا فالاستتباء ماذا فان المرادية تقتضي عدم الوساطة قال العلامة المشقي في نتيجة العلوم قال سبحانه ان كن
علم القرآن خلق الان ان علمه البيان وقال تعالى اقرء باسم ربك الذي خلق الانسان من علق اقرء وربك
الاکرام الذي علم بالقلم علم الانسان ما لم يعلم وهذا في مطلق الان ان وقال تعالى في حق النبي صلى الله عليه وسلم
وعلّمك ما لم تكن تعلم فاشرك تعالى بينه وبين غيره في التعليم فالتعليم كله من الله تعالى وحده والاخذ كله عن الله
تعالى وحده عند من يعرف ومن لا يعرف والعبد الشاكر هو الذي يري في التسليم منه تعالى وحده وكما في النعمة بالانفال
عن ذلك قال ابو زيد بسطامي قدس الله سره اخذتم علمكم ميتة عن ميتة واخذنا علمنا عن الحي الذي لا يموت
استتبعه قال ان طريق سبجاني فان طريق التنزيه منه دخلت على الذات الاقدس لم التفت باسم
وصفية لكن قول سبجاني مني ليس كقوله من ابني زيد البسطامي فانه لا ماس لقوله بقولنا فان قوله خرج من
واحدة النفس وتولنا وراء الآفاق والنفس وقوله تشبيه كسي لباس التنزيه وتولنا تنزيه لم يستغفر التشبيه
وقوله صدر عن سكر وتولنا صدر من عين الصحو فانظر الى هذا الفضل المفضل كيف تفوق على اكابر الامة
بدعواه وكيف خرج عن اتباع محمد لم يصريح قوله ونحوه وكيف سجل على نفسه اتباع الشيطان هو اقول
ان المخاطب خبط الجبال والتابل فهو اجبر من بقية في حقته شئت يمينك ان قلت لمسلم
وحبت عليك عقوبة التثنية اعلم ان قول الشيخ روح ان طريق سبجاني او منسوب الى سبجاني
تنزيه الله تعالى واليار فيه للنسبة لا يار انكم فانه قد صرح بنسبة التقابل والتبائن بين لفظ سبجاني
الذي صدر من ابني زيد البسطامي روح وبين لفظ سبجاني الذي في مکتوبه ففي الاول يار النسبة وفي الثاني
يار انكم وهذا من قبيل تحميس التلخيص ويظهر من ادنى تأمل ان عبارة تدل على يار النسبة وحقا فانه قال

تتولاه رعاية الحق لان المريد يسير والمريد يطير فستحق السائر الطائر ويكشف لك ذلك بموسى ومنيا محمد صلاه الله عليهما كان موسى مراداً وبنينا مراداً استتبعه سيرة موسى الى جبل طور سيناء وطار بنينا محمد الى العرش والروح السلطان فالمراد مطالب والمراد مطلوب وعبادة المريد مجاهدة وعبادة المراد موهبة المريد موجود والمراد فان المريد يعين للمعوض والمراد لا يري العمل بل يرى التوفيق والمن المريد يعيد وفي سلوك السبيل والمراد قائم على جمع كل السبيل المريد ينظر نور الله والمراد ينظر بالله عز وجل المريد قائم بامر الله والمراد قائم بفعل الله للمريد تجالفت هواه والمراد يتبيل من ارادته ومنه المريد يتقرب والمراد يتقرب به المريد يعمى والمراد يدل ويقيم ويغذي ويهيئ المريد يحفظ والمراد يحفظ به المريد في الترتي والمراد قد وصل وبلغ الى الرب الذي هو المرتقى ونال عنده كل طريق استتبعه لما كان في المريد والمراد هذا فالاستتباء ماذا فان المرادية تقتضي عدم الوساطة قال العلامة المشقي في نتيجة العلوم قال سبحانه ان كن علم القرآن خلق الان ان علمه البيان وقال تعالى اقرء باسم ربك الذي خلق الانسان من علق اقرء وربك الاكرام الذي علم بالقلم علم الانسان ما لم يعلم وهذا في مطلق الان ان وقال تعالى في حق النبي صلى الله عليه وسلم وعلّمك ما لم تكن تعلم فاشرك تعالى بينه وبين غيره في التعليم فالتعليم كله من الله تعالى وحده والاخذ كله عن الله تعالى وحده عند من يعرف ومن لا يعرف والعبد الشاكر هو الذي يري في التسليم منه تعالى وحده وكما في النعمة بالانفال عن ذلك قال ابو زيد بسطامي قدس الله سره اخذتم علمكم ميتة عن ميتة واخذنا علمنا عن الحي الذي لا يموت استتبعه قال ان طريق سبجاني فان طريق التنزيه منه دخلت على الذات الاقدس لم التفت باسم وصفية لكن قول سبجاني مني ليس كقوله من ابني زيد البسطامي فانه لا ماس لقوله بقولنا فان قوله خرج من واحدة النفس وتولنا وراء الآفاق والنفس وقوله تشبيه كسي لباس التنزيه وتولنا تنزيه لم يستغفر التشبيه وقوله صدر عن سكر وتولنا صدر من عين الصحو فانظر الى هذا الفضل المفضل كيف تفوق على اكابر الامة بدعواه وكيف خرج عن اتباع محمد لم يصريح قوله ونحوه وكيف سجل على نفسه اتباع الشيطان هو اقول ان المخاطب خبط الجبال والتابل فهو اجبر من بقية في حقته شئت يمينك ان قلت لمسلم وحبت عليك عقوبة التثنية اعلم ان قول الشيخ روح ان طريق سبجاني او منسوب الى سبجاني تنزيه الله تعالى واليار فيه للنسبة لا يار انكم فانه قد صرح بنسبة التقابل والتبائن بين لفظ سبجاني الذي صدر من ابني زيد البسطامي روح وبين لفظ سبجاني الذي في مکتوبه ففي الاول يار النسبة وفي الثاني يار انكم وهذا من قبيل تحميس التلخيص ويظهر من ادنى تأمل ان عبارة تدل على يار النسبة وحقا فانه قال

سبجاني

برزخي

سلسلتي سلسلة الرحمانية وانا عبد الرحمن منلى ارحم الراحمين وطريقى الطريق السجاني وذهبت من سبيل التنزيه
وما اردت من الاسم الصغرى الالهيات الا قدس تعالى هذا سجاني ليس سجاني الذى قال ابو يزيد البسطامي
لانه لا اساس له بهذا السجاني لانه خرج من دائرة النفس وهذا واراد النفس والافاق وسجاني ابى برزخي
لبس لباس التنزيه وهذا سجاني تنزيه محض ما وصله غبار التشبيه وذلك سجاني تقوى من منيع السكر وهذا سجاني
منيع من عين الصحو قال في المکتوب المودع في مائة من المجلد الثالث وان كان محمد صلى الله عليه وآله وسلم
ليس له شريك في دولته الخاصة ولكن ينبغي ان يعلم انه بعد خلقه وتكميله بقيت من طينته بقية جعلت خيرة
لطينتي فجعلوني بتبعيته ووراثته شريك ودولته الخاصة وهذا ايضا دعوى النبوة وان نبوته في مرتبة نبوته صلى الله
عليه وسلم ودولتي قوة ودولة وهذا فحش في اقصاد الدين وصرح في الحادى وزدته اقول كلمة ينبغي
على سوره الفهم فلا يخلو عن الخلل فمثل كمثل النعمه لا طير ولا جبل فاما تعرف انما وقع جعلوني با استعمل في مکتوبه
وهي مخوف بل في مکتوبه هذه العبارة وان لم يكن احد يشكره في هذه الدولة الخاصة المحمديه لكن هذا القدير
ان من دولته الخاصة له صلى الله عليه وسلم بعد خلقه وتكميله بقيت لانه من لوازم اهل الكرم ان يبقى
بقية في سفرتهم بعد اكملهم وهو نصيب الخدم ذلك البقية اعطيت لاحد اصحاب الدولة من امته صلى الله عليه
واله وسلم وجعلها خيرة طينته فجعل شريك ودولته الخاصة عليه وعلى آله وصحبه اهل الصلوة والتسليم استعمل
والمراد بالطينة اما الدولة الخاصة اعني مرتبة الفناء الماتم وهو مختص بالنبي صلى الله عليه وآله وسلم عند النبوة
ويكون لبعض امته بتبعيته ووراثته فيكون متعلقا باخلافة فلما تم هذه المرتبة يعطى له الوجود الموهبي ويكون
مع النبي صلى الله عليه وسلم في الجنة بموجب قوله تعالى ومن اطلع الله والرسول فاولئك مع الذين
انعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن اولئك رفيقا ذلك الفضل من الله
الآية وحديث الموعود من اجاب او الاخلاق المحببة الاصلية بحقيقته للنبي صلى الله عليه وسلم او المحنى الاصلى قاله
المجد ورحمه الله باعتبار جده لان سيدنا عمر رضي الله عنه كان جده من بقية طينته النبي عليه الصلوة والسلام
واشجع من اولاده ولا يستلزم السادات اخرج البخارى في تاريخه وغيره اكرموا عمتكم لخلقة فانها خلقت من
طينة آدم فلما ان خلقة الخلقة التي لا تساوي بنى آدم في الفضل والكرامة من طينته سيدنا آدم لا يلزم
انقص في سيدنا آدم فكلما في النبي ص وكيف لا تشرف فرد بنى آدم بهذه الغضبة وهو شرف
من الخلقة قال الشيخ محي الدين بن عربي في الباب الثامن من الفتوحات المكية ان الله تعالى لما خلق
آدم عليه السلام الذي هو اهل جسيم في تتكون وجعله اصلا لجميع الاجسام الانسانية فضلت من خيمه
طينة لفضله خلق منها الخلقة فهي اخت لآدم عليه السلام وهي عمة لنا وقد سماها اشرع لنا عمة وشبهها

بالؤمن ولها أسرار عجيبه دون سائر النيات وقصص من الطينة بعد خلق الخلقة قدر السمسة في الحفارة فوجدت
 من تلك الفضلة ارضا واسعة الفضاء اذا جعل العرش واماؤه والكسرى والسموات والارضون وباتحت النوى
 والجنات كلها والنار في هذه الارض كان الجميع فيها مخلقة لمقاة في فلاة من الارض وفيها من العجائب
 والغرائب ما لا يقدر قدره ويبر العقول امره وفي كل نفس خلق الله فيها عوالم يسبحون الليل والنهار لا يفتر
 وفي هذه الارض ظهرت عظمت الله وعظمت عظمة الشاهد لها قدرته وكثير من الحالات العقلية التي قام الدليل الصحيح
 العقلي على احوالها موجود في هذه الارض وهي مسرح عيون العارفين العلماء رابته وفيها يسبحون وخلق الله
 من جملة عوالمها عالما على صورنا اذا بصروهم العارف يشاهد نفسه فيهم وقد اشار الى مثل ذلك ابن عباس
 فيملأ ردى في هذه حديقته الكعبة مبيتا واحد من اربعة شربتا وان في كل ارض من سبع الارضين خلقا مثلنا
 حتى ان فيهم ابن عباس مشي وصدقته هذه الرواية عند اهل الكوفة قال العلماء المشفق في منجية العلوه وقوله
 هذه الدولة المحمدية انما ضربه على الله عليه وسلم وان لم يكن له الله يشهد به في ذلك لا اله الا الله في صورته
 بالصورة الانسانية في ان هو محمد وكما يد بالاطلاق الغاضلة الكرمية لقبس لقبه من طينته وسبح في الجنة
 عليه وسلم فاطمة الزهراء عطف تلك البقية لواحد من امته وذلك الواحد هو ولد فاطمة الحسن بن علي رضي الله
 عنها اتفقت اليك تلك البقية وهي لغة الطينة المحمدية فكان الامام الحسن رضي الله عنه اشبه الناس برسول الله
 صلى الله عليه وسلم كما ورد في الاحاديث فنبوا اى تلك البقية خيرة طينة امته ذلك الواحد من امته وبنفسه
 في جلوس الملكة الموكلين بالارحام فاطمة من على رضي الله عنه وهي نطفة وخيرتها من فاطمة الزهراء رضي الله
 عنها وهي نطفتها فعملت الخيرة من البقية انط من اولاده واولاد اخيه الحسين رضي الله عنه الى يوم القيمة ودرت
 تلك الخيرة في اولاد الصلب اولاد احمد بن الحسين في عقيدة المشايخ النقشبندية وغيرهم من اصحاب اليهود
 في صدق الوفاء وتمكين الحب والصفاء المسمى المذكور من قوله تعالى من قبل ان تمسوس وقوله مخلقة وغير مخلقة
 وذلك في المريدن الآخذين عن المشايخ وجعله اى ذلك الواحد شريك دولته الخاصة صلى الله عليه وسلم
 وسبب ذلك ظهور رتبة فردانيته من تحلي الاسم الفرد في مظاهر ذرته مقام الذي هو مقام الفردية فيظهر الفرد
 في كل زمان ما كان منه صلى الله عليه وسلم من حيث بان ولايته الخاصة لاس حيث رتبة نبوته ورسالته فان
 تلك الرتبة ختمت بموت صلى الله عليه وسلم وذلك قوله عليه السلام العلماء ورثة الانبياء بجميعهم اهل السماء والمستغفر
 لهم الحيثان في البحر اذا ماتوا الى يوم القيمة وقوله عليه السلام العلماء اصحاب الارض وخلقوا الانبياء وورثته
 وورثة الانبياء وقوله عليه السلام اعلمتم ميراثي دسائر الانبياء قبل الاحاديث الثلاث اخبرها السجوطي في
 جامع الصغير فالعلماء بنماهم ورثة النبي صلى الله عليه وسلم وورثة البقية الانبياء عليهم السلام في مقام فردية

صلية الله عليه وآله سلم وهي العلم الباطن فالشاركة انما تضره لو كانت في زمان واحد واما اذا كانت بطريق تجديد
الدولة في صورة اختيار الله تعالى لذلك المقام فخلقها من تلك الصورة لذلك الضرر لا يضر انما يتكرر الاول والا
ثم ان الشيخ احمد السمرقندي العارف الكامل قدس الله سره اعاد الكلام لتجوير عن نفسه بحصول ذلك المقام فقال
وان كان محمد صلى الله عليه وسلم ليس له شرك يكفيه الله دولة اخاصته به لكن ينبغي ان يعلم انه بعد خلقه ومياله
صلية الله عليه وآله وسلم لم يقبض من طينة بقیته جلست خميرة طينتي اسي وصلت تلك البقية التي ذكرنا الى طينته اسي
قطعة من ابيه او امه قبل الولادة وكان له نسب في ترشيش او بعد الولادة بمصافحة ذي النسب اوصدق له
من المشايخ ومولاهن مختلفه وغير مختلفه كما ذكرناه فان المصافحة تلحق في اهل الاستعداد فترس الخمية
في جميع الطينته فتتميل اليهم كخميرة انتهى قال في المکتوب الثالث وجميع من واته من المجلد الاول
ان كلما يصح ان يسلو او يعلم نفی ذلك بطلان لاضرورية فالملطوب اثبت ما دنا ذلك ويلزم منه ان كل ما
هو مشهود ومحمد رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم مستحقا للنفي فان محمد افع علوشانه كان بشرا او بشرا فليست
المحدث والامكان ما دعسى ان يترك لبشر من خالق البشر والممكن من الواجب والمحدث من العتيم
جلت عظمتة وكيف يحيط به لا يحيطون به علما نقض قاطع انتهى فانظر الى حبارته لم تجز للنبي صلى الله عليه وسلم
ان يكون مشهوده الا ما نفی من الممكنات اقول ان هذا القول في الاصل يوافق قول سيدنا ومولانا
الشيخ بهار الدين رضي الله عنه والفاطمة الفارسية هر چه دیده شد دشیده شد همه غیر حق است بطلان نفی باید کرد
انتهى وفي المکتوب في بيان كلمة لا اله الا الله ان كل ما يجس في العلم والبصر نفية بطلان لاضرورية لان المطلوب
المثبت هو ان العلم فليز من ان مشهود ومحمد صلى الله عليه وآله وسلم ايضا لا نفی للملغوب المثبت
وراء ذلك متحقق ياخي محمد صلى الله عليه وآله وسلم مع ذلك ان العلو بشرا وبلافة المحدث والامكان
تتم لبشر من خالق البشر اسي يترك والممكن من الواجب ما يترك والمحدث لا يحيط الله بكنهه فانه لا يحيطون
به علما نقض قاطع في حق جميع الخلق بنيا كان او غيره انتهى فالعنى ان كل ما يصح ان يري في بصيرة احد
من البشر او يسمع او يعلم من الكاشفات والمشايدات نفی ذلك بطلان لاضرورية فالملطوب المثبت وهو ذاته
تعالى وراو الوجود الذي خطر في بال البشر لا تعرف احد كنه ذاته تعالى الا هولاء ذات الله تعالى وكما لا تعرف
تدنا مينة الرب في الله لا نهاية له ولهذا قيل سبحانه ما عرفناك حق معرفتك والمعنى الثاني ان كل ما يري في
بصيرة السالك او يعلم من الجواهر الكونية نفية الوجود الاصلی والتحقق من بطلان لاضرورية وثبت هذا
الوجود الاصلی الحقيقي لما دنا ذلك الكون وهو الله تعالى بالآلة الله وكذا وقع في فصل الخطاب نحو اوجه محمد
بن ابي بكر من اوله في بيان ذكر لا اله الا الله انه مركب من نفی والاثبات فالذاكرني طرف نفی وجود

و

جميع المحذرات الاصلية وفي طرف الاثبات يثبت وجود القديم جل وعلا انتهى بل هذا الامر مخصوص علمه في الاخبار
 الالهية النبوية قال الله تعالى فاعلم انه لا اله الا الله اسي لا موجود بحق الا الله قال الله تعالى كل شي باكل الا وجه
 اسي الا ذاته قال الله تعالى اينما تولى فاقم وجهك للدين الحنيفي اسي ذاته تفسيره قوله صلى الله عليه وآله وسلم
 اصدق كلمة قالها الله كلمة لا اله الا الله باليد الا كل شي باخلا الله باطل وبالبطل خلاف الحق وقوله عليه السلام
 كان الله ولاشي معه وهو الان على ما عليه كان فالباطل معناه ولاشي مع الحق اذ الاشياء كلها باحق تعالى
 لا مع الحق تعالى فان اشي من اشيته فلو لا اشيته الالهية لما كان شي اصلا واصل اشي المشيئة فوشي بيان
 فصيل بمعنى مفعول كقيل معنى مقول وجرح بمعنى مخرج فالاشياء كلها منفقة في الشهود المحمدي بدليل
 كان الله ولاشي معه وهذا امر لا يعرف الا اله من صحاب الادراك الخاص كما افاد العارف المشتقي في نتيجة
 العلوم فما ثبت بالآيات والاحاديث فانكاره جسارة على جسارة فان هذا صفي من عين بصني قال
 في المکتوب التاسع والاربعين من المجلد الثالث لا يخفى انه لما حصلت لي الهبة المحضورية بذات الواجب
 جل سلطانه لزم ان ينكشف لي كنه ذاته جل سلطانه وان اعلم بكنه ذاته كما هو وهذا ان كان مخالفا لما هو مقرر
 عند العلماء لكنه علم حضور شي متعلق بذات الواجب تعالى فهو كالروية بالنسبة الى ذاته تعالى فالانكشاف
 موجود والدرك مفقود انتهى فانظر الى جبراته اجاز لنفسه انكشاف حقيقة كنه الذات وهذا هو اثبات الفوقية
 على النبي عليه افضل الصلوة واكمل التحيات المباركات الطيبات بل وادعى ذلك لولده ايضا اقول هذا
 افتراء بلا امتراء في الاستقامة وانت تعجبين انظر ذلك المکتوب وقل اين هذه العبارة في هذا فاياك
 اياك الكذب فاتها الى الشتر دعاه وللشتر جالبه بل بسبب المجدوح ان معرفة ذاته وصفاته بالكنه والوجه
 يمنع افاد المجدوح في المعارف الدنيوية ما تعريبه ان معرفة الله تعالى واجب بالتفاهق الصوفية والكثير
 المتكلمين شكر الله تعالى سعيهم لكنهم مختلفون فيما بينهم في الطريق الموصلى الى المعرفة فالصوفية قالون ان المعرفة
 بالرياضة وتصفية الباطن والمتكلمون من الاشاعرة والمعتزلة يقولون انها بالنظر والاستدلال بل النزع
 بينهم نزاع لفظي مبنى على تفسير لفظ المعرفة فالصوفية يقولون ان المعرفة هو علم بسيط وجداني ومباين
 للصورة تصديقية الایمانية والمتكلمون قالون بانها صورة تصديقية ایمانية ولا شك ان طريق تحصيل المعرفة
 بالمعنى الاول هي الرياضة وتصفية الباطن والمعنى الثاني هو النظر والاستدلال وما يقولون ان اول
 ما يجب على المكلف معرفة الله تعالى المراد بها المعرفة بالمعنى الثاني لا الاول لان حصول المعرفة في المعنى
 الاول كمال في حق اليقين وهو نهاية مراتب كمال اهل الله والفرق بين المعنيين بتقريره ان المعرفة
 عند الصوفية عبارة عن علم حضورتي بالحق تعالى يكون بعد الزمان والبقا ليس برون به شناختن وفشن

الكتب المأثورة

الكتاب المأثور من الجود والسخاء

وعند المتكلمين عبارة عن علم حصولي سبحانه تعالى الذي هو نتيجة النظر والاستدلال ببيانه ان العلم حصولي
 حصول الصورة او الصورة المحاصلة في المذكرة فهو يحصل من الخارج والعلم بحضور شيء ما يتعلق بذات العالم فيكون
 خلافه فالعارف بعد فنائه الذات والصفات يبقى به بقاؤه تعالى فعلية علم حضور شيء ولا يكون نه من
 قبيل الحلول والاتحاد ونحوه بانها فطور الولاية وراي طور العقل وطريقها الكشف الصحيح ليس منها دخل
 للنظر والاستدلال واما قال الحكماء والغزالي شأن معرفة ذات الله تعالى ممنوع فالمراد بها الصورة
 البصية يقيها الايمانية كما يشهد به الادلة حيث قالوا ان معرفة ذات الله تعالى اما بالبصية او بالنظر
 وكل منهما باطل على ما هو مذکور في الكلامية وايضا امتنعوا معرفة كنه الله تعالى لا المعرفة بوجبه لان المعرفة
 بوجبه حاصل لكل احد فانهم يعرفون الذات بالوصف الخالقية ام للرازية و فرق بين معرفة الشيء بالوجه
 وبوجه وفيما نحن فيه يكون الثاني لا الاول فان قلت بذاتك في الخلق والرزق لان وصف الخلق معلوم
 منها لا الذات بوصف الخلق لكن لا نسلم في الخلقية لان المراد منها ذات له الخلق فيعرف الذات بهذا النوع
 قلت ان المراد من الذات اما مفهومه او مصداقه الكائن الاول فالعلوم الوجه والاشكال الثاني فهو مستلزم
 علم كنه الذات لان كنه شيء عبارة عن نفسه والذات ليس بتجزي لانه بسيط حقيقي فبفرض تعلق العلم به يكون
 العلم بالكنه وفي علم المخلوقات العلم بالوجه لا يستلزم العلم بالكنه لان الحقيقة متجز فكلما كانت الحقيقة متجزية فالعلم
 بالوجه لا يستلزم العلم بالكنه والكانت بسيطة حقيقة لا تقتضي التجزى يكون علمه بالكنه كما في الوجه تعالى
 فمعرفة كنهه تكون محال لمعرفة تعالى بالمعنى المذكور مطلقا م بالكنه كان او بالوجه بل صفاته تعالى ايضا هكذا
 فانها غير معلومة بوجه مثلا علمه تعالى ليس كمثل علم المخلوقات لانه ليس له في الانكشاف للمعلوم دخل والله تعالى
 يعطى الانكشاف عقبيه جريا للعادة ولو سلم ان له تأثيرا في الانكشاف ولو سلم ان له تأثيرا في الانكشاف عند بعض المتكلمين
 فنقول ان التأثير خلق فيه وليس هو بمرتبة حقيقة بل لا دخل للموثرية فيه فليس بين علم الخالق والمخلوق
 مناسبة فالاشتراك والاطلاق اسمي وكذا حال القدرة والارادة بينهما فان قدرته واراوته تعالى
 مهتر صدور الافعال ومثاله وجود المخلوقات بخلاف قدرة العبد واراوته فانها ليس كذلك فان سبحانه
 وتعالى يخلق الاشياء بطور جري العادة عقبيها وليس القدرة العبدية في الابداء دخل ما هكذا سائر الصفات
 فكل مطلوب لا يناسب العالم لا لعله فانه لا يدرك الشيء بما يصادف وبغايرة فلا يدرك صفاته تعالى كما لا يدرك
 ذاته تعالى ولقدس منها اشكال قوي ومهولة لما كان الذات والصفات متحدة المعلوماتية فمعرفة كنهها تكون
 محال فما معنى وجوب المعرفة فلنا معرفة الذات هنا مثلا انه ليس كجسم ولا وجه ولا عرض ومعرفة الصفات
 انه ليس بجاهل او عاجز او صم او بكم غاية ما في الباب يعرف بهذا ذاته و صفاته قال بعض المتكلمين المعرفة

عمارة عن التمييز بين المحدث والقديم ومن هنا قال البوصيفة ضنى الله عنه سبحانه ما عبدناك حق عبادتك ولكن عرفناك حق معرفتك فسبحان من لم يجعل للخلق يسبيلا الا بالعجز عن معرفته واسمائه الخاصة بالبدن تكون حسب استعداد الطالب قال العارف بهار الدين النقشبند قدس سرته ان اهل الله عبد الفناء والمبتلى بالنيظرون في ذاته وما يعرفون في ذاته حيرتهم في ذاتهم وفي انفسهم اظلم بصرون وهذه المعرفة نفس بحيرة قال ذو النون المصري رح المعرفة في ذات الله حيرة قال بعض العرفاء اعرفهم بالله شدة حيرتهم تحيرة انفسه قال المجدد رح والكان اكثر المثلث نوح صرحوا بكذا في معرفة الذات اما عن معرفة الصفات ايضا عبادة عن المعرفة اشتبه قال قال في كنز الهداية التاسعة عشرة مخاطبا بولديه لم ينل داعي الوصال ينادى في سرى ارب السطان فانه يدعوك فطاطي متهى الى باب القدس فوصلت الى سراقى عال فقيل لي السلطان ليس في البيت فعلت ان ذلك مقام حقيقة الكعبة الربانية فاسرعت الى ما وراء ذلك ورحبت الى مقامات الصفات الحقيقية الموجودة بوجوه وراية ونداء ورائه لصور العلمية الصفات في مرتبة التعين العلى ودار ذلك صور الصفات التى في مرتبة التعين الوجودى والتعين الحسى فخرجت عنه ايضا الى هوى ملك الصفات وهى اشيعون الذاتية والاعتبارات المختصة في ذاته تعالى ثم الى الذات المحجوبة المجردة عن النسب والاعتبار وانتم ايها الاخوان لعينى ولديكم كنتم امسى في كل مقام من تلك المقامات فانظروا لى هذه المخافات والاعمال الباطلة والاكاذيب المختصة تنجب منه اقول عنه العبد ال يظهر فضل الرجال المتعرف ان كنز الهداية ليس من مصنفات المجدد وعلى تقدير التسليم لا يلزم من هذا القول على قائله شئ اذ كثيرا ما يظهر للسالك في سيره الى الله المشاهدات والمكاشفات وهى وراية العقل فيعجز الناس من فهمها وهو يتركها ليدريه ومجيبه وجوب المابعة ركب فحيت الغلبة لكثير من الاولاد ذكروا فلا محمد وفى كمال الفوت الصمدانى شيخ محمد القادر جيلانى فى بعض تصانده

تحقيق قائل ارب السطان فانه يدعوك

وامرى بامر الله ان قلت كن كبر	وكل بامر الله حكمى وقدرتى	فاجت الواد المقدس جاب	على طوبى سيار قد صوم تجلوتى
طافنى بالاكوان من كل جانب	فصرت لها ابا يفتحن نسبى	ولى علم فى ذروة المجدد ثم	رفع البناء نادى لكل استه
فلا علم الا من سجاوردتها	والاقل الامن صحيح روتى	على الدرة البيضاء كان اعجبتا	وفى قاب قوسين جتبع الآخرة
وعانيت هزول اللوح والرضا	وشاهدت النوار الجلال بنظرى	وشاهدت ما فوق السموات كلها	كذا اخرجت الكرى فى طي قضيتى
وكل بلا والله ملكى حقيقة	وقطابها من تحت حكمى عطيتى	فلاحت الى الاسرار من كل جانب	وبانت الى الانوار من كل جهة
وشاهدت معنى لوبد شفى سره	مصم الجبال الرسيات كدنتى	وطلع شمس الافق ثم منيها	واقطع ارض الله فى حال خلوتى
انا قطب قطاب الوجود حقيقة	على سائر الانطاب قولى محترى	قال فى المكنوب الخامس وتسعين من المجلد	
ولايته وان كانت مرآة للولاية المحمدية والموسوية ومنطقته على ولايتهما لكنها جامة لها كبرية من نبتة المحجوبة			

تحقيق قوله عارفى الكفاية بآية الله المحمدية والوحية

والجبية فان محمدًا رئيس المجوبين وموسى ٤٠ راس المجين لكن في ولايتي امر آخر ومعالته على حدتها بذلك الامر مر لوطنة
حيث ان اصلها من الولاية المحمدية الناشئة بالاصالة عن المجوبية الصرفة وانضمت اليها ولايته موسى الثانية
عن المجبية الصرفة ونصبته بلونها ايضا صارت وجودا آخر وحقيقة اخرى وانثرت ثمرة اخرى ونجت نتيجة اخرى
فيقال لهذا الضال المسفل المغرور المسكور ما معنى كون دلاية محمد من المجوبية الصرفة دلاية موسى من المجبية الصرفة ان
كان المراد ان محمدًا صلى الله عليه وسلم ما كان يحب الله وموسى ما كان المدحجة والعبادة بانه فقد ضللت منلالا
مبينا ولكلت ملاك الابدل محمدًا صلى الله عليه وسلم كما انه رئيس المجوبين فهو راس المجين وموسى كما انه
راس المجين راس المجوبين الضال لا يكون محبة العبد ربه لم يتقدمها محبة الله عبده قال الله تعالى تعجبهم وسحبونهم
وقال الله تعالى رضى الله عنهم ورضوا عنه ثم ان في كون دلاية حقيقة اخرى وثمره ثمرة اخرى اعترافا
بانه ليس على شريعة احد الرسولين لان شرع كل بني لا يثمر الا دلاية ذلك النبي وشرع محمد صلى الله عليه وسلم
لما كان جامعًا لجميع الشرع حيث امر صلى الله عليه وآله وسلم بالاعتقاد بارباب تلك الشرع كلهم ثم دلاية
جميع تلك الانبياء فلا يخرج دلاية عن دلاية صلى الله عليه وسلم فاذا وجدت دلاية غير دلاية صلى الله عليه وسلم
وانثرت ثمرة غير ثمرتها كانت تلك الولاية ولايته وليس نعوذ بانه من مكر الله اقول هذا كذب طريف وبيان
سخيض لو تأملت في عبارة المكتوب فلم تكن تجتبر على هذا المكذب ولكن التعصب الفاحش وحب الباطل
الداش غطى على سريتك ونشى ضعيف بصيرتك الاترى انه ليس في قوله لفظ اجمع اسم التفضيل
ليكرم منه لان دلاية اجمع من دائرة ولايته محمد وموسى عليهما الصلوة والسلام بل فيه ان ولايتي مراباة
ولاية محمد صلعم ولاية موسى عليه السلام بطفيلها ولايتي مركبة من سبتي المجبي والمجوبتي ورئيس المجوبين سيدنا
ومولانا محمد صلعم ورأس المجين سيدنا موسى عليه السلام والابوسيلة متابفة خاتم الرسل عليه الصلوة والسلام
مع ولايتي امر آخر ومعالته علاحة بها مر لوطنة وان كان اصل هذه الولاية ولايته عليه صلعم وهو الولاية المحمدية و
نشارها بالاصالة نسبة مجوبة صرفة لكن نشأ دلاية موسى ناس من المجبية الصرفة وهي متضمنة مع هذه
الولاية ومنصبة بلونها ايضا صارت وجودا آخر بل حقيقة اخرى وثمره اخرى يعني بولاية مناسبة بها
وخرج بوجهها ونشرت منها وبها اصلها وهي فرجها ولا تخدور فيه قال العلامة الشافعي رح في نتيجة العلوم
قوله ولايتي وان كانت مراباة للولاية المحمدية اى ربتها الولاية المحمدية نقلتني في الطوارى من السير من نفسى
الى حضرة ربى ومن حضرة ربى الى حضرة ربى ثانيا ومن حضرة ربى الى نفسى بجارى تحقيق فى العرفان
ومعنى التبعية فى الظاهر والباطن على وجه الكمال والموسوية اى مراباة ايضا للولاية الموسوية بانه
الباطنى فى مشربها المخصوص على مقتضى قلب موسى عليه السلام فى العرفان الالهى متطفلة ببنى لادى

تلك على ولايتها اى تاجته بولايتها بطريق التفضل في المقام لان ولايته النبي صل وولايته الولي فرع
 لان حصولها بسبب الارث فالورثة لما استعدوا بالتابعة للمؤمنين في الاعمال والاحوال كان لهم مناسبتهم
 بهم وقرب معنوي فوثوبهم عند موتهم والانبيا عليه السلام لا يورثون الا العلم لا غير وهي الولاية لكنها اس
 ولايتي جامعتهما اى هي من المشيرين المشرب الحمدي المشرب الموسوي فلولايته مقام الروية المحمدية
 البصرية في التجلي بالصورة بعد فناء الصورة على حد ما يعرفه اهل المعرفة من الادراك الخاص بابل هذه الطريقة كما
 قد مرناه ولها ايضا مقام المناجاة والمكالمة الموسوية السمعية بعد فناء الحرف والصوت على حد معرفة اهل الادراك
 الخاص المذكور لا يظن انك تفقد ان تفهم شيئا من ذلك بقولك فضلا عن التحقيق به وعن ذوقه ووجدانه الا
 بمعونة الله تعالى لك والله على كل شيء قدير فصارت اى ولايتي المذكورة وجودا آخر وان كان الوجود واحدا
 لا يتعدو اصلا لكن خصوص الرتبة المحنوية التي تظهر عنه تقتضي مغايرته كما تقتضي تعدده حقيقة اخرى يعني باعتبار
 تلك الرتبة المذكورة وانتم ثمة اخرى باعتبار ما يناسب المكان والزمان كما قال تعالى لكل جعلنا منكم شرعة
 ومنهاجا وان كان الشرع ومنهاجا واحدا لكن اختلاف الاشخاص بحسب الاحوال والازمان يقتضي اختلاف
 الاحكام ونجبت نتيجة اخرى كما ان ثمرة شجرة تكون حلوة او حامضة وشجرة نفسها الحاملة لتلك الثمرة تكون
 مرة وقد سخا لغبنا في طبعاها وازجها وهي منها متفرقة عنها والشجرة افضل التام على الثمرة ولا يصل الامداد
 للثمرة الا من الشجرة قال تعالى وتلك الامثال نضربها للناس وما يعقلها الا العالمون وهم اصحاب الادراك
 الخاص الذي قد مرناه وفيها اى في ولايتي المذكورة امر اخر ومعلوم ان ذلك الامر الاخر انما استفيد من
 الاصل فان الفرع لا ياتي الا بامر الاصل ومما علمتني يعني التي امين وبين الله تعالى وميني وبين
 غيري على حدتها اس مفردة الان عن التابعة وذلك لظهور النور الحمدي لغبنا في صورتي المخلوقة
 منه له بذلك الامر المذكور مستقل لانه امر جديد لم يظهر بعد في الاكوان بعدم تكر التجلي وهو خصوص النشوء
 الشرعي مربوط اى دائرة معاملتي كلها على حكم ذلك الامر الخاص بي الذي ظهر بظهور لغبنا في صورتي
 الذي انما تحقق بنبي نفسي على حسب ذلك الادراك الخاص الذي قد مرناه انتهى اذا عرفت هذا فاهم ان
 ولايتي الاوليا بظلال ولايات الانبيا عليهم الصلوة والسلام فلفظ المرني في هذا المقام ينادي باعلى ندا
 على اثبات هذا العلم والامر لا يكون غير ما يري به الاتري انك لو اخذت جهة من ما يري وما يري من بحرين في
 كوز فترك ذلك الماء يحصل كقيته بالامتزاج لكنه يكون فرع ما البحر ولا يكون حقيقة ما الكوز علمة
 واهل ان محمد صلى الله عليه وسلم كما كان يجب الله موسى كما كان الله يحبه فبناه على فهم المعترض لان الجوز
 انما في المكتوب من اس واهل من الجمل الثالث ان لاسم محمد واحمد من اسماء النبي صلى الله عليه وسلم

والثنتين فاقسمين الولاية المحمديّة وان كانت ناشئة من الكمال المحمديّة ولكن ليست فيها المحبوبة الصرفة بل متمترجة من نشأة المحبوبة ودلائلها
الاحتمالية ناشئة عن المحبوبة الصرفة ليس فيها شائبة المحبوبة وذا مقام النبي صلى الله عليه وسلم فكما ان يقال انه
لما كان موسى عليه السلام لا يكون محمد صلى الله عليه وسلم غير كلم الله فكذلك لا يقال انه لما كان محمد رسول الله محبوب
الله لا يكون موسى عليه السلام محبوب الله وهذا يتبين جداً وقيل ان شريعة المحمديّة غير شرع رسولنا ورسول
عليهما الصلوة والسلام خيال فاسد ومتاع كاسد فان المحمديّة ليس بصدد بيان الشريعة بل هو ذكر الاحوال
والمواجبة والمقامات واين هذا من ذاك فاستدشتم كلمة يرجع الى فهمه الباطل قال واضح من ذلك
ما قاله في المکتوب الثالث والتسعين بعد ما ذكر نحواً من ذلك ان مركز دائرة المحبوبة الصرفة يتصور بصورة
دائرة مركزها المحبوبة الصرفة ومحيطها المحبوبة المتمترجة بالمحبة وهي نصيب فرد من افراد الامة يعني بنف اقول
ان فيه هذه العبارة والمحبوبة المتمترجة بالمحبة نصيب فرد من افراد امته تبعيته له صلعم ومبعيته لموسى ايضا انتهى
فلا يجمع فيه وترك المقترض لفظ تبعيته له صلى الله عليه وسلم فنقل المعنى مثل البر غوث وماغه وده قال
ويعلم ان محيط هذه الدائرة تقدم كثيراً على الدائرتين وهو اقرب الى من الله الاقرب ثم اورد سوا الاقوال ان
قلت كل كمال تيسر للجوز فهو ايضا تيسر لكل لان اكل عبارة عن ذلك الجز مع بقية الاجزاء فواجه سبق
الجزر لكل الجواب الكمال الذي يظهر في الجزر بطريق الاصلية فهو في اكل تبعيته الجزر ووسطا لا بطريق
الاصالة ولا شك ان الاصلية سالقة على التبعية والاصل قريب ليس في الفرع فعلى هذا اذا تقدم مركز الدائرة
في الكمالات الخصوصية به فهو واسع ممكن والتحقيق في الجواب ان كمال الجزر انما يسهل في اكل اذا
كان ذلك الكمال ناشئاً من ماهية الاصلية ولا يلزم سرانته في اكل مثلاً اذا انقلب جزر من الغضنة بميل الكاسية
سنة ذهباً لا يمكن ان يقال ان كمالات هذا الجزر المتقل ذنباً تسري في اكل لانه بعد الانقلاب خرج عن الجزر
استهتة بذال يعني قوله المارات ولايتي صارت حقيقة اخرى فانظر الى هذا كيف انقلب على عقبه بالقلب الى
حقيقة الذنب وخرج عن اتباع سيد العرب من ينقلب على عقبه فلن يضر الله شيئاً وبنه قد ذهب
بهذه الدعوى حيث جعل لفه اصلاً في الكمال والنبى تابعاً له فيه وان الكمال تسري منه اليه ثم نفى التسري
ايضاً فجعل نفسه قللاً وشبه نفسه بالذنب النبي صلى الله عليه وسلم بالفضة فقادع التقديم على موسى
ومحمد عليهما الصلوة والسلام ثم ترقى وادع التفوق على جميع الانبياء اقول هذا التفسير يبنى على عدم
نهم النبي المراد من المکتوب الثالث والتسعين من الجبل الثالث فاعلم اولاً ان العبارة المنقولة ليست
في المکتوب بل في ان كبريتية الكمال في اقب الى الفرد من كل اقرب اذ كبريتية الثالث الولاية المحمديّة صلى الله عليه وسلم
قال دائرة الاولى دائرة العلم والثانية دائرة الخلة والثالثة دائرة المحبوبة وهي اقرب الى ذاتة ولا محذور فيها

وثنائيا. ان محصل المكتوب ان لتعين الاول الوجودي رب خليل الرحمن على نبينا وعليه الصلوة والسلام
 ومبداً لتعيينه وتعين خلته ومركز تيقنه رب حضرة جيب الله ومبداً لتعيينه وتعين محبته عليه الصلوة والسلام
 عليه ايرادات واجاب عنها منها ان كان لتعين الاول رب الخليل فكيف التوفيق بينهم وبين تواليه صلوة
 والسلام اول ما خلق الله نوري فاجاب بان المركز سبق اجزاء الدائرة والجزير مقدم على الكل فكلوا
 مبداً لتعين جيب الله صلى الله عليه وسلم سبق منها الكمال المحصل للجزير يسري في الكل لان لكل عبارة
 من ذلك الجزير وجزيرة اخرى فما وجه حصول سبق والقرب في الجزير لا لكل فاجاب عن هذا الاية او جوازين
 الاول تسليم التسري والفرق بينهما بالاصالة والتبعية فان الكمال في الجزير بالاصالة وفي الكل تبعية الثاني
 بعدم تسليم التسري بان كمال الجزير في وقت يسري في الكل ان كان الكمال ناشياً من ذلك الجزير
 وان كان الكمال في الجزير ناشياً بعد انقلاب مابنه الجزير فلا يلزم ان يسري فيه لان الجزير بعد انقلاب مابنه
 لا يكون جزير لكل مثلاً الفضلة التي تصير طلاء لعل الاكسیر فلا يقال فيها ان كمالات ذميمة ذلك الجزير يسري
 في الفضلة التي هي الكل لان ذلك الجزير على هذا التقدير ليس جزيره في الحقيقة انتهى فالاعراض
 بان المجدوح القلب على العقب بالقلابة الى حقيقة الذنب وخرج عن اتباع سيد العرب وغيره
 على ما ذكره كنهديان فان الكلام في مبداً لتعين خليل الرحمن وجيب الله صلوات الله عليهم اجمعين وتوفيق
 مبداً لتعين جيب الله الذي هو المذكور على مبداً لتعين خليل الرحمن عليه الصلوة والسلام الذي هو لكل فالكلام
 بهذا فافهم ولا تكن من الغافلين ليس من العدل سرعة الغفل وادعاء التفوق على الانبياء عجيبة
 لا تيسر في المكتوب ما يشير الى ذلك اصلاً قال في المكتوب التاسع عشر من المجلد الثالث كانت الامة
 والمرسلون يفرقون من البلاء وانما في عين البلاء في عافية فيقال له يا ايها المنور اسي نبى في من البلاء واسى بلاء
 اروت ان اروت انهم فروا من البلاء الذي موسى فهو مع كونه كذا باصرحاً كقوله في البلاء في الذين
 فالفرار بالدين عين الكمال اقول ان في المكتوب المذكور كذا او اجنبوا عن البلاء ما استطعتم فان الفرار عما
 لا يطاق من من المسلمين عليهم الصلوة والسلام ونحن في عين البلاء مع العافية فلذلك سجانه الحمد انتهى قيل
 يعني ان البلاء الذي لا يطاق الفرار منه سنة اما يصبر في البلاء المطاق فالصابر فيه الصبر ثابت والصابر
 في البلاء الذي لا يقدر ان يفر منه ثياب ومن كان في مقام الرضا البلاء عنده راحة ونعمته قال الله تعالى
 ولتبتلى المؤمنين منه بلاءاً حسناً مثل هذه الاعراضات لا يورد لمن له اذنه وديانة قال ثم ترقى
 الى تنقيص القرآن فقد نقل الشيخ العارف بالله المحدث الشيخ عبدالحق الدهلوي ان بعضهم كتب اليه انكم مع
 جلالة ما دعونه من المراتب لم لا يظهر منكم كرامته قال ان كرامته اجل مما أبدية من المحقق والمعارف التي تجز

يقين الطراز المصطفى من حسن الحسنة

الكرامة المصطفى من حسن الحسنة

تفجر الناس عن بيانها وبل كان معجزة الرسول صلعم الأكلان فانظر الى هذا الجابل المكون المعروف كيف سوى كلامه
بالقرآن العظيم وكيف اثبت امثله للقرآن المجيد وكيف رقى نفسه الى مرتبة خاصة بالله وموتون كون كلامه معجزة
اقول ليس فيه التسوية ولا التقص بل فيه انالته وحجم الوهم فانه كيف ينكر عظمته الكلام وكونه كرامته والقرآن من
اعظم معجزاته صلى الله عليه وسلم قال العارف العلامة النابلسي في نتيجة العلوم قوله انه لا رامة اجل مما ابيته
من الحقائق والمعارف فان البيان لميل الكشف عن ذلك واستحقاق به فان من لا كشف له ولا تحقق في
نفسه برب لا بيان له عن شيء من الحقائق أصلاً الا بطريق الحكاية عن الغير من سبيل نقل العبارة ولهمته حاله
من المحجوبين دائماً للعارفين في ان ما باتون به من العلوم والاسرار ان ذلك كله باطله اوانه محفوظ لهم من
كلام غيرهم نظيره واجمده الكافرون على الانبياء المضمين من العلم الالهية واشرايع النبوية حتى نسبوا لهم
الى الجنون والكذب وغير ذلك وقالوا سايطر الاولين كتبها في قلمي عليه بكثرة واسيلة الآية وقالوا معلم مجنون قالوا
مجنون داندو ورواوا اساع كذاب وقالوا غير ذلك والله يعلم المفسد من المصلح وحاصله ان الذي جارت به الانبياء
عليهم السلام حق وصدق وهو من عند الله تعالى بطريق اوحى من كبريل عليه السلام وغيره من الملائكة والذي جارت
به الاولياء ايضا من العلوم التوحيدية والمعارف الالهية والحقائق العرفانية كله حق وصدق ايضا وهو من
عند الله تعالى بطريق الالهام والفيض على قلوبهم بطريق الالهام من ملائكة الالهام وبعضهم يعطى العبارة عن لسان
ويقدره الله تعالى على بيانه نظيره النبي الذي اوحى اليه بشرع وامر بالبلغه للامة وبعضهم يعطى العبارة عن ذلك
ولا يقدر على بيانه نظيره النبي الذي اوحى اليه بشرع ولم يوحى له بالبلغه فلو بلغه خالف الامر فلا يقبل منه كان
الولي الذي لم يعط العبارة لم يزدون له في البيان فلو بين ذلك لا يقبل منه وربما اودى على بيانه وطردوا
بعده ونقض وربما قتل ومن اعطى العبارة قبل منه البيان وسحق كلامه وانتفع به غيره فاذا سكنت في محل
الكلام انتم وعقوب من طرف الله تعالى او من طرف الخلق والله خير حافظا وهو ارحم الراحمين وقوله انه لا رامة كل
من ذلك البيان فهو اعظم علم عند الله فان الكلمات التي تعبر بها العوام لا فائدة بها للولي وان اقتضت حسن اعتقاد
للعوام بالولي فالتفكير فيها للعوام لا للولي وذلك اذا اعتنى الله تعالى بالعلوم فاعلم على يد الولي ليتفكر بها العوام
والا بيان العلوم الالهية والحقائق الربانية النافعة للساكنين والنحواس المؤمنين يرتقون بها في حاجات متعينة
وتبينون بغيرها عقبات الطوبى وانما يتضرر بها المتعدي على الاولياء بالانكار بعد توفيقه وقلة اذعان
لكنه في نفسه واراوته ان يكون له ارتفاع مرتبة على انباء جنبه قوله وبل كرامته محمد صلى الله عليه وسلم
الكلام معجزة القرآن العظيم الذي هو كلام الله تعالى الذي عجز الفصحاء البلاغ ان ياتوا بمثلها ومنهم من
المعاني التوحيدية والمعارف الربانية والحقائق العرفانية ويزيد على كلام الاولياء الذي ياتون به بالحق الشريعة

واشترائع النبوية وكل من عند الله تعالى لان كلام الاولياء الذي ياتون به هو معاني الكلام القديم الذي
جاء به النبي صلى الله عليه وسلم وانما جاءه من الله تعالى بالكلام القديم فكلام الاولياء كما انهم اكرمهم
بها الله تعالى وكلام الله تعالى الذي جاء به النبي صلى الله عليه وسلم معجزة له اكرمه الله تعالى بها والله يسدي
من ينسار الى صراط مستقيم انتهى قال شيخ الاسلام الهروي في مسائل السائرين والذي ثبت عندي
بالتجربة ان فراسة اهل المعرفة انما هي في تمييزهم من يصلح لحضرة غرض فمن لا يصلح ويعرفون اهل الاستعداد
الذي اشتغلوا به سجانهم وصلوا الى حضرة الجمع فهدى فراسة اهل المعرفة واما فراسة اهل الرياضة والمجوع
والخلوة وتصفية الباطن من غير صلة الى جناب الحق سبحانه فليس فراسة كشف القبور والاخبار بالمصنوعات المحقة
بالحق تعالى فانهم لا يخبرون الا عن المخلوق لانهم محجوبون عن الحق سبحانه اهل المعرفة فلا اشتغالهم بالمراد عليهم
من معارف الحق سبحانه فاخبارهم انما يكون عن الله تعالى ولما كان العالم اكثرهم اهل القطع عن الله تعالى
واشتغال بالدينار مالت قلوبهم الى كشف القبور والاخبار عما غاب عن احوال المخلوقات فغلطوا في فهمهم فقد دا
انهم اهل الله خاصة واعرضوا عن كشف اهل الحقيقة وتسوسهم فيما يخبرون عن الله سبحانه وقالوا لو كان هؤلاء
اهل الحق كما يخبرون لاجرونا عن احوال المخلوقات فكيف يفكرون على كشف امور على من هذه وكذبهم
بهذا القياس الفاسد وعييت عليهم الا بناء لصحيته ولم يعلموا ان الله تعالى قد جسي هؤلاء عن ملاخضة الحق
وحضهم بخلهم مما سواه حماية لهم وغيره عليهم لو كانوا يتعرضون الى احوال المخلوق بالحق سبحانه فالحق
لا يصلحون للمخلوق كما ان اهل المخلوق لا يصلحون للحق تعالى وقد رأينا اهل الحق اذا التفتوا ادلن التفات الى
كشف القبور او ركو انهم لا لا يفهم غيرهم على ادراكه بالفراسة فسمها المعرفة وبهي الفراسة فيما يتخلق
بالحق سبحانه والقرب منه واما فراسة اهل الصفات الخارجين المتعلقين بالخلق فلا يتعلق بجناب الحق سبحانه والاهم
منه ويشكر المسلمون والنصارى واليهود وسائر الطوائف فيها لانها ليست شريعة عند الله سبحانه فيخصها
ابدا انتهى قال قال في المکتوب الثاني من المجلد الثاني ان الصفات اربعة او ثمانية موجودة في الخارج
وتتميز في الخارج عن الذات غير ان الاشكال في زيادة الصفات قوسى وهوان الصفات اما مملكة
او درجة لا سبيل الى الاول لانه لا ملازم حدوثها وعدم اتصاف الحق تعالى بها ازلا ولا الى الثاني
لان الواجب الوجود بذاته واحد ثم قال حل هذا الاشكال بانظروا لهذا الفقير هو انه تعالى موجود بذاته لا بالوجود
لا على ان الوجود عينه ولا على انه زائد وصفات الواجب تعالى موجودة بذاته لا بالوجود اذ لا مجال للوجود
في ذلك الموطن قال الشيخ طار الدولة فوق عالم الوجود عالم الملك الودود فلما يتصور نسبة الاشكال الواجب
الى في ذلك الموطن لان الامكان والوجوب نسبة بين اللامية والوجود فحيث لا وجود لا امكان لا وجوب

له قال ابو جعفر
ابن ابي عمير
عليه السلام
كبر على الامارة بنى الرحمن
الصفحات الستة او الثمانية موجودة في الخارج

هذه المعرفة ورايطو النظر والفكر انتهى وانت تعلم ان ما ليس عين الوجود ولا قائمًا به الوجود فهو المعدوم ليس
 الا ولا شئ من المعدوم موجود فلا معنى لكونه موجودًا بذاته لا بالوجود الا انه تعالى عين الوجود القائم بذاته المتعين
 بذاته نفى كون الوجود عين الذات مع القول بانته تعالى موجود بذاته دليل على انه ليس على بصيرة في معنى
 الوجود ولا في معنى كونه تعالى موجودًا بذاته واما قول غلام الدولة نفع الله به ان اراد به ان مرتبة الامكان
 فوق مرتبة الوجود فهو صحيح ولا شاذ فيه لان الوجود الذي هو عين الذات هو الوجود المطلق المعرّى عن كل قيد
 زائد على ذاته القائم بذاته المتعين بذاته لا وجود الممكنات المتعين بمقتضى استحاد الماهيات فاعلم مقيد معين زائد
 على ذاته مفتقر الى ذلك لتعين الذي بمقتضى الماهية فلا يكون متعينًا لذاته فلا يكون واجبًا لذاته وان اراد ان
 تعالى ليس عين الوجود المطلق فهو مبني على ما فهمه من كلام الشيخ محمّد الدين نفع الله به ان المطلق معناه الكلي
 الذي لا يوجد الا في ضمن افراده وهو فهم فاسد لان مراد الشيخ نفع الله به بنصبه في الباب الثاني من الفتوحات
 انه تعالى موجود بذاته غير مقيد بغيره لغناه عن العالمين والمبني على الفاسد فاشتمل قوله ان صفات الواجب
 تعالى موجودة بذاته لا بالوجود وان ارادوا انها موجودة بعين وجود الذات لا بوجودها فاعلم ان مقتضى قوله انها موجودة
 في الخارج متميزة عن الذات وان اراد ان وجودها متوقف على ذات الحق تعالى لكونها قائمًا به فلا يتأتى
 منه نفى وجودها ونفي الامكان عن وجودها ثم الوجود اذ لم يكن عين الذات ولا قائمًا به فمعنى اطلاق الواجب
 عليه تعالى في قوله وصفات الواجب تعالى الخ مع القطع بان العلماء يريدون بهذا الاطلاق انه تعالى واجب
 الوجود لذاته ثم كون الامكان والوجوب نسبة بين الماهية والوجود من المسائل المقررة في المکتب العقليّة
 كشرح الاشارات وشرح التجريد فتقوله ان هذه المعرفة ورايطو النظر والفكر ليس دليل على انه غير ناصح
 في دين الله ثم ان ذاته تعالى اذ لم يكن عين الوجود ولا متصفًا بالوجود وكان معدومًا محضًا لا استحالة الارتفاع
 لتقيض عين شئ واحد في حالة واحدة وهذا عين نفع الواجب القديم الواحد الاحد فتقوله موجود بذاته مع كونه
 مناقضًا لنفسه دفع للسيف عن رقبته ولا يدفع عنه التكفير لا يجزيه نفع جليل او حقير اقول هذا الكلام مبني على
 عدم فهم المراد على ويدن المتعرض اما اول فبانه قال المجدوح في ذلك المکتب ان الصفات اربعة
 او الثمانية للواجب تعالى التي على اختلاف الالام من الصفات الحقيقية موجودة في الخارج وغير اهل الحق
 من الفرق المخالفة ليسوا بعاقلين بوجود صفاته تعالى على ان المتأخرين من الصوفيّة اليف ينكرون وجود
 الصفات وينسبون زيادة الصفات الى العلم ويقولون ٥ ازروى لعقل همه غير صفات في باذات
 تو ازروى تحقق همه عين في يعني ان الصفات في لعقل متخاترة وفي الخارج عين ذاته تعالى والحق
 ان قول اهل الحق هو الحق ومقتبس من مشكوة النبوة بنور الكشف والفراسة غاية ما في الباب ان الاشكال

الذي يرده المخالفون في وجود الصفات قوتى فانهم يقولون ان كانت الصفات موجودة اما ممكنة لوجودها
الاول مستلزم الحدوث لان كل ممكن حادث عندهم على انه يتلذذهم جواز الفكاك الصفات عن الذات
والثاني ينافي التوحيد وحل الاشكال على ماظهر لي ان الواجب تعالى موجود بذاته لا بوجود عينه او زائد عليه
صفاته تعالى ايضا موجود بذاته لا بوجوده لانه ليس للوجود في ذلك الموطن مدخل قال علام الدولة فوق عالم الوجود عالم الملك
الودود فلا يتصور نسبة الامكان والوجوب في ذلك الموطن لان الامكان والوجوب نسبة بين الماهية والوجود
فحيث لا وجود لا امكان ولا وجوب بهذه المعرفة وراي طور النظر والفكر والمجوسون عقليته العقل لا يعرفون هذا
المرام وليس لهم الا الانكار انتهى فما نقله المتخصص في تحقيقات اعلام انهارا وتمييزه في الخارج مع انها
ليست في المكتوب واما ثانيا فبان الوجود قد يراد به الماهية المتعينة والذات الشخصية في الخارج وهو بهذا
المعنى عين الماهية والذات وهو المراد بقولنا الله تعالى موجود بذاته لا بالوجود فالمقصود من هذا القول تنزيه
ذات الله تعالى في احتياجها الى شئ بان يقال انها محتاجة الى الوجود وان كان عيناً وقد يراد بوجوده لشي
كونه في الخارج وثبوت فيه وهو بهذا المعنى زائد عليه عرض علم وقد يراد بصفة الموجودة الزائدة على الذات
كما يحتمل مثلاً فما قامت بصفة الوجود يكون موجوداً ويكون محتاجاً في موجوديته الى صفة الوجود كما قامت
بصفة الحيوة يكون حياً والله تعالى موجود بذاته لا بهذا الوجود فلا يكون ذاتة محتاجاً الى الوجود فيكون ذاتة
العلی كافي في تحققة غير محتاج الى الوجود ولا يكون للوجود ثم مدخل عيناً كان او زائداً قال عروة الوثقى
في مکتوب خمس وثمانين من المجلد الاول تحقيق مذمبنا ان طالب لعقین وصاحب الفطرة السليمة اذ رجع
الى وجدانه لفكر صائب وتامل صادق ونصف من نفسه ادرك ان الذات الله المقدس لا ينبغي ان
يحتاج في وجوده الى غيره ويكون في نفسه خالياً عن الوجود واحتاج في ثبوت الى الوجود وادرك ايضا
ان ماهية حقيقة سبحانه لا ينبغي ان تكون هو الوجود لان الوجود مع كونه في نفسه من المصادر والاحداث
لا ضرورة لنا بالقول بكونه حقيقة للواجب الموجود في الخارج بوجوده صليل وان نصلح عليه بسطة عدم
احتياجه الى الغير مع ذلك لم يرده اشجع به فاحتج ان له سبحانه ماهية حقيقة وراي الوجود ثابتة بنفسها
مستغنية عن عرض الوجود لها وما يترتب على الوجود يترتب على تلك الماهية بذاتها فهي موجودة بذاتها
المقدسة لا بالوجود وعينا كان ان زائداً او قولنا موجود بنفسه محذور بعبر بقولنا هست لان الوجود امر زائد
ثابت قائم به تعالى او عينه فلا مدخل للوجود في تلك الحضرة العلية المراقبة عن جميع انساب والاعتبارات
كما لا مجال للعدم ثم فهو سبحانه غاية تقدسه لا يصل اليه نسبة لكونه خالقاً لكلها وكلما انقضيتم تنزهه عن
تلك المرتبة المقدسة غير متصورين ثم حتى يتصوراته اع النقيضين فلا نقاضة لشيء في مرتبة الذات

المعروف من جميع الاعتبارات حتى يستحيل ارتفاع المتقيضين اذا الارتفاع والقبول من الاعتبارات والنسب
المنفية عن تلك الحضرة الالهيّة الى ما افاده بعض المحققين من ان الجسم في مرتبة وجوده السابق على البياض
لا يفيض الا بالبيض وليس كذلك ارتفاع المتقيضين المستحيل لان المستحيل ارتفاعها بحسب نفس الامر مطلقا بحسب مرتبة من المراتب
فان الامور التي ليس بينها علاقة التقدم والتأخر والعلية ليس بعضها في مرتبة الآخر وجود ولا عدم انتهى فلما ساءل
بمثال هذه الامور في الممكنات فما ظنك في شأن خالق الممكنات تعالى ولله الشكر الا على هذا يحتاج
في نفى حيث يتبادر الى الذات المقدس الى التغيير الى اطلاق لفظ عليه يكون مفهوما للغوشي من المعقولات الثانية
والمعاني القائمة بالغير ولو كان كذلك لكان صاحب الشرح احرص بالتعبير عن ذاته المنزه بالوجود والاختصاص
كما اخبر به من سائر اسمائه وصفاته وكما لا تله وليس فليس فانه غرر بل بذاته العلي مستغن عن عرض الوجود له
فما تفرع على الوجود وتفرع عليه سبحانه وكذا الحال في سائر الصفات فكما تفرع عليها فذاته العلي كاف فيه
ومع ذلك له سبحانه صفات ازلية موجودة قائمة بذاته لورود اشع بها ولما جرى عادته سبحانه بان كلما
ثبت في عالم الحقيقة ان يحل له الوجود جاني في عالم المجاز ليستل به عليه حل الوجود انموذجا بوجوده بنفسه بالوجود
فان الوجود لو وجد كان موجودا بنفسه دون الوجود انما هو فطرته الحقيقية فحقن توافق جمهور المتكلمين في زيادة الوجود
على الذات الغني العلي وعدم كون الوجود عينه له وكذا لا نقول باحتياج الذات المقدس الى الوجود وسلكنا اليه
مع كمال نفع ودرجان يكون مرادنا من زيادة الوجود هو هذا المعنى ان كان منهم رواية في هذا الباب لكن
الظاهر ان ليس من السلف في هذا القول انما هو قول المتأخرين من اصحابنا رحمهم الله سبحانه بخلات زيادة الصفات
فان النصوص معاصرة لها فالحاصل ان الحق عز وجل موجود بذاته وصفاته سبحانه سبع قبل الثمانية موجودة بذات الحق
دون الوجود فالوجود كما هو متمثل عن مرتبة الذات المقدس كذلك متمثل عن صفاته الحقيقية فلما تمتمثل في
حضرة الذات المقدس والصفات العلية وجوده تمتمثل وجوب ولا امكان اذا الامكان والوجوب نسبة من الكثرة
والوجود فحيث لا وجود لا وجوب ولا امكان فمن هذا التحقيق اندفع اشكال صعب يورده على الصفات الحقيقية بانها
الاممكتة لذاتها او واجبة فعلية الاول يلزم صدقها لان كل ممكن طوشت عندهم وايضا يلزم جواز انعكاسها عن الذات
فيلزم جواز الجبل والنجى تعالى عن ذلك وعلى التثني يلزم تعدد الواجب لذات المنافي للتحديد قال شيخنا والمنا
الامام الرباني والنجى واللائق الثاني فذاته تعالى وصفاته سبحانه فوق سائر الالهة المنزهة غاية ما في الباب اذا
تصور ذات تعالى وتصلت صفاته سبحانه بالوجه والاعتبارات اولا بسبيل الى الكثرة عرض لذاته سبحانه في الوجود وتصوري
انطلق الوجوب لما هو للنسب واللائق فذاته تعالى وعرض صفاته سبحانه بالوجود الذي مني الامكان لما هو ممكن
لا احتياجا الى الذات فذاته تعالى وصفاته سبحانه في حده نفسها فوق مرتبة الوجوب والامكان بل فوق

مرتبة الوجود ايضا باعتبار الوجود التصوري نظلي الوجوب يناسب الذات تعالى والامكان يناسب الصفات
تعالى وتقدس فالصفات تعالت من حيث الوجود الخارجي لادجيته ولا يمكنه بل هي فوق الوجوب والامكان
وباعتبار الوجود الدنيوي ممكنة ولا يلزم من هذا الامكان الحدوث لما انه ليس لذاتها كما للممكنات بل الوجود وانها
الظلية ويناسب هذه المعرفة فالارباب المعقول من ان الكلية والخبرية تعرفان للماهية باعتبار خصوصية الوجود
الدنيوي فلا يوصف بهما الماهية حال الوجود الخارجي فريد الموجود في الخارج مثل قبل لتعطل ليس بجبري كما انه
ليس بجبري بل عرض له الخبرية بعد الوجود الدنيوي نظلي بل نقول جميع النسب والاضافات والاحكام الاعتيادية
التي تحمل على تعالى كاللونية والروية والاولية والازلية غير الصفات الثمانية الموجودة انما يصدق عليه سبحانه باعتبار التصور
والتعقل والافالذات من حيث هو غير متصف بصفة ولا يسمى باسم ولا محكوم بحكم فصاحب بشرع تعالى انما
الخلق على ذواته سماء واحكاما باعتبار التناسب والاشابة لتكون مرتبة الى انهام المخلوقات ويكون انكلمهم
على قد عرفوهم كما يقال لزيد الموجد في الخارج بدون ملاحظة وجوده الذي انه خبري على سبيل التشبيه
والنظير ويكون علمهم بالخبرية النسب واشبه من علمهم بانه كل فذلك الحكم بالوجوب والوجود على الذات التي على
اولى والنسب من الحكم بالامكان والامتناع والافلاجيل الى جناب قدسه تعالى وجوب ولا وجود كما لا يليق
بجناب تنزهه تعالى للكان وامتناع فافهم هذه المعرفة الشريفة القدسية فانها اساس الدين وحلاسته
علم الذات والصفات تعالت وتقدس وما تكلم بها احد من العظام ولا واحد من الكبر ايراستا شر الله سبحانه
به العبد بهذه المعرفة والسلام على من اتبع الهدى ومما افاده شيخنا وامي قدسنا الله سبحانه بربه سامي
ان الصفات الحقيقية موجودة في مرتبة الذات ولم يحصل من اثباتها لغيره وتنزل في تلك المحضة العلية
ومع كون الصفات تفصيل للكمالات المندرجة في حضرة الذات لم يحصل منها مرتبة اخرى فحكمها بمتانة
عن احكام سائر الاجمال وتفصيلات لان مرتبة احدتها ممتازة عن مرتبة الاخرى فمرتبة التفصيل دون
مرتبة الاجمال وهذا المعنى مفقود في تلك المحضة المقدسة والتفصيل ثابت في مرتبة الاجمال وثبت هذه المرتبة
وراء العلم والخارج وتقسيم الوجود الدنيوي والخارجي انما هو في مرتبة الامكان فلا مجال في تلك المحضة للخارج
ولا للعلم لانه لما لم يكن للوجود دخل ثمة فالوجود والخارجي والعلمي فرعه وهذه المعرفة كشفية بل جميع ما يجي وما ذكرنا
في تحقيق الوجود وغيره واشبات الصفات مع كون الذات المقدس كافيًا فيما يترتب على الصفات العلمية امور
وقوية كشفية وما يورد في اثباتها من قبيل التنبهات على البهيميات التي لا سماع للبحث فيها ولا علم
الوحي المتعلق بتلك الصفات في تلك المرتبة المقدس شبيه بالعلم الحضوري كعلمه سبحانه بذاته اقلى وكمالاته
المندرجة في الذات وتلك الصفات مع زياتها كانتها نفس العالم وحضورها بحضور نفس العالم فمن هنا ذهب

بم غفير من الصوفية العلية الى عينيتها مع ذات الوجب تعالى ونفى غيرتها بالكلام الموافق لمذاق علوم الانبياء
على اجمعهم عن مواد على افضلهم خصوصا الصلوات والبركات والطيقات والمطابق لآراء اهل السنة والجماعة شكر الله تعالى
سعيهم ان يلبس عينيتها مع القول بنفي غيرتها ويقال لاهو ولا غيره ولذا قلنا ان علمها شبيهة بعلم المحضوي
بعد عينيتها ولما لم ينتزع منه صورة وحضور نفسها كما ان كان من قبيل العلم المحضوي ولا يمتزج من هذا الرفع
المتقنين لان اتحاد الزمان والمكان شرط في حصول التقاض وليس في تلك الحضرة زمان ولا مكان فلا يتصور
التقاضى وما ينصرف في لفظ الغير ويراد بالغير المصطلح فانظر لكشف نفي هذا التحصيل ونفي الغيرية باي معنى كان
فان ارباب الكشف يجردون بالذوق والفراسة الصحيحة لمقتبة من مشكاة النبوة ان الصفات كما انها ليست
عين الذات لزيادتها ليست غير ما وان كانت زائدة بينها نسبة الانينية ففقه تلك الحضرة انتقض قاعدة
ارباب العقول ان الاثنان متغايران اذا عرفت هذا فاعلم ان لهذه المرتبة المقدسة التي هي مرتبة الذات
مع الصفات الحقيقية تعالت وتقدست ظهورا في المرتبة الثانية بالانفرد وتبدل وذلك المرتبة مرتبة الوجود الذي
هو خير محض وكما ان صرف ليس بشئ غير الوجود قابلية نظرية جميع الكمالات بطريق الظلمة ولهذا ان
تعلق علم تلك المرتبة المقدسة وانتزع كما لانه كان اول شئ ينتزع منها حضرة الوجود والكمالات
الاخرى لانه ولها ذهاب جماعة من الصوفية العلية وغيرهم الى عينية الوجود للذات المقدسة وتصوره مع كونه
تعيينا باللا تعين وثبوت هذا التعين الوجودي ودار العلم والخارج لان الوجود الخارجي لا يعلو من اقسام المطلق
الوجود ومرتبة المقسم فوق مرتبة الاقسام حضرة الوجود من حيث هو سابق على كل الوجودين ولا يتصور ثبوته وجود
خارجي ولا ذهني على ما ترحضرة الوجود جامع بطريق الظلمة لجميع الكمالات الذاتية والصفائية اجمالا وتفصيلا
فالاجمال تعين اول وتفصيل كانه تعين ثمان في مرتبة اجمال الوجود لا يتميز كمال ولا صفة عن صفية وفي مرتبة
تفصيل الوجود امتياز الكمالات وظهرت الصفات فاول شئ ثبت في تفصيل الوجود الحيوة التي هي اجمع الصفات
وهذه الصفة كانهما تطلق بصفة الحيوة التي لها ثبوت في مرتبة حضرة الذات المنزهة ويصدق في حقها لا هو ولا غيره
وهذا الظل لما كان ثبوته في مرتبة هي دون مرتبة الذات تعالى يصدق في حقها لا هو ولا يصدق لا غيره بل كان
سائر الذات الحق عز وجل وكذا حال سائر الصفات تعالت بل صفة الحيوة ظهر صفة العلم ثم الصفات الاخر من
الارادة والقدرة وغيره العلم مع كونه جزء من تعين الوجودي وخصه من حصصه جامع لجميع الصفات والصفات
الاخر مع استقلالها كانهما اجزاء لصفة العلم لان لهذه الصفة نوع اتحاد مع موصوفها ليس بغير ما هذا الاتحاد
اذا العلم قد يتحد مع العالم والمعلوم والقدرة لا تتحد مع القادر والمقدور وكذا الارادة واسمع وغيرهما لا يتحد
مع الموصوف وصفة العلم بجمعيتها اجمال لا يظرفية الصفات متميزة وتفصيل نظرفية الكمالات متميزة كما

للوجود لاجماله حكم مركز الدائرة وتفصيله حكم محيطها فمن جهتنا ندفع ما قد تورّد ان تميز الحيوة عن سائر الصفات انها
 في تفصيل العلم الذي يسمونه بالواحدية وانما في مرتبة الاجمال فلا تميز هناك لصفة من الصفات الاخرى فكيف يحكم
 بتقدم الحيوة على العلم الجمل على ما وقع في عبارات شيخنا واما ما قدس سره اعجب من هذا المعترض كيف يورد اصطلاح
 طائفة غير مسلم عند خصم حجة عليه امثال هذا من عدم الاطلاع على حقيقة مذهب الخصم وطرح طائفة في حجة اعتراف
 وقد عرفت ان التميز الحاصل لصفة الحيوة في تفصيل الوجود بعد اندماجه في حضرة جماله سابق على العلم الجمل في تفصيل
 فالحاصل ان هناك تفصيلان لتفصيل الكمالات المندرجة في اجمال الوجود والحيوة هناك مقدم على العلم بنوعية وتفصيل
 في حضرة العلم بما ندرج في اجماله والحيوة هنا مؤخر عن العلم فالعلم المحاط بسبوق بالحيوة والمحيط سابق عليه وانت عليه
 بان صفة الحيوة المسبقة بالعلم ليس في الحقيقة صفة الحيوة بل صورة علمية لتلك الصفة فصفة الحيوة سابقة على العلم
 البتة وصورتها العلمية مسبوقة بالعلم مع قطع النظر عن جميع ما ذكرنا تقدم شأن الحيوة على شأن العلم مما لا يحتاج الى
 دليل وتنبية عند ذى فطرة سليمة انتهى واما ما لثنا فبان كلام علماء الدلالة لا ينبغي ان مرتبة الامكان فوق مرتبة
 الوجود وهو ليس بصدد هذا البيان وكلامه ظاهر جدا على ما ذكرنا فالحاصل ان العلم من تلقا نفسه على غير محله خلاف ما يستوفى القائل
 والقول بصحة من قبل الهذيان وعلى ما اريد ان تعالى ليس عين الوجود المطلق مسقطه لاربع فيها واما الجانبيان
 توجيه التناقض في وجود الصفات مثبت على فهمه على ما ذكرنا لانه ليس في المكتوب تمييز عن الذات بل هذه العبارة
 من زيادات المعترض وعلى ما اريد ان وجود ما متوقف على ذات الحق تعالى لكونها قائمة لانه ليس له سبيل
 اذا الحق عز وجل موجود بذاته وصفاته السبعة بل الثمانية موجودة ذات الحق دون الوجود على ما هو للمجدد في هذا
 شأن تحقيق الحق تهتم به الا زمان فانه افاد في المكاشفات الغيبية بما تعريبه انه ذاته تعالى كاف عن اعتبار
 الصفات بل يستغن عن نفس الصفات فماتية تب على الصفات الذات المجرد عن الصفات كاف به مثقال ان
 فرض نفى صفة الحيوة والعلم والقدرة والارادة عنه فعلى الذات المجردة تب الآثار كما يترب عليه بالاجتناب الى
 الصفات ليست بموجودة او انها موجودة في العلم لانه الخارج لانه مخالفت لمسلک اهل السنة والجماعة بل معنى
 من الصفات مع الاستغفار الذاتي موجودة في الخارج بوجوه زائدة على الذات عز سلطانه كما هو مذهب اهل
 الحق وتضع هذه المسئلة بمثال واضح وهو ان الماريميل بالطبع من الله على الاسفل يصعد من حد ذات الله
 فعل العلم والحيوة والقدرة والارادة فان كان له علم يميل الى الاسفل فيصعد عنه فعل الارادة وهو تخصيص
 احد المقدارين ومن هذه الحركة الارادية يصعد عنه فعل الحيوة والقدرة ولما يصير المار جبر الحيوان فيميل
 الطبعي يتصف بصفات زائدة الغير مع وجود صفات طبيعية وتماثل الله على ذاته تعالى غشائه مع الاستغناء
 الذاتي وغناه عن الصفات في المرتبة الالهية يتصف بصفات زائدة ووجودية يصعد منها افعال الكف في الذات

تجسسه اقلما لا يقال في الماء المجرد عن الصفات انها عين ذاته لانه هذا ذات صرف بلا صفات فكذلك لا يقال
 في ذاته تعالى بل شأنه ان صفاته عين ذاته لانه مجرّد عن الصفات في هذه المرتبة ولو اعتبرت الصفقة وان كان
 الاعتبار علميا محال عينته ينتهي قال العارف المشق عبد الغني النابلسي في نتيجة العلوم قوله ان المدّ تعالى موجود
 بذاته لا على ان الموجود عينه ولا على انه زائد ومزود ان المدّ تعالى لا يدرك عند مخلوقاته اصلا من حيث ذاته العلية
 ولما الموجود فانه يدرك بالعقل والحس ما كان قطعاً بان المدّ موجود فلو قال ان الوجود عينه لزم ان يكون
 تعالى مدركا لو من حيث الوجود وقد قال سبحانه لا تدركه الابصار ولان الوجود الذي يدركه العقل والحس الماهي بطور الوجود
 الحق على الاشياء لانه هو الوجود الحق على ما هو عليه فليس الوجود الظاهر عينه ولا الوجود ايضا زائد عليه تعالى
 يعني ان له ما به غير الوجود فيكون تعالى مركبا من عام وهو الوجود وخاص وهو الماهية الزائدة على الوجود فيه شابه
 سبحانه الاشياء فان كل شئ مركب من عام وهو الوجود وخاص وهو الماهية المخصوصة ويكون تعالى منفكاً عن كل
 الوجود كما ان الاشياء منفكة الى الوجود وهذا كله محال عليه تعالى لانه تعالى لا يشابه شيئا ولا يشابه شئ
 ليس كشيء شئ وهو السميع البصير وانما يقال انه تعالى هو الوجود بالمعنى المدرك للعقل والحس فانه ظاهرة الحق وهو
 معنى قوله رضي الله عنه انه موجود بذاته اسي لانه موجود باعتبار ما يشهده العقل والحس انه موجود اما موجود بوجوه
 هو عينه او موجود بوجوه زائدة عليه وكلاهما ممتنع عليه تعالى لانه تعالى ليس مما يدرك بالعقل والحس وانما يطبق
 عليه تعالى بانه موجود باعتبار تنزله وظهوره للعقل والحس فان وجوده تعالى مطلق باطلاق الحقيقة حتى انه مطلق عن
 قيد الاطلاق فان الاطلاق قيد والله تعالى منزه عن كل قيد فهو الغيب المطلق واليه الاشادة بقوله سبحانه الذين
 يؤمنون بالغيب قال بعض المفسرين الغيب الذي يؤمنون به هو الله تعالى وقد استوفينا الكلام على هذا المقام
 في كتابنا الوجود الحق والخطاب الصدق بما لا مزيد عليه ينتهي واما خامسا غنا به بالتحقيق الباقى ظهور ان هذه الحق
 وراه طور النظر والفكر وبين مسلك المجدوح ومسلك المنطوقين يؤن وليس مرجع كونه تعالى موجودا بنفسه كون الوجود
 نفس ذاته كما هو مذموب الصوفية الحلية واحد لان معنى كونه سبحانه موجودا بنفسه ان حقيقة سبحانه في نفسه وراه
 الوجود كاف في ترتب آثار الوجود عليه الوجود وتنزل عن تلك المرتبة العليا على ما سيجي حقيقة انشاء الله تعالى
 في مقامين مذموب شيئا واما مناضى المدّ تعالى عنه ومعنى كون الوجود ونفس ذاته ان حقيقة سبحانه هو الوجود
 ليس الا على ما استفاد من تحقیقاتهم فاطلاق الوجود على ذلك المرتبة المقدسة حقيقة عنه هم ولوا به
 بعينية الوجود ان ما يترتب على الوجود يترتب عليه لكان اطلاق الوجود عليه سبحانه بطور الحق المجازي والاشبه
 والتنظير والمجاز ينفي فيصح لفة الوجود عنه ويكون الذات تعالى في نفسه غير الوجود والصوفية القاكون

بعينته الوجود لا يجوز ولا يخفى على المتبحر في كلامهم الواقف على الطوارىم ليقولون ان حقيقة الحق سبحانه وجود
بحث ليس الا وطلب الشئ عن نفسه محال ولولا اطلاق الوجود عليه تعالى عنه بهم بطريق الحقيقة لما كان الاختلاف
بين العالمين بعينه الوجود في كونه سبحانه وجوداً مطلقاً او فرداً منتهى محصلاً وكيف ليونع اطلاق الوجود على
لك المرتبة العليا بطريق المجاز عندهم على ما افاد العروة الوثقى ح فادعاً لتبليس لنحو قال ورايت في بعض
مكتاتيبه انه سئل عن هذا المعنى اعني عدم ظهور الخوارق منه فاجاب بان ظهور الخوارق من عدم الكمالات ان
عبد القادر قدس الله سره كان الى مرتبة الروح فقط وانه نقص في الارشاد اذ كلما كان النزول ثم كان
الارشاد اكمل اقول ان هذا الكذب الصدق بنجي والكذب يهلك فان رايته في بعض مكاتيبه نقل في ا
مكتوب رايته قال ولعمري لو وقع له شئ من الكرامات لطاروا به في اقطار الارض ان سبي الادعوى بطلت
اقول قد عدا كرامته الى سبع مائة على ما سبي في الزبر والاسفار مسطورة وعلى سنة العلماء والراي والمؤلف
وان كانت هذه باطله فلعلمه بترك كرامات سائر الاولياء ويكذب جمعا غفيرا من العلماء فاصدق المقال
ما لقطت به الحال قال نقل عنه حفيده فروخ في رسالته انه قال كنت يوما جالسا في اصحاب كنت نظرا
الى سور اعماله وغلب علي ذلك النظر بحيث رايته نفسي غير مناسب لقرب الله وفي هذه الاشارة يحكم من
تواضع لله رفعه الله نودى في سترى غفرت لك لمن توسل بك بواسطة او غير واسطية الى اسم الله
ويكره هذا الله ارحم من لم يبق فيدرى عنده فانظر كيف منكر الله حيث اتقن بشئ هو موم اذ يقول المناد
هو ليس اقول قد استنهي البرنجي باسم مولانا فرخ وهذا البيد جدا منده فلوكنت نبيا ما عرفت قرتي
ولكن رنجي عظيم المشافهة فاعلم ان مثل هذه المكاشفات بل على منها منقولة عن اكابر الاولياء في الاجابة
الاخير قال الشيخ عبد القادر الجيلاني قدس سره قد وعد على الله عز وجل بفضله انه يدخل الجنة صحابي وابل نبي
وتابعي طريقي ومن يحبني وقال ايضا انه سبحانه وتعالى اعطاني سجلا فيه اسماء صحابي ومن تابعني الى يوم القيامة
وقال عز وجل قد غفرت لهم بك ومنصفت من ممالك خازن النار عندك من صحابي اجاب للبعرة التي يدري
على حمايته من تابعني مثل السمار على الارض ان لم يكن جيدا فانا جيت بفرقة الله لا فرب من عنده حتى نزل
الجنة صحابي فالحمد والثناء والسجدة على مثل هذه المكاشفات لا يناسب من اهل الحق والشبات والانصاف
حسن الاوصاف قال في المکتوب الرابعة والتسعين من المجلد الثالث وما يقال من الانبياء لا يحتاجون
الى الاستعداد وان الكمالات حاصلة لهم لا يحصل بمسرح الكفاية انتهى فجوهر ان يحصل للانبياء الكمالات
بالفضل اقول ليس هذا محل الاستبعاد عقلا ولا نقل فاجعل الناس من قل صوابه وكثر عجايبه قال المجدد ح
في المکتوب المذكور بما تعريبه ان النبي يحصل له بعض الكمالات بوسط فريد من امته وتوسل به الى بعض

من
مكتاتيبه

الشيخ المصنف
الشيخ المصنف

الشيخ المصنف
الشيخ المصنف

بعض المقامات لكن لا يلزم منه نقص النبي ولا مزية عليه لانه حصل ذلك الكمال بتابعته فيه فيكون ذلك الكمال
من النبي في الحقيقة وهو كالخادم الذي يصرف من خزائن مخدومه له ويتربب لباسا لازدياد حسنه والاسماء
من الخدام ليس نقضا للمخدوم بل هو كمال وموجب لازدياد الجلال فان المسلمين يدخلون الملك والمؤمنين
بإمداد عساكرهم ويكون هذا من غلظتهم وشرف خدامهم وما يقال ان الانبياء عليهم الصلوة والسلام لا يحتاجون
الى الامداد جميع مراتب الكمال حاصل بهم بالفعل فهو مكابر صريحه لانهم من عباد الله تعالى ويرجون فيوضه
وبركاته ويستمدون الترتي قال النبي صلى الله عليه وآله وسلم من استوى يومه فهو مغبول وقال صلى الله
عليه وسلم سلوا الى الوسيه وفي حديث الصحاح كان رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم يستفتح بصيحا ليك
المهاجرين فبهذه اعانة ومن لم يجد امداد الانبياء فظهر الى عظمه ما راجع الانبياء مع عدم توجهه الى عبوديتهم
واحتياجهم الى رب الارباب واستجاده اعانة الخدام والعلمان والافلم قيل به استنبه تحقيق المقام وتوضيح المرام
على ما افاد العلامة ابن حجر المكي المستبني في الفتاوى المحمدية الكتاب الستة والاثان على ان طلب الزيادة
له صلى الله عليه وآله وسلم امر مطلوب محمود وقال تعالى وقل رب زدني علما وروى سلم انه صلى الله عليه وسلم
كان يقول في دعائه وحمل الحيوة زيادة لي في كل خير وطلب كون الفاتحة او غير ما زيادة في شرفه طلب زيادة
عمله وترقيته في مدارج كماله اهلته وان كان كماله من صله وصل الغاية التي لم يعسر اليها كمال مخلوق فلم
ان كلاما من الآيات الشريفة ومحدث صحيح والى على ان مقامه صلى الله عليه وسلم وكما قيل الزيادة في
العلم والثواب ودرجات الدرجات وعلى ان غايات كماله لا حد لها ولا انتهاب بل هو دائم الترتي في تلك
المقامات اهلته ودرجات استيته بما لا يطلع عليه ويعلم كنهه الا الله تعالى وعلى ان كماله صلى الله عليه وسلم
مع جلالة احتياجه الى مزيد ترقى واستمداد من فضيل الله وجوده كرمه الذاتي الذي لا غاية له ولا انتهاب
وعلى ان طلب الزيادة لا يشربان ثم نقضا اذ لا شك ان علمه صلى الله عليه وسلم اكمل العلوم ومع ذلك فقد
امر الله بطلب زيادة فلنكن نحن مأمورون بطلب زيادة ذلك له صلى الله عليه وسلم وقد ورد ايضا امرنا
بذلك فيما يندب من الدعاء عند روية كعبته المصطفوية اذ فيه ورد من شرفه وعظمه وحجبه وعظمته تشريفا الى آخره
وهو صلى الله عليه وسلم كسائر الانبياء الذين حجوا البيت وبسم كل الانبياء الا فرقته قليلا منهم على الخلف
في ذلك داخل فبين شرفه وعظمه وحجبه وعظمته واذا علم دخولهم في ذلك العموم من دلالة العام لمنهية فطرية
على الخلف فيه علم انما مودون بطلب الدعاء له صلى الله عليه وسلم وفيه من الانبياء المذكورين زيادة
التشريف والتكريم وان الدعاء بزيادة ذلك له صلى الله عليه وسلم امر مندوب محسن ويؤيده ما رواه الطبراني
عن علي رضي الله عنه لكن نظري سند ابن كثير انه كان يعلم الناس كيفية الصلوة على النبي صلى الله عليه وسلم

وفيها ما يصرح بطلب الزيادة له صلى الله عليه وسلم في مضاعفات الخير وخبريل اعطاه دهباً الذي ذكرته وان لم اكن سبقتي بالاستدلال في هذه المسئلة بشي منه يظهر الروي على شيخ الاسلام صاحب البليغيني في قوله لا ينبغي ان يقيم على ذلك الا بدليل فيقال له وادى دليل اعلی من الكتاب يستدعيه وقد بان مبادرتهم ولاعتما على طلب الدعار له صلى الله عليه وسلم الزيادة في شرفه اذا شرف العلوكما قال اهل الاقيقة والمراد به هنا علو المرتبة والمكانة وعلو ما بالزيادة في العلم والخير وسائر الدرجات والدرجات وكل من العلم والخير قد لمنا بطلب الزيادة له صلى الله عليه وسلم فيه بالطريق الذي قد بيناه فلنكن بامورين بطلب زيادة الشرف له وعلى شيخ الاسلام الحافظ ابن حجر في قوله هذا الدعار مخترع من اهل العصر ولو استخضرنا قاله النووي لم يقل ذلك بل سبق النووي الى نحو ذلك الامام المجتهد ابو عبد الله الحلي من اكابر اصحابنا وقد ياتهم وصاحبه الامام المهدي وقوله ولا اصل له في سنة فيقال له بل له اصل في الكتاب واسنة معاً كما تقر على ان الظاهر انه انما قال هذا قبل اطلاعه على ما ياتي عنه ثم علم ان هذين الامامين لم ينافيا في جواز ذلك وانما نزاعهما في بل وروى دليل يدل على طلبه في فعل اولافين في فعله وقد علمت انه وروى دليل على طلبه من ثم لما كان النووي رحمه الله وشكره سعيه محتلياً من السنة بما لم يمتح فية من جابر بعده كما صح لبعض الحفاظ ودعى بطلب الزيادة له صلى الله عليه وسلم في شرفه في خطبتي كتابيه الذين عليهما معول المذهب وبها الروضة والمنهاج فقال في خطبته كل منهما صلى الله عليه وسلم فزاده فضلاً وشرفاً لديه وبه العبارة متداولة في ايدي العلماء منذ نحو ثلثمائة سنة لا علم احد من تعلم على الروضة والمنهاج فخرها بوجه من الوجوه ولعل هذين غفلاً عنها بدليل قول الثاني هذا الدعار مخترع من اهل العصر ولو استخضرنا قاله النووي لم يقل ذلك بل سبق النووي الى نحو ذلك الامام المجتهد ابو عبد الله الحلي من اكابر اصحابنا وقد ياتهم وصاحبه الامام المهدي وقد ذكرت عبارتهما في افتاء البطم من هذا مما صرح به الاول ان اجزال اجره صلى الله عليه وسلم وشوبته وابداه فضل له الاولين والآخرين بالمقام المحمود وفضيله على كافة المتقدمين وان كان تعالى قد اوجب نزه الامور له صلى الله عليه وسلم فان كل شئ منها ذو درجات ومراتب فقد يجوز اذا صلى عليه واحد من امته فاستجيب دعائه ان يزاو انبي صلى الله عليه وآله وسلم بذلك الدعار في كل شئ مما سميته رتبة ودرجة انتهى المقصود منه وبهذا تصرح منه بان طلب الزيادة في شرفه صلى الله عليه وسلم داخل في الصلوة عليه وقد امرنا بها فلنكن بامورين بما تضمنته كما صح به هذا الامام ونايكم به وما صرح به الثاني في معنى السلام ايها النبي ورحمة الله وبركاته سلمك الله من المذام والنقصان فاذا قلت اللهم سلم على محمد انما تريد اللهم السلام له في دعوته وبعثته لسلامته من كل نقص وزود دعوته على ممر الايام حلوا وامته تكثر اذ ذكره ارتقا عايشيه والمقصود منه فتأمل قوله من المذام والنقصان وقوله من كل نقص وان ذلك هو مفهوم السلام الذي امرنا

تجده صريحا في امرنا بطلب زيادة الشريعة وان فرض على ان يذل على ما توسع به المنكر الجاهل اذ غاية طلب الزيادة
انه يذل على عدم الكمال المطلق ونحن نذكره اذا الكمال المطلق ليس الا بتدومته وبنينا على التدلية وسلم
وان كان كل المخلوقات الا ان كماله ليس مطلقا فقبل الزيادة ودرجات تلك الزيادة قد يسمى كل منها عدم كمال
النسبة لما فوقه من كمال آخر على منتهى وكذا نقل الحافظ السخاوي عن شيخه ابن حجر ارجع الحديث عن النبي
رضي الله عنه وفي آخره قلت جعل لك صلاتي كلها اى دعائى كلها كما في رواية قال اذا تكفى بعبك فنعوذ بعبك
اصلا عظيم لمن يدعو بحسب قرأته فيقول جعل ثواب ذلك سيدنا رسول الله صلى الله عليه وسلم وكان قصد هذا
الرواية على شيخنا شيخ الاسلام السراج البلقيني في قوله لا ينبغي ذلك الا بدليل وهذا هو الذي اخبر عنه ولده علم الدين
بامر عنه وقد علمت رد هاتين ذكر السخاوي عن شيخنا ابن حجر ايضا ما حاصله ان من يقول مثل ثواب ذلك زيادة
في شرفه مع العلم بكمال الشرف لعل الخط ان معنى طلب الزيادة ان يتقبل التدبير في شئ عليه واذا شئ
احد من الامة على طاعته كان لعلمه اجر والمعلم الاول وهو الشارح صلى الله عليه وسلم نظير جميع ذلك فهذا
معنى الزيادة في شرفه وان كان شرفه مستقرا حاصله حينئذ جعل مثل ثواب ذلك التقبله يحصل مثل ثوابه
للنبي صلى الله عليه وسلم وحاصله ان طلب الزيادة له صلى الله عليه وسلم يكون بنحو طلب كثير اتباعه
سيما العلماء اى ويرفع درجاته ودرجته العلية كما عن الجليلي وقد روى شيخ الاسلام ابو عبد الله القاياني
بامر عن العلم وابيه فقال في الرتبة ان القاري اذا قرأ جعل حاصل من الاجر لبيت كان وحاصل
ذلك الاجر لبيت فينفعه وفي الاذكار المختار ان يدعو بالجعل فيقول اللهم جعل ثوابها واصلها فلان وعلم
ان القدرة الالهية مما يتعلق بشئ يكون لامحالة وقد قرر في علم الكلام ان قدرته سبحانه وتعالى لا تتناهي
فخير الله لا ينفد والكمال المتروقي في درجات الكمال هو ابد كمال انتهى ووافقه صاحبنا شيخ الاسلام الشرف
الناسي فافنى بتجسان هذا الدعاء ووافقه ايضا صاحبها امام محفظة الكمال بن الهمام بل زاد عليها بالقبلة
في رتبة شان هذا الدعاء حيث جعل كل صاحب من الكيفيات الواردة في الصلوة عليه صلى الله عليه وسلم
موجودا في كيفية واحدة ومن جعلها الدعاء بزيادة الشرف وهى اللهم صل ابد افضل صلواتك على سيدنا
محمد عبدك ونبوك ورسولك محمد واله وسلم عليه تسليم فدوره تشريفيا وتكريما وانزل النزل المتقرب
عندك يوم القيمة انتهى فجعل طلب زيادة الشرف له صلى الله عليه وسلم من جملة الاسباب المقنضية لفصل
بذه الكيفية ولا شتمها على معنى ما في الكيفيات الواردة عينة صلى الله عليه واله وسلم ودفعهم صابهم
شيخنا شيخ الاسلام خاتمة المحققين الوحيي زكريا الانصاري فانه سئل عن وعظ قال يجوز اجماعا
لقاري القرآن والحديث ان يهدى مثل ثواب ذلك في صحائف سيدنا رسول الله صلى الله عليه وسلم

وبه استفتى المتقدمون والمتأخرون فأجاب بان ما ادعاه هذا الواحظ القليل المعرفة يستحق كذبته على الاجماع
 والتقرير البالغ وزعمه ان ذلك لا يجوز الحق خلافة بل يجوز العجب لكيف ساغ له دعوى اجماع المسلمين فيما يقتضيه
 والمتأخرين على عدم الجواز بل هذا المجازفة في دين الله فان جازة كما ترست شلق ذلك في الاعصار
 والامصار فان قلت الدعا بالزيادة في شرفه صلى الله عليه وسلم مستتبع لانه يقتضيه انه مقدس بقدر ما تقتضيه
 الزيادة وهو محال في حقه قلت اعلم ان نبينا صلى الله عليه وسلم هو اشرف المخلوقات واكملهم فهو في كمال
 وزيادة ابدية ترقى من كمال الى كمال لا يعلم كنهه الا الله تعالى فلا محال في تزايد كماله وتوقيه بالنسبة
 نفس بعد كونه اكمل المخلوقات ونحن نطلب له الزيادة في الكمال الى تلك الدرجة التي لا يعلم كنهها الا الله
 تعالى وفائدة طلبنا له ذلك مع انه حاصل له لا محالة بعد الله تعالى امور منها اظهار شرفه صلى الله عليه وسلم
 وكمال منزلته وعظم قدره ورفع ذكره وتوقيره ومنها مجازاته صلى الله عليه وآله وسلم على حسانه التي هذا
 ومنها حصول الثواب لنا ويزيد اطلاعا على ما ذكرناه ما في الحديث الصيعة كان صلى الله عليه وآله وسلم
 اجد الناس الحديث فانظر ذلك وتأمله فانه تخصيص بعد تخصيص على سبيل الترقى في فضل الوجود على
 الناس كلهم فاني اجد في رمضان على جوده في سائر اوقاته وثبات جوده عند لقاء جبرئيل على جوده في
 رمضان مطلقا فقيمة تزايد وتفاضل باعتبار نفس على سبيل الترقى فاعتبر ما نحن فيه بهذا ونظير ما نحن فيه
 من طلب الزيادة اللهم زدني البيت شرفا في حق بيت الله تعالى الحرام فان الدعا بزيادة الشرف
 ما موبه ولم يقل احسان ذلك مستتبع انتبه فتأمل ذلك وما قبله تجد هذا المنكر قد اكل في النكارة من ان
 عمير وخطب خطب عشواره ولدت وزينه سلم له كلام ان انكاره المباح بل محسن والترقى عن ذلك الى حمله
 كفر خطا عظيم ثم كبير جريرة فعلية عقوبة ذلك في الدنيا والآخرة انتهى قال العلامة المشفى رح في نتيجة العلوم
 ما يقال من ان الانبياء عليهم السلام لا يحتاجون الى الاستدوا وان الكمالات حاصلة لهم بفضل صريح
 المكابرة اقول ان الكمالات الانبياء عليهم السلام لا تمناهي كما يشير اليه قوله عليه السلام انه ليغان
 على قلبي واني لا استغفر الله في اليوم والليلة اكثر من مائة مرة وهو صلى الله عليه وسلم دائم الترقى
 فكلما جيل الى مقام هو اعلى وجه المقام الذي كان فيه اذ في استغفر الله سنة ولم يجز ان قال ان
 البوصيرى في هجرية المديح ٥ يتباهى بك العصور وسمو بك عليا بيا عليا في طيبي ان الله تعالى
 عليه وسلم كلما الى عصر يتباهى به على العصر الذي مضى بوجوده صلى الله عليه وسلم في عصر مستقبلا
 بكمال لم يكن عليه في عصر الماضي وكذلك تقفوز به مرتبة عليا بعد مرتبة عليا فهو بيت الله عليه وسلم
 وكذلك سائر الانبياء عليهم السلام في الدنيا وفي البرزخ وفي الآخرة دائما الترقى في الكمالات

وكما لا تتم الانتباه في الدنيا والبرزخ والآخرة ومعلوم ان الملائكة لا يدخل في الوجود كلمة دفعت وحده
فصدق قول عارف اسر مندي قدس سره وما يقال من ان الانبياء عليهم السلام لا يجتمعون الى الاستيوار
يعني استمداد الكمال من ذمي الجلال وان الكلمات حاصله لهم بالفعل فان ذلك مكابرة صريحة بلا شبهة لا
ذلك نقصان مقامات الانبياء عليهم السلام لاقتضائه انحصار كما لا تتم والقطاع اعدا هم من الحق تعالى وانتظار
قوله تعالى في العموم كانه هلا وهلا من عطار ربك وما كان عطار ربك مخطو اسي ممنوعا عن احدى ايسا
بذلك الاجل محض عند النصف للرفق قال فان قلت قد يكون ذلك في السكر قلت قد صرح بانه
انما يتكلم بالحقائق في الصحو لا كالبني يزيد و امثاله فانهم قالوا في السكر ان السكر نقص وان الكمال في الصحو
وانه مقام الانبياء فلا يجوز حمل اقواله على انه قالها في السكر اقول الجواب مثل السؤال اني وكلمة فتدبر
عليه فقل اين صرح وانما احتج هذا العارف الى ذكر هذه الابحاث التي ليس فيها على الكثير من علماء الرسوم
لان الخطيبين بذلك عنده هم جماعة وصحابة الذين يعرف منهم الانتفاع به في سلوكهم في طريق الله تعالى
وانهم اصحاب الادراك الخاص الذي قد مبينا لانه ان الخطاب بذلك منه غيرهم من علماء الرسوم الذين يمكنوا
في ادراكهم الخاص بهم من عبود الافهام والتباس الادام مما يشاركون فيه جميع العوام من اهل الاسلام
وغير اهل الاسلام ولكنهم يظنون فيما لا يفهم وكان لهم مندوحة عن الذم والاحتقار بان كان ذلك الى علم الواحد
القباه والرفع من شأنهم عند العوام بالتصريح بينهم ان لهم ارفع مقام ولا يعرف الكلام الا ابله ولا يظفر فضيلة
الفرع الاصله قال ولما اوردوا عليه رافع روغان اشلب وهرب الى خيم مريب مهرب فقال في المكتوب
الواحد عشر من بعد المائة من المجلد الثالث ان السكر الخاص للعوام وان مرادنا بالصحو للصحو المتميز بالسكر
وان صحو الخواص لا ينفك عنه غاية ما في الباب ان السكر مراتب كثيرة وكلما كثر السكر غلب الشطح فيقال له اذا
قررت ان مثل هذه الكلمات صدرت منك عن سكر فلم تمنحها ولم اغتبتها في مكاتيب تقرر في المحافل وترواها
الى اعتقاد فيها وقد كان الاول اذا صحو عن سكرهم استغفروا وادابوا عن مقالاتهم التي قالوا في السكر
وصحوا عن وفاتهم وكل من ثبت من تلك الكلمات شيئا فاما هي التي قالوا في الصحو عن اذن ابي
اقول نهيتي على عدم الامتياز بين الصحو والسكر والصحو المتميز به مع ان المتعرض يدعي فن التصوف
فله ان في السامية ارس في المار طول المقال بين وطول الكلام يدل انما تعرف انه ناسب انه قال
ان مثل هذه الكلمات صدرت عن سكر افتراء محض نعم تجوز اشارة الاسرار والمباني والافتقار وانها المترتبة
على غيره يكون من بقايا السكر ولذا صاحب العوارف حمل الكلام المشبه قد مي هذه على رتبة كل ذي رتبة
على السكر ولما لم يصيد منه كلام في السكر فليس فيها كلام قابل للمحو وما اعرض طيبها المعترض مني على سؤ

مكتوب

لكنها تنقسم باعتبار المحبة والمحبوبة تصورت بصورة دائرة محيطها اعتبار المحبة ومركزها اعتبار المحبوبة
ولبه الف سنة تسع فظهر مركز هذه الدائرة الثانية وتصور بصورة دائرة مركزها المحبوبة الصرفة ومحيطها
المحبوبة المتميزة بمحبة مركز الدائرة فصار الولاية الاحمدية انتهى قال وانما حاصلا له هذه المرتبة الثمانية
من الولاية المسموية حصل بها الفردانية العظمى بالاسعة الكمالات المحركة والمحيط المحيطة للنبي صلى الله عليه
وسلم متوسطها الفردانية المحيطة بالاسعة الكمالات المحركة والمحيط المحيطة للنبي صلى الله عليه
عليه وسلم قبل وفاته عليه وسلم لقبوله المهمل على محمد وعلى آل محمد صلى الله عليه وسلم ابراهيم
بعد الف سنة انتهى ما صله بذلك ترقى فيه خلافة المسيح من وجوده احد ما انما الفة للاحاديث المتأ
ان الخلقة حصلت له في حياته بل ان الخلقة الابراهيمية حصلت له ليلة مولده وان التي حصلت له
ليلة المعراج وبعد الخلقة اخرى فوق تلك الخلقة اليها الاشارة في حديث الشجرة اعظم ان ابراهيم
عليه الصلوة والسلام يقول انما كنت خليلا من ورار ورار ثمانية اربعين سنة عليه وسلم كان
حصل الكمال في حياته لان كماله متوقف برحمته حصول الكمال الابراهيمي وهو متوقف على توسط
رجل من امته ولم يات هذا الفرد الا بعد الف سنة اذا كان ثم حصل له الولاية فكيف حصلت له النبوة
وهي متأخرة عن حصول الولاية والله تعالى يقول اليوم كمالات لكم بينكم ولا كيل الدين
الا كمال نبيه صلى الله عليه وسلم ثمانية اربعين سنة جميع الصحابة رضي الله تعالى عنهم حيث لم يوجب
فيهم من يصلح لذلك التوسط الا ابو بكر والامن بعده ذلك جميع الصحابة من حيث الجميع العجبا سياتي قريبا
ففي الفصل بعده ان بعد مضي الف سنة لا يبقى بعده الشرايف في زعم هذا الجيل لا عين ولا اشارة
فمن الذي يتصف بتلك الكمالات المحاصلة له والمعدوم لا يتصف بالكمالات التي كانت ثابتة
هذه المناسبة التي تامل وانتمق هو بها تحصيل الكمالات الابراهيمية اعني مناسبة محيط الدائرة
للنبي صلى الله عليه وسلم ايضا اقول كلمة بنيت على عدم فهم كلام المجدوح فان المقترض عرب بعض
عبارة المكتوب وقد ترك منها ما تنزيل الاوامر فانه افادني المكتوب الثمانية والمائتين ان من الخلقة
ما لمحبة عموم خصوص الخلقة عام والمحبة فردا كمال لها لان افراط الانس والالفة محبة وهي تقتضي التعلق
وعدم القرار والكون والخلقة باسرها انس واللفة والمحبة بذلك الاقتصار امتازت من سائر افراد الخلقة
فان فيها خزان في الخلقة فرج وفرج ونس ونس ولذا اعطى الله تعالى خليفه ابراهيم في الدنيا
والآخرة وقال في حقه وآتياء اجره في الدنيا وانه في الآخرة لمن الصالحين ولما كان احسن
منه المحبة كان رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم متواصل الخزان وقال عليه الصلوة والسلام ما اودى

بنى مثل الذريرة لانه كان فردا كاملا في حصول المحبة بمقتضى المحبة صار المحبوب اليه محبة له وفي المحبة
 القدسي الاطال شوق الابار الى تقاى وانا اليهم استشفوا خستى فلكا اية رسول الله صلى الله عليه وسلم
 محبوبا كان خيلا لان الناس لا يوجدون تحقق العلم فالاعتراض الاول مبنى على عدم معنى
 المحبة والخلوة واما الاعتراض الثاني فيجب ان المحبة راجع انما في المكنون الرابع والستين مما توجبها
 الملائكة فوق الصلوة فالوجه ان الملائكة بعد كل مراتب الصلوة من المكنون الى غير ذلك من الملائكة
 التي هي الذريرة والولاية شديدة على الصلوة وان شامتها حصل الى جميع مقامات الولاية والبرية
 الى جميع المقامات التي هي ذريرة عندها حصول الولاية المتحدة وراوة بالملائكة الولاية المحمودة بالصلاة والولاية
 الابراهيمية على الصلوة وان شامتها حصول الولاية المتحدة وراوة بالملائكة الولاية المحمودة بالصلاة والولاية
 الله وسلم اصل جميع اوليات وجميعها من رتبة فوق او كل الولايات لجميع الابرار والصلوة على الله تعالى
 من رتبة فيها وفشلت منها واولادهم جزاء ولاية صلى الله عليه وسلم على كل رتبة منها فاما رتبة الصلوة
 وكانت حاصلة لبنينا على الصلوة والسلام لغيرها تفصيلها لغيرها اجمالا وكانت جميع مقامات الولاية
 الابراهيمية حاصلة له صلى الله تعالى عليه وسلم تفصيلها لبعض شيعته اجمالا وكان حاصلا له صلى الله
 تعالى عليه وآله وسلم مجل ونسبة ذلك البعض الى الولاية المتحدة كونه رتبة الى الشجرة واشعة الى الانوار
 والقطرة الى الجبل اقل قليلا فاذا لم يكن تلك الولاية واشعة والقطرة فليس في الاشياء والافان
 مع انها اجزاء منها لم يكونوا انما تحسب لانه في اقل فان حاصلة تلك الولاية واشعة والقطرة
 لها بواسطة شئ لا يتصور ان كل منها وكانت ناقصة وكذا لا يقال غير المتقون من الابرار المحمودة والابرار
 مع ان في الحديث الصحيح الايمان يضع ويضعون شعبة اعلا قول الله ان العبد اذا لم يلاحظ الاذنين والفرق
 والحاصل ان كل شئ اجزاء متقومة له واجزاء غير متقومة له كاشع للانسان والولاية للشجرة وقامية دائرة الولاية
 بحصول الاجزاء الغير المتقومة لا يحصل الاجزاء المتقومة وفي بعض المكاتب من الجملد الثالث صرح بان الحقيقة
 المحمدية حقيقة الحقائق وغير اجزائه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم انتهى والفاعل تكفية الاشارة ولهم العرفان
 الرسل بتابعة ابراهيم صلى الله تعالى عليه وآله وسلم يحصل صلى الله تعالى عليه وسلم بوسيلة هذه المستابعة
 حقيقة ولاية بمقدار نفسه وكستاده صلى الله تعالى عليه وآله وسلم عند الله تعالى ومنها الى حقيقة ولاية التي
 عبرت بالملائكة صلى الله تعالى عليه وآله وسلم المراد حقيقة كنهها مع كنه جميع وجوها وشيئها كما مر وكان
 لبنينا صلى الله تعالى عليه وآله وسلم مناسبة ذاتية بمرکز دائرة ولاية الخلقة الذي هو اقرب الى حضرة اجمال
 الفات والمحيط الذي هو تفصيل كمال الذات تعالى اقل المراد بالمرکز الاصل والمرجع والمقر والخير الطبع

لكامر ولاية كل نبي دولي جزء ولاية نبينا عليه الصلوة والسلام وكل نبي دولي في سنت الولاية منها وهو صلى الله عليه وآله وسلم الكل وهي لكل نبي بطريق الظلية واستهلاك النظم في الأصل لا يكون له كنهه وأشار بالمرکز إلى الواحدة والبساطة والقرب إلى الاحدية فالجميع كجملات تلك الدائرة مفضلاً بقدر فضله عند الله سبحانه بحصول ذلك الشان الجبل كما مر مع ان جميع المقامات وشيئات كانت حاصله له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم تفصيلاً بمقدار فضله الا ذلك الشان الواحد الجبل لا تتم ولاية الخلة تفصيلاً بمقدار فضله يستعمله عند الله تعالى وكلف لا تتم يدل على ان ولاية الخلة كانت حاصله له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم مجداً ولها اجازة في الصلوة والآخرة كما صليت على ابراهيم عليه السلام جاز فيها كما صليت الى آخرها ومعناها اللهم صل على محمد بمقدار فضله واستعداده عندك كما صليت على ابراهيم بمقدار فضله واستعداده عندك اللهم اعظم مرتبة خليك محمد بمقدار فضله واستعداده عندك كما اعطيتها ابراهيم بمقدار فضله واستعداده عندك حتى ييسر لكالات الولاية الابراهيمية تمامها له صلى الله عليه وآله وسلم مفضلاً بمقدار فضله واستعداده عند الله وانظر تمامها ينم يدل على حصولها له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم مجداً كما كانت حاصله نصاً جها بمقدار فضله واستعداده عند الله تعالى ولما كان المكان الطبيعي للولاية المحمدية مركز دائرة ولاية الخليلية وسيرورة تعالى عليه وآله وسلم منه ودخوله فيها والكتاب كما لا يتأهل الكتاب لفضيلتها وخروجه ايضا مقصور على السير المركزي فتلك الدائرة لغير خروج صلى الله تعالى عليه وآله وسلم منه ودخوله فيها والكتاب كما لا يتأهل لكتاب فضيلتها وبه السبابة تدل على حصول الولاية المحمدية للنبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وحصول الولاية المحمدية تدل على حصول الولاية الابراهيمية للنبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم لان تلك الولاية الابراهيمية موقوف عليها حصول الولاية المحمدية وحصول الموقوف يدل على حصول الموقوف عليه ووجوده وخروجه منه خلاف مقتضى الطبيعة لانه الجبر الطبيعي له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم فلا بد ان يكون فرد من امته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم متوسطاً كائناً بمعية له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم في حين ذلك للمركز ومن طريق آخر له مناسبة كحيط تلك الدائرة اشار بقوله من طريق آخر الى قول الصوفية بان كل ولي من امته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم على قلب نبي من الانبياء صلوات الله تعالى وسلامه على نبينا وعليهم وفي سحر المعاني قال النبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ان الله تعالى قلوب ثلثمائة قلوبهم على قلب آدم عليه السلام ولا يعجز قلوبهم على قلب موسى عليه السلام ولا سبعة قلوبهم على قلب ابراهيم عليه السلام ولا ثمانية قلوبهم على قلب جبريل عليه السلام ولا ثلثة قلوبهم على قلب ميكائيل عليه السلام ولا واحد قلبه على قلب اسرافيل عليه السلام وبهم رفع الله

البلاد من هذه الامته حتى يكتب كمال تلك المرتبة التي هي ذلك الشان المحجل غير المقوم وغير الموقوف عليه
الذي نسبت الى الولاية المحمدية كنسبة القطرة الى البحر وهذا الفرد بمنزلة الآلة كالسيف للمجاهدة فالقاطع الى
رشد القطع الى السيف مجازا وتحقيق بها والنبى المتبوع بحكم من سن سنة حسنة فله اجر باو اجر من عمل بها
بموسط وصوله وخدمته تبعيته فبصله الله تعالى عليه وآله وسلم اليها تحقيق تلك الكمالات وهي تفصيل الخلقة
بمقدار فضله وشرفه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم عند الله تعالى ايضا ويتم مراتب الولاية التحليلية ومع
ذلك الشان المحجل الغير المقوم الذي كانت جميع مقامات الولاية حاصلة له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
سواء والاعمال الصالحة للنبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم قسمان قسم مباشرة بها وقسم غير مباشرة
بها وهو الاعمال الصالحة بمباشرة امته بها بموجب من سن سنة حسنة فله اجر باو اجر من عمل بها والنبى
صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ليس كمال تلك الدائرة بمقدار فضله واستعداده عند الله تعالى
بمصول ذلك الشان المحجل وان كانت حاصلة له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم مفصلة غير ذلك الشان
ومت الولاية التحليلية ايضا صلى الله تعالى عليه وآله وسلم بالحاق ذلك الشان المحجل الغير المقوم الذي
يدل عليه لفظ تمت ونسبة الى الولاية المحمدية كنسبة القطرة الى البحر وعار اللهم صل على محمد وعلى آل محمد
كما صليت على ابراهيم قرن بالاجابة بمقدار فضله واستعداده بعد الف سنة بدعارة الامته لمحصل ذلك
الشان المحجل الغير المقوم بالغيره من الكمالات لانها كانت حاصلة له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم فضلا والكمالات
حاصلة له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم في السير في الله الآن ايضا يوافقوا لان السير في الله غير
متناه وكما لا تنوضه تعالى لا تحصى ولا تعد وبدعارة امته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم افاض الله
عليه التحيات الغير المتناهية والنبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم بجز تمام ولاية الخلقة سير وسلوك
ونشارة الذي اودع في المركز الذي عبر بالملاحة وفوض النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
حراسته ومحافظة اليه لارشادهم الى صراط المستقيم في زمانه واستغرق في مشاهدة جمال
غيب الغيب واستشغل بالمحجوب والله تعالى اعلم حاصلا ان للنبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
عروجا ونزولا فخرج في حين حيوته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم من عالم الشهادة الى عالم المثال
ومنه الى عالم الملكوت والارواح ومنه الى مرتبة الواحدية ومنها الى الوحدة وهي السمة بالحققة المحمدية
وعالم الشينات وهي مركزه وحقيقته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم واجمال ذاته تعالى وهذه المرتبة
خاصة البنينا صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وبعض افراد امته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم نصيب منها
بطفيله صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وهذه العروج من عالم الكثرة الى الوحدة التي اقرب الى

وانه تعالى ونزوله من الوحدة الى الكثرة وتفصيل الى عالم الشهادة لهداية امته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 وكان هذا السير ان النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم دامنا في حين حيوته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 وجميع الكمالات الممكنة للبشر في الدنيا حاصلة له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم بعضها بواسطة جبرئيل وغيره
 من الملائكة قال الله تعالى علمه شديد القوى وذكره قال النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ان روح القدس
 نفث في روحي وبعضها بلا واسطة مع انه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم افضل من جبرئيل عليه السلام
 وبعد ارتقائه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم الى عالم القدس والرفيق الاعلى له عروج فقطد مقرر في
 مركز دائرة الخلة الذمى هو الوحدة وكانت حركته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم في حين حيوته الى عالم
 الشهادة قسرية لا طبعية والى عالم القدس طبعية فيفوض حراسته امته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 الى فرد من امته وله هذه المرتبة لطيفة صلى الله تعالى عليه وآله وسلم كما صرح الشيخ رحمه الله تعالى عليه
 في المکتوب الواحد والعشرين المائة من الجلد الثالث لا يظن احد ان السالك لا يحتاج الى النبى
 صلى الله تعالى عليه وآله وسلم لانه كفو الحاد والذقيقة من الدقائق والمعرفة من المعارف التى لهولاء
 القوم لا تحصل لهم الا بمراتبه واتباعه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم سوار كانت مبتد يا او سطوا
 او منتهيا الى محال مستحصى كراه صفاة وان رقت جزيرت مصطفاه معنى البيت ياسرى
 هذا هو التحليل ان يصل احد الى الطريق استقيم بلا تبعية النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وحصل اليك
 الفرد من الكمالات فهو له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وهو بمنزلة الآلة والخدام وفي المواب في بيان
 خصائصه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم قال ان فعي ارح مامن خير عمله احد من امته صلى الله تعالى
 عليه وآله وسلم الا والنبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم صل فيه قال في تحقيق النصرة فجميع حسنات
 المسلمين واعمالهم اصالحة في صحائف نبينا صلى الله تعالى عليه وآله وسلم زيادة على ما له من الاجر
 مع مضاعفة لا يحصى الا الله تعالى لان كل مهتد وعال الى يوم القيمة يحصل له اجره الى ان قال
 وبهذا يجاب عن اشكال وعاء القارى له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم زيادة اشرف مع اعلم كماله
 عليه الصلوة والسلام في سائر انواع الشرف انتهى واهم الشيخ المجود ورحمة الله تعالى عليه ذلك الفرد من
 امته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وما قال انا ذلك الفرد فيمكن ان يكون ذلك الفرد والخضر والالياس
 عليهما السلام وغيرهما وفي المواب في بيان خصائص امته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وعلى آله وسلم
 نعم هو اعلى عليه السلام واحد من هذه الامم لما ذكر من وجوب اتباعه لنبينا صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 وسلم والحكم بشيئته باق الى ان قال وكذلك من يقول من العلماء انهوة بخضرة وصحبه في الاصل انه

نبى وانه باقى الے اليوم فانه تابع لاحكام هذه الامة وكذلك للياس على اصحه الوعد الله القربى انه حى ايضا
وليس فى الرسل من بعده رسول الانبياء صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وكفى بهذا شرفا لهذه الامة
الحمدية زاد الله شرفا انتبه وادفع فى الشفاء والفتاوى من ان تقيص النبى صلى الله تعالى عليه و
آله وسلم كفره بالنسبة الى ما هو غير كمالات الله تعالى وصفاته وتعليم النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
من جبريل عليه السلام الذى يدل عليه قوله تعالى علمه شديد القوى ذومره مع ان جبريل عليه السلام
مفضل والنبى عليه الصلوة والسلام افضل منه وكذا اس الشيطان جميع اولاد نبى آدم وقت تولد هم
الا عيسى عليه السلام وكذا قوله صلى الله عليه وسلم انا اول من يرفع راسه بعد النخبة فاذا انا بهوس
اخذ لقائمة من قوائم العرش فلما ادرى اقام قبلى ام جبرى بصعقة الطور واه البخارى وفى الدور
السافرة للسيوطى رحمة الله تعالى عليه فى بيان الصعقة وهذه الغشمة للانبياء الاموسى فانه حصل فيه
ترو فان لم يحصل له فيكون قد حوسب بصعقة يوم الطور وهذه فضيلة عظيمة فى حقه ولكن لا يوجب
افضليته على نبينا عليه الصلوة والسلام لان اشى البخارى لا يوجب اكلها تهم وغير ما من الاشئلة التى
يدل تفصيل لمفضل على الفضل ليست كلها من قبيل التقيص المذكور وترتبه الدرجات التى للنبى
عليه الصلوة والسلام ويافىو ما فى البرزخ لا يدل على تقيصه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم مع ان
اكل درجة من الدرجات التى حصل له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم اليوم اعلى مما قبله الى غير النباه
كليف يقال لمن يقول كل الدرجات التى حصلت له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم اليوم اعلى مما قبله وهو متصفت
بجميع صفات الكمال انه تقيصه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم والله اعلم وليس فى كلام شيخ الحمد
رحمة الله تعالى ما يدل على تقيصه وفى آخر مكتوب الرابع والتسعين من المجلد الثالث فى جواب من تهم
من هذا الكلام فى بيان الملاحة والخلة ان ذلك الفرد لى النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم صرح بان ذلك
الفرد خادم تابع للنبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم كلما حصل له فهو من خزائنه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
فان جاز العبد والخادم بهدية الى الخدم ويقبلها منه لا يلزم به نقصه وذكر لدفع هذا الوهم كلاما كثيرا وقد من
اراد الوقوف عليه فليرجع الى مكتوبه ولدفع هذا الوهم مثل هذه المسئلة المعقولة والمكشوفة بالمحسنة زمان
مقصود بتانا عظيم حول سور هو بمنزلة دائرة الخلة وتصور ارتفاعا فى غاية الارتفاع فى وسط هذا البستان
وهو بمنزلة المركز وقد دخل فيه النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وراى كل ما فيه تفصيلا الاشياء قليلا
ثم ارتقى على ذلك القصر النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم واستغرق فى مشاهدة جمال ذاتة تعالى
فيه لا يتوجه ولا يلتفت الى البستان والسور الذى هو سفلى من مكانة العالى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم

الكلام المنجى برؤايات البرزخى

وذلك الفرو من الخمر، والجسد يبلغ حقيقة هذا البستان والسور اليه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم باعتبار بعض
 الوجوه الذمى هو مجمل الملائكة الساجدين في الارض يبلغونه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم سلام امته وصلواتهم
 ويبرئ الله تعالى شرفه ودرجته بواطة دعائهم وصلواتهم يؤمنون فليس فيه نقصه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 وسلم مع انه يعلم صلوة كل فرد من افراد الامته ويحصل ثوابها له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم بواطة الملائكة
 والامته فافهم وروى احمد والنسائي والحاكم حديث تبليغ الملائكة صلوة الامته اليه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 وترقى الدرجات للنبي عليه الصلوة والسلام في البرزخ يؤمنون بالسبب اعماله صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 وسلم لان الاعمال الصالحة لامته فهي في الحقيقة اعماله صلى الله تعالى عليه وآله وسلم بمقتضى حديث من سن
 سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها كما مر بيانه وان فرضنا ان هذا الحديث ينحصر في الفضل النجوى فلا يلزم الخدر
 ايضا لانه جازع عند العلماء وان لم يفهمه الناس وتدل على الفضل النجوى احاديث كثيرة منها ما في رواية الترمذي
 قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وآله وسلم ان من
 عباد الله لنا ما بهم بانبياء ولا شهداء يغيبهم الانبياء ولا شهداء يوم القيمة بكانتهم من الله تعالى
 قالوا يا رسول الله تنسب لنا من هم قال قوم تحابوا برح الله من غير ارحام بينهم ولا اموال يتعاطونها الحديث
 وصدر من الشيخ رح ايضا اقول تدل على الفضل النجوى وحصول مرتبة اخلة للنبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 وآله وسلم بدعائهم منها قول الشيخ محي الدين بن العزني في الفتوحات المكية في الباب التاسع وخمسين
 ونسبة مائة لا ينال اخلة محمد صلى الله تعالى عليه وآله وسلم صاحب الوسيلة في حبة وانا لها الابد عار امته
 واین امته منه في الفضيلة ومع هذا بدعائهم كانت لمحمد الوسيلة والمدعولة ارفع من الداعي وفي موضع
 آخر في هذا الباب قال محمد صلى الله تعالى عليه وآله وسلم الوسيلة واخله بدعائهم امته ولذلك امرهم بصلوة
 عليه كما هو صلى الله تعالى عليه وآله وسلم امرهم ان يسألوا الوسيلة انتبه وقال مولانا جلال الدواني في رسالته
 في بيان تشبيه كماليت على ابراهيم بن تقيفكييل المفضل على الفضل باعتبار بعض الوجوه اذ في الحديث
 ليدفع له عباد ليسوا بانبياء يغيبهم الانبياء انتبه لمحضاً وفي البيضاوسى في تفسير قوله تعالى قال لموسى
 بل اتبعك على ان تعطى ما علمت ارشاداً ولا ينافي نبوته وكونه صاحب شريعة ان يعلم من غير ما لم يكن شرطاً
 في ابواب الدين فان الرسول ينبغي ان يكون اعلم من ارسل اليه فيما بشت به من اصول الدين وفروعه
 لا مطلقاً انتبه وحقه بنى في قول وليس منى في قول وعليه اكثر العلماء كذا في تفسير الجلالين وفيه ايضا روى
 البخارى حديث ان موسى اوحى الله اليه ان لي عبد يجمع البحرين هو اعلم منك انتهى وفي المواهب

روى احمد والدارقطني والطبراني عن ابي عبيدة يارسول الله اخبرنا اسلمنا سمك وجامنا سمك قال نعم قوم يكونون
 من بعدكم يؤمنون بي ولم يروني وارسناد حسن صحيح الحاكم استهجن وفي المشكاة عن عمرو بن شعيب عن ابيه عن جده
 قال قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم اسلمنا سمك الخلق اعجب اليكم ايماننا قالوا الملائكة قال وما لهم لا يؤمنون
 وهم عند ربهم قالوا فالبنيون قال وما لهم لا يؤمنون والوحى ينزل عليهم قالوا فكل قال ما لكم لا تؤمنون وانا بين اليكم
 قال فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان اعجب الخلق الى ايماننا القوم يكونون من بعدى يجرون محققا كتابا
 يؤمنون بها فيها عن بريدة قال صلى الله عليه وسلم قد عابا لانا فقال باسقتني الى
 الجنة ما دخلت الجنة الا سمعت خشخشتك امامي الحديث وفي شرح العقائد العضد لجلال الدواني فان فصل
 موضوعه للزيادة في معنى المصدر لوجبه ما هم من ان يكون جميع الوجوه او جميع صفات الفضائل من حيث
 المجموع والذي وقع الخلاف فيه ههنا هو الرجحان بهذا الوجه من حيث الثواب لا الرجحان من الوجوه
 الاخر فلا ينافي ذلك رجحان الغير في احاد الفضائل الاخر ولا في مجموع الفضائل من حيث المجموع وتمام
 تفصيله في المحاشي الجريد لنا على الشرح الجريد للتجريد استهجن واعلم ان حاصل كلام المجدد روح في بيان النحلة
 وماراه منه ان مرتبة النحلة كل وله حصص لكل نبي عليه الصلوة والسلام حصته منها على قدر استعداد وشرفه
 لانه اراد بها تفصيل كمالات ذات الله تعالى وكل نبي صلى الله عليه وآله وسلم حاصل تفصيل كمالات
 ذاته تعالى بقدر استعداد وشرفه فحصل ابراهيم عليه السلام بالنحلة شهرته بها ولينبينا صلى الله عليه وآله وسلم
 وآله وسلم غلة على قدر استعداد وشرفه وهي اشرف واعلى درجة من النحلة التي اغيرة صلى الله عليه وآله وسلم
 عليه وآله وسلم من الانبياء والمراد بالصلوة في قوله اللهم صلى على محمد كما صليت على ابراهيم النحلة والرحمة
 معناه اللهم اعط النحلة والرحمة محمدا عليه الصلوة والسلام بقدر استعداد وشرفه عندك كما اعطيتها ابراهيم
 عليه السلام بقدر استعداد وشرفه عندك ولينبينا صلى الله عليه وآله وسلم حصلت حصته النحلة في حين حيوة
 وهي اشرف واعلى من المحض التي لا ابراهيم عليه السلام باعمال ففصل الله تعالى عليه وآله وسلم وكمالاته
 تترقى درجة النحلة والرحمة لينبينا عليه الصلوة والسلام لولا ما صفه البرزخ ايضا لانها غير متناهية باعماله
 بنفسه لا بغيره وهي الاعمال الصالحة لامتته صلى الله عليه وآله وسلم بموجب حديث من سن سنة
 حسنة فله اجر وعمل بها والاعمال الصالحة لامتته كلها سنة حسنة سنها النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 والآلة كذس الآلة حصول تلك الاعمال الصالحة للنبي صلى الله عليه وآله وسلم كاسكين للقاطع
 فاسنوا كسب كمالات حصته النحلة الى ذوق امتته صلى الله عليه وآله وسلم اسناد مجازي كاسناد
 القاطع الى اسكين ومقر النبي عليه الصلوة والسلام فوق مرتبة النحلة وهي الولاية المحمدية والمرتبة المحمودية

وهي اشرف واعلى من الخلقة ووعار ذلك الفرد والامة ليقول اللهم صل على محمد كما صليت على ابراهيم
 لان تمام مرتبة الخلقة للنبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم بقدر استعداده وشرفه عند الله تعالى قرن بالاستجابة
 وتم وعار بهم له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم لازوايا وشرفه والرحمة والقرب في مرتبة المحبوبة ودرجة عند الله
 تعالى ليقول اللهم صل على محمد الخ باق الى يوم القيمة وبه المعاني التي ذكرتها يدل عليها كلام المجد ورحمة الله
 على بعضها بدلالة لفظية وعبارته وعلى بعضها بالاشارة واقتضائه ولا يخفى فهم هذه المعاني من كلامه على
 سليم الطبع النصف الذي اتخض من علم اصول الفقه والمعاني والبيان واما الا تعرض الثالث
 فهو ايضا لغو البتة لانه ليس في عبارة المجد ورج طعن وكيف لطعن وهو اول العلماء من الهند من رد على
 الشيعة ورفع الطعن من الصحابة اما ترى ان السلطان محمود فتح بلاد الهند فهل يكون طعنا على الصحابة و
 اما الا تعرض الرابع فيظهر انه مبني على جهل قال في المکتوب الثامن والتسعين من المجلد الثالث
 ان الولاية الحميرية وان كانت ناشئة من مقام المحبوبة الا انه ليس هناك محبوبة صرفة بل فيه نشأة من
 المحببة ايضا وهذا المزج وان لم يكن له بالاصالة لكنه يمنع من المحبوبة الصرفة وان الولاية الاحمدية ناشئة
 من صرف المحبوبة وليس فيها ناشئة المحببة اصلا وهذه الولاية اسبق من الاولى واقدم بمرحلة انتهى فيقال
 له لم لا يجوز ان يكون النبي باعتبار احمدية في مركز الدائرة التي محيطها الولاية الابراهيمية باعتبار محمدية كون
 له مناسبة بمحيط الدائرة فيكتسب تلك المناسبة الكمالات الابراهيمية بتحقيق بحقيقتها ثم تحقق بحقيقتها
 الكمالات نفسه ولا يحتاج الى توسط هذا الفرد والجائي بعد الله سنة ولا يمكنه ان يقول نه مقتضى خلاف
 طبيعة لان ذلك انما يتاتي في الاحمدية واما المحمدية فمقتضى طبعه الاتراج والمناسبة باعتدافه كإمام انفا
 والله اعلم اقول - اما اولافانه ليس هذه العبارة في المکتوب الثامن والتسعين بل في ستة وتسعين
 واما ثانيا فان المركز المحيط منوط على الملاحة والصبغة على ما هو موضح في المکتوب الرابع والتسعين
 وما معنى الاحتمال الذي ذكره لعل لاطال تحته قال ثم انه قد نفى قبيعية في حصول تلك الكمالات للنبي
 وانكروا سلطة له حقيقة وحكما وانما حصلت له محض فضل الله وان غيره التدابث ان يكون احدا وسطا بينه
 وبين الله تعالى حتى يتم قوله بحكم من سن سنة حسنة فما احاب به في اخذ المکتوب في تنبيه من ان حصول
 بعض الكمالات للنبي صلى الله عليه وسلم بتوسط فرو من افراد امته لا يلزم منه نقص النبي ولا يلزم فريته
 لذلك الفرد لان ما حصل لذلك الفرد انما هو تبعيته للنبي فهو بمنزلة الخادم الذي تترتب الكساة الفاخرة
 لمخدومه بصرف من خزائنه مردود من وجوه الامهات انه قد انكر ان يكون حصل له هذه المرتبة تبعيته ووساطته
 كما روينا فيها انما من هذه السنة الحسنة حتى يكون هذا الرجل تابعا له فيها وانما سنها هذا الرجل في عمر

الولاية المحمدية ناشئة من مقام المحبوبة

والنبي تابع له فيها فله اجرائه البني على رعه الباطل وما ذكره من كونه بمنزلة الخازن يقال له ان كان ذلك من خزائنه الله فقد اثبت التقدم عليه حيث انك تسبب بوصول الخلقة اليه وان كان من خزائنه النبي صلى الله عليه وآله فقد استغنى ان تكون تلك الخلقة في خزائنه حيث حكمت بقد حصول الولايتين له وانها انما حصلت له بتوسطك فاين المقرر كلا ولا راي الحق المستقر وثالثها انه صلى الله عليه وسلم حين وجود هذا الرجل لم يبق من جسده الا عين ولا اثر في رعه الفاسد كما مر والعجب كيف تاخر التصافه بهذا الكمال الى الف سنة وخامسها بلا توسط البوكري في ذلك وغيره من الصحابة اجمعهم المشهود لهم بالخيرية في نص القرآن كنتم خير امية خرجت للناس وفي نص الحديث ان الله اختار اصحابي على جميع العالمين غير الانبياء والمرسلين الحديث اقول كلمة بنى على عدم فهم كلام المجدد رحمه الله اما اول ابانه لما افادني المكتوب الرابع والتسعين من المجلد الثالث ان كل كمال تيسر لامة فهو حاصل بنبي تلك الامة بحكم من سن سنة حسنة انتبه والظاهر ان كلمة من جملة ما يشمل النبي وغيره اما ثانيا فبان المجدد رحمه الله ما انكر التبعية والوساطة وان هذا الافتراء واما ثانيا فبان صلى الله عليه وسلم من سنة واما ثالثا فبان وان كان كل الاشياء من خزائنه الله حقيقة لاكن يقال في هذه المقام باعتبار الظاهر انه من خزائنه النبي بحكم ذلك الحديث واما رابعا فالقول بانتفاء المجدد بنبي على فهم المقصود واما خامسا فبان الالباس بتاخر الكمال الى الف سنة اما ترى قال النبي صلى الله عليه وسلم عطيت مفتاح كنوز الارض وقال قال وضعت مفتاح كنوز الارض في يدي وفي الصحيحين زويت لي الارض مشارقها ومغاربها وسيلها ملك امتي ما نوسى لي منها وفي رواية اخرى ان الله زوى لي الارض مشارقها ومغاربها وعطيت مفتاح كنوز الارض وجاب في غير احاديث الصحيحين جابني جبريل بمفتاح كنوز الارض على فرس البقي وظاهر ان ايهن دخل في بلاد الاسلام بسعي مشكور من سلطان محمود الغزنوي ولله الا ان بلاد الصين وخطا خارجة من احاطة الاسلام وتستفتح في عهد المهدي وعيسى عليهما السلام وفي جامع الصغير غير متي عصا بتان عصا به يغزو الهند وعصا تكون مع عيسى بن مريم قال الشيخ محي الدين عربي في باب حماسة قاسم خمسين من الفتوحات ومن ذلك ايضا حاسبيل في الحاق محمد بن خليل اللهم صل على محمد كما صليت على ابراهيم في العالمين فمن هذه الحالة من الابرار ومن القوم الذين اين هذه العلامة من قوله اناسيد الناس يوم القيمة وانه يفتح باب الشفاعة دون الجماعة للجماعة ومن الجماعة للخليل بذلك المقام للخليل كان لا اودم السجود والمحمد المقام محمود شخص يشهد وباليات شعري بل تقوم الخلقة بكون رسالة محمد تعظم كل ملته وبما اودى من جوامع مناسج الدولة والايال الخلقة الا من سدد من الانام الخلقة محمد صاحب الوسيلة في جنته وما لها الا بدعاه امته ان امته منه في الفضيلة مع هذا بدعاهم كانت الحمد الوسيلة المدعولة ارفع من الدعوى لما اورد به من اصلوه

على محمد كالصلوة على ابراهيم الخافض الوعوى فحقن المومنون العالون سبيادته وخصوصيته عبادته وان المقام
المحمود من مقام اسجد وسجد المقرئين والابرار لبنا رقاكم من التراب والاحجار والمجد والطريف والتليد فمن ختم
بالمقام المحمية واما سادسا فبانة قنطرة ما قلنا انفا ان الكمالات كلها ما حصلت في عهد الخلفاء الراشدين
بل منها ما حصل بعده وبعضها متوقع الى عهد عيسى عليه السلام ولا باس به قال الشيخ الاكبر صاحب الفتوحات
في فضل المروفة قولوا اللهم صل على محمد وعلى آل محمد والمومنون اليه كما صليت على ابراهيم واما ختم الاخذة
فكلاما وعونا به الرسول الله اجاب الله دعاءنا فيه لنخبره بذلك فصلى الله عنه علينا بذلك عشرة انعام ثم عن
نبيه م بالمكانة عناية منه به وشرفا لينا حيث لم تكمل المكافاة في ذلك الملكا وغيره فقال النبي صلى الله عليه وسلم
ما حصلت الاجابة من الله فيما دعونا فيه لنبيه م لو كنت متخذ اخطيلا لاتخذت ابا بكر خليلا وفي رواية البخاري
لو كنت متخذ اخطيلا لغيري لاتخذت ابا بكر خليلا ولكن صاحبكم يعني نفسه خليل الله ولو صحت له هذه الخلة من قبل وعار
استه له بذلك لكان غير مفيد صلواتنا عليه م وعارنا له بذلك فان قيل قد حصلت الخلة بدعاء الصحابة اولافان
وعاشا ونحن مامورون في هذا الوقت بالصلوة عليه مع حصول الخلة فهكذا حكم الاول فربما نال الخلة قبل وعار
اصحابه فيكون نسبة دعائهم به اليه كدعائنا اليوم قلنا اما اولافان حكم الخلة باظهر منها واما فيظهر ذلك في الآخرة
والحكم للمعنى لا يكون الا بوصول المعنى فمتى قام المعنى محل وجب حكمه لذلك العمل ففي الآخرة تنال الخلة نظير
حكمها هناك واما الذي يظهر منها لوامع هذا هو الصحيح اما انما فيان لكل نفس حظا من محمد وهو الصورة التي في طائفة
اعني في باطن كل ان من صلى الله عليه وسلم فهو في كل نفس بصورة يعقده فيه كل شخص فيدعوه بالصلوة
عليه المذكورة فتنال تلك الصورة المحمدي التي عند ملك المجال الدعوي بها بدعاء والصلوة عليه فما حصلت له
الخلة من هذا الوجه الا بعد وعار كل نفس وهكذا سجده اهل الله في كشفهم فاعلم ذلك قال ثم انه قال في هذا المكتوب
ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم اختفى في خلوة غيب الغيب ورد به الفرد المتوسط من امته بجرسته الامته
ومحافظتها فقال لهذا الضال اى حراسته حرس بها واهى تجديده دت وكت شعري من لم يحرس بحيته
حيث يدعها تنفق في مجلس سلطان جبا نك كيف يحرس الامته اقول ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم قال
علماء امي كانبيا بنى اسرائيل ووجه التشبيه فيه ان العلماء العالمين پرشرون امته صلحوا الى بطريقا مستقيم
وسيدوهم الى سبيل معرفة الله تعالى العظيم كالانبيا فصيح حراستهم الامته وبذلك الفرد منهم مشهود عند الصوفية
ان طلب الوقت وهو الغوث يحرس امته وكذلك الاوقاف والابدال والنجباء والفقهاء والنبي كان واما مستثغرا
في شاهدة جمال ذاته تعالى في مقام قاب قوسين ادا وفي خصوص ما بعد انتقاله صلى الله عليه وآله وسلم عليه السلام
الى الملأ الاعلى واما توجه الى العالم السفلي بموجب مازع البصر وطغى وزيد شرفه وقربه عند الله تعالى يومافوا

مقامات بعض الاكابر

فان فوج راسته است الى فردوس امته فلاقح فيه وكم من نبي اودى من قومه فنهذه سنة الله ولن تجد لسنة
 تبدلا لا يخل عندك تبدلا ولا مالا ؛ فليسعد النطق ان لم يسعد الحال ؛ قال العلامة الدمشقي في فتحة العلم
 قوله ان النبي صلى الله عليه وسلم قد اُخفي في خلوة غيب الغيب وهو جوعه صلى الله عليه وآله وسلم الى حقيقة الاصلية
 التي هي النور المخلوق اسي المقدس نور الحق تعالى فهو صلى الله تعالى عليه وآله وسلم روح الارواح لان الارواح
 غيب الاجسام وهو صلى الله عليه وسلم غيب الارواح فهو في غيب الغيب لان نوره صلى الله عليه وسلم اول مخلوق
 خلقه الله تعالى ولا يفر من كونه صلى الله عليه وسلم في غيب الغيب ان لا يكون حيا في قبره فان حياته وقبره كل
 ذلك تعينات في حقيقة الاصلية التي خلق منها كل شئ وقوله وروى الفردوس واسى الذي هو بين الحقيقة
 المحمدية التي هي في غيب الارواح وبين البشرية الظاهرة بالجسم في عالم الاجسام وروى الفردوس الوارث المحمدي
 الذي يكون في كل عصر على قدم محمد صلى الله عليه وآله وسلم قال الشيخ الاكبر رضي الله عنه الاوليا على عدد
 الانبياء فلا بد ان يكون في كل عصرة الف مائة اربعة وعشرون الفا لا يزيدون ولا ينقصون لكل نبي ولي تبارك
 خالفهم منهم هو الوارث المحمدي قوله لحواس الامم اسي هو ظاهر لذلك بالجمال والجمال واما فطنتها اسي المظلمة
 عليها والمخامة عنها قد يكون ظاهرا وقد يكون مخفيا قال الشيخ الاكبر رضي الله عنه يشبه الى ذلك من جملة ابيات
 المعشرات **لله در رجال ما لهم دول** ؛ وهم لقيمون ما في الدهر من دول ؛ لهم غمت اوجه الاملاك ساجدة
 وما لهم ارب في علته لعل ؛ قال ومن العجائب قوله في الكتاب الحادي عشر من المجلد الاول بعد ان ذكر
 مقامه وقال مر عليه الخلفاء قال واليطريقان احد سمار دية لنقص حتى انه يرى كل من في العالم تسمى الكافر الكافر
 والمسلم الزنديق فضل من نفسه ويرى نفسه سوار منهم فيقال له كيف يرى الكافر فضل من المؤمن فان المؤمن له
 راس الاحمال واساسها هو الايمان والكافر عماله كسر اب لقيته وان شك في ايمان نفسه فقد كفر وان كان بغير
 الموافات بل الكافر يزنق الايمان وهو يسلبه فهذا هو الايطون بالله ويأس من رحمة الله بالنظر الى نفسه وبها
 ان لم يكن كافر فلا شك انها كسبة تان فكما يجوز ان يسلم الكافر والمسلم الزنديق فكذلك يجوز ان يهتدي بغيره
 اولي لان الاصل بقائه وبقائه كفر الكافر وغاية التجوز ان يظن السوات لا الافضلية ولم يثبت الولاية التي تكون الكفر
 والامحاد والزندقية غير منها اقول اياكم وظن فان ظن الكذب الحديث ولا تحسوا ولا تحسوا ولا تحسوا ولا
 تباعضوا ولا تدابروا وكونوا عباد الله اخوانا فان علم ان المكتوب المذكور ارسله بحمد روح الى شيخه مولانا باقر
 رحمه الله فكتب فيه حاله كما هو شأن المريرين الاطلاع على داراتهم وحالاتهم فحرف فيه ما عند الطائفة
 المنقصة بندية الحمد ودية امر مسلم والاعتراض عليه مبني على عدم الاطلاع على اصطلاحاتهم فمن المتعبر
 عندهم ان تحقائق الممكنات مركبة عن اعدام اضافية وظلال صفات حقيقة يعني ان الاعداد لها يتفابل

في كل عصر على عدد الانبياء فلا بد ان يكون في كل عصرة الف مائة اربعة وعشرون الفا لا يزيدون ولا ينقصون لكل نبي ولي تبارك خالفهم منهم هو الوارث المحمدي قوله لحواس الامم اسي هو ظاهر لذلك بالجمال والجمال واما فطنتها اسي المظلمة عليها والمخامة عنها قد يكون ظاهرا وقد يكون مخفيا قال الشيخ الاكبر رضي الله عنه يشبه الى ذلك من جملة ابيات المعشرات لله در رجال ما لهم دول ؛ وهم لقيمون ما في الدهر من دول ؛ لهم غمت اوجه الاملاك ساجدة وما لهم ارب في علته لعل ؛ قال ومن العجائب قوله في الكتاب الحادي عشر من المجلد الاول بعد ان ذكر مقامه وقال مر عليه الخلفاء قال واليطريقان احد سمار دية لنقص حتى انه يرى كل من في العالم تسمى الكافر الكافر والمسلم الزنديق فضل من نفسه ويرى نفسه سوار منهم فيقال له كيف يرى الكافر فضل من المؤمن فان المؤمن له راس الاحمال واساسها هو الايمان والكافر عماله كسر اب لقيته وان شك في ايمان نفسه فقد كفر وان كان بغير الموافات بل الكافر يزنق الايمان وهو يسلبه فهذا هو الايطون بالله ويأس من رحمة الله بالنظر الى نفسه وبها ان لم يكن كافر فلا شك انها كسبة تان فكما يجوز ان يسلم الكافر والمسلم الزنديق فكذلك يجوز ان يهتدي بغيره اولي لان الاصل بقائه وبقائه كفر الكافر وغاية التجوز ان يظن السوات لا الافضلية ولم يثبت الولاية التي تكون الكفر والامحاد والزندقية غير منها اقول اياكم وظن فان ظن الكذب الحديث ولا تحسوا ولا تحسوا ولا تحسوا ولا تباعضوا ولا تدابروا وكونوا عباد الله اخوانا فان علم ان المكتوب المذكور ارسله بحمد روح الى شيخه مولانا باقر رحمه الله فكتب فيه حاله كما هو شأن المريرين الاطلاع على داراتهم وحالاتهم فحرف فيه ما عند الطائفة المنقصة بندية الحمد ودية امر مسلم والاعتراض عليه مبني على عدم الاطلاع على اصطلاحاتهم فمن المتعبر عندهم ان تحقائق الممكنات مركبة عن اعدام اضافية وظلال صفات حقيقة يعني ان الاعداد لها يتفابل

عبادته الجسدية وإن الأنبياء أحياء في قبورهم يصلون وإن عبادتهم لا تنقطع في البرنخ مثالها قوله قام
 الف الألوهية مقامه إن كان المراد أن العبد صار ألهاً وانقلبت العبودية الوهية فهذا هو الكفر الصريح وأن
 كان المراد أن العبد فنى وبقي الآلهة فالعبد هو مجموع الروح والجسد لا الجسد وحده حتى يلزم لفناً ففناً العبودية
 وإن كان المراد أنه ترك من الألوهية والعبودية فهذا أعجب أعجب فإن هذا الرجل لا يقول بوحدة الوجود حتى يقل
 بشهود وجه الله في جميع الكائنات أقول هذا البرنخ ما بهداه أن مبنى الاعتراضات على حمل الفناء
 بمعناه المتعارف المشهور وهو في اصطلاح المتصوفين عدم الاحساس بعالم الملك والمملوك بالاستغراق
 في عظمة البارسي ومثابرة الحق واليه اشار المشايخ بقولهم الفقر سواد الوجه في الدارين يعني الفناء في الدارين
 والظاهر أن ارباب العلوم ينطقون حسب اصطلاحهم فاستجاب الكفر بنار الفاسد على الفاسد وإذا استبد الإنسان
 برأيه عميت عليه المراتب أما اراحة الاعتراض الأول فبأنه ما قال المجدوح بفناء الجسد فإن هذا الاقرار
 بلا ائتماره فتمت حمل الفناء على المعنى المصطلح عند المتصوفين كيون المعنى عدم احساسه بعالم الملك والمملوك
 واستغراقه في عظمة البارسي ومثابرة الحق واللاهوت وهذه منقبة لا منقصية الاحداث لا تبطلها آماره
 انه قال في آخر المکتوب المذكور بما تعريبه ان الفناء والبقاء اللذين الولاية بهما موطنة فناء وبقاء شهودان
 فان كان الفناء والزوال فهو باعتبار النظر وان كان البقاء والثبت فهو ايضا بهذا الاعتبار فالصفات البشرية
 مستترة ونحلة عن الجسد منقمة بالروح وفي ذلك البقاء العبد لا يكون مجبواً الا انه يتقرب به قرباً تاماً ويجد
 عن الاحكام البشرية فهذا العروج يوصله الى الذروة العليا حتى لا يكون الخيرية فيه يحيط النور الذي
 يقع على الامة بواسطة بشرية يقلل التوجه الذي كان مبدؤاً عليها لانه مصروف بالمحجوب ومن هنا
 يستولي الكفر والبدعة بعد الالف ليصير نور الاسلام ليسنة **الاما اراحة الاعتراض الثاني**
 فبأنه آخر من جملة المحطوب لان المجدوح ما قاله **واما اراحة الاعتراض الثالث** فبأنه لا ضرورة الى
 تعيين المراد من تلقائيه اذ بين القائل مرادة فان المجدوح قال وانقلبت الولاية المحمدية الى الولاية الاحمدية
 فليس المراد ان العبد فنى وبقي الآلهة ولا انه مركب من الألوهية والعبودية ليجتاج الى القول بوحدة الوجود
 بل بهنبا بيان صيرورة الحقيقة المحمدية حقيقة احمدية على ماسياتي تفصيله قال العلامة الدشتقي في تلخيص العلوم
 قوله مقام الف الألوهية مقامه مراده بالف الألوهية الالف التي هي اصل جميع الحروف فانها لا تسمى حرفاً بل هي
 انحرافها لانها مستقيمة فاذا انخرفت فهي جميع الحروف وجميع الحروف انحرافات حقيقتها الالف وبهذه الانحرافات
 كلها في آن واحد وقت واحد ولهذا سميت الفاتنا لثابت الحروف كلها منها وبسمت حروفاً لانحرافها الى جهات
 مختلفة وهو قوله تعالى ايما تلوون انتم وجهه الله وقوله كل شيء ما لك الا وجهه ولا اظن انك تفهم شيئاً من هذه المعاني

فصل من وجدانه وذوقه فايك ان تكون ممن قال تعالى لهم وجعلون زركم انكم تكذبون قال وقال
 في المکتوب التاسع والمائتين ان نبوته صلى الله عليه وآله وسلم لا تخلق نشأته العنصرية
 باعتبار الحقيقة المحمدية بل باعتبار الحقيقتين الاحمدية والمحمدية لكن غلبت نشأته العنصرية المحمدية على الملكية
 الاحمدية لتحصيل النسبة بينه وبين الامة والافادة والاستفادة وايضا امر بقول انا بشر مثلكم
 فاكمل البشرية بمبادئهم وتعاليمهم عن النشأة العنصرية غلب جانب الروحانية ونقص جانب البشرية ونقص
 لوراية الدعوة وغلبت الظلمة ولما مضى من رحلة الف سنة غلب جانب الروحانية وعدت لبشرية ذات
 بصيغ عالم الامر فبالضرورة رجع عالم خلقه الى عالم الامر واتحدت المحمدية بالاحمدية استتبه فكانه ليقول لما مضى
 الجسد الشر كيف في زعمه الباطل عدت البشرية التي هي شرط في دعوة الامة وانفتحت المناسبة بين
 الرسول والامة ولعذرت بينهما الافادة والاستفادة فاحتاج الامر الى فرد يكون في الصورة البشرية
 حتى يدعو الناس الى الله ويمكنه الارشاد والتربية ويتاقي الافادة والاستفادة فكان هو ذلك
 الفرد ولا يمكن ان يكون ذلك المهدي لانه لم يولد ح ولا عيسى لانه اوداك روحانية غالبة على بشرية
 وبما مضى قوله المار في الفصل الاول ان المراء الحقيقة الكلية الاحمدية التي هي عينه الامكاني الامر
 وبالحقيقة المحمدية تعينه الامكاني الخلقى فبعد مضي الف سنة غلب الروحانية التي للاحمدية على بشرية
 التي كانت للمحمدية فينبغي عالم خلقه بصيغ عالم امره فمخرج من خلقه الى المحمدية يخرج حتى يتحى بالاحمدية
 ويتحد ان وقال في موضع آخر ان المحمدية تبقى شاخرة حتى ياتي عيسى فيعرج اليها فينبغي لها فكانه ليقول انه
 غلب بشرية فيوجد المناسبة بينه وبين الامة وتتاقي الافادة والاستفادة واما قبل ذلك فلا
 يصح للارشاد بغلبة روحانية فوجب ان يكون ذلك الفرد هو زعمه فيقال له يا جابل ان كان الموت
 هو السبب في فنا البشرية فقد وجد السبب فوجب ان يوجد السبب حقيقه بلا تفصيل وان كان
 البطل كما في زعمك الباطل ان الانبياء تبلى اجسامهم والغياء بابتد وجوزت تطرق الفناء والسبب الى
 جسده صلى الله عليه وآله وسلم فالجواب لا يتاخر الى الف سنة ولا الى مائة سنة ولا يساغي اض
 للمدينة الشريفة كما هو مشاهد فكيف تاخر الى الف سنة ولعله تفصل النوبة اليه من بين جميع الامة
 ثم ان جميع ذلك خلاف الاحاديث الكثيرة المشبهة الدالة على انه صلى الله عليه وسلم حي وان البشرية
 باقية وان رسالته مستمرة وان امداؤه لانه متواصل وان اهتمامه بالامة من الاستغفار لهم متكامل فكيف
 ذلك كقول ان كلام المجدد صاف عن غير الاعراضات الواهية الواردة عليه فلنذكر هنا اصطلاح
 ليقطع الامر بنسب الشبهة فما صلى الله عليه وسلم مركب من عالم الخلق وهو قابل الخلق

والتجزي والاليتام من عالم الامر وهو الاقبل الخرق والتجزي والاليتام ودرج عالم خلقه صلى الله عليه وسلم
 اعليم ودرج عالم امره صلى الله عليه وآله وسلم شأن اعليم منشأته الحقيقة محمدية عبارة هنا عن الحقيقة الاسكانية
 المنصورية والحقيقة الاحمدية كناية عن تلك الاسكانية النورية والنبي صلى الله عليه وسلم باعتبار عالم امره مرتبي
 عالم ملكوت السموات والارض وباعتبار علم خلقه يرشد العالم العنصري للناسبة عالم خلقه البشرية بالعالم العنصري
 وبعد ارتقائه صلى الله عليه وسلم عن العالم العنصري الى العالم الروحاني تنقص هذه المناسبة بسبب انتقاص
 آثار النشأة العنصرية كالأكل والشرب والنوم والمرض وغير ذلك من الصفات الجسمانية العنصرية وبقي فيه
 من الصفات البشرية التوجه الى العالم السفلي لا رشا دامت وبعد مضي الزمان المديد زال ذلك التوجه والاتفات
 الى العالم العنصري ايضا وهو المرد عنه بفناء جسمه صلى الله عليه وآله وسلم لا الهيكل لمخصوص الجسماني
 واستغرق في بحر شأه جمال ذاته تعالى والمرد بالفناء ما اراد القاضى حياض روح في الشفاعة في لقسم
 الثالث فيما يجب للنبي صلى الله عليه وسلم وما يتجلى او يجوز عليه فظاهرهم واجبا وهم وبنيتهم متصفة باوصاف
 البشر طار عليه ما يطرى على البشر من الاعراض والاستقام والموت والفناء ونفوت الانسانية وارادهم
 وبلوطينهم متصفة بالعلم من اوصاف البشر متعلقة بالمالا الاعلى استبى والآوليار لا يتوجهون الى نعمة الجنة
 من الأكل والشرب ودارهم في الجنة رضاه الله تعالى ولقاءه تعالى فكيف يلتفتون الى النعمة الدنيوية
 الخسيسة وقلب روحانية صلى الله عليه وسلم على جسمانية وقرب الجسمانية الى الروحانية وهذا هو عروج
 الحقيقة محمدية والحقها بالحقيقة الاحمدية وخلق مكانه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم مع انه جسده الشريف
 باقى على حاله لا يلبى منه شئ والمرد بمرج سيدنا عيسى عليه السلام بعد نزوله الى الاقام المحمدية اقامة تقام
 لا رشا دامت وترجع شرعية صلى الله عليه وآله وسلم تبعية له صلى الله عليه وآله وسلم كما كان النبي مر قبل
 عروج حقيقة محمدية الخلائق ويرشد بهم وبعاد تحاله من الى العالم القدس والرفيق الاعلى تنقص نورانية
 هادية وارشاده وظهرت الظلمة ولهذا قال بعض اصحابه ما فرغت من وفنم الا وقد وجدت قلبي متفاديا كما
 وعد في الحديث في رعاية الترندي عن النفس انفضنا ايدينا عن التراب وانا لفي وفننه حتى انكرنا قتلونا
 ويكل على هذا المرد من زوال الجسم قوله في المكتوب التاسع والمانتين من المجلد الاول من مضمون
 الف سنة غلب جانب روحانية من على البشرية يعني صفات جسده على نهج لون تمام جانب بشرية
 بلون نفس الروح وانشى عالم خلقه بصنع عالم الامر استبى والمرد بقوله وواحد من طوقى العبودية انقطع
 الحقيقة الاحمدية منظار اسم الله استجمع جميع صفات الكمال ومرتبة هذا القرب من الله تعالى افضل من التوجه
 الى العالم السفلي ولا يصح قول المعترض فيمنز لها كانه يقول انه ح قلب بشرية فتوجد المناسبة بينه وبين

الى آخره لانه قال هذا العلم فهم من كلامه فمن اين ليفترونه بل قال في المكتوب المذكور بما ترميه لما ينزل
 عيسى عليه السلام من مقامه ليرج الى مقام الحقيقة المحمدية ويصل اليه تبعيته للمنبى ص ويقوى دينه انتبه
 والمراد بوال اثر اثنين الجبى بى بمضى الف سنة انكسار احد طوقى العبودية وهو عبارة عن السيم الاول من
 اسم محمد واقامة الف الاولوية بمقامه والانحلاص من الجسد الى الروح زوال هذا التوجه الى العالم السفلى للارثاء
 والتفاتة صلى الله عليه وسلم اليه لا اطار الجسد كما مر بيانه فلا نقص غاية الامر ان هذا المسئلة كشيقة ماوراء الرواية
 فيها قال العلامة المشقى في اثبته العلوم قوله ان نبوته صلى الله عليه وآله وسلم تعلق بنشأة المنصورة بتفصيل
 النسبة بينه وبين الامته كما قال تعالى اقل انما انابتم لى محى الى وتتنالى الافادة والاستفادة
 كما قال تعالى وما ارسلنا من رسول الا بلسان قومهم ليبين لهم وتقدير الكلام واما مقام ولاية النخاسته به
 صلى الله عليه وسلم وهى مقام فردانية فبى تعلق روحه الشريفة التى هى روح الارواح كلها قوله ومن هنا
 اى ويناسب ما ذكرناه هنا انهم لعلوا عن الشرائع المتقدمة ان بعد كل الف سنة من حلة كل واحد
 من اولى الغرض من الرسل العظام يعث رسول آخر ومراده ان هذا الامر كان فى الامم الماضية وفى هذه الامة
 صارت الافراد المجددون لهذه الدين قائمين مقام الانبياء لانهم ورثة الانبياء وعنى الله تعالى بهذه الامة
 فصافى كل مائة سنة يكون ذلك التجديد كما درو فى الحديث السابق انتبه بقول البرزخي باللفظ مبنى
 على زعمه البطل فالا ان اوضح الحق الصائب وقدر جم كل معانيد غائب بالشهاب الشاقب على اللوم
 عادل والعتاب ووقولى ان صبت لقد اصابت المقالة الخامسة فى ما بناه على المقدمة الخامسة
 قال وينبى على المقدمة الخامسة دعواه التفوق على الصديق صلى الله تعالى عنه وعلى بقية الصحابة رضى
 تعالى عنهم جميع فقد قال فى المكتوب الحادى عشر من الجلد الاول المقام الذى كنت رايت يلفسى فيه لما
 احطته رايت الخلفاء الثلاثة قد عجزوا عليه الى انه قال فى اثنا ملاحظة ذلك المقام مرة ثانية رايت مقامات
 آخر بعضها فوق بعض ولما وصلت الى مقام فوق المقام السابق علمت انه مقام دوى النورين رضى الله عنه
 وقدم عليه بقية الخلفاء وهذا المقام ايضا مقام التكامل والارشاد وهذان مقامان فوق ذلك سند كرجما
 وظهر لى فوق هذا المقام مقام آخر فلما وصلت اليه علمت انه مقام الفاروق رضى الله عنه وقدم عليه
 بقية الخلفاء وفوقه مقام آخر هو مقام الصديق الاكبر رضى الله تعالى عنه وقدم عليه بقية الخلفاء وفوقه
 لا يعرف مقام الامام الرسول صلى الله عليه وآله وسلم وظهر لى فى محاداة مقام الصديق مقام آخر عظم منه
 والولم يقع نظرى عليه مثله قط وكان ارفع من مقام الصديق ارتفاع الصفة عن وجه الارض وعلمت
 ان ذلك مقام المحبوبين وذلك المقام ملون منقش ورايت نفسى منقش ملونا من العكاس فكل المقام

قال العلامة الراشدى
 فى تفرع العلوم حيث لو
 اراد اعلان هذا العلم
 لاراد ما لم يكن مثله
 عننى فى علمهم والافادة
 الا صيد على صيد
 ديمه الى كان
 عليهم معلم
 فى جود النورين
 وهذا سر
 يدركه ان
 الحارون
 الكاملون

بجواز مقامات الخلفاء

فی دو جودت نفسی لطیفانی لون الهوا و قطعه غنم منتشر فی الآفاق در آیت حضرت الشیخ اکبر فی مقام
 الصمدیق و آیت نفسی فی ذلک المقام المحامدی له المذکور استنبه فیهما دعوی منه بان مقامه ارفع من مقام
 الصمدیق و قد مر فی المقدمة الرابعة ان لم یسجد الا بعباد الانبیاء والمرسلین افضل منه ولا احد بنیه وین رسول الله
 صلی الله علیه وسلم و قد ذکر الشیخ اکبر شهاب السهروردی فطاعنا عن الجندی ان مقام حق یقین مقام الی بکر
 الصمدیق رضی الله تعالی عنه اقول قال السید انا و البیرونی فی سبحة المرجان فی انما منه وستان
 و استدلل العلماء بهذا القول علی ان الشیخ المجدی یدعی ان مقامه فوق مقام الصمدیق الاکبر رضی الله
 عنه و النطاق علی خصامه و حضوره عند السلطان جهانگیر والی الهند و قال السلطان للشیخ المجدی
 سمعت انکم کتبتم ان مرتبتکم فوق مرتبة الصمدیق الاکبر رضی الله عنه فاجاب الشیخ المجدی انکم تطلبون الادلة
 من خداکم عنکم لاجل خدمتہ فتعطفون علیه وتسرون حدیثا الیه فلا بد ان یصل الیکم ذلک الادلة

قال سید الاذنی بنی فیهما دعوی منه بان مقامه ارفع من مقام
 الصمدیق و قد مر فی المقدمة الرابعة ان لم یسجد الا بعباد الانبیاء والمرسلین افضل منه ولا احد بنیه وین رسول الله
 صلی الله علیه وسلم و قد ذکر الشیخ اکبر شهاب السهروردی فطاعنا عن الجندی ان مقام حق یقین مقام الی بکر
 الصمدیق رضی الله تعالی عنه اقول قال السید انا و البیرونی فی سبحة المرجان فی انما منه وستان
 و استدلل العلماء بهذا القول علی ان الشیخ المجدی یدعی ان مقامه فوق مقام الصمدیق الاکبر رضی الله
 عنه و النطاق علی خصامه و حضوره عند السلطان جهانگیر والی الهند و قال السلطان للشیخ المجدی
 سمعت انکم کتبتم ان مرتبتکم فوق مرتبة الصمدیق الاکبر رضی الله عنه فاجاب الشیخ المجدی انکم تطلبون الادلة
 من خداکم عنکم لاجل خدمتہ فتعطفون علیه وتسرون حدیثا الیه فلا بد ان یصل الیکم ذلک الادلة

در مقامه ارفع من مقام
 الصمدیق و قد مر فی المقدمة الرابعة ان لم یسجد الا بعباد الانبیاء والمرسلین افضل منه ولا احد بنیه وین رسول الله
 صلی الله علیه وسلم و قد ذکر الشیخ اکبر شهاب السهروردی فطاعنا عن الجندی ان مقام حق یقین مقام الی بکر
 الصمدیق رضی الله تعالی عنه اقول قال السید انا و البیرونی فی سبحة المرجان فی انما منه وستان
 و استدلل العلماء بهذا القول علی ان الشیخ المجدی یدعی ان مقامه فوق مقام الصمدیق الاکبر رضی الله
 عنه و النطاق علی خصامه و حضوره عند السلطان جهانگیر والی الهند و قال السلطان للشیخ المجدی
 سمعت انکم کتبتم ان مرتبتکم فوق مرتبة الصمدیق الاکبر رضی الله عنه فاجاب الشیخ المجدی انکم تطلبون الادلة
 من خداکم عنکم لاجل خدمتہ فتعطفون علیه وتسرون حدیثا الیه فلا بد ان یصل الیکم ذلک الادلة

در مقامه ارفع من مقام
 الصمدیق و قد مر فی المقدمة الرابعة ان لم یسجد الا بعباد الانبیاء والمرسلین افضل منه ولا احد بنیه وین رسول الله
 صلی الله علیه وسلم و قد ذکر الشیخ اکبر شهاب السهروردی فطاعنا عن الجندی ان مقام حق یقین مقام الی بکر
 الصمدیق رضی الله تعالی عنه اقول قال السید انا و البیرونی فی سبحة المرجان فی انما منه وستان
 و استدلل العلماء بهذا القول علی ان الشیخ المجدی یدعی ان مقامه فوق مقام الصمدیق الاکبر رضی الله
 عنه و النطاق علی خصامه و حضوره عند السلطان جهانگیر والی الهند و قال السلطان للشیخ المجدی
 سمعت انکم کتبتم ان مرتبتکم فوق مرتبة الصمدیق الاکبر رضی الله عنه فاجاب الشیخ المجدی انکم تطلبون الادلة
 من خداکم عنکم لاجل خدمتہ فتعطفون علیه وتسرون حدیثا الیه فلا بد ان یصل الیکم ذلک الادلة

بعد طم مقامات الامراض ثم يرجع الى محله يقف به ولا يلزم من هذا ان تكون مرتبة هذا الادوية فوق مرتبة الامراض
 فسكت السلطان بهذا الجواب وطوى شجرة عن العتاب وفي هذه الاثناء عرض رجل من الخصاص على السلطان
 ارايتكم كبر هذا الشيخ ما سجد لكم مع انكم ظلمتم الله وخلفتم بل عمل توفعاً معمولاً بين الناس فغضب عليه السلطان
 وحجبه في كواكب بضيم الكفاف الفارسية والواو والالف وكسر اللام والتحتانية والالف والراء الساكنة وهي قلعة
 حصينة شهيرة في الهند واليه شئت في قولي متغزل **ل** قد برع الاقران في الهند ساجد به وهدفت العشق
 بالمغفرة فلما عجب ان صباه متقنص في التمر في الاسلاف قيد المجد وكان السلطان شاه جهان بن السلطان
 جهانكير مخلصاً لجناب الشيخ وقبل ان يجتهد الشيخ عند السلطان ارسل شاه جهان رسولين فضخان والنحو حبه
 عبد الرحمان المفتي مع بعض كتب الفقه الى الشيخ وقال جزاء العلم ارحمة اتيته للسلاطين فانتم ان توجبوا السلطان
 عند العلاقات فانما من ان لا يصل اليكم ضرر من السلطان فلم يقبل الشيخ وقال هذه خصة واغوية ان لا سجد
 لغير الله سبحانه وقد اجيب عما يروى على كلامه الذي مضى باجوبة منها انه قال الشيخ في كلامه وجدت نفسي ملونة
 منقشة بالهكاس ذلك المقام وما قال وصلت بين الوجدان والوصول بون بيبدرت فقبضت بحج نفسه في
 في حالة السكر سلطاناً وهو شتم راحة من السلطنة ومنها انه قال وجدت نفسي ملونة بالهكاس ذلك المقام
 لان ذلك المقام كما ان الشمس مقامها الفلك الرابع وضوءها يقع على الارض وبهذا الفصل الى مقام اس
 هو منها انه قال الشيخ المجد قدس سره في بعض مکتوباته ومن اعلاط الصوفية ان السالك في مقامات
 العروج ربما يجد نفسه فوق من هو افضل منه بالاجماع بل ربما يقع هذا الاشتباه بالنسبة الى الانبياء
 الذين هم افضل الخلائق قطعاً عليهم الصلوات والتسليمات منشار غلط البعض ان كل من الانبياء
 والاولياء عروجهم اولاً الى الاسماء التي هي مبادي تعينات وجودهم وتحقيق بهذا العروج اسم الولاية
 لهم وعروجهم ثانياً في تلك الاسماء ومنها الى ما اشار الله سبحانه ومع هذا العروج ما وصى كل منهم ذلك الاسم
 الذي هو سبب التعيين الوجودي له من ثم من يطلبهم في مقامات العروج يجبهم في تلك الاسماء على
 الاكثر لان الامكنة الطبيعية لهم في مراتب العروج من تلك الاسماء والعروج والهبوط من تلك الاسماء
 بعرض العواض فالسالك النحالي الفطرة اذا يقع سيرة فوق تلك الاسماء فلا جرم يصعد فوق اسم
 من هو افضل منه ويحدث له توهم فضلية نفسه منه العياض والله سبحانه من ان يزيل ذلك التوهم ليقين
 السابق ويحدث الاشتباه في فضلية الانبياء عليهم الصلوات والتسليمات واولوية اولياء الذين هم
 افضل الناس بالاجماع وهذا المقام من فرال الاقدام ولا يعلم ذلك السالك ان هولاء الاكابر عرجوا
 الى معارج لانهاية لها وصلوا الى فوق الفرق وايضاً لا يعلم ان تلك الاسماء امكنة طبيعية لهم ولم

ايضاً ثم مكان طبعي هو اودون من تلك الاسماء وانزل منها لان افضلية كل شخص باعتبار اقدمية
اسمه الذي هو مبني عليه ومن هذا القبيل ما قاله الشيخ ان العارف في مقامات العروج كان لا يجزى البرزخية
الكبرى حاملة ويترقى بلاد سطتها وكان مرثداً اخواجه عبد الباقي يقول رتبة البصرية من تلك الجملة
وهو لا راجعة وقت عروجهم اذ ايمرون فوق الاسم الذي هو مبني عليه يقيمن البرزخية الكبرى كما توهمون ان البرزخية
الكبرى ليست بجملة والاراد بالبرزخية الكبرى خطرة الرسالة الخاتمة عليه وعلى الله الصلوات والتطيمات
وحقيقة المعاملة ما مر تأجيل ونشأ غلط البعض ان سيرة السالك يقع في اسم مبني عليه وذلك
الاسم جامع لجميع الاسماء على سبيل الاجمال وجامعية لجامعية ذلك الاسم فلا بد ان يقع في سيرة اسماء
هي تعيينات للمشايخ الاخرى على سبيل الاجمال ويمر على كل منها الى ان يصل الى منتهى اسمه وحقيقة توهم
فوقية نفسه عليهم ولا يعلم ان ماضي من مقامات هو لا راجع عليها المخرج من مقاماتهم لا حقيقة بها وهو يجلس
في هذا المقام جامعاً بعد الآخرين اجزاء نفسه لاجرم توهم اولوية نفسه في هذا المقام لقول الشيخ البطلاني لودي
ارفع من لوازم محمد ولا يعلم من غلبة التكرار ان لواءه ليس بارفع من نفس لواء محمد بل من النموذج الذي صار
مشهوراً في ضمن حقيقة اسمه ومن هذا القبيل ما قال هو في سعة قلبه ان وضع العرش وافيته في زاوية قلب العالم
لم يكن شئ منه محسوساً وتهيأ ايضاً اشتباه النموذج بالحقيقة والافال العرش الذي وصفه الله تعالى بالتكليم
اعتباراً لا مقداراً لقلب العارف في جنبه والنظور الذي في العرش ليس عشرين في القلب وان كان
من العارف الا ترى ان الروية الاخرية تحقق بظهور العرش ونحن نوضح هذا المقال بشال الانسان الجامع
للغناصر والافلاك اذ انظر الى جامعته نفسه يلاحظ الغناصر والافلاك اجزاء نفسه واذا غلبت هذه الملاحظة عليه
فليس يعبده ان يقول انا اعظم من الارض والسموات وفي هذا الوقت يفهم العقلاء ان عطية بالنسبة الى اجزاء
نفسه والارض والسموات ليست من اجزائه في الحقيقة بل جعلت النموذجاتها اجزائه عطية بالنسبة الى النموذجيات
التي هي اجزاء الحقيقة الكثرة الراضية والسموية ولا اشتباه النموذج بالشئ بحقيقة الشئ قال حسب الفتوحات
المكية الجمع للجمع المحمدي اجمع من اجمع الالهى لان الجمع المحمدي شمل على الحقائق الكونية والالهيية فيكون اجمع
لا يعلم ان هذا الاشتغال هو اشتغال على ظلال من ظلال مرتبة الالهية وعلى النموذج من النموذجيات لا على حقيقة المرتبة
المقدسة بل لا مقدار للجمع المحمدي بالنسبة الى المرتبة المقدسة التي من لوازمها العظمة والكبرياء بالالتزب وب
الارباب وفي هذا المقام اذ يقع سيرة تلك في اسم هو بهر بما يحسب ان بعض الاكابر الذين هم افضل منه
باليقين وصلوا توسطه الى بعض درجات الفوق وترقوا به وسله وهذا ايضا من مزال اقدام السالكين العيان
بالندجانه من ان يحسب نفسه افضل بهذا التوهم فيحصل بالغمارة الابدية دأى عجب دأى افضلية ان

ملك عظيم شان من مملكة ناحية لها رئيس وتوسطه يصل الى بعض المقامات ويفتحها غاية ما في الباب
ان ههنا فسطاطا جزئيا وهو خارج عن البحث لان كل قرن وحامك تكون له منزلة من بعض الوجوه المخصوصة
على عالم ذي فنون وحكيم ابي قلمون وهذه الافضلية خارجة عن الاعتبار انما الاعتبار للفضل الكلي الذي
هو ثابت للعالم والحكيم ومنهها ما افاده الشيخ المجيد قدس سره ايضا في دفع هذه الشكوك واشبهته وقال
قال اربابا المعقول ان كان مركب من الاجزاء الارضية والاجزاء النارية ويعرج بقسرة القاسر قالوا ان كان اثنان
قويا يحمق عروجه الى الكرة النارية وفي هذا العرج تفصل الاجزاء الارضية الى مقامات الاجزاء المائية
والاجزاء الهوائية التي لها تفوق بالطبع ويعرج منها الى الفوق وفي هذا الصورة لا يحكم بان مرتبة الاجزاء
الارضية فوق مرتبة الاجزاء المائية الاجزاء الهوائية لان تفوق تلك باعتبار القاسر لا باعتبار الذات والاجزاء الارضية بعد
وصولها الى الكرة النارية تهبط وتصل الى مركزها الطبيعي فيكون مقامها دون من مقام النار والهواء ففي ما نحن
فيه عروج السالك الى المقامات باعتبار القسرة والقاسر منها اذ اطر حارة المحبة وقوة جذب العشق وباعتبار
الذات مقام تحت المقامات ثم المحراب الذي قلنا مناسب بحال المغنثي اما اذا حدث هذا التوهم للساكن
فلا اعتبار بذي نفسه في مقامات الاكابر فوجهه ان لكل مقام في الاستدار والوسط ظلا ومثالا والمبتدئ
والمتوسط حين يصلان الى الظلال يتخيلان انهما اشارا كالاكابر في المقامات وليس كذلك بل ثم شتبا
خلل اشئ بنفس اشئ اللهم انما حقائق الاشياء كما هي وجبنا عن الاشتغال بالملهاهي بحرمة
سيد الاولين والآخرين عليه آله وصحبه من الصلوات والتسليمات انما واكلها ومنهها ما افاده
الشيخ المجيد قدس سره ايضا وقال ليس هذا اول قارورة كسرت في الاسلام بل الكلمات المشابهة
واقعة من القديم ولقد جابر في كلام الله لفظة اليد والساق واستوى وهذه الالفاظ املت طائفتين انما
عن الطريق جعلتهم محسنة وجابر في الحديث ان الله خلق آدم على صورته ورأيت ربي على صورة احد
شباب في سلك المدينة وقال الشيخ البويند لوامي ارفع من لوامر محمد كما تم تفصيله وقال الشيخ محي الدين
ابن العربي خاتم النبوة لبنة الفضة وخاتم الولاية لبنة الذهب وقال ايضا خاتم النبوة ياخذ المعارف ويعلم
من ختم الولاية وقال النجاشي بهار الدين نقشبند سرت في مقامات الشيخ الحلاج والشيخ ابي يزيد البطاحي والشيخ
جنيد البغدادي ووصلت الى حيث وصلوا حتى وصلت الى مقام لم يكن مقام ارفع منه والهمت انه
المقام المحمدي عليه الصلوة والسلام فما اجترت وما فعلت بافضل البويند وقال النجاشي بهار الدين ايضا
قال البويند كنت اسير في صفات الانبياء فوصلت الى المقام المحمدي عليه الصلوة والسلام وادرت ان اسير
في صفته عليه الصلوة والسلام فسمو اياه على جهتي ووصلت بالعبادة الالهية في سيرة المقامات الى هذا المقام

فما جهرت ووضعت راسي على عقبة العليّة عليه الصلوة والسلام فخطف عليّ وادخلني هذا المقام انتهى ما نقله
 الخواجه بهاء الدين عن البسطامي فظاهر ان من وصل الى المقام المحمدي عليه الصلوة والسلام فابدا ان يحصل
 فوق مقامات سائر الانبياء والخلفاء فالتاويل الذي يصرف به هنا يصرف ثم قال الشيخ فريد الدين العطار
 لما ان الانبياء والخلفاء هم المكن خاصته في عالم الشهادة وياتيها المسافرون والزوار ويزورون ويستفيدون
 منها كذلك لهم مقامات في عالم الغيب ياتيها سلاك الطريقة لتحصيل الفتوحات وطلب النعم ويتضرعون في
 جنباهم ويسئلونهم فتح الباب وكثيرا لم يروا فتح الباب فياتون العقبة العليّة النبوية عليه الصلوة والسلام و
 ياخذون منها الفيض انتهى قال عليّ انه قد ذكر في مقامات الخلفاء الثلاثة انها قد وقع عليها عبور بقية
 الخلفاء ولم يقبل في مقامه انه مر عليه احد اقول لا تحصل له فانها في المفهوم متوحدان وقد خان تبرك العباد
 فانه قال المجدد روح لا تفاوت الا في العبور والمقام والمرور والنبات فبهذا يظهر ان التفاوت بينهما عظيمة فان
 في العبور والمقام والمرور والمقام والمرور والنبات والنبات او عدم النبات فزوق لا يتناهي قال
 وذكر ان الشيخ انقشبنده كان معه الى مقام الصديق ولم يقبل في مقام نفسه انه معه اقول لعل المراد منه انه
 سور ادب كلا فان الاطفال اذا يسيران يكون اكابرهم معهم فيحفظونهم ويظروهم فيقولون الاطفال اني هب
 الى مقام فلان وكان ابني ام جبري ممي ولا يتفوهون بائي كنت مع الاب او الجبري فكذا هذا قال انه لا يمر
 فوق مقام الصديق الا مقام النبوة فمعنى كلامه انه دخل مقام النبوة ولذا لم يقع عليه عبور الخلفاء اقول هذا
 غلط فاحش فانه ليس في عبارة المجدد روح ما يكون معناه انه دخل مقام النبوة فانه افاد وفوق مقام الصديق
 لا يكون مفهوم الا مقام النبوة فستان بين المفهوم والدخول والتعليل عجيب جدا فان دخوله في مقام
 لا يقتضي عدم عبور الخلفاء وان سلم هذا فكيف وقع عبور المجدد والخلفاء في مقام ذكره قال ثم انه اسقط عليا
 عن الذكر لكونه نزل عن مرتبهم بكثير اقول هذه من العجائب لان ذكر العروج يقتضي ان يتبين ما وقع العروج
 عليه لان بين سائر مقامات العروج هم من ان يقع العروج عليهم الا لما وقع العروج على مقام الخلفاء الثلاثة ذكره فالتعليل الذي ذكره من
 سور نظره ان بعض نظره اثم قال في الفصل الثالث من الجدل الاول ان نهاية كمال ولاية اوليائ الامامة الخاصة الغوثية و
 نهاية الكمال لولاية ال الانبياء في اوليائ الامامة وبنهاية كمال كمالات النبوة في غير النبي الخلافة وقد ظهر لي سر
 هذا المعنى في الحقيقة خلافة اثنين استقامت وكانت في غاية القوة والعمل لان جانب كمالات النبوة
 التي كانت فيها كان غالبا وخلافة ذوي النورين كان بنهاية كمال ولاية النبوة فلهذا وقع النزاع ما شاع
 في خلافة وخلافة علي رضي الله تعالى عنه كان جانب الولاية غالبا فيه فلهذا دخل الحلال للتمام لكن لما كان
 صاحب مرتبة واحدة وهي الامامة الحقيقية لم يكن مقبولا في باب الخلافة ولما كان خلافة عثمان بزرعا

بمجد انقامهم في الملك بشعره وجلاله والارحم في المملوك برحمته وجماله عمن عينك الكاملة وخلقك
على الاطلاق في مملكتك الشاملة مفقوض المعارف على القلوب من حضرات المملوك والغيوب
فلا شيء الا بغير منوط اذ قولوا الواسطة لذنب الموسوط صل اللهم على مرآة الذات وتظهر النوار الصفات اجمال
المطلق وانظر لمحقق السر الاجلا والمورد الاحلا الباطن الانقا والقلب اللقمة والجمال الظاهر وانحصر
الظاهر الرحمة الشاملة والنعمة الكاملة بتدسي الامر والختام وواسطة عقد النظام متفاح الملك والمملوك
وتستودع خزان الرحمت فاتح خزان المعارف ومفيض الاسرار واللطف نور الانوار واسرار الاسرار
مقر التنزلات وتجلى التجليات بالمعنى الروحي والذكر السجوي روح الارواح وطيفة الارواح خلية
خطبة الوصال بخطاب الاتصال بذي الجلال والجمال من اهل الكمال اللهم صل وسلم عليه صلوة بها
اعرفه بالتحقيق في كل موطن وطريق فارسي في دورات الزمان سر سر بان سره في الاكوان ويعرف بها
اسرار معارف الحقيقة الحمديّة والنوار لطائف الحقيقة الاحمدية وحقيقة الكعبة الربانية والحقيقة القرآنية اللهم حققنا
بجهاق علومه وبيان في حضرات عيانه وانزل علينا من بركات تنزلاته بالقبول من خطباته في جميع حضرات
اللهم جعل قلوبنا منصورة بمعارفه العلمية وارواحنا منصورة بانواره الخشبية وحقولنا انبثت لما موراته ونفوسنا
مجتنبة عن منهياته وابداننا منقادة لذلك الهدى ما احببنا ابا اللهم جعل حياتنا على سنة وموتنا
على ملته واجعل المحييب عنك في البرزخ عن السؤال واشفع لنا عندك يوم القيمة من النكال عظيم الهموم
اللهم جعل لنا جارا في وارثائك من عذابك اللهم اجعلنا عندك من اهل العناية في البداية والنهاية
وقل على آله وصحابة كذا الحمد لله على ذلك

حكمة الطبع

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله العزيز الحكيم الذي خلق الانسان في احسن تقويم - والصلوة على رسوله ونبية الكريم الذي انزل عليه من المشافى
والقرآن العظيم وعلى آله واصحابه الذين هم بهداة صراط المستقيم ونجوم سماء الدين القويم - ما بعد الفوائد العجيبة واللطف العفريت
والنكات اللطيفة والمعاني الطريفة - اعني الكتاب المستطاب والمنهضة المطبعة لطباعة اولى الابواب الموسوم بالكلام المنجي برود
ادوات البرزخي من نتائج ابحاث الابرار زبدة العلماء الفضلاء المجر الزاخر والجمهر المتبحر جامع كلمات المعنوي والصورى
الموى وكيل احمد سكر فوري قطع كمال الصحو وحسن الكتابة في شهر رمضان المبارك الف وثلاث مائة وثماني عشره
من جمرة النبوة عليه الف تحية باهتمام راجي ربنا الصمد محمد عبدا لاهد في المطبع المحبتي الواقع في دلهي -

والحمد لله اولاً وآخراً وباطناً وظاهراً

فہرس الکلام المہجی بر دایر ادات البرزنجی

نمبر	مضمون	نمبر
۲	خطبۃ الکتاب	۴۳
۳	المقدمہ	۴۴
۳	ترجمۃ المجد و رحمۃ اللہ	۴۵
۴	ایذارا سفہمہ الکاملین	۴۶
۵	سبب تحریر البرزنجی	۴۷
۱۰	تعلیق السید محمد الافندی علی البرزنجی -	۴۸
۱۱	تعلیق الشیخ محمد بیک علی البرزنجی -	۴۹
۱۲	تعلیق الشیخ عبداللہ الافندی علی البرزنجی	۵۰
۱۳	تحریر الشیخ عبدالغنی النابسی الدمشقی -	۵۱
۱۴	تعریف التصوف و تحقیقہ	۵۲
۱۸	تکفیر المتصوفین امر عظیم الخضر -	۵۳
۲۴	خمس مقدمات للبرزنجی -	۵۴
۲۶	المقالة الاولى فی حقیقۃ الکبیتہ	۵۵
۳۸	معنی مجد و الالف الثانی -	۵۶
۵۲	المقالة الثانیۃ فی لطلان دعوی سقوط وساطۃ النبی صلی اللہ علیہ وسلم -	۵۷
۵۵	تحقیق المید و المراد -	۵۸
۵۶	سُجانی -	۵۹
۵۸	تحقیق الطینۃ -	۶۰
۶۰	نفی کلمۃ لا	۶۱
۶۱	تحقیق عدم ادراک کتہ ذات تعالی	۶۲
۶۲	تحقیق قولہ اجب السلطان فانہ یدعوک -	
		۶۳
		۶۴
		۶۵
		۶۶
		۶۷
		۶۸
		۶۹
		۷۰
		۷۱
		۷۲
		۷۳
		۷۴
		۷۵
		۷۶
		۷۷
		۷۸
		۷۹
		۸۰
		۸۱
		۸۲
		۸۳
		۸۴
		۸۵
		۸۶
		۸۷
		۸۸
		۸۹
		۹۰
		۹۱
		۹۲
		۹۳
		۹۴
		۹۵
		۹۶
		۹۷
		۹۸
		۹۹
		۱۰۰

دکنون ترجمہ افلاک و نجوم
 حضرت شیخ عبدالقدوس صاحب
 انگلی جی حرمہ و حالات ملفوظات
 شاہ ابوالقاسم و لوی رحمہ
 بطور محبتانی مع شہرہ احوال
 و خبر ہستم تنوی مدلا نام فارسی
 دیکھو مولانا حضرت ابوالخیر و مولانا
 شہید فیضانِ کمال حضرت تھانوی قدس
 سرہ اللہ علیہ نے مشکوٰۃ شریف میں
 باب مائت و تینیت لایا ہے جسکے
 لفظ ایچہ زبان میں مثنوی کے
 ساتھ پوری ہزار بیت ہیں
 و تالیف الہ باری زکریا بن زین الدین
 مع ترجمہ فارسی مجتہدانی زیر طبع
 اردو فقہ الربیع بن ابی لا جوہی
 بین الا و ارج ترجمہ اردو
 مونس الارواح
 راجہ القاب فارسی ملفوظات
 شیخ المشائخ باختر شکر گنج رحمہ
 مولفہ حضرت نظام الدین اولیا
 روضہ قطاب حالات حضرت
 خواجہ قطب الدین بختیار کاکی
 و بعض دیگر بزرگان زبان فارسی
 روضۃ الانطاب اردو
 رسالہ مستر ضروریہ تصوف
 کے بیان میں
 راجح نام فارسی از دانشکوحہ

رسائل توحید مدنیہ حضرت
 نظام الدین اولیاء حضرت
 شیخ شرف الدین یحییٰ سیرانی فارسی
 رشحات از ما حسین الخط کاشانی
 روز اعلا میر تقی
 رسالہ نمناک
 احیاء سہ ماہی
 سلک السلوک و علم سلوک مصنفہ
 حضرت مولانا احتیاء الدین شہیدی
 ریح زہیر طبع مع مجتہدانی
 سبع سابل یکتاب مسائل
 اود فیہ ۶۰ باب غیبیہ
 دینی
 سہ الاولیاء فارسی مرتبہ حضرت
 امیر و صاحب المدنی
 سیر الاقطاب فارسی کشوری
 ایضاً اردو کشوری
 سفینۃ الاولیاء فارسی احوال
 اولیائے کرام مصنفہ شہزادہ
 دانشکوحہ رحمہ اللہ
 ریح السائکین ترجمہ اردو
 شہلج الہامیج مجتہدانی
 سلطان الذکاء فی مناقب
 غوث الاعراب اردو
 سبجہ الاعراب فارسی منظوم
 لؤلؤ جامی فارسی مجتہدانی
 شرف المناقب سوانح عمری حضرت

بعلی شاہ قاسمہ من زبان اردو
 شجرہ معرفت ترجمہ اردو لب
 مثنوی مولانا رام کشوری
 شمس شہید مولانا رام زکریا
 شفا علی بن ابی طالب
 صدقہ نقان
 سراج مستقیم تالیف مولوی محمد
 اسماعیل صاحب دریادہ افکار
 و اشغال وغیرہ
 ملی انداز سخن الی نازل الانج
 علم الکتاب از حضرت خواجہ میر
 علم نقی و درخانی کا ایک
 دریاست
 غذای روح منظوم اردو از حاجی
 اماد احمد صاحب مجتہدانی
 ذوالکین ملفوظات مصنفہ
 خواجہ قطب الدین بختیار کاکی
 مرتبہ حضرت بابا فہر شکر گنج
 فارسی
 خواجہ الذوا ملفوظات حضرت
 نظام الدین اولیاء مرتبہ حضرت
 حسن بویہ فارسی
 فوائد سعیدی فارسی کشوری
 فتوح الغیب حضرت غوث الاعظم
 مع شرح فارسی شیخ عبدالرحمن
 محدث دہلوی مع مجتہدانی
 فتح الغیب مترجم اردو با محاورہ

صحیح خوشنما
 ایضاً ترجمہ تحت اللفظ لاہور
 قرۃ العین فی مناقب غوث
 اقلین اردو
 کلمات طہات فارسی مجتہدانی
 اشکول شہزاد محبتی در ادکا و
 اشغال فارسی بختیالی از شاہ
 کلیم احمد چہان آبادی
 الینما مع ترجمہ اردو مجتہدانی
 لہ الاسرار ترجمہ اردو مثنوی
 بعلی شاہ قلندر رحمہ اللہ
 کلید الحق مع رسالہ بعلی شاہ قلندر
 کیسیکی سعادت نظام غزالی در
 زبان فارسی کشوری
 کلید الحق و بیان وحدت وجود
 مع دلائل دفع شکوک فارسی
 کمالات غزنی اردو مع مجربات
 غیری مولانا شاہ عبدالغنی صاحب
 رحمۃ اللہ علیہ
 گلشن اسرار فارسی زمزمہ تصوف
 گلزار ابراہیم نبوی فقہ ابیہم اوسم
 گلستانہ کرامات ذکر کرامات حضرت
 غوث الاعظم اردو
 لب باب فارسی بمی مجلد
 لطائف قدوسی شکرہ حالات حضرت
 شیخ عبدالقدوس صاحب گنج مجتہدانی
 منتخب مکتوبات قدوسیہ

اعلان

اعلان

الحمد لله الذي هدانا لهذا
 الذي كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

بسم الله الرحمن الرحيم كتاب في فضائل سيدنا محمد
 صلى الله عليه وآله وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم كتاب في فضائل سيدنا محمد
 صلى الله عليه وآله وسلم

الحمد لله الذي هدانا لهذا
 الذي كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در تحمید باری تعالی عزهمه

و فیض عالم التوبی و دعو
سے فواید کہ ستارہ عالم تقوی
سین ان الذین یحکمون
است و اعوان
باندہ ان
عوضا السموات والارض
بیان کردہ و عوالم
خداست لکھتے
خداوند است

کرده معلق آسمان ہم اختران شمس و قمر
چون برق سالے چارصد انگه رسد پایه دگر
هفت انطبق و سما پیشش چو قمبر بر سر
برایست تکیه ستون دائم بار و در نظر
اشجار پراز میوه بار وید زین شهید و شکر
از خشک میدان یک زمان هم لعل بینی هم خضر
روشن مژن شد سما از هر خلقے راهبر
شایان این نعمت همه از لطف است بحر و بر
تبیح گوید هر یک نامی بود خواهی حجر
مگر آنکه رب العالمین دارد بان هر یک خبر

حسم بگویم سبید و مر خالق جن و بشر
 عظمیٰ بداده عرش را پر دزد پایش طائر
 ہم آفریده جنتے کش عرض و طو لست آنچنان
 دنیا و جملہ آسمان همچون مدور بیضہ
 دریا و لبها جو نہا کرده روان روی زمین
 مردہ اراضی جملگی زندہ کند از قطر با
 سیارگان چون شمعها کرده ضیا از مهر خود
 تسبیح گو یان عالمے نامی بود خواہی
 چیزیکہ باشد در جهان آنچیز گوید ذکر حق
 لیکن نمی فہمد کس تسبیح ہر یک در جهان

۱۲
 قریب راجز الجب سے پایہ
 تحقیق نیت داویہ میں است
 ورتجربہ کہ کہ میں است
 مروت کہ کہ میں است
 وازمان دنیا اسان اول
 السعاده الذین اخصوا
 وعلیٰ ذلک

درافت حضرت رسول کریم صلی اللہ علیہ وسلم

اجسام عالم جنگ مجنون و عاقل کو دوکان
آیند حاضر جنگ ہر ایک حساب سید ہند
صورے گرفتہ در دہن دادہ خیمے مریشہ
میزان سختی دان بیشکے از بہر ٹوس کا فران
نیکل گران آید اگر مصالحہ بدان اورا
پس نامہا پڑان شود یا بند جملہ رومان
بر پشت دوزخ پل بدان غلے رود بالا آن
بعضے جو برقی بگذرند بعضے پو باد ورا کہے
روشن شود ہم دے تا بعضے چوماہ چارودہ
آید جوارح در سخن بہ بدگو اہی دست و پا
ہم حض کو شرح بدان اندر بہشت آن چارچو
مخلوق دان امروز تو جنت جہنم ہر دورا
امروز مالک میکند پیغم بدوزخ دہم
ٹوس جنت جاودان نے مرگ بیند نخل
ٹوس بقدر ذنب خود بیند عذاب و بعد از آن
ٹوس بدوزخ چون رود آتش نگر و گدافو
دوزخ بسوزد جن پری کافر چو باشد باہقین
توسیدون از خدا ہم ایمنے زو کفر دان
ہرگز نباشد اولیاء چون انبیا در تہ
زما دجلہ اولیا باشند افضل از ملک

جن و شیاطین دوش ہم طیر و بہائم درشت
عدے شود بر ہمکنان ظلمے نہ کس نے جہ
یک پاپیش و پس دگر باشد سہ او منتظر
اعمال را وزنی شود آن خیر باشد خواہ شد
منفسد شقی باشد یقین شرے گران آید اگر
در راست دست ٹیمان در جنت جملہ کفر
از تیغ باشد تیز تر بار یک دان از موسی سر
بعضے چو راجل میر و بعضے چو مورے ہم تر
بعضے سیہ باشد چنان دگر شب زونو تر
جملہ جہان حیران شود مردم ز ہوش بیخبر
از آب و شیر و شہد ہم جے چہام از خمر
این ہر دورا با اہل خود فانی بدان میوشہ پیر
ہر لحظہ رضوان کو شکے سازد بھی از شک تر
کافر بسوزد و پچنین دایم با آتش در سقر
آید برون جنت رود صد کشک یا بد از گہر
نقصان نہ اورا در سقر الہمیں خن و خطر
در نخل جنت جہان وان اختلافی شہر
تصدق کاہن کفر شد اغیب چون گوی خبر
نے از فرتہ بچکس باشد چو ایشان امی پیر
جز از خواص جا کس ہر چار ایشان نامور

فوقہ من عرش
و قال رسول اللہ
ان اللہ عزوجل
یفرق بینکم
بما فی صدورکم
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ حق
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ کفر
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ حق
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ کفر
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا

و قال رسول اللہ
ان اللہ عزوجل
یفرق بینکم
بما فی صدورکم
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ حق
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ کفر
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ حق
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ کفر
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا

و قال رسول اللہ
ان اللہ عزوجل
یفرق بینکم
بما فی صدورکم
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ حق
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ کفر
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ حق
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ کفر
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا

و قال رسول اللہ
ان اللہ عزوجل
یفرق بینکم
بما فی صدورکم
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ حق
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ کفر
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ حق
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا
فمن کان فی قلبہ
کلمۃ کفر
فانزل اللہ
بہ من السماء
کتابا

چون فضل احمد مصطفیٰ بر کم کمینہ از بشر
خوابد خلاصی از خدا عالم خلاصی صد نفر
شود و رتر از جا بلان تلان سوزی در سفر
علی کہ باشد بے عمل دانی کمانے بے تو
ورنہ تو بایشی دزد دین ہم را بن ہم حلیہ گر

چون تو قضا حاجت روی زور کنی بر پا چو چپ
چون بول و غلط امر ترا زحمت دهد در حال کن
چون در قدم جامی روی اول بنہ ہم پاسے چپ
دائم تو باشی با وضو جامہ نداری ریم گین
وقتیکہ گردی بیوضو نظری کن بر مصحف
نہ سوے کہہ کن نظر نہ سوی روی و عالم
نہ روی و سلا ہم کنی نہ اندر آئی مسجدے
این جلگی آداب دان اجرے بیابانی از خدا
مصحف نگیری بے وضو مسجدائی ہم جنب
آب منی ظاہر حشہ با وفق و شہوت جانن
انزال باشد خواہ نے فرضے بدانی غسل را
چون از نفاس و حیض ہم پاکی بہ بند عورت
سنت بدان غسل جمہ در عید ہر دو غوض ہم

۱۰۱۔ در فرقیہ و در محقق خلاف شود هر دو حاصل واجبند انزال شد یا نشد»

۵ اینجا در همه ابیات مراد وصف روح بیان فضیلت علم است چنانچه احق فضیلت علم بسیار است از فضل شمعین و برین باب جناب پیغمبر علیه الصلوٰه والسلام گفته اطلبوا العلم و او کان بالحقین ترجمه یعنی طلب کنید تا علم را از حق بشوید و یکجا باشد اندک نوشته است که اگر در دین از فضل خود و طلب علم حقانی بیرون آید از جناب باری تعالی ملایمتر است

از فرض چون مانع شوی غفلان بخوابی بعد از آن
چون از نماز آئی بدون فی الحال ترک کنی
حاضر شوی چون بشوی مرده کس از اهل دین
برپا میداری جمعه را ترک کن نداری هیچکس
میگوید اذان اوقات را ضائع کن ای جان
مردی میگوید تو فردا جزا ضائع کن

تا چون نماز مصطفی کرد و نمازت نامور
مشتاق تو گردد جهان هم عریانی هم قفس
حاضر شدن یابی جزا در ترک مبنی صد ضرر
باشد ای سیر طالع با غی بود یا دادگر
یابی جزا بحد و خدا اینجا انگیزی مرزا اگر
باشد امامت یا اذان تقسیم یا چیت گر

باب نهم در بیان زکوة و صدقات و مثل آن

چون مال یابی از خدا خواهی که مانند سالها
دو صد درم شرعی چو شش سالی بماند دست تو
مشقال عشرین از دین بینه بد مشقال را
پیرایه باشد چون ترازان هم زکوٰه خورن دان
اسپ خر سواد کنی در هر سر سینه دینار ده
از گاو ده یک ساله را و ز جمل غنم ده یک سر
از غله یا عشرتی بده چو تنوز را اعت می کنی
مال مزی بیشک هم با تو ماند هم ولد
چون زکوة را مانع شوی صلوات را آری بجا
صدقه بده از مال خود و ز خاص مال خوشتین
نا واجب بدست صدقه را داری از آن طمع جزا
در وین گوید چون دعا داند یقین نا وجب را
اگر تو برانی بر زبان نا وجب خوردن تسمیه

ربعی نه از عشر او آزا که بینی مفتت
فاضل بود از حاجت و این بنا شیش در
پنج ازان دو صد درم یابی خلاص از فقر
تا بر تو ماند سالها یا بد تو نیست و سپر
از گاو چون سه سر شتر غنم جمل چهل سر
پنج چوبابی از شتر یک گوسفند از ماده نر
در نه شوی بزه کار هم برکت نیابی و نه
آتش نگر و دگر و او غرقه نگر و در حب
تو سر نیابی در جهان افتاده باشی پیش در
مستان تو صدقه از کس باشد زکوة و یا نذر
اتم شوی دفع رومی از خمر خوردن آن بتر
اتم شود ازین دعا ملعون شود هم خاک سر
کافر شوی و ز رخ دی اینکم در خانی نگر

و صد درم شرعی چو شش سالی بماند دست تو
مشقال عشرین از دین بینه بد مشقال را
پیرایه باشد چون ترازان هم زکوٰه خورن دان
اسپ خر سواد کنی در هر سر سینه دینار ده
از گاو ده یک ساله را و ز جمل غنم ده یک سر
از غله یا عشرتی بده چو تنوز را اعت می کنی
مال مزی بیشک هم با تو ماند هم ولد
چون زکوة را مانع شوی صلوات را آری بجا
صدقه بده از مال خود و ز خاص مال خوشتین
نا واجب بدست صدقه را داری از آن طمع جزا
در وین گوید چون دعا داند یقین نا وجب را
اگر تو برانی بر زبان نا وجب خوردن تسمیه

ساعت اجابت را دعا وقت ندا روز جمعه
اتمام دان دیدی چو شد از حق بخوابی حاجت
از ظهر تا در عصر هم در اربعایم بخوان دعا
وقتیکه گردی نرم دل افطار بکنی روز را
در شب برات و هم شب اول که باشد از حب
چون تو کنی فرضی او امیکن ز جان دل دعا
مهر مسافر زحمت دازد عرصه از دعا

در جمعه سالت آخرین خواندن دعا غنمی شمر
وسط اقامت هم او ان در جوف شب وقت سحر
در شب جمعه عیدین هم وقتیکه میبارد مطر
چون تو کنی ختم قرآن حاضر جماعت صد نفر
وقتیکه جمله غازیان حمله کنند بر صفت کفر
وقتیکه کعب مرترا اے جانن آید نظر
دانی اجابت بیشک دیگر دعا مادر پدر

باب یازدهم در بیان مکاسب و قناعت و سوال

شرع نداری ننگ هم از کسب کردن جان
آموز علم هم هنر و یا نه گردی تالاب
از کسب خود نمانی بخور و زینج و ست خوشین
کار سے بکن و حال تو دان کابلی چون کافر
سنگ چواری بزمی بر پشت خود از کوه و دشت
کجا ره بخوری شیرینی آبی خوری شور و نمک
چون سگ نباشی منتظر نان کس تا که خورد
چون توستانی از کس خلع ترا گوید گدا
پندے بگویم خوبتر در گوش کن نیکو شنو
هم خوشن محظوظ شد اندر خیریت بیشک
چون تو بخوابی مال و زر از بهر غر و منخرت
گری بکار کشت رامت دور باشد گر ترا

آموز کسب علم را شو ذو فنون حساب هنر
آنگس که باشد بیهوشی نمانی بخوابد و در بدر
پیرے نخواهی از کس تا شهید گردی هم شک
کابل که باشد آدمی او را بدان چون گاو خور
او را فردشی نمانی خور می بهتر ز سدان پدر
بهتر سلطان چون زدی شربت نمانی متار
مردم چو چینی آید بچین او را به ان از کس بهتر
اگر تو کس را می بینی گویند شاه معتبر
احوال خود با کس گوی بکش نمانی بخور
یکروزه نمانی چون بود آن خشک باشد خوار
میدان یقین آن مال را سوزند آتش چون شهر
در زرع کار کوش و بکن بر دایم سود جیشتر

له قوله سکن ما دعفت و رانفت که از بیایان بزم جمع کرده آورده از قیاس گران کردن بهر است

در جمعه سالت آخرین خواندن دعا غنمی شمر
وسط اقامت هم او ان در جوف شب وقت سحر
در شب جمعه عیدین هم وقتیکه میبارد مطر
چون تو کنی ختم قرآن حاضر جماعت صد نفر
وقتیکه جمله غازیان حمله کنند بر صفت کفر
وقتیکه کعب مرترا اے جانن آید نظر
دانی اجابت بیشک دیگر دعا مادر پدر
آموز کسب علم را شو ذو فنون حساب هنر
آنگس که باشد بیهوشی نمانی بخوابد و در بدر
پیرے نخواهی از کس تا شهید گردی هم شک
کابل که باشد آدمی او را بدان چون گاو خور
او را فردشی نمانی خور می بهتر ز سدان پدر
بهتر سلطان چون زدی شربت نمانی متار
مردم چو چینی آید بچین او را به ان از کس بهتر
اگر تو کس را می بینی گویند شاه معتبر
احوال خود با کس گوی بکش نمانی بخور
یکروزه نمانی چون بود آن خشک باشد خوار
میدان یقین آن مال را سوزند آتش چون شهر
در زرع کار کوش و بکن بر دایم سود جیشتر
له قوله سکن ما دعفت و رانفت که از بیایان بزم جمع کرده آورده از قیاس گران کردن بهر است

کسی بکن نانے بخور صبر و قناعت پیشہ کن
 کیے کہ باشد در جهان باشد شمرده نفع آن
 چو نتوخواهی از کسی در حدن یابی کشک زر
 در کشت نفع حلقے سودش نباشد نضر
 تیر و کمان از دست خود مہل نداری ہیچ گہہ
 آموز گردن آشنا اسپان وانی ہم شتر

باب دوازدهم در بیان نکاح کردن

تا مہ ترا قوت بود تزویج کردن وقت کن
 چو نتوخواهی زن کنی خوب صورت پارکنا
 اندوہ نارو پیش تو اندوہ غم جسمہ برو
 در چار چیز از خود فروز و بیج چون خواہی کنی
 زن را چو خواہی خواستن ہرگز نخواہی چنین
 کوتاہ و فر بہ زن مکن دیگر دراز و لاغر کن
 ہرگز مکن حنائہ را و ان زن کہ دارد ساق
 آن زن کہ او ایذا کند باریک دارد ساق پا
 چو نتوخواہی خلوتے بیمار سازد خوبش را
 آہستہ چون گوئی سخن پاسخ دہد نعرہ زند
 مردم جو آید پیش او از تو گلہ بروے کند
 سرانہ پوشد ہیچکے نے روے پوشد دست و پا
 پنهان کند اوصد سخن مہمان بدارد دشمنی
 آنکس کہ دارد زن چنین اورا بدمنخ دان یقین
 راحت نخواہی در جہان فی الحال رو بہ بر بخور
 شہوت سہین در سوزن بیگانہ باشد چون ترا

آفت بلا اندوہ و غم اندر نکاح ای نامو
 فرمان برو خدمت کند منس بود شام و سحر
 گرومی ندارد این صفت گوئی طلاقش نہ تو
 در سن طول و ہم حسب چارم بکثرت مال و زر
 در خلق و خوبی ہم ادب خوف خدا از خود زبر
 ہرگز نخواہی حاملہ فرزند آورد آن بتر
 منانہ را ہم دفع کن مکارہ بد خو زشت تر
 برو بگوید بد ترا و امم بہ بینی بستہ سر
 در ہر سخن عذرے کند مکارہ باشد حیلہ گر
 نے ازن او بیرون رود تنہا بگردد و در بد
 گوید قومی ناخوش منم او گر چہ باشد خوبتر
 نے چشمہا سر نہ کند نے شانہ اندر فرق سر
 اول ز تو طعمے خورد و ز مرد بخورد بیشتر
 تو چون نے یابی چنین فی الحال اورا کن بد
 با او بسازد خوش بر می و نہ برو دیگر بخور
 در سوئی امر و ہم مہین و ز نزد او شوہر رتر

چون نتوخواہی از کسی در حدن یابی کشک زر
 در کشت نفع حلقے سودش نباشد نضر
 تیر و کمان از دست خود مہل نداری ہیچ گہہ
 آموز گردن آشنا اسپان وانی ہم شتر

تا مہ ترا قوت بود تزویج کردن وقت کن
 چو نتوخواہی زن کنی خوب صورت پارکنا
 اندوہ نارو پیش تو اندوہ غم جسمہ برو
 در چار چیز از خود فروز و بیج چون خواہی کنی
 زن را چو خواہی خواستن ہرگز نخواہی چنین
 کوتاہ و فر بہ زن مکن دیگر دراز و لاغر کن
 ہرگز مکن حنائہ را و ان زن کہ دارد ساق
 آن زن کہ او ایذا کند باریک دارد ساق پا
 چو نتوخواہی خلوتے بیمار سازد خوبش را
 آہستہ چون گوئی سخن پاسخ دہد نعرہ زند
 مردم جو آید پیش او از تو گلہ بروے کند
 سرانہ پوشد ہیچکے نے روے پوشد دست و پا
 پنهان کند اوصد سخن مہمان بدارد دشمنی
 آنکس کہ دارد زن چنین اورا بدمنخ دان یقین
 راحت نخواہی در جہان فی الحال رو بہ بر بخور
 شہوت سہین در سوزن بیگانہ باشد چون ترا

چون تو طاعت ہم زنا تقبیل کنی سہم خیرات جملہ عسر تو ناچیز گرد و ہم مرد

باب سیزدہم در بیان آوردن عروس و آداب محبت

چون توست آری بمنزل پا کرد و در حال شو
خلوت کنی چون باز نام خدا گفتن در آن
میکن ضیافت صبرم کش گو سفند و گاورا
در وقت خلوت اہل خود شہوت از نے بیگاہ را
زیر درخت بارور ہرگز مرد نزدیک زن
گر ہیوض خلوت کنی سخیل بہ بیبی در ولد
سخنے مگو تو آن زبان گنگے ولد باشند از ان
خلوت مکن با اہل خود چون سیر خوردی طعم را
اول رشب قربان مکن چندان نیابی راحۃ
اول میانہ ماہ چوں باشند گردی گرد زن
قانع چن از قربان شوی از زن جدا شود و تر
خلوت مکن با زن جوان حد مکن از پیزن
تقبیل و خلوت مرد باشد نیابی مر ترا
وقتیکہ گشتی محتلم غسلے مکن پاکیزہ شو
کامل چو بیسی ماہ شد محبت بکن با اہل خود
زن را طلب کن آنچنان ہرگز نداند مردی
آنجا نباشد کہ مکی نے گرہ باشندے گے
نزدیک اہل خود نشین بینی چو شستہ ہو
انے چوہ زنے

باید بریزی آب را ہر جا کہ گوشہ نام و در
از دیو شیطان جملگی خوانی تعوذ ناموہ
طعمی مکن خلقی بخوان آمد چنین اندر خبر
در دل چو آری بیشکے دقت زاید نے پسر
فرزند بد چوں خدا ظالم بود ہم نے ہنر
در زیرہ ستیاری ہم فرزند فاقم رشت تر
نظے مکن در شرکہ فرزند آید نے بصر
بیمار گردی بیشکے صدر پنج بینی صد ضرر
قربان چو آخر شب کنی باشند ستودہ خوبتر
چون بگردی بیشکے بینی زبان و صد ضرر
خود را آب گرم شوتا پ نہ بینی در دسر
نزدیک رفتن پیزن باشند بہن خود دن بہر
دانی مکی از مغر سر ہم روشنی اندر نظر
در نہ شیا طین بیشکے انہاز گردا ہی پسر
ناقص چو بینی ماہرا منکوحہ در خلوت بہر
آواز نے کس بشنود تار یک باشند آن حجر
بگردین محلے آنچنان کا بجا نباشد جانور
بوسہ مدہ فرزند خود چوں شستہ بینی نے پدر

۱۷
خلوت کنی باہر بینی خلوت
زانت کہ کے مانع
و ملی باشند و از خلوت
عزیز بینی چون زن را
و خلوت بارادہ محبت
جماع بہ اول بسم
جموہی با شیطان ہم
نزدیک نباشد اگر
نظہ نہ کرے چو خلوت
۱۷
خلوت کہ در وقت ملی
خلوت از مکی کہ آن
نہ بجا زدن بجا
و دل شہوت زن بجا
خیال کنی مگر نظہ نہ
در شستہ زاید ۱۷

شخصیکه خواند ترا وقتیکه ساز و دعوتی
در طعم دانی شبته یا طعم بهر مرده
یا ساختن طعم را بهر ریائی بهر حق
اگر اینچنین طعمی بود دعوت قبول آنجا کن

عذر می بکن بهم مخدرت آنجا که بینی شور و شمر
آنجا سرود و دوف دل فحشی و غیبت با نمر
خواند آنجا اغنیای بکنند بر فقر از بر
فارغ نشین در خانه دار اینچنین شو پر صدر

باب پانزدهم در بیان آداب آب خوردن گوید

اگر آب خواهی تا خوری باید خوری زان اندک
استاده باشی آن زمان آب بخور جز چار جا
آب نباید تا خوری و چار جا ای جانم
چون تو گند داری بس آب به مر خلق را
آب بخور یک ساعت پابی امان از در و در
اینجا می آید از غذا خوردن که کمال خور یک ساعت عمل کن و خور
آب خورانی خلق را پابی تو آب از خدا

ساکن بخور اندر سه دم تعمیل در یک دم بخور
باقی وضو و وقت جا هم آب ز هر دم هم سوره
نما را پس خلوت بخور پس خواب هم حاجت بشتر
ناچیز گردد آن گناه از حوض کوثر آب خور
هر گه که خور می طعم را از گرم دشمنین چرت
یک قدح بدی تشنه را حوض بخت صد بهر

باب شانزدهم در بیان آداب جامه پوشیدن

جامه پوشی آنچنان کان دیر ماند مر ترا
از نپوش پوشی جامه را در این بیابی راسته
کتاب و خردیلج را باید پوشی هیچگاه
مختار شد از جامه با اسفید جامه جان من
کم پوش چرم و شرم اسجد مکن بالاسوان
دستار بندی هفت گز شمله گذاری پشت پس
شمله که باشد با علم آن شمله را روشن بدلان
دیر بماند پاک هم کونه چو پوشی جامه
چون کش پوشی مخنه هم باید پوشی زیر دوش

هرگز نه پوشی نه تی پوشی آنچنان باشد شمر
دستار باشد پیر بن شلوار کن زان سخت تر
ابریشمی چون رشته شد زان هم مکن کلی حذر
تو دور کن از خوشبخت هم ز رو عمل محضر
بر منپیه سجده افضلست نزدیک علما و متبر
من شمله باشد بندش آن بندش شیطان شمر
من علم شمله ان چنان چون خانه تاریک تر
این پیش شکل صاحبان هم مرویان نیکو سیر
چون کش پوشی مخنه شد سیاه اندو بینی بیشتر

عقل قوه
استاد است
تفاوت کرد و نکر
که طلب و راست دان
علم است از حدیث
بهر آنکه از حدیث
تو که جاسه است
من سن است از حدیث
اول که بکند از حدیث
میان بود و در حدیث
از حدیث طلب را از حدیث
در حدیث طلب را از حدیث
راست است از حدیث
و از حدیث

فردینان
استاد است
از حدیث
تفاوت کرد و نکر
که طلب و راست دان
علم است از حدیث
بهر آنکه از حدیث
تو که جاسه است
من سن است از حدیث
اول که بکند از حدیث
میان بود و در حدیث
از حدیث طلب را از حدیث
در حدیث طلب را از حدیث
راست است از حدیث
و از حدیث

در حدیث طلب را از حدیث

سوزہ کہ پوشی کفش بجا اول پوشی رست پا
 ہر گاہ کہ پوشی جامہ نو یک کف پر از آبی بکن
 انگشتی را ہن پیش اوس از ارزیزم
 ترک تخم فصلت امرے نباشد چون ترا

چون کوشی این ہر دورا باید کوشی برکس تر
 دہ بار سوزہ قدر خوان زان آب کن آن جا
 تو دور کن از خوشتن خاتم کہ باشد عین زر
 از فقرہ کن انگشتی حاکم جو گشتی نامور

باب ہفتم در آداب خفتن میگوید

در ذکر گفتن خواب رؤیایا گردی ذکر گو
 کوچه نگر دی نیم شب از خانہ بیرون درو
 تنہا نخسی خانہ کا خبا نباشد آوی
 چون تو عشا کردی ادافی الحال رؤیایا بکن
 قیلولہ را دان نعمتے ہرگز نگیری ترک آن
 مقدوم باشد چون ترا ہرگز نخسی بر زمین
 خوانے کہ بینی جانن تعبیر پرس از عالم
 تعبیر بکنند چون کسے آن خواب افتد ہم بر آن
 گرد بگوید خواب را آن خواب بیشک بدیدن
 منکر مشواز خواہا مرویست از پیغمبر
 شیطان بصورت مصطفی قدرت ندارد تا شود
 جانان نخسی شب جمعہ عاشورہ عرفہ عید ہم

باید کہ خسی با وضو بسیار یا بی تا
 خفتن چو خواہی شمع کش آوند پوش و بند
 آسیب یابی از پری باشد ترا از جان خطر
 عاصی شوی دوزخ روی شہا بگونی چون ہر
 راحت بیابی در بدن آسودہ گرد و مغز ہر
 طاعون و باہم از زمین آید بردن جان پدر
 نے کو دوکان نے دشمنان نے از زنان اہل کفر
 بد را بگوید خوب چون آن رشت گرد و خوبر
 خواندم چنین اندر کتب دیدم بے اند خیر
 در خواب بینی مصطفی تحقیق دان ہم معتبر
 نے ہجو کعبہ نے سمانی ہجو شمس نے قمر
 رمضان چو آخر عشر شد شو مشکلف یابی قدر

یعنی اگر دوکان نے دشمنان سپردند از زنان اہل کفر

باب ہشتم در آداب بیج و شرا گوید

میکن تجارت جانن این از مکاشحہ بول
 غلہ مخزنیت گران برودہ فروشی ہمکن
 در سود غلہ برودہ ہم ہرگز نباشد برکتے
 یعنی در سود خریدن برودہ و غلہ بہکت نیست ۱۶

در تبرکت بیشتر اسپان بہائم ہم بخر
 پرہیز کن این ہر دورا طعون نگر دی محشر
 محروم مانی از کفن آن مال بخورد کس و گر

چون تو روی مجلس شهبان باید نگهداری زبان پرسند چون از تو سخن خدمت مکن پاسخ بده ناخوانده بر نشان مرو خوانند چون در حال رو عدلیکه بکنند پادشاه بهتر ز لای شصت دان ندے اقامت چون شود اندر زمین از بهر حق	سخن نگویی پیش شان آئی بر دهن باشی چو کر سخنیکه گویی پیش شان نرم و خیرین آهسته تر طاعت مکن فرمان شان این نوع از فرضی شمر بکنند طاعت دران یا خود عبادت بیشتر از چهل صبحه دان نکو بار ده که متواتر مطر
--	---

باب بیستم در سلق نکو و نرمی کردن و حقوق همسایه

تو پیشه کن خلق حسن تا اجریابی بے عدد نادان چو گوید بد ترا خلق بکن پاسخ ده عقل و معیشت علم بهم با مردمان و زشت بکن نرمی مکن با جمله کس خلق و مدارا پیشه کن کن شورت و کارا کارے مکن بے شورت چون تو سہمی برده خری اورا بدان همزاد خود چون او کند عصیان کند بگذار از خود صبر کن کارے مفر آنچنان رنجہ شود زن آن کاراو رنجہ مکن همسایه را بیا احسان کن براو رنجہ کنی همسایه را حضرت خدا اورا و بد جمله بزرگان اولیا ایذا تحمل پیشه کن اسپ و ہاہم چون خر کاہ و دلیدہ نشان بده وانی دامن بستہ است او گفتن ندارد حال خود	با خلق چند آن خلق کن تا تو بگردی مشہر خلقے کند یاری ترا گردند ہر یکے اوگر تا مشہد گردی در جہان یابی بعقبے پس شمر تا دوست گردی خلق را چون روح و قالب بشر ما مورت شاہ رسل در شورت ای نامور طعمش خوران چون طعم خود جامہ بیوشان خوبتر آوند گر او بشکند پادہ مگو دیگر بخور خاصہ چوبینی صائمش فرمای کار و مادر در نہ بد و زخ مروت را باشت عذابے بیشتر خانہ زمین و ملک تو آمد چنین اندر خبر آنگس کہ او خدمت کند مخدوم گرد و تاج سپہر آبے ناہم بار بار بخورند اندکے بیشتر دائم نامد بستہ لب شغقت کئی تو بخبر
---	--

باب بیست و یکم در حقوق والدین بر سر زندان

فردی که در مجلس شهبان باید نگهداری زبان پرسند چون از تو سخن خدمت مکن پاسخ بده ناخوانده بر نشان مرو خوانند چون در حال رو عدلیکه بکنند پادشاه بهتر ز لای شصت دان ندے اقامت چون شود اندر زمین از بهر حق

سخن نگویی پیش شان آئی بر دهن باشی چو کر سخنیکه گویی پیش شان نرم و خیرین آهسته تر طاعت مکن فرمان شان این نوع از فرضی شمر بکنند طاعت دران یا خود عبادت بیشتر از چهل صبحه دان نکو بار ده که متواتر مطر

باب بیستم در سلق نکو و نرمی کردن و حقوق همسایه

تو پیشه کن خلق حسن تا اجریابی بے عدد نادان چو گوید بد ترا خلق بکن پاسخ ده عقل و معیشت علم بهم با مردمان و زشت بکن نرمی مکن با جمله کس خلق و مدارا پیشه کن کن شورت و کارا کارے مکن بے شورت چون تو سہمی برده خری اورا بدان همزاد خود چون او کند عصیان کند بگذار از خود صبر کن کارے مفر آنچنان رنجہ شود زن آن کاراو رنجہ مکن همسایه را بیا احسان کن براو رنجہ کنی همسایه را حضرت خدا اورا و بد جمله بزرگان اولیا ایذا تحمل پیشه کن اسپ و ہاہم چون خر کاہ و دلیدہ نشان بده وانی دامن بستہ است او گفتن ندارد حال خود

باب بیست و یکم در حقوق والدین بر سر زندان

الحق قولہ جو کہ ماہی نے
 نہ اندک تر از آن منتفع شد
 بهمنّت خودن باین شیخ
 بابست دادن دیار اندک
 معقول
 این سکنه شکوه آفاق
 در بیت جاری سلامه بگوید
 فقیر ابر غنیمت

حجرت بگردان پیر زن گفتا که ای شمه مسلا
 فرموده سید گر شوی خوشنود بر فرزند خود
 گفتا گواه شویا بنی راضی شدم بر علقه
 پس گفت ختم الانبیا روز دمی صاحبان
 چون آن بلائی متقی آمد بسوی علقه
 گفتی چنین آن علقه هستی تو واحد لا شریک
 چون مادرش خوشنود شد بر علقه ای جان
 آسان شده کنن بر و پس جان بحق تسلیم کرد
 فرمود سید تا در غسل و کفن دلبند زود
 شنویدی یاران من گفته چنین آن مصطفی
 اے پادشاه با کرم مار چنین توفیق ده

۱۱

بهر چه سوزی علقه دلبند دارم این پسر
 هرگز نسوزانم و راپا بد نجات اندر حشر
 خوشنود گشتم این زمان گوچر کردی یا چه
 در یاب حال علقه بروی بکن نیکو نظر
 بشنید کلمه زو هنوز او بود سیر و سینه زور
 هست آن محمد بنده استهم او رسول ما هر
 آنکه کشاده شد زبان آسان شده تلخی سکر
 پس مات هذا البشاش چون آمد رسول معتبر
 خاندش جنازه پس ورا گردن زد و در قبر
 کارے نیاید طاعتی جز از رضا مادر پدر
 بکنیم طاعت بے ریا هم خدمت مادر پدر

باب بیست و دوم در آداب وام کردن و گرفتن و دادن آن میگوید

در وام نافتی جانمن تازه باشی در جهان
 هرگز ندار کس ردا دمی کشیدن خبر سه جا
 چون تو دمی وامی بکس باید دمی قرض حسن
 وامی بکن بهر هوا زان وام آفتی در بلا
 چون بکس دمی دمی نیت بکن ناخوشتن
 از وین گر کید انگا بدی بد این خوشنیتن
 صدقه اگر مقبول شد یابی انان اجر و جزا
 از وام دا خوشنیتن مستان گه چپ نفع
 جمله گرو با حکم این جهانان من نیکو شنو

۱۱

از وام شکند دست و پا از وام برو جان سر
 در منحصه بهر کفن تزویج دختر با پسر
 خواهش بکن مهلت بده یا ده مگود لوان بهر
 دنیا کشی اندوه و غم عقبی شوی پیش و قمر
 چون او بد بستان خوشی در نه بکن کلی حذر
 نزدیک حق باشد نکو از صدقه بویا روند
 یک جبه گیر از حق کسے یابی کشاکش و حشر
 کشتی ستانی چون گرو غله مخور بر خصم بر
 گاوش ستانی چون گرو هم شیر او هرگز نخور

و کلمه صدیکم را
بنویسند و آنرا
کے فواید و نفع
مندان و دلداران
مستحقان و دانا
و دیگران را بفرستند
و بگویند که این کتاب
و کلمه صدیکم را
از طرف خود بنویسند
و بفرستند
مردمان

باب بیست و چهارم در بیان حسد و تکبر و عجب و ستیزه گوید

ما سد نیابد نیکوئی هرگز نیاساید گم بگذار کبر و عجب هم شو خاک پای بگمان چون تو بگوئی عیب کس صد عیب آید پیش تو هرگز مکن ستیزه را اگر چه بود حق سوے تو کبر مکن بایچکس دان جمله را بهتر ز خود کبر است کار ابلیس را باید تو اضع پیش کن چون پیر و کودن نظر آید ترا تعظیم کن مومن ندارد کینه اندر درون جان خود هر جا شجر بیند کس گشته نگون سوزین عیس شده بر آسمان کرده تو اضع خلق را چون تو شجر بینی نگون راکع شده سوی زمین	بخور و صد طاعات را چون مهری تو در ماند بدخ متی خود بین که باشد کینه در مکر و دغدری هم مکن تا تو نیفتی در سقر با حوری شینی و جهان کو شک بیابی و صدر چون کبر بکنی بر کس باشی ز گبران بدستر تا حق بیورد ترا اندر میان بحر و بر کودک بدانی بیگانه در پیر طاعت بیشتر شب را چو خید جانمن کینه بشوید از جگر خدمت کند هم پشت خم چون بگذرد تحت شجر قارون شده زیر زمین چون کرد غل و کبر سر آری همون گردنگون شاخه که باشد میوه
--	---

باب بیست و پنجم در بیان اخلاص و ریاء در اعمال

صوم و عباده و صدقه هم بهر خدا اخلاص کنی از بهر دنیا یا عمل بهر جزاعتی کنی حق را بیابی آنکس کارے کنی از بهر حق اخلاص دارد کارا در کار ما اخلاص کن چون ذکر گوید پاسبان از بهر راندن دوز را دنیا چو خواهی از خدا از بهر آن طاعت کنی چپ را بتیند چون اندر نماز خویشتن	نه بهر جنت حور نه بهر خلاصی از سقر مردور باشی بیشکے کامل نیابی این ماجر مخلص چو گشتی جانمن مبینی خدا از چشم سر کفر بدلان سمع ریائی از مرا کی کس تر بزرگوار گردد ذکر گو باشد سناقی بے خبر دنیا بیابی بیشکے مانی ز حبت دور تر گوید خدای بنگری از من مگر اد خوب تر
---	---

تذکیر را چون بشنوی از گوش دل نیکو شنو
پندے چو گوید علی آنرا البصد غرت شنو
از امر کردن یا منع چونکس عداوت میکند
پندے چو خواهی تادیبی اول بدہ مرخص یا
سرگین گلاب منع کن کہگل بکن دیوار یا
پاچک پھر تو دیگ و نان گرچہ بود خاکستر
از شہر بعضے مردمان بکنند عصیان ہم گنہ
ترے کہنی معروف رانی نہی از منکر کنی

رشتی بگوید حسن خذ ماصفا و غ ما کدر
و فسق او نظرے مکن در علم او میکن نظر
بگذار امر و منع ہم ازوے بکن کلی حذر
پس پندہ مراہل را منکوحہ دختر یا سپہر
سرگین گلاب چون کنی گرد ملائک منتفر
گوید بخس آن خاک را یوسف امام معتبر
مانع نگر و دیگران گرد و بلا نشان عامتر
افتی تو ہم اندر بلا خود مایکے زیشان شمر

باب سی و سوم در بیان رقص و مزامیر و سرود و سماع گوید

وان نعتے صوت حسن ہم بخشش حضرت خدا
آواز خوش جان بشود قوتش رسد عاشق شود
زور و کند کا پد برون قالب بگیرد و منش
ستر خدا دانی سماع محروم زین نعمت ہے
اور اسماع باشد روا آنکس کہ میر نفس او
چون بشنوی صوت حسن تحمید کن بر حال خود
دانی سرود آن تاشی مرجان عاشق صا و کا
صوت حسن قوت و فلان روح ترا پرواز زان
تا مر ترا قوت بود در قصص مکن اے جان
مطلق بدان حرمت غنا مشنوملا ہی بیگمہ
و طبل ہم حرمت بدان الا کہ طبل غازیان
دانی غنا مقبول نہا از سر ہوا چون بشنوی

تو ز شیوا انما نکم میخوان حدیث مشہر
خواہد نخستین جابے خود قصد و کند سوئی بر
این نوع را تو رقص خان ان کے ترا باطن
مروان بدانند قیمتش نامر و سکے دانند قدر
جانے بود زندہ در و ورنہ ترا باشد حذر
محبوب چون گردی از ان پیدا شو حال و گر
کین راز راز خاصگان انند ایشانے دگر
شد از ازل قسمت چنان گویم چنین بشنوی سپہر
منکر مشو این حال را دان تیل و قال بیشتر
طنبور و بر بط چنگ و فی جملہ حرمت و خیر
دف ہم مزین و ریج عاجز و در حوسی ای سپہر
بیشک بختی در بلا بر بند زین کلی نظر

قوله صحت من
منہ و در علم او میکن
دراز دانند آنرا کدر
تنہی ہم بہر سبب
در ان کسے بخوبین باشد
مثلا در شہرے سکنند
دار و غور از غش و کجی
در سواد و سواد و کجی
نہاد زان و در کجی
فایل صحت باشد کجی
منہ و در علم او میکن
دراز دانند آنرا کدر
تنہی ہم بہر سبب
در ان کسے بخوبین باشد
مثلا در شہرے سکنند
دار و غور از غش و کجی
در سواد و سواد و کجی
نہاد زان و در کجی
فایل صحت باشد کجی
منہ و در علم او میکن
دراز دانند آنرا کدر
تنہی ہم بہر سبب
در ان کسے بخوبین باشد
مثلا در شہرے سکنند
دار و غور از غش و کجی
در سواد و سواد و کجی
نہاد زان و در کجی
فایل صحت باشد کجی

چون نرم پانی استخوان میخائی آزا تو بے
باریک کو بپن نخور و قتی که بینی سخت تر

باب سی و ششم در بیان ماہیها و روزہای سعد و نحس

ستہ بار میخوان غاتھ باتسمیہ نافہ مکن
 انا فتحنا عزة خوان نافہ مکن در خواندش
 ماه عمر زربین اند صفر بین آئند
 اول جادی نقرہ بین پیرے بین در آخرین
 شمشیر در رمضان نگر سوال جامہ سبزین
 از سال اول روز رافذہ بداری جانن
 اول خمیسی از جیب نیت مکن هر رافذہ را
 پونہ تو گزاری پنجین رستہ شوی در دو جهان
 نصف جیب طعی مکن اساک ہم میخوان دعا
 غسلے مکن اول رجب ہم در میان و آخرش
 رمضان بخوان قرآن بسے شعبان بگسلوہ را
 چون شب برات آید مکن دہ چیز از زبان دل
 یسین نخست ایمان خود دوے برای تو سمہ
 درخت خانہ دست زن آوند ما جنیان بے
 میکن نماز از بہر حق میخوان دعا از صد قل
 عیدین را غسلے مکن خوشبوے کن ہم جامہ تن
 عوض چو آید جانن ہم حج خوانی انبیاء
 رجبے نباشد چون ترا قرآن کنی کوثر بخوان
 صوم و صلوة و کن دعا ہم ہر مہ صلح و تو سمہ

ہر گز کہ آید ماہ نواسے جان من اند نظر
ناید بلانا نزد تو یابی سہم فتح و ظفر
اول ربیع آب روان آخر غم ای شہ نگہ
ماہ رجب مصحف بین شعبان گیلہ بہتر
ذیقعد مینی کو د کے ذوالحجہ دختر خوبر
در روز آخر سال ہم نیت بکن یابی اجر
میکن نمازی تا عشا انتظار آنگہ اے سپہر
رضوان کند خدمت ترا قصہ کبابی از گہر
^{اے داروغہ بہشت ترا خدمت کند}
الحاح کن در خواندش یابی اجابت زود تر
تا پاک گردوی از گنہ اکنون شوی زادہ رسر
اندر جب غفران طلب شبِ روزای جان پدر
غسل بکن سرمہ بہم بیدار باشی تا سحر
سومے مزید عمر خود میخوان بمانی دیر تر
^{ای سوگند بسین سید بخوان اول ہائے عزت ایمان}
میکن زیارت مردگان و غسل شو اے نامور
خفزان بخوابی بہر خود وز بہادر ہم پدر
در فطراین واجب شدہ توشیر باخرابا بخور
یابی تاب عمرہ حج ہم رمی و سعی ہم نحر
در عشرہ فواج بخوان شبِ روز سورۃ الفجر
غسل بکن اصلاح ہم بر علل ان چیرہ بہر

قلہ
 سال اول الخ
 مراد حضرت
 امینست و قد
 فرمود الخ
 بعینہ لکل
 در ذہن و دی
 در لفظ و عمل
 یعنی ختم سال
 بامیاد کردہ
 داری سہ
 قلہ اول غنی
 یعنی شرف
 باد و جہت این
 پنج درہ
 داشتن
 ضرورت

مہم براہے و سہ تہ ذفرہ علی سہم براہے زیادی عمر ۱۳

بہتر کہ باشند ظل آن بن عین بزرگست
 ملک ست رحمت جان من ہر کس کجاشایان او
 صد گونہ نعمت دشمنان دارند بس اندر جهان
 دانند خاصان قدر این محروم شد عاملین
 گرمون اندر چہل روزے خود نیابند زین کج
 در تن نہ بنیدر عتے قلت ببال خویش تن
 چون حق بخوابد بندہ را سازد یک از دوستان
 بر تخت شاہی چار صد سالے بدہ فرعون بگ
 سحت چو یابی شکر گوزمت چو بینی صبر کن
 دارو طلب ہم بعد ازان نیکہ مکن بر دارو
 از صبر یابی گنجہا پر کشی مصائب در دوغم
 بیمار را چون بشنوی فی الحال رو پریدنش
 چو نتونہ پرسی ز حمت گوید خداے واسطہ
 بیمار چون پرسی اگر چیز بدست او بدہ
 ز حمت بدان رحمت خدا اوقات را داری سپا
 بیمار چون گروی گئے فوئی مکن بکوت را
 چو نتوبہ بینی ز حمت فی الحال وہ صدقات
 صدقہ بدہ بزنام حق جز نام او دیگر مدہ
 صدقہ بگرداند بلا آمد حدیث مصطفیٰ

حق دوست دار آن تنی شب زرد کو درو سر
 ایوب و اند قدر این جبر جیس یونس نامور
 از بہر نالے دوستان باشند حیران منظر
 ماہی چہ و اند عشق را پروانہ دارد این خبر
 کامل ندانی موئے ایمان او اندر خطر
 نے ظلمے اور اکند خوار و خجل ہم نے وقر
 ستمی بہ تن خزنے بدل مالے نہ بنیدر نظر
 بیمار گاہے او نشد نے دید وقتے در دوسر
 باکس بگوین ز حمتے تا بگذر دمدت سفر
 تقصیر در دارو مکن جز حق ملان شافی دگر
 انظار چون بکینی تو آن جندان نیابی ازابر
 گر چہ مسافت در میان باشد گردہے بیشتر
 من ز حمتے گشتم زبان وقتے نہر سیدی خبر
 ازوے طلب جانان دعا بہر مہے سخت تر
 در نہ غضب آفت بلا فوئی کنی فرضی اگر
 غلطیہ شستہ کن ادا تا تو نیفتی در سقر
 دارو مکن بیمار را جز صدقہ و ادن ای پسر
 کارے ہم آید ترا صدقہ بدہ تو مال دوز
 بدہ دوز می عمر را ہم اجر یابی لے پسر

الحق قولہ
 صفا ان الشکر علی
 الجماع والصدقہ
 علی البلاء
 نعمتہا انما علی
 مہربانہ او حق
 حق قولہ بگوید
 عبادت بجا سنون کردہ
 جزو خانہ جاسافت کردہ
 بشمار کردہ باشد دگر
 خدا کے لائق داد و بخشش
 چہ بخت بآفت
 باد داد و بخشش اگر بار
 از وقت دعا ہے خبر حق
 ورنہ اللہ جاب بار بخت
 بخت خاطر کی دعا
 و قبول میکند و مستحق

باب سی و نہم در مصائب صبر و آنچه بدو متعلق است میگوید	صبر کن چون مر ترا دید مصائب جان
یابی ثواب انبیا از حد بردن ہم از حصر	

کاسه و صحنک زود شو چو نتو خوری طعمی درو
جنگ مخصوصت ہم جل باخانه کردن و دوش
ہر چل کہ گفتم مرترا بنویس اند جان بل
شیطان بلیس چون ورا باشد بدان بر تو قہر
تو گر زود رزق تو ہرگز نیاید پیش در
محتاج گردی نے گئے ہر روز یابی صد گہر

باب چہل و دوم در بیان تو نگر می و اہل سخاوت و غنا

اسباب دولت مال و زنتی چیز وانی بیشکے
دائم گذاری چاشت را ترکش نگیری سچکے
پیوستہ چیزے صبحدم ہرگز نخپسی آزان
شکر خدا گو بیشتر مصحف بحر از مال خود
سورہ جمعہ شبہا بخوان سورہ مزمل روز و شب
ناخن چو خواہی تا بری در روز خشنہ میر
چو نتو پوشی غلتے پوش از عقیق اسی جان
عہدیکہ بکنی باکے لفظے مکن و عہد خود
حجے مکن از بہر حق میکن زیارت مصطفیٰ
در خانہ داری سرکہ را خانہ مکن خالی ادا
غسل جمعہ دائم مکن خاصہ کہ غسل اربعہ
آمین جو گندم ہم آنگہ اذان نالے بہر
دستے بشو طعمی بخور گردی تو نگر بیشکے
ہر سی کہ گفتم پیش تو ہست در جملہ کن عمل
اگر تو کنی آن چیز با گئے بیابی بیشتر
روزہ بداری بعض را باشی بخانہ یا سفر
تسبیح گوی روز و شب غفران بخوابی ہر صبح
میخوان تو قرآن بہر حق خدمت کنی ملوید
دائم بخوانی واقعہ از بعد مغرب خوبتر
موزہ کہ پوشی کفش ہم باید کہ پوشی زرد تر
محبوب خواہد دست چون دستے بدہ مقصد میر
چاروب چن مسجد نئی مالے بیابی بیشتر
اندر تجارت صدق را کن پیشوا ہم رہبر
برکت چو خواہی مال ہم زکوٰۃ پسندان زود خر
در روز عاشورا بہر اضاعت ایام دگر
غلہ کہ داری کیل کن از وزن کن کلی حذر
تنہا چو باشی زن کنی بسیار یابی مال و زنت
تخلیل دندان ہم مکن بنویس اند دل جگر

باب چہل و سوم در بیان اسباب بہشت مے گوید

جنت مقام صالحان آنگہ تو یابی جانن
اعمال جنت دان بے حدے مدار و ہم عدد
بجنی عمل از بہر آن ہر روز کار خوبتر
ز انجملہ گویم پیش تو آن بہشت و سی ان الی ہم

حق قولہ
غدا ہم کیل نفع بنے
بیمون بچانہ ہر روز
بانتخب و زنت از نفع اول
و سکون ثانی از صراح
بہشتی ذات و قار منعم
انجام اوست از وزن و
تسبیح کیل و وزن
از نکتہ کیل و کفایت
پہمانہ پیوہہ بانستہ چنانچہ
در جہات مرتج است و
موزن آنکہ تراز وزن
کنند خانیچہ و شہر ہر روز
پس از وضو کیل
منون است کہ بہر شخص
صلی علیہ وسلم ہم
کبد بودہ و غلہ ۱۲

سکائی در فرما دیکو صغیر ۱۰۹ اصل بعد از ہر دفعہ ان حدیث را بنویس ہم وضو کن

اول بگوئی کلمه را از صدق دل هم خاصاً
شادی رسان مرسومان طعمی بده از بهر حرم
اضیاف را اگر ام کن غرضی بکن با مشرکان
زحمت چو آید پیش تو هرگز نیاری بربان
صلاح چو بکنی کار را با حور شینی دجنان
اندر سراسر جان دل درویش مسکین جا بد
واری نگه فرج از زنان فحش بگوئی از زبان
همسایه پرسی دامنما باشد بشادی با به غم
خشم فروخور جانن عفو بکن بر مردان
از ظالمان مظلوم را دادی بده انصاف هم
و ائم بکن سنت ادا چو تو گذاری عصر را
از بند بر فرغی بخوان کرسی بصدق جان دل

باشی بران ثابت شده مدت حیات از عمر
پوشی لباس مغفرت آئی بخت هشت در
ستری بگوید چون کسی آن تکر کشا بر سر
جمله مصائب بچنین دارم ^{بند ششم} می نهان
احسان کنی با آن کسی کو با لورده بد
فرامی کاری نفس را از کار با سخت تر
مخطو شبیه طعنها یا بی ازان میکن حذر
بیار چون پرسی بسجنت بیابی کشکند
باصالحان دائم نشین ذکر بگو شام و صبح
کلمه شهادت در وضو میگو همی جان پدر
چیز نخواستی از کسی تحمید میگو هر صبح
طلی زان جنت برو آمد چنین اندر خبر

باب چهل و چهارم در اسباب دوزخ و دروزخیان

دوزخ سر او کافران هم فسادان هم لمحان
از مردنه صد نه نو از هر هزاره دجنان
مردم که در دوزخ روند سوزند آنجا سالها
اسباب دوزخ جلگی ^{پشتی} بدان با چاهم
شر که چو آرد کس بد و ائم بسوزد آنکس
نخل کند با هر کسی باشد متابع شهوت
امرضا نار و بجا باشد مصائب فاسقان
ترک جماعت جمعه هم عدا بگیر و جانن

باشند ساکن اندران عورت ز مردان بدیشه
نه صد نود نه از زنان از هر هزاره در سقر
چرا که ناقصات الدین اند ^{۱۲}
موجب بگویم پیش تو بشنوز خلص مختصر
اندیشه کن در هر یکی از هر یکی میکن چند
حقه بسوزد اندلان از فوت وقت اے پسر
عجب بگردن نفس در انوار ^{۱۳} بدین در و خیر و حق و راستن
عجب کند با مردمان خود را بداند
تحقیر بکند بزرگان بر سائل بکند نه بدین
نفسه را سلامی او کند تمام باشد بخر

چون نماند از کفر و ایمان
بغض از دوزخ باشند و از دوزخ نمانند -

در حال کش در بهر زمان هر که بر ویالی ظفر
یا خود زیانی او کند اکثر چو آید در حجب
اما اگر کس بگردد یا بد ثوابی بیشتر
کردند بعضی رخصت گرتو بداری خوبتر
رخصت طلب در جاریه او نش زمو لے معتبر
قاضی چو باشد یا ملک اندید یا میکین حذر
نادجه بینی رد کنی این نوع باشد خوبتر
رد فتوحی کرده اند بعضی سناخ نامور
اول خبر کن سوشان آنگه بیانی سخن در
لشکر چو دارد دقتی این هر دور آنجا مهر
در جامه هیچ و دفن کن چون مردگان اند قبر
حمله گنا مان عمر تو مغفور گردد هم صدر
هم صدقه باشد نزد حق یابی جزای بیشتر
یابی ثوابی از خدا مقدره دین راز
جامه نیابی در جهان آنجا نیا شامی خمر
چینی بسے یکجا کنی یا خسته باشد از شمر
پوست انار و خمریزه جمعه کنی از در بدر
برداشت چون شد ملک او در طبقا میکن نظر
سرگین شود بی جمع پاکب هم آنجا هم بعد
جائز نباشد غیر از اندک بود بایسته
یکند تازی بر شیب یا بر عرو سے مهر چهر

سربا که باشد موفی مردم بود یا جانور
گر بکوتر چون کشد قیمت نصابش ده دم
جائز بدان هم کشتنش میران بخلقش کار و
استقاط کردن محل را جانے نباشد اندر
در حرجه خواهی تا دهی از فرج بیرون آب را
میخوان نجوے القدر تا تو شناسی وقت را
سلطان فتوحی چون دینی الحال پستان خراج کن
رد فتوحی چون کنی در خواست گروی مبتلا
چون تو بیانی از سفر یک در خانه در و
مصطفی مهر در لشکر عورت که باشد هر دم
کهنه چون بینی مصطفی سوده شده هم رخت
آبے خورانی نیم شب فرزند شسته یازنی
رخیکه بینی ساعته بهر عیال و نفس خود
ظالم ستانیدرم از تو تقدی یا ستم
از خمر دنیا چون خوری بیجا چو پستی یا حیر
پر کاله یابی جامه با افتاده اندر کچه با
اندر نزع چین خورنه بعد از درون خصم او
چینه که گم و نفع زان باشد مباح و هم روا
اندر زینے چون کسے گاوان نشاندیا غم
خمش نخواست جمع آن بخله کند بر مردان
با دام و خراگر کسے بدید کسے را بهر آن

صله قوله
و تو نامی چون مرد از غم غلافی
یکایک سلطان گمانه زندان از
بیرون نمی داند ستم تا او اطلاع
از دین باندرون رساند یا غاف
در یک سال بچند ساله
نقد و در صواب و نسیان
دین خرد با خود بهر
قوله یعنی آن
بود و سالی بل و حال و نفس تو
کیا صفت بیجا نفع خدای درجه
صدقه دارد که باهتی غافل داده
نمود
کلن علی بینی باید و دهه ران
بهر
بهر
و نه با و فایده که
در خنجره مراد و طالع

گر راه خواهی بهر حق از صدق پیونده دو | باید درون خویش خالی کنی از کس و گر

باب چهل و پنجم در ختم کتاب و مناجات بجناب باری تعالی

<p>چون سگ شام را اغیا شایان نیارم در نظر فارغ نشینم شاد و خوش بیرون نیایم پیش در ممنون نعمت سفلیگان مارا گردان تا حشر یارب بده صبرم چنان جز تو نخواهم کس و گر گردان چنان این تحفه را مقبول گرد و بجز و به بکنند پاکان جان در و دارند بالا چشم و سر هر جا که بیند مرده تعویذ او این مختصر تا من بزاوم این چنین بکر معانی ناه هر جنس در و حکمتی فقه و کلام و هم خبر جز مشنوی ناید نکو تحفه نوشتم یک شعر عیبم نگیرد بهر حق هم هست بکنند زو تر صد عیب یابی هر سخن برگز نیابی یک نمر از یادش در فتا من گشتم خجل هم منکسر نازم چنان اندر چنان گروم چو سبحان معتبر بکنند دل مارا دعایا بم بخاتے در قبر ابواب او شد چیل منج اند حساب هم حصر عاشر ربیع الآخرین وقت ضحی روز قمر</p>	<p>یار بمر گردان چنان از راه لطف و رحمت باشم توانگرد دل چنان از کس نخواهم حاجت راضی لطف و فاقه هم باشم بکنج اندرون از بهر روز و زرق هم دقت پریشان دل کن یارب بحق مصطفی هم انبیا هم اولیا عاشق برو جله جهان از اندرون جان خود الفت چنان ده خلق را جز این نخواهد بچکس رنج کشیدم دلتی هم درد ما چون دروزه نظرت چو بکفی اندو بینی سلوک و پند ما تالیف بکنند چون کسی یا خود نویس و آستان اصحاب علم و معرفت هر که که بیند سوک و او خود عیب دارم جلگی جز عیب در من هیچ کردم هوس چون زاعها رفتار کسان تا نم گر یک سخن زین جلگی یا بد قبولی نزد حق دارم امید از خدا خواند اگر صاحب دل ابیات گفتم جلگی بفرموده بران هشتاد و شش هفصد و پنج دیگر بجز محمد مصطفی</p>
---	---

ابیات در بیان روشک از حاجی نظام الدین فوراہی کشمیری کہ مقدّم بر پیش در نواح کشمیر در موضع فوراہ ست

بمہ موقوف اولن یزدانست	زن و نام دوم و دیرانست	من کیم کیستم چه کار کنم
باقضا چند کارزار کنم	کار در دست کار ساز بود	گروہ بسندگان مجاز بود
حال گروان ہست در ہمہ حال	یا دکن یا فحول الّا حوال	او تواند کہ حال گرداند
خصم را پائمال گرداند	دار و روئے نیاز برد لو	بفحشہ دفع میکند شر او
تو کہ ایاک نستعین خانی	پس کرا غیر او معین دانی	فہم کن از کریم نکتہ چہ
مطلب جز خدا اعانت نہ	چون ز مولا است استعانت تو	میکند از کرم اعانت تو
روے دل سوے کار ساز کن	دیدہ از ما سو ا فراز بکن	یہ تگر روز نار سوے خلیل
کہ اعانت نخواست از جبریل	ایزد پاک از کرم نارش	در زبان ساخت بر تو و گلزارش
یار غار تو در گہ و بے گاہ	نیست جز لا الہ الا اللہ	باش تا کاش گوئی آخر کار
کہ فلان را نمیگزینم یار	پیر تو گرچہ خاص در گاہست	خوش مستجاب ہر گاہست
نہ ہمیشہ کہ اختیارش بہت	جز رضاے خداے کارینست	گرد عاجلہ مستجاب شدہ
ہر دمے عالمے خراب شدہ	بندہ را گر بود ہزار کمال	وقت خود عاجزست در ہمہ حال
اگر کند صد ہزار جانبازی	بخدایش نشاید انبازی	ساکنانے کہ رسم درہ دانند
وحدہ لا شکی نہ خواند	مثلاً حضرت امیر کبیر	شرکتش نیست با خدا و قدیر
اگر رفت شہنشاہ ہمہ دان	چون رہاند ترا شہ ہمدان	رب قادر گرت برید حیات
عبد قادر چہ میکند بہبات	چون اجل بندہ را کند مدم	چہ کند شیخ حمزہ محموم
آرے آرے شفاعتش باقیست	آرے آرے شفاعتش باقیست	آہم از محنتش بہانہ بود
در نہ انسون او فسانہ بود	بشفاعت گری کرا یارا	اگر از آن آید از جہان آرا
نکنم این سخن ز بے دینی	چشم دل باز کن کہ می بینی	اگر ترا زین سخن بجنبہ قہر

خیرت هیچ از عقائد نیست	علم تو از علوم زائد نیست	روغن نفس بکن ز فضل دهر
داری از پیر اعتقاد تباه	توبه کن از عقیده باطل	چند مانی چو حابلان غافل
بند را بنده دان خدستند	گر تو خواهی سلوک راه بدار	چون نصارت نشان روح آید
بند عاجز بود عند اقاد	اوست باقی و اسوا مالک	بند مولی بود عند مالک
ذات پاکش شمرده همسر ما	ز و دم عاجز می پیمبر ما	قدرت بندگان بود ناوار
در مقامیکه انبیا لرزند	بکثر تشنگم بامست گفت	که بقرآن در حقیقت سخت
همه در بارگاه حیرانند	اگر چه در کارگاه شیرانند	خود بگو اولیا چه می ازند

فهرست ابواب تحت و نصاح

مضمون	صفحه	مضمون	صفحه	مضمون	صفحه	مضمون	صفحه
در تحمید باری تعالی	۱۲	در بیان روزه ماه رمضان	۱۳	در بیان حج و سفر	۱۴	در بیان نماز و رکعت	۱۵
در نصرت رسول اکرم	۱۶	در بیان حج و سفر	۱۷	در بیان نکاح کردن	۱۸	در بیان آلودن عروس بخت	۱۹
صلی الله علیه و سلم	۱۷	و شریک آن	۱۸	در بیان آلودن عروس بخت	۱۹	در بیان طعام خوردن	۲۰
در مدح نصیر الدین محمود	۲۱	در بیان مکاتبه و تجارت	۲۲	در بیان آلودن عروس بخت	۲۳	در بیان آب خوردن	۲۴
چراغ اودیا دلی	۲۲	در بیان حسد و کبر و عجب	۲۳	در بیان آلودن عروس بخت	۲۴	در بیان آلودن عروس بخت	۲۵
بیان حال غم و دعا	۲۳	و عیب و ستیزه	۲۴	در بیان آلودن عروس بخت	۲۵	در بیان آلودن عروس بخت	۲۶
فرزند و سنه چند در پند	۲۴	در بیان اخلاص و دیا	۲۵	در بیان آلودن عروس بخت	۲۶	در بیان آلودن عروس بخت	۲۷
در توحید حضرت باری تعالی	۲۵	در بیان توکل و رضا	۲۶	در بیان آلودن عروس بخت	۲۷	در بیان آلودن عروس بخت	۲۸
در بیان تصدیق آمدن	۲۶	در بیان فضیلت مبر و شکر	۲۷	در بیان آلودن عروس بخت	۲۸	در بیان آلودن عروس بخت	۲۹
در بیان سوال عذر نکیر	۲۷	در بیان توبه کردن	۲۸	در بیان آلودن عروس بخت	۲۹	در بیان آلودن عروس بخت	۳۰
در بیان علم و تعلیم	۲۸	در بیان تحمل و سخا و صدقه	۲۹	در بیان آلودن عروس بخت	۳۰	در بیان آلودن عروس بخت	۳۱
و فضل آن	۲۹	در بیان آلودن عروس بخت	۳۰	در بیان آلودن عروس بخت	۳۱	در بیان آلودن عروس بخت	۳۲
در بیان قصاص حاجت و نوبه	۳۰	در بیان آلودن عروس بخت	۳۱	در بیان آلودن عروس بخت	۳۲	در بیان آلودن عروس بخت	۳۳
در بیان صلوة و احکام آن	۳۱	در بیان آلودن عروس بخت	۳۲	در بیان آلودن عروس بخت	۳۳	در بیان آلودن عروس بخت	۳۴
در بیان زکوة و صدقه	۳۲	در بیان آلودن عروس بخت	۳۳	در بیان آلودن عروس بخت	۳۴	در بیان آلودن عروس بخت	۳۵

